

E 2. 1.

Andreas Vesalius Bruxellensis humanus pro corpore lib. d. d. lxxv.
 etatis aevi lxxi. cum seipsum redisset.

Vesalii cineres venerandaque genibus o'a
 Qui suis remota confectis sepelita
 Leta iacet in cultis membra Licet illis aperis
 Gratulum Victor et laborem l'p'ito.
 Natura hic genium, finemque perire per am
 Vidisse credens, cetera in laus labor.

BASILEAE.

AD DIVVM CAROLVM

QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Praefatio.

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractan-
dis grauius obstat, quo minus accurate perdiscan-
tur, minusq; feliciter in usum succedant, CAROLE
clementissime Caesar, tamen haud mediocriter dispen-
dium quoque adferre arbitror, nimium diductam
disciplinarum, quae uni cuiuspiam arti absoluedae fa-
mulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeo morosam ad diuersos artifices
distributionem, ut qui artis scopum sibi praefixerunt,
unam eius partem ita complexentur, ut caeteris quae
ipsum maximopere spectant, & ab illo seungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium praestent,
ac propositum finem nunquam attingentes, a uera
artis constitutione perpetuo declinent. Nam, ut cae-
teras quidem silentio praeteream, & de ea quae sanitati hominum praefecta est, aliquantisper ser-
monem instituum, profecto in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longe comodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius irre-
pere potuisset, quam quod aliquando, & praecipue post Gotthorum illuuiem, Manforemque
Persiae regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Graecis merito familiares uigebant) medi-
cina eoulsq; lacerari cepit, quod primum eius instrumentum manus operam in curando ad-
hibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicae arti subservientibus neuti-
quam instructos, id quasi uideatur esse demandatum. Quamuis enim tres medicorum se-
ctae olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
auctores uniuersae artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosq; profligandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quae singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis
medicaminum usus, tertium manus opera, quae uel praeter ceteris medicinam esse deficientium
additionem, & superfluoꝝ ablationem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affe-
ctuum curatione praebet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano saluberrimam esse, tempora ususq; docuerunt. Triplex haec medendi ratio, cuiuscunq; sectae
medicis aequae erat familiaris, ipsiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quam instituendae uictus
rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis. quemadmodum praeter ceteros
diuini Hippocratis libros, si liquidum arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusq; generis malis omnium absolutissime conscripsit. Quin &
Galenus post Hippocratem medicinae princeps, praeterquam quod Pergamenisum gladi-
atorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam aetate,
simias ab ipso secandas famulorum opera excoꝛiari uoluit, crebro inculcat, quantum manus
artificio oblectatus sit, quamq; studiose id cum caeteris Asiae medicis exercuerit. Imo ueterum
nullus non aequae attentae curationem quae manu fit, atque eam quae uictu ac medicamen-
tis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verum maxime post Gotthorum uastationem,
quando omnes scientiae antea pulcherrime florentes, atque ut decebat exercitae, pestum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fasti-
dientes, quae in agris manu facienda ducerent, seruis praescribere, ac illis tantum architecto-
rum modo astare, coeperunt. Mox quum sensim caeteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quaestui honoriq; nihil interim subducentes, a priscis medicis
prompte degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeo uictus praeparationem aegrorum
custodibus, medicaminu compositionem pharmacopolis, manuum uero munus tonforibus
relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam misere diuisa est, ut medici qui-
dem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
praescriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq; famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & antiquissimum est medicinae membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) in primis innitur, depellentes: id quod tamen hodie apud Iudos maximè reges exercent, Persæ hæreditariò iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thracæ cum plerisque nationibus summè colunt ac uenerantur, ea artis parte propemodum neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è re publica proscripti perunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam aliòquin in morbo à se explicando fatigentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poetis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Esculapij filij non ideo prædicantur, quòd febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat, remouerent, hominum uel palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnèrum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; fluxus curationi potissimum præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemq; medici operam semper expetunt) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum alijs præferre, hæc quaquam proposuit: quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disiungi possit, & tota ad unum artificem atineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatiùs omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrat, qui non statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, & medicamentis ac demum manu aliquid molientiū sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniāt, ut illorum (si dijs placet) physicorū susurros uilipendentes, Græcorū more, ac quemadmodū artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueāt, ne deinceps laceram medendirationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrè eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus tradantur, ipsiq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque hōnor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus. Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegatur, mox etiam medici impense ipsi necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinae scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant, autores fuere: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitore restituere conati, plurimum contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres aliòquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariisq; disciplinarum ac linguarum eruditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominū exercitissimus. Cæterum peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipue naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque cum prius à medicis unice excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos intenderent, tum demum misere collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomien perdiderunt. Dum enim medici solam interiorū affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionē sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerum etiam discicandi industria

interci-

intercidit prorsus, eo quòd scilicet hi confectionem non aggredierentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores essent, quam ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamq; artem manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utq; hæc pestilens curatiua partis dispersio detestabilem ritum in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiā enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descriptæ uel ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu corporis sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quam lanus in macello medicum docere posset. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage rescanda uix unquam cogitur: usque adeò uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciiuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt superi) felicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensus adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putauit, ut si non absolutius apud nos, quam alias unquam apud præfatos dissectionum professores uerfaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraq; hac temperate nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomien fuisse. Verum id studium ne utiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus non admouissim ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonsoribus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis acquieuissem. adeò enim perfunctorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatomien tractabatur, ut ipse in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio uersatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutius, & cõdalius & præceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundo (tonsoribus ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratiori uiscerum dissectione conatus sum ostendere. præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersosq; ordine laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum cõmonstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatomie somniauerat quidam medicus, utq; de eius Academiæ studiosis bene mereret, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatio redderet, accuratius paulo quam Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiæ professores nunc magnā atque adeò seriam ac diligentē in hominis partibus dignoscendis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quā egregiam philosophandi suppellectilem earum notitia ipsis suppeditet. Porro Patuij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinae chirurgicæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum distingerem, annis quinq; illustrissimis, & erga doctrinarum studia longè liberalissimis SENATVS VENETI stipendijs conductus, prælego) Anatomien quoq; tractatio pertinet, eam in hominis constructione inquirenda nauauit operam, ut modò sapius hic & Bononiæ hanc ita administrarem, ridiculoq; scholarum more exploso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnities nimium cauit, ne Eudemij, Herophilij, Marini, Andrææ, Lyci, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis reseruarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ superfit tot illustrium autorum, quos uel Galenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classē Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quoque legere hætenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

* 3 quid

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galenio id sunt mutuati. & per loquem studiose secant, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in ressecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, nelatum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta & Galeni placitis penitus confarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitrareretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus se frequenter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitior redditus, non semel indicat, contrariaq; frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non poenitenda restitutione constet, nunquam ipsum ressecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immerito arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus recte affectus est, ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiarum differentia, nullam nisi in digitis ac poplitibus flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perstringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suæq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longe secus quam Aristotelis sectatores) turbati soleant, quum multo sæpius quam ducentes à uera partium humanarum harmoniæ, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomæ administratione nunc obseruat, toruè interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitecant, suisq; oculis ac rationibus nò inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perscribentes, & ad illorum inspektionem, ac demum ad ueræ Anatomæ cognitionem, tam sollicitè & amice hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academicis ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andreae, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consuevit. Quod quo scelericioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumenti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emisserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuere, demonstratorum habebunt commẽtarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomem ostendent. Quamquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particule numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac cuiusmodi permulta, quæ in partium natura dissecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uiuorumq; resectionis artificio, satis diffusè persequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quòd illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturq; & secundum hæc describantur, ab Anatomæ studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorū beneficio ossa cartilagineq; inuicem cõnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentes opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutrientur sanguinem deferunt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiū, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nò repetatur. Quippe in horum librorū ordine digerendo, Galeni

sententiam sum sequutus, qui post musculorum historiã, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomem pertractandam duxit. Quantumuis nò inepte, ac potissimum apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorū distributione rudem uiscerum cognitionē ita persequendam contendet, quemadmodum in Epitome præstiti: quam ueluti horum librorū semitam, ac in illis demonstratorū indicem præparauit, Serenissimi Principis PHILIPPI Maiestatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbis moderatore desiderari possunt, quàm cumulatissimè expectantur) splendore decoratam, aut toritateq; munitam. Verum hic quorundam iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarum, sed & humani corporis partium quantumuis etiã exquisitissimas delineationes, rerum naturalium studio sis proponi, acriter damnat: quod has non picturis, uerum sedula resectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat, perinde sanè ac si hoc nomine uerissimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones sermonis contextui adhibuissim, ut studiosi illis freti, à cadauerum sectione temperarent: & nò ipsi potius, quibus possem modis medicinarum candidatos ad cõlectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò si ueterum, qui pueros domi in confectionibus administrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, consuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerum & omnibus cõmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permitterem: qui tum primùm de Administrandis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum nò liberis solum, sed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cõmunicare honestū esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exerceri cõsueuere, protinus necessariò accidit, ut Anatomem infelicis cõdiscerent, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebat, abolita. Adeo ut quæ ars Asclepiadum familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui speculationē ipsius integrā conseruaret. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opulentur, ipsoq; etiã uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui nò in geometria, alijsq; mathematicis disciplinis experiatur: præterquam quod nostræ partium imagines illos impense oblectabunt, quibus nò semper humani corporis ressecandi datur copia: aut si datur, tam delicata & in medico parum probada præditi sunt natura, ut eis iucundissima hominis cognitione, immensi rerū Conditoris sapientiã (si quid aliud) attestat, insigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel sectioni aliquādo intersint. Vt cunq; uerò sit, toto opere id unicè studui, ut in negotio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quam plurimis prodessem, humaniq; corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter spectanti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiã, quàm uerissimè & absolutissimè pertractare, ac intelligendis Galeni libris posteritati adhuc asseruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumẽta præceptoris operã requirentibus, nò spernendā frugem medicinarum candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quàm conatus iste meæ ætatis, qua uigessimum octauum annum nondum excessi, nomine, parum autoritatis habebit, ac quam minimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum morsibus erit tutus, qui mihi Anatomem docenti nò astitere, aut ipsi hanc sedulo non sunt aggressi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defensionem cõminiscuntur, nisi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auspiciatò prodeat. Verum quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictissimi, maximiq; Imperatoris nunquã inter morturo nomine tutius muniri, splendidiusq; ornari potest, tuam Cæsaream Maiestatem omni reuerentiã supplex iterum atq; iterū obsecro, ut iuuenile hoc meum studiū multis rationibus causisq; sibi obnoxium, sub ipsius ductu, splendore ac patrocinio in hominū manibus tantisper uersari sinat, donec per rerum usum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemq; hunc laborem summo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reiiciendum alijs ex arte nostra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuersa Apollinea disciplina, adeoq; tota naturali philosophia, nihil tuæ Maiestati gratius acceptiusue procudi posse, historia, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriusq; symphonia, & nosmetipsos denique (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita inde in primis conijcio, quod in ea librorum frequentia, quæ sceleris memorie MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori uo tuo cõsecrati fuere, nullus præsentis negotij libello unquam gravior extiterit. Neq; unquam obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamq; curiose de singulis percunctatus sis, quas pater meus Andreas Maiest. T. à pharmacis primarius iuxta ac si delissimus, aliquando intueudas obtulit. Vt nunc præterea incredibile illum, ut in omnes disciplinas, ita etiã multo maxime in mathematicas, & præsertim eius quæ mundi astrorumq; scientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiã. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumēto cōsiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiè correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Cæterum, uti modò homini dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minimè hīc prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexātri, quinon nisi ab Apelle pingi, à Lysippo in ære duci, & à Pyrgotelesculpi uoluit, probè memor multo minùs hīc laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq; adeo uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hīc à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dij studijs & toti orbi non inuideant, sed diuissime mortalibus incolume, perpetuoq; felix seruent ac tueantur, precor.

Patauij. Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM

M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur, operæ precium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRÆCARVM LITE

RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,

amico charissimo suo.

S. ACCIPIES breuī simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Vtinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore & NICOLAO STOPIO hic Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; studijs apprime uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud ue incommodum ipsis uelura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco repōnenda ueniat ascripti: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis ue operis negotium faceſſeret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum, quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam completur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxī, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem inuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, litterulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauī, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rurſus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuræ hoc illo ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicationum reperiēs. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orſi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicium descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimat, ipsi punctum in margine subieci, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verum hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixius scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissime & ocyus excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studiorum commodo, felictq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hīc iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies, ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verum non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri leuitate soliditateq; ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hic aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiſcar, & si non toto impressionis tempore, saltē aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

EPISTOLA.

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habebas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, haecenus non curauimus describendum. Regis Galliae, se mihi adepturum recepit ipse apud Venetos Orator, Monspessuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime satos typographos ualeat, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primum impressis, & postmodum misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustae enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primum medicum, rarumq; profecto nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanice est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & ut emptori fucum faceret me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quam triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitae: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quae conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quod Venetam sculpturam peruerse istae sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae ipsidem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quam ex humanae fabricae resectione inueniri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatum adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eadem ederem, a me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alij interim propter sculpturae (uti coniecto) difficultatem omisissae: quum potius a prioribus, si studioforum habita esset ratio, abstinentum fuisset. Ceterum Argentinenfis ille, quem EVCHSIUS tantis conuicijs ob quaedam denno transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quam ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessime est meritis, quod tabulas quae nunquam satis magnae studiosis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emisserit. Huius gloriae is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emitte pergit. Adeo ut diuina illa & foelicissima Italarum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quod aliud in Germaniae medicis iudicium ob sordidorum quorundam typographorum mancipia requirant, quae nullum non scripti genus uilis alicuius praemioli a typographis emungendi gratia cogere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emittere audent. Haec eo scribo, ut intelligas, quam parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multo libentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quam ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obeffe conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illa q; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si a me ita negligenter exisset, in hominum manus uenirent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abste contentam, ut quam integerrimae & mundissimae a tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREAE VESALII.

AN. ET. XXV. 1543

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE

uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia
stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS

& differentia. Caput I.

SCAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique praeter solos dentes expers. Huius
enim temperamenti summus rerum opifex Deus
substantiā meritō efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subiiciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinae simul cum costis praestant, id in hominis fa-
brica ossium praebet substantia. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiārum & femo-
rum ossa, & dorsi uertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri a natura obijciuntur, quem-

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossis differe-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transuersi earundem processus, pectoris os, costæ.
Alia quorundam ossium articulis praeficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in ni-
mum acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficij occasione, ossicula effinguntur,
sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorū digitorum primis internodijs, & primis
etiam internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primarium mu-
nus, singulorum ossium Caput fufius ostendet, quandoquidem in praesentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) haec fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab iisdem suspenduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò fere diximus, desumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiae os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri of-
sis lateribus coarctata, scapulae, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gra-
cilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porro satius erit omnes diffe-
rentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumerae occurrant) ad priuatas ossium
descriptiones referuare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quænam
horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariae basi uocabimus, quòd præruptæ rupi simi-
lia uideantur. item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangul-
um referant, ut scapulae: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *σφαινοειδης* dictum: & quæ iugis alsimilentur, ut *συνωμματα* Græcis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quæ nostrum imitentur, ut clauiculae: & quæ ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quæ u figuram referant, ut *ινοειδης* uocatum os: & quæ ra-
diij quo latiores cordulae texuntur figuram exprimant, ut cubiti os radij nomine donatum: &
quæ cubo tesseraeq; comparamus, ut pedis os à cubi imagine *κυβοειδης* nuncupatum: & quæ
cymbae imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis *σκαφοειδης* appellatum: & quæ mola,
scuto & patellae similia dicantur, ut os genu articulo praepositum: ad hæc quæ totius Italiae
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repræsentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

Differentia à
magnitudine.

A forma.

A organi

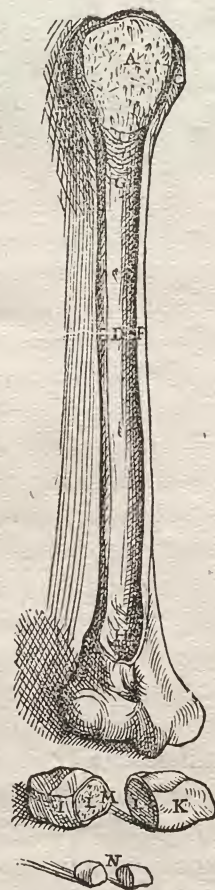
organi ossiculorum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uerterbræ: & quæ clauo à Græcis *κλῆμα* appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pilæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis ossicula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc incognita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequitiam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nominem, hætenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessario pertractaturus. Ac proinde etiā differentia ab ossium commissurarum speciebus petita, nisi commissuris accuratè explicatis, obuiæ esse non queunt. Quod autem quamplurimæ sint, & cogniti non admodum faciles, quantum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quibus assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quænam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut alia quæ tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilaginem degeneret: ut nasi ossa,

Differentia ab appendicibus, processibus, capitibus, etc. Ab ossium commissuris.

Cartilagine.

Ab ossium substantia & constitutione.

Quoniam præfens differentia in figuris, singulis capitibus quibus priuati os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non est obuia, hic appropinquamus brachij ossis, seu ut cū Celso dicamus, humeri, secundum longitudinem dissecti alteram partem, quæ ipsius capite quod scapulae articulat, cauerulas pumicis modo efformatas, & Ansignitas comonstrat: quæ ad modum et suam illis cauerulis obducta, et B notata. C autem inscribitur portio exterioris superficiei istius ossis, hic conspicua. Insuper D sinum comonstrat amplius cauum, qui solidissima crassaque ossis parte E ac F indicata circumdatus, sectionem humeri longitudinem exporrigitur. Ad sinus uero summum ubi G reponitur, & inum ubi H uisitur, ossæ occurrunt lineæ, medullam hoc sinu contentam interexentes. Cæterum sub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigessimæ tertij Capitis exprimitur, hic uero per medium dissectum, & I & K insignitum delineauimus, ut ossis appareret substantia pumicis instar constructa. Ac utrumque quidem L, cauerulam fungosam huius ossis notat substantiam. M uero, quamquam quæ ossis constituit superficiem, & undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huius ossis unum ossiculorum subiungimus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in secunda trigessimæ tertij Cap. figura a & ostenditur. Atque hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus, ut aliquod os impenitè solidum, & cauerulis penè destitutum, in conspectum quouis pacto ueniret.

In de Usu partium, et lib. Commentar. in Hipp. lib. de Fracturis.

donata sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quantum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerumque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauerulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumici ac exiccato fungo non ab similibus constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus nomine

mine leuiores redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis continerent, aut priuatim aërem, aliquam uel peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplexerentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauerulæ non minus quam insigniores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritia, aut prout huic aut illi sensus organo præest, sinus hi & ossium densitas iustissime attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauerulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplius foraminibus sunt peruiæ, ut occipitis os, & uerterbræ, quæ dorsalem transmittunt medullam. pubis quoque ossa, quod leuiores reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen comonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uerterbrarum corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adinere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *periosteum* ob id Græci uocant, cuius gratia alijs ossa (si quid modo sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudis sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuolente destituuntur, ut & caluariæ interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana undique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuo construuntur.

Quæ ossis parte medulla reponatur.

Ab ossium foraminibus.

A sensu.

Ab occultatione.

A membrana ossa succingente.

QVĪD CARTILAGO, ET QVĪS CARTILAGINIS USUS & DIFFERENTIA. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauerulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum namque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & adstabiliantur. Cartilagines enim quibus larynx constat, ossium munere eleganter funguntur, quippe ipsi quidam implantantur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagines hæc laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, regulæ, & lutum illis adhibetur. Neque sanè hominum ossa & cartilagines carne nudatas, ac postmodum unâ contextas, propius cuiuspiam imagini assimilaueris, quam tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagines ossium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagines, in quas musculi palpebras mouentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagines, nasi apicem unâ cum alijs cartilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntque. Præterea costarum ossa in cartilagines finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respondentes: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringique patiuntur, quam si rigidae & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagines C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisque munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

Cartilaginis natura.

Ufus communis ossium usui respondens.

Cartilagine osse proprius stringi ac dilatari.

*Cartilaginis
usus in arti-
culis.*

neficio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium nanque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollietique temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affricu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis plana que uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaque asperitas motus promptitudinem impediatur, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiam sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagineas tertiam quandam adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamenti orbiculatim connascitur, & ueluti cartilagineum ossibus obducatum quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quæ inter alias cartilagineas consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilagineam inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibie ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagineas, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ providentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagineas Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclufis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nonnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilagineam mollicie à ligamenti natura parum ab similem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hæcenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicibus cum reliquo osse coalitu. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando formare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturam leuiter explicare: ad quam non inopportunè adhuc cartilagineas retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuè erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagineas, nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi durique soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autem cartilago non minus quam ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uitulæ cartilagineam nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiuspiam inijciunt. Is enim refultus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsum punctumque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginibus, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nasi cartilagineas, eam quæ in mucronem gladii modo à pectoris ossis sine exauiatur, puriarum costarum cartilagineas, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilagineam, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginei inter se uariantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilagineum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagineas perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hic adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagineas molles

Tertia in articulis quibusdam cartilago.

Li. 2. de Art. ministran. se. elionibus.

Cartilago glutinis uice subiens.

Ligamentorum substantia in grediens cartilago. Cartilagineas aliquid continuo erigentes.

Extantibus, par. uiculis adnate cartilagineas.

Cartilagineas differentia.

molles esse: in grandioris uero ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossæ illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QUIBUS OSSIUM PARTES SEDESQUE INDICANTUR. Caput III.

PRÆSENTIS TABULAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

Proposita modo tabula aliquot ossi in hoc tantum delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus appositè exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprii sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedisque descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurrat, memorem esse. Quæ uero ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disunximus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 3 D Hic

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendicearent: quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exi-

ἀποφύσις.
Processus.

Processuum
& appendicis
differentia.

Processuum
us.

λογών.

tunt, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uero quæ hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt cōspicua. In ijs uero qui iam ad summum incrementum uenere, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac laet. *ἀποφύσις*, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estq; ossis pars nihil à suo osse differens, quàm quodd tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot ceruicis uertebras etiā plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui sede extuberant. Porro processuum, sicut & appendicum, nonnullæ sunt differentiae. Quibusdam enim processibus, appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendix obtinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imagini confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices, nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumq; sibi processus uendicant. Vlnæ enim appendicis processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti alsimularunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtingit, quem interiore malleoli nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustententis superior appendix processus exigit, cui octauus pedem mouentium musculus inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeò insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquā tamen processus nomen illis tantū processibus adhiberi satis erit, qui alteri ossi non articulantur. Femoris namq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articulum latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἐπιφύσις* cum *ἀποφύσις* confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus, quippe interiorem malleolū inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantū intellectis nominibus, in ossium descriptionibus erūt obuia, ut & processuum quoque usus in singulis ossibus manifestus euadet. Cōferunt autē processus præcipuè ad cōmodam articulationem, & ossium cōmissuram, deinde ad multarū partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collū ritu educerētur, ac rursus uallū modo exculperētur, paucissima ex ipsis nāci, ipsiq; inferi possent. Nunc autē processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliq; ei dein (ut sic dicam) inferuntur, & super ipsum exaedificantur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur. *λογών*, seu *λογών*, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisio-

oo in fl.
pedis.

8 fi. 15 cap.
numeri no-
tantur.
c T. i. fi. c.
d Y Y. fi. i.

SS fig. A.
B.

fi. 12. cap.
24 R.
a fi. 3 ca.
31 i.
X in pede.

c T. fi. c.
et 6 muscu-
tab. A. B.

d 4. 5 fi. 6
cap. unusq;
alter i.

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergò subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quū interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. *κεφαλή*, & *κεφαλαίον*, Latinis nomine capitis explicantur. qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitarij occasione subintrant. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui in articulum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verum pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeò depressa plana sunt, ut uix dicere queas, nū ipsa tarsi ossium sinus subintrēt, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neq; in tarsi ossiū cum osse cymba referente cōnexu à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebris haberi, suo loco admonēbimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbōue prædita sunt, ut nū caput, nū sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti *κεφάλαιον* uidentur appellasse, priora autē simpliciter *κεφαλαίον*. At de condylo non ita multo post quædam (quū ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. *ἄρθρον*, quem nos Articulū dicimus, Græci primum uocarūt, ossium commissuram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximis ossis cauum sinum uè immixtam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rur-

fi. 6 call.

Metire id
D ad B pri.
fi. ca. 30.

Ab m ad f
in fi. 1.

q. q in pede

Cōfer fi. 11
13 fi. ca. 33
cum n. m. l

fi. 10.
f. 9. 15. ca.
d. et figure

16 ca. 25. Y

a. b. immi-
te A. fi. ca.

30 in c. f. g

fi. 1 ca. 29.
c. figure

ca. 14. 15.
16. 17.

In libro de
Ossibus.

κεφαλή.
κεφαλαίον.
Caput.

Capitum alia
prominentia,
alia depressa.

ἄρθρον.
Articulus.

Vertebrum.
Vertebra.
σπονδυλός.

Capitis diff.
rentia.

In 11 de Vsu
partium.
κεφάλαιον.

G. H. fi. 2
ca. 27.

mo de Musculorum motu *κονδυλος* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφαλή* seu caput *κοτύλη* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert: *κονδυλος* uero, seu depressum minimeq; extuberans & planum capitulum, *γλήνη*, quam sinum esse dicimus, adeo leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κονδυλος* nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quam ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuo illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *Τραχηλος*, & *αιχμή*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro responderet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elasticissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspiciua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquæ manifestè conspiciuntur. Cæterum aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditum sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspiciatur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomis professoribus obtinuit. *κοτύλη*, & *κοτυλοειδής*, ac dein *ἐνδοκαρπυ* Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excavanturq; ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autè eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in osse cymbæ referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλήνη* autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficiei tenus tantū cauitus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quam si duo plani læuigatq; aliter inuicem imponentur. Atque sic *γλήνη* depressio responderet capiti, quod omnium primum *κονδυλος* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsis ossibus, quæ pedij ossa ipsis coarctantur. Item ossis cymbæ referētis sedes, quibus id tarsus ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uerterbræ capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλήνες* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibie ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κοτύλης* aut *γλήνης* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo *κοτύλη* uocabimus apparentem sinum, *γλήνη* uero sinum adeo obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiā explicabit, ostendemus: quando quidem articulationis gratia tam sinus quam capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiā hinc quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quod alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autè oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uerterbræ sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibie ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & *ἵνους*, *ἀρρυνες*, *ἀμβονες*, *χέλη*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tameti in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspiciunt, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *Βαλιδόλος* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq; ritu, ultra quam animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quam expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *βαλιδόλος* uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediētia insidunt. Vlnæ namq; sinum C modo exculpit, & quem humeri orbita subit, *βαλιδόλος* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quod soli ferè omnium sinuum alterius ossis processus in articulo motibus excipientiū, ij cartilagine uix in crustentur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisio ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq; sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex iisdem initium commo- dius ducat. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articulo- rum, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines ueluntur, atque ne sua aberrent sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hic prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensebo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomis studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quam quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV-

tura & contextu. Caput IIII.

S A humani corporis instar unius continuūq; ossis, lapideæ cuiusdam statuae modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magnopere cōdu- xit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersi- tatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innume- ros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitus alicuius corporis gratia, futuras ca- pitis efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ ce- rebri membranæ fibræ uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs con- flatur. Pariter quoque & in capitis futurarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne forte hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uisumq; ueluti in fictilem ollam longius quam ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum osse ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū ser- mone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab imagine *ὄσσης* nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continuū est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeo ut sagax rerum parens Na- tura

Τραχηλος,
αιχμή,
Collum,
Cervix.

Galen. initio
lib. de Ossib.

Galen. libro
de Ossibus.
κοτύλη,
ἐνδοκαρπυ.
Acetabulum
etc.

γλήνη.

Sinuum &
capitū usus.

Sinuum diffe-
rentiæ.

b. h. fi. A. B.
i. fi. C.

h. in pede.
l. in pede.

1. 2. fi. ca. 21
C. D.

f. n. fi. D.
a. 11. fi. 33
ca. h.

b. p. p. in
pede.

c. fi. 10. ca.
33. m. l.
d. 6. fi. 25
ca. M. L.
K.

7. fi. 31. ca.
F. G.

f. n. fi. D.
a. 8. fi. 24
ca. x. x. y.
b. 2. fi. 27
ca. l. K.
c. 1. 2. fi. 23
ca. K. l. M.
d. 1. fi. 24
ca. E. C. D.

ἵνους.
ἀρρυνες.
ἀμβονες.
χέλη.
Supercilia.
Labra.

Βαλιδόλος.

Libro de Fra-
cturis.

Sinus articu-
lationis nomi-
ne non parati.

Homine plu-
rib. ossib. con-
stare, motus
gratia.

Transpiratio ex-
pirationis gra-
tia.

Gratia diffu-
sionis patien-
di.

Partium diffe-
rentiæ gratia.

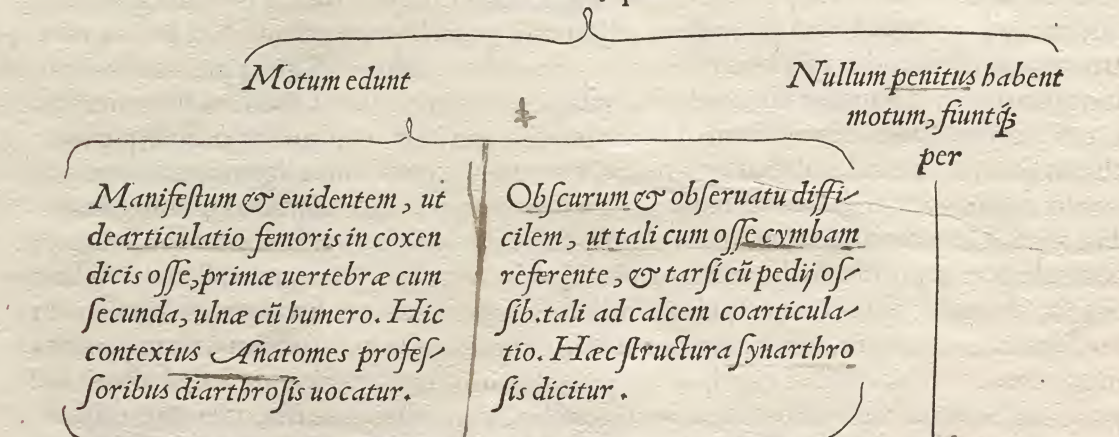
Lib. de Partib. animal. Cap. 7.

tura, ossibus tanquam uno continuoque & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorso spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuo coherentium seriem Graeci *συνάρτησις*, quasi afflicta esset cadauer, nuncupant. Ceterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum reijciam, latius singulas commissurarum differentias deinceps explicaturus.

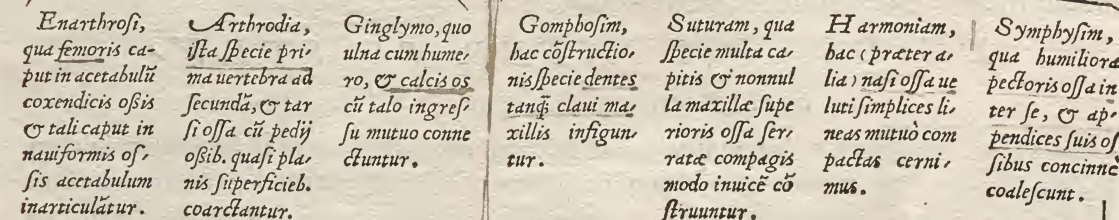
TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA INNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

Componuntur autem ista

Atque haec omnia committuntur

Alicuius partis ope, aut

Ligamenti, ut uniuersi ossium nexi qui motu possunt uoluntario. Atque haec commissurae ratio symarthrosis uocatur.

συνάρτησις

Carnis, ut omnes ossium commissurae quas musculi circundant. Praeterea dentes in suis alueolis quasi carnis beneficio innecti uidentur. Hanc synarthrosin uocamus.

Cartilaginis, cuius interuentu pubis ossa inuicem necantur, & in minoribus natu humiliora pectoris ossa. Insuper appendices in prima adhaerent cartilagine glutinis modo mediantes, suis ossibus committuntur. Dicitur autem iste connexus synchondrosis.

Nullius partis beneficio.

Ita enim in natu grandioribus appendices ipsorum ossibus coalitas certum. Deinde omnes suturae, quemadmodum & harmoniae absque corporis alicuius auxilio haerent.

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentiis ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quae a Graecis *διαρθρωσις* & *ἀρθρωσις*, nobis articulatio articulorum nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quenquam latent, nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, *διαρθρωσις* dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates eam *ἀρθρωσις*, quasi ab articulatione uocauit. Aliorum uero articulorum neque ualidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensque motus sentitur, ut is neutiquam a singulis prompte dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossium ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem dein minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumque radicibus ueluti semicirculum statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talisque cum osse cymbam exprimente, ac rursum huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsi ossium cum pedij ossibus uisuenit. Harum namque commissurarum ne obscurissimum quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species *συνάρτησις*, quasi coarticulatione dixeris, solius motus quantitate a dearticulatione discrimen recipiens. Ceterum utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latius adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt, quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, dein sursum ad caput moues, deorsumque ad illa fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mentem fixo, reliquis digitis circulum quam potes maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumque & introsum ad aliud femur, & extrorsum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retrorsum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulum moues, quod in uisibus musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quia cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulque circumuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Ut radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in prouum supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circumuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in prouum supinumque circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetustissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, *διαρθρωσις* uidelicet, *ἀρθρωσις* & *συνάρτησις*, quamquam fortassis haec nomina a Diocle, & illis qui primum ressecandi rationem commentariis tradidere, postmodum fuerint confusa. *διαρθρωσις* itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus uel altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbrachialis pedijque ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae selesmo comparantur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero *συνάρτησις* committitur, quare etiam pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeo ut Naturam *συνάρτησις* in simplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incrustatione, ut sic dicam, perficiuntur, confinxisse cõter, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

ἀρθρωσις
Articulus
Euidentes mo-
tus.

συνάρτησις
Lib. de Articu-
cul. ossis iungu-
lis docens luxa-
tionem.

Motus ob-
ui.

συνάρτησις
Coarticula-
tio.
Articulos om-
nes non hysce ar-
gumētis.

Tres articu-
lorum forme.

συνάρτησις.

Quando in sim-
plici articulo
Naturae natur
arthrosin mou-
atur.

B simpli

simplicissimo minimeq; gemino utens ossium connexu.^a Tali uero caput ossi cymbam referen-
ti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quaedam brachialis^b ossa inuicem articulari suo lo-
co docebimus, non minus quam secundae, tertiae, quartae & quintae costarum cartilagine hac
articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In praesentia enim abunde est, commissurarum
differentias naturasq; enarrare, & in illis scopum Cōditoris recensere, quibusdam tantum ad-
ditis exemplis, qualia haec posteriora in obscuris motibus censerique uent. Omnes enim articu-
los semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomus tyronem
nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negotij difficultate à pulcherrima Dei operum
inquisitione absterrent. *Aggredior* itaq; articuli species est, quae cauum sinumq; leuiter & su-
perficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficie-
rum connexu fit, & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq; sit indicare leuis est ne-
gotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cui nam ossi sinus aut ca-
pitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicem incum-
bere fingeres. Hac specie committuntur^c tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, & pe-
dij ossa tarsi ossibus, nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis
os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi, & clauicula summo humero. Atq; in his com-
missuris adeò obscuri sunt motus, ut perquam arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articu-
lationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim
simplicem eandemq; ueram arthrodiam reperiatis, ubi manifestus sit motus: quemadmodum for-
te duplicem obseruabis manifesto motu praeditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nan-
que ceruicis uertebra nullo motu alio, quam liquido circumactu super secundam moueri pro-
babitur, & duobus interim locis prima hominis uertebra secundae per arthrodiam iungitur,
utrinque scilicet ad secundae uertebrae dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia pri-
mae uertebrae committitur. Quamquam in his uertebrae nexibus sinus capitaq; adhuc ma-
nifestiora sint, quam in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodij. Ad haec, eiusmodi
quoque arthrodiam obseruabis in reliquis etiā ceruicis uertebis, & thoracis quoq; omnibus,
ad eam usq; quam ab incumbente ipsi uertebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uer-
tebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uertebrae processus consistunt,
ita committuntur, ut subingredientes unius uertebrae partes leuissimè protuberent, & partes
aliā uertebrae admittentes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uertebis præ-
ter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi
duplicem uertebrae ad se inuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non ex-
actè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. *τιγλυμος*, quæ tertia articuli spe-
cies censeatur, manifestis sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim
ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unus gibba, alterius ossis
caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mu-
tuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem
conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio cōmittitur ex-
cipiat, ipsiq; etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagi-
ne praesens articulationis species nomen inuenit.^b Hæc in genu occurrit,
tibiæ enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculū pro-
minet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiæ ossis sinus ingre-

Quando Na-
tura gingly-
mos formam
uerit.
Quibus modis
duplices arti-
culi forman-
tur.

Hic A ferru
seu cardinem
notat, parieti
infixum. Bau-
tè, ferru quod
ostio seu fene-
stræ necitur.

dientia, dein in capitum medio sinus uisitur, tibiæ ossis tuber suscipiens.^c Eadem ratio in secun-
dis & tertijs quatuor manus ac pedis digitorum articulis seruat, & in tertio manus pollicis
internodio, & in secundo pollicis pedis. Superius enim horum articulorum os duo obtinet ca-
pita, in quorum medio sinus cōstitit: inferius uero, ac (ut sic dicam) unguis uicinius os, duobus
donatur sinibus, tubere quodam diremptis. Ad hæc, humeri cum ulna articulus ginglymo ele-
gantissimè perficitur. Vlnæ enim sinus humeri tubercula excipit, & rursus ulnæ tubera hume-
ri sinus mirificè subeunt. Atque in dictis iam ossibus ginglymos in uno cōtinuoq; sit articulo,
qui solam extensionem & flexionem nanciscitur, nullo interim alio motu praeditus, non aliter
quam si hac articuli formarum Opifex utendum duxisset, quoties articulum duntaxat flecti
extendiq; aut alio simplici tantum motu agi oportuit. Huc quoque (quantum coniectura
assequi ualeo) ueteres Græci reposituerunt ossa inuicem distinctis remotisq; articulationibus
commissa, quæ simplici motui præficiuntur, idq; tunc potissimum, dum illæ articulationes
inter se in susceptione variant.^a Radius nanque ulnæ duplici articulo committitur, & eius be-
neficio tantum simplici motu, qui in supinum prouincit fit, pollet. Iuxta humerum enim ulna
in sinum sibi exsculptum radij admittit capitulū, & iuxta brachiale radij sinus ulnæ capitulum
excipit.

a Iunge O,
fi. 33. ca. in
li. 11. figure.
b 2. fi. ca.
25. numerus
7 in.

c Iunge f,
t. 11. fi. 13. ca.
33. cum n.
m. 1. 10. fi.
d. fi. ca. 3.
99 ad pp.

e Iunge 4.
fi. 15. ca. 1.
cum c. fi. 5.
Dein 4. fi.
a, b, cum d.
c. fi. quante.
Postea L. 4.
fi. cū 85. fi.

f Iunge 8.
7. fi. cap. 15.
cum d. 9. fi.
g Iunge X
et 1. fi. 3.
ca. 16. cum
a. 2. fi. 2. fi.
aut cum c. fi.
gura 3.

h Cōstr. f.
et 1. 7. fi. 31.
ca. cum E.
F. et 1. 1. fi.
30 capitis.
i In 2. fi.
27 cap. un.
ge G. H. 1. ad
1, K, M.

k h 1. fi. 24.
ca. Aut com-
mitte m. 3. fi.
gura in 1. 5.
fi. et p. 5. fi.
in o. 7. fi.

excipit. Idem in calcis & tali cōnexu (ut & ginglymos obscurum motū edentes aliquot recen-
seam) obseruatur.^a In posteriori enim sede talus calcis tuber assumit, in anteriori uero calcis
sinui caput tali inarticulatur, adeò ut merissimè & hic quoque mutuis ingressibus ossa articu-
lari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiam si mu-
tuo eodemq; uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uerte-
bram connexus censerique posset.^b Duobus enim inuicem distantibus primæ uertebrae sinibus,
duo occipitij ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articu-
latio à sinistri, specie formaue discrepat. Sic quoque & aliæ uertebrae inter se coarctantur.
Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositæ duplici articulo cōmittitur, illis nimirum
articulis^c qui ad spinæ seu posterioris uertebrae processus radicem haberi dicuntur. Non
enim de uertebrae nexu, quem suis corporibus moluntur, in praesenti loquor: quum is,
quantum ad propositum spectat, uariis sit. quemadmodum etiam uertebrae supra duodecimam
thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthrodia mu-
tuo iunguntur: quæ uero duodecimæ subiacent, quodammodo^d enarthrosi. Verum si huius-
modi uertebrae nexum, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo
complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu dona-
tas fateremur, quum uertebrae præter extensionem & flexionem, in latera quoque nonnihil
agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebrae ideo ginglymo
articulati dixisse, quod prima ceruicis & duodecima plerumque thoracis uertebrae dunta-
taxat exceptis, semper una uertebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferio-
rem suscipiat: aut contrā, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis
id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, si
uerum assereret, tunc oportere tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uer-
tebram, quæ superiori sua sede exciperetur: & secundum uertebrae, quæ superiorem hanc se-
dem exciperet: & tertium uertebrae, quæ à mediæ seu primæ uertebrae inferiori sede suscipe-
retur. Vt enim una suscipiat, eademq; suscipiatur, præter illam, & susipientem & susceptam
quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos refe-
rendus esset, ad ea nimirum quæ ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitteret:
aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo ar-
ticulationis formæ habito respectu. Et huius generis censerentur^e prima digitorum ossa, quæ
superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequenti os-
sis digiti sinus subeunt. Verum de digitorum uertebrae nexibus suo loco cumulatim
pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius ad-
monueris, nullum hactenus dictorum ossium contextum fieri, nisi sinibus & capitibus seu su-
perficiebus leui lubricaq; cartilagine incrustatis, si modo^f uertebrae corporum ad inuicem,
& sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum li-
gamentum priuatim interuenire posterius audies. Quæ uero iam narrabuntur commissuræ
omni prorsus motu destitutæ, leui lubricoq; contactu neuiquam fiunt. Atque harum pri-
ma γόμεωσις dicitur, estq; cum instar clauis ossi infigitur: quæ dentes ad unum omnes maxil-
larum præsepiolis tanquam clauis adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.
Cæterum ueteres interdum instar clauis connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contu-
lerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam clauis cuiusdā interuentu coarctari
dicerent, quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scri-
bit, tibiā & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus clauis ritu ita subire arbi-
tratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verum trigesimo tertio Capite tali na-
tura tradetur, cuius connexus ad tibiā & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupe-
dibus articulatur. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedū ac bisulcorū ta-
lo forma (non autem situ) discrepet. Nam tibiæ omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis ui-
cem gerit ossi articulatur. Femoris enim os tam in auiibus quam in equis & porcis, & reliquis
quadrapedibus, Aristotelem, & in tertio de Vsu partiū Galenum lufit, quod in illis æque ac in
hominibus femur uisui obuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quæ in libro de Cō-
muni animalium gressu Aristoteles, ob ignoratum ipsi in quadrapedibus & auiibus femoris
os, & brachij os, parum rectè posteris tradidit. Sutura, quam ῥαφῆς Græci appellant, compo-
sitio quaedam est, ad consuturam rerum similitudinem. Hanc nonnulli quū explicare student,
ferratam compagem structuramq; alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis
in memoriam reuocant, mutuum ferrarum contrario occurfu ingressum, quo dentatæ alterius
ferræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uero quæ in unguem committi dicuntur, quū gibbae
B 2 uideli-

Immitte p
fi. 7. ca. 33. in
Q. 4. fi. 10.
S. 4. fi. in R.
septima.

Iunge B.
fi. ca. 15. in
N. 2. fig. et
D. E. F. G.
fi. 1. in O. P.
Q. R. fi. 2.
c. N. O. fi.
ca. 14.
d. R. fi. ca.
14.

Iunge O.
fi. ca. 14. in
K. L. M.
fi. 3.

Confice
tres uer-
tebras fi. 3
ca. 19.

1. fi. 27. ca.
B. et 2. fi. E.

fi. ca. 14. R.

Immitte de
eius seriem
A. A. notat
fi. ca. 11. in
quarta fig.
cap. 6.

Expende
qui in 3. in-
tegrari fig.
a. inter o
et a cōfi-
sit. Aut cō-
fir figurat
ca. 31. cū fi-
guras ca. 33.

Libro de Ossi-
bus, et 3. libro
Cōmentario-
rum in Hippo-
cratis lib. de Ar-
ticulis.

γόμεωσις.

Capit. 9. libri
2. de Partibus
animalium.

ῥαφῆς,
Sutura.

videlicet partes ad unguium figuram structæ, in sinus quibus concinnè excipi possunt, inse-
runtur, qua connexus serie arcarum seu lecticarum asseres subinde inuicem
compingi cernimus. Cæterum posteriores, futurae formam accuratius quam
priores explicant. Quemadmodum omnium proximè eam assimilant, qui su-
turas ad limborum futurae effigiem conferunt, quando, ut de unguibus dixi-
mus, panni unius flosculi in alterius sinus mutuis ingressibus consueuntur.
Eiusmodi futuris ossa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reli-
quas semper futurae speciem elegantissimè ea ostendit, quam Δ literæ in occi-
pitio comparamus. Porro æquonia ossium structura est per simplicem line-
am, citra omnem tuberis, sinus & asperitatis mutuam ingressum commissæ.
Ad hunc modum quædam maxillæ superioris ossa, & præsertim nasi inter
se iungi putantur. Cæterum quia harmoniæ cōnexio uix unquam ad amuf-

sim instar simplicis lineæ perficitur, sed nonnullæ asperitates mutuò ingredientibus perpetuò se-
re cum ossa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres futurarum uoce etiam harmonias plu-
rimùm complexi uidentur. $\Sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ est naturalis ossium unio, qua commissuræ forma ap-
pendices suis ossibus connascuntur, in ætate quidem minoribus, quum ossa adhuc mollia fun-
gosaq; existunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam ossa induruerunt, appen-
dices citra alicuius corporis interuentu ossibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix conspiciere
queas. Hac quoque unione ossa sacri ossis lateribus commissæ inuicem in pube coalescunt.
Dein admodum pueris utriusque lateris os tribus formari ossibus apparet: quæ tribus lineis in
coxendicis ossis acetabulum concurrentibus interstinguuntur: ut etiam in agnis uidere est, in
quibus cartilago lineas has sicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ
partes adeò connascuntur, ut ne linearum quidem species se offerat. At de his ossibus, ipsis di-
cando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebribus, quæ in pueris quoque pluribus
constant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quæ alioquin
unius ossis nomine ideo habentur, quod coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat.
Libri Introductorij, seu Medici, qui Galeno ascribitur, author, ossium disciplinam instituens,
non eiusmodi unionem, quam nos iam descripsimus, $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ uocat, uerum futuras ad har-
moniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim superioris ossium commissuras, $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$
(at non rectè interim) appellat. Omnes ossium constructuræ species, aut alicuius aut nul-
lius corporis beneficio committuntur. Vniuersi nanque articuli ligamenti inuicem alligan-
tur, quæ orbicularim ossa inuestiunt, interdum uerò & hæc in ossium medio consistunt, ut in
femoris cum coxendicis ossis articulo, & in uertebRARUM corporu nexu. Hic ossium connexus
ligamentorum auxilio commissus, Græcis $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ nuncupatur: nerui interim uoce ad li-
gamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosq; qui à cerebro dorsaliq; medulla prodeunt, de-
ducta. Hæc nanque omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine subaudierunt: & præci-
puè Aristoteles cum alijs semper, tum maxime quum ossium contextum recenset. Nonnulla
uerò carnis etiam ope committuntur, ut generatim omnes articuli musculis obducti. Musculi
enim quum ab uno ossis aut alio corpore principium ducentes alteri inserantur, uinculorum
etiam loco iure habentur, ossaq; inuicem necunt. Cæterum quia musculi ueteribus plerisque,
& potissimum Aristoteli carnis nomine appellantur, connexus qui musculis sit, $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$
merito nuncupatur. Porro & dentes quoque in suis alueolis carne quapiam firmari uidentur,
adeò ut ea quasi ratione ossium cōstructio reperiretur, in qua caro non duntaxat musculorum
modò connexum exterius ambiret, sed & interueniret quoque. Insuper alia cartilaginis medio

Quorum bene-
ficio ossa inui-
cem committun-
tur.

Ligamen-
torum.

$\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$.

Libro 2. de
Partibus ani-
malium, ca. 9.
Carnis.

$\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$.

Cartilaginis.

$\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$.

Quæ nullius
corporis inter-
uentu commi-
tuntur.

Quæ potissi-
mum à Gale-
ni placitis hoc
Cap. declinât.

connascuntur, quippe appendices in prima ætate cartilaginis medio suis ossibus committun-
tur, quemadmodum & pubis ossa, & ossis ν imitantis ossicula. Hæc connexus species à car-
tilagine $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ uocatur. Suturae autem & harmoniæ nullius corporis beneficio quam os-
sium structuræ coeunt. Nam & si duræ cerebrum inuestientes membranæ fibræ aliquot futu-
ras transcant, non tamen ob id eas cōnectunt: quemadmodum neque cartilagine in articulis
ossa oblinentes, ad ossium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in senio-
ribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem subeat, interuentu ossibus con-
nascuntur, sed cartilagine prorsus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam ante
ea quoque dixi, coalitus regionem obseruare arduum sit. Institutum modò erat huic Capiti
finem imponere, atque ad singulares ossium descriptiones sermonē dirigere, nisi magnopere
Galeni autoritas me remoraretur: quæ merito prohibet, adeò leuiter ea quæ in præfati Ca-
pite ab ipso placitis deflectūt, prætergredi. Ut enim ex multis præter prius etiam commemo-
rata, aliquid proponam, primum in libro de Ossibus, ubi is ex professo, & sui non mediocri in
primo

a. f. 6. ca.
b. f. 6. ca.
c. f. 6. ca.
d. f. 6. ca.
e. f. 6. ca.
f. 6. ca.
g. f. 6. ca.
h. f. 6. ca.
i. f. 6. ca.
k. f. 6. ca.
l. f. 6. ca.
m. f. 6. ca.
n. f. 6. ca.
o. f. 6. ca.
p. f. 6. ca.
q. f. 6. ca.
r. f. 6. ca.
s. f. 6. ca.
t. f. 6. ca.
u. f. 6. ca.
v. f. 6. ca.
w. f. 6. ca.
x. f. 6. ca.
y. f. 6. ca.
z. f. 6. ca.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

f. ca. 4. li.
secundus.

primo de Administrandis sectionibus libro commendatione, ossium structuras enumerat,
ipsum dogmati non accessi, quo suturam, harmoniam & gomphosim synarthrosis species esse
docet. Ego enim synarthrosi obscurum, & non manifestum ascripsi motum: isdemq; articula-
tionis differentijs ac formis illam atque diarthrosin fieri commemorauit: deinde futurae, harmo-
niæ & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has conne-
xus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus. quod profectò neque
ab ipso faciendum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarsi, & pedij, & costarū cum pe-
ctoris ossis cartilaginum cōstructionem suis locis narrans, hæc per synarthrosin cōmitti falso
asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè hæc ossa synarthrosi coarctari diceret, non ne ani-
maduertendū ipsi fuerat, hæc neque futura neq; harmonia neque gomphosi connecti. Quod
sanè fieret, si modò synarthrosis species harmoniam, suturam & gomphosim rectè statuisset.
Verum per me cuius integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non
ignoret, hanc longè secus in omnibus ferè Galeni libris accipi, quàm initio libri de Ossibus.
Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIII, Capitibus eiusdem libri, aliter quàm initio, Ga-
lenus sentit. Deinde Introductorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi
priuatim ossium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uo cariq; eam compo-
sitionis seriem $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$, seu articulū: aut ad nullum motum, actunc $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ appellari: cuius
species suturam, gomphosim & symphyisin enumerat. Verum hac ratione brachialis, postbra-
chialis, tarsi & pedij ossium cōpositioni synarthrosis accommodari nequaquam possit, quum
neque futura, neq; gomphosi, multoq; minus symphyisi inuicem connectantur. Insuper ma-
gis à Galeni dogmate recessi, quum omnes ossium cōmissuras aut alicuius corporis beneficio,
aut nullius committi propositum fuit: quandoquidem Galenus id soli symphyisi, in libris de
Ossibus tribuerit, atq; synneurosin, synsarcosin, & synchondrosin, symphyseos tantū species
enumerauerit. Quod autē illum non sum secutus, primam occasionem mihi ipsius præstitit ora-
tio, qua fungosa molliaq; inter se nullis medijs per symphyisin cōnasci, sicciora uerò densioraq;
nonnullis intermedijs coalescere docuit. Cōperio enim in mollibus adhuc & teneris ossibus,
appendices cartilaginis interuētū suis ossibus uniri: in duris uerò & assiccatis, & in senibus, nē
hil prorsus symphyisin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphyisis, seu unio,
quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret asserere: adeò ut synneurosis sub symphyisi com-
prehendi nequeat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti sanè articuli ad unum
omnes ligamenti beneficio coeunt, nunc (ut & antea dixi) orbicularim obducti, nunc etiam in
mutuo ossium cōtactu interueniētis. Præterea ad amulsi inibi singula perpendenti, multo
adhuc minus symphyisis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In
nullo enim ossium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui
gomphosis, non autem symphyisis censetur: quantumuis etiā dentes nullū ostendant motum,
non magis scilicet quàm harmonia, aut futura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio,
omnes ferè cōmittuntur articuli: quem cōnexum $\sigma\mu\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ à ueteribus appellatum fuisse di-
ximus, quam symphyisis speciem nemo dicere possit. Ad hæc (ut huic Capiti finis aliquādo
tandem imponatur) Aristotelis quoq; locus secundū libri de Partibus animalium, ut promptius
à Galeno dissentire admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagini cōmitti affirmat,
eum connexū uniuerfim ad omnes ossium cōmissuras doctissimè referens. Quamuis etiā hanc
Aristotelis sententiā Galenus haud oscitanter præterijt, quando eorū quæ in libro de Ossibus
docuit oblitus, ad finem secūdi de Administrandis sectionibus libri, ossiū cōstructiones perfun-
ctoriè, licet sanè eleganter, percurrit, & quodammodo Aristotelis uerba recenset.

CAPITIS STRUCTURAE RA- tio, quotq; eiusdem figuræ. Caput V.

QVINQVE SEQUENTIVM FIGVRARVM INDEX.

PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, seu caluariæ figura instar oblon-
gæ sphaeræ utrinq; leuiter depressæ efformata, & anteriùs posteriùsq; extuberās, delineatur.
Secūda effigies, primā non naturālē capitis figurā demonstrat, in qua anterior eminētia perijt.
Tertia effigies secūda capitis figurā nō naturālē ostēdit, in qua anterior eminētia deperditur.
Quarta effigie tertia nō naturālē capitis figurā indicatur, in qua utrinq; tuber, anteriùs nīmū
rum & posteriùs, intercidit. Quinta effigie, quartā non naturālem capitis figuram expressi-
mus, in qua ambæ eminētiæ ad latera, non autē antrorsum retrorsumq; spectant.

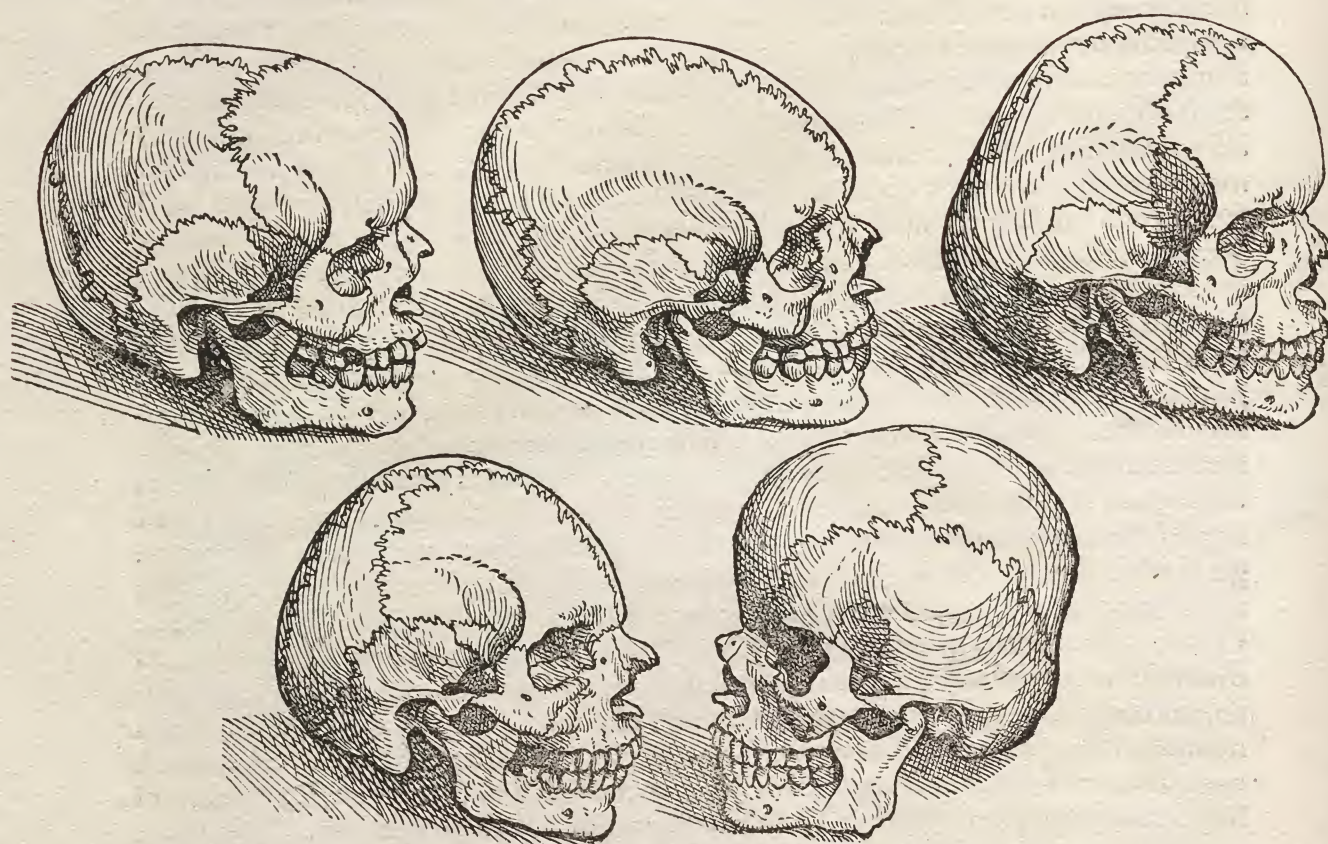
B 3 PRI.

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculo-
rum gratia for-
matum.
Li. 7 de Vsu
partium.

Qui Natura
oculos munie-
rit.

Cerebrū ocu-
lorū gratia in
capite locari.
et dem cerebri
nomine reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
sto commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, natus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus,
quàm qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quod illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uero propter corporis substantiam, & mollem te-
nuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequiverunt. Quando itaque in imo hominis ocu-
los locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero cervicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uero præter palpebras, malæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus natus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latent. Cate-
rum horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur. Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quod ille sit sensus instrumentum:
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnopere conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè di-
uulsa frangerentur, offendereturque, cerebrū iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se
habentibus, quod à principio de capitis structuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque or-
gana propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè
fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui naturā in sublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locata sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur,
merito sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uesci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter uisus est, ut omnes ictus, omnesque nimios &
frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præ-
teream musculos, & capitis super colli uertebras connexum, & rotundam figuram iniurijs
pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebrum, cuius debet esse receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora
depressa. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla
illac è capite procidat, priori uero cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organo-
rum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam
causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissi-
mum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmo-
dum ea in qua anterior eminentia à syncope frontis uel elatiori sede producta perit, posterior
autem quæ occipitis est reueratur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, oc-
cipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturalis adhuc ma-
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ
in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ
obseruatur. Ista figura Thersites ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso *ῥοσέῃ* appel-
lari, nonnulli asserunt: quanquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & *ῥοσέῃ* nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori
posteriorique sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud
secus quàm si ad alteram aurem in naturali figurâ faciem, ad alteram uero posteriorem cer-
uicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na-
tura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, &
admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrioni-
bus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus gran-
dus est, & in utrumque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conspiciamus. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis
quàm raro se offerant: uti profectò subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant,
accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed
longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Natu-
ræ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritiâ, uariâque cum aliâ
rum artium, tum uero potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè
præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanienſis Gymna-
sij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repente Louanium
grandi obsidione secundò liberauit.

Naturalis ca-
pitis figura.

Prior 7 li-
bri figura.

fig. 1. et
pleraque 6
cap. fig.

2 figura.

3 figura.

4 figura.

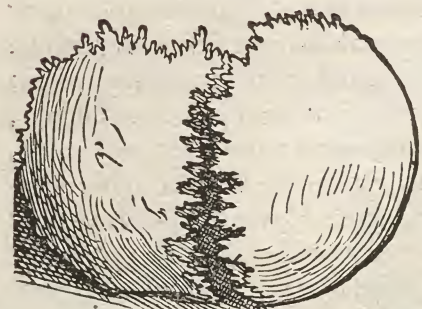
5 figura.

Prima nō na-
turalis capitis
figura.
Secunda.
Tertia.

Quarta.

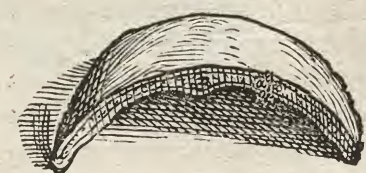
Lib. 9, de V.
su partium.
Varie capis
tis figura.

PRIMA SEXTI CAPITIS

FIGVRA, QVÆ DVAS VERTI-
cis ossium portiones inuicem nonnihil seunctas
commonstrat, ut commodius artificiosissima sutu-
ra fabrica oculis subijceretur.

SECUNDA FIGVRA:

HÆC OSTENDIT CALVARIÆ
portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis
appareret constructio duabus densis solidisq; squa-
mis seu laminis et os notatis efformata, in qua-
rum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit sub-

stantia et indicata. Cæterum huiusmodi squamæ uulgo capitis tabulæ uocantur. ac superior
quidem exteriorue squama et notata, prima appellatur tabula. interior uero, quæ duræ cere-
brum inuestienti membranæ est proxima, et os insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, et
quidam hanc diploë quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq; ossis sub-
stantiam et indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediā seu secundam appellan-
tes, hæcque ratione tres calvariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiæq; in omnibus homi-
nibus neutiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

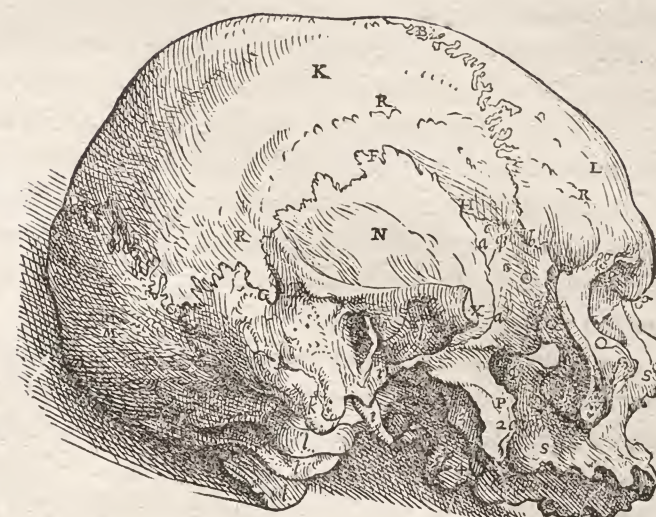
TERTIA figura integrā caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphæ-
ram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere
depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEX-

TI CAPITIS

FIGVRA.

HÆC figura caluariā sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut et basis caluariæ
in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarū causa, ab hac figura os iugale serra ademinus.
Cuiusmodi uero illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius et succedentiū aliquot
Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens namq; figura maxillæ superioris ossibus cogno-
scendis, quibusdamq; ossiū foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIÆ ET QVARTÆ

FIGVRARVM INDEX.

PRÆSENS characterum index tertiae ac quartæ figuræ communis erit, quod
scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiae, aut quartæ figu-
ræ duntaxat peculiaris occurrerit, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indi-
cis contextu subijciam.

A, B Coronalis anteriorue sutura earum quæ transversim ducuntur. Cæterum B et A in tertia
medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quar-
ta figura exprimitur.

C, D Posterior sutura transversariū, quæ Λ Græcorū maiuscula literæ assimilatur. In tertia huius
sutura sinistra pars conspicitur, in quarta uero dextra. Porro tertia figurarū integrā ossium
compagem experimentum, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ
persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta
et sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.

E 3 Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.

F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein
G. in ambabus à C ad G interuallum cōglutinationis notatur, à sutura Λ simili ad ueram cō-

glutinationem squamæ formem pertingens, quod non mutuo incumbentium squamarum, sed ueræ su-
turæ constructionem ostendit. Quod uero à G ad H per F porrigitur, squamæ formis est
cōglutinatio, uerticis ossi et temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glu-
tinatio squamæ formis, ossi uerticis et frontis ossi communis.

I 3 Sinistrum uerticis os.

K Dextrum uerticis os.

L Frontis os, quod unicum est.

M Occipitis os, similiter unum.

N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneo à dissectionis professoribus assimilatum, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme

P. (uoces duntaxat sectantium uenia) appellamus. Hoc unicum est, et cōiugis expertus. Verū P pri-
uatim notat huius ossis processum, quos uestertilionum alis cōparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in
2, 3, 4, quarta figura conspicui et præter P, etiā numeris his 2, 3, 4, et 5 notati, quos quinta huius ca-
pituli figura accuratius proponet.

QQQ

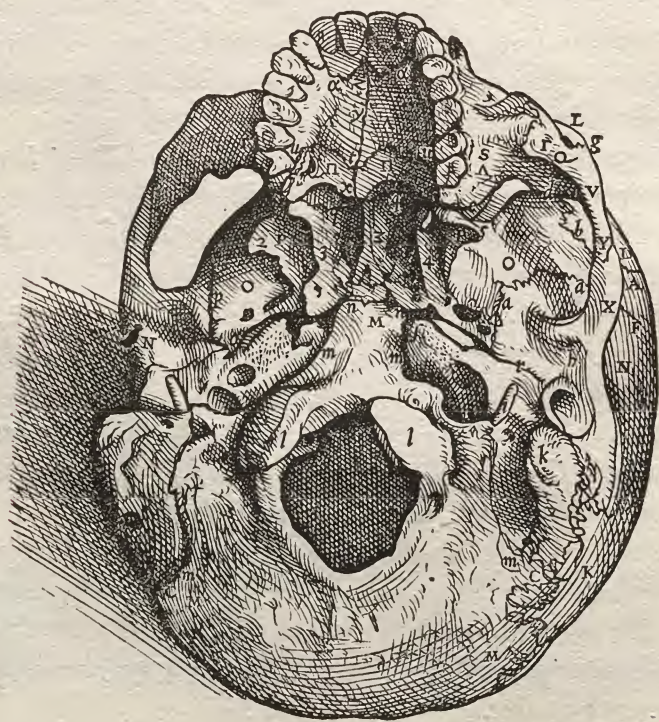

- QQQ Hoc os maxillae superioris ossium primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d uicinius est notatū, aliud os a praesenti esse arbitraveris. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculpitā ualde augeat.
- R R R Lenis in frōtis osse & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu temporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistrū, in quarta dextrū notatur. T incuria elapsū est.
- V, X 3 Caluariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicati, ad iugalis ossis constitutionē eductum. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neccens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos ferra rescuimus.
- a a Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur ossiculum, squamae modo tenue, & linea a cuneiformi osse diremptum, quam q indicauimus. Verum haec non ita crebro se offert.
- e Suturae os cuneiforme circumscribens interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo ante S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruans: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale excuecim.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- h 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, e temporis osse productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa caelatum. Verū ut praesenti Capite ossiū foramina enarrare non instituiamus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.
- Φ 4

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGURA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

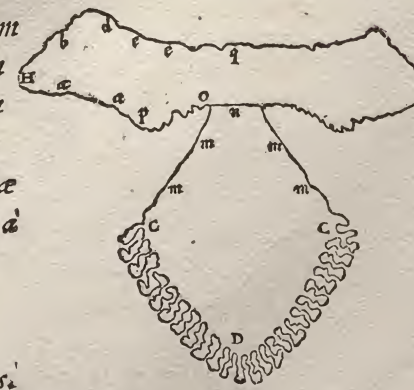
AD AMVSIM REPRaesentant.

INDEX

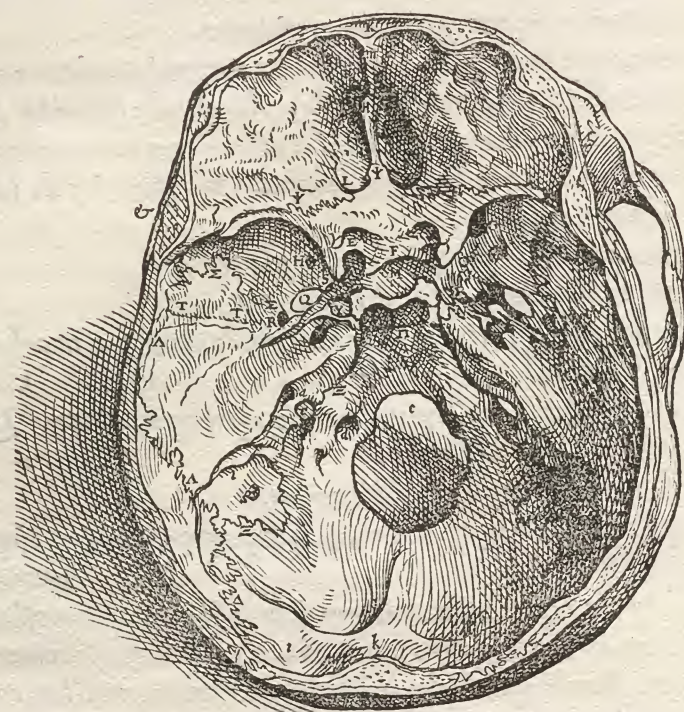
DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
CHARACTERVM QVINTAE FIGURAE INDEX.

- QVINTAE figurae multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.
- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- C C Suturae exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec non amplius suturae effigiem accurate demonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamae formis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistrum os, uerum modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- M M M Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quae in caluariae basi consistit.
- N N V tringū unum temporis os notatur.
- O O Cuneiforme os.
- P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentēs. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- Q F Primum maxillae superioris os, quod & F hic notauit.
- S A Maximum quartū ue maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot A indicatur.
- V X Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Hac sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi commune.
- f Haec sutura superiori maxillae peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- h Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo non ab similis.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae coarctantur.
- m m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae Aimitatis additamenta, per caluariae basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- o p Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Verū ab n ad o non proprie sutura est, quae admodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quam in alijs suturis harmonijsue occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus.
- π π notatis commune. Verū ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulariū animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q proceat, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis caluariae inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uerti poterit. quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa caluariae sede id os circumscribas. quod quod leuius praestes, suturam A simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circumscribēte hic delineauit, ijsdē characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti a osse (ut sic dicam) se iungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transversam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauī capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs.
- Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

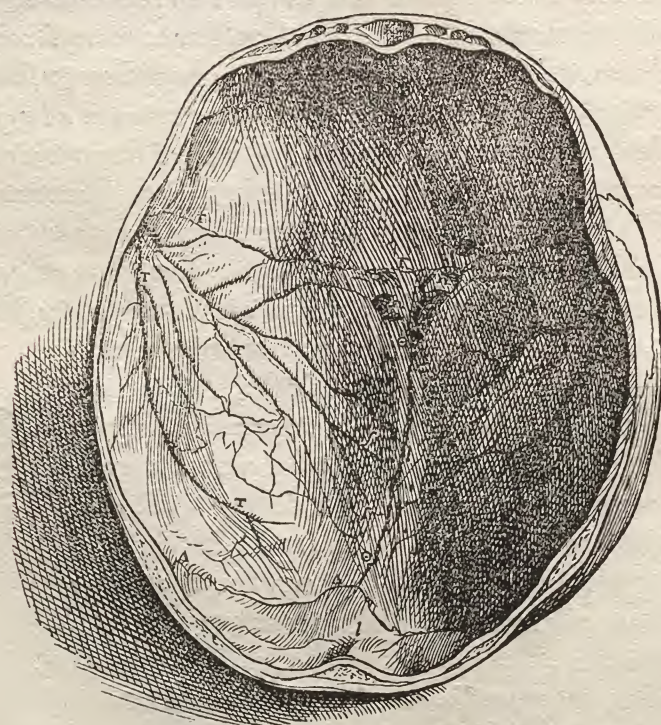
SEXTA

PRÆSENS figura interna calvariae basis sedes oculis subijcitur. Hic namque calvariā delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTIMI CAPITIS
FIGURA.

SEPTIMA figura reliquam internae sedis calvariae partem monstrat, figura sexta non expressam.

CHA

DVAE proxime praecedentes figurae pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Graecorum, capitis ossium suturas indicantes: quae in interna calvariae sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspiciuntur, calvariae foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturae compagem, atque in calvariae externa sede, exprimens.

ΔΔ Sutura Δ litteram referens, notatur in septima. Verum & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.

ΘΘ In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modo notae ad sextam duntaxat referuntur.

ΛΛ Squamosa sinistri temporis conglutinatio.

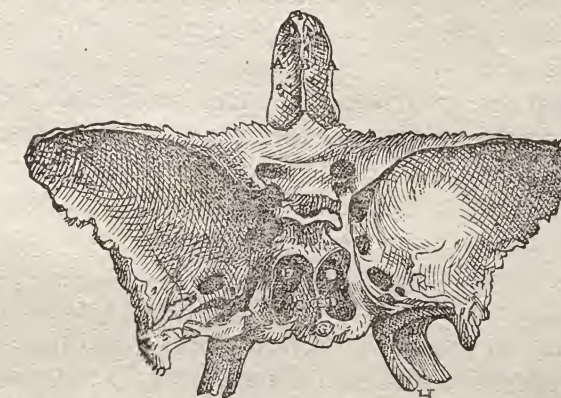
ΞΞ Additamentum sinistri lateris suturae Λ imitantis, quod per calvariae basin contendit.

Π Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quae duo suturae Λ imitantis latera additamentā ue iungit.

ΣΣ Sutura cuneiforme os, circumscribens interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque a Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uero ad primum Ψ, ac inde ad secundū Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere interna quoque calvariae sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAVA SEPTIMI CAPITIS FIGURA.

QVAMVIS modo tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita prompte ac ceterorum capitis ossium intelligitur, praesenti figura cuneiforme os cum octauo capitis ossi, a ceteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam calvariae superficiem cerebri sedem respicit, quod ideo maxime praestitimus, ut cauae in cuneiformi ossi plerumque occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaque A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatum insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebroeducti, olfactus organorum loco habentur.

A, B A formi ossi plerumque occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaque A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatum insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebroeducti, olfactus organorum loco habentur.

C D Duae praecipuae cuneiformis ossis cauae.

E Septum indicatas modo cauas interdiuidens.

F Alterius cauae seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.

G Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum ceteris calvariae foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.

H Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspiciuntur. Ceterum iam tempestiuū est Capitis contextum aggredi, haecq; omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda calvaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus additorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, calvariae nomine complecti, utcumq; alij solam partem crinibus ornatā ita appellari uelint. Atq; ita haec moles nobis in caput & maxillā superiorē, doctrinae studio, diuiditur.

C CERE

Quale domici-
lium Naturae
cerebro parat
rit.

Calvaria cur
non solido osse
constet.

EREBRVM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis
sita, duabus cōcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam
munimento custodiri magnoperè expedit. Quocirca etiam prouidus re-
rum Opifex, non soli cuti carnosissq; partibus ut in abdomine, aut per in-
terualla à se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit cu-
stodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm quum ca-
put tectum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subie-
ctarum partium recrementa, quæcunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia
copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte soli-
dam, sed^a cauernosam, futurisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem
spongiam modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque
os perforans: at utraque parte^b cauernulas, intus^c ac foris scilicet, in laeuem & densam ossis
squamam definire uoluit, quod illic occurruræ erant duræ cerebri membranæ, hîc autem
membranæ quæ caluariam ambiens, *πρωτοδινον* nuncupatur. Si enim tota caluariæ substan-
tia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate
uicina raderet uulneretq;. Dein si prorsus spongiosa fistulosaq; foret, nullo donaretur ro-
bore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verùm uidebitur fortasse alicui, caluariæ os
inter duas squamas frustrâ fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius futuræ propter illa-
rum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuari nihil indigeant. Si itaque
huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihilo sanè tutior hac
ratione redderetur subiacentium organorum constructio. quandoquidem quæ ossa uulne-
rant, intrò promptè ob uix breuitatem penetrare possent. Si uerò caluaria sine omni cauernu-
larum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obli-
gata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue
neque densum, solidum uel, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabrefieri. Ita
enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæ-
terùm caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem futuris indiguit, sed conduce-
bat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quado percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam
caluariam ueluti per fictile uas, non procedat, sed detineantur, & in illis sedibus cessent, in qui-
bus ipsum quoque os futuris terminatum definit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliq; non-
nulla in cerebro corpora, ne cōcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime futurarum
perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis^d fibras, unâ cum ua-
forum quorundam finibus futuras transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succin-
gentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro osten-
demus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ futurarum cernitur distribu-
tio, nimirum ut sustineret in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum ce-
rebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem
ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primum tres futuras obte-
net: duas quidem transuersas, quarum^e altera in syncipite est, in occipitio^f altera: tertia à me-
dio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque
anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in
ea capitis parte collocantur: posteriorem à Græcæ literæ *λ* imagine, *λαμβολεον* nominant:
tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, *κεφαλαία* Græcis nuncupatur, quod ue-
ru sagittæ uel instar rectæ incedit. unde etiam à uirgæ ductu *ραβδολογία* fuit appellata. Hæc in-
terdum per^g frontis mediū ad nasi usque summum non adeo insigni atque in ipso uertice com-
plexu, aut exquisita adeo futuræ compage prœcipit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alijs au-
tem mulieribus peculiare esse falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo ra-
rius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduertimus. Et hoc uel inde
conijcias, quod ex uiginti quæ in cimiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diui-
datur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in futurarum enarratione prorsus
aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterùm quadrupedibus à po-
steriore futura *λ* referenti, sagittalis futura ad superciliorū usq; mediū protenditur: id quod
canum caluariæ, equorū, boum, & id genus animalium manifestè attestatur. Non enim audien-
dus est Aristoteles, qui canibus continuâ, nullisq; futuris distinctam ascribit caluariā, quū com-
memoratus haecenas futuras, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum
caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc futuram per medium oc-
cipitijs ossis ad^h foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitijs os
diuidere

Naturalis fi-
gura capitis
futura.

Coronalis fu-
tura.

λ literam refe-
rens.

Sagittalis, &
uarius ipsius
ductus.

Frontis capi-
ta à mulierum
non perperuò
uariare.

7 Caput. lib. 3.
Histor. ani-
malium, c. 2.

de Partib. ani-
malium.

Lib. 2. cap. 7.
de Hist. ani-
malium.

a b c d e f
g h i j k
l m n o p
q r s t u v
w x y z

1. 7 libri
G. H. J. L. M.
F.

g h i j k
l m n o p
q r s t u v
w x y z

1. 3 f. 10
per E. ad B.
in 7. 10. e.
Tale quid
ostendunt
2. 4 f. 1. 14

Canis
caluariæ fi-
gura cap.

6 fig. a.

diuidere asserat: quod sanè & nos quoque obseruauimus. uerùm potius ea diuisio ad *σύνφυσις*
coalitumq;, quàm ad futuræ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pue-
ris perficitur. in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Vn-
de etiam eiusmodi diuisionis ratio non hîc in futurarum sermone, sed in occipitijs ossis descri-
ptione enarranda uenit. Quod autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia
caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus futuris interstinctas, ipseq; Aristoteles suo tempore
uiri caluariam absque futuris repperam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ
nobis futurarum situm duntaxat, idq; per quàm obscure etiā referant, nulla interim futuræ ima-
gine conspicua. Neque profecto mirum est senibus futuras concrecere, siquidem illis uerte-
bras uniri cōnasci q; cernimus, & ossium quoque supercilia processusq; ita excrecere ipsis ani-
maduertimus, ut cōsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa
à iuuenum ossibus, & puerorum rursus à iuuenum uariare cognouissim, in postrema Bono-
nienti Anatome id sanè didicissim, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & no-
nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulo à medicis candidatis adfere-
bantur, quum Galeni librum de Ossibus antè musculorū sectionem istic enarrarem. Quando
enim permulti effractis monumentis, atque ex xēno dochijs conquisitis corporibus ossa ad in-
sectionem sibi parabant, facile accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius il-
liusq; ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tun citaque (ut ad se re-
uertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disuncta, mollia, pleraque cartilagi-
nea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco ha-
bentur, in illis ex pluribus cōstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxatio-
num, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim mo-
menti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros
euoluerunt: tum qui appēdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana
experientia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquādo sectio-
ni accommodarunt. Cæterùm iam tres futuras ut frequentius in naturali capitis figura obuiæ
sunt recensuimus. Quæ caluaria in latius cubante, litera *H*, aut potius *u* exprimunt. In capitum
autem formis à naturali structura euariantibus, futuræ ad hunc modū se habent. Vbi anterior
capitis eminentia perit, futura coronalis aboletur, seruata ea quæ *λ* exprimit, unâ cum sagittali,
quæ tunc ad mediū usq; superciliorū porrigitur. At posteriori eminentia deficiente, futura *λ*
referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitijs mediū ad caluariæ usq;
basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitijs innitū sinxeris, utraq; remanentium
futarum effigies *T* literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non natu-
ralis, futura *T* referunt, quum illa fronti innititur. Anteriori uerò posterioriq; eminentia si-
mul cōcidentibus, bine quæ tunc uidentur futuræ ad rectos angulos se inuicem intersecantes,
X literam repræsentat. Altera namque transuersa ab unius auri regione ad alterius auri regio-
nem per mediū caput deducitur. Altera autem à^a foramine in occipitijs ossis dorsalis medullæ
gratiâ inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagit-
talem uulgo dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali disse-
rentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt. Quinta ca-
pitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantibus cum ipsa futuras
exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ *λ* refert, secundum capitis procedunt lon-
gitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis
commensuras sermonem dirigamus. Suntq; primum duæ à sagittali futura quodāmodo æque
distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His^b principium
ab humillima futuræ *λ* imitantis sede pendet, quæ hæc propter occipitijs inferiora uix amplius
futuræ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præfentes lineæ rectæ quodāmodo feruntur,
& h^c mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodāmodo ad coronalis futuræ terminum
perrepunt. Hæc maxima ex parte constant duobus ossibus mutuo sibi incumbenibus, conne-
xisq; non per futuram quidem, sed paulatim^d uerticis os descendens, instar squamæ attenua-
tur, atque in^e os infra ab auribus ascendēs, similiterq; in squamam attenuatum subintrat: utriq;
ossibus quæ inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscenibus. Vnde
etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt,
futarum nomine eas dignatus est, sed à squamæ similitudine dissectionū periti eas *λεπτολόγη*
πρωτοκολληματα, hoc est squamosas cōglutinationes appellarunt. Non enim propter fallā quo-
rundam dogmata arbitrandum est, has cōglutinationes minus quàm tres futuras prius enar-
ratas, in caluariæ amplitudine quæ cerebrum reponitur apparere, ob idq; futurarum nomine

Senum, iuue-
num, & puero-
rum ossa inui-
cem uariare.

Non naturæ
lium capitis fi-
gurarum su-
tura.

Squamose
temporum
cōmissuræ.

Suturas capi-
tis etiam in in-
terna calua-
ria sedē cōsi-
stēt.

usque uocauit. quintum frontis est os, ut sapius, unicum. sextum occipitis, similiter unum. septimum cuneiforme, unum quoque. octauum id os censetur, quod sedes constituit, quibus duomum neruis non abfines cerebri processus peculiaris est, quae recto tramite secundum capitum longitudinem ducta, haec ossa inuicem dirimit. In anteriori autem sede uerticis ossa coronali futura, & posteriori imitanti ab alijs discernuntur. Inferioribus uero sedibus squamosis conglutinationibus circumferuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi similia, praeterquam ubi instar squamae attenuantur, temporumque ossa subeunt. Hic enim tenuissima sunt, sed solida, & nequaquam fistulosa: quemadmodum reliqua ipsorum sede, quae temporalibus musculis non obreguntur, fistulosa cauernosaque inter suas squamas cernuntur, eandem fere crassitiam undique ea sede obtinentia. Dein quae frontis ossi committuntur, tenuiora quam iuxta occipitij os apparerent. Si uero aliquibus donantur sinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsius dedicando percurram.

Verticis ossium circumscriptio.

Frontis ossium circumscriptio.

Mollissima rarissimaque caluarie pars.

Occipitis ossium circumscriptio.

Occipitis os ubi crassissimum.

Frontis os circumferuntur coronali futura, & ea quae octauum Capitis os olfactus organorum sedes constituit terminat: & illa quae a temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usque congressum fertur, ac frontis os a maxillae superioris ossibus separat, inque futurarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaque os quodammodo orbiculare est, nullibi tenuius quam ubi superiorem oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aere oppletis, quemadmodum & ipsius concavitas, quam inter suas squamas ad supercilia nascitur summum haberi audies. Vbi etiam hoc os cavitatis ergo reliqua ipsius sede, crassissimum est, ac ueluti protuberat. Verum altera illarum squamarum, quae oculi sedem respicit, exteriorque est, lauis uisitur. quae autem interna capitis spectat amplitudinem, inaequalibus quasi nubis forma tuberibus extuberat, quae cerebri reuolutionibus mutuo correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, id tenue etiam est, ac solidum, minimeque cauernosum, praeterquam ubi cum uerticis ossi inibi iungitur. Natura enim illic utrumque os uersus interiora priuatum crassius effecit, ne forte nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus a quo infirmam redderet. Caeterum frontis os in fronte paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quae excarnis est, nullam cavitatem ostendit notabilem, & multo crassius spissiusque quam uerticis ossa sentitur. Quae tamen illud his committitur, & sagittalis futura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quam in ipsa fronte. Haec sedes qua dicta iam futura inuicem committuntur, totius caluarie pars mollissima rarissimaque censetur. est enim illa, quae in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus occurrit: & quae in puerulis quum manducant & respirant, moueri uisitur. Porro quoniam haec sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & futurae nusquam laxius harent, medici huic cauteria uulgo dicta, uel candefcente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tuto interim) adhibent. Locum autem iste in nobis, apice medij digiti prompte conijciatur, si brachialis principium superciliorum medio nascitur summo, quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem recta deprefferit. Occipitis os futura a simili, & eiusdem futurae additamentis, & linea haec iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat. duobus quidem a imitantis futurae cruribus efformatis: & alijs duobus, quae ab eiusdem futurae additamentis sepuntur, ac demum quinto a linea quae occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inaequale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne ac a musculorum exortibus insertionibusque liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet ossis frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiam uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede, parem adipiscitur crassitiam, uerum ad eius sedis radicem in medio longe crassissimum apparet, illa nimirum regione, qua duos maximos durae cerebri membranae sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumque modo continentes, iungi, aliosque duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quod ex ipsius laesione extremum homini impenderet periculum, tum quod hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebro in terram uarijs casibus illidem, haud ignoraret. Crassissima haec occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt, constare retulimus. Verum reliqua occipitij ossis sedes, cui posterioriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inferuntur, & a quo partim principium

95.1. fi. 4. R
In utraque
autem os
circumferuntur
B. D. A. B.
C. D. C. G.
F. H. A.
Supra R. R.
304. fi.

3.4. fi. L. cir
circumferuntur
uerum B. A.
A. B. G. G. in
6. fi. secundum
ex extra
L. r.
d. ad latius
u. L. fig. 6.
e. 6.7. fi. K.

Tale quid
ostendit u.
et 13. fig.
7. lib.
g. 6. fi. cha
racter et.

3. fi. B.

3.4.5. fi. M.
M. Circu
scribitur au
tem in 3. C. D.
dein in 5. m.
m. m. m. m.
m. n.

h. 6. fi. h.
l. 7. fig. 7. lib.
bri R.

Hoc ex 6. fi.
gura petun
tur. Sed ma
nifestius ex
9. fig. 7. lib.
bri.

pium ducunt, solida admodumque densa, sed perquam tenuis, neque cauernulis donata, cernitur. Est autem haec sedes, quam cerebellum implet. Ne uero ob insignem illam tenuitatem ossis robori male consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio, oblongum & instar lineae exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimum adaugens. Porro quia id in internam caluariam amplitudinem uergit, duos quasi sinus utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet a radice excarnis partis occipitij ossis ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullae parati. Ab anteriori enim parte foraminis dorsali transmittitis medullam, & quae occipitis os maxime in angustum cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiam crassum uideatur, quae cuneiformi ossi committitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullae dorsalis gratia exculpti, duo exigit capitula, quae primae ceruicis uertebrae articulantur, quorumque beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Haec capitula in puerulis, appendicibus constant: in senioribus autem, ut & reliquae appendices, haec etiam latent. Praeterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quae lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una a sagittalis futura termino ad foraminis dorsali medullae parati posteriorem pertingit sedem, aliae duae a foraminis lateribus transuersim, in futurae a referentis additamenta pertinent. Adde, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis cuneiformi ossi commissum. Occipitis os intus laeue minimeque asperum est, perinde ac exterius tota ipsius sede excarni, etiam laeue cernitur. Sede autem huic subiecta, & ubi occipitis os non minimam capitis basis portionem constituit, id egregie asperum inaequaleque se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusque illi infererentur.

Temporum ossa circumferuntur squamosis conglutinationibus & futurae quae a referat additamentis, itemque futurae cuneiforme os terminantis intervallo, quod utrinque a transuersa linea, quae occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes oblique contendit. Haec ossa non perperam dicerentur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quae a referenti futurae proxima est, capitisque mamillarem educit processum, qui in utroque temporis ossis & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerum ut auditus organo apta hic constitueretur sedes, magna cavitae indigens. Ac proinde etiam temporum ossa non hic modo mamillari processu extuberant, sed etiam in internam capitis amplitudinem, ut ampla uacuaque sedes in temporis ossis constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatando, tum etiam sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculis reponendis, opportunum locum adipisceretur. Cuiusmodi uero haec sint ossicula, secundo ab hoc Capite exequar, nunc temporis ossis historiam absolurus: cuius iam unum recensui processum, qui a uaccini uberis papillae forma Graecis quidem *μαστοειδής*, nobis autem mamillaris nuncupatur. maior enim est, quam ut apte teneris muliercularum papillis assimilari possit. Deinde temporis os alio donatur processu, non procul a mamillaris processus interno latere initium ducente. Hic oblongus, tenuisque, & perquam solidus est, unde etiam ab acus imagine illum Graeci *βελονοειδής* uocant, a styli uero scriptorij specie *γγραφοειδής* & *στυλοειδής*, ac dein a galli calcaris imagine *καλαμίσκος*. Qui etsi solidus uideatur, quum tamen tenuis existat, & admodum promineat, seuque occasione abrumptur, in caluis e terra effossis raro occurrit. Ex hoc processu ad os u referens, & ad linguam musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam, illi nimirum quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde u referens os, aut oblongorum teretiumque ossiculorum, aut ualidi teretisque ligamenti interuentu huic processui committitur. His alius adhuc in temporis ossis accedit processus nequaquam infimus, qui media ossis iugalis parte efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quam duorum ossium processus obliqua futura inuicem nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium meatus initium, quod impense crassum est, ueluti futura quapiam exigua obscuraque a reliquo temporis ossis alicubi, & potissimum anteriori inferiorique sede discernitur. Caetera ossis amplitudo uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exterius laeuis, intus uero inaequaliter extuberans, secundum cerebri reuolutionum quae intestinorum gyris comparatur effigiem. Ad basin uero capitis asperum & insigniter inaequale est, & potissimum ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis ossi & cuneiformi communem. Haec enim parte inaequaliter extuberat, pumicisque modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriae praecipuam sobolem in caluariam ferri audies.

In 6. fi. a. h.
ad foramen
e notatum.

In 6. fi. ab e.
ad n.

4.5. fi. l.

d. 3.4.5. fi.
alterum os N
notatur, et
in 3. 4. circ
circumferuntur
a C per G.
F ad H. de
in in 5. a C p
m, m ad n.
et illinc p
a, a ad H. fi.
gura 4.3.
e 3.4.5. fi.
fi. l.
f. Inter T et
6. fi. a. u. 8
fi. l. 7. Z.

5.4.5. fi. l.

5.4.5. fi. X.

5. fi. Z. et
5. fi. Y.

h. 4.5. fi. h.
l. 4.5. fi. r.

5. fi. f.
fi. ca. 1.4. li.
3. l.

Occipitis ossis capitula.

Temporum ossium circumscriptio.

Mamillaris processus.

Temporis ossis cavitae.

Processus scriptorio stylo similis.

Temporis ossis processus iugalis ossis portionem coniciens.

Cuneiforme os. Cæterum quibus futuris³ cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id *πολύμορφον* nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitisq; basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum.⁴ in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiorietiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia ossis sepiuntur, nusquam peruiâ, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assummentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitania, effracto ossis eo uelim expendi diligentius, quo mirabili artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur, dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituitâ transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cõspicitur, & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua incrustatum obuolutumq; est squama, & intus tantum paruis cauernulis, tenuissimipumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde urinq; leues meatus deducuntur, pituitâ deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremur, illis foraminibus pituitam ferri. At satis erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unâ cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimum quum hinc nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiâ processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basim⁵ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *νεφελωδεις* nuncupantur. In duarum alarum medio sinus cavitatisq; conspicitur, à qua⁶ ualidus enascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁷Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & illa etiam quam in humiliori narium septi sede ductâ hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præfens os præter narium septum ab ipso eductum, olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminibus odorum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit⁸ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiâ processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrâ cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia. quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro positum arbitrabatur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apprens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,⁹ ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenium alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomæ tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum¹⁰ in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquido demonstrabitur.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QVÆ
rupi prærupta assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedētis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocantur, etiam quinta præcedētis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, quæ C, C, M, M, M, m, m, m, k & huiusmodi in caluariæ basillie repositi characteres occurrunt.

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *ζυγαία* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomes peritis assimilantur. Cõstat autè os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem obliqua futura cõiunctis.¹¹ ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est, anterior autem pars, illius ossis processus censetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeo sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorum processuum mutuo¹² futuræ beneficio cõmissorum regio. Cæterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax.¹³ Huiusmodi nanq; efformari deuit, quod temporali musculo operimentū ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiendū apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberculis promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporū musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde¹⁴ quinos neruorum cerebri furculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diu Hippiocratem pronunciauisse, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipue formatum, ut ab ipso masseter siue manfortius musculus opportunè principium ducat. Cæterum ueteribus *αδοσδι* ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modo, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluariâ delabitur, ac ubi mamilares & stylium referentes temporū ossiū processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; reuera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandâ arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosū lapideum ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauisse, nō quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos antè processus educit. Per me igitur, ita temporū ossa nominare licebit: modò neminè lateat, dictâ nobis caluariæ basis regionē Anatomicis creberrimè petrosū os nuncupari, & dein interdū ossa quædâ ab ipsis cõmemorari, ac si propria donaretur circumscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cõfenda ueniât, quam duorum ossiū mutuo cõiunctiū (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in ossibus quæ lateri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AUDITVS ORGANI
constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIVS FIGVRÆ INDICEM
sequens pagina proponet.

OCTA

P R A E C E D E N S figura auditus organi ossicula exprimit. praecipua enim illius figurae effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam abruptamue commonstrat, quae dein per mediu disecta, duas quae in eius ossis cavitare reponuntur, membranas, una cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam **B** notandam pertinet.
B Membrana transversim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi ossiculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per caecum foramen ad musculum temporalem potissimum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam laevamque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occasione caelata.
H Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi ossiculum committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & **I** hic insignitur.
K, K Cavernulae indicantur, quibus cavitates auditus organo paratae, intus scatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

Cavitas auditus organo parata, & foramina in ipsam pertinentia.

Quinti paris nervorum ad auditus organum series.

Ossiculum incudi comparatum.

M O D O quidem haud instituius organi auditus constructionem omniparatam industria commemorare, quum haec una cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinqueretur. nihil minus tamen duo ossicula, quae in ossis temporis cavitare auditus organi nomine exculpta reponuntur, hic opportune describuntur, ne forte quicquam ossiculū in humani corporis fabrica hoc libro oscitanter praeterisse videamur. quanquam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium haec ossicula cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio incidit. Quando igitur auditus organi constructione recensere, amplam anfractuofamque cavitatem temporis ossi insculptam audies, quae tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sede pertinet: & alio longe ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sede versus aurem exporrigitur. Deinde ab hac cavitare alia duo deducuntur foramina, quorum alterum caecum nuncupabitur, alterum vero hoc quoque nomine appellari possit: verum non similiter ipsi caeco anfractuofum angustumque est, & uenae ad auditus organi enutritionem accedenti viam praebet. Atque haec quidem foramina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur, nunc autem tantum ipsorum meminimus, quantum ad ossiculorum historiam duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum continetur spectans, quinti paris cerebri nervorum alter nervus subintrat, ac praeter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori sui portione cavitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinat: non quidem uniuersam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cavitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitatis sedes, quae variegatae sunt, & alicubi planae, alicubi rarioris spongiae pumicisque modo foratae, una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervo obducti exteriori atque auri proximā sedem, ossiculum observatur, quod duobus tenuibus acutisque processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astabatur, superius, ubi crura ipsius coeunt, spissius crassiusque incudis instar effectum. Hoc alterū auditus organi ossiculum est, quod sanè leuiori negotio inter secandum demonstrare soleo, quam in praesentia, ut ab aliquo qui id nunquam

a n fig. ca.
14. libri 3.
b d, e, f, g, h
figur. 12. ca.

c D.
d E, F.
e G. Aut.
2 fig. ca. 12.
3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

h.
i, n, o.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquidem illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitare, effracto iam osse, conspiciui externū laus, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutū definit apicem. Alterū crus quod interius consistit, & membranæ orbicularem illam cavitatis sedem succingenti magis, quam exterius crus, innascitur, longius non nihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ cavitati temporis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innectitur. Ossiculi huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quae ueluti in mucronem definit, instar coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressiue & quadranguli fiunt. Ceterum si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profecto obstitit molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

b fig. ca. 11.
Kale pro
ponit den-
tem.
i C, L, M.
h B.

Figura ca.
30.

P. Q.

Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, iam commemorato plurimū uariatur, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisum, quod aurem spectat, ea parte qua cavitatis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegatur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari ue dicimus. Huic membranulae transversim aliud ossiculū innascitur, itaque illi intus transversim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atque alteram crassiorem membranæ obtendi conspiciamus. Ut uero ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret femoris ossis parti comparare, quae ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris capita pertinet. imò si haec inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportune assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos ascecit processus, sic etiam ossiculū hoc eadem sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suae firmius innascitur. Deinde, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam praesens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput desinens, quod laeue minimeque asperum est, & superiori parti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur, non secus, quam si ossiculum postremū enarraui malleoli praestaret munus: alterum uero incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quam parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referunt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quando quidē auditus rationem non satis ex sententia percipiam. Non quod mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asylum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgo nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniore rerum Opifex callidissimo artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem comonstro, usum autem & operandi rationem non magis quam oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit ossicula recensuisse: quae si hoc sermone non assecutus fuero, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quamquam multò satius est haec in crudo capite, quam in cocto examinare, & in homine potius, quam alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quam omnium ferè musicorum instrumentorum fabricae rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostrae aetatis philosophorum eximium decus MARCVS ANTONIVS GENVA, primarius, uariaque disciplinarum eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiae professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quam rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS HERVVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unice colendus, quod ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Ossiculi malleolo non admodum dissimile.

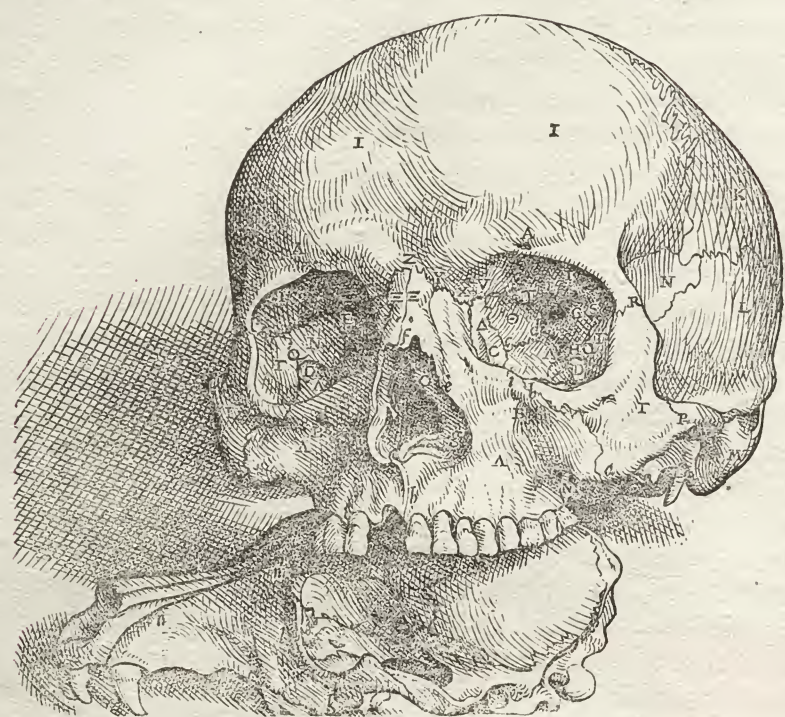
Secundi ossiculi ad femoris os comparatio.

Auditus organi ossiculorum usus.

Marcus Antonius Genua & Volphangus Heruort, buius operis et inchoandi et absolendi auctores praecipui.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

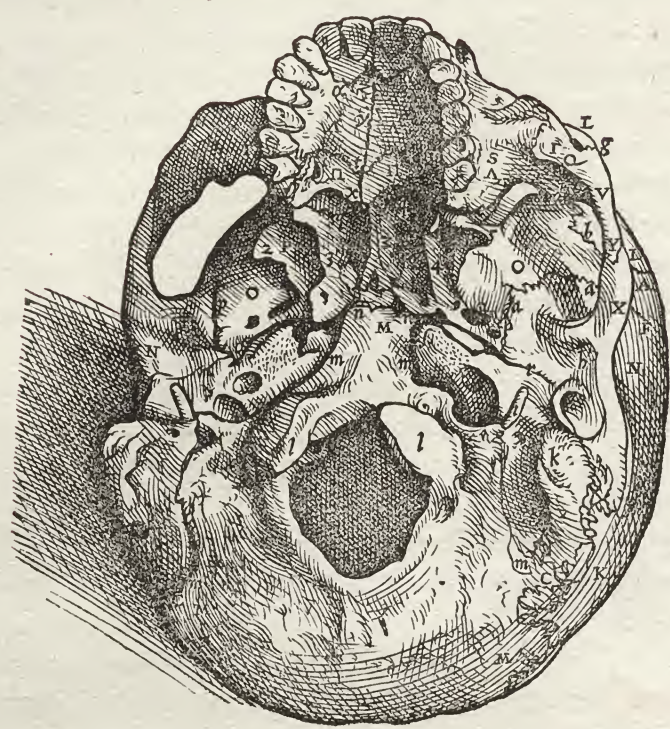
- H A E C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxillae superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanae autem calvariae caninam subiecinus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio a quouis intelligatur. Praeterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturae ossa, quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Praesentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Graecorum, maxillae superioris ossibus (quae sex utrinque erunt) primum adhibeantur; reliquis autem ossibus & suturis, ut fors fert, omnes accommodentur. Ceterum priores aliquot characteres ostendendis foraminibus, capitis innuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandū oportune referuabuntur. Sunt autē illi **A, B**, usque ad **I**.
- I I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quae superiorum oculorum sedium regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum. **L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede **N** insignitur. In sinistri autem oculi sede **G** & **H** reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad haec, **N** quoque reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam id os a superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ Γ** Hoc os, nobis primum maxillae superioris numerabitur, ac **Γ** in oculi sede positū, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuā. Circumscribitur uero id os praesentis figurae **a, b, Q, R** & **P**, quos characteres suis locis sensim explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede **Δ** tantū apparet, superioris maxillae secundū os indicans, quod terminatur sutura **Δ** & **C** literas proximē ac uelut orbiculatim ambiente, & quodāmodo etiā **X, Y, c.**
- Θ** In sinistri quoque oculi sede **Θ** tantum occurrit, tertium maxillae superioris os indicans, quod **V, T, c** & d intercipitur.

AA

- Λ Λ** Quartum maxillae superioris os. **Λ** in oculi sede positum huius ossis partem notat, quae inferiorum oculi sedis regionem magna ex parte cōstituit. Dein eodem etiam **Λ** indicatur principium foraminis, quod in genis **B** insignitur. Verū id os circumscribitur **b, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N**, in prima hac figura positū, & in super **e, u, t, y** in sequenti figura ponendis.
- Ξ** Quintum maxillae superioris os. **V** num **Ξ** dextri lateris os, alterum **Ξ** sinistri lateris os insinuat, quod & in alijs characteribus obseruatum uides.
- Π** In altera secundae huius capitis figura **Π** se offert, sextum superioris maxillae os indicaturum, quo etiam characterē sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- O** Narium septum, quod octauum capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa praesentis figura occurrentia insigniuius.
- P** Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
- Q** Ad **S** sutura notatur, cuneiforme os a primo maxillae superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem **Q** clarius fere, quam in sinistri, apparet. In tertia uero figura, & quarta, quae sexto Capiti praeposuntur, haec sutura in cauis temporum d insignitur.
- R, S, T, V, X, Y, & Z** Sutura frontis os a maxilla superiori & cuneiformi diuidentis. Ab **R** enim ad **S** sutura pars notatur, frontis ossi & primo maxillae ossi communis, quae in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi a **b** ad proximum ipsi **b** pertinet. Hic uero ab **S** ad **T** sutura huius interuallum notatur, frontis ossi & cuneiformi commune.
- A** **T** ad **V** interuallum metitur, tertio maxillae ossi & frontis ossi cōmune. Ab **V** ad **X** interuallum praesentis suturae insignitur, cōmune frontis ossi & secundo maxillae ossi. Inter **X** & **Y** huius suturae interuallum consistit, quarto maxillae ossi ac frontis ossi commune. Ab **Y** uero ad **Z** sutura illius significatur interuallum, cōmune frontis ossi, & quinto maxillae ossi.
- a** Maxillae sedes aspera inaequalisq; quae primum maxillae os quarto committitur. Verū ab **a** ad **b** sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi haec in anteriori calvariae sede est conspicua. Pars autem ipsius quae in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti praeposita, sub characterē **f** in temporis cauo posito peropportune petes.
- b** **A** **b** ad **Q** suturae primū os a quarto diuidentis pars indicatur, quae in oculi sede est cōspicua. Haec in praesentis figura sinistri oculi sede characterib; pauciorib; occupata, est manifestior.
- c** Ab **V** ad **c** sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta **C** & **Δ** ad **X** usq; ducitur, secundo os a quarto dirimit.
- d** **d** seruit describendo tertio maxillae ossi. **T** enim ad **V** superiorē eius ossis sedem describit, **V** ad **c** anteriorem, **T** ad **d** posteriorem, quae cuneiformi committitur ossi, c uero ad **d** eius ossis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillae ossi contiguam.
- e** **e** ad **Y** suturam notat, quarto maxillae ossi & quinto communem.
- f** **f** ad **Z** suturam insinuat, quinto unius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine **g** ponitur, suturam indicans, quae septum narium a quartis maxillae superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiore foraminis **B** notati sedem, **i** ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quae elatius quam id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Homines calvariae, cuius modo indicem prosequor, figura, nullo praeterea insignitur characterē, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notae canis calvariae hunc in modum propriae censebuntur.
- k** Sutura a malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad **l**.
- l, m** usq; ad **m** suturam notat, ad supercilia usque iuxta internū oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quae externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximū delata. Licuisset hanc calvariā pluribus characterib; occupare, nisi existimasset hominis maxillam Lectori in praesentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- P R A E S E N S** figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque superioris ossa in priori figura demonstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvierunt. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare operae pretium sit, quibus ad propositam enarrationem indigemus.
- L** Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.
- O O P P** Cuneiforme os.
- Q I** Hoc os prior quoque figura **I** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.
- S A** Hoc os prior figura etiam **A** indicat, estque quartum maxillae os.
- V X** Calvariae sedes, quam os iugale Anatomes peritis vocari, iam antea dictum est.
- Y** Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.
- d** Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os a cuneiformi discernens: deinde et sutura primum a quarto dirimentis pars, in temporis cavo conspicua.
- e** Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.
- f** Sutura primum maxillae os a quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac prior figura ab **a** ad **b** indicata.
- g** Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insignimus.
- h** Sextum maxillae superioris os.
- q** Ab eversus quoque sutura sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.
- z** Septimum narium, et sedes qua id a cuneiformi osse dirimitur.
- t. u** A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillae a quarto dirimens.
- x** A b x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab invicem coniungens, et duobus illis ossibus communis.
- y** Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartae maxillae ossibus communis.
- z** Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriorisque dentium incisivorum regione apparet, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersum aliquoties in
- a.** quarto superioris maxillae osse prorepens, et a insignita.

S V P E

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, universa infestetur, sed quod malum una cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum non omnes eius partes aequae solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed admodum leuibus componitur ossibus. nam narium foramina adeo ampla patentiaque sunt, ut tantae moli maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes caernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in varias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quod haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sane sit validior, et osse constet iniurijs ferendis longe pertinacior, multoque minus a Gallica scabie erodi apto. Compinguntur vero maxillae superioris ossa invicem futuris, ita tamen ut ea quae per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissime (si modo quae sint) harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendat. Caeterum quae nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longe facilius demonstratu quam scriptu arbitror. Quod minus tamen hic rei difficultati cedam, primum hominis superiorem maxilla aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autem hominibus conveniat, subiungam. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in calvaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, aut dictis instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter tenuia quaedam fungosa et ueluti membranacea ossicula, quae in narium amplitudinis summo, in excicatis, aut nuper coctis caluarijs impense cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere sena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uero et tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus. quintum ex duobus (quae ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quod narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus calvaria, illam cum figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum circumscriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: et quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penna omnes quae tibi occurrunt futuras, in altero calvariae latere atramento oblita, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, ex sententia promptius adiuuenias. Ac primum omnium oculi sedis animam accommoda, consideraturus quor nam illa efformetur ossibus: quorum nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior namque huius sedis pars, frontis osse constat. Vertex autem huius sedis, quae instar conij pyramidisque in arcum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante. adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod totum externum oculi sedis angulum, et inferioris ambitus mediam portionem constituit, reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorum usque medium, maximum seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uero oculi sedis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, et iuxta sedis ambitum, estque id ossium maxillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, et posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertium censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. et quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede non oscitanter animaduueris, et futuras inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscribere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, et non nihil temporis supercilijque ac sedis oculi, torum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam maxillae etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os, temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-

D 2 mittitur

Cur maxilla pluribus constituitur ossibus, et ijs cauis ac leuibus.

Lib. II. de V. su partium.

Constructurae ossium maxillae ratio. Libro de Ossibus.

Breuis maxillae ossium enumeratio.

Quot ossibus oculi sedes efformetur.

Primum maxillae os.

mittitur ossi cuneiformi^c eius futurae beneficio, quae per caua temporū decliuus ducta^a etiam in oculi sede conspicitur, huiusq; primo maxillae ossi & cuneiformi communis est. In superiori parte^d necitur frontis ossi, ea sede qua supercilij extremū habetur. Fit uero haec commissura illius^e futurae beneficio, quae a cauis temporū per oculorū sedes ad superciliorū medium fertur, frontisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autē parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quae tribus locis in cōspicuo est: in cauo scilicet temporū sub osse iugali^h, in anteriori maxillae regione iuxta malamⁱ, & in oculi sedis inferiori parte. Suturae pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli futurae os cuneiforme à primo maxillae osse diuidētis incipit. à fine enim illo haec futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad^k infimam malae sedem, ubi haec aspera inaequalisq; est, pertingat. Pars autem huius futurae in anteriori maxillae sede apparet, à mala oblique sursum ad oculi sedem contendit, ad mediā regionē inferioris ambitus oculi hīc sedem circumscribētis. Pars autem seu interuallum huius futurae, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, à medio inferioris ambitus sedis oculi per humilia eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futurae partem, cuneiforme os à primo maxillae dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillae ossi. Secundum maxillae os ceteris omnibus longe minus, & squamae modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi^b foramen habetur, cui^c caruncula praestitit internum oculi angulum occupans: quae in hoc creata dicitur, ne quid pituitae ad oculorum sedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte^d modico interuallo futurae terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futura illius interuentu ossiculum id frontis ossi committitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quae secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per antierius ipsius latus sursum in eandem futura denuò ascendit, quam frontis os à maxilla superiori dirimere diximus. Ceterum futura, quae à iam dicta frontis os à maxilla discernente ad eum modum in orbem penē fertur, in posteriore ossiculi regione (quae oculi sedis conum respicit) secundo ossiculo communis est, & illi quod tertium maxillae nobis enumeratur. Ad inferiorē uero ossiculi partem, & secundum antierius ipsius latus, futura haec communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillae superioris ossi. Contingit itaque praesens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillae os, inferiori uero anterioriq; quartum maxillae os. Ossiculum istud quia laxē haeret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quam futura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs ē terra effossis raro occurrit: quod in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob la xum nimis cōnexum, promptē decidat. In costis uero caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur. Tertium maxillae superioris os similiter ac secundum tenue, & squamae modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aere oppletis amplisq; scateat cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulo est, in interno latere sedis oculi positum. Superius terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillae communi. Anterius communem futuram cum secundo maxillae osse adipiscitur. Posterius cum cuneiformi osse futuram communem exigit. Inferiori parte, cum quarto maxillae osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superius scilicet frontis ossi, antierius secundo maxillae ossi, posterius cuneiformi, inferius quarto maxillae ossi. Interius uero quā narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. Quartum maxillae os reliquorum ipsius ossium longē maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circūscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quae primum os à quarto discernit, eam dico quae simul in^b cauis temporum, & in anteriori maxillae regione, & in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secundum maxillae os & tertium ab ipso dirimentibus, quae secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillae ossis, ducuntur. Ad haec, iuxta superciliorum medium, quartum maxillae os futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis disungente. Hoc futurae interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exterius latus ossis nasi, cuius lateris, cuius maxillae superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillae os cōstituatur. à quo quartum dirimitur. futura à nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uero longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillae os ab illorum foraminum septo^b futura interstinguitur, secundum

Secundū maxillae os.

Tertium maxillae os.

Quartū maxillae os.

dum humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uero sede quartum os à cuneiformi dirimitur, tum in oculorum sede, tum etiam iuxta intimum dentem, ubi futura cuneiforme os à superiori maxilla terminans cōstitit. In palati sine uersus interiora quartum osⁱ transuersa futura ab illo osse leuigitur, quod sextum maxillae appellamus, quodq; hīc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi cōtermi nis ossibus habet communes, quibus^m alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua. Deinde & in anteriori maxillae sede eadem quoque futura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hic enim futura apparet utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quam futura cēferi debeat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi, primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillae superioris cōnectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillae os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Praesens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad haec latera impense cauum est, & nequaquam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, praeter alia ipsius foramina^o unum accedit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillae partem porrigitur. Istud ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius ueluti ossa constat squama: ubi autem in anteriorem maxillae partem pertinet, iam penitus in osse exculptum uisitur, atq; etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimē non continuum est, sed^p futura donatur, quae huic quarti ossis particulae (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uero huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariarū foraminū sermone exequar. in praesentia autem obiter in illius mentionem incidi, quod aptius futuram quarto ossi propriam hīc recenserem: ne quis forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quam ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Praeterea in anteriori palati sede ad posteriorem in inferioriū dentium regionem, aliud^q foramen se offert, quartis maxillae superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum^r futura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quae quasi ad caninorum dentium antierius latus pertingit. Verum nusquam adeo penetrat, ut huius futurae beneficio quartum maxillae os in plura diuisum cēferi queat: quod (ut paulo post dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exterius in anteriori maxillae sede, etiam conspicue cernitur, neque ulla appendicum cum suis ossibus coalitus speciem refert. Quintum maxillae superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quam triangulo simile. Superius enim parte non in acutum desinit angulum: uerum adeo obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os à superiori maxilla dirimente. Externum ossis latus communem futuram nanciscitur cum quarto maxillae osse, quae secundū nasi latus tantum decliuus pertingit, quanta quinti huius maxillae ossis est longitudo, quae in homine longē breuior quam canibus & simijs uisitur. Internum uero ossis latus quo coniugi suo committitur, futuram obtinet harmoniae non admodum dissimilem, ac utriusque nasi ossibus communem. Haec à medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxillae superiori communi incipiens, decliuus secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerum hoc unā cum suo cōiuge asperum inaequalē est, & in cartilagine finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem deferretur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur. Sextum maxillae superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quā nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id^b posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circūscriptum est futura, quae iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit^u processus uespertilionū alis similes. Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto maxillae ossi communi, ac transuersim in palato ducta. Inferiori autem latere, quo se coniugi

Quintum maxillae os.

Sextum maxillae os.

D 3 suo

Vniuersa superioris maxillae ossa esse duodecim.

Non omnia praesenti Capite haecenus tradita, Galeni placitis responderi quaedam ad Capitis usque finem recensentur.

fuo iungit, futura quadam dirimitur, quae utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioque illius existit, quae per palati longitudinem prorepens, quarta maxillae ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & suum coniugem, & postremo narium septum: quod etiam a sexto osse, quemadmodum a quarto, ea dirimitur futura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Haecenus itaque sex alterius lateris maxillae descripti ossa, quae si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia maxillae ossa consurgunt duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Ceterum si ad amissum singula quae hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfunctorie Galeni superioris maxillae descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etsi omnia in praesentia (tuae fidei industriae) non commemorauero, nonnulla tamen subiiciam, e quibus meae siue diligentiae, seu oscitantiae (prout mea ueritati aut colona, aut dissona inueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus futuras maxillae peculiare descripturus, earum seriem a mala infima & extrema sede aggreditur, quam ego asperam inaequalemque esse recensui, quod hinc masseter musculi sui principij ualidissimam nerueamque admodum portionem educat. Hic igitur Galenus futuram describit, primum maxillae os a quarto dirimentem, primam appellans, eius futurae partem in cauo temporis conspiciam. Secundam uero numerat huius futurae partem in anteriori maxillae sede occurrentem, quae ab illa mala asperitate sursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac primam huius secundae futurae partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis & maxillae futuram inquit procedere. Haec futurae parte homines destituuntur, uerum in canibus caudatisque simijs est manifestissima. quamuis interim non exacte ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillae os a secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porro secundam partem secundae futurae, inquit per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillae futuram pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea esset futura, quam secundum & tertium maxillae ossa in inferiori ipsorum sede, a quarto dirimere docuimus. Verum haec in homine nequaquam secundae Galeni futurae committitur, multoque minus primam partem secundae futurae contingit, quum haec in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porro foramen, quod huic secundae parti Galenus subiici scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum admodumque patulum est, inter quartum maxillae os & cuneiforme conspiciam. Tertiam partem secundae futurae Galenus appellat portionem futurae primum os a quarto diuidentis, quae in oculi sede spectatur, una cum illa quae cuneiforme os a primo maxillae osse disiungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus futuris (quae duae primae partes sunt ipsius secundae futurae) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitu inscendere dentem interius ad imum contendere, ibique communi futura capiti & maxillae superiori iungi. His futuris Galenus tria maxillae superioris ossa circumferibi postea subiicit, quibus haec capiti committitur. Primum esset, quod ego primum maxillae statui. secundum, ea quae mihi secundum & tertium numerabatur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenserentur. Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars in qua foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillae regionem pertinet. Hic modo considerate exquirito, num Gallenus maxillae ossa hucusque uerius quam ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Galenus ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillae ossibus tractatio indigeat: potissimum quando communis utilitatis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Graecum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quod aliquandiu mihi usurpandum traderetur, ab ijs obtinere licuerit: qui tamen praeter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebatur, sed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verum interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alij etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomen egiisse uidear, quos aut toros citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores a tineis (quum ipsis usui esse nequeant) erodi malunt. Quod uero Galenus peculiariter constituat ossa, quibus incisorij dentes insiguntur, hinc accidit, quod suis nimirum fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In canibus enim & simijs porcisque ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exerti obtigerunt, duae (uti prius dixi) uidentur futurae, aut harmoniae potius, admodum conspiciuae, quibus homo destituitur. A futura enim quintum maxillae os, quod nasi alterum existit, a quarto

Canina caluaria.

distingente, alia educitur futura, oblique deorsum inter caninum & incisorium canino proximum delata, quae cum illa communis efficitur, quae in palati extremo iuxta incisorios dentes transuersim in illis animalibus fertur. Haec futura citra omnem cartilaginis interuentum adeo insignis est, ut quartum a me enumeratum maxillae os, canes in duo diuisum commonstrent. Verum non arbitrandum est futuram hanc, inter dentium praesepiola in canibus aut simijs ductam, a superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed uti iam admonuimus, ex medio fere ductu illius futurae incipit, quae externum nasi ossium latius terminat. Quod ubi in cane simia ue inspexeris, accurate expendito, quam impossibile sit, hanc futuram porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillae ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici autor, duodecim tantum maxillae ossa, e Veterum indubie placito, enumerat: aut quum Galenus haec ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenseret, nullumque os priuatim incisorij dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro undecimo.

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR
FIGURA.

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET
earundem characterum Index.

PRIOR seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam una cum dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio praesentis libri Capiti praeposita, ad characterem C, maxillam a latere delineatam ostendit.

- A^{1,2} Maxilla inferioris alterum caput, quo haec superiori maxillae dearticulatur.
- B^{1,2} Ceruix, seu collum capitis A insigniti.
- C^{1,2} Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus in sectionem molitur.
- D² D in umbra latitat, sinistrae figurae amplum indicans sinum, cui in ore dilatescens musculus inseritur, qui simul cum temporali & mansorio attollendae seruit maxillae.
- E^{1,2} Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillae sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.
- F² In sinistrae figurae umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.
- G¹ Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humiliori labrum prodeit.
- H² In haec tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam linguae ab ipsis oriuntur.

6 musculorum tabula maxilla per medium secta proponit.

ANIMALIUM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur: asinus autem & equus inter quadrupeda fere longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quae, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & ceteris animalibus fieri deuit, quod sola mobilis sit, & uarios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Ceterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommodo foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaeque infarctas exigit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non adeo in posteriori maxillae parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrosum magis uersus menti regionem, & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi maxilla

Homini breuissimam oblique inferiorem maxillam.

D 4 xilla

Maxilla ho-
mini ferè uni-
co osse extrui.

xilla illis in acutum definit, mutuò per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hic discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nõdum animaduerti. & quanquam cum alibi, tum præcipuè Parisijs in Innocenti cimiterio maximam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boum & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hæcenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Cello potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipiti os, uertebrae, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuò per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissime excipit, totus ab illo tendine complexus. Alter, qui posterior est, in capitulum transuersim oblongum finit, quod sibi correspondenti sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditus organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamenti naturæ quod ad substantiam spectat, nõnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuò affricu in ualidis assidueq; maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè præstat, unà cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur: alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latusq; interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet porioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices disperfæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui sobolem ex maxilla in humilioris labrum finit procidere, estq; longè minus interiori. Porro si setam exiccatæ maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperiās, nisi fortè & alueolos præsepia q; illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq; sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, & si latera spectes, tenuissima, intusq; ac exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, in sectionem molirentur, isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiā huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis inferiorem posterioremq; regionem. quod etiam musculorum in sectionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, adnasciq; quàm planis & glabris. Cæterum hac etiā gratia interior maxillæ sedes ad mentum aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut musculi (quorū ope ipsa deorsum trahitur) suam in sectionem ualidius conficerent, ac deniq; nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam uisuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summam menti regionem, ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur.

Duo utrinque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplitudo,
tenuitas, sinus,
asperitates.

a 1, 2 fig. P.
C. & 6 mu-
sculorum ta-
bule, A, B.
b 1, 2 fig. A.
B.
c 5 fig. 6 ca-
pituli h.

d 2 fig. P.
e 1 fig. G.
f 2 fig. caru-
que 2 ca. 4.
lib. præpo-
nuntur T.
g dicte fi-
gure V & C
h musculorum
tab. G.

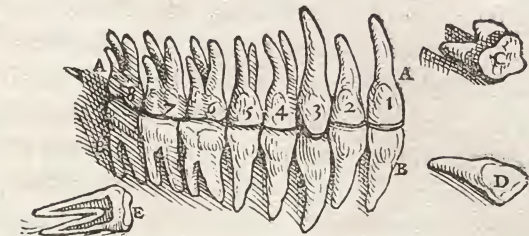
h 2 fig. D.
i 1, 2 fig. E.

h 6 muscu-
lorum tabula
D.

l 1, 2 fig. E.

m 2 fig. H.
n 5 musculi
tab. H. I.
o 1, 2 fig. 19
cap. li. 2 h.
p 4 musc.
tab. N.

D E

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGURÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiore ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quàm illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

A A Dextri lateris octo superiores dentes.

B B Dextri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dextri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommodare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniunt: quod in eum locum nomina, quæcunque mihi hæcenus occurrere, duxerim reijcienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Acies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur, sinum in dentibus conspicuum ostensura.

2 fig. 2 ca. li.
45 et XXX.

ROSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleat: sensisseq; manifestò dentem nõ modò dolere, uerum etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantatur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis ferris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatè largitum arbitramur. Noueratenim hos crebrò occurrentes ipsos quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi uis polleret, à dolore homo neuiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoretur, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipuè arbitramur, quod dentes illis quos exemimus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuantur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti. Quatuor priores aduersus quæ quia secant, incisori uocantur: sunt enim latissimi & acuti, quod oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscondant, diuidantq; Deinceps

Dentes senti-
re.
Libro quinto
de Medica,
mentis com-
positi one, secun-
dum locos.

Dentis a cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Canini. Deinceps canini utrinque singuli constituuntur, amplius quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem sine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsi id nomen inditum est, quod exeritis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, amplius, duri & magni, quod incisa ab incisorijs, effracta à caninis in laevorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inaequalibus asperisq; omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moluntur, temporis processu diuq; minuendo laevigatas, rursum incidi atque exasperari videmus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quam cibos in laevorem comminuerent, sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ laevissimè atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerentur, at interim parvi essent, nonne & hoc solo illorum usus corrumpetur? quum plurimo atterendis cōminuendisq; cibis tempore indigeamus. Dentes ad unum omnes in maxillarū sinibus clavorū ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis *καρπία*, Latinis præsepia nuncupantur. Hi namq; singulis circumdantur dentibus, hosq; stringunt atq; adeo exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoveantur. Neque paribus radicibus omnes suis inseruntur præsepibus, quandoquidem parvis una radix, duæ uero maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorijs enim singulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisiorum radicibus multo altius infiguntur, tantoq; maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quanquam & inter incisorios duo medijs inferioribus hæreant radicibus, quam duo laterales, caninis proximi, nimirum quod medijs latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se variant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differunt tamen & hi interdum, qui namq; supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea observabis quoque omnium intimos minoribus infigi radicibus, quam illis attiguo. Incisiorum & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uero à dextris: uel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infra quatuor, supra autem quinque, quam differentiam potissimum parit postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicerone ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisq; usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum observantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uicio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingivarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modo exerior, cui hæc scribenti trigessimus secundus dens ætatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiam adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quam studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAULVS GVLDOVICVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterum Aristoteles, alijq; complures uiris copiosiores dentes quam mulieribus ascribunt: quod cuius non minus promptum est experiri, quam mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaq; conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cavitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusq; accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cavitatis causa, si quādo dentibus foramina ex humorū acrimia erodentiumq; influxu oboriatur, quæ ad eam cavitatem usq; pertingāt ocysime dentes ad radicis usq; extrema eroduntur. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullofis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis focijsq; uacillantes dentes,

Charact.

4, 5, 6, 7, 8.

Dens molaris Cingitur.

In ea initio eam que sa pius occurrit radicem seriem ex-presum.

Dens Einsignitus.

dentes, & præcipue incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere cōsueuimus. Quin & in multis quoque, ac multis canibus dentium referuatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendū est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cōducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitariq; solent. In his nanque operæ precium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisiorum procidere in ipsis solent) auferre, quod nouæ earum loco succedant, dentesq; integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerumque ueniunt eruendi.

DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

QVANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quū cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæ precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq; sectione manifestè deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq; membranarū cerebri enarratione, huc studiosus discendiq; cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in pro-cinctu habeat. Ut uero id fiat compendiosius, quatuor figuras præsentī negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipsi præfixo caractere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foraminū descriptio insti-tuatur.

PRIMA XII CAPITIS FIGVRA.

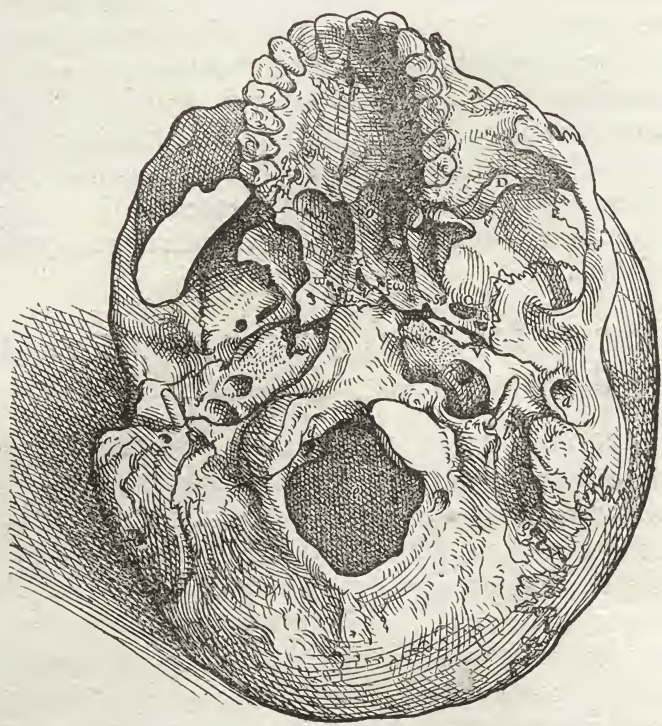

P R A E S E N S figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillæ superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisq; indicandis unice, perinde ac tota hæc figura, inuit.

SECVN-

SECUNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

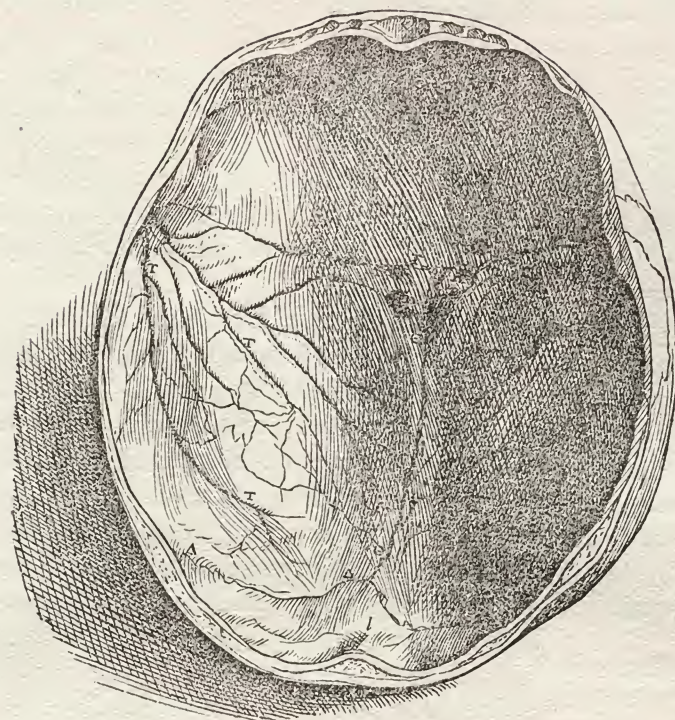
HAC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa a maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abunde licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam à tertia figura calvaria serrata rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere solemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram innuere, quae octaua sexti Capitis habebatur, interiorē ostendens ossis cuneum referentis, & octauū capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertia huius Capitis figurae sede, secundum cuneiformis ossis & octauū capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A Foramen ad medium supercilij incisum, quo^a ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radice ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hic in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi propriū est, quod aliquot I prima huius Capitis figura insignitum cernitur. Verū non est, quod aut hic in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptē doceat.

B Foramen, quo dictae minoris tertij paris neruorum cerebri radice³ soboles, ex oculorum sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos prociat. Praesens foramen instar obliq; meatus in quarto superioris maxillae ossis sculpsit, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in ossis caelatur. Per oculi uerò sedem, tantū tenui ac squamae similimo ossis tegitur: quam regionem A in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C Foramen nunc cōmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cavitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter cōmune. Istud⁴ portiunculae minoris tertij paris neruorum cerebri radice uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Carterū praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quā nāsum defluxui, praeparatur. Quod quū profundius latet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, à qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) exsecuimus, illi figurae o ascribentes, ut saltem foraminis huius in cuneiformi ossis incisī sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & distat iam sæpius minoris tertij paris neruorū cerebri radices ramulo uiam dat, in temporalem musculum & manforium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod expressimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiā præparatum uidetur neruulo cuidam, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primum obseruauimus. Quippe neruulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem musculum & manforium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ superioris pertinet.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utriusq; oculorū sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice clatisimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quæ oculi sedē spectat, prorsus orbiculare cernitur, neruo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respondens. Verum interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

F 3 Huic sinui cuneiformi osse inciso, uisiorum neruorum coitus innititur.

G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, cō quod

Lib. 9. de V.
supartium.

Quoniam præfens foramen obscure in huius Capitis figuris cernitur, hic foramen dextræ lateris effigiem delineauit, atq; humiliorē ipsius partem a, superiorem uero seu eiusdem foraminis angulum insigniuit. Quamquam utriusq; lateris foramen etiam pulchre in octaua sexti Capitis figura in conspectu suo sit.

huius figuræ caluaria in latius uel istius foraminis aliquo modo uidendi nomine, infleximus. Insculptur autē cuneiformi osse, ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiori uero in acutum longumq; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiam Galeno secus uisum sit, nerui uisorii foramen amplitudine uincit. Scilicet similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorii nerui foraminis amplitudinem adhuc

longè superat. Præfens foramen cælatur gratia secundi paris neruorum cerebri, in oculi sedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia minoris tertij paris neruorum cerebri radices, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculus, in nares & musculos inferiorē maxillam attollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorē foraminis sedem procedunt, unā cum insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiscuntur. Verum per elatiorem foraminis sedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur, uena ex oculorū sede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum, duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura

inscribitur. Neque profecto neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissime iuxta ac iucundissime ostendit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & arctius quoq;. Hoc in cuneiformi osse cum reliquis neruuli gratia exculpitur, quem nō procul a præcipua quinti paris radice pronasce audies. Præfens foramen in tertiæ figuræ dextro latere sub G positū, paulo grandius uisitur foramine in sinistro latere conspicio, quod interdū præter neruulū illum etiam tertij paris minorem radicem transmittat, quam per foramen G insignitum deduci, paulo superius commemoratum est.

I 3 Hac sede in octauo capitis osse multa, sed exigua spectantur foramina, odorū & aeris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, in cisa. Hæc non ut hæcenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande fati, quod primum quodammodo est, & anticæ frontis ossis sedī proximū, uenam ad duram cerebri membranā ex narium amplitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium officula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranæ cartilagineæq; eximerentur.

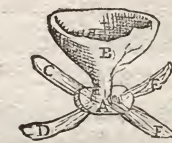
Num

Num uero hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformetur, septimo libro pertractabimus. In presentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliāq; grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æque frequentia hæc appa-
 12 fig. 7 li. re foramina, quemadmodum & sedes quibus olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; patentia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

K 3, 4 Cautas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aërem in illa conclusum, quem odoratui mirifice necessarium esse non ambigimus. Quam uero hæc cautas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in superciliorum regione fregeris. est enim amplissima, & molliuiculū corpus membranula obductum completitur, quod medullæ quodammodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū simile in toto corpore reperias, præterquā in cauernis antris uel in cuneiformi osse cerebro conspiciis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cavitatē illa propelli cernimus, ut etiam is candelæ lumen promptissime exufflet. Præfens enim cautas non solum ad superciliorum sedem & quibusdam receditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiorem sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ duræ cerebri membranæ hic firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hic solum ubi ca-
 sub D 13 fig. 7 libri. membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranā fibras uinculaq; per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis ossis cavitatem nariumq; amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuneum imitantis antra pertinere animaduertes.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinū hunc efformas in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Gale-
 Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumuis rudis præfenti loco accuratius intelligenda non inuicilis est, hic illa adieci, A glandulam indicans, cui pituita instillat. B peluim ex tenui membrana cerebri extrusa de pituitam deducens.

num pietas remoraretur, non minus a uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis sedes, quæ ossis cuneiformis medium existit, neutiq; spongiæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq; constet squama, intus amplas illas cavitates plerumque continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius osse in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneiformis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descendit. Verum a sinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, quā pituita ori palato uel potissimū influit, & aër quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & occipiti communem, N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uero & sinus non adeo commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.

O. P. quamquam interim priorem sinum O, posteriorem uero P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hic a caluariæ basi abscedit, insignioresq; soporalium articularum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amuissim orbiculare, sed circulo responder utrinque modice in longum compresso. Hac enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranæ connexa, erat transmissurum.

T Tertiū namque paris neruorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum quarto pari uiam præbet.

E 2 R 2,3

- 8 & frontis osse usque ad osfactus organorum sedium septum, & quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, litera m eundem indicat. Ceterum sinus hi exculpuntur dura cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluarie ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quam arduam, parumque ab alijs dissectionis professoribus animaduersam seriem, in tertio libro exequar.
- n, o 2 Animum accomoda quartæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem e naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipue tamen naturali inspirationi uocis idonea censentur.
- p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisiorum sedem ex palato in narium amplitudinem definit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uero & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusque tunica palatum succingentis, cum illa quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunica simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.
- q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius, prius enim anterius ue ac λ insignitum, notatu digna est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem ue properans. Inibi enim definit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, atque sub litera o iam antea descripsimus. Posterius autem * notatur, estque exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito terminatur. Interdum uero peculiarem terminum, in futura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur. Præter foramina hæcenus commemorata, si caluariam in manus sumptis, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membrarum nexibus exculpta. Visuntur uero huius generis aliqua e directo maioris interioris ue anguli sedis oculi, iuxta futuram secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frontis ossi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam futuram suo loco expressimus, quemadmodum & commemorata iam ossa r, a & o inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoque osse iuxta superciliarum sedem huiusmodi quoque occurrunt foraminula, quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recessimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum constituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis futuræ in uerticis ossibus, & potissimum iuxta futuram
- ff. A similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus indicatur. Verum præter commemorata unum notatu digna magnitudinis habetur interius in frontis osse, quæ octauum capitis ossis anterior pars ipsi committitur, & anterior septi pars osfactus organorum sinuum cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & * conspicuū. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoque superioris maxillæ osse, iuxta magnū interiorem ue oculi sedis angulū, dictū iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uero ossis cuneum imitantis extrinsecus, quæ id septo narium committitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidē m, n, f insignita posterius consistūt, utrinque nimirum unum, & in foramen medio tertium, quæ antrorsum instar arcuissimorum meatuum producta, in narium amplitudinem delinunt. quamuis interim medijs foraminis v indicati finis setam rarius admittit. Alia autē duo quæ w & u insigniuimus, anterius incipiūt, & recto tramite antrorsum quoque cōscendentia, in oculi sedis uertice radicemque terminantur. Ceterum horū foraminū termini hic cōmodo delineari nequeunt, quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quam ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusque sedis coniecturā hinc à characteribus sumens, & cōsideratē, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Superfunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluarie indicandis, iam pridē uti sumus: adeo ut nullus præter a enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus dura cerebri membranā innasci audies. Atque horum sinuum non eadem semper est series, quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atque hi uarij, cernuntur: profecto (si quis me audit) illis animaduerti, qui nimis promptē hanc uerticis sedē urunt, aut in ossium fracturis nimirum incipide ac confidenter terebrant. Huc quoque referre sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antē in eius ossis historia ipsos

Foraminula
per caluariæ
amplitudinem
transmisse obuia.

ipsos descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE u GRÆCORVM LITERA
re imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA
DECIMI
tertij Capitis fi
gura.

SECUNDA
FIGURA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVN
dem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit ossis u imaginem referentis, unā cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & ossiculis, quæ his usque ad temporum ossium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem ossis u referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerum interim illis ossiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt, prioriq; figura delineantur.

AB C 1 Grandius mediumq; ossis hyoidis ossiculum, anteriori sede conspicuum. Verum A & B gibbum huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transversum oblongum, & in superiori medij istius ossiculi sede obuium.

D 2 Posterior grandioris ossiculi sedes, sinuata & caua.

E F 1, 2 Humiliora ossis hyoidis latera, quæ cum medio ossiculo figuram u similem repræsentant.

G 1, 2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorisq; hyoidis ossis ossiculo.

H 1, 2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.

IK 1, 2 Superiora hyoidis ossis latera, humilioribus longe tenuiora, magisque teretia.

LM N 1 Tria ossicula, superioribus lateribus utrinque ut plurimum commissa. Ceterum ad hyoidis ossis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

d 3 fig. 6
ca. C, D. &
3 inter. a u
B.
b 22, 23 fig.
li. 5 A & ad
c eisdem fi
guris f.

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq; ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ u figura u uolens, alij succinctius uolens appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suum referens uertunt. Alijs rursum id os à Δ imagine λαιουδολος nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, futuram capitis Δ literæ similem uertere consueuerunt, cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoque id os σκω appellasse dicitur, fortē quod linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quæadmodū ipsi in organis generationi famulantibus quædam σκωστικὸς λεγόμενος, & σκωστικὸς ἀπονοστής uocantur. Non desunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id φάρυγγος nuncupauere. Nos uero passim id os u referēs, aut uoce contraciore hyoides nominare instituius. Homo igitur hoc os longē aliter, quam quadrupeda, quæ hæcenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoque tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum, in anteriori etiam sede superius quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumq; illi commissorum ratione. Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiare musculi:

Ossis hyoidis
situs & nomi
na.

Medium hy
oidis ossis os
siculum.

E 4 ad

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, infertionem tentant. duo primi huic ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi duo priores linguam mouentes præcipue enascuntur. Præterquam quod gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iunioris extrinsecus occurrentibus remotius opportune collocentur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò cōsistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitus ferè latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinque alia duo uniuntur. Atque horum alterum humilius est, alterum elatius. Humilius ossiculum nonnihil breuius, latiusque superiori est, nullique alteri ossi committitur, quàm lateri medij ac latiusculi hyoidis ossis ossiculi, ad quod cartilaginis ligamenti cartilaginei interuentu ualide, & notatu digna amplitudine nectitur. Verum finis ipsius superiori processui cartilaginis laryngis, quæ scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus unum cum suo coniuge, qui in altero cōsistit latere, humilius hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandiori ossiculo, u imaginem pulchrè conficiunt. Porro superiori ossiculo seu lateri quod magis teres uisitur, alia rursus oblonga teretiaque ossicula tantisper cōtinua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestissimè. Hæc ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternæ uel utrinque cernuntur. quamquam etiam interdum, idque maxime in mulieribus, hæc ossicula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyoidis ossi & stylium imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patuinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cōnexa. Deinde & inferiora quoque latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cōmissa, idem attestantur. Cartilagine enim laryngis, ut & costarum cartilagine, ossium præbent usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat, & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosque usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum aliquot linguæ musculi ab ipso enasci, linguæque fundamenti tutissimæque basis modo subijci, & musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoidis ossis.
Humiliora.

Superiora latera & commissa ipsius ossicula.

Qui hyoides os firmatur.
Ipsius usus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIII.

SUBSEQUENTIS FIGURÆ AC IPSIUS
characterum Index.

FIGURA proximam paginam occupante dorsum, quod Græcis *σπῆν* & *ὄστρον* dicitur, à latere expressimus, ut primum totius dorso ossium contextus cerneretur, ac postmodum singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Ceterum quum tres figuræ, & earum præcipue tertia, ad præsentis libri calcem posita dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, una cum tertij libri figuris, neruorum à dorso medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecim eius libri Capituli initium repositis.

- A, B Collum septem constans uertebrae, quæ numeris internæ ipsarum sedi appositis sigillatim notatur.
C, D Dorsum pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uerò, quod ueluti post septem transuersum consistat, metaphrænum. alij, ut iam dicebamus, dorsi partem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimum duodecim formatur uertebrae, quibus thoracis costæ articulantur, unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebrae nominantur.
E, F Dorsum pars quinque lumborum uertebrae complectens.
G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebrae in homine effingi dabis, quousque ossis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.
I, K Os coccyx, quod etiam quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, L &c.

L, L Aliquot uertebrae insignitimus, nimirum in tota dorso compage secundam, nonam, de cimarum, & c. octauam & uigesimam quartam: ita indicatur uertebrae partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.

M, M M in iisdem uertebrae uisitur, in quibus L occurrit, processus & c. notans in latera exporrectos, atque ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos. Quod uerò non solum uertebrae L insignitæ corporibus, & M indicata transuersis processibus donentur, neminem latere arbitror, etiam si singulas uertebrae characteribus non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existimandum uenit: quippe si quid proprii cuiusque obtigerit uertebrae, hoc Capite id explicare haud instituiamus.

N, N N in octaua totius dorso fabrica obseruabis uertebrae, dein in & c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam uertebrae processus ad inferiora nutantes, quibus superiores seu incumbentes uertebrae subditis articulantur uertebrae. Hos processus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descendentes nominabimus.

O, O O uisitur in uertebrae, quæ nuper commemoratis subijciuntur, indicatur & c. catæ uertebrae processus sursum spectantes, quibus superpositæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes processus nuncupabimus.

P, P P illis inscribitur uertebrae, quas prius L, M & O insigniui, & c. mus. notatur autem uertebrae processus in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Unde etiam Græcis *ἀκνῶδες*, Latinis uerò spinæ nuncupantur. atque hinc quoque totam uertebrae compagem, *ἀκνῶδες* & spinam uocamus. In orationis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebrae processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine rarius appellaturi.

Q, Q Q prope easdè reperis uertebrae, quibus postremo enarratos & c. characteres inscripsimus. Ac Q nulla uertebrae notat partem, sed foramen in uertebrae consistens lateribus, & neruorum à dorso medulla pullulatos transmittens. Quam uerò hoc foramen in dorso ossibus uariis sit, in peculiari ipsorum descriptione pertractabitur.

R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrae corpora interueniens. quod Galenus cartilaginem puram esse, contra ueterum placita contendit: uerum quam rectè, secundi libri uigesimo septimo Capite docebimus, inibi figuram proposituri huic narrationi non inutilem, qua aliquot uertebrae delineantur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrae corporum appendices, & cartilaginem quæ corpus uertebrae ac appendicem intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.

In triviale
quædam ca.
figuris id fo
ramen ob
uam qst.

ERV M parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, fundamenti machinata est. Dorso enim opere recti ambulare, & erecti consistere ualeamus. Quamquam neque illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit, sed perinde atque alias in unius membri constructione, eo ad uarios simul usus abuti consueuit, ita ne hic quoque minus industriam ipsius ostendit. Primum enim omnibus uertebrae ad suorum corporum posteriorem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullæ per ipsas deicenturæ uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simplici ossis uniuersum constituit

Nature in
dorso creator
ne industria.
Vt id sustineat.
Vt dorsalis
medullæ uia ef
ficiatur, & in
rerum mobile
sit.

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satius fuisset: quā neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulātū. Verum si rerum Opifex tantū patiendi pertinaciā animū adhibuisset, neq; in organoū fabrica ullum priorem digniorē uē spectasset scopū, non aliter sanē quā prorsus in compositū simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quā unica contīnuaq; parte fabricat. Homini uerō dorsum inclināturo, aut erecturo, non erat melius id uniuersum unico ossē fabricari. quoniam cum dorsū beneficio hominem multis ac uarijs modis agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, ut cūque etiam hoc nomine iniurijs magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam longis quā in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fibula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutū articulatis, in praesenti subiiciendum est, à praecipua totius dorsū particula sumpto orationis exordio. Est autem haec^b dorsalis medulla, quam instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum, duro & promptē iniurias repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae humano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci dicunt) *σπινθη* ipsa, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus siquidem & sensus omnium partium quae laesae sub sunt uertebrae, uitiuntur. Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
ueantur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet, nam si simul plures uertebrae dimoueantur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uertebra suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo interuallo inflexa, afficietur, & quae exiliat uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla angularem, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis & laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit, ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmittens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores semper fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc igitur^c maximum dorsū ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uigin-
ti quatuor uertebrae subiicitur, duobus cōmissum^e maximis ossibus, quae una cum ipso cor-
pus maximē stabiliunt. Secundum uerō dorsū os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uer-
tebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarumq; in lumbis
uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum positi ab infima discedunt, tan-
tum & mole. Atq; haec magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam
si quando uertebra interueniat paulū aior subiecta. quod sanē non absq; magno usu fieri, pri-
mae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiorē esse
docebit, gratia commodae^f quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secun-
di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam
ceruicis uertebrae ualidiorem grandiorēq; tertia esse audies. Quia uerō Natura nullius oc-
casione uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quā ut iterⁱ dorsali me-
dullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec au-
tem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim ner-
uis sensim constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferio-
rum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint,
& interim alijs innitantur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō
extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam^k tri-
ginta neruorum paribus in homine à dorsali principiū ducentibus^l tutissimae uiae foraminaq;
in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descri-
ptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus
uertebrae non eadem specie, neque pari etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis me-
dulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organīs ha-
beat, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mi-
randaq;

Dorsū ossium
multitudinis
causa.

Libro 12 de
Vsu partium.

Dorsū ossium
nō par magni-
tudo, neq; dor-
salis uiae e qua
amplius.

Foramina ner-
uis emittēdis
parata.

Vertebrae
spina.

b Tres fig-
rae in capiti-
li. 4. Pro-
prio
sita.

c G. H. Aut
in integris
fig. M. C. 1.
d F. aut d. 1.
rad. 1. 4.

e A. aut. 1.
f. 1. H. mus-
tabula 14.
g. Eadem 14
bulas L. K.
h. 13 mus-
bulas Q.
i. 1. fig. ante
u. cal. 1. 4.

k Tres fig-
piti u. 1. 4.
proposita.
l Q. 2.

randaq; circa uertebrae molitus est, quippe ex medio posteriorum partium^m spinam produxit,
instar sepi & ualli totius dorsū: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, mo-
disq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla
laedatur. Posterioribus his processibus inⁿ plurimis uertebrae appendice donatis cartilago
obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragilium
friabiliumq; ac durorū, neq; incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq; queat. Praeterea sin-
gulorum processū quos spine modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae
inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter providente Natura. Nequaquā enim
in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quae pīa primaria sibi uendicat,
aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, praelongas
educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam ena-
sci spinam, neq; ē grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur,
& magna arteria dorso incumbit, in his dorsū partibus Natura longissimas produxit spinas, in
alijs uerō sedibus breuiore. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus
magna arteria & cōcaua uena suffulcitur, sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum ta-
men interim praecipuū ei praestat organum. Par igitur erat posticos processū secundum uer-
tebrae thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem ossē breuissimos. Ceruicis uerō uer-
tebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuerunt nancisci processū longos simul, & inno-
xie iniurijs ferendis aptos: quum hileui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemad-
modū itaq; dicti nunc processū spinā efficientes, propugnaculū uicem gerunt: ita & alijs pro-
cessibus, nimirum^o transuersis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsū
mouentibus musculis submittitur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem
insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferē ossium processū
montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatuū est. Omnibus enim his
uertebrae processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos
delatis. Verum alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrae processuum
praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dor-
sum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad mo-
tus promptum esset, magnopere laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus uisibus (et si
contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas prio-
res exceperis)^p in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplis corporibus tuto colligan-
tur, posteriori autem sede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter antero-
rem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus
mutuō non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque hac etiam
ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si
coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum^q alio cartilagineo liga-
mento inter uertebrae corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebrae non ad-
modum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq; ut & ceterorum
omnium, sequens liber accumulare pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum
antrosum retrorsumq; flecti (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura
quod satius est, iure praelegit. Ad uniuersa etenim uitae munia cōmodius est, dorsum in priora
flecti, dein haec quoq; flexio uasis dorso ibidem incumbētibus, magnae scilicet arteriae, & con-
cauae uenae, minus molestiae inferat, quum alias plurimū extenderentur. Quia igitur oportuit
dorsum anteriori sede adamussim stringi, merito uertebrae in posteriore sede laxius articulan-
tur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda su-
persunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraeque differentiae, passim incredibilem Na-
turae industriam ostendentes, ob idq; quatuor modō sequentibus Capitibus non perfuncto-
riē aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uē uertebrae, secun-
dum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur,
quartum autem sacro ossi coccygicū
ossi dedicabitur.

Cartilago ossi-
narii apicibus
ornata.

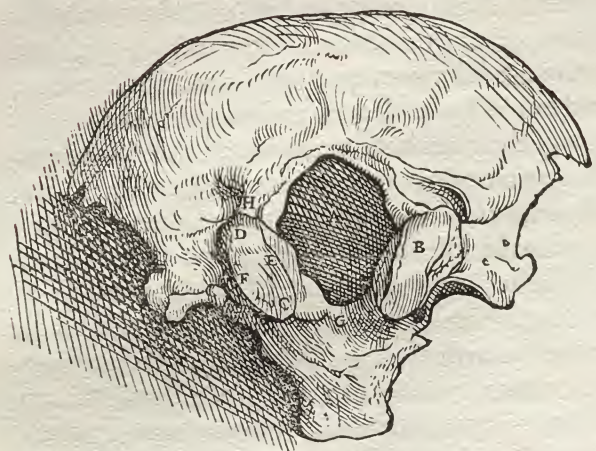
T. transuersi
processus.

Vertebrae
coarticulatio.

Comodius fuit
se dorsum flecti
etrosum.

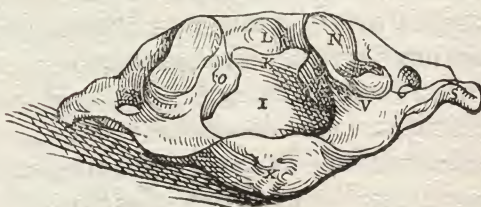
PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

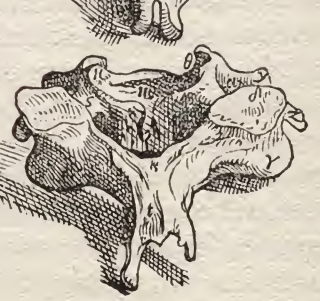
SEXTA.

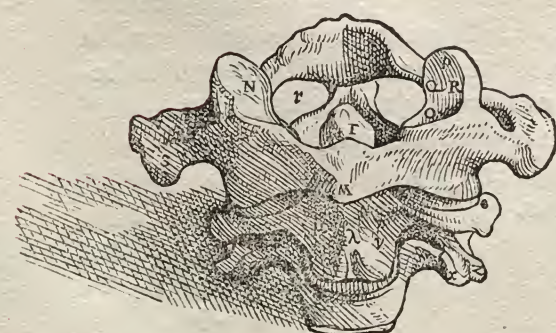
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

PRIMA presentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa calvariae basis sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam cervicis vertebrae anteriori superiori faciem expressam proponit.

Tertia, primae cervicis vertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam cervicis vertebrae inferiori posterioremque faciem delineatam exhibet.

Quinta, secundae cervicis vertebrae anteriorem commonstrat faciem.

Sexta, secundae cervicis vertebrae posteriorem faciem designat.

Septima, secundam cervicis vertebrae inferiori faciem spectandam offert.

Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertiae cervicis vertebrae posteriori superiori faciem delineatur. Quoniam vero huius cervicis vertebrae inferior sedes secunda vertebrae inferiori sedi respōdet, illam hic non apponimus, ne forte praesenti Capiti nimius tabularum acervus praepōnatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis vertebrae tertiae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex triū superiorum vertebrae figuris, prompte desumi queat.

Decima, trium primarum cervicis vertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum cervicis vertebrae contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1 Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.

B 1 Dexterum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Sinistrum vero capitulum, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu du-
E, F 1. lum, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein E insinuat internū
latus capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitum, deprimitur, aut non aequē sur-
sum prominet.

G 1 Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti inser-
tionem aspera & inaequalis est.

H 1 Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utiam primo dorsalis
medullae nervorum pari porrigens.

I 2, 3, 4 Foramen transmittendae dorsali medullae in prima cervicis vertebra exculptum.

K 2, 3 Hic prima vertebrae corpus exculptum, secunda vertebrae dens, qui T notabitur, suscepturum.

L 3, 4 Sinus in posteriori sede corporis primae vertebrae incisus, ac cartilagine incrustatus.

M 2, 10 Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae sede prominens.

N 2, 3, 10, 11 Dexter primae vertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sini-
O, P, strum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P eius sinus lon-
Q, R. gitudinem indicaturus: Quero, internum latus, longe ipso exteriori R insignito declinius.

S 2, 3, 4, 10 & 11 Transversus primae cervicis vertebrae processus dexter. Sinistrum vero chara-
clere non insigniimus, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tan-
T. tum latere secunda & undecima figurae T notavimus.

V 3, 11 In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit
foramen, quo primum dorsalis medullae nervorum par elabitur.

X 3, 4, 11 Hac sede prima cervicis vertebrae posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat ui-
situr acutum exiguumque instar lineae prominens tuberculum, ad cuius latus haec sedes aspera est.

Y 4 Dexter primae cervicis vertebrae sinus, dextrū secunda vertebrae tuber c signandum excipiens.

a, b. Sinistrum sinum a & b notavimus: a quidem internum ipsius latus, b autem externum indicantes.

c, 5, 6 Dexter secundae vertebrae tuber, seu insigniter depressum capituli, commemoratum iam prius
primae vertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f. sinistrum ostendunt capitulum. V e

d, e, f. rum d priuatim latus ipsius notat internum elatiusque, e vero externum, & depressius. f autem
eam capituli partem, quae ad posteriora veluti extra circuli circumferentiam educitur.

Γ 7, 10, 11 Secunda cervicis vertebrae processus, quē a dentis imagine dentem vocabimus, qui in quin-
ta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verum hunc in septima, decima & unde-
cima Γ insigniimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim

F aliquid

- g. h. aliquid significantibus. g. enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h. in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisque quam dentis radix in posteriori ora extuberat. i. sinum indicat, ad quem transversum ligamentum adiungitur, quod dentem in pri-
 k. l. ma uertebra constringit ac continet. k. & l. utrinque sinus insignitur ad dentis principij radices ue-
 latera incisus, atque anterioris secundi nervorum dorsalis medullæ paris propagines admo-
 dum exiguas transmittens. Ceterum foramen, hoc sinu & primæ uertebrae sinu, efformatū in un-
 m. n. decima figura m. signatur. Postremo n. in quinta figura dentis notat mucronem.
 o. 3, 11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uertebrae superiorem sinū N indicatum, &
 inferiorem Y indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
 p. 6 Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uertebrae tuberis c. insignitū sedem excul-
 ptus: & commune foramen uiam ue constituens, qua secundum nervorum dorsalis medullæ coniu-
 gium in posteriora prosilit. In quartæ figuræ sinistro latere q. positum cernis, sinum hunc primæ
 r. cervicis uertebrae notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r. reposui, ipsam ner-
 uorum uiam in altero latere utcunque significans.
 s. 5, 6, 7 Posterior processus, seu spina secundæ cervicis uertebrae, quæ etiam in decima & undecima fi-
 guris parte superiori, in septima uero inferiori est obuia.
 t. 9 Tertiæ cervicis uertebrae spina, quam & undecima figura ostendit. Spina autem huius apices
 in octaua & w. notatur, ipsa uero spina illic numero 11 indicatur.
 u. 5, 6, 7 Dextri lateris transversus secundæ cervicis uertebrae processus. Sinister etiam citra chara-
 cterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris pro-
 cessus promptè cognoscitur.
 x. 5, 6, 7 Foramen transversum secundæ cervicis uertebrae processus.
 y. 7, 8, 9, 10 Transversus sinistri lateris processus, tertiæ cervicis uertebrae. Verum y. internam partem, z.
 autem externam notant. Porro octaua figura transversum dextri lateris processum his notis 7
 & s. indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.
 æ. 8, 9 Foramen transversum tertiæ cervicis uertebrae processus.
 β. 6, 7, 11 Dexter descendens secundæ uertebrae processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
 γ. 9, 11 Dexter descendens tertiæ cervicis uertebrae processus, uerum γ. in nona & undecima posteri-
 ore ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respondet in septima β. insignito.
 δ. 9, 11 Dexter ascendens tertiæ cervicis uertebrae processus, ac nona quidem figura ipsius tuber osten-
 dit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.
 ε. 5, 6, 7, 10 Sedes, qua secundæ uertebrae corpus deorsum porrigitur.
 ζ. 9 Sedes, qua tertiæ corporis uertebrae corpus declinans fertur.
 η. 9 Superior tertiæ uertebrae cervicis sedes sinuata. & η. quidem sinum indicat, θ. uero & κ. utrinque
 prominentè processum. atq; hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.
 λ. μ. ν. 10 Anterior secundæ uertebrae corporis sedes, in qua λ. prominens indicat tuber, μ. uero &
 ν. utrinque depressa tuberis latera.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ cervicis uertebrae nume-
 rum indicant. Quandoquidē 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficie corporis
 uertebrae. 3, 4 duo ascendentes processus. 5, 6 duo descendentes processus. 7, 8, 9, 10 transversus pro-
 cessus. 11 spina, cuius apices notatur ζ. & w. uti & huius uertebrae inferior pars p. indicatur.
 s. 8, 9 Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
 τ. 7 Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmo
num occasione
collo donatus.

VL MONVM gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod
 id perpetuò unā cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pi-
 ces (quibus & pulmones defuncti collo destituuntur. Animalibus uero,
 quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Aspe-
 ram enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rur-
 sus expirantes eundem efflamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id in-
 ter os & pulmones spacium intercedere debebat, siquidem opportuna ef-
 fatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ benefi-
 cium uox minime perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.
 Quum

a. Hic ostē-
dit figuræ
38. Vasa au-
tē per collū
repentia et
pulmones
si. calidus li-
quor, ut illa
quæ a li. si-
ni infundit.

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os definere omnino
 decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces inter cedens,
 arteriæ illius gratia creatur. Quia uero thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrun-
 que interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis me-
 dulla & stomachus) quam eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues
 arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam
 uero arteriam uocis respirationisq; causa. Quare etiam colli longitudinem homo tantam for-
 titus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conuenie-
 bat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea &
 septum transversum, à dorsali medulla collum perreptante^b nervos adipisci: quocirca & pro-
 pter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uertebrae
 reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ cervicis^c uertebrae septem, quarum nunc
 naturam ulumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non
 enim hic auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propo-
 situm est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituātur, colli maxillarumq;
 prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hacq; ratione pluribus uertebrae collum illis con-
 finxisse. Galenus itaq; rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres,
 in nullius partis constructione expendenda ad eō eruditum solertemq; ac industrium requirit
 auditorem, atque in capitis motu, eiusdemq; cum duabus summis uertebrae articularū descri-
 ptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tra-
 dit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri
 debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia
 & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sen-
 sa intelligerē, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uero frustra negotiū attentauerim, tum
 demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepisse, uerum
 Naturæ in articulis hisce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam
 intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuendo renuendoq;, alterum
 in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrosum flectimus, inclinamus, an-
 nuimusq;, ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua
 Thraces & Cretensum plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in po-
 steriora caput rectā remouent, subleuant ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu
 circumducunt. Ceterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit,
 quo caput in latus inclinamus, ac uelut humeris seu scapulis admoemus. Quod autem hæc
 de laterali motu, atque ad eō de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Admi-
 nistrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipi-
 tis ossis^d capitula, quæ primæ uertebrae dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum
 in hoc illud latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huius-
 modi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo re-
 nuendoq; fit, secundæ cervicis uertebrae beneficio, aut super secundam perfici affirmat: poste-
 riorem uero motum, quo caput in latera ducitur, super primam cervicis uertebrae fieri ait,
 quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis
 sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit,
 ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quam alias, explicuit. Num uero
 hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quam Galenus
 capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaq; caput aut prima-
 rio motu quiescente collo mouemus: aut secundo, quum scilicet caput colli motum sequitur,
 etiam si id in aliam partem, quam collum mouetur, ducere coneris. Proprii capitis motus duo
 sunt. priori, id antrosum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus ue: quem motum
 conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite
 agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum inse-
 quatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui ne-
 gocio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter
 proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus
 quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis,
 si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuerteris. Præfens mo-
 tus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunq; modo
 collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum
 F 2 illo

Cervicis uer-
brae septem.

Galeni de Ca-
pitis motib. sen-
tentia.

Lib. 12 de V-
su partium. 4.
de Administ.
dis. lib. de Ossi-
bus, capite 8.

Alia quam
Galeni de Ca-
pitis motib. sen-
tentia.

Articuli ca-
pituli moribus
parati.

Descriptio
occipitij ossis,
quod prima ver-
tebra articula-
tur.

Prima cerui-
cis vertebrae
descriptio.

illo inclinato, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero
admotum, caput prompte circumagis. Ceterum ut caput uno circumactus motu, quo collum
caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur,
sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinetur, sed colli
tantum beneficio motuque secundo in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic
illius scapulae uel minimum admouere, nisi collo illuc ducto. Duobus itaque proprijs motibus
caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis
uertebra articuli sit beneficio: super primam enim uertebrae caput flectitur, & reflectitur. Po-
sterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebrae celebratur.
Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumduci-
tur. Atque haec mea de capitis motibus & articulis est sententia: quae quantum a Galeni decli-
net placitis, promptissime quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium con-
structione ligamentisque haec committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Ceterum li-
gamenta & musculos in secundo libro exequar, in praesenti ossa tantum aggressurus, in quo-
rum sermone forsitan quaequam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera
foraminis dorsalis medullae uiam porrigentis, utrinque unum exigit capitulum, magis ad an-
teriorem foraminis sedem, quam posteriorem uergens. Haec capitula, si priorem posteri-
oremque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcata, atque ita prorsus extructa, quasi rotundum
aliquod ossis caput, ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulatur, in duas partes disse-
ctum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis ossis insculpti, una illius capitis pars, re-
posita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta singas, ex ambobus ro-
tundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constitui cernes. Quae quum
ita sint, facile constat, utrumque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque interno latere
magis quam externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in ossis rotundi alicuius ca-
pituli media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quam partes in orbiculo po-
sita, extuberat. Haec erunt capitula, quae primae ceruicis uertebrae inarticulari, paulo posteri-
us scribam. Nunc autem adhuc in occipitij ossis asperitas crassitiesque expendenda uenit, inter duo
nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio teretis ligamenti,
dentem secundae uertebrae occipitis ossi colligantis. Haec asperitas interdum adeo insignis ui-
situr, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & non nihil etiam
insertionis musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dor-
salem transmittens, aspera quoque, sed non adeo ut anterior crassa est. ac etiam ad posteriorem
utriusque capituli regionem, sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio
primae uertebrae sinu utrinque foramen efformaret, quo primae dorsalis medullae neruorum par
proccideret. Prima ceruicis uertebrae reliquis omnibus dorsi ossibus solidior, densior, sed se-
cundum longitudinem tenuior, & forma a ceteris omnibus plurimum differens est. Foramen namque
ipsi dorsalis medullae gratia incisum, habet maximū, quod & hic dorsalis sit crassissima. Deinde
ipsius corpus interiori sede exculpitur, & sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum
ostendit, qui cartilagine in crustatus secundae uertebrae dentem excipit. Corpus enim primae
uertebrae hac ratione cauatur, ut dens ille in primae uertebrae inibi reponi queat. Ceterum ne pri-
ma uertebra hoc modo in suo corpore exculpta, & corpore propemodum destituta, plus a quo
imbecillis inualidaque redderetur processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cui-
us beneficio illa crassescit, robustiorque euadit: praeterquam quod ipsum etiam tuberculum ac-
commodum est suscipiendae insertioni, primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmo-
di itaque huius tuberculi usus est. non autem in hoc producit, ut nimium capitis flexum pro-
hiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuo sursum
& in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrandis dissec-
tionibus parum recte asseruit. Nam (ut nihil hic de capitis motu, super quam uertebrae scilicet
is fiat, dicam) caput nulla ratione eo usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum con-
tingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulcitur. Ceterum prima uertebra ad latera ca-
uitatis, quae secundae dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobique unum osten-
dit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis
capitulis exquisitè responderent (ut priora posterioraque species) oblongi sunt, & exteriori-
bus lateribus sursum ducti, internis uero profundi: non secus profecto, quam si ambo sinus
ex uno rotundo profundoque sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis ro-
tundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinque ad primam ceruicis uertebrae, ubi nunc
sinus habentur, unam partem collocares, huius primae uertebrae sinus tibi constituerentur. Vel
si

fi. A.
& dextru.
figura Bo-
flectitur.
h. fig. C.
i. fig. D.
h. i. fig. 10
cap. A.

h. fig. E.
m. i. fig. F.

n. i. fig. G.
o. fig. m. i. g.
g. u. paulo
post addi-
benda.
p. c. u. d. m.
fi. H.
q. s. m. i. g.
t. d. A. B.
r. i. j. H.
s. i. 3. c. u.
lib. 4. F.
t. 2. 3. 4. p.
g. u. 1.
u. 2. 3. fig. R.
x. 3. 4. p. l.
y. 3. 4. p. l.
d. e. u. 6. u. i.
g. u. 1.
z. 2. 10. fig.
M.

a. 3. fig. K.
b. 2. 3. 10. fi.
dextru. no-
tam. N.
c. 2. 3. fig. O.
d. 2. 3. p. P.
e. 2. 3. p. R.
f. 2. 3. p. Q.
g. 1. 2. fig. 9.
ca. e. 1. 8.

si uertebrae sinus simul iunctos fingeres, unicum sinum rotundum profundumque ex ambobus
efformatum cerneres. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis
uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresque, ac capita occi-
pitij ossis extuberantiora acutioraque obtigerunt. His itaque primae uertebrae sinibus occipitis
capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumque rectil-
simo ducuntur motu. Nulla autem ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur:
quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primum nanque im-
moto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possumus. Et, si caput super primam
uertebrae in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebrae debere immotam
seruari: si modo in motu alterum articulos oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de
communi animalium gressu recte demonstrauit. Ut interim taceam Galeni impietatem, qua
rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abunde Opificem celebrare ar-
bitratus, tam proluxa praelatione attentum lectorem, & in demonstrandi methodo exercitatum,
desiderat. Quid enim turpius (si modo uerum dicere licet) Naturae, nobis longè quam Gale-
nus est chariori, praeter meritum impingi potuit, quam in dignissimo totius corporis articu-
lo, extrema oscitantia? Nemo enim ignorat articulum esse illum, qui ne minimo quidem
temporis momento paruam inclinationem sustinet, multoque minus exarticulationem ac luxa-
tionem, qua homo mox respirationis expers, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta
neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in al-
terius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat? nullus profecto, praeter-
quam, si Galeno credimus, capitis cum prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius
articuli beneficio in latus duci arbitrat, in quarto de Administrandis sectionibus asserere coa-
ctus est, quando caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum
uertebrae sinum stringi, sinistram uero caput ex sinistro sinu assurgere: & contra, si quando ca-
put in sinistram latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo
in latus motum, sed flexum reflexumque tribuamus. neque adeo in Galeni uerba iuremus, ut tan-
tam oscitantia immenso rerum Autori in praecipuo corporis articulo imputemus: neque etiam
in Galeni excusationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego
in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebrae fieri
cum Iulio Polluce fateamur. Praeter id enim quod Galenus illum motum minime intellexit, quis
adeo stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuo distantia, & duos pri-
mae uertebrae sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circumagi posse au-
tumat? Quis enim unquam circum utriusque cruribus asseri infixum, circumagi animaduertit?
Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita sibi depressa singat, atque ita ca-
put super primam uertebrae circumagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium
capita *nozdvvs* nomine nulla unquam dignatus sit, his tantum occipitij capitibus demptis, quae
passim *nozdvvs* (sed non recte admodum) uocat, eo nomine rarum, quae in canibus potius
quam hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uerte-
brae articulatione, & aliqua etiam eius uertebrae descriptionis pars. Reliquam autem nunc prole-
quemur, sensum ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinum occipitis ossis
capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque unum exigit transversum pro-
cessum, procerius multo quam ceteri uertebrae ceruicis transversus processus, eductum &
latiusculum, non tamen aequè in hominibus ac in canibus caudatisque simijs instar alae cuiusdam
latum. Educitur autem transversus primae uertebrae processus insignis, ut opportunam prae-
ter reliquos ceruicis transversos processus, duorum musculorum insertionem singuli accipe-
rent. Illis enim processibus priuatim quinta & sexta musculorum caput mouentium paria
inseruntur. Hi processus magno perforantur foramine, per quod arteria & uena hac calua-
riam petentes feruntur. Ad posteriorē sinum quibus caput inarticulari sedem, sinus utrin-
que in prima uertebra exculpitur, illi respondens, quem in occipitij ossis ad posteriorem capi-
tulum sedem caelatū dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirum & primae uertebrae, simul
uiam praebent primo pari neruorum dorsalis medullae. Canibus uero in prima ceruicis uerte-
bra non sinus, sed proprium foramen hac elaberi neruo inscinditur, quod illis prima uertebra
admodum ampla altaque sit. Ceterum hic hominis uertebrae sinus, etiam ad posteriorem fora-
minis partem pertinet, quo transversus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo dunta-
xat, sed uenae arteriaeque etiam cedat. quas hac caluariam adire paulo prius relatum est, per fora-
men scilicet ad radicem capitulum occipitij ossis exculptum. Prima ceruicis uertebra po-
steriori processu, seu spina ob hoc inter reliquas uertebrae sola destituitur, quod est aliquot mu-
sculorum

Caput flecti
& reflecti su-
per primam uer-
tebram.

Lib. 12 de V.
su. par. um.

Articulus cer-
uicis corporis
dignissimus.

Non semel in
lib. de Ossibus,
& 4 de Adm-
nistr. sect.

Reliqua pri-
mae uertebrae
descriptio.

h. 2. 3. 4. 10
u. fi. S.

i. 14. musc.
tabul. J. H.
h. eadem ta-
bul. L. K.
l. 2. fig. T.
m. i. l. i. m. a. f. i.
lib. 3. f.
n. 3. 10. fi. V.
o. i. fig. H.

p. 2. fi. 12. ca-
pituli.

Sinus primæ
vertebræ tube-
ra secundæ ex-
cipientes.

Tubera secundæ
de.

Hic peculiaris
rem ueriuscula
teris cartilagi-
nem nonnisi
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

Secundæ uer-
tebræ dens.

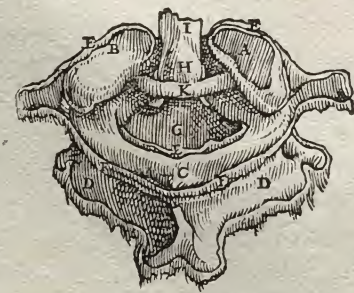
Libro de Ar-
culis.

Dentis cū pri-
mæ uer-tebra
contextus.

Quamuis præfens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen huc repositi, quod ijs quæ hic traduntur intelligen-

ter iuuet. Signi-
ficetur itaq; or-
bitæ A, B,
C, primæ uer-tebræ
uer-tebra. D
secundæ. G
secundæ corpus.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dente occipitis
osli inferum.

K transuersum ligamentum, dentem in primæ uer-tebra
stringens.

quod firmitus ligamentum explantari inferiue sinit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione
interesse

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq; illis & præcipue^q tercio musculorum caput mo-
ueritūm pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua aliæ uer-tebræ in spinam
desinūt, hæc aspera est, & ueluti acutalinea extuberat, quo facilius quartū caput mouentū mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uer-tebræ regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idq; etiam γλωσσοδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis est^q in medio uix ali-
quid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuū supercilia longè inferius, quàm
interiora descendunt, idq; si hanc uer-tebram in erecto corpore excipiuntur tubercula, quæ ad
nibus cartilagine obrustatis, duo secundæ ceruicis uer-tebræ excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius uer-tebræ habentur minimum prominentia, uti & sinus primæ uer-tebræ le-
uiter excauantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim nonnihil^a posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc,
internum latus tuberculi, elatius exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo deprel-
sioq; non adeo insignis est, atque superciliorū primæ ceruicis uer-tebræ sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uer-tebræ sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quàm si tuberculi latera procerius quàm ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam sit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amulsim tuberculis respōdere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimum caput circumducētibz,
unum continuum utriusque lateris in secundæ uer-tebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
mæ ceruicis uer-tebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatas, sinum & tuber intercedit, ac ligamentis in orbem articulum
cōtinētibz duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodū uisoso humore,
tanq; sme gmate, oblitur. Huiusmodi igitur primæ uer-tebræ sinuū cum secundæ
uer-tebræ tuberculis duplex (utrinq; scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ uer-tebræ^a dente cum primæ uer-tebra effici. In medio
enim duorum tuberū secundæ uer-tebræ, ex superiori mediāq; sui corporis regione, processus
quidā insignis & altus, admodumq; durus & solidus enascit, quem quod dente ac potissimū
hominis canino assimile, δολορθεῖς & δολορθεῖς Græci uocant, quo etiā nomine Hippocrates
secundā uer-tebrā nuncupauit, non autē (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionū imperiti male
recensent) primā. Verum alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinci imagine λωροδελῖς: alij,
quod cuspidis pyramidis ue modo extuberet, πυρραμῖς & πυρραμῖς appellauerunt. Processus hic
primæ uer-tebræ^c cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uer-tebræ corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antero-
rem dentis partem laui & tubrico^d tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, è re-
gione eius tubercis^e posita, magis extuberat, crassiorq; est quàm ubi primum is à secundæ uer-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera^f sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ uer-tebræ tubera consi-
stunt, unaq; cum primæ ceruicis uer-tebræ sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, neruulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-

ff. 5. 6. n.
o 10, ff. r.

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentū pariter ad utrunq; os pertineat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronē testudinis capitis modo exacuitur, ut^q aliū
extra primam uer-tebrā prominens, ex se robustum teresq; ligamentū educeret, quod occipitis
osli ad eam sedem alligari possit, quàm in anteriori parte foraminis dorsalem medullā transmi-
tentis, asperam, leuiterq; extuberantem cōspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectō primæ
uer-tebræ cum secundæ cōtextus perficitur, duobus nimirū latis secundæ uer-tebræ tuberculis,
totidemq; primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculū committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quàm ex hac mea nō tam cōcinna quàm uera descri-
ptione, disci malim, quod pressius dijudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum primā uer-tebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilq; minus quàm flecti ac extendi, contrā Galeni decretū tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisueris, secundæ ceruicis uer-tebra tibi tra-
bem referet, cui terræ infosso axem insignimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerō uer-tebra,
cui caput in hoc circūactū motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trahi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut primā uer-tebra cardini confertur, ostio cōmissō: secunda
autē, illi cardini quem parietī infixum uidemus. Præterea ligamentū transuer-
sum denti obductum, abunde commonstrat, primam uer-tebram nequaquam
supra secundam flecti: si modò quiescente dente, primā uer-tebra antrosum
retrosumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentū id dentem
in primæ uer-tebræ sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam uer-tebram adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat uer-tebræ, alterum secundæ. ac primā quidem ἡμωσφῆς, secun-
dā uerō ἄσφῳ ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uer-tebrā, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uer-tebram, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerō à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetās Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uer-tebras uiciatus sit, atq; ipse à se neu-
quam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primum assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectō est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uer-tebrā: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematiscq; peregre in institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliā atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarrate intelligitur, isq; magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerō Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorū alter in latera, alter in gyrum circūactūq; sit, super
primam uer-tebram non perfecit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum diffe-
rentia moueri uoluit, hinc potissimū factū ducito, quod primā uer-tebram magis ampliusq;
quàm reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ premium fuerit, quodq; ob id
unus duntaxat rotundus ampliusq; sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ uer-tebræ sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie ageret. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirū & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisq; propem-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritō Natura caput supra primam
uer-tebrā flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hic sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uer-tebræ sinu stringi, aliud uerō caput attolli, atque à
primā uer-tebra prorsus disungi cupiisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cōtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuum à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primā uer-tebram moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à primā uer-tebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uiciare proposuisset. Super secundā itaque uer-tebram
F 4 caput

Caput cū pri-
mæ uer-tebra su-
per secundam.

A unus car-
do, B alter.

Libro de V-
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uer-te-
brā simul quo-
que circumdu-
cis, & in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4 de
Administ.
sectionibus.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrosum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primæ uertebrae foramine proflus coarctata compressa, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrosum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primæ tunc uertebra à dente non præpedita, retrosum liberè duceretur. Adde, caput nequiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisset fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebra in altero latere à secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni profectò industria omnibus ceruicis commisit uertebis, quæ singula seorsum in latus moueri nequeunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam ceruicis uertebra, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermone reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione præfens Caput in immensum excreseat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentia alioquin cum omnibus medicinarum studiis plurimum debeo) sensa eruerem, omnesque ipsius Anatomicos lapsus studio commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tuberculo, quibus illa primæ uertebra committitur, se deleuitur exculpitur, ut comune cum prima uertebra foramen utrinque constituat, quo secundum dorsalem medullam neruorum par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulat uertebra, insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. Hæc enim similiter atque illæ, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in ceruicis uertebis sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac præcipue secundæ uertebrae, triumque ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima, quæ priuatim hoc cum sexta fortitur, quod ipsius processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodo ad superiorum thoracis uertebra processuum imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his obustior ampliorque relinquitur. Cæterarum uero ceruicis uertebra processuum appendicibus carent, & lati, inæquales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferiori sede caui, ac superius gibbi cernuntur, ac utrinque modicè depressi, quod extuberans linea facit, quæ secundum processum longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quæ caua est) quidam lineæ instar ductus, secundum processum longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, lineæ, ut ligamentum ab hac in caua sedis medium producat: quod secundum processum seu spinæ longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosque musculos à sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum hæ posteriorum processuum lineæ, in thoracis & lumborum uertebis conspectiores erunt, quod & illarum uertebra processuum insigniores sint, & ualidiori duriorique ligamento (quum minus moueri debeat) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censetur, in posteriori ceruicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebra rum spinas in sectionem molirentur, hæ spinæ etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebis peculiariter machinata est, quia non adeò longas spinas à paruis illis uertebis, atque à thoracis lumborumque uertebis producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quam in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, audiretur es fufissimè. Porro musculorum etiam gratia secundæ uertebrae spinæ procerius, quam aliquot ipsi succedentes spinæ, exeritur, cæterisque latior uisitur, quod scilicet hæc priuatim tertio musculorum caput mouentium pari, & sexto quoque principium præbeat. Ne tamen iniuste Natura ex gracili uertebra prolixiorē latiorēque educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorē effecit: uerum non tam spinæ producendæ gratia, quam ut secunda articulationi abundè sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebra in inferiori maiorem creauisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorque est tertia: dein primam transuersorum processuum occasione, omnibus ceruicis uertebis latissimam esse, supra docuimus. Cæterum transuersi processus in reliquis colli uertebis non admodum exporriguntur, & imprimis secundæ uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transuersus obigit processus. Videtur autem in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorque esse, propter huius uertebrae tuberculum, quæ primæ sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper hæc tuberculum amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundæ processus perforatur, non rectè, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundæ subiectis, quarum transuersus processus recto amplexu foramine peruius est. Neque profectò hæc in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ transuersum processum non gesserit perforatum. Verum processus septimæ canum simiarumque uertebrae transuersum processum, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solæ ceruicis uertebra ornantur, in hoc perforata, ut uenæ arteriarumque sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Præterea quatuor uertebrae, quæ statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transuersi processus ampli & bifidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinæ, asperi & inæquales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberant atque exasperantur. Hæc transuersorum processuum amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis præteream musculos, utrinque transuersis uertebra processibus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muscoli in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processuum sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitus. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, præcipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeò ualide septimæ ac cæteris committantur, quod hæc illis ueluti basis in dicto colli motu subiacet, ac obscure non secus quam thoracis uertebra in latus moueatur. Ascendentes descendentesque processus, quibus uertebrae mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundæ subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subditæ committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam alæ in cifo, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui in incumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficiei usque extuberat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processuum sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illæ uertebrae non adeò laxæ ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processuum subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertiæ quartæ, & sic reliquæ omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebrae laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reliquæ dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficibus, ad eum modum quo duo læuigati amplique asseres mutuò incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditæ uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque hæc compactionis species in secundæ uertebrae cum tertiæ, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est cōspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficiei, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atque superiorum uertebrae excauatur: quod præcipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Cæterum quam tutò uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro assatim ostendent. Nunc interim de topificum summopere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesque, quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuersetur animo,

tuberculum, quæ primæ sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper hæc tuberculum amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundæ processus perforatur, non rectè, sed oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundæ subiectis, quarum transuersus processus recto amplexu foramine peruius est. Neque profectò hæc in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quæ transuersum processum non gesserit perforatum. Verum processus septimæ canum simiarumque uertebrae transuersum processum, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solæ ceruicis uertebra ornantur, in hoc perforata, ut uenæ arteriarumque sursum ducant, quæ dorsali medullæ, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Præterea quatuor uertebrae, quæ statim secundam sequuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transuersi processus ampli & bifidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinæ, asperi & inæquales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa posteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberant atque exasperantur. Hæc transuersorum processuum amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis præteream musculos, utrinque transuersis uertebra processibus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi muscoli in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processuum sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitus. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, præcipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeò ualide septimæ ac cæteris committantur, quod hæc illis ueluti basis in dicto colli motu subiacet, ac obscure non secus quam thoracis uertebra in latus moueatur. Ascendentes descendentesque processus, quibus uertebrae mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundæ subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subditæ committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam alæ in cifo, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui in incumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficiei usque extuberat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processuum sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illæ uertebrae non adeò laxæ ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processuum subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiæ duplici articulo alligatur, ut tertiæ quartæ, & sic reliquæ omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primæ thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebrae laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reliquæ dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficibus, ad eum modum quo duo læuigati amplique asseres mutuò incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditæ uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque compago ad mouendum promptior confurgat. Atque hæc compactionis species in secundæ uertebrae cum tertiæ, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est cōspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficiei, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atque superiorum uertebrae excauatur: quod præcipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Cæterum quam tutò uertebrae inuicem ligamentorum ope colligentur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro assatim ostendent. Nunc interim de topificum summopere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesque, quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuersetur animo,

Foramen transuersorum processus.

Ascendentes & descendentes processus natura.

Meire obliquum ductum ab a ad b.

Corporis ceruicis uertebrae contextus.

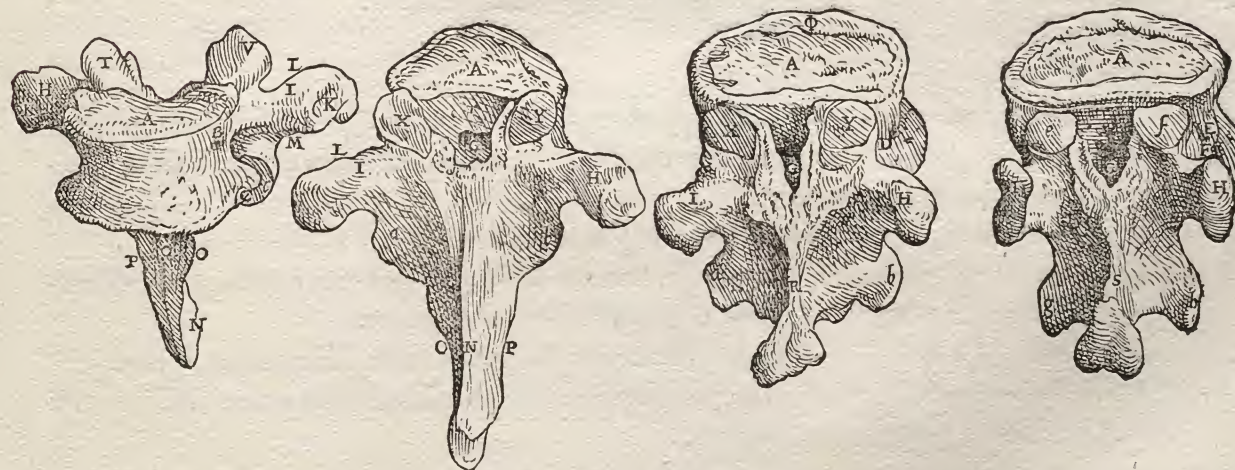
mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxae articulationis uitio nequitiam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitae munia incommodi rigida immobilisq; ceruix adferat. Quod uero secundae uertebrae corpus in anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrae corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineae forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis lateris deprimatur, musculi illi in causa celsitudinis inseruntur. Verum quum tertia ceruicis uertebra secundae subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiae ceruicis uertebrae faciem secundae uertebrae nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omnium ceruicis uertebrae sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq; uertebrae semicirculi instar, protuberantē uideri. Quae quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebrae non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hic praetermississe uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebrae ceruicis processus ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem namque processus colli uertebrae à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebrae, ac primum duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad lateris sinus, cui incumbens uertebrae oblongum corpus infidet, tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebrae, quintum uero & sextum, duos descendentes, quibus subditae uertebrae ascendentes processus excipiuntur. Porro septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transversos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidique cernantur, quatuor constituit processus. undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verum quum uertebrae, quibus geminis utrinque transversus accidit processus, spinam quoque bipartitam gerant, nihil obstitit, cur minus hic duodecimum quoque fingas, Galeni numerum aucturus. Item quia oblongum uertebrae corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, ceteris adijcere? Quod autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq; alius processum obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uariis, uel me tacente citra negotium prompte colligitur. Foramina in uertebrae lateribus nervis à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque os constituntur. Inter lateris enim posterioris sedis corporis uertebrae, & ascendentes descendentesq; processus, sinus quidam supra infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximae uertebrae sinu commune foramen efformat, quo nervus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebrae non pari se habent modo. in ceruicis enim uertebrae semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem praestante. Aut si quis adamusim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superiori. Sinus enim in superiori uertebrae parte exculptus, inter processum ascendente, & processum quem elatior corporis uertebrae pars producit, profundior est sinu, qui inter descendente processum, & corpus uertebrae caelatur. In lumborum uertebrae prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituite. Sinus enim in illis uertebrae inter corpus ac descendente processum exculptus, multis numeris eius cauitate superat, qui in superiori uertebrae parte inter corpus ipsius & ascendente processum caelatur. Thoracis autem uertebrae medio se habent modo. quae enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebrae hoc nervorum foramine respondent: quae iuxta lumborum uertebrae consistunt, lumborum etiam uertebrae in foraminis forma assimilantur. Quamobrem uero Natura, in alia sedem nervorum foramina inter occipitis os & primam uertebrae, ac rursus inter hanc & secundam caelauerit, quam in reliquis uertebrae, cuius obuium esse arbitror, qui primae uertebrae cum capite, & eiusdem uertebrae cum secunda articulationum compagem sedesq; ex praecedentibus intellexerit. Haec namque liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebrae illas in sculpi nequitiam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextum, & mutuo ossium in assiduis motibus affricu, nervos rumpi uitariq; cupiuisset. Qua uero providentia haec foramina in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Ceterum quod ad praesens Caput adhuc spectat, colli uertebrae aliud nihil sibi priuatim asseiscunt. Nam etsi omnium uertebrae secundam sequentium corpora superius inferiusq; & ipsius etiam secundae corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebrae secundae subditis

commu

commune est. Quemadmodum & uertebrae non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebrae. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicū more cōmissis. Apparet autem haec unio, ubi primae anterior pars consistit, & quae aliae in spinam exacuuntur. Reliquae autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebrae praeter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundum spinam ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullae parato ad spinam usque apicem pertinens. Aliae autem duae ab eodem foramine productae, corpus uertebrae à duobus transversis processibus reliquisq; uertebrae posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hœdo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quod ipsis ossium noxae crebrius quam aetate confirmatis oboriantur. Ceterum in aetate paulo proeclatioribus, haec ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerum uertebrae corpora alias magno intervallo ob cartilaginei ligamenti interuentum diffusa, adeo coalescunt, ut modò tres modò quatuor uertebrae in illis ita concreuisse, ac simul in cimiterijs effodiuiideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundam processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebrae ab externa ipsius superficie in aliud producit. Ceterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quod nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, praecipue si quis aliquando gibbosi uertebrae inspexerit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quamquam ad haec, difficilem in senibus motum augent ossium superciliorum mira asperitas, & ossium tubercula, quae capita in suis sinibus moueri prohibent. Postremo & insignis ligamentorum duricies, promptè uertebrae moueri uetat.

DE THORACIS VERTEBRIS.

Caput XVI.

PRIMA XVI CA' SECVN- TERTIA QVARTA-
PITIS FIGVRA. D.C.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDem characterum Index.

DUODECIM thoracis uertebrae eas hic delineauimus, quas ostendendae illarum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrae series, figura decimo-quarto Capiti praeposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebrae simul cum costis, quae illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quae decimo nono Capiti praefiguntur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebrae anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebrae correspondent. Secunda, eandem uertebrae, quae prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert. Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur. Quarta duodecimam thoracis uertebrae posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

Vertebrae in pueris pluribus constare ossibus.

Vertebrae in senibus nec.

- A** 1, 2, 3, 4 *A* in omnibus observatur figuris, superiorē corporis partem notans, quā superposita cōmittitur uertebrae. Ceterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisset uertebra thoracis ab inferiori facie delineare. Quod in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebrae, quae adhuc post ossiū coctionē & emundationem ferē relinquatur.
- B** 1 Medium eius sinus, quem duabus uertebrae corporib. communem esse dicemus, cuiq; costae radix inarticulatur.
- C** 1 Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebrae corporis sede sculpsitur, quae tanto minor est superiori parte *B* insignita, quanto communis sinus costae articulanda paratus, ad subiacentem uertebrae magis, quam ad superpositam pertinet.
- D** 3 Sinus undecimae uertebrae, cui undecima dextri lateris costae inarticulatur.
- E** 4 Sinus duodecimae uertebrae, cui duodecima dextri lateris costae coarctatur.
- F** 4 Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suā cōnectens uertebrae.
- G** 2, 3, 4 Foramen grandius posteriori uertebrae corporis sedi, quae dorsale medullam respicit, incisum.
- H** & **I** 1, 2, 3, 4 Transuersi processus uertebrae thoracis.
- K** 1 Sinus in apice transuersi processus, cui costae articulat, conspicuus.
- L** 1 Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.
- M** 1 Sedes transuersi processus caua. Quod autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrae faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc evenit, quod in his delineationibus superioris uertebrae partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studio non sunt directa.
- N**, **O**, **P** 1, 2 Spina, seu posterior processus, ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua *N* & *O* & *P* tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter *N* ac *O* una est superficies superior, & aliud interuallū inter *N* & *P* altera est superficies superior. Verum prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quae inferior est, ac inter *O* & *P* consistit. Quod autem iuxta *N* in prima figura inumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.
- Q** 1 Linea in tertia superficie extuberans, quae aspera & inaequalis est.
- R** 3 Spina undecimae thoracis uertebrae.
- S** 4 Spina duodecimae thoracis uertebrae.
- T**, **V** 1 Uertebrae thoracis, quae supra duodecimā consistunt ascendentiū processū anterior sedes.
- X**, **Y** 2, 3 Ascendentium thoracis uertebrae processuum posterior sedes, quae illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.
- a** b 2, 3 Descendentium thoracis uertebrae processuum exterior sedes.
- c** 1 Hic uidetur dextri descendens processus anterior sedes, quae sinuatur, cartilagineq; obductur, & ascendens subiecta uertebrae processus tuberculum excipit.
- e** f 4 Ascendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, undecimam subcuntes uertebrae.
- g**, **b** 4 Descendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, qui ascendentiū primae lumborum uertebrae processuum sinibus inarticulantur.

Plurimū duo
decim thoracis
esse uertebrae.

Quandam uer
tebram supra
infraq; ab alijs
suscipi.

T H O R A C I S uertebrae numerantur^a duodecim, praeterquam quod aliquando, tamen raro, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deessera-
rius, quam superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim sin-
gula thoracis donata uertebis mihi occurrerunt, quum interim hactenus
undecim tantum uertebrae nunquam uiderim. Neque etiam lumborum
cervicisq; uertebrae numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Prae-
terea, etsi thoracis uertebrae pari consent numero, non tamen in omnibus
eandem articulationis commonstrat speciem. Quum enim una thoracis uertebrae sit, quae
uertebra ipsi superpositam ascendentiū & subiectam descendentiū pariter
subeat, duabus uel excipitur uertebis, haec tamen non eadem (licet duodecim tantum thoracis
sint uertebrae) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uero duodecima, aut alia quae-
piam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebis. Quod igitur accuratius,
quae nam haec sit, quae ratione alijs coarctetur, quiuis prompte intelligat, praesens negotium
descriptu utcumque arduum, sed demonstratum mihi per facile, quam potero diligentissime mo-
do

fi. cap. 14
C. D. Inter-
gre K ad
L. Demito-
tus uerte-
brae con-
textus 1, 2
fig. cap. 19.

do aggrediar, omnes thoracis uertebrae partes ordine enarraturus, ut in quibus illae inuicem
pugnent, oculus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebis non medio cris occurrit differen-
tia. Primum itaque thoracis uertebrae corpora tantum magnitudine inter se discrepant,
quantum una, alia collo uicinior consistit. Primae nanque thoracis uertebrae corpus magnitu-
dine admodum duodecimae corpori cedit. Deinde corpus primae, superiori sua sede, quae se-
ptimae cervicis cōnectitur, non omnino planū est, sed modicē utrinque ad latus extuberat, cer-
uicisq; uertebrae corpora obscure imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana con-
stat superficie, quemadmodū & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrae corporum
superficies. Nullum enim thoracis uertebrae corpus inferiori parte, uel leuissimē in longum
decliue protenditur, & in subsequenti uertebrae corporis sinum (cervicis uertebrae ritu)
desinit. Vtunque etiam aliter Galenus attestetur, parem quodammodo articulationem tho-
racis uertebis tribuens, quam in praecedenti Capite cervicis uertebrae corpora moliri do-
cuimus. Ad haec, primae secundaeq; thoracis uertebrae corpus, non adeo anteriori parte rotundū
seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrae corpora, quae multo magis
quā suprema corpora ad circuli seu literae *C* conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in
thoracis amplitudinē protuberant. Videntur enim duae superiores thoracis uertebrae, cervicis
uertebrae modum, in anteriori corporis sui sede depressae, multoq; (ut sic dicam) ampliores,
quā profundiores, ac ad cōuexum semiparenthesis (potius quā *C* formatae. Quod ipsis
priuatim cum articulationis laxo motui aptae gratia, tum musculorum collum flectentium oc-
casionē oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; cervicis uerte-
brae corporibus infertuntur, ut liquido constet, ea corpora ab illis comprimī. Reliquarum
autem uertebrae corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt
quoque. Praeterea omnibus thoracis uertebrae corporibus hoc commune accidit, quod
utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verum ut costarum capitula
in illo articulo uariant, ita etiam ipsi omnino sinibus non omnes uertebrae decorantur. Vbi
enim prima thoracis secundae cōmittitur, & secunda tertia, atq; ita deinceps ad nonae usque
cum decima conuexum, sinus quidam in ambobus lateribus iuxta foramina neruorum no-
mine parata inculpsitur, qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrae corporibus com-
munis existit, ac partim in superioris uertebrae corpus, partim in inferioris excinditur. quan-
quam interim huius sinus gradior portio ad inferiorem uertebrae potissimum pertineat. Si-
nus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penē forma caelatus est, quemadmodū & costae
capitulū sinum subiens anguli obrutioris modo extuberare, in costarū tractatione com-
monstrabimus. Ceterum prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodeci-
ma adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebis non communem, in
ipsiusq; corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primae thoracis uerte-
brae, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine obli-
tus, cui primae thoracis costae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorē huius
sinus sedem alius insigniter profundus cōspicitur, asper & inaequalis, & foraminibus quibus-
dam oppletus, neque cartilagine inunctus, a quo ualidissimum prodit ligamentum costam in
suo sinu robustissime stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimae costae
gratia inculptus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quā postremo
dictus primae uertebrae sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam fir-
mius uertebrae adnecenti nomine caelatur. Postremo thoracis uertebrae corporibus etiam
substantia ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebrae corpus grandius
maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inaequalibus uarijsq;
foraminibus incerta serie interstinctum, in quae uenae arteriaeq; corpus uertebrae enutriturae
subintran. Nisi enim uasorum furculi crassorum ossium substantiae insinuarentur, impossibile
esset mediam intimamq; & a superficie remotissimam ossis substantiam, sibi nutrimentū (quan-
doquidem ita distat) allicere. Inter caetera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerūt,
q; in posteriori corporis uertebrae sede dorsale medullā respiciēte. Vbi in plurimis uertebis
unū peculiare cernitur foramen, pro uertebra mole magnum, & asperum, & in multa desinens
foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborū uertebis uideatur
adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborū & thoracis
duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebrae ipsis superpositas, haec foramina pro illarum
magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrae corpus fungosius, quā
caeterarum omnium esse. Quod scilicet magnae sint uertebrae, & cauae uenae caudicem sibi inni-
tentem non fortiantur, ac duntaxat uenae pari carentis propaginibus implicentur. In trans-
uersis

Thoracis uer-
tebrae in cor-
poribus diffe-
rentia.

Libro de Os-
sibus Cap. 9.

Ex sinibus
quibus costae
articulantur
differentia.

Differentia ex
corporum sub-
stantia.

Libro de Os-
sibus Cap. 10.

*Differentia a
transuersis
processibus.*

uerfis processibus, uertebrae thoracis etiam inuicem uariant, uerum non adeo ut Galenus in decimo tertio de Partium usu prodidit, decima & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebis utrinque unus transuersus obtigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebis uix quicquam differt, decima autem uertebrae transuersi processus minus, quam superiorum uertebrae, extuberant, ut etiam decima, quae ipsi committitur costa, admodum parua spuriaque est. Undecimae uero uertebrae transuersi processus minores adhuc decimae sunt, & duodecime processus adhuc minores ipsius undecimae; nimirum quod non tantus horum processuum usus, atque superiorum uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi, sit.

Libro de Ossibus, et octauo de Admi. diffec.

In Lib. de Ossibus.

Tum alibi scriptum, cum maxime de Admi. diffec.

A spina differencia.

uerfos processus illis uertebis abesse uoluisset, non magis uertebrae decimae (quam Galenus supra infraque suscipi tradidit) subditas, quam superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrae transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profecto superiores non minus motui, quam inferiores obtinuerunt. Quemadmodum enim dorsi pars, quae uertebrae supra infraque exceptae subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculo dorsum in latus duci debeat, cuius semicirculi circumferentiae medium punctum uertebra illa merito censetur, quae supra infraque suscipitur, quaeque etiam haec sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrae utrinque susceptam intellectu difficili, immorari? quum decima & duae ipsi succumbentes thoracis uertebrae tam insignes transuersos processus habeant, quam illorum usui in musculorum exortu insertionem expedit. Quinetiam Galenus si nescio quam memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebrae corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sane non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duae ipsi subditae necessario transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrae spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebis spinam toto ductu simplicem, minimeque bifidam largitur. Atque huius spinae in omnibus uertebis non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex amplas basi in mucronem sensim desinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori namque sede rectam acutamque ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exprorectam, & deinde utrinque ad latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, simile etiam obtinent lineam. adeo ut spinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas superficies efforment: quarum duae superiores spinam sedem constituent, quae superioris uertebrae respicit, atque harum una utrinque habetur. Tertia superficies inferiorem constituit sedem, subiacens uertebrae spinae incumbente. Tres istae superficies in eadem spina in nouem superioribus uertebis, ut plurimum pares & aequae amplae cernuntur, et duae superficies exacte laeues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiae superficiei linea ligamentum prodit, quod lineae duabus superficibus communi inferitur, ac inuicem spinas colligas, interuallumque earundem opplens, dextros spinas musculos a sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod inter ulnam & radium, ac inter tibiae os & fibulam consistere dicat. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsaeque spinae a lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressae. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebrae, spinam exigit: neque haec triangularem

rem illam imaginem adeo seite commonstrat. Duae enim superiores superficies, amplae admodum sunt. tertia autem inferior uel angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inaequalis. Praeterea spinae huius mucro obtusus ampliusque est, non ut superiorum uertebrae spinae acutus & strictus. Undecimae uertebrae spina, adhuc minus quam decimae exporrigitur, & utrinque magis adhuc deprimitur, ampliorque (si superiora inferiora inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcata & aspera uisitur, huiusque spinae mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimae spina, adhuc magis a superiorum uertebrae spinis uariatur, ad lumborum uertebrae spinam imaginem magna ex parte accedens, quae utrinque admodum depressa est: & si summum inumque spectes, admodum lata & ampla. Caeterum ut omnibus uertebis non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinarum ductu inuicem discrepant. Nouem namque superiorum thoracis uertebrae spinarum, ut & cervicis, insigniter decliues feruntur, seu a summo ad inum tendunt. Decimae autem thoracis uertebrae spina minus quam superiorum spinarum deorsum conuoluit, magisque recta retrorsum fertur. Undecimae spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimae spina uiuicet. Verum interim harum nulla adeo recta fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quam sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrae spinis accidit, deorsum magis quam sursum spectantibus. Atque haec in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs fere quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchre quadrans. His enim decimae thoracis uertebrae spina neque deorsum neque sursum uergit, & duae deinceps, quae statim decimae subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquae uero has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas, longe profecto secus, quam homo, cui ne unius quidem uertebrae spinam sursum magis, quam deorsum, inclinare, nemo uere asserturus sit. Transuersi colli uertebrae processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu a summo ad inum deberent porrigi: uerum id adeo obscure leuiterque fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrae processus non perfunctorie consideraueris, dices illos externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: interno autem seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrae processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quam deorsum, feruntur. Verum superior eorumdem pars gibba uisitur, inferior caua, & non nihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimae thoracis, non solum sursum conuoluit, uerum etiam egregie retrorsum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae processus non nihil sursum spectant. Transuersi lumborum uertebrae processus admodum obscure sursum ducuntur: quam uertebra sacro osi commissa, paulo manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrae perquam conspicue & manifeste deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrae processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verum lumborum uertebrae processus insigniter in altum oblique porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amulsim conueniunt: si modo uertebrae numerum exceperis, plures enim lumborum uertebrae canibus & caudatis simijs obtigerunt, quam hominibus, qui etiam plerumque a canibus una thoracis uertebra superatur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresque thoracis uertebrae processus constituuntur, illi uero quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quae nunc subsequitur serie disponuntur. Vertebrae omnium quae supra sacrum os habentur, articulationis, quae nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis sinibus excipit. adeo ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiatur, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipitur, superiori quidem occipitis ossis capitula, inferiori autem secundam ceruicis uertebrae. Duodecima uero thoracis (nisi alia quaeiam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, prioris articulationis genere committuntur, superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quae autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentem ingrediuntur, atque ita prima lumborum uertebra a secunda suscipitur. Thoracis uertebrae supra utrinque susceptam repositae, eandem in ascendentibus descendibusque processibus speciem cum colli uertebis obtinent. Sunt autem haec thoracis uertebrae, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsu partium decem. Is enim hic undecimam, illic uero

c. fig. R.

d. 4. fi. S.

e. 2. fi. cap.

17. C. D. E.

F. G.

Offensio

fi. cap. 14.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

17. C. D. E.

*Spinae de
dus.*

Libro de Ossibus, et libro 13. de Vsu partium.

Transuersorum processuum ductus.

Tum alibi, et in lib. de Ossibus.

Differentia ab ascendens et descendens processibus, eorumdemque articulationis ratio.

ro decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimum duodecima. Aliquādo enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verum Bononiæ Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulos gerit, ut duodecima thoracis uerterbra duodecimas costas. Quum itaque duodecima thoracis frequentissime utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Undecim thoracis uerterbrarum⁹ processus ascendentes protuberant, ac in¹⁰ exteriori posteriori ue sede, notatu digna orbiculari¹¹ circumferentia cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber adē leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix internoscas. Descendentes autem processus interna anteriori ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullæ¹² gratia cælatur respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amulsim respondentem. Hi sinus & tubera, a colli uerterbrarum sinibus tuberculisq; in ductu duntaxat uariant. Colli enim uerterbrarum sinus, ac tubera oblique ab anterioribus sursum porriguntur, aut contrā oblique deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modō obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uerterbrarum sinuum tuberculisq; ductu conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quō firmior minusq; ad motum sequax thoracis uerterbrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uerterbrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerō interna sede cælentur, merito ascendentes inferioris uerterbræ processus subintrant descendentes superioris uerterbræ processus, inferiorq; uerterbra a superiori excipitur.

Cæterum lumborum uerterbræ, alia ratione coordinantur. Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & amplius satis cauum. Descendentes autem processus latere suo externo (modicē interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uerterbræ ascendens processus sinu apte excipitur. Adē, ut in lumborum uerterbris inferior uerterbra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quā in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uerterbræ tubercula excipit. Duodecima autē thoracis uerterbra, ascendentes processus similes gerit cum ascendentibus ceruicis ac thoracis uerterbrarū processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima ascendētib; suis processibus undecimæ thoracis uerterbræ descendentes subit, ipsaq; ab undecima excipitur. Descendentes uerō duodecimæ processus extuberant quoq; descendētib; in lumbis uerterbrarum processuum ritu. deinde hi subeunt sinus ascendētib; processuum primæ lumborum uerterbræ, quæ quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi possit, quā duodecimam supra infraq; suscipi: Verum interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quæpiam utrinque suscipiatur: modō nos indicibilis Naturæ industria hīc non lateat, quæ in dorsi medio uerterbram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturq;.

Ut enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uerterbram utrinque susceptam quiescere, firmariq; necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & a se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerō rursus opposito motu uerterbras agimus: si quidem dorsi motus circulari, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quā parum uerō hæc cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuo loca contuleris, promptē animaduertes. Cæterum dorsi motus unā cum ipsius musculis parum recte hæcenus cognitū, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uerterbras reuersis, inter utriusque lateris ascendētem & descendētem processum, insignes nobis¹³ obseruandæ sunt asperitates, inæqualiterq; protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusq; thoracis uerterbras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uerterbras, quā ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quæ quum ita sint, omnes thoracis uerterbræ septem donantur processibus: a duobus nimirum transversis, b duobus ascendētib; & totidem descendētib;, unoq; posteriori, seu spina. Si uerō undecima, aut alia qua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque susceptæ humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illis incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uerterbrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Ab a ad b colli uerterbræ processui ductus metitur, a c uerō ad thoracis.

Quo modo lumborum uerterbræ mutuo de articulantur.

Quamobrem utriusque uerterbræ in dorsi medio utrinque suscipi oportuerit.

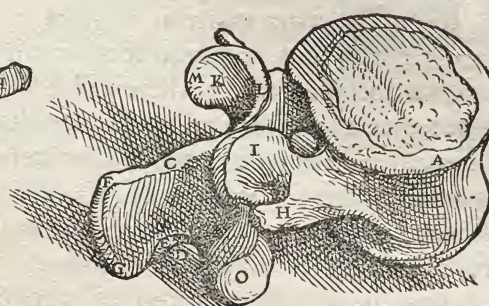
Thoracis uerterbrarum processuum numerus.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 77
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uerterbris peculiare Caput consecrare, hæcq; inibi accumulatus persequi.

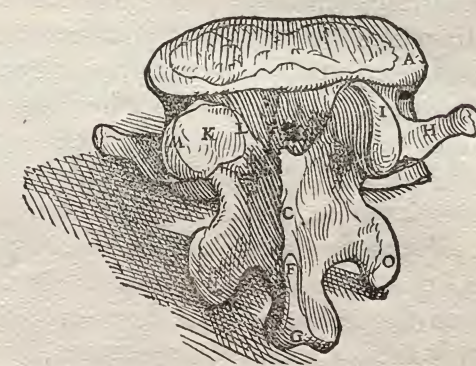
DE LUMBORVM VERTEBRIS. Caput XVII.

PRIMA XVII CAPITIS FIGURA.

SECUNDA.

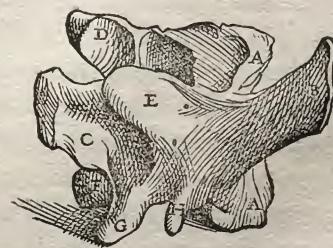
TERTIA. CVIVS VT
ET DVARVM PRIMARVM,
ac earundem characterum Indicem iam subiungemus.

QUONIAM Omnes lumborum uerterbræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerterbræ faciem, Secunda latius, Tertia posteriorem faciem proponentes.

- A_{1, 2, 3} Appendix superior corporis uerterbræ.
B_{1, 2} Appendix inferior corporis uerterbræ.
C, D, E, F, G His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.
C_{1, 2, 3} Indicatur spinæ lumborum uerterbræ superior pars, seu lata aspera¹⁴ ipsius linea.
D₂ D latitat in umbra sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.
E₂ E non procul a D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.
F & G_{2, 3} Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.
H_{1, 2, 3} Alterius lateris transversus processus.
I_{1, 2, 3} Ascendens alterius lateris processus. Verum K, L & M in secunda figura et tertia expressi.
K, L, suis alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerō anterior eius.
M. dem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.
O_{2, 3} Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QVO leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamq; assequaris, præsentī figuræ caudatæ sinuæ lumborum uerterbræ dextra facie, expressimus. in qua A & A uerterbræ illius notant corpus. B transversum processum hic manifestō sursum spectantem. C spinam, quæ etiā

G 3 sursum

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descendentes processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humane lumborum uerterbrae (uti paulum infra audies) priuantur.

Foramina.

Foramen uero dorsali medullae in his exculptum, tanto minus est incumbentium uerterbrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignedis nervi tenuior graciliorque euasit. Foramen emittendo nervo & admittendae uenae arteriaeque in ambobus uerterbrarum lateribus celatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uerterbram, quae eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior uerterbra duntaxat humilioris foraminis sedem efformet. Transuersi harum processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uerterbrarum transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum uelum in lumbis essent praestaturi. Prima & quinta lumborum uerterbrae, brevioribus transuersis donantur processibus quam mediae. Præterea nullius uerterbrae transuersi processus sursum manifestò assurgunt, præter quintae uerterbrae processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur, illium ossa obstant, quae illius uerterbrae corpori uicini accedunt, quam mediarum in lumbis uerterbrarum transuersorum processuum est longitudo. Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procerà, aut longà. Si dextrum sinistrumque in spina species, ipsa tenuis est: si autem superiora inferioraque consideres, latissima. Superius quidem acuta, & in asperam definens lineam: inferius uero crassior, & quasi duobus donata finibus. in quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinae inferioris uerterbrae lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac ligamentum inter ulnam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spinae uero appendice, ut et thoracis uerterbrarum spinae, constat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modo utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiam (quae alijs breuior est) in spinae appendicis basi constituas. Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinu partibus accommodaueris, oblongum. Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in oblongum tuberculum definunt, quod magis uerterbrae anteriora quam posteriora respicit. Tubercula haec in subiecte uerterbrae ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fusi exequutus sum: adeo ut huic Capiti haecenus, quod prius non recensui, nihil adiectum sit. Neque etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uerterbris, ex abundanti unum utrinque tribueret processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo nervus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uerterbris nunquam obseruavi, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, quae ea indagare soleo, quae à Galeno descripta in hominis corpore mihi haudquaquam occurreret, quae uero secus quam ipse tradidit habere cernerem. Consueui enim haec omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorum copia nunquam defuit) canibus examinare, qui per saepe Galeni descriptionem mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaque processus me tantisper latuit, donec omnium partium anatomen Bononiae in simia illa aggredere, cuius ossa præter humanum skeleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticae medicinae apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suaeque Academiae studiosis summe addictus, omni humanitate admodumque liberaliter in ipsius aedibus me Bononiae hominis fabricae docendae gratia uocatum secundo, excepisset. In simiarum igitur lumborum uerterbris ad radicem transuersi processus in inferiori ipsius sede, acutus conspicitur processus rectè deorsum protensus, & sinis qui nervi nomine incusus est, externum latens constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uerterbrae processus subintrat. Cæterum et si huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uerterbras

Spina.

Ascendentes processus.

Descendentes processus.

Processus quem Galenus ex abundanti lumborum uerterbris ascribit lib. 13 de Usu partium, & libro de Ossibus cap. 110.

IO. ANDREAE ALBII hospitalitas.

bras contemplator, etiam eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lumborum uerterbrae eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uerterbra reperitur. Lumborum igitur uerterbrae in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemque ascendentibus & descendentes. Simiae uero adhuc duos habent, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeo ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensere, quum singulos ascendentes processus, in duos processus subdividunt, idque sinuum ipsorum gratia. Verum hac ratione simijs undecim processus in lumborum uerterbris consurgunt. Porro Galenus interim (ne id prætereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina nervorum occasione celata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uerterbris processum fingere, quum descendentes harum uerterbrarum processibus illum usum ascribat quem alias dicto nobis simiarum processui tribuit.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTA VI CAP. FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dorso osium, quae lumborum uerterbris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quae dextrum latus occupat, anteriorem horum osium faciem spectandam proponit. Secunda uero in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandis gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudinè, oculis subiicit, quae id in uegeta aetatis hominibus plurimè obseruatur. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quintam lumborum uerterbram subsequenti, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habiturus sum: quatuor uero inferiora (quae etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur.

L, L, R. In prima figura notatur transuersi ossis sacrum os constituentium processus. uerum hic L & G 4 L, pri

L, priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. *R* autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transuersi quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari *M*. audies. In secunda itaque figura *L*, *M*, *L* & *R* transuersos processus ossis sacri ossium insinuant.

N *N*, deinde *O* *O*, postremo *P* *Q* & in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. *N* enim & *N* notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. Quero & *O* tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum *N* & *N* notatum a posteriori *P*, *Q* & *Q* insignito dirimens. *P* enim superiorem sinus posterioris sinum notat. *Q* autem inferiorem. Quero tuberculum designat, superiorem sinum *P* notatum ab inferiori sinu *Q* insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, *V*, *X* Hi characteres in secunda figura tantum apparent, ac *T* quidem notat sinum ascendens processus, *S* indicat, cui tuberculum descendens dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticular. *V* uero & *X*, sinus huius anterioris posteriorisq; notant supercilium, quoniam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, *X* insigniuimus.

Y In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentibus secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulare, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transuersi processus primi ossis, cum transuerso secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilaginosaum ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.

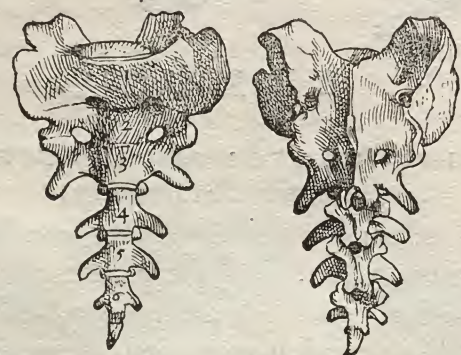
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinarum, posterioresue processus ostenduntur.

e, *f*, *g*, *h*, *i*, *k* Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medulla in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.

1, *2*, *3*, *4*, *5*, *6* His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina neruorum a dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebrae exilit, ipsiusq; sedes *1* insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens *2* indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QVINTA.

QVONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uero eorumdem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille *1*, *2*, *3*, & *c*. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod haec ossa prolixius characteribus depingam, quum illa ex humanis ossibus prompte intelligantur.

QVEM

VEMADMODVM per multa haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequenter libris frequentissime recensenda omnium qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profecto non minus & ossis sacri, & coccygis quae apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti. Apud quem quaelo, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis sit mentio, quam a Galeno uarijs locis sibi non constanter, proditur: quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obuiare potius, quam profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorum facile coryphaei placitum altius resumentes, quod minus turpiter ipsis quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel indit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge ossis ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abunde constat, hoc ipsi quum illos libros scriberet, fuisse incognitum. Quandoquidem quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermone progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuo ferè degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os tribus efformari ossibus perenlet: illiusq; libri ossis descriptio utcumque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succincte ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundo exarauit, ut semper simiae magis quam hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi a libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores musculum recenset, quem a coccyge ossis principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequenter inuuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Ceterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituire. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commisisis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talena connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuo compacta exhiberent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleri conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continua ab initio fuisse uidentur, quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis dissectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos laterosq; transuersos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidissime coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuae lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior namque pars, superiori earum uertebrarum sedi: inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebræ pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebræ inter se coarctantur. Praeterea

Medicorum
in Anatomie
oscitantia &
ignorantia.

Galeni de sacro
osso et coccyge
descriptio.
Lib. 12, 23, 25,
& alibi.

Libro decimo
quinto.

Simiae
ossis sacri
descriptio.

f4 fig. cha
racteres 1,
2, 3. Verum
den illi fi
gurae nullas
notas adhi
bui, quod
humanis os
abundè no
ta sit, &
postea ex
plicabitur.

g. Hunc sfi
ostendit u
trinq;

terca

Coccygis
canini de-
scriptio.

terea sacri ossis superior pars duos exigit ascendentes processus, eodem modo insinuatos, quo ascendentes in lumbis uerterarum processus caelari diximus. His excipiuntur in finem lumborum uerterae descendentiū processus ossium sacri humilior sedes est) orbiculari quoque protuberat corpore, lumborum uerterarū corporibus forma admodum simili. Nulla enim ratione illud ab his uariat, quam quod sacri ossis corpus lumborum uerterarū corporibus tanto minus sit, quanto hoc corpus ab illis mole uincitur. Praefens sacri ossis corpus uni committitur^h ossiculo, quod ex tribus ossibus coccygis ossibus iam primum enarrabitur. Sub sacro itaque ossis tribus ad hunc quem diximus modum ossibus concinnato, alia tria collocantur ossicula ordine inuicem succedentia, & lumborum uerteris in cōformatione non absimilia. In nullo namq; ab illis imagine differunt, nisi quod transuersos processus latiores, quam lumborum uerterae, obtinent, & eosdem magis deorsum quam sursum conuenientes: dein spinam aut nullam, aut perquam exiguam à se porrigunt. Corporum enim forma penitus illis respōdet uerteris, nisi forte pro ossiculorū mole haec aliquis, minima quaeq; expendens, ampliora esse astrueret. In ascendentibus autem & descendentes processus ne minimum quidem differunt. Horum itaque trium ossiculorum supremum, suo corpore tertio sacri ossis ita coarctatur ossi, ut lumborū uerterae inter se. Suis enim ascendentes processus descendentes ossis sacri processus excipit. Tria haec inferiora ossicula Galeno coccyx proculdubio appellantur. Inter tria enim haec ossicula, & inter horum supremum & sacri ossis inferiorem partem, non minus interuenit cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti, quam inter lumborum uerteras, quum inter tria sacri ossis ossa nihil, uti iam diximus, cernatur cartilaginis, & praecipue in aetate prouectioribus. Deinde in canibus simijsq; musculus femur mouentiū quartus, à tribus illis ossibus principium sumit. eum dico, quem in tertio de Administrandis sectionibus à coccyge ossis enasci Galenus testatur. Quinetiam foramina neruis transmittendis incisa, Galeni in libro de Ossibus descriptioni accurate conueniunt. Tria enim neruorum paria sacro ossi, & totidem coccygi à Galeno tribuuntur, quae in hunc se habent modum. Veteribus Anatomes professoribus is in neruorum paribus recensendis mos fuit, ut neruorum par semper ad neruis subiectam referrent uerteram, ac proinde primum dorsalis medullae neruorum par enumeraret, quod inter occipitis os & primam colli uerteram profilit: secundum, cui inter primā & secundam colli uerteram uia exculpitur. Sic itaque primum neruorum ossis sacri par in id censeatur, quod inter primum ipsius os & infimam lumborum uerteram elabatur, cui foramina ad eum modum inciduntur, quo in lumborū uerteris ea haberi iam pridem proditum est. At secundum & tertium par, non à lateribus primi paris ritu exiliunt. Quum enim ossis sacri latera articulatione cum ilium ossibus praepedirentur, impossibile fuit & hic quoque per latera neruos excidere. Quocirca in anteriori & posteriori ossis sacri sede foramina in ossium compage caelantur, ut hac Naturae industria ab illis neruorum paribus, quemadmodū & à ceteris ferè omnibus antrosum retrorsumq; soboles opportunè dirigerentur. Ac secundo quidem pari foramina in primi ossis cum secundo compage excinduntur, tertio autem pari uia paratur, quā secundum ossis sacri os tertio coalescit. Ceterum tribus à coccyge ossis pullulantibus neruorum paribus foramina perinde ac in lumborum uerteris exculpitur, quum enim horum ossium latera (ut ossis sacri ossium) articulatione non occupentur, satius fuit eandem hīc foraminū seriem obseruare, quam in alijs uerteris laterali articulatione non praepeditis fieri docuimus. potissimum quum horum ossiculorum articulatio illi par sit, qua lumborum uerterae inuicem coarctantur. Primum itaque par in utroque latere uno inciso foramine inter tertium sacri ossis os & primum coccygis prodit: Secundum uerò inter primum coccygis os, & secundum: Tertium autem par, inter secundum os & tertium egreditur. Ab humiliori uerò sede tertij ossis, quod dorsalis medullae reliquum est, coniugis expers, nulliq; associatum excidit. Singulis enim ossibus sacri ossis & coccygis ossis dorsali medullae uia exculpitur, medullae hīc crassitiei respondens. Extremo tertij ossis coccygis ossis in canibus & caudatis simijs solida & non perforata ossa, oblonga & superius inferiusq; crassiuscula, in medio autem tenuia quadam continua serie annectuntur, caudamq; constituunt. Interdum uerò, neque id infrequenter, in multis canum & simiarum speciebus etiam plura tribus uidentur coccygis ossis ossa, eiusdem prorsus cum tribus superioribus formae. atque ita etiam illis tunc plura neruorum paria ab illorum ossium lateribus profiliunt. Non caudatis simijs infimo coccygis ossis ossicartilago tantum adnascitur: quanquam tamen ex illis non adeo concinne, atque ex canibus, Galeni sententia intelligatur. Quum igitur haec ita in illis animalibus se habeant, ex hisq; Galeni descriptionem optime percipiam, & pariter in scholis adeo amice ostendam, ac postmodum

b 4. fig. d. r. a. c. a.

i 4. fig. d. r. a. c. a. s. s. s. que con- tegramur si gur. lumborum uerteris.

Haec se- riatim pro- tur ex 2. s. fi. Cap. 11. lib. 4. pra- positus.

in homine secus omnino inueniam, cur quceso scioli quidam, & in Galeni uerba iurati, ad aliudq; nihil quam ad detrahendum & inuidē de aliorum laboribus (quum ipsi nihil possint) iudicandum nati, nunc mihi obstrepent, quod toties Galeni placitis inter dissecandum minime acquiescam. Quasi uerò & ipsi oculis priuarentur, ac mihi quae meo Marte adinuenio, non liceret, ob nescio quam in Galenum religionem, apud eruditissimos sapientiae aetatis uiros proferre, quum interim hisce rabulis, nullus nec bonus nec malus genius silentium possit imponere, si quid dignum de medicinae subiecto, & arsne an scientia sit, & num praedicatorum tractatio ad logicum an ad metaphysicum spectet, & de intellectu possibili, & num scientia de anima omnium sit praestantissima, alijsq; ineptijs reperissent. Verum illos ridiculos (quamuis interim superciliosos) homines, modò (uti longè minus adhuc praefens consueui) neuitquam moror: quin potius gratiam à ueritatis studiosis expecto, quod Galeni sententijs subinde commemoratis, ueram hominis cōstructionem ipse pertractem, etiam si fortè longius alicubi expatiatur oratio. Neq; arbitror Galeni (qui toties inter scribendū ingemuisse uidetur, quod simul cum ipso Anatomes studium prorsus, uti sanè accidit, collaberetur) manes mihi ob id infestos fore, quod ipsum potius simiae quam hominis fabricā edocere, ac propter aliorum Anatomorum qui illum praecesserunt libros, à simiae constructione ad hominis demigrare, simulq; ambas confundere, ostendam. Quod non eò dico, quasi in sacri ossis & coccygis descriptione Galenus hominis ossa cum simiae miscuerit (nisi uolens pauciora coccygis ossa, quam subinde in caudatis simijs occurrunt, enumeraret) sed quod quinque tantum uerteras lumborum recenset, quum canes & caudatae simiae plures habeant, nihilominus tamen Galenus & uerteras & sacrum os & coccyx os simiae describat. Quod uerò ueteres illi pueros in Anatome exercentes, hominis ossa sedulo uersauerint, nomina attestantur partibus ab ipsis indita. Vix enim ambigo, quin λέκνυα appellauerint os quoddam à similitudine quam cum aue à Plinio quoque coccyge (nobis uerò cuculo) nuncupata, obtinet: praecipue quum carne ligamentisq; adamussim nō est purgatum. Quae autem haec esse possit similitudo, tunc promptius exponam, quum horum quoque ossium in homine descriptionem succinctè addidero. Sub lumborum itaque uerteris in homine plurimum^d decem reperitur ossa, quorum sex sacrum hominis os, quatuor uerò coccygem constituunt. Sex enim superiora inuicem ita committuntur, quemadmodum^e tria ossa canis sacrum os efformantia, uniri relatum est. In medio enim anterioris sedis connexum ostendunt, qualem uerterarum constituerent corpora, si adeo coaluissent, ut nihil cartilaginis in sex horum ossium unione uideretur, nisi forsitan in admodum pueris, quibus ossa adhuc prorsus non coaluere. In lateribus quoque anterioris partis, ubi (ut ita dicam) transuersi sex horum ossium processus inuicem uniantur, admodum obscura cōnexus apparet species. In posteriori autem sede, unio prorsus aboletur, unumq; os ex illis sex efformatum conspicitur. Nulla enim hīc unionis se offert linea, nisi interdum in primi ossis cum secundo coalitu. Quippe non raro primum os secundo posteriori sede ea articulationis forma committi spectatur, qua ascendentes descendentesq; in lumbis uerterarum processus articulari solent. Verum etsi illi processus ita iungantur, transuersi tamen eius ossis processus, omni ex parte secundi ossis processibus coalescunt: & omnes isti connexus adeo sunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem super secundum moueri queat. Aliquando tamen sacra ossa in cimiterijs obuia primum os abruptum ostendunt, idq; ac si lumborum esset uerterea seorsum inuenitur. Nisi enim id primum os crassis & amplis donaretur transuersis processibus, à lumborū uerteris forma uix discerni posset. Porro in pueris sex horum ossium coalitus etiam in posteriori sede cōspicius est, quemadmodum in anteriori parte est spectatissima. Deinde ut in nullis hominibus in anteriori sede coalitus omnino obliteratur, ita etiam perpetuo in posteriori sacri ossis sede ea coalitus species se offert, quae ossium corporibus perficitur. Si enim foramini dorsali medullae in sacro ossis inciso, animū accommodaueris, per foraminis progressum, ossium corpora ita liquidò coaluisse cerues, atque in anteriori sede. Praeterea sex horum ossium series tribus ossibus quae canis sacrum os efformant, respondet, quemadmodū enim his supremum maius est medio, & medium maius infimo: ita quoq; hominis ossa tanto minora uidentur, quanto humiliorum in sacro ossis sedem occupāt. Quanquam secundū os, hoc sibi priuatim uendicat, quod inter reliqua ossis sacri ossa amplioribus crassioribusq; & antrosum retrorsumq; magis prominentibus transuersis constet processibus. Pri mi seu supremi ossis superior pars, omnino superiori sedi cuius lumborū uerterae respōdet. Et corpus etiā quintae lumborum uerterae ita primo ossi adaptatur, ut lumborū uerterae superioris uerterae processuum tubercula suscipiunt. Sexti uerò ossis^m humilior pars insigniter ab inferiori sede tertij canum ossis differt. Hominis enim os nullos descendentes adipiscitur processus,

4. fig. cap. 1. 4. G. H. cap. 1. K. de uer- terarum. fig. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

i 2. fig. s. g. b. i. h. k. 1. fig. 2. Z. paulo sub inferiori L. l. confer si- periorum partem i et 2. fig. cum figuris e. d. 17. aut con- nexum spe- ctat in inte- gris fig. 2. 3. cap. 1. 4. m. figur. 4.

Lib. 10. N. d. turalis histo- ria Cap. 9.

Hominis sa- cri ossis de- scriptio.

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur, quo uerbrarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coartantur. Quintam transuersis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coartatur. Est autem hic sinus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio extuberantem habet lineam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utcumque simplex est, asper tamen, & inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum ostendit transuersim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiore & inferiore interdiuidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, muris tuberculis, sinibusque donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus laui continuatque & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil praeter cartilaginea educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi connectentia. Hi sinus praeterea ad tria potissimum superiora ossa sacri ossis referunt. Inferiora enim processus transuersos habet tenues, at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus musculus ille pronascitur, qui femoris motorum quartus habebitur. Verum transuersus quinti ossis processus ea parte, qua transuerso sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utcumque prominens & crassum, in hoc formatum ut opportunè duo ligamenta hinc sacro ossi implantarentur. quorum alterum ab acuto coxendicis ossis processu enasci docebitur, alterum ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Foramina nervis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis non numero, illis omnino conueniunt, quae tribus canis ossibus inciduntur. In anteriori enim sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in posteriori sede: adeo ut haec ossa sex nervorum paribus uiam praebant. Primum namque inter primos & quintam lumborum uerbrarum perinde egreditur, ac reliqui nervi ex lumborum & thoracis uerbrarum lateribus profluentes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: & alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter haec foramina nervis exculpta, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium, in uiam spectantia quae dorsali medullae est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, perinde ac interualla foraminaque inter spinas reliquarum uerbrarum conspicua. Caeterum haec inter sacri ossis spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinae obtigerunt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla tamen spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum coniuget, sed deorsum potius omnes spectant, & ut in alijs uerbris cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes musculi aptè reponuntur, & à qua illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sacri sedes posterior gibba est, & curua, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum, sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo desunt foramina, in posteriori tamen perpetuo sex nervorum coniugis iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extruitur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipitur: quod ipsi corporum uerbrarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi forte quinque tantum ossibus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutionem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum, primum hoc os in posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime euenit) eiusmodi nullos educit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coartatur, latera, superiori ipsius sedè latius ad transuersa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundum ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen unquam

Foramina
nervos in
sacro osse
transmittentia.

Sacri ossis
spinae.

Anterior
et posterior
sacri ossis
sedes
cuiusmodi.

Coccygis
ossis
historia.

unquam inciditur, quo dorsalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliat nervi. In sexto enim ossis sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicula fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo introrsum curuantur. Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit, in cartilaginem degenerat, eiusdem usus occasione qua uerbrarum spinis cartilagine obna sci relatum est. Hinc sane liquet, quam in Galenum effemus impij, si hominis fabricam illum contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructionem illum persecutum fa teremur. & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque homini in ossium constructione esse similes. Deinde si quis ipsius enarrationem ad hominum, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuet, quae nos coccygis loco recensuimus: & deinde Galeno falso imponet, ipsi sex foramina fuisse incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conspicua, tantum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenseret, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogemur Galenum oscitantiae turpiter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossibus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum ossium unione, quam in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis ossicula comittit, quam cartilaginem, ut & in uerbrarum corporibus, Galenus esse existimauit. Adeo ut si prescius singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus falsas fecisse uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis ossicula *λεπκρυα* ueteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostrum pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea enim quae Galeni conueniunt descriptioni, uerbris lumborum, uti diximus, omni similitudine accedunt. Porro sacri os *σπᾶρον*, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uerbrarum, quibus instar basis tutissimique fundamenti subijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum ilium ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uerò id *σπᾶρον* seu sacrum uocant, non satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formaeque, aut quod adeo diuini propugnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliu, in partu huius cum ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitrentur, aut forte quod grande magnumque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem, atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os uerbris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os sacro osse grandiora sint, & interim unico tantu (ut sic dicam) haec constent osse, quum sacrum senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrificijs in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere palsim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauati concedero.

DE THORACIS OSSIBVS.

Capit. XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CAPITIS figurarum Index.

QUONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti consueuimus, numeri notam subiungemus.

In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: quarum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis uero uerbrarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modo è notatis costis obuius enadit: si singulis uerbris utrinque unam costam articulari species.

H AA

Impios in Galenum esse, qui hominis historiam docuisse eum contendunt.

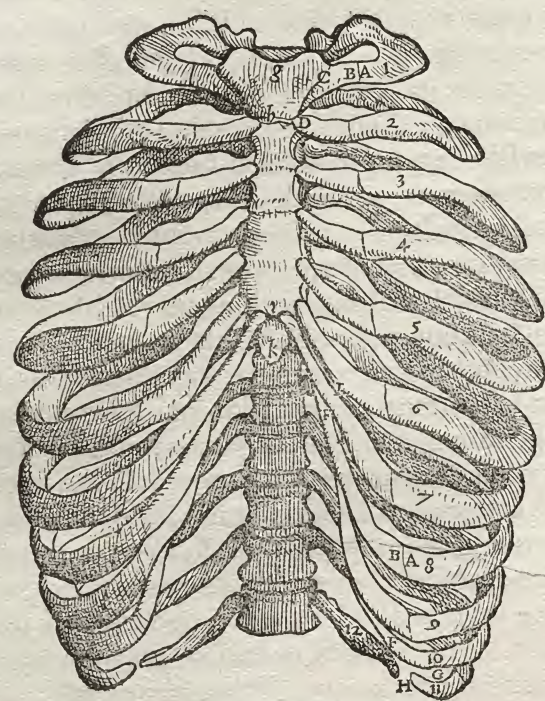
Coccygis os sacri ossis non minus ratio.

Amplum compaustio ad uerbrarum.

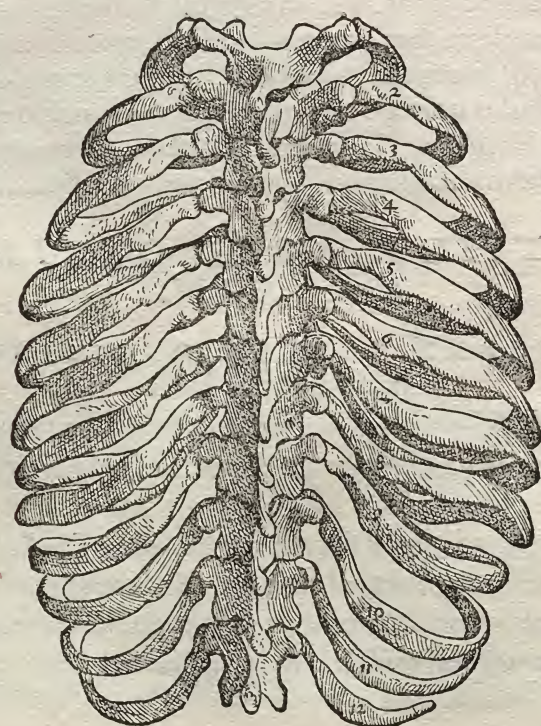

A, A₁, 3 Quicquid costarum hucusque a uertebis fertur, osseum omnino est: hicq; primum costae in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subijcietur.

**PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO**
anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim
utrinque costae, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

**SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGV-
RA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OS-
sivm compagis faciem proponens.** Inuenit modò obiter tres figuras contueri, quibus
in huius libri calce totus ossivm contextus triplici facie delineatur.

TER

**TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRA,**
rum thoracis, tres continet uertebrae, dextro
latere expressas, una cum eiusdem lateris me-
dia costae. Atque huius figurae beneficio,
costarum ad uertebrae articulationem, dein &
costarum quoq; ductus ostenditur.

**QVARTA: EXPRIMITVR COSTAE
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO-**
xima portio, ut tubera exacte in conspectum uenirent, quibus nouem
superiores costae uertebrae articulantur. Praeterea huius costae par-
tem effregimus, ut ossea costarum ostenderetur substantia, & indicata.

**QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMAE COSTAE PO-**
steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebrae coarctatur de-
piclam. Hanc quoque, ubi & positum cernis effregimus, osseam costae substantiam ostensuri.

**SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS**
ossis a cartilaginibus costarum
liberi anteriorem partem
proponens.

**SEPTIMA, PE-
CTORIS OSSIS**
cartilaginibus costarum liberi
posteriorem commonstrans
faciem.

- BB₁, 3* Nobis modò ad characterum indicem reuersis, *B, B* indicetur cartilaginea costarum substan-
tia principium. Linea enim *B* & *A* intercedens, eius substantiae cum ossea coalitum notat.
C₁ Primae costae cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
D₁ Secundae costae cartilaginis cum pectoris osse articulatione, à qua etiam promptè subsequenti-
um quinque costarum articuli species colligitur.
E₃ Cartilaginis tuberculum, quo secunda costae ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.
FF₁ Terminis cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
G₁ Sedes, qua undecimae costae cartilago à decimae cartilagine frequenter dehiscit.
H₁ Sedes, qua duodecimae costae cartilago ab undecimae perpetuò dirimitur.
II₁ His sedib. costarum cartilagineae inaequaliter protuberant, ipsarum interualla plerumq; opplentes.
KK_{1, 4} Hac regione internae mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, ar-
teria, & neruus insident.
L₄ Tuberculum, seu capitulum, quo costae uertebrae corporibus articulantur.
M₄ Tuberculum, quo costae transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque haec quo-
dammodo nouem superioribus costis sunt communia.
N₅ Species tuberculi, quo undecima & duodecima costae uertebrae articulantur.
O_{4, 5} Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui un-
decimus dorsum mouentium musculus insertur.

H 2 Q 4

- Q4** Intervallum inter *L* & *M* apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R4** Hæc quoque sedes musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V** 3 Tres simul contextæ uerteræ, aut harum uerterarum corpora. Alias autem uerterarum partes, processusque suis locis indicauimus.
- X3** Sinus duobus uerterarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a3** Costæ ad uerteræ corpus articulus.
- b3** Sinus in transuerso uerteræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.
- c3** Costæ ad transuersum processum articulus.
- d, e3** In suprema uerteræ insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uerteram *X* expressimus. ac *e* is notatur, cui in infima uerteræ b inscriptum cernis.
- f3** Costæ regio in posteriora maxime exporrecta, adeo ut in hunc modum opportune costarum ductum hinc metiaris. Ab *a* enim & *c* ad *f* costa à uerteris deorsum oblique in posteriora fertur. ab *A* uero & *B* ad *E*, sursum in anteriora circulatim costa reflectitur.
- g, h, i, k** 1 His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac *g* quidem ad *b*, primum pectoris indicatur os. *h* uero ad *i* usque secundum. *i* ad *k* usque, tertium. *k* autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l** 6 In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ *t, q, & r* posset circumscribi.
- m, n** 6 Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o** 7 Posterior primi ossis sedes, quæ utcumque caua cernitur.
- p, q, r** 7 Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, r** 6 Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac *r* etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s** 6, 7 Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.
- t** 6, 7 Hæc sede primum os secundo committitur.
- u** 6, 7 Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a** 7 Sinus secundi ossis, quibus cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- y, a** 6, 7 His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
- z** 6, 7 Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac *u* notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, et si notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro 1. Hist.
storie animalium
Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Opificis rerum
in thorace cre-
ando indu-
stra.

HORACEM uocabimus, quicquid costis interceptum circumscripsumque est: non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportune nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quod minus tres Græcorum & præcipue Galeni uoces, *θώρακας*, *σῆθος* & *σῆθρον* oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsæ uerteræ, quas thoraci hæcenus ascripti, thoracis sunt ossa. Est autè admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossæ, abdomen uero musculosum magna ex parte extruitur. Ceterum decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerum accurate præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circumdatur, musculi uero tertio: ac secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiã merito caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uisceribus, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus fusciperet: quorum utero gestantium tumor eminere: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur: nullo hinc opem ferente

Omnium
thoracis
ossum
sum.
em. 1. & 2.
fig. ossis
dant.
a integre
figur. 1. & 2.
d.
b. si g. h.

Hæc ossa
dant 7 &
8 musculis.

Hæc com-
monstrant
prioris sui
figure.

rente musculo: Thoracis autem motus, quem maxime ad aeris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi alternatim sunt interpositi. Mox autem & hoc ad securitatem non parum cordi pulmonibusque conducit. magis enim nunc muniuntur, quam si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiã ossæ thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirifice confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quam scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamētis musculi hærent, aut confisteret. Atque hanc sanè ossi thoracis necessitatem, si quid aliud, profecto testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepiatur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innituntur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset peius, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui: quum si talis ossæ strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur? Qui sic querit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeo, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepiantur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hæc quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aere uersatur, ac uiuit. Si uero esculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibusque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimis rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossæ moles tanta esset, quantā mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excluso foetu, illa tam molestè extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimodo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur? Verum hæc in quinto libro exequemur fufius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressione uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem muniuerit. Iecur namque & lien costis sepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quod horum nullum dilatari debeat, reliqua autem uentris organa in signi qua diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplius est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse formam, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuū erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uerteræ eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonē auspiciari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur, quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uerteræ sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uerteris, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quod autem uiros costa quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costâ à Deo procreatâ, Moyses in secundo Geneleos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in skeleton compegisset, ex altero latere una caruissent costa: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam definire necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdam gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id aliquis idonei autoris testimonio ipsi constitisset. Verum ut hîc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quodque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascripsisse, hæcque

c. 6. musculi.
s. t. v. x.
& u. t. t.
t. v.
Hæc inter-
gre figur.
q. r. s. t.
v. z. r. a.

d. 11, 12 fig.
lib. 6.

e. fig. ca. 14.
c. d. & fi-
gure ca. 17.
fi. 2. fi. cha-
racter. 1. 2. 3.
que ad 12.

Cur abdomen
non etiam sit
osseum.

Quod porro
m. Natura
thoracem con-
stituere atten-
derit.

Costarum nu-
merus.

Viris ac mu-
lieribus idem
costarum nu-
merus.

Lib. 1. Hist.
animalium
Cap. 15.

rationem rem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quamquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavi in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac iuris civilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accipi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis *ἐπὶ τῶν λίθων* fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimum utriusq; duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebri, ut postea dicemus, articulatur: quinque autem humiliores solis alligantur uertebri, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilagine finibus inuicem comittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cõtingit, id quod & undecimæ non raro usu uenit, decimæ cartilaginem tunc non attingenti. Quinq; istæ humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuria & illegitimæ, Græcis appellatur. Omnibus costis commune est, quod ossæ cartilaginosaq; cõstent substantia, quodq; appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cõnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossæ costarum substantia nō omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebri coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresq; sunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungosa extruitur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atq; hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parum undique ostendit speciem. inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas *χρῆσται*, quasi cartilaginæ dicas, uocari tradunt. Superiorum uero costarum cartilago durior est, solidiorq; ac in senibus intus ossæ efficitur, quemadmodum in ouibus & bobus, alijsq; fere omnibus eius generis animantibus experimur, quorum cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat ossæ, exterius cartilagine ueluti membrana quapiã obuoluta. Atq; id etiã in simijs canibusq; adeo est manifestum, ut Galenus uerarum costarum cartilagine ossæ, spuriarum uero exquisitas cartilagine esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in ossæ naturam delisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensimus animantibus ossæ admodum efficitur. Huius cartilagineis moles in omnibus costis nō eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uero, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiã obtinent cartilagine. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodum & prima costæ ceteras quoq; amplitudine superat, mox hæc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uero & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagine. Mediæ autem medio se habent modo, quarum cartilagine subinde in progressu ab ossæ costæ substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagine sex superiorum costarum interualla efforment, totiq; ductu ab inuicem æquè distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagine uariè in progressu latefcunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad hæc quinq; spuriarum costarum cartilagine in acutum mucronem desinunt, Verarum autem costarum cartilagine non item. Primæ enim costæ cartilago, p̃ suo fine qui pectoris ossi ualidè cõnascitur, amplior fit, quàm qua primum ab ossæ costæ substantia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq; subsequentium costarum cartilagine modicè in progressu arcatur, & singulæ in tuberculum finiunt, quo postea hæc pectoris ossi coarticulati docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranâ ipsas succingentem spectant, omnes læues minimeq; asperæ apparent, tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarum sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsi secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuū, sed maxime ea sede qua primum à uertebri abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ ramo, quem uenâ cõiuge carens costis exporrigit, deinde etiã hæc uelut arteriæ magnæ soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uas in medijs costis grandia sunt, ac parè semper feruntur serie, in tribus autem superioribus minima & errabunda ducuntur, nō mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uero nō item. Porro tres costæ humiliores, etiã magna illis attendatur uas, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiã citra huiusmodi sinu operam illis uasis turum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis caelatus, inferiorè costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarum sedes, quæ gibba est,

Corporum in
Ligurib. sym-
metria.

Costarum sub-
stantia & ap-
pendix.

Ossæ substan-
tia.

Cartilaginea
substantia.

Lib. 8 de Ad-
ministr. sect. 7
partim in lib.
de Ossib. Ca.

Costis omni-
bus non par lo-
guitudo.

Non par am-
plitudo.

Costarum læ-
uitas & asperi-
tas.

Costarum si-
nus.

est, non omni ex parte læuis occurrit, ea enim parte qua costæ uertebri alligantur, præterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarum inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarum corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebrarum abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus undecimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorum processuum, & partim in hæc costarum tubercula inferuntur. Deinde, quæ costæ adhuc magis à transuersis uertebrarum abscedunt processibus, in hac posteriori externa ipsarum sede, asperæ inæqualesq; sunt, ac etiã ueluti tubere quoddam modicè prominēti donantur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum, in simijs uero & canibus sextum numerabimus. Dein hæc asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc nasci docebuntur, qui hac iuxta uertebri regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatiore nascuntur partem, uerum etiã ab externa unius costæ sede ad externam alterius hinc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues & qualesq; sunt, nisi forte quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorum pender origo, in quamq; eorundem etiam insertio perficitur. Prima costæ superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisq; cernitur, ut musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebri obtigit articulatio. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebri: utcumq; etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebri coarctari docuit. Cæterum costæ duobus nodis articulatae duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur; alterum autem, quo internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula sinibus illis respondent, quos uertebri, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costæ rotundo tuberculo primæ thoracis uertebri corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdè uertebri processum tantisper ascendit, quousq; ipsius apicis alio capitulo tuberculo ue articuletur. Secunda uero costæ & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costæ. quamquam & hic quedam in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cõsurgat. Superiorum enim uertebrarum transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisio gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam cõtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uero uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterum quod costarum articulatio, quæ ad uertebri corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moliantur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinu uertebri corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarum duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atq; hac ratione costæ uertebri committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossi moliantur, & quo ductu à uertebri antrosum contendant, tunc primum opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermoni addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uulorum, eiusq; generis animantium ossi responderet. In his namque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cõstat ossibus, non admodum inter se forma differētib. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cõueniunt: in simijs uero, & sciuris, propter clauicularum articulationem, primum supremumq; os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum compage modicè differat: est tamen is cõnexus ad symphyfim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus, nisi quod hunc connexus etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque futura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cõplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

H 4 secun-

Costarum a-
perum tuber-
culum.

Costarum ad
uertebri arti-
culatio.

Tum aliàs se-
pius, tum maxi-
mè de Adma-
nist. sect.

Quadrupedū
pectoris ossis
descriptio.

secundae utriusque lateris costae cartilago articulatur. Ad secundi ossis cum tertio commissuram tertiae utriusque lateris costae cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Verum primi ossis lateribus primae costae cartilago adarticulatur, aut potius adnascitur. Haec enim commissura ad coalitum potius, quam ad articulationem spectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisque teres est, in cartilagine exacuitur, ipso ossis latiore, ensisque mucroni quam similima. ac huiusmodi sane pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenus spectasse annues, quum ipsius de pectoris ossis historiam, his quae modo praebui mus, contuleris. ^{k tota 67 figur.} Verum si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet si cum aliorum animalium ossibus coteratur longe breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certo affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam haec in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria. ac primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum uiuatur. Os id^m interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinem, modice cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longe crassius, quam in lateribus. uidetur enim in anteriori sedis^l lateribus depressum, atque ut apte primae costae cartilaginis crassities^l responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia^l trianguli modo protuberans. Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est inferiore, & utrinque uno^l sinu longo ac uersus posteriora inciso, & cartilagine in crustato donatur, cui clauiculae^l caput inarticulatur. In horum sinuum medio propter extuberantiam illorum interiora latera, primum hoc os in superiori hac sede^l lunatum cernitur, & ueluti foueam ostendit, quam *σκαγών* & iugulum proprie uocamus, uulgo autem furculam superiorem. Inferior ossis pars utcumque aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeo laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. Secundum os multo amplius est, quam crassum, superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est^l quam prope inferiorem. At nullibi interim aequè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quia secundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere^l sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus communis, & cartilagine in crustatus, cui secundae costae^l cartilago instar obtusioris trianguli uerticis protuberans inarticulatur. Praeter hunc sinum, praefens os utrinque^l alios multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuatos: uerum hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiae costae cartilagini paratur, à sinu secundae costae gratia^l inciso longius distat, quam secundus huius ossis peculiaris sinus, quartae costae gratia^l caelatus. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quam inter tertium & quartum, adeo ut sinus sextae & septimae costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, uixque mutuo remoueantur, & non tam alte, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertiae, quartae, quintae, sextae & septimae costarum cartilagine, secundae costae cartilaginis^l modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex plurimis efformatū uidetur ossibus inuicem symphy si seu iunctione cartilaginis interuentu contextis. Verum is contextus neutiquam canis aut simiae ossium compagi uenit conferendus, quum longe magis lateat, inferioraque ossa multo breuiora superioribus cernantur. Et in cimiterijs secundum os integrum, & à primo disinctum ferè semper effoditur, quemadmodum uerebrae mutuo diremptae eximuntur. etsi fortuito in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, ubi tertiae costae cartilago ossi articulatur, & deinceps^l ubi quartarum costarum cartilagine pectoris ossi iniunguntur. Tertium uero os exiguum est, & inferioris secundi ossis sedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est, illique secundo ossi necitur, qua septimarum costarum cartilagine in sinu secundi ossis sedi articulatur. Hoc os modice amplum est, ac tenue, humiliorque sede in mucronatam cartilagine degenerat. Verum id non infrequenter deesse reperies, & mucronatam cartilagine in de enasce conspicies, ubi septimarum costarum cartilagine mutuo coeunt, secundoque pectoris ossis ossi articulantur. Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicies. primi nanque ossis superior pars, quae lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quae sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundum autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt, quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi foueae eum praestarent usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quaerimus: quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute,

Humanum pectoris ossis de scriptio.

Pectoris ossis ad ensem comparatio.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquae gladij parti posset assimilari. adeo, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem *επιστόμιον* ab ensis imagine uocarent. alij, qui canes potius ac simias quam homines spectarunt, mucronatam cartilagine duntaxat illo nomine dignantur: quod haec scilicet gladij mucronis formae accedat, ipsumque canum pectoris os ensis imagini non ita apte ac humanum os conferri queat. Haec imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiae Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multo latiora sunt, quam ubi haec inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mollisque est, & anteriori sede magis continua squama quam posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inaequalibusque donatur foraminibus, quae haud peruia sunt, sed uasis solum uiam praebent, quibus id os enutritur. Atque haec foramina in primo osse tanto magis sunt conspicua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quod itaque pectoris os, illis costis quae orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latere arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundario gerit, eosque usus homini praestet, quos generatim thoracis ossa praebere in huius Capituli initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditorum quoque est propugnaculum, & malum granatum uulgo appellatur, quod (ut arbitror) unius balaustrij apicis imaginem illa accedat. A qua etiam forma, uulgo ipsam epiglottalem appellat cartilagine, ab imagine uidelicet laryngis^l operculi, pectoris ossis cartilaginis specie non admodum absimili. Verum huiusmodi nominum copiam ad praesentis libri calcem unà cum ceterorum ossium nominibus subiiciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi forte costarum ductus in costarum ossibus longe quam in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa^l quum primum à uertebribus abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & hinc ad thoracis latera deorsum semper oblique uersus anteriora declinant, quousque in cartilagine desinunt oblique ac circulatim sursum in anteriora porrectam. adeo ut costae ubi cartilagine primum educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo sursum flectantur. Iste costarum ductus non in illis solum quae pectoris ossi committuntur, euident est: uerum & in reliquis omnibus, si forte duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscure sursum spectat. quanquam interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uero ac inferioribus magis latet.

Pectoris ossis utrinque lunatum.

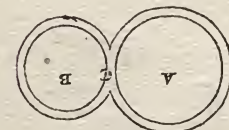
Pectoris ossis substantia.

Pectoris ossis usus.

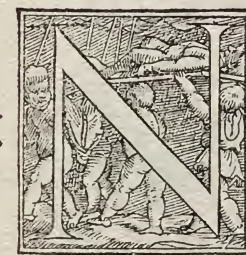
Mucronata cartilaginis usus.

Costarum ductus.

DE CARTILAGINEA QUAE CORDIS BASE SCRIBITUR SUBSTANTIA, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnae arteriae & arterialis uenae radices perfunctorie exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibus ue diuisas, & duobus circulis similimas. Ac A quidem arteriae magnae radicem notat, B uero arterialis uenae radicem. C autem connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu connascuntur. Iste connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudis figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maxime ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportune facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

4 10 f. lib. 6 sub B, C, D. 8 8 f. lib. 6 sub E, F, G. quibus characteris bene notantur.

FORSTAN praesenti libro, os aliquod praeter misisse uideamur, hoc loco etiam osseae cordis substantiae mentionem faciendam duximus. Galenus nanque ab elephatis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiae magnitudinis exectum prodidit. & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uero cartilagine acribit. Ego autem haecenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaque sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiam obseruo cartilagineam, quae mea quidem sententia nihil est aliud, quam^l magnae arteriae & uenae arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices haec, in quibus membranarum bases consistunt, quae materiam

Li. de Ad. m. se. 3.

Humanum uero osse de- scribit.

Cartilaginea cordis substantia.

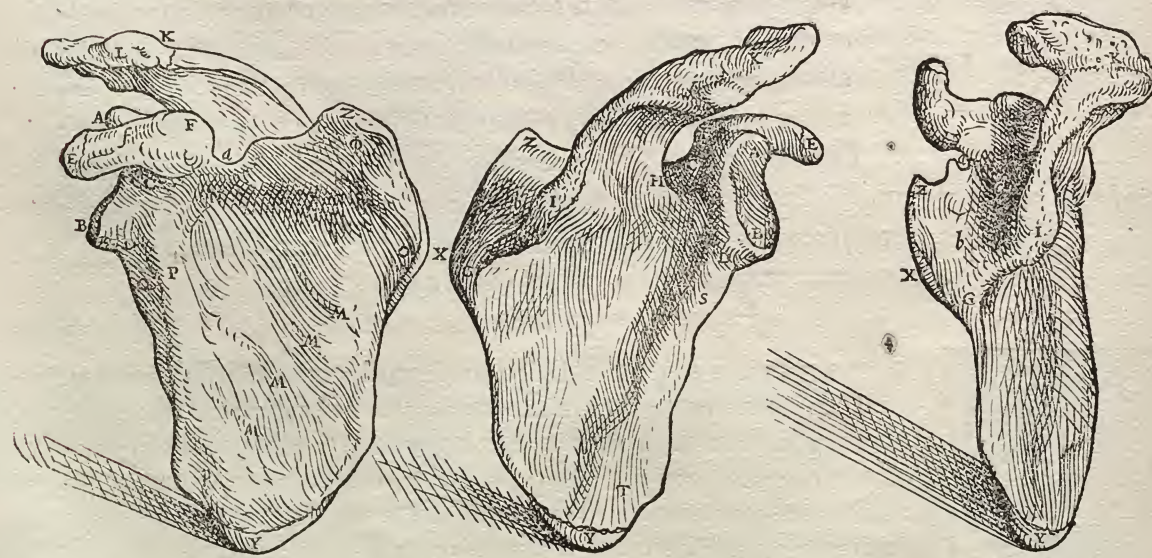
terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quam reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare non nihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurescit, ut quadrupedū costarum cartilagine in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæc itaque uasorum radices perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuasq; ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul connascuntur uniuerturq; ac ubi optima cartilaginis consistet portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circulorū portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modo accuratè ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar *A* aut *V* efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab *V* imagine *uossiles* nuncupato, alsimilant. Neq; fat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermone adiecere, cordis basim, atq; ideo etiam uniuertum cor, ab ipso nō secus firmari quam linguae radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi osse firmatū, moueri: non expeditentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nō minus suffulciri posse, quam ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quam uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hætenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quam grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & *λ* simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersim in hunc modum *λ* sinistrum decussatim secet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

Anatomicorum
lapis.

Medicorum
& pharmacopolarum
in-
postura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI SECVND. TERTIA. GESIMIPRIMI CAP.

TRIUM QVAE HIC PRÖPÖNVNTVR FIGVRARVM ET
earundem characterum Indicem, proximè sequens pagina exhibet.

PRI

P R I M A uigesimi primi Capituli figura internam, seu anteriorem scapulae dextrae sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextrae scapulae externam posterioremue sedem ostendit.

Tertia, scapulam dexteri lateris in latum depictam continet, ut sinum gibbae exteriorisq; scapulae sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulae costam, et scapulae spinam cōsistit. Verum idiam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura *Z*, *X* & *Y* scapulae ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. *Z* uero, & *a*, & *A*, superiorem scapulae notant costam. *Y* autem, & *B*, costam scapulae inferiorem: adeo ut *Z* superior sit basis angulus, *Y* inferior angulus: *A* & *B* tertius scapulae angulus, quem scapulae superior et inferior costæ cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem seorsum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, *B* 1, 2 Scapulae sinus, cui humeri caput articulatur. In secunda figura *B* notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. *A*, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura *A* indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulae partem, à qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, unā cum externo capite musculi cubiti flectentium anterioris pronascitur.

C, *D* 1, 2 Ceruix seu collum scapulae. Verum *C* etiam insignitur radix interioris scapulae processus, qui *E*, *f* & *F* insignitur. Deinde *C* in prima figura sinum quendam indicat, sub inferiori scapulae processu conspicuum.

E, *f* & *F* in prima figura, & *E* & *F* in secunda, interiorem insinuant processum scapulae, in quo *F* protuberantem notat partem, cui clavicula alligatur, & penè innititur. *E* uero, processus huius appendicem. *f* autem, asperam commonstrat partem, à qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui *K* indicabitur) pertinens.

G, *H* 2 Radix spinæ scapulae, seu ipsa scapulae spina, quæ in homine summū producit humerū, quem *K*. *K* in prima & secunda & tertia notat, et *L* etiā in prima ac tertia. Est itaq; *G* & *H* spinæ exortus longitudo. Quod uero ab *H* ad *K* fertur, summus est humerus. Vbi enim *H* cernitur, illic spinā à scapula dorso abscedere dicemus. Verum *K* priuatim notatur summi humeri appendix.

L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ claviculae paratus.

I, 2, 3 Scapulae spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad *G* enim, & *I*, & *H* spinæ scapulae est crassior, quam alibi. *A* *G* uero per *I* ad *K* aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter *I* & *H* consistit, & in prima inter *L* & *a*, leue est, & minime asperum.

M, *M* & *c*. 1 Instar obliquoarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi à costarum conuexis scapulae cauo essent impressi.

N, *O*, 1 Sedes in interna scapulae regione magis caua, quæ secunda figurae literis *G* & *H* respondet.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulae sedem prominet.

p 1 Hæc sede inferior scapulae costæ latus ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulae inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. *R* incuria elapsus est.

S 2 Ad scapulae externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

V, *V* 2 Hic externa scapulae sedes propter crassitiem inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter *V* & *V*, & *G* & *H* consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulae, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulae.

Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulae regionem modicè protuberans.

Z 1, 2, 3 Superioriorem basis angulum antea notauit.

a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costæ scapulae conspicuus.

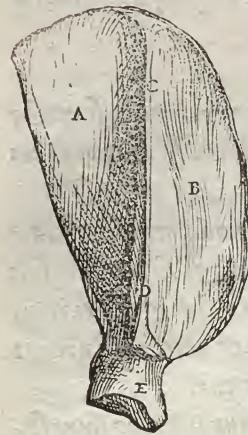
b, *c*, 3 Sedes in externa scapulae regione inter spinam & elatiorem scapulae costam consistens. *V* & *c* aut priuatim scapulae sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. *c* aut foraminulū indicat hic frequenter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

Q V A R

QVARTA VIGESIMI PRIMI

CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N T I figura externam seu posteriorem canis scapulae sedem in hoc delineauimus, ut prompte expendatur hominis scapulae ad canis, aut ouis differentia, quam in summo humero, aut superiori scapulae processu notabimus. Significet igitur *A* & *B* scapulae gibbum, seu dorsum, ac *A* quidem ipsius inferiorem sedem, *B* autem superiorem, & animantis collo capitae propiore. *C* & *D* spinam scapulae notent, super scapulae ceruicem non excedentem. *E* scapulae ceruicem.

Scapularum
situs et nexu.

Scapulae
situs.

Scapulae for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulae.

S C A P U L A E utrinque singulae posteriori thoracis regioni uersus superiora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq; uertebri, costis, & ossi u literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulantur. Occipitis quidem ossi beneficio secundi scapulam mouentium musculi, qui etiam hanc multarum uertebularum spinis committit: uti & tertius scapulae motuum dux, qui ceruicis uertebri illam necit. Quartus uero scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebularum spinis firmat. Costis scapulam comittunt primus illam mouentium musculus, & thoracem mouentium secundus. Ossi uero u referenti septimi eius ossis peculiarium musculorum ope scapula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quae alia clauiculis donantur, ex abundanti ligamentorum auxilio, scapula clauiculis coarticulatur, clauiculaq; contermina est. In omnibus uero animalibus brachios seu humerus ipsi articulatur, ac proinde si hominem scapulis destitutum sinxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius namque articuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut moueatur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione, collum quoddam seu ceruix scapulae protuberat, in cuius extremo sinus tam alte lateq; exculpitur, quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus motibus mouendo ex usu est. Atque hic sane primus praecipuusq; scapularum usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque ipse quidem penitendus, thoracis uidelicet partium costis interclarum communitio atque custodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo ante prouidentes quae occurrunt laesurae sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori munimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimo plerumque & solis manibus ante periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, coteri, abscondi, quam quod laesum sit, ad pectus pertingere concedamus. Thorax enim respirationis est organum, quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autem insiti caloris fomes, irascibilisq; animae sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thoracis sedi, & anteriori aequale ab occurrentibus periculum impendeat, eorum uero quae obesse possunt praecognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non praesentibus nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sane & hic quoque Naturam artificium quoddam machinari, posterioremq; thoracis sedem ne utiquam negligere. Quocirca instar ualli & mirabilis propugnaculi uertebas thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos & scuta, firmissimoq; muro obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurum minime ignorans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & a qua originem aptissime ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profecto summæ opus est iustitiae, eodem osse ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas efformare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censerique queant. Scapula enim inaequalis est admodum, omniq; ex parte sibi dissimilis, praeter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appendices, eiusq; generis reliqua, e quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli differentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum namque ipsius latus, quod basim scapulae perpetuo uocabimus, ea scapulae sedes est, quae secundum dorsum longitudinem thoracis uertebularum spinis proximè exporrigitur. basis haec obliqua constat linea, quae superius & inferius, uersus corporis latus oblique ueluti in circuli conuexum inclinata, in medio autem crebro paululum lunata cauaq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota scapulae

pulae basis, hunc in modum (gibba est, deinde basis haec tenuis admodum uisitur, quamuis inferiori tamen parte & superiori modice quam alibi crassior appareat, & inferioris partis crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque duae adnascuntur appendices: una quidem, quae grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuo apparet, ad basisq; inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, a qua scapulae spinam principium ducere audies. Praeter has appendices etiam basi mollis quaedam cartilago adnascitur, eius cartilaginis generis quo ossium extrema nulli commissi ossi, augeri solent. Verum in hominibus haec cartilago longe breuior minorq; est, quam in ouibus & bobus, alijsq; animalibus, quorum scapulae thoracis potius incumbunt lateribus, quam, ut in homine, posteriori thoracis sedi uertebri proxima. Atq; ita primum scapulae latus basis uel se habet, duo autem reliqua inter se uariant. Inferius enim, ab humiliore basis sede admodum oblique sursum in anteriorem ducitur: superius uero (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo haec latera in angulum coeunt, & latiusculam scapulae partem suis extremis finibus continent, in qua ceruix scapulae sinusq; conspiciuntur, humeri caput excipiens: adeo ut haec sedes (si modò anguli loco censerique possit) tertius scapulae angulus futura sit, quandoquidem primum angulum superiorem basis angulum numeramus, secundum uero humiliorem. Ceterum duo haec latera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discrepant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius a basi sursum conscendit, eo crassius & insigniter ipsissimum efficitur, non aliter quam si Natura huius lateris beneficio, scapulae alioquin tenui & infirmæ magni robur addidit uoluisset, ac deinde secundario quibusdam musculis commodi exortus locum praeparauisset. Praeter id enim quod musculorum quorundam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulae sedem cauiorem reddit, & in externa sede seu gibbo, ueluti sinum efformat, ipsum quoque in sua externa sede prope inferiorem basis scapulae angulum compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus educitur, ut musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti a pectore reflexum, retrorsum ducitur. Quinetia interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id scapulae ceruicem terminat, etiam oblongus sinus aliquantulum asper inaequalisq; conspiciuntur, musculus principium porrigens, quem a scapula enatum cubiti extensionis autorem in secundo libro asseremus: inibi perpetuo inferius hoc scapulae latus, inferiorem costam ueterum more appellatur, qui superius inferiusq; scapulae latera modice uocauerunt. Porro superius scapulae latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulae ceruicis superior regio consistit, interiorq; scapulae processus exoritur, hac namq; sede superius scapulae latus impense crassescit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulae processus radicem, sinus quidam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris neruorum dorsalis medullae furculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulae sedem adeunt. Ceterum scapulae ceruix, quae inter superioris & inferioris scapulae costarum fines habetur, crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinem incrassata cernitur. Ceruicis tamen longitudo seu interuallum, quod a superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quae ab anteriori parte in posteriorem pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatur, & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, superiori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter impressionem accidit, hic internae ceruicis sedi factam, tendinis eius musculi ducendi gratia, qui intro antrosumq; brachium circumuertit. Praeterea sinus ceruicisq; scapulae superior pars, in hoc procerius extuberat, quod aptius hinc duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium anterior censebitur. Hic scapulae sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo incrassatus, non admodum alte caelatur, neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri capitis quod ipsi articulatur, longitudini & amplitudini. Quod sane in hoc articulo Natura peculiariter machinatur, aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi forte femoris cum tibia articulum excipere uelis, in quo tibiae sinus femoris capitibus non respondere, ac priuatim in illo quoque articulo Naturam aliquid moliri intelliges. Quae igitur parte genu ab aliorum articulorum ratione differt, suo dicemus loco: nunc uero humeri articulus uenit explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulae sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia, exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (praeter peculiaris huius articuli

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulae
anguli, ac latera,
rum plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
lae.

Sinus humero
excipiendo par-
tialis.

I liga-

Tertium os a
Galenus in sum
mi humeri cum
clauicula ne
xu recenseri.

summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquam & hic Galenus etiā in libro de Ossibus audiendus est, qui cōpaginem praesentis processus cum clauicula ἀγκύλιον nonnullis dissectionis professoribus uocari asserit. Vbi etiam subiungit, hic quosdam tertium os praeter processum hunc, & clauiculam in solis hominibus ponere, idē acromion & λατάνδριον uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium usu in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, praeter hunc scapulae superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculae ad illum scapulae processum cōtextui insternitur, & a quo membranae ligamentaeque pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidius cōmittitur. Galenus in quinto de Administrandis cōsectionibus libro huiusmodi os Hippocrati ἀγκύλιον uocari ait, ipseque eo nomine ibidem id appellat, quemadmodū in libro de Ossibus testabatur, quosdā hic tertium quoddam os collocare, idē ab illis ἀγκύλιον nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac ferē in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulae processum ἀγκύλιον uocitauerit, aut saltem huius scapulae processus cum clauicula compagem, adeo ut non parum Galeni inconstantiam hic admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilagineum os mihi occurrit. Neutiquam enim arbitror Galenū, peculiarem superius cōmemoratam huius articuli cartilagineam ossis loco habere, quū eius generis cartilagineas ad ligamēti naturam a uera cartilagine plurimū recedat, neque ossis ullo pacto sint: quin etiam quum haec in simia perinde ac in homine reperitur. Et si forte ossis loco habenda esset, praeterquam quod Galenus aliter huius meminisset, & articuli interuenire, non autē ipsi in sterni scripisset, etiā reprehensione nō careret, quod peculiare os in clauiculae cum pectoris ossis articulo, & rursus in inferioris maxillae ad superiorem articulo & in genu nō statuisset, quū interim illic huius generis cartilagineas manifestius quam hic in summo humero appareant, etiā illae Galeno incognitae & praetermissae uideantur. Adeo ut adhuc multo satius sit, peculiare hanc cartilagineam (et si ossis esset) ossis nomine nō haberi, quam simul tot ossa Galenū latuisse, clam innuere. Haec itaque mihi hic nunquā, quantum uis diligenter Hippocratis nomine secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisque perspectū habeo, Galenū id nunquam etiam uidisse: & si ausim eod usque in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum huiusmodi os cōfinxisse a quadā cum ossiū, quae sesami semen referūt, similitudine, quae aliorū ossium articulis contextibusque ita apponi audies, quemadmodū cartilagineū os Galenus hic consistere prodidit. Lubens igitur cōcessero, tertium id os me in homine non magis quam in simia reperisse, ut neque qui mihi secanti adfuere ullus, utcunque etiā ut a singulis id obseruaretur, sedulo semper monuerim. Ac proinde si quis id os, aut simile quodpiam praeter processum scapulae & clauiculae mihi ostēderit, fidem do in humeri cum scapula articulo, me aliud eiusmodi quid longē dignius atque in artis operibus egregie perpendendū, ocyus cōmonstraturum. quod uel sola hac occasione sciens nunc praetereo. Quamuis interim neminē ignorare uelim, nullum unquam animal, praeter hominē, simiā, & sciurum, & si recte memini, glirem mihi occurrissē, hoc superiori scapulae donari scripsit, intellexisse solū hominē hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiā interiorē scapulae processum separatim nanciscuntur) & alijs quae mensae apponi solēt quadrupedibus, nullū superiorē scapulae processum (at duntaxat spinā) spectaret, parū de simijs cum Galeno sollicitus. Liceat igitur superiorē hunc scapulae processum nobis tantisper Summū Humerū, aut Superiorē processum, dum uerior occurrit sententia, appellare. Porro cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinentibus detur, tum demū melius explicabimus, ubi clauicularū historiā aggrediemur. Praeter hoc enim quod ad superiora humeri luxationē is processus prohibeat, & tutissimū humeri articulo propugnaculū sit, & quod musculorū insertioni & exortui elegāter famuletur, in hoc potissimum iuuat, ut accedēte clauicula humeri articulo a thoracis lateribus & costis quā longissimē remoueat, illumque in eo situ referuet, quo maximē ad suos motus, quos uarios differentesque admodum molitur, indiget. At haec in clauicularū descriptionibus resumētur diffusius, iam enim ali quando opportunū erit, scapularū sermoni modum imponere: praecipue quum aliud enarrandum nihil super sit, nisi forte per quā exiguū, cuiusmodi esse posset, basim scapulae quā appendicibus decoratur, utcunque fungosam fistulosamque uideri, & nonnulla foramina in scapulae spinā porrigi, quae ipsi (quum crassa sit) uenas deducāt, nutrimentum illi suppeditaturas. Cernitur autem unum subinde in illa amplitudine, quam superior scapulae costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulae sede, qua haec impensius cauatur.

Quibus tantū
animalibus su
perior scapu
lae processus
obseruatur.

Summi humeri
usus.

DE

PRIMA VIGESIMI SECVNDI
Capitis figura.

SECVND A.

TERTIA.

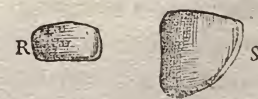
TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
ipsarum characterum Index.

PRIMA praesentis Capitis figura dextri lateris clauiculam anteriori externaue & superiori sede expressam habet.
Secunda, posteriorem interiorē uel dextri lateris clauiculae faciem, unā cum superiori quoque ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorē eiusdem lateris clauiculae sedem cōmonstrat.

- A_{1,2,3} Clauiculae capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.
B₁ Capituli huius primus angulus.
C_{1,2,3} Secundus capituli angulus.
D_{1,2,3} Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura manifestioris doctrinae gratia, indici characteris D hic superposita.
E_{1,3} In anteriori clauiculae sede protuberans linea ē directio primi anguli B insigniti, notatur.
F_{2,3} F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculae indicatur, quam F & G in secunda figura utcunque etiam ostendunt.
G_{2,3} G priuatim indicatur asperitas, ad lineam F insignitae posteriora apprens.
H_{1,2} Clauiculae longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F inferiori ex parte protuberaret.
I_{1,2} Hac sede clauicula ad superiorem scapulae tendens processum dilatescit, superiorisq; sede (quae etiam I ad K usque notatur) gibba est.
K₁ Asperitas in ea clauiculae sede conspicua, ubi haec anteriori sui parte maximē caua cernitur.
L, M₃ Latiusculae sedis clauiculae inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.
N₃ Hac sede clauicula etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulae processum fertur.
O_{2,3} Clauiculae sedes maximē retrorsum introrsumue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.
P₃ Locus insigniter asper, in inferiori clauiculae sede conspicuus, qua superiori scapulae processui coarticulatur.
Q_{2,3} In tertia figura Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulae processui committitur. In prima uero figura & secunda Q sedes indicatur, qua id tuberculum consistit.

HANC figuram integrum erit praesentis Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilagineam exprimit, clauiculae cum summo humero articuli peculiarem. Altera autem pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculae cum pectoris ossis articuli.

I 3 IN

Clauicularum
numerus.

Eandem ad
pectoris os ar
ticulatio.

Peculiaris
cartilago ar
ticulationis
clauiculæ cū
pectoris offe.

Mira clau
iculæ curuitas.

Curuitas
us.

Humeri arti
culi cū
costis remou
etur, & clau
iculæ ac summi
humeri us.

IN VTRISQUE lateribus clauiculæ (quæ Græcis *κλειδεις*, Latinis uero etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ consistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in illis articulantur^b sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus exculp^otos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quam postica latiores, internoque latere altiores quam externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum^c capita pectoris ossi cōnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertet, illam quodammodo triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcumque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus. Tertius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porro ut præsentibus anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumque obliquatæ occurrunt. Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium^d procedens, multo longior uisitur. quæ uero à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuaturque est. Atque ita se habet clauiculæ capit^ois circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læuēque est: cartilagine tamen unā cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verum et si caput cartilagine non minus quam & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæque caput, cartilago quædam adeo ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecumque est, ac æqua omni ex parte constat crassitie, & quæ sinum respicit, admodum læuis est, & unctuofo humore perfusa, sinuque seu pectoris ossi nusquam connata. Item quæ cartilago clauiculæ conringit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & hæc cartilago non minus triangula sit, quam clauiculæ caput pectoris ossi articulatam. Clauicula ab hoc cum pectoris ossi articulo, non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur. A pectoris enim ossi procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uero concava efficitur. Verum illico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concava uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeo ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ articulatam processui nuncupatur, antrosum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris ossi articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uero à summo humero anteriori parte insigniter breuiter flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulo propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic nostro respondet, præcipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modum obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, merito posteriori seu interiori parte caua est, quum hæc asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uero à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessario rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrosum uergit, quousque processui illius partem contingat, cui apte coarticulati possent. Tantum autem hic antrosum porrigitur, quantum retrorsum abscesserat ipsius gibba parte in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat. Si enim clauicula à suæ longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera proropens, neque elatori scapulæ processui apte articuletur, nihil profecto obstar, totam scapulam clauiculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proxime applicari, articulumque humeri costis uicinisimum fieri, hæc occasione quamplurimos brachij motus præpediri. Brachium nanque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quæ clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque motibus duci potest, quod ipsius cum scapula arti-

articulus à thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsius proximè quemadmodum in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquam moliremur: quemadmodum accidere nouimus, quum luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alæ ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeo necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulum à thorace plurimum distare uoluit. quod sanè præstitit superiori scapulæ processui, qui ita producit, ut clauiculæ beneficio à pectore detrusus, sustentetur ac stabilietur, ipseque articulus hac occasione procul à thorace disjungatur. Articulatam uero clauiculam huic processui minimum extuberanti tuberculo latiori, quam longiori, & nonnihil obliquo: talis hinc confurgit articulatione, ut quod nam os suscipiat suscipiatur ue, disjungere uix queas. fit enim hic ea articuli species, quam Græcorum ueteribus *ἀγρὸπιδιαν* uocari diximus. Clauiculæ pars quæ superiori scapulæ processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus ampliusque cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisque rara est, quam reliqua clauiculæ portio, quod uidelicet hæc partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernuntur. Ipsa enim clauicula in suæ longitudinis medio solidissima est, quod etiam hic sit tenuissima, quodammodo teres. non enim prorsus teres est. In humiliori nanque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quæ incipit non procul à clauiculæ capite, quod pectori articulatam, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut muscululus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, quæ ipsi primæ thoracis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula tuberculo radicis interioris scapulæ processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promittitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porro inferior hæc clauiculæ sedes, ubi linea illa desinit, clauiculæ ampla uisitur, sinuosa fit, & aspera, idque potissimum iuxta conuexum clauiculæ ad superiorem scapulæ processum, ubi ligamenta articuli hunc contentia ualidiora quam superiori sede enascuntur. Superior uero totius clauiculæ regio læuis omnino est, præterquam iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A clauiculæ enim parte superiori iuxta pectoris os muscululus ille enascitur, qui etiam à pectoris ossi pronatus, in mamillaræ capitis processum implantatur, capitisque motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uero clauiculæ parti scapulæ superiori commissæ processui muscululus ille inseritur, qui scapulam sursum ducentium primus recensetur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipsius capitis anguli, linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ desinens, à qua non minima pars musculi brachij pectori adductentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu articulatione caua uisitur, etiam asperitas notatu digna consistit muscululo brachium attolenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculæ sede nihil, quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam tuberculum hic protuberans ubi clauicula inibi maxime gibba est, idque tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum constituit, ligamentumque ad interiorem scapulæ processum educit. Præter hæc in clauicula uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermone foraminula quædam non prorsus peruia adijci uelis, quæ interdum duo, interdum tria in maxime solida clauiculæ parte, & potissimum in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculæ nutriendas.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRÆSENTIS CAPITIS figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uero in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modo subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatam. D, E Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,

I 4 cui

Clauiculæ ad
summum hum
erum nexus.

Clauiculæ sub
stania, rubra,
asperitates, læ
uitates, & fo
ramina.

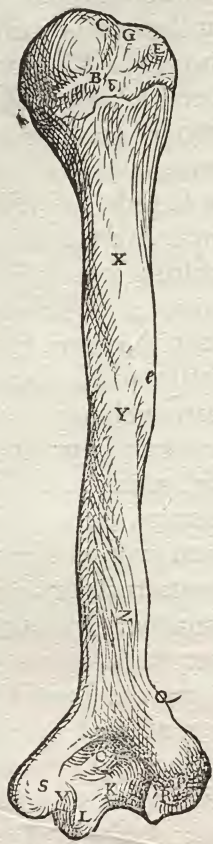
cui ligamenta articuli inseruntur. Verum D externi huius capitis anterior caput indicat. B uero posterius, quod in secunda figura magis quam in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modo figuris subiiciemus.

PRIMA VI
GESIMITER
tij Capitis figura, dex
tri humeri anteriorem
faciem referens.

SECUNDA
HUIUS CAPI
tis figura, dextri hume
ri posteriorem faciem
proponens.

- H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubiti flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sedē in appendice notat, I uero eā quae in humeri ceruice consistit.
- K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulae notat, L uero & M sinus latera. & L rursus internum latus, M autem externum.
- N 1 Sinus ad rotulae superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.
- O 2 Sinus ad superiorem rotulae partem in humeri posteriori sede admodum altē excauatus.
- P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulat. In prima figura huius Capitis pars apparet, quae cartilagine incrustatur. In secunda uero ea pars, cui radius non committitur, uerum musculorum exortui eleganter subseruit.
- Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutae lineae protuberat.
- R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia excelsus.
- S 1, 2 Internum humeri tuberculum.
- T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum aduentum paratus.
- V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.
- X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quae sinuata est: Z uero inferiorem, quae gibba cernitur. Y impressionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.
- a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem eius partem: a uero & c locum, qui utrinque ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres si mul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uero superiorem, quae gibba uisitur.
- e 1, 2 Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.
- f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

H V M E.

V M E R V S Celso, atque alijs compluribus id os uocatur, quod scapulae & cubito articulat. Graecis (uti & Latinorum quamplurimis) ὀστέον nuncupatur. Ut uero totam ossis & musculorum molem cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs si quae brachij constructionem ingrediuntur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis mentio incidet, id Humerum, aut interdum Brachij os appellabimus: quum autem reliquas membri partes unā cum osse indicabimus, Brachij

uoce non inopportune clarioris doctrinae studio, utemur. Humerus itaque, Galeni sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula & tibiae os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiae os crassitudine & grauitate perinde atque ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere humerum longe superant, adeo ut pleraque nobis praeter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verum id cum alijs permultis Galeni concedemus auctoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire. Summa igitur humeri pars, qua is scapulae articulat, admodum magna appendice constat, quae in duo dirimitur capita. quippe haec interna ipsius sede amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quam medij globi modo protuberans efformat caput, quod laeue aequaleque est, & cartilagine incrustatum scapulae sinui articulat. Hoc caput, appendicis internum latus constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quam medium occupans. Ceterum appendicis externum latus, quodammodo in aliud asperum & inaequale protuberat caput, non quidem articulationi cuiuspiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaque ligamenta humerum scapulae necessitudine implantantur. Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posteriorique eiusdem capitis sede, amplius quidam patulusque sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri sede magis quam in posteriori patulum, seu amplum profundumque, tanquam in uallem ligamenta inseruntur. In caput uero externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moliuntur. & quemadmodum omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut a quibus aliquid principium ducit, asperae inaequalesque sunt, sic quoque & praesens sinus una cum externo capite asper inaequalisque cernitur. Porro praeterquam quod hoc externum caput inaequaliter prominet, uariumque est,

alio quodam sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in "anterior nimirum, & "posterior quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori appendicis sede caelatus, insigniter profundus, longus, & secundum cavitatem ad amussim teres perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod "externum caput est musculi cubiti flectentium anterioris. Quod autem sinum illum secundum concauum, caput autem musculi secundum conuexum, teres esse intelligo, neminem latere arbitror, dummodo sinus quidem omnes cauos, ea autem quae illis uehuntur insidentue, gibba esse, non ignoret. Ceterum oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri ossis sedem cui appendix coalescit, & quae humeri ceruicem perquam breuem & impense crassam constituit. atque ita superior humeri pars scapulae contermina se habet. Inferior autem, quae "duobus in cubito existentibus ossibus, ulnae nimirum & radio articulat, longe magis adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum ac tuberculum copia & imagine. Primum igitur, in medio inferioris humeri sedis, sinus cum suis tuberculis talis prorsus conspicitur, qualem in trochleae rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleae, rotunda orbicularisque in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri sede orbicularis rotundaque conspicitur pars, quam nullae imagini propius quam rotulae assimi laueris. Deinde, ut rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, sinu quodam (ut sic dicam) tereti, & laui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, sinemque in se quo minus aberret amplexantur: ita etiam haec humeri pars in medio sinuata est, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquisita rotulae tuberculis differt, quod perpetuo fere sinus rotulae latera aequaliter exporriguntur. Haec autem humeri pars "interno latere admodum insigniter prominet, & ad amussim rotulae respondet, "externo interim latere multo minus educto. Non sane, quod hic Natura magis quam rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit solers, sed quod neuiquam necessum erat, humeri sinus, seu orbitae latera, utrinque pariter exporrigi. Ut enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-

Humerus.
Brachium.

Humeri post
ferum non esse
omnium ossium
grandiorem,
ut Gal. in li.
de Ossibus cen
set.

Superioris
humeri partis
descriptio.

Inferioris hu
meri partis de
scriptio.

ro

ro proxima, quam in alio, protuberare citranoxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula elapsurum) ita quoque externum humeri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud ^{q. 1. fig. 1.} caput constitui mox subiungemus, cui radius articuletur, quodq; muri uice censerî potest, prohibentis ulnam extrorsum à sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulæ cum ueris rotulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circummoueri potest. Quamuis enim in ^{1. fig. 1.} superiori mediaq; orbitæ sede, humeri os insigniter sinuatum sit, longeque tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, & hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc humeri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnæ ^{2. fig. 1.} sinus, tuberaq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possemus, & tamen in his motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulæ sede humerus esset peruius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Exculpit itaque Natura in superiori rotulæ huius sede duos insignes sinus, ^{3. fig. 1.} unum quidem anteriori in parte, alterum uerò in posteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anterior. Sinus hi quasi squama duntaxat disrepti, ulnæ processus (quos *logouas* priuatim uocant) excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uerò cubitus extenditur, posterior sinus posteriorem ulnæ processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ flexionis ac extensionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quod scilicet nulla prorsus in angulum extensione, sicuti sanè flexione, indigeamus. Quia uerò præsentis sinus in cubiti motibus ueluti bases & obstacula sunt, quæ ulnam non ulro ferri sinunt, Hippocrates eos *basides* nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadâ cardinum imagine *γυμνωδὴς* appellatur. Cæterum istorum sinuum ulnum tunc demum accuratè intelligemus, quum & ulnæ descriptionem sequenti Capite absoluerimus. in præsentia autem inferior humeri pars adhuc est describenda. Ad externum itaq; humeri orbitæ latus, ^{4. fig. 1.} rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine incrustatum & læue, radij cum humero articulationi subseruit, & in radij superiore ^{5. fig. 1.} sinum subintrat, radiusq; (ut aliàs fufius exequar) ad id caput in prouum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à superiori ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quod in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quod in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis ue imaginem ostendens, in hoc paratam, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. Ab hac enim humeri sede, & acuta linea quæ ab hoc tubere sursum aliquouſque secundum externum humeri latus conscendit, sex enascuntur musculi, quorum ^{6. fig. 1.} primus is censerî posset, qui cæteris est latior, quicq; inter radius mouentes facile est longissimus, radiūq; in supinum ducit. Secundus sub illo exoritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. Tertius is est, cuius ope index, medius & anularis extenduntur. Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. Sextus, alter radius in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuncula ab illo humeri tuberculo feriatim ac infima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, uenarum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gratia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta ^{7. fig. 1.} externum latus orbitæ humeri sinum exigit, quo ^{8. fig. 1.} quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione ^{9. fig. 1.} insignem acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum externum, cui radius articuletur, prominenſ. Ad ^{10. fig. 1.} internum itaq; latus orbitæ humeri processus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplius est, ^{11. fig. 1.} musculus enascitur, qui lato tendine citem internam summæ manus adit. deinde ^{12. fig. 1.} duo brachialis flexus autores, insuper ex infima eius ^{13. fig. 1.} musculi oritur, qui inter radius in prouum mouentes, superior habetur. postremò & quorundam digitos flectentium ^{14. fig. 1.} musculorum obscura hinc pender principij portio. Neque ^{15. fig. 1.} etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, ^{16. fig. 1.} sinum leuiter exculptum ostendit, quo ^{17. fig. 1.} tertius brachij neruum deducit. Porro utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehendatur, obserueturq; non tamen ob id Galeno credendū est, qui ^{18. fig. 1.} id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interio sit. nam quod ^{19. fig. 1.} tamen non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id articuletur, quicq; quò minus tactu id dijudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articulatū, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam hominibus quibus admodum manifestò radius in prouum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articuletur. Cæterum non ambigo, hic Aristoteles sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sapius, tum maxime in libro de Comuni animalium gressu repetito, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum pleriq; alijs noster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exigua inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interm, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antroſum, illa autem retroſum hanc flexionem moliri docent. quod nò solum falsum est, uerumetia Aristoteles uno osse quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur, quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliantur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, forte quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundum longitudinem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis ^{20. fig. 1.} medium, quodammodo secundum longitudinem protuberat, & ^{21. fig. 1.} utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quàm deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium, ^{22. fig. 1.} quædam apparet compressio, ad quam ^{23. fig. 1.} neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum reipit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores sinuæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nò satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur ^{24. fig. 1.} anteriori superiori q; parte, sinus uerò ^{25. fig. 1.} posteriori ac superiori: rurſus ^{26. fig. 1.} anteriori inferiori q; sinus, posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. At que hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in disensionem uocari debeat. Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succederet insertio, & ^{27. fig. 1.} posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, imprimis ad ^{28. fig. 1.} musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem, alia occurrir iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentium anterior est: cuius interioris capitis ^{29. fig. 1.} carnosa pars, huic asperitati adnasci docebatur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & caput supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hic implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quæ maxima ualorum fertur series) cæclata, atque in amplum ^{30. fig. 1.} sinum medullæ afferuandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

Tum alibi, ut
etiam libro de
Ossib. Ca. 16.

Aristoteles
et quamplurim
um aliorum
laphus.

Medietatem
humeri parti
um descriptio.

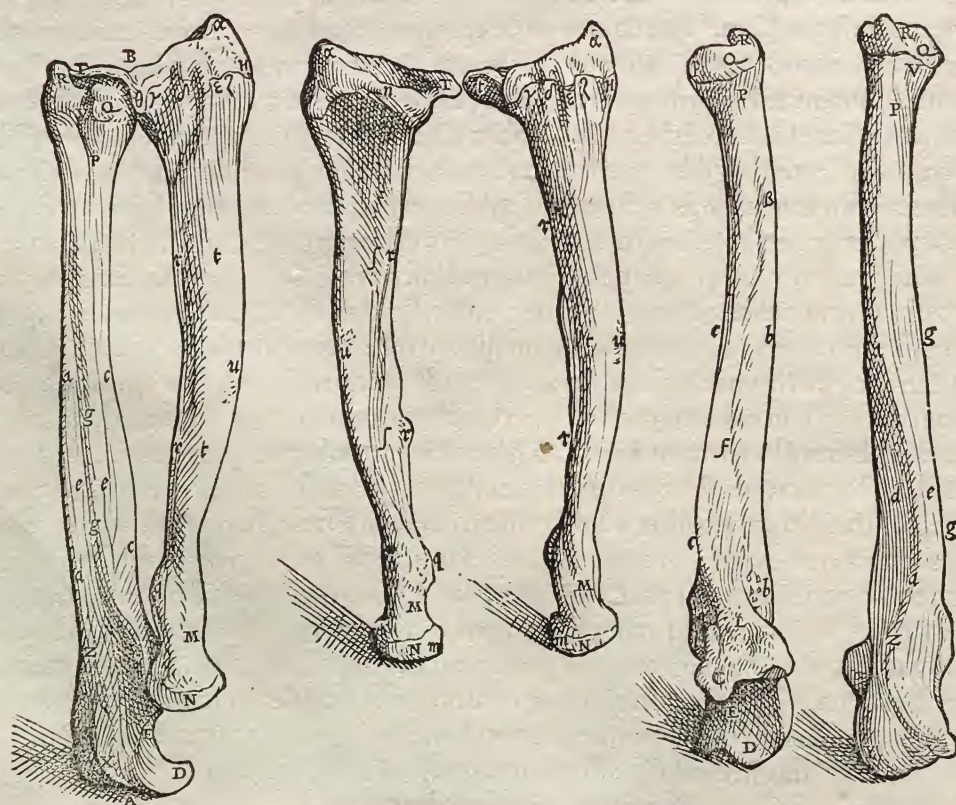

PRIMA VI-
GESIMIQUARTI
CAPITIS FIGURA.

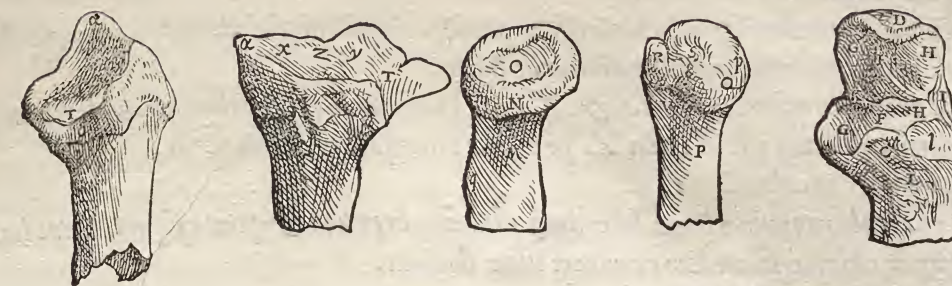

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
hac, uti & in subsequentibus ferè hu-
ius Capituli omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sunt obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrumne an sinistrum propona-
tur, nihil intersit.

SECUN- TER QVAR QVIN SEX
DA. TIA. TA. TA. TA.

SEPTI

QVID DECEM FIGURAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capituli figuræ subieciimus, denotent, ac omnium characterum
quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECUNDA uiginti quarti Capituli figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede, quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ueluti ex inferiori, seu aliâ ulnæ spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspectu sit,
quo ulnæ tuberculum caput ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistram cubiti pertinet, inferiorem radij portionem extero-
ri facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat osten-
dens. Undecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quæ humero coarctatur: B uero inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim hu-
ius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportune petes.

C 1, 5, 11 Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori
parte calatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1, 2, 5, 11 Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius ro-
tule regionem exculptum. Ad D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1, 2, 5 Ulnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius ita notat. F & F
F, F, tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberculi internum. H, H latus
G, G, tuberculi, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, quæ in suis lateribus infi-
H, H, ma ipsius parte à leui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum
I, K, gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

L 1, 5, 11 Processuli magnæ asperitatis in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Cernix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O, hunc O in nona figura indicat.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ cernix.

Q in iisdem figuris, ulnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius inna scitur, T notanda, atq;
à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartilaginis sedem indicat, quæ primum à radij appen-
K dicis

dicis sinu x, y & z indicandum pronascitur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2,6,10 Sinus in ulnae appendice & osis ulnae cui appendix adnascitur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulnae excarnis gibbus est. Verum Z priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1,2,6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1,2,5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum b priuatim in prima & quinta figuris huius lineae se dem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1,2,5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1,6 Vlnae latus prima linea & secunda circumscriptum.

e 2,6 Vlnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1,5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2,6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac b quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Tota hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem debiscunt.

l 5,11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3,4,9 Radij capituli sedes, qua ulnae sinui, insignito insidet.

n 1,3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5,10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1,2,3,4 9 Amplus abruptusque radij processus, cui tēdo musculi cubiti flectētū anterioris inseritur.

r 1,2,3,4 Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundū cubiti lōgitudinē ulnā respicit, extuberās.

s 1,3 Internum lineae r prius insignitae latus. t, t 2,4 Externum lineae r indicatae latus.

u 2,4 Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiarib. musculis, hic ualidius infereretur.

x, y, z 1,3 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminū constituēs, cuius partes x & y indicari possūt.

α 1,3,4 6,7,8 Radij appendicis maxime prominēs portio, qua sinum cui brachiale articulatur superiori aut interiori sede adangit, & procerius quā appendicis ulnae processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.

γ d, e, f, u His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radij appendicis regio cum ipsa osis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε et ζ tertium, u quartum. In secunda θ. autem figura θ sinum indicat radio ulnaeque communem.

Cubitus.

Vlna.
Radius.

Vlna ad humeri articulum, & ipsius hic processu & sinus descriptio.

UNIVERSA^a pars inter brachium & brachiale consistens, Graecis *κῦβιτις*, Latinis uero Cubitus appellatur. haec duobus constat ossibus inuicem incumbētibz & coarticulatis, quorum^b inferius, quod & longius est, *κῦβιτις* quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis ossibus extructae partis cum ligamentis, uenis, arterijs, nervis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, superius uero Radius (uti haecenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo haec ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primum itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctatur. Vlna enim ad humeri^c orbitam rotulam uel apertis in hoc exculpta sinibus, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaque, & appendice non minus quā humeri inferior sedes destituta est, duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anteriorue habetur, ac anterior quidem is est, qui sinum in anteriori humeri sede ad elatiorē rotulae regionem exculptum spectat, suisque tuberculis illi sinui ad amissum congruit. est enim processus hic amplius

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formae quodammodo respondet, sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorē rotulae regionem caelatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior ampliorque multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior ampliorque merito euasit, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem *ὠλεγον*, Dores autem *ὠλεγον*, Hippocrates uero *ὠλεγον*, Galenus porro iam *ὠλεγον*, iam *ὠλεγον* uocauerunt. Quae uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus confunduntur, non haec solum unica cubiti uoce crebro uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusque flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obsecruiorem reddam, id lubens a lectore cōtenderim, ut perpetuo eadem uoce toto contextu me uti patienter ferat, neque haud scio cuius copiae gratia, aut obscuri nominis proprii occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnae processus, ille quidem anterior, hic uero posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellant: non expedientes inde ipsos humeri^d tubercula quae ad rotulae ipsius latera habentur, & deinde^e inferiora femoris capita, aliosque nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. In horum ulnae processuum medio, quā se inuicem e regione spectant, grandis exculpitur sinus humeri rotulam excipiens, illique omnino respondens. Primum enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundiū quā semicirculus, caelatur: nostrique C, ac Graecorum *σ* imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma Graecorum ueteres hunc sinum *σιν* appellarunt. Sinus iste non obiter tantū C modo exculpi, uerū ut ad amissum humeri rotulae responderet, in ipsius medio tubere obtuso amploque protuberat, quod secundū sinus illius longitudinem fertur, & utrinque ad^f latera ita comprimitur sinuaturque, ut funi chordae uel quae ad trochleae rotulam uoluitur, possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulae sinui (ut sic dicam) pariter secundum concuum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnae sinus tuber sinui rotulae conuenit. & depressa sinuataque rursus tuberis latera, rotulae sinus extuberantibus aequatur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnae sinus internum latus, alius ipso externo cauatur: quod uidelicet internū rotulae latus, multo procerius externo prominat, extuberetque. Vniuersus hic ulnae sinus laevis est, & cartilagine incrustatus, & unā cum suis processibus rotulae ita coaptatus, ut si uel minimū quid, aut magis extuberare, aut profundius insculpi, aut ampliari, aut stringi illum sinxeris, ilico uniuersam laevis articulationem, in hoc duntaxat afflabre constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum, ad quod nō solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum articulum stringentū robur. Ut enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum^g sedes sinum non respiciens, aspera inaequalisque est. Quamquam denud non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inaequaliter protuberat, quodammodo quoque sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium musculorū insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior^h musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere-
tur, & musculiⁱ secundos ac^j tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum haec anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorū nomine asperis^k quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad haec, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae sinus C literam referentis sede, utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis a sua circumferentia inibi definit, asperque redditur. non alia sanē occasione, quā ut ex hac ulnae parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quā humero iungitur, utcunque tenuis est, & ex^l oblonga tenuique ceruice in amplum orbiculatumque porrigitur^m capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, sinum exigit rotundum, & non ampliter cauum, quem humeriⁿ caput subintrat. Ad hoc caput radius in primum supinumque agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extendaturque radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimod radij sinus ad id humeri caput quoque inflectitur & extenditur, ad quod praeci-
pue iuuat humeri capitis lōgitudō, amplaque ipsius sedes cartilagine incrustata, quae nunquam a radij sinu in cubiti motibus abscedit. adeo ut non oscitanter Naturae praetereundum sit artificium, quae ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unā cum ulna flecti reflectique possit, & is interim eleganter in primum supinumque quiescente ad humerum ulna, ducatur.

K 2 Care

Radij ad humerum articulationem.

*Vlna ad bra-
chiale ductus
& inferioris
ipsius sedis hi-
storia.*

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorq; tanisper facta dum ad brachiale usq; pertingat, illic enim ex tenui longaq; ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *ὑποπόδιον* & *υποπόδιον* appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utq; ab ipso ligamen articulum continens pronascatur. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæqualem quendam nanciscitur sinum, in quem cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neq; brachiale neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferiori ad superiorem articulis, & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitulaq; articularum obduci laeuigariq; solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendenda ueniunt. Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquotusq; gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui ex carnis & musculis interfectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruofam tenuitatem musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensus cedit, brachiali ante paruum digitum insertus, idq; flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc alia adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune latus cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latus cum tertia lineâ efformat, quæ trium linearum acutissima asperissimaq; & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atq; in hoc producitur prominet uel, ut ab ipsa ualidum pronascetur ligamentum, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porro latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibusq; hic ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipsorum quoq; per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam consistens lineas magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi is principium ducit, qui radium in pronum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minus est compressum, & priuatim lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ quàm primæ deductam adipiscitur. Hanc Naturæ trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uis ac cognitio iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio, ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propinquius accedit, teres omnino esset, nisi secunda lineâ insigniùs inibi protuberaret, ac oblique deorsum protensa sedem adaptaret quadrangularem musculo, qui radij in pronum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendū super sit, id iam unā in

*f. fig. b.
g. fig. i.
h. fig. i.
i. fig. i.
k. fig. i.*

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque supra infraq; ulnæ committitur, in medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat, quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulnæ suffultus, in pronum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentum musculis constitueretur, quos necessarîo internam externamq; cubiti sedem occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radius obliquatur, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neque radij beneficio manus extrema, in pronum supinumq; ducitur. Equus nanque, ouis, eiusq; generis animalia solidis, aut bifidis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ ad eò connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidè citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quanto nos manu motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine, neq; etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ supra infraq; differenti omnino articulo, supra enim ulna radium excipit, infra uerò à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinus quidam instar quartæ circuli partis transuer sim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui internū latus capitis radij, cui sinus insculptus humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hic factum, in illo sinu uoluitur. Infra autè iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq; & insigni appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi sinus insculptus, illi non absimilis, quem paulo ante in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ sedes capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusq; articuli beneficio tantummodo in pronum supinumq; agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij ceruix consistit, radius asperum abruptumq; educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flectentium musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentum admittit men branæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latus perinde ac internum quoque, compressum sinuatumq; est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internum latus externo asperius est, quod priuatim musculi pollicis os flectens, nō infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi asciscat. Deinde superior radij sedes è directo dicta nuper lineâ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquotusq; aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum alter radium in supinum agentium breuior est, alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cælat, quod ipse nerueam potius quàm carneam insertionē efficiat, longiusq; in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatariq; dictum est, pleraq; examussum inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandè apta constitueretur sedes, cui brachiale articulari queat, necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulū, in hominibus paulo minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundario in pronum supinumq; agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superiorè brachialis sedem imitatus necessarîo transuer sim oblongus esse deberet, impossibile profecto fuisset & radium & summam manum in pronum supinum uel ferri, ulna interim ad humerū quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcimento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauī modo obfaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenue os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret, contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti alsimilant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede sinui in radij appendice brachialis gratia exculpi cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusq; sinus (uti sanè oportuit) ad radium

*Radius obli-
quitas.*

*Radius ad ul-
nam articula-
tio.*

*Radius secun-
dum ipsius lon-
gitudinem le-
uitas & aspe-
ritas.*

*Inferioris ra-
dij partis histò-
ria.*

*Cartilago
brachiale ab
ulna dirimens.*

Libro de Of-
fibus.
Primo de Ad-
mini. diffec.
Secundo de
Vsu part.

speciet. Atq; hæc sanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pu-
gnant. non enim lubet in hoc negotio alioqui satis prolixo, passim Galeni loca, à quibus pru-
dens dissentio, subnectere, rationemq; cur aliter sentiam subijcere, quum diligens lector etiam
non admonitus, hæc abundè animaduerturus sit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum
coryphæi placita, eaq; potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur re-
quirere soleo, iam præterisse uidear, in radij ulnæq; Galeni historia portionem & particulam
modò assumam, quæ prolixius sæpiusq; ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ pro-
cessus, quem stylo comparamus. Vt itaq; præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipsius scri-
ptis assequor) dimidiam sinus cui brachialis articulat portionem, ulnæ ascribit, acuto huic
processui priuatim ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; historia in libro de
Ossibus pertractat. Vbi autem paulo post brachialis ossa recenset, cõnexus speciem exprimit,
quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quod paruū digitum spectat, sinua-
tum esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenfer, ac ueluti duos brachialis cum
ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alte-
rum uerò ad acutum ulnæ processum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale
in obliquum ducere: ad illud uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus infle-
ctimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in
utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita
enim obliquum lateralem uel motum aliàs ferè semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici
posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum
absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nō secus impediret, quàm si palum
bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorū
sinistræ manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideremus, quando pueros nimium si-
nistra manu uti cernunt, metuuntq; ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro
si Galeni locum in secundo de Partium usu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem ar-
ticularionis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animad-
uerturus es, ut manus eius articuli ope in prouum supinumq;, & deinde etiam in latus ducere-
tur. Hanc sententiam re ad amissim perpenfa, non minus quàm priorem ueritati repugnare
fateberis. idq; tunc potissimum, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob
hoc præcipuè referri discas, ut radij motum, qui in supinum & prouum fit, extrema manus se-
cundariò sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus
ex Galeni sententiâ brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immoret, oves, bo-
uesq; liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatio Galeni descriptioni-
bus quodammodo respõdens, neque in latera, neque in prouum, neque supinum aptè moueri
potest. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum pri-
uatim in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale in-
teruenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur, cuiusmodi tamen cartilago in homi-
ne spectatur, in quo etiam processus ille non tantū cartilaginis illius altitudinē excedit, quantum
superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminent au-
tem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali
aptum, hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic
radij sinui non unicuique tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ
radio ulnæq; coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartila-
ginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, ra-
dijs sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum bra-
chialis os primo committi, illo quod subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur mo-
dum brachiale radio committitur. in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui ap-
pendix ipsius coalescit, ipsamq; appendicem interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri,
cum ut musculo cederent radium in prouum ducentium inferiori, tum ut exactum iter ten-
dinum serici aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autē huius
radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extrā ponatur) iniurijs ferendis pertinacior redda-
tur. netamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hac petentes, &
gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, sinus multi huic sedi insculpu-
tur, quibus tendines transuersis obducti ligamenti, tanquam per anulos traſſici, in secundo
libro describemus. Sunt autē huiusmodi sinus numero quatuor, ac primus quidem amplus
est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anulare extendunt. Secundus tendinem
transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tertius quodammodo gemi-
nus

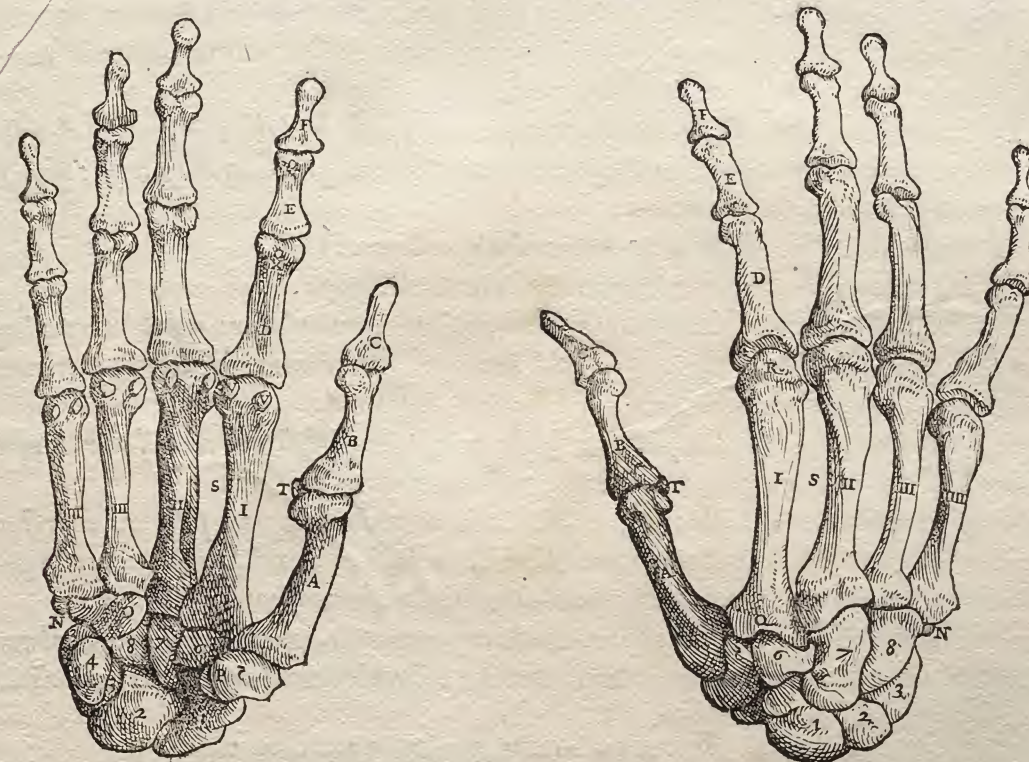
Sinus radij,
deducendis lo-
catisq; muscu-
lis ex ipsorum
sedibus apti.

nus est, bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unā cum
tendine musculi pollicem uersus indicem euercentis, extendentis uel. Quartus sinus leuiter
admodum exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum
transuersim tribus tendinibus obuolutum educit, quorum unus brachialis ossi pollicem susti-
nenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti si-
nus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatq;, uerum etiam ut tendo
illi ualidius implantetur musculi longissimū radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus,
etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articulat sede,
sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur, cuius potissimum beneficio paruus digitus
extenditur. atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicen-
dum superest, præterquam quòd solida undiq; consent substantia, illic tantum fungosa, ubi
appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara
dusq; humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM
QVÆ VIGESIMOQVINTO
CAPITI PRÆPONVNTVR.

SECVNDVDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA FIGVRA. CVIVS

(VT ET QVINQVE PRÆCEDENTIVM

figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unā
earundem characteres explicaturi.

D V AB

D V A E priores figurae non praesenti tantum subseruiunt Capiti, uerum etiam tribus ordine subsequenter, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam uel manum, quæ Hippocrati *ἐξώχης* dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale & postbrachiale ac digitos partitur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremum usque digitorum pertinet: quodque in brachium cubitum et extremam manum subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summæ manus sedem proponit. Secunda uero, eorumdem ossium externam faciem appositissime delineatam continet. Quatuor autem figurae has seriatim subsequentes, huius Capiti sunt propriae, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie expriment. Illa namque quæ tertio inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem commostrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, quæ cubito articulantur. Sexta brachialis ossium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uero index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex praesentibus figuris inscribuntur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper characterem indicatur, suumque nomen ita exhibet. Idem primum uocabimus, quod inscribitur. Secundum uero, quod 2. Sic itaque 1, 2, 3, 4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirum quatuor superiora, seu cubito proxima. Verum 5, 6, 7, 8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachialis sunt contermina.

I, II, III, IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi forte magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui praeposuntur, nuncupare.

A, B, C 1, 2 Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.

D, E, F 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio in cæteris est digitorum.

G 3, 6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articulat. atque sinus huius longitudo, transuersum in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uero sedem c, externam a u, c, d. tem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3, 4, 6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uero in b. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3, 4, 6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur. k uero in eisdem figuris sedes indicatur, quæ idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.

L 3, 4, 6 Sedes octauum brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari praepositum coarctatur.

M 3, 4, 6 Sedes octauum brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulat.

N 1, 2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octauum brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.

O 2, 3, 6 Processus octauum brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2, 3, 6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octauum ossis processum Onotatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem adeuntibus.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustentis superior, quæ brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indicis praepositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1, 2 Intervallum occurrens inter postbrachialis os indicis praepositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum intervallorumque est ratio.

T 1, 2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi praepositis, internum os notatur: in secunda uero figura, externum.

V, V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo praeposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminum, aut potius sinapis semini simile, secundo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appropinquemus.

EXTRE

EXTREMAE manus, partem cubito articulatam Graeci *λαγνύς*, nos Celsum imitati Brachiale appellamus. ea octo ossibus duplici ordine distinctis construitur. Quæ in natu gravioribus dura sunt & paruula, intusque parum fungosa, modicaque medulla appendicum modo oppleta, non autem prorsus medullæ expertia, & potissimum quæ horum maiora cernuntur. Haud parem enim omnia fortuntur magnitudinem, ut nec formam etiam, neque situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respondeat: & singula priuatim aliquid adipiscuntur, quo promptè ab inuicè discerni queant. Porro utcumque sint uaria, nihilo minus mutuo tam concinnè adaptantur, ad tantamque compositionis harmoniam accedunt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. Nisi enim ualidissima cartilagineaque ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis refeceris, & accuratè abraleris, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Cello ipsa incerto constare numero opinaberis. Cæterum cuncta nerueis his cartilaginosisque nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimant connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem nui expedit, concuam. Atque hæc tantum superficies ligamenti obuincuntur. Superius enim, quæ ossa cubito committuntur, læuia sunt, & cartilagine incrustata, quemadmodum & inferius, quæ postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, non undique aspera & inæqualia, ac ligamenti oppleta uisuntur, uerum omnibus apti læuesque sinus incisi sunt, qui cartilagine læui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capita uel similiter læuia, cartilagineque obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranæ uel interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi non nihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeo conterminè inuicem atque superiora sunt compacta. Quod etiam merito Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines constringens, quod superior cubito, inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisque coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniùs propinquiusque ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quam inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiae ratione dissectionum periti potissimum esse referunt: huic secundario patienti difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occurrentium uim articularum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hastam sagittam uel difficilius laxa quam tensa penetrare conspiciamus. Quamquam rursus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructa esse animaduertimus. Cæterum quibus nam sinibus tuberibusque brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: primum perpetuo uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: secundum uero, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: quartum uero, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicè ualidissimè proximèque committuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorè brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongique capitis, in radij ulnaeque sinum, ea concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in sinu radij appendici inculpto reponuntur: tertium uero cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quamquam externum tertij ossis latus etiam acutum appendicis ulnae processum tunc contingit, quum in externum latus summam manum inclinamus. Verum interim tertium id os sinum cartilagine oblitum, qui uisu dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprium habet, quum etiam processus ipse nisi secundum sinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseque radij appendicis in hac regione apex. Atque id uel tactu leuiter diiudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnæ, alterius manus pollicis apicem inferere quis fuerit adnatus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iunguntur, protuberantque, ut ueluti unum brachialis caput læue & cartilagine incrustatum constituat, quo id cubito articulat, multisque uehementibus motibus, ac si uno grandi efformatum esset osse, agitur. Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portio-

Brachiale octo ossibus constructum, inter se forma differentibus.

Brachialis ossis quibus sedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducuntur.

Cum duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum articuli.

Quæ quartum os sibi peculiariter uendicet.

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi tendo musculi inseritur, qui brachiale flexentium inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede musculi pronascitur, cuius beneficio parvus digitus à reliquis abducitur. Præterea & musculi suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti flexentium exterior est. adeo ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede, neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per *ἀρθρῶν* cōstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quod uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphaericum, sed paulo longius quam crassius: quia scilicet inferioris musculi educit, superius autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quam in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent. nos autem superioris ordini ascripsimus, quod tertio huius ordinis ossi coarticuletur, ac reuera in eo ordine consistat. Nunc cuparunt etiam Anatomici præfens os, cartilaginofum: non secus quam Marius os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sanè (quantum reor) quod id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facile durissimum & solidissimum sit, at quod cōtūm exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorū principia tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis molliusculæ speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriū ipsi tribuens, quod propugnaculum⁷ nervi cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundum id brachialis os reflectitur. Hic nervus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus nō reuoluitur. est enim ille nervus, quem à quinto brachium petentium, paulo post medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos furculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præfens itaque nervus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus secundum illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porro præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexam contiguumq; ossibus. Primum enim, præterquam quod radio articuletur, etiā secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcuq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintū brachialis os cum sexto efformat. Verū Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsū interim tyranni more nullum susceperet, insignem in ipso celauit sinum, quo unā cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi granderondumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus. tertio autem, amplo connexu per *ἀρθρῶν* constringitur: adeo ut tertium os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur. Tertium os modicè protuberante, sed amplo tuberculo in sinum subit octauū ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc⁸ peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptū primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq; sexti ossis capitulum admittit, adeo ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirū ac sexto coarctetur, & præterea id priuatim quoque⁹ primum pollicis os sustinet. In inferiori nanque ipsius sede¹⁰ sinum adipiscitur patulum & oblongum, ac in¹¹ interna¹² externaq; sede magis quam in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie cōmittitur, quæ motum edit omnibus manifestum, aliter multo quam brachialis ossium inter se cōnexus, cuius motus ita latet, ut uix diiudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor¹³ postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte¹⁴ sexto brachialis ossi coarticulatur, portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utrique ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur, adeo ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unā cum primo postbrachialis osse contingat. Porro secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

quo, capite¹⁵ septimi ossis brachialis sinu leuissimè ac oblique exculpro articulatur acutiori sui parte latereq; interno¹⁶ sextum brachialis os modicè contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi¹⁷ laeuius, ac in superficie tantum excuatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscure illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat, dein septimo ossi leuissimè¹⁸ protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulatur, estq; inferioris ordinis minimū, quem admodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quam octauum quinto paulo grandius cernatur. Septimū os suo capite rotundo, ac impenitus protuberante, in communem primi secundiq; ossis sinum subit, hacq; ratione duobus illis ossibus cōmittitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur, ab externo uerò latere articulatur octauo ossi ampla admodum articulatione, quæ depresso sit capite, sinuq; in superficie tantum celato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quæ est septimum os uehementius octauo ossi cōmittat, attamen id omnium brachialis ossium creberrimè uersus interiora luxatur: tum quod grandius sit, neq; ita facile, ac cōtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quod ligamentū interna sede hoc os uicinis colligans, nō a quæ crassum sit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potissimū accidit, quod Natura ligamenti mole crassitied¹⁹, tendinibus iter occupare uoluerit, qui frequenti multitudine, hæc ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti. Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq; duobus cōmittitur: septimo quidem, ut paulo antè retulimus, tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein præter hæc duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo subijciuntur, adeo ut & id quoq; quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit²⁰ ossiculum, ex illorum numero²¹ quæ sesami seminis imagini assimilata, *σπυροειδὴς* Græcis nuncupatur. Ad externū enim lateris coarticulationis postbrachialis ossis paruū sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum, quæ ideo hinc quodammodo uacua relinquitur, quod hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id ossiculum, quando adest, priuatim hanc articulationē firmare, ac postbrachialis os paruum sustinens digitum nonnihil suffulcire, atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundanti huic quoque ossiculo, præter illa quæ nuper dixi, contiguum uisitur. Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi primum uendicat, quod ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit²² processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedū) opportunè uehi contineriq; possent. Vt uerò tanti tendinum molli sedes hæc aptior redderetur, etiam quintū brachialis os interna sua sede²³ processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octauū ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processum illorum apicibus ualidissimum²⁴ ligamentum enascetur, quod transuersim tendinibus circumdatum, ipsos, ne à sua sede²⁵ aberrent exurgantue, contineret, amplectereturq;. Hæc sedes tendinum nomine excuata, utcunque laeuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittūt. Cætera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easq; sedes quibus ossa articulantur, inæqualis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademq; ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

DE POSTBRACHIALI.

Caput XXVI.

H V I V S Capitis figura ex prima secundaq; præcedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petende sunt. Quamquam et subsequenti Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.

PARTEM

Quot ossibus
sextum os con
terminum sit.Quot septi
mum.

Quot octauū.

Ossiculum ad
nexum quarti
postbrachialis
ossis cum bra
chiale positiū.Octauū ossis
processus.Quinti ossis
processus.

Postbrachialis
uoce uen-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor,
quibusdam quin-
que enumerantur.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducam, Græci quidem μετακαρπιον nominant: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinam, ac pectus aliquando uocant. uerum quia palma uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque completitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *subos* nomen etiam pariter accommodetur, ego hæcenus *μετακαρπιον* postbrachiale appellauit. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachiale ascribunt, quod in eodem fere cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatum sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantum duo ossa tribuuntur. quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non æquæ atque illa, inter se conterminum. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem fere modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciæque excipiunt capita. Postremo huc fortassis ductum fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inferitur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionum professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro audiremus) primum pollicis internodij digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *δυσκαρπιον*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachiali, infra uero secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per *συνκαρπιον* coarticulantur: hoc est differentia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uero sit, quod rectius nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum in diti præponitur, atque ita sensim sunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hic externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauam aptius hic efformaret. Quin etiam appendices hæc lateribus se inuicem cõtinent, & cartilaginei ligamenti internætu inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundum ac ab externa manus sede in internum oblongum caput desinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorum ossis sinum subintrat. Hæc appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertina cetera atque superiores, quæ brachiali coartantur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductu, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatum interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia, in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorum ossa flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

Postbrachialis ossium interualla.

Qui postbrachialis ossi annu scutis cedunt.

ut & hic quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchre extuberantia cernimus, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportuna trium brachiale flectentium musculorum insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt comune, uerum etiam intus oblongum sinum medullæ reponendæ aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissime quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modo manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigesimali quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum tres integrum ossium contextum exprimentes tabule, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniuit, estque postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineat. Præsentii itaque figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
G. V. R. A.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat. E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subiiceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio caput primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characterebus non obliterauimus. Verum istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimali quinti Capitis figuris petere integrum est.

41. fig. ca.
25. pollicis
ossa A, B,
C. indicis
uero D, E,
F indicant
tur. qualis
ratio etiam
reliquorum
est.

MNES manus digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam *φάλαγγες* & *συνκαρπιαί* & *λόφουλοι* uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cõtigit grandior, medullæ afferuanda gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus sunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigemus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissime colligitur, quoniam si illum excederet numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito for-
mari.

L quod

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamque digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficientia. Ex pluribus nanque constructa partibus leuiori negotio fatigantur, lassantur, & a suo robore exoluuntur, quam quae paucioribus efformantur: tunc praecipue, quum omnes particulae si mul coniunctae committantur (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarum munijs, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantibusque figuras digitos agere nequiremus, ut igitur uarie mouerentur, patiendi promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem praecatum os postposito, aut uehens uecto, maius esse operae precium est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacque ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorum formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quamquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteque obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figuram reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quae nulla extuberet eminentia, a foris occurrentibus frangenda collidendaue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accurate gibbi sint, intus uero ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quae omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existibus, ut interim praeteream duriusculam neruisque oppletam adipem, internae digitorum sedi, eorum quae iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorum occasione, subtenfam, atque in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patiendi pertinaciam examulsum gibbos construui. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxii, quumque inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuum relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quae modo diximus pollex paruusque digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunque latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uero contra internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturae solertiam in totius digiti figura uideamus: a qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorum os se offert, quod non supra infraque crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus fere longis ossibus commune cernitur, quae ad articulationem perpetuo crassescunt, augenturque. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleque admodum incommodarent, ipsique articuli, nisi amplioribus basibus concinne adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium a totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obelis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quae liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uero haec ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodque digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neque etiam in articulo regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent, si modo primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumque & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad haec, tertia digitorum ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantam sedem unguis occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusque ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multo aliter quam externa digitorum sedes: dum modo & hinc quoque primum pollicis os secluseris, quod brachialis ossibus interna ipsius sedes respondet. Nam et si supra infraque ad articulo rum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumque & planum est, at potius gibbum, magisque intus quam foris acutum. Quod sane Natura haudquaquam fortuito casuque machinatur. Secundi enim & tertij pollicis ossis interna sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profecto nisi ossium interna sedes ampla depressaque & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquam inniti cernimus.

Iusta ossium
magnitudo.

Decens ossium
& integrorum
digitorum for
ma.

Hic enim
modi figu
ras uicere
quibus di
gitorum os
sa capiuntur.

h. Manu et
tremas ma
sculorum
tab. 6. d. 1.
6. & 7. d. 1.
me hic sunt
confunduntur.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuerent, imo operae precium fuit, & ex hac ossium sede ligamentum enasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosque ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uero tendines ossibus exporrigantur, quaeque ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro affatim recensebimus. In praesenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaque pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum enasci, eo libro audies, tendinem musculi deducens, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentum Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquo aberraturum (ut qui undique musculis primo pollicis ossi proprijs con tineatur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumque, interna sede extrui, praecipue quum & id musculis ipsi attensis insertisque in do neum extitisset. Primis uero quatuor digitorum ossibus duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uero, qui succumbit, tertio implanta tur: adeo ut tribus horum digitorum ossibus eiusmodi uehatur tendines, eiusque generis ligamen tis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: praecipue autem pri ma & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertius enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur de pressa & plana. Aequum igitur fuit, haec ossa non secus formari, quam si una pars teretis cor poris diuisi essent, tendines uero ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituerent. Externae enim digitorum sedi eiusmo di nulli deducuntur tendines, armembranae modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascuntur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataque sunt, neque ulla pollicis paruusque digiti ac indicis ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum os sibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidia partis lateri, quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis di gitorum ossibus interna sede compressum amplumque cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profecto alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorum imaginem describens. Verum iam tempestuum erit, Naturae providentia in digitorum articulis con templari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti sinu subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronunciat, eandemque articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modo nihil dicam de tendinibus musculorum, qui digitos in latera ducunt, & a Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile sinus ostensuri, neque tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quin to brachialis ossi rara peculiarique committitur articulationis specie, quae & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumque modum parata est, ut priuatim magis motui qui in la tera perficitur, quam flexioni extensionisque subscriuiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exteriorique sede insignius, quam in lateribus, caelatur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum in ternum ac externum latus inculpitur, & interius exteriusque protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter cōgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulo rum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinus altius inibi inculptum, profundius subeat, id primum pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam quidam Graeci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, ro tundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongum est, in lateribusque uix ma gis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsum aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim aequè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulum in interna sede ualde deprimitur) secundum os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet, uerum quo minus id fiat, duo hic obstant officula sesami seminis imagini a Graecis assimilata. Quod uero secundum pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau sa est,

Primo de V
su parte.
Ossium digi
torum articu
lationis ratio.

Primo de Ad
minis. differt.

Primi polli
cis ossis ad bra
chiale nexus.

Secundi polli
cis ossis cum
primo articu
li species, ip
siusque motus.

1. fig. cap.
55 T.

L 2 fa est,

sa est, inibi adeo leuiter depressum, hicque (ut & in lateribus) aequaliter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quam uero affabre, quibusque rationibus Natura haec molitur, nihil sane promptius nos edocet, quam pollicis officia, quae post cognitam ossium constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quam prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. Secundum pollicis os tertio ossi, secus quam primum ipsius os brachiali, & aliter quam secundum primo, committitur. Inferior namque secundi ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quam ipsa capitula cartilagine incrustatur. Superior uero tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disinctos. Sinus hi, duo secundi ossis excipiunt capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundi ossis capitulorum medio cauatam, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimque tertium os excipit, ac mutuo ingressu ambo ossa tam scitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectique queat, nequaquam uero, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim non ultra rectam lineam extenditur, sed potius a flexione duntaxat erigitur, capitula sinusque articuli in causa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amissum respondent, in interiora magis quam exteriora feruntur, deprimunturque: ac in externam sedem adeo obscure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaque tertium os in posteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipsi articulo conducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & unà colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si aequè extendi, duci, in latera posset, atque iam magna Naturae providentia flectitur.

*Primi, secundi
et tertij arti-
culorum qua-
tuor digitorum
forma.*

Huiusmodi sane articulationis specie reliquorum digitorum secundi tertijque coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longe magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porriguntur, deprimunturque: in lateribus autem non admodum latefunt, sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur: adeo ut promptior sit flexio, quam aut extensio, aut in latus ductio. Quamquam rursum index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur: id quod potissimum ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quod autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequè acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, non ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed exigua quaedam ossicula, quae semini imaginis comparantur, hoc praestant, quia & articulum firman, ac ne plus aequo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorum articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quam ceteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quam digitorum ossium capita: quae in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summæ spei accuratissimi iudicij adolescens, generis preterea nobilitate ac ingenuis moribus singularique bonarum literarum ac uariarum disciplinarum eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRI-

*IOANN. CEN-
TVRIONIS
mobiles ac ele-
gantes digiti.*

GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregie teretes, longos, & ad omne artificium quam maxime idoneos, ac perelegantes) in posteriora adeo mirifice intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat: Quamquam is non digitorum modo articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebrae, miram laxitatem non mediocri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi fere digitorum est articulationis: quae etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos merito crassiora euasisse, quam in reliqua ossium longitudine. Quod autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumque capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accedit, ut toti internae huius ossis sedi tendendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inferatur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamque inflectionem tentans. Porro quinq; digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quae officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permutatae actiones imperfectius obirentur, pluribus uero in nullum usum indigemus. Quod autem si pauciores formarentur, pleraque actiones interciderent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice namque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quique ob id Graecis *αὐτὸς ἴσος*, quasi promanū dicas, nuncupatur) deperdito, omnes ceteri potestate interciderent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceant, qui furibus pollicem quo potissimum crumenae aut loculi praescinduntur,

non

non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem fere ratione etiam Athenienses Agnētis qui classe ualebant, pollicem praecindi decreuerunt. Reliquorum uero digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumque artium opera ipsis praecipue confici cernimus: & si quid uolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs operam praebent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amissum constrictos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accommodus, operculi modo alijs adiectus, porro si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impense dirempti disiungantur, id complecti debeant, praeterquam quod id pluribus digitis aptè comprehendendi, pluribusque suis partibus digitos accedere committique cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abduci plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externae sedi circumductis, totoque corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si sit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit: Quamobrem uero digiti inaequales extruantur, mediusque longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quod digitorum extrema ad aequalitatem pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorum in ambitu comprehendimus: quumque in ipsis liquorem, aut exiguum aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisque, uel fortiter emit tendis abijciendisque, aequalis undique apprehensio plurimum confert. Cōspiciuntur enim in unam circuli circumferentiam quinq; digiti concurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericum amplectimur. Praeterea ad manus accuratè ocludendas, quādo uel exiguum corpus uel humidum ad amissum continere animus est, digitorum inaequalitas usum praestat manifestum: atque huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicem namque qui ceteris digitis in officio opponitur, ipsis quoque situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicant, & pluribus sane functionibus manum impediret: ac imprimis eas intereiperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disungi adiungique. Quum uero transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruum digitum, consiluit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordinis laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruis digitis, quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullā sedem finit uacuam, index uero non paruam, quae pollicis beneficio ocludi obturarique modo operculi potest.

*Digitus cur-
uatus.*

*Pollicem pul-
chre esse situm*

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti praecipue famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti praeposita, & internam summæ manus sedem unā cum ossiculis hoc Capite describendis cōmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, X & Y. quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item hic impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti praelocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) φ, ω & *. Quin etiam figura intergram ossium compagem referentes, haec ossicula k notata proponunt.

Ceterum priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & φ insignita, ac A qui dem hic notat interioris ossis inferiorem sedem, & errae innitentem: B eiusdem ossis superioris sedem, quae caput spectat pedij ossis pollicem sustentantis. C exterioris minorisque ossis humilioris sedem indicat: D uero superiorem.

*a Videtur
haec illis fi-
uris, quae
in cap. ni-
tio recen-
sui.*

DISSECTIONVM professores quorundam ossiculorum meminerunt, quae quidem articulos implere, stringere, ac quod minus luxationi redderentur obnoxii, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusque sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportune faciam, si modo quibus nam in locis eius generis ossicula repererim, hic subiecero: unumquemque interim ad mouens, ut etiam in pluribus articulis, quam ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sensum namque & temporis successu illa in pluribus obseruauit articulis, quam prima

*Quibus sedi-
bus sesamina
ossicula repo-
nantur.*

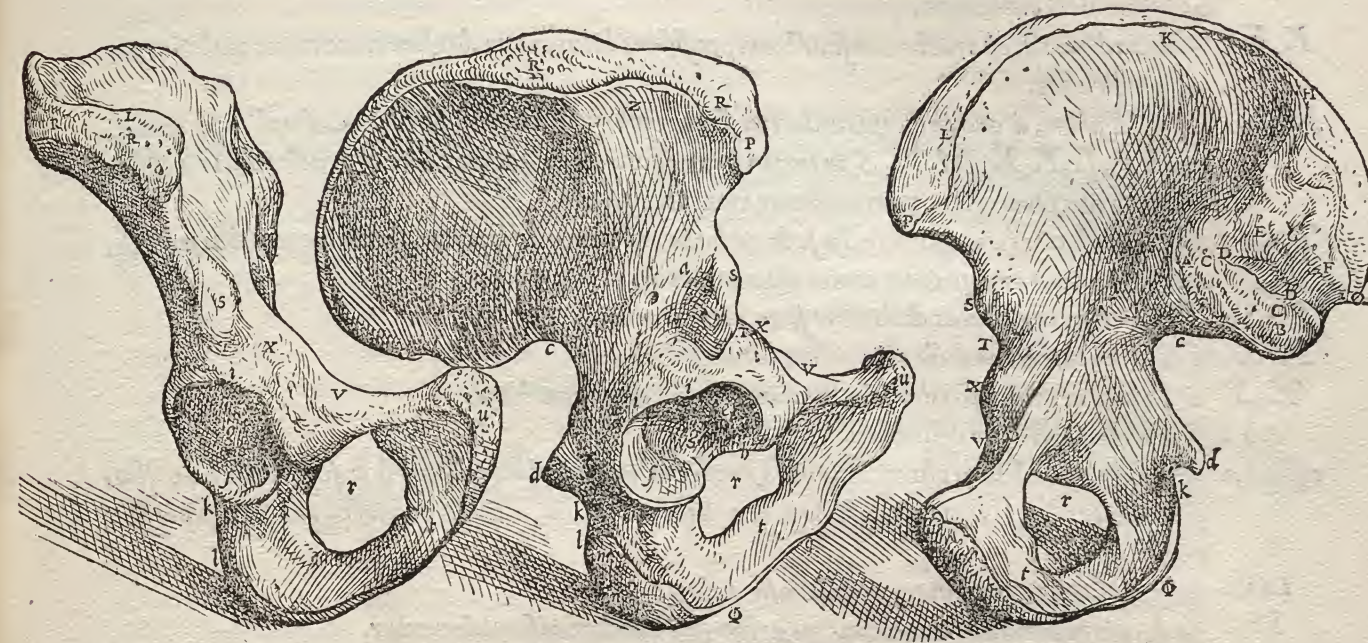
L 3 fronte

In manu. fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utcumque rotunda, & solida, & non multum ab orizae seminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breviora. utrum, ut orizae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, modo dicēq; cauata, & cartilagine ea parte incrustata est, qua primo pollicis ossi ambo cōmittuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internae sedi ad ipsius capitis radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigariq; incipit, ac unum ossiculum lateris externum interioris sedis capituli, alterum uero internum lateris eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumq; insertionem excipit. Ad hunc sanē modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantoq; pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Præterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positū animaduerti, quod sinui capita secundi ossis dirimenti, in interna sede præponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix mihi seminis magnitudinē æquet, adeo ut nisi in repurgatis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam à primis articulis) unā cum ligamenti abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notatu dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum suffulciens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremæ ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedij os paruum digitum sustinens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, præterquam in pollice obseruantur. in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, præterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subijciuntur. Quamquam quæ primo pollicis internodio subijciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internū externo longe grandius. Hæc quæ capiti pedij ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) cōmittuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine incrustata, illius capitis gibbo pulchrè conueniunt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidiæ parti emundatæ pisæ non absimilia. Hæc profecto longe sunt solidissima, & præterquam quod primo pollicis præficiuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis lateris protuberantia, quo minus à pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter præcauent. Atq; alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultæ philosophiæ sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nulliq; corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sanē utrumque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modo id ad mediā ciceris partem referas: aut si utrumque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tesseræ ex ipso promptè pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula hæc differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturq;: quanquam sanē corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relinquemus, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumq; immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisq; dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subijciemus, quantum uis etiam suspēsi furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quæ nuper huius ossiculi, cordisq; pueruli uirginis masculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuūq; cor exemerunt, ac (ut erant dignissimæ) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uerè occultis tenebricosisq; illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri assimilare possent.

DE

PRIMA VIGESIMI SECUNDA TERTIA
NONI CAP. FIGURA.

TRIVM PRÆSENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (qui pro Capitis contextus serie mutuo se consequuntur) Index.

HI S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri cōmissum. ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceletro ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarū est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecunq; exprimit, quæ externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Cæterum et somnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsi tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdividere licebit. Vt scilicet in secunda figura a c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad e lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis ossē quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter V, per s, & h, ad Φ: & in tertia inter V, per O, & s, ad Φ intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quæ scilicet in secunda figura ad sinistram lateris characterum V, s, h, & Φ consistit. In tertia autem ad dextrum V, O, s, & Φ.

A, B, C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium ossis notatur, quæ sacri ossis transversis necitur processibus. ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transversorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemq;. C & G oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processu oblongo sinui congruens. D & D longum ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorso spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amussim sacri ossis sinibus tuberibusq; respondens, quanq; E & F duo ueluti tuber indicentur, sinus sacri ossis obscure ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transversim duos illos sacri ossis sinus

L 4 inter.

intercedens. At huiusmodi non admodum accurate exprimuntur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effracta rupis modo uariam se spectandam offert.

- H, I, 2, 3** Quicquid ad dextrum **H** & **I** in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistram, portio nem ilium ossis indicat, posterius quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo educta.
- L, R,** **R**, **P** in prima: **Q** uero, **H**, **R**, **R**, **P** in secunda: & **P**, **L**, **H**, **Q** in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum **L** internum appendicis latus priuatim notatur. R uero & **R** exter num appendicis latus, interno minus compressum. **P** anteriùs appendicis extremum, **Q** posteri us appendicis extremum.
- K, K, 3** Sedes ad horum characterum sinistram consistens latus, nono dorsum mouentium musculo prin cipium præbet.
- M, N,** **O** **3** Tuber, a quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam **P**, **L**, **K**, **K**, **M**, **N**, **S** in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circūscri bitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.
- T** **1, 2, 3** Sinus in elatiori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis una cum primo crus petente neruo uiam præbens.
- S** **1, 2, 3** Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.
- X** **1, 2, 3** Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.
- Z** **1, 2** Prima in ilium ossis dorso admodum obscure apprensens linea.
- a, b** **2** Secunda dorsum ilium ossis linea.
- e, f, g** **1, 2** Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porro **g** separatim huius sinus sedem notat leui lubrica & cartilagine non incrustatam, altiusq; quam reliqua sinus superfici es, in sculptam.
- i, i** **1, 2** Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.
- h** **1, 2** Sedes ubi supercilia intercedunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.
- c** **2, 3** Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.
- d** **2, 3** Processus coxendicis ossis, a quo ligamentum ad sacrum os enascitur.
- k** **1, 2, 3** Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.
- l, m, n, o, p** **q** In secunda figura, **l** autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur. ac **l** quidem posterior appendix terminus insignitur: **q** uero anterior, **m** autem prima appendix impressio, **o** secunda, **n** tertia, **p** ad **q** usq; quarta.
- u, u** **1, 2** Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed **u** in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, a qua cartilago abscissit. in secunda uero, externa e ius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.
- r** **1, 2, 3** Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.
- v** **1, 2, 3** Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris se minaria uasa deducuntur.
- f** **1, 2, 3** Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uena & arteria, tertioq; crus peten ti neruo, uiam porrigens.
- t** **1, 2, 3** Hæc sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis muscu lum, & alterum ipsius corpus, educit.

Lib. de Offi-
bus cap. 20.

Ilium os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Ar-
ticulis.

T RANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium processibus, utrin que unum connectitur os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, Ilium os uocatur: anterior uero eiusdem ossis pars, qua in pubis re gione cum alterius lateris osse committitur, ampliterq; perforatum est, Pu bis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os ap pellatur. adeo ut unius lateris os non secus denominetur, quam si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterum Cello uniuersum os, eoxæ os: auctori uero Introductorij seu Medici, quemadmodum & Hippocrati nonnunquam ἰχθὺν (quod est coxæ dix) dicitur, quamuis interim & latiore posteriori huius ossis partem ilium, anteriorem uero pubis

pubis os uterq; aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomi na sectantium uenia etiam quum alterius tantum ossis lateris partis mentio mihi incideret, Ilium os posse dicere, quum ilis aut ille usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulan dis humeris formantur, ita sa ne hæc ossa in hoc præcipue sunt accommoda, ut femora ipsis articulentur, horumq; ope ho mo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo mu sculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mo uentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiæ, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum quoniam musculi ab his ossibus enascantur, quicq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minime prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi os sium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subiiciuntur, reliquasq; partes conti nent & amplexantur. Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam effor mant, quæ intestina concinnè sustinet, & uescam, & in fœminis uterum elegantissimè conti net, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primum itaq; ilium ossis, sedes sacro ossi commissa, egregie uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; effertulimus. Singulis nanque il lorum processuum sinibus, ilium ossis tubera, & eorumdem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; leuibus & carti lagine lubrica incrustatis, uerum cõnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classẽ quasi referendo, quæ cartilaginosa ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæ terum ossis ilium sinui, & tuberum quibus id sacro ossi committitur forma, ex sacri ossis descri ptione leui negotio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primum oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia pro cessuum sinus anterior pars, sinus ue supercilia, satis insigniter protuberat, porrigiturq; ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilissima eorum sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum si nibus eminere relatum est, oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amulsim su scipiens. Porro duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consisten tibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os nō æquè concinnè respondet, quum scilicet non adeo procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè cælantur. Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id fulciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hæc sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro ossi commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reli qua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassaq; ideo esse nouimus, ut ua lidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars in posteriora longè magis quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominẽtq; tum quod ilium os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouen tes & alios plerisque musculos paulo potè enarrandos, a se pronasci sinat: tum, ut ad postero rem sacri ossis sedem aptum cõstitueret locum, a quo quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: una cum dorsum mouentium undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quæ id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sa cri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumẽs. Porro reliqua ilium ossis am plitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundum totā semicirculi circumferentiam, appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocant, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, & si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendix autem sedes extrorsum prominẽt, ac ue luti illius dorsi spina iure censetur. Verum & si ueteres hæc nomina rectè instinuerint, & Gale nus quoque eorum nomen, ut & ossis sedium differentiã, apud illos fuisse animaduertit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiã & femur mouentiũ musculorum descri ptione

Ossium sacri
ossis lateribus
commisuram
uiscus.

Ilium ossis se-
des sacro ossi
commisura qua-
lis.

Ilium ossis pars
retrorsum ma-
gis quam sacri
ossis transuer-
si processus
exporrecta.

Ilium ossis ap-
pendix.
Spina.
Dorsum.

Lib. de Ad-
ministr. diff. 1.

Quibus mus-
culis appen-
dix occupa-
tur.

prione confudit: quod nos, quoad licebit cuitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, semicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalisq; & interno¹ externoq; latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
fede, ut haec inibi amplior euadat, & carnolam² transversa abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix cōprimitur, ampliorq; fit, ut potissima oblique³
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & oblique⁴ descendens
abdominis musculus ipsi inferatur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque ut illi ampliores carnosioresq; in illi lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis⁵ pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorq; est, una cum ilium ossis fede, cui appendix committitur, crassior est, quam⁶ pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendicis extremū, anterior uel spinæ ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod præter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum⁷ alter tibiae motorū primus, alter autē sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis fede, primum⁸ musculus enascitur, qui dorso motorum nonus erit, qui
ex⁹ laeui, sed utunque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transversa quinta
lumborum uertebrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum præter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam¹⁰ musculus occupat femur mouentium septimus, quem carneo amplexu¹¹ principio instar
semicirculi ex interna hac ilium ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum
sexti femur mouentium musculi tendine, primoq; crus petiti nervo, per¹² sinu ferri docebimus,
sibi priuati in coxendicis ossis exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis fede, iuxta superio-
rem¹³ acetabuli, cui femoris¹⁴ caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplius, & mu-
sculis hac descendentes respondens, qui in mundato ossis foraminulis quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laeue lubricumq; ac ueluti
sine gmate inunctum cernitur, ut recte ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, una cum
sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominens tuberculum hunc sinum augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum præter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latius con-
sistens, nonum tibiae mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utunque am-
plum inaequalisq; uisitur, paruum sinulum instar scissurae sibi uendicans, a quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internū sinus nuper dicti latius constituens, plurimum ad
coxendicis ossis robur confert, quod necessario crassum ualidumq; esse oportuit, tum articula-
tionis roborisq; nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius fede ad ela-
torem sui cum sacro ossis connexus regionem, crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert¹⁵ musculo femur mouentium decimo, qui in internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis fede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs toti ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriorē ilium ossis dorso sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duae admodum obscu-
re in ilium ossis dorso prominentes lineae indicant, quae semicirculi instar ductae, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, a primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculum educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae a secun-
da breuiorēq; lineam ad coxendicis usq; articulum pertinet, tertio femur mouentium musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sanē modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicitur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq; fieri, ut uniuersum corpus uni in-
nitens cruri fortius sustineret, aptaq; sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus incide-
retur. Huic enim coxendicis ossis sedi¹⁶ amplius rotundusq; & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus insculptus, nō omni ex parte laeuis, lubricaq; cartilagi-
ne in crustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica¹⁷ portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera caecisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
produendi gratia, quod teres in medium, seu uerticem femoris capitis inseritur. Deinde præ-
sentis sinus¹⁸ supercilia in anteriori ipsius sede laeuis, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

Quibus inter-
na ilium ossis
amplitudo.

Sinus coxen-
dicis ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera.

Quomodo co-
xendicis ossis
robor sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
so lineae, quae ip-
sum occupan-
tes musculi.

Acetabulum
femori articu-
lando paratum.

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Præterea in¹ humiliori coxendicis acetabuli sinus uel su-
perciliorum sede, id quoque animaduertendū est, supercilia nō cōtinuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare² uenulae hac in asperam & cartilagine nō obductam
acetabuli sedem exporrectae, articuloq; alimentum suppeditanti, a quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prom-
ptè mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam præbet, inter os & posteriore ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
to feratur, & sinus ille luxandi promptitudinē non adiuuet, utcunque etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisq; suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli supercilijs externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant³ ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans.

* fig. ca. 1.

lib. 2. p. 1.

ca. 1. fig. 1.

ca. 1. fig. 2.

ca. 1. fig. 3.

ca. 1. fig. 4.

ca. 1. fig. 5.

ca. 1. fig. 6.

ca. 1. fig. 7.

ca. 1. fig. 8.

ca. 1. fig. 9.

ca. 1. fig. 10.

ca. 1. fig. 11.

ca. 1. fig. 12.

ca. 1. fig. 13.

ca. 1. fig. 14.

ca. 1. fig. 15.

ca. 1. fig. 16.

ca. 1. fig. 17.

ca. 1. fig. 18.

ca. 1. fig. 19.

ca. 1. fig. 20.

ca. 1. fig. 21.

ca. 1. fig. 22.

ca. 1. fig. 23.

ca. 1. fig. 24.

ca. 1. fig. 25.

ca. 1. fig. 26.

ca. 1. fig. 27.

ca. 1. fig. 28.

ca. 1. fig. 29.

ca. 1. fig. 30.

ca. 1. fig. 31.

ca. 1. fig. 32.

ca. 1. fig. 33.

ca. 1. fig. 34.

ca. 1. fig. 35.

ca. 1. fig. 36.

ca. 1. fig. 37.

ca. 1. fig. 38.

ca. 1. fig. 39.

ca. 1. fig. 40.

ca. 1. fig. 41.

ca. 1. fig. 42.

ca. 1. fig. 43.

ca. 1. fig. 44.

ca. 1. fig. 45.

ca. 1. fig. 46.

ca. 1. fig. 47.

ca. 1. fig. 48.

ca. 1. fig. 49.

ca. 1. fig. 50.

ca. 1. fig. 51.

ca. 1. fig. 52.

ca. 1. fig. 53.

ca. 1. fig. 54.

ca. 1. fig. 55.

ca. 1. fig. 56.

ca. 1. fig. 57.

ca. 1. fig. 58.

ca. 1. fig. 59.

ca. 1. fig. 60.

ca. 1. fig. 61.

ca. 1. fig. 62.

ca. 1. fig. 63.

ca. 1. fig. 64.

ca. 1. fig. 65.

ca. 1. fig. 66.

ca. 1. fig. 67.

ca. 1. fig. 68.

ca. 1. fig. 69.

ca. 1. fig. 70.

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendicis os-
sis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quē
decimus femur
mouentium mu-
sculus uolui
tur.

Appendix co-
xendicis ossis.

Lib. 2. de Ad-
minis. dissect.

Pubis ossis
historia.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris & mu-
lieribus disse-
rentia.

* fig. ca. 1.

lib. 2. p. 1.

ca. 1. fig. 1.

ca. 1. fig. 2.

ca. 1. fig. 3.

ca. 1. fig. 4.

ca. 1. fig. 5.

ca. 1. fig. 6.

ca. 1. fig. 7.

ca. 1. fig. 8.

ca. 1. fig. 9.

ca. 1. fig. 10.

ca. 1. fig. 11.

ca. 1. fig. 12.

ca. 1. fig. 13.

ca. 1. fig. 14.

ca. 1. fig. 15.

ca. 1. fig. 16.

ca. 1. fig. 17.

ca. 1. fig. 18.

ca. 1. fig. 19.

ca. 1. fig. 20.

ca. 1. fig. 21.

ca. 1. fig. 22.

ca. 1. fig. 23.

ca. 1. fig. 24.

ca. 1. fig. 25.

ca. 1. fig. 26.

ca. 1. fig. 27.

ca. 1. fig. 28.

ca. 1. fig. 29.

ca. 1. fig. 30.

ca. 1. fig. 31.

ca. 1. fig. 32.

ca. 1. fig. 33.

ca. 1. fig. 34.

ca. 1. fig. 35.

ca. 1. fig. 36.

ca. 1. fig. 37.

ca. 1. fig. 38.

ca. 1. fig. 39.

ca. 1. fig. 40.

ca. 1. fig. 41.

ca. 1. fig. 42.

ca. 1. fig. 43.

ca. 1. fig. 44.

ca. 1. fig. 45.

ca. 1. fig. 46.

ca. 1. fig. 47.

ca. 1. fig. 48.

ca. 1. fig. 49.

ca. 1. fig. 50.

ca. 1. fig. 51.

ca. 1. fig. 52.

ca. 1. fig. 53.

ca. 1. fig. 54.

ca. 1. fig. 55.

ca. 1. fig. 56.

ca. 1. fig. 57.

ca. 1. fig. 58.

ca. 1. fig. 59.

ca. 1. fig. 60.

ca. 1. fig. 61.

ca. 1. fig. 62.

ca. 1. fig. 63.

ca. 1. fig. 64.

ca. 1. fig. 65.

ca. 1. fig. 66.

ca. 1. fig. 67.

ca. 1. fig. 68.

ca. 1. fig. 69.

ca. 1. fig. 70.

Cur pubis os
maximo fora-
mine peritum,
et dein ipsius
sinus & tube-
ra.

tem minori negotio leuiusq; uterum gererent, illium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa ossa extrorsum in-
gnius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando fœtui sedem efformant. Quod
autem nuper natis puellis partus facilius gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut compri-
mantur, aut disjungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id
pertinaciter uulgi nunc de his, nunc illis nationibus affirmer. Quamobrem uero pubis os ma-
ximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine
dubiosè nuncupatur) peritum sit, illi demum cognoscunt, qui ad amussim inter secandum di-
dicere, quoniam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascantur, illi enim arguunt pubis
os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uero interim fru-
stra animal grauariet, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hæc
aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deduciar-
bitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomæ rudis, nudam ossium com-
pagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena,
arteriaq; simul cum secundo crus aduente neruo, proprium sinum exigunt, in superiori pu-
bis ossis sede insinuat, & regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro feminarijs uasis
etiam elatius quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens
illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi
proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid,
foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, neruumq; non ad genu usque ramorum
serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori forami-
nis sede sinus cœlatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars,
qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc
enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruolum
caput secundi tibiæ mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis
sede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber
& quædam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus prin-
cipium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque poste-
rior acuram ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio-
nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium conne-
xus sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodammodo teres crassumq;
ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos
alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum
ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, sin-
gula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrumque os
tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxen-
dicis acetabuli centre simul commissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem
ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pu-
bis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus.
Verum quum hæc non minus in agnis hæc disq; quàm hominibus sint conspicua, cuius uel
inter edendum ea obseruare est integrum.

Ossa sacri os-
sis lateribus co-
missa in pueris
tribus ossibus
uari ossibus.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

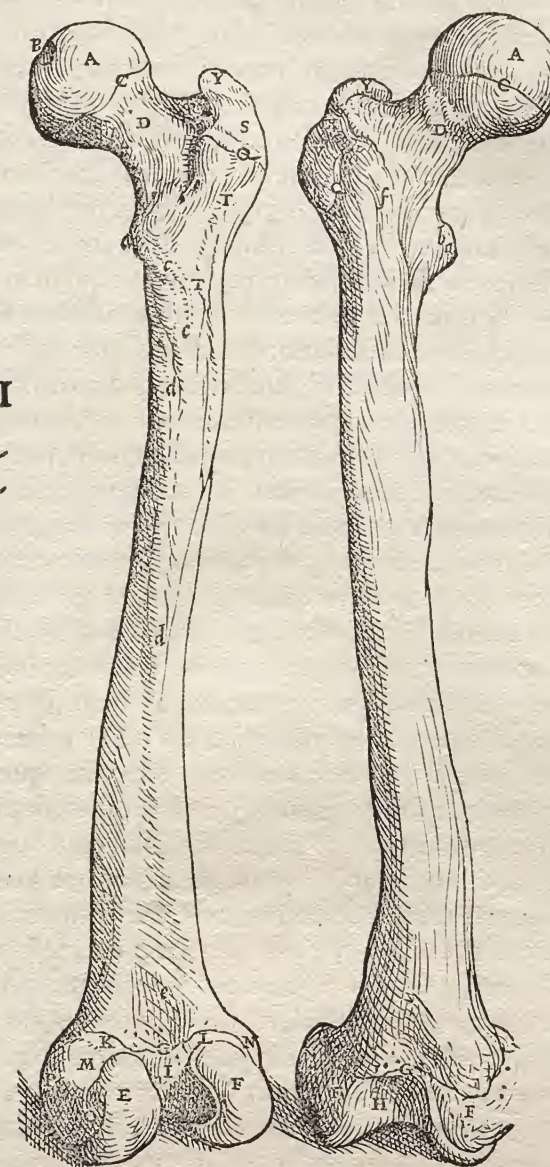
- A^{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
B¹ Sinus femoris capiti insculptus, & tertius ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
C^{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.
D^{1,2} Ceruix femoris.
E, F^{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
G^{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constitutientis.
H² Sinus, qui utriusque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
I¹ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.
K¹ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L¹

L¹ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes muscoli exoriuntur.
M¹ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem
characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAP-
tis figura, dextri femo-
ris os posteriori facie
delineatum re-
ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO-
ris dextri anteriorem
faciem osten-
dens.

- N^{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiæ mouentium
musculum uehens.
O¹ Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secun-
di, tertij & quinti tibiæ mouentium musculorum porrigerentur.
P¹ Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.
Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul
obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secūda coalitum huius
processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinū internæ præsentis processus sedi cœlatū.
T, T. Sin prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insi-
gnitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secūda, exterioris processus secū-
da impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
a, b, 1, 2 Interior femoris processus. Verum b priuatim in secūda, hic appendicis coalitum indicat.
c, c¹ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauus femur mouentium
musculi procedens.
d, d¹ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertio-
nem admittens.
e² Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
f, f² Aspera sedes, à qua octauus tibiæ mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO-

Femoris su-
perius caput.Duo inferiora
femoris ca-
pituli, et eorum
dem sinus.Lib. 3 de Vsu
part. 7 de
Administ. dis-
secti.

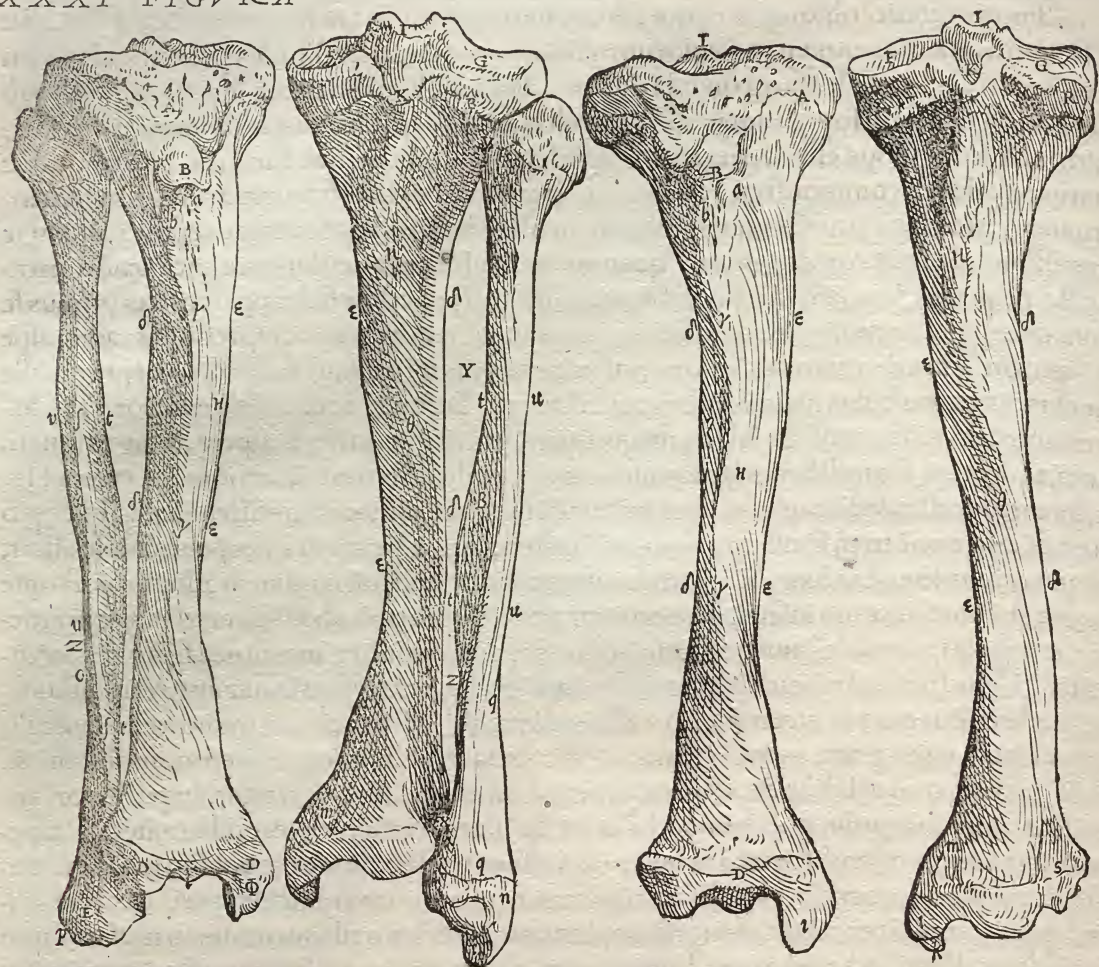
FEMORIS os magnitudine cunctis humane fabricæ ossibus præstat, in
auibus autem & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum
hæc adest) longitudine cedit. Hoc supra quidem coxendicis ossi, infra au-
tem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiorem enim parte,
qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput
obinet, prolixæ quidem ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxen-
dicis ossis acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput læue
& cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic
dicam) centrum consistit, angustum profundumque & inæqualem cõmonstrat sinum, cui teres
ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidisimè implantatur. Inferiori autem sede
femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porrigin-
tur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ osse articulo ex usu fuerat. Hæc nanque ossi ti-
biæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; possit, ne-
quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcumq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris ca-
pita retrorsum ideo producantur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrosum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe-
moris sede nequaquam promineant. & quamuis hæc, in anteriori eorundem sede, sinum osten-
dant utrisque capitibus communem, & impense patulum, læuicq; cartilagine incrustatum, ista
men aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non
ab simile apto tubere sinum illum subire audies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo
institueretur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atq;
in ipsorum medio amplum profundumque sinum utcumq; asperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeq; tibiæ ossis tuber excipit, quod in tibiæ
ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentum educere scribemus, quod ualidisimè illi sinui
inseritur, unà cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam si-
nus iste, deducendo totius corporis maximo neruo hac simul cum uena & arteria in tibiæ
contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora
ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimò deor-
sum reperere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium
principia porrigrant. Ab elatiori nanque interni capitis sede primus pedem mouentium mu-
sculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede, secundus, & tertius quoque, pedis
motibus præfecti exoriuntur. Dein si musculus in poplite latens ab osse aliquam sui exortus
portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua
ipsius origo ex ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum
latus tendo inseritur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc
femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossicu-
lum paruum, & illis quæ selamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior
posteriorq; horum capitum sedes se habent. latera uerò eorundem multis cecis foraminulis op-
plentur, ut ualidisima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porro
externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius la-
teris regionem insculptum, ac quarti tibiæ mouentium musculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac oblique reflexus, à suo ductu aberraret, Natura ipsi hunc sinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nul-
lum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam osse iuxta posteriorem lateris sedem
compressio apparet, qua tuto tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non recl-
nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè protuberat, atque secundum ipsius posteriorem
sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autem hæc deducti, trium primorū & quinti
tibiæ mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femo-
ris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, in si-
gni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neu-
tquam comparandus, multoq; inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora
conspicius, & appendice similiter adactus. Græci ambos τροχαντήρες, quasi rotatores dicas,
nuncupant: hunc anteriorem, illum uerò posteriorem appellantes, quum tamen simpliciter

Duo femoris
processus seu
rotatores.

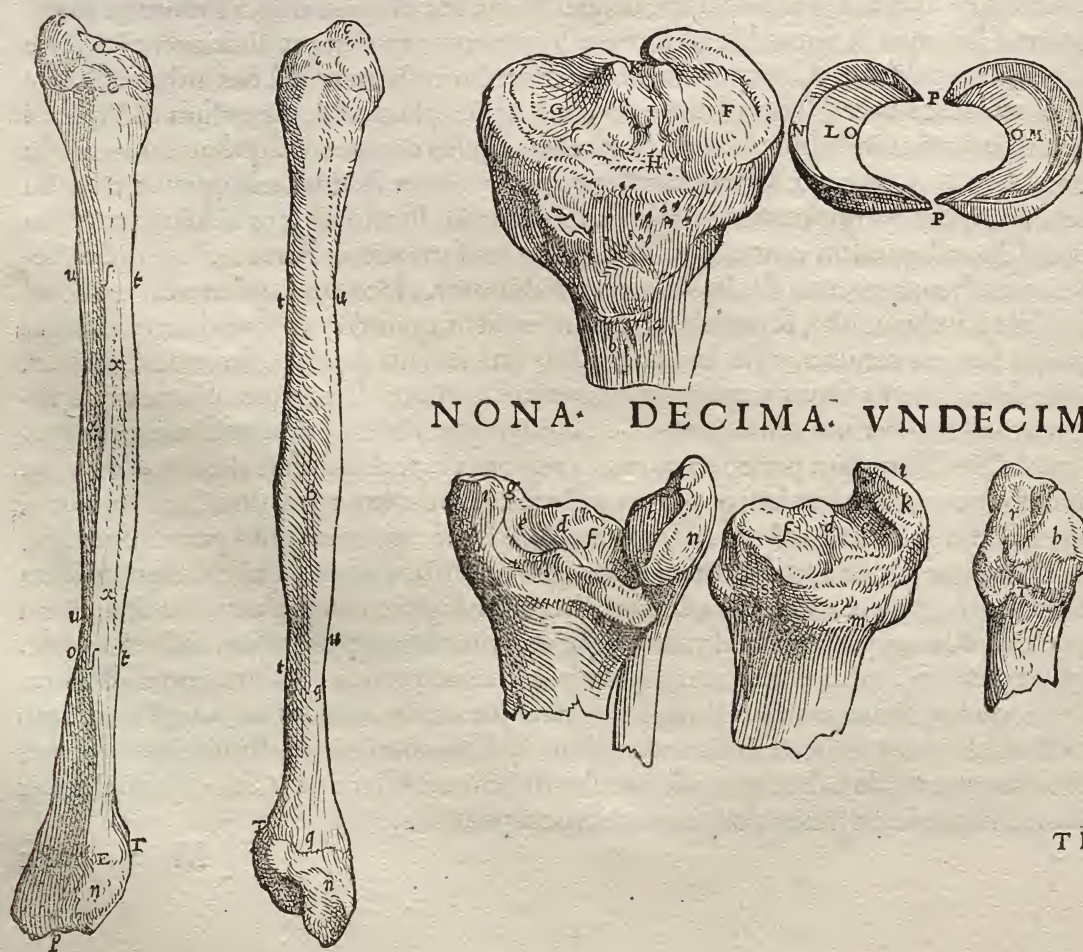
τροχαντήρες dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quan-
dam cum nate imaginem τροτόν uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis fe-
re ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè
admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris
processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti
& septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem
in posteriori femoris sede aspera quædam ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò
usque ducta, & octauum femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus,
externa sui sede gibbus est: interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspe-
rum inæqualemq; cõmonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi in-
seruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor
impressiones sedesq; cõmonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis para-
tas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparet, cui primus fe-
mur mouentium musculus ampla insertionem implantatur. Ab huius compressionis radice aspe-
ra quædam linea deorsum per femoris posteriora nonnihil oblique deducitur, cui primus ille
femur mouens musculus ualidisimè etiam inseritur. Secunda compressio exterioris proces-
sus in anteriori ipsius consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcumque si-
nuata, ac demum secundi femoris motuum auctoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad su-
periorē processus sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gib-
ba est, & in insertionē tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert,
reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque
horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in ante-
riori externa ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recen-
sebitur. Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius se-
de, & in lateribus teres & utcumque læue est, undique ab octauo tibiæ mouentium musculo
circundatum, cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla
est, & aspera, quo ualidiùs & ampliori principio musculus ille enascetur. In posteriori au-
tem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & aspe-
ram inæqualemq; ostendit, quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium lon-
gitudinis femoris prorepat. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseri-
tur, ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiæ mouenti musculo, non
circundatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorem femoris capitum
radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hæc maxima tibiæ
petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hic gibbum esset, à femore errabun-
da declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latescere
crassescereq; etiam debeat. Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis ace-
tabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum oblique, &
quali transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora
ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit, est enim
laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulo seruandam
præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm ho-
mini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad
cursum, sed ad ambulationē, firmanq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui
si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur,
quæ nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, ue-
nis, ac arterijs in uniuersum cruris distributis? quæ item glandulis horum uasorum propaga-
tioni præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita
omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis,
arterijs, glandulis, musculis pluris ipsdemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit,
necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum ue abscedere. Porro si quibusdam
capitis femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem
compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Me-
rito itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò sub ca-
ua. Pariter quoq; & magis adhuc femoris posterior pars sima cauacq; uisitur, anterior autem gib-
ba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes
obimus munia, quando scilicet unum femur alteri iniicimus. Vt modò taceam, quàm elegtæ
femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

Femoris secun-
dum ipsius lon-
gitudinem for-
ma.

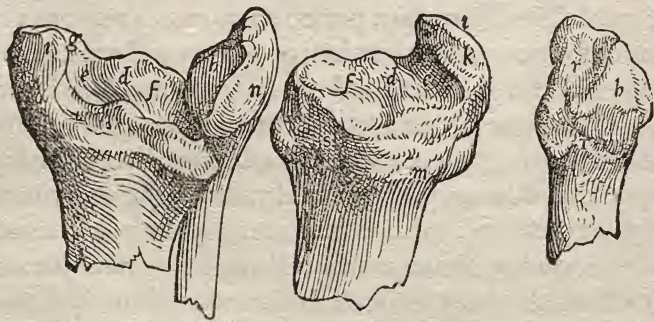

PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

T R L

- VNDECIM præpositæ modo figuræ ad dextram spectant tibiam, ac primâ utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq; quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod extertis positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur. Secunda figura tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositissime delineatur. Tertia solius tibiæ ossis anteriorem sedem monstrat. Quarta tibiæ ossis posterior facies oculis subiicitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiæ ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octava duas continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cavititas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Undecima internum latus inferioris fibulæ appendicis monstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.
- A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ ossis appendix notatur. In tertia uero & secunda, indicatur linea coalitum monstrans appendicis cum reliqua ossis portione.
- C Appendix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.
- D In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.
- E In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius modi appendices coalitusq; non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.
- F, G, 4, 7 Sinus tibiæ ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.
- H, I, K 7 Tibiæ ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. K autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.
- L 8 Cartilago dextrum tibiæ ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.
- M 8 Cartilago sinistrum, seu dextræ tibiæ ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.
- N 8 Hac sede cartilagine, tibiæ ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.
- O 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.
- P, P 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.
- Q 8 Fibulæ sinus leuiter ac in superficie calatus, cui tibiæ ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.
- R 4 Tuberculum, seu caput tibiæ ossis, quod fibulæ coarticulatur.
- S 4, 10 Sinus tibiæ ossis, quo inferiorem fibulæ sedem excipit.
- T 5, 6, 11 Internum fibulæ latus, quod tibiæ ossi committitur. Cæterum V in secunda figura superio V, X, rem connexum fibulæ ad tibiam indicat: X uero inferiorem. Y autem interuallum notat, quo Y. hæc ossa inuicem debiscunt.
- Z 1, 2 Hac sede fibula nõ recta ducitur, sed introrsum nõnihil obliquatur, exterioriq; latere summa sit.
- a, b 1, 3, 7 Anterior tibiæ ossis sedes, in quam musculi tibiam extendentes inseruntur.
- c 5, 6 Superioris fibulæ appendicis processus, cui tendo quarti tibiam mouentis musculi inseritur.
- d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq; articulantur. ac d quidem & e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris monstrant. Deinde rursum d notat eius regionis tuber. e uero & f partem huius regionis utrinq; ad tuberis d notati latus altius quam ipsum tuber insinuatam. Porro g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiæ ossis, quem Q in prima figura indicat. Cæterum h in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulæ in prima figura E notatæ.
- Phi, Phi in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiæ ossis, qui exterior est malleo-

M 3 lus.

- lus. Caterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.
- k 4, 10 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.
- l 1, 3, 9 Sinus asper & inaequalis in anteriori sede inferioris appendicis tibiae ossis conspicuus, a quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.
- m 2, 4, 10 Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.
- n 2, 5, 6, 9 E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quam inferior fibulae appendix. Verum in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.
- o, p 1, 5 Umbrata hac fibulae sedes ab o ad p usque pertinet, ea fibulae pars est, quae nuda nullisque musculis tecta ante sectionem se offert.
- q 2, 6 Hac septimi & octavi musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hic sinuata est.
- r 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulae appendicis, a quo ligamentum in talum fertur.
- s 1, 5 Prima fibulae linea, seu primus eiusdem angulus.
- t 1, 2, 5, 6 Secunda fibulae linea.
- x, x 1, 5 Primum fibulae latus. Verum x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modice prominentem.
- α, α 1, 5 Secundum fibulae latus.
- γ, γ 1, 3 Prima tibiae ossis linea.
- ε, ε 1, 2, 3, 4 Tertia tibiae ossis linea.
- η 1, 3 Secundum tibiae ossis latus.
- κ 2, 4 Aspera tertij tibiae ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.
- u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulae linea.
- δ, δ 1, 2, 3, 4 Secunda tibiae ossis linea.
- ζ 1, 3 Primum tibiae ossis latus.
- θ 2, 4 Tertium tibiae ossis latus.

Tibia.

Fibula.
Tibiae os.Tibiae ossis
fibulae appendices.Sedes cui se
mur ad tibiam
articulatur.Cartilagine
quibus tibiae of
fis sinus auger
tur.
Lib. 3 de V su
part. & in co
mentarijs in
Hippo. lib. 2
de Fracturis.

TIBIA, similiter atque in cubito, bina reponuntur ossa, quae Hippocrates perpetuo tibiae ossa appellat. achorū alterū interius est & crassius, quod totius membri nomine *lurhū*, & tibia nuncupatur: alterum uero exterius locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Graecis quidem *γόνυ*, Latinis autem sura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinae studio crassius os, tibiae os appellabo, id a tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, nervis, & cute haec omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibula opportunē dicitur, ut id a sura, quam Graeci, quia ueluti tibiae uenter est, *γαστρονύμιον* nuncupant, distinguatur. Tibia itaque ossi & fibulae supra infraque appendix coalescit, ac superior quidem tibiae ossis appendix admodum crassa lataque est, anteriori tamen sede crassior, ac in anteriori tibiae regione magis quam in posteriori deorsum duci cernitur. Huic duo oblongi in sculpuntur sinus, inuicem aspero inaequalique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori mediaque ipsius sede, quae aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit ligamentum, nuper dicto femoris capitulo interuallo sinui ue insertum. Adeo sanē, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quod scilicet eius ligamenta in femur porrigat, haec ē maxime protuberante sua sede, ac deinde ex posteriori ipsius regione educens. Ab anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac late sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producantur, quae cartilagine anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiae ossis sinus iam augere dicam. Quum enim duo tibiae ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat insculpantur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit, quippe praeter lubricas cartilagine tibiae ossis sinibus & femoris capitibus crustae modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilagine, neque femori, neque tibiae ossi aliter quam ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamenti genu articulum amplexantibus solum connascitur, & praeterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiae ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Ista cartilagine exacte simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturae participes. Dein quae ossibus applicantur, impenetrabiles, lubricae, laeues, ac denique unctuosae humore oblitae spectantur. Ad haec, in articuli ambitu crassae sunt, multo ante sinuum

os figur. O.
p s. fi. p.q 1 fig. 2.
r 4 fig. 8.
s 3 fig. 10.
t 1 fig. 11.
u 4 fig. 12.
x 5 fig. 13.
y 6 fig. 14.
z 7 fig. 15.
a 8 fig. 16.
b 9 fig. 17.
c 10 fig. 18.
d 11 fig. 19.
e 12 fig. 20.
f 13 fig. 21.
g 14 fig. 22.
h 15 fig. 23.
i 16 fig. 24.
k 17 fig. 25.
l 18 fig. 26.
m 19 fig. 27.
n 20 fig. 28.
o 21 fig. 29.
p 22 fig. 30.
q 23 fig. 31.
r 24 fig. 32.
s 25 fig. 33.
t 26 fig. 34.
u 27 fig. 35.
x 28 fig. 36.
y 29 fig. 37.
z 30 fig. 38.
a 31 fig. 39.
b 32 fig. 40.
c 33 fig. 41.
d 34 fig. 42.
e 35 fig. 43.
f 36 fig. 44.
g 37 fig. 45.
h 38 fig. 46.
i 39 fig. 47.
k 40 fig. 48.
l 41 fig. 49.
m 42 fig. 50.
n 43 fig. 51.
o 44 fig. 52.
p 45 fig. 53.
q 46 fig. 54.
r 47 fig. 55.
s 48 fig. 56.
t 49 fig. 57.
u 50 fig. 58.
x 51 fig. 59.
y 52 fig. 60.
z 53 fig. 61.
a 54 fig. 62.
b 55 fig. 63.
c 56 fig. 64.
d 57 fig. 65.
e 58 fig. 66.
f 59 fig. 67.
g 60 fig. 68.
h 61 fig. 69.
i 62 fig. 70.
k 63 fig. 71.
l 64 fig. 72.
m 65 fig. 73.
n 66 fig. 74.
o 67 fig. 75.
p 68 fig. 76.
q 69 fig. 77.
r 70 fig. 78.
s 71 fig. 79.
t 72 fig. 80.
u 73 fig. 81.
x 74 fig. 82.
y 75 fig. 83.
z 76 fig. 84.
a 77 fig. 85.
b 78 fig. 86.
c 79 fig. 87.
d 80 fig. 88.
e 81 fig. 89.
f 82 fig. 90.
g 83 fig. 91.
h 84 fig. 92.
i 85 fig. 93.
k 86 fig. 94.
l 87 fig. 95.
m 88 fig. 96.
n 89 fig. 97.
o 90 fig. 98.
p 91 fig. 99.
q 92 fig. 100.

sinuum centrum extenuatae, desinentesque. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Praeterea nullibi crassiores quam ad lateris sui medium cernuntur. quae enim anteriori posteriorique tuberis tibiae ossis sinus distinguens sedibus appropinquant, tenuissimae sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraque cartilago sinistrae ibidem alligatur. Apices uero posteriore tuberis sedem accedentes, magis mutuo distant, neque inuicem, ut anteriores cartilagine apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilagine apices distinguit. Quae quum ita sint, leui negotio colligitur, quam concinne harum cartilagineum auxilio ossis tibiae sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quae haec nunc uidi quadrupedibus & auiibus. His namque in genu articulo eiusmodi cartilagine reponuntur. unde etiam in mensa cuius harum naturam contueri promptissimum est, si modo exatē genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiae inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sanē modo tibiae os femori articulatur. fibula autem non adeo altē conscendit, ut femur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere sinum gerit leuiter admodum insinuatur & amplum, cui minime protuberans tibiae ossis appendicis tuber coartatur, quod ad externum tibiae ossis latus uersus posteriora consistens cartilagine, similiter atque sinus fibulae, in crustatur. Porro ima sede fibula tibiae ossi diuersa articuli ratione quam supra coarctatur. Externum enim tibiae ossis latus, oblongum exigit sinum, cui protuberans internum fibulae latus immittitur, quod asperum nonnihil est, quemadmodum & tibiae ossis sinus asper quoque, & cartilagine neuiquam in crustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam leui contactu non excipit, uerum quae haec ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, ac etiam ubi mutuo se contingunt. Caterum per reliquam tibiae longitudinem fibula a tibiae ossis plurimum dehiscit. non quidem quod haec radij modo oblique ducatur, ac ueluti a tibiae ossis foras obliquetur, sed quod tibiae os supra infraque adeo crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile a tota tibiae graciliori sede multum distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula a tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim paulo sub medio longitudinis tibiae, introrsum ac uersus tibiae os nonnihil curuatur, exteriusque ipsius latere sima, seu concava redditur. Caterum tibiae ossis fibulae ductus, & secundum ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesque, tum demum opportuniū describam, ubi supernas infernasque eorundem ossium partes, quibus alijs coarctantur expressero. Superior itaque tibiae ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori ac fibulae coarctatur. anterior autem eiusdem appendicis sedes utcumque depressa asperaque cernitur, una cum tibiae ossis anteriori sede appendici proxima, & a plerisque Graecorum *ἀντρονύμιον* uocata, quae in hoc aspera est, ut ualidissimos musculorum tibiam mouentium tendines exciperet, quorum etiam tendinum gratia, superior fibulae appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte protuberat, robustissimum quartum tibiam mouentis musculi tendinem excepturus. Dein haec fibulae sedes caput educit septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiae ossis & fibulae appendices, simul sinum sedemque efformant, cui talus mutuo quasi ingressu articulatur. Si enim tibiae ossis ac fibulae sinus tuberaque sedulo perpenderis, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunē referes. Verum tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiae ossis examinandus uenit, qui in infima tibiae ossis appendicis sede amplius admodum est, & quodammodo geminus. In medio enim amplo, sed modice prominente tubere interstinguitur, liquidoque altius ad tuberis latera excauatur. Ad internū huius sinus latus inferior tibiae ossis appendix, ualido magnoque processu deorsum fertur, qui externo ipsius latere, quo sinum respicit, cauius, & similiter ac sinus ipse laeuis & cartilagine incrustatus est: interno autem latere alterum crus respiciente gibbus est. ac quum excarnis sit, nullisque musculorum partibus obiectus, in nobis tactu facile percipitur, estque interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora sinum obtinet, ex quo ligamentum prodit, cartilagineum tibiae os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae ossis sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exigit transuersum oblongum, & asperum, & inaequale: a quo ligamentum prodit, tibiae ossi ceruicem tali necestens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primum internū educit malleolum, depressa est, sinusque ostendit, qui transuersis obducti ligamenti musculorum tendines hac pedem aduocantes, tunc, ne suis sinibus aberrant, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, quintus scilicet pe-

Lib. de Com.
muni animalium
gressu.
Fibula ad ti-
biae os nexu.Tibia fibula a
tibiae ossis dehi-
scat.Tibiae ossis fi-
nus et tubera,
quibus talo ar-
ticulatur.Interior mal-
leolus.

M 4 dem

*Fibula cum
lo articulatione.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Ceterum externum inferioris appendicis tibiae ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum appendix fibulae externo tibiae ossis lateri adnexa, impense hic crassescit, deorsumque magis quam interior malleolus fertur, ac in caula est, ut rarius in externum pedis latus, quam in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hic declinans ipso tibiae osse descendit, quanto altius tibiae os ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine a tibiae osse uincatur. Inferior haec fibulae appendix, externum latus sinus constituit talum excipiens. Verum appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam a talo uerius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit. etiam si externum tali latus appositum tegat, atque in eum modum una cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in

*Talum ante
sectionem ta-
lium non oc-
currere.*

*Exterior mal-
leolus.
Lib. de Ossib.
bus Cap. 22.*

integris hominibus talus contingi queat. Tibiae enim ossis appendix superiorem ipsius integrit sedem, & internum quoque ipsius latus, fibula autem inferiori sua appendice externum tali latus occupat: anterior tali sedes, quae in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis, ita etiam posterior ipsius sedes non minus in nudis seletis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hac pedis inferiora subeuntibus. Ima haec fibulae pars talo commissa, externoque suo latere gibba, & nulla prorsus musculi parte obtegitur, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori malleolo a quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut ceteros taceam, Erasimus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni interpretibus adeo arripit, ut hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum itaque exterioris malleoli latus gibbum excarnescit, similiter atque interioris malleoli internum latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit sinum, qui transuerso obductus ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo minus a sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperumque ostendit sinum, ex quo ligamentum prodiit cartilagineum, hic fibulam talo ualidissime connectens. Ceterum ex uniuersa fibulae amplitudine, nulla ipsius pars nuda excarnis ue est, praeter infimae ipsius partis externum latus, quod etiam aliquotus supra appendicem fibulae inferiorem excarne cernitur, quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut haec passim ipsis cedere, ab illisque comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in longitudine ductum triangulum esse conspicies, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris enim fibulae sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet linea, primum fibulae angulum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad posterioris sui sedis latera unam commoustrat lineam, quae insigniter satis protuberans, alium fibulae angulum efformat. Adeo ut ea quae internum latus posterioris fibulae sedis occupat, secundus fibulae angulus appellari possit: quae uero externum eius sedis latus habet, tertius. Atque his tribus lineis angulis ue, tria fibulae continentur latera, ac unum quidem inter primum & secundum angulos consistit, quod una cum tibiae ossis externo latere aptam sedem praebet illis musculis, qui a tibiae anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentium sextus, deinde quatuor pedis digitos extendens, simul cum nono pedem mouentium, & illo qui pollicem extendit, ac priuatim in primo hoc fibulae latere lineam quandam exigit modice protuberantem, a qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieque sinuatum septimo ac octauo pedem mouentibus musculis locum praebet. Quinetiam octauo musculi gratia, latus hoc utcumque asperum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchre educat. Ab illis itaque musculis qui primum fibulae latus occupant, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulae linea prius ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptum, a musculis comprimitur posteriorem tibiae sedem occupantibus, & potissimum ab eo qui pollicis secundum os flectit, ac ab hoc fibulae latere carneus enascitur. Quae quum ita sint, tertia linea a musculis secundum & tertium latus occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis producit musculis, qui tertium & primum fibulae latus comprimunt. Verum secunda haec linea priuatim ligamentum educit, fibulam tibiae ossi tota illa sede qua haec ossa inuicem dehiscent, colligant, & in secundam tibiae ossis lineam insertum. Tibiae enim os similiter ac fibula, in suae longitudinis medio quadantenus triangulare est, ac prima ipsius linea in anteriori ossis sede consistit, insigniterque prominet, unde etiam Spina Anatomes professoribus appellatur, atque haec adeo acute porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pertere

*Excarnis fi-
bulae pars.*

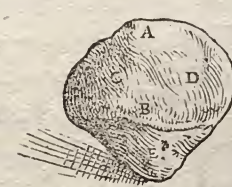
*Fibula secun-
dum ipsius lon-
gitudinem tri-
angula.*

*Tibiae ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

tere uideamus, quam ad anteriorem tibiae sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri modo scindit, quoties ipsa impetu ad tibiae os colliditur. Secunda & tertia tibiae ossis linea, posterioris sui sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, primum acute ducta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autem linea paulo est acutior, ac externum posterioris tibiae ossis sedis latus efformat: estque illa, cui ligamentum fibulam tibiae ossi connectens inferi non ita multo ante relatum est. His tribus lineis, tria tibiae ossis conficiuntur latera, ac primum quidem prima secundaque linea terminatur, sinuatumque est ac planum, eorundemque musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulae latus cedere dictum est. Secundum uero tibiae ossis latus prima tertiaque linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloque prorsus obtegitur musculo, Graecis λεγεται, & frequentius adhuc αντηνυμω nuncupatur. Tertium tibiae ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac musculis occupatur posteriorem tibiae sedem sibi uendicantibus: praecipue uero illo qui quatuor digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorum quintum statuimus. Ad haec, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit lineam, oblique expositam, cui musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fibulae tibiaeque ossis linea & latera laeui negotio arguunt, quam suffulcendis educendisque musculis haec ossa conueniant. Articuli uero ostendunt, quam affabre motibus quos cruribus molimur obeundis Natura haec extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulorum sedem adaugens: adeo ut citra summam Creatoris nostri admirationem, haec nemo contemplari queat, & non prompte colligat, quam uniuersam is uitaret constructionem, si quicquam eorum quae modo scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLAE CAPUT XXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capitis figura, anteri-
orem patellae faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellae sedem specian-
dam proponens.

CHARACTERVM SECUNDAE FIGURAE, INDEX.

- A B Dextri cruris patellae tuber sinum inferiorem femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellae, gibbo externi femoris capitis congruens.
E Hac parte patella inferiori sua sede tibiae os spectat, & ueluti in processum excedit, qui similiter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiae extendentibus innascitur, quemadmodum pulchre ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caracteribus g, h, i. Foraminula uero hac parte, ut in patelle anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam prompte obseruantur.

INTERIORI genu articuli sedi os quoddam praepositum orbiculare, & breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, laeui, lubricaque cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tubere sinibusque anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter congruens. Secundum ipsius enim longitudinem tubere amplo & medio, critter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculpum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verum ut exterius femoris caput antrosum magis, quam interius caput porrigitur, & ampliori sede laeui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellae sinus ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorque interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris os contingit, laeui & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & caecis quibusdam foraminulis oblita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede, ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiaeque ossis elatiorem sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quo aptius firmitusque tendinibus tibiae am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedesque, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neque tibiae aliter quam tendinum

*Patella sicut
& forma.*

*Qui patella
femoris ossi
connectitur.*

Patellae sub-
stancia.

Patellae u-
sus.

dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamen-
torum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentes innata, ad femo-
ris os ualidissime cōstringatur. Patellae substantia in natu grandioribus impense dura & solida
est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosa esse asserat: ac Marinus quoque
cum alijs Anatomicorū praeceptis, eam separatim cartilaginosa os uocauerit, & suum quod
patellae dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhi-
buere tendinū cui patella innascitur substantiae, quae elixa molliusculae cartilaginosis speciem obti-
net, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium
ducunt, aut in quae eadem inseruntur. Verum quando patella debite a tendinibus emundatur,
nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in folijs hominibus,
uerum etiam in bobus, ouibus, & ceteris quadrupedibus, quorum etiam genu articulo rerum
Opifex patellam praeposuit, multo quam in hominibus longiorem & angustiore, quemad-
modum in plerisque auibus latiore & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quae
modō dixi animantibus, ut genu articulus, antrorsum in angulum minus fallax extēdatur, &
duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella praecipue praestat, quo mi-
nus in tibiae flexu femur ex tibiae ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanē usum illi
demū nos edocēt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta,
sursum multo elatius ascendit, quam in inferiora femoris capita cōsistunt. Hi namq; infirmissime
tibiae flectunt, & periculosissime per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper pror-
sum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

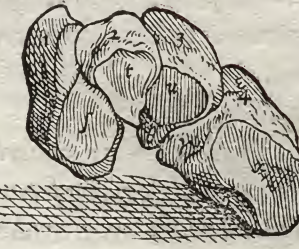
TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAUA, ET NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

DVO
DECI-
MA.DECI
MATER-
TIA.TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM
earundemq; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit.
Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes inniti-
mur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in
conspicuum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta,
talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū.
Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis
quam internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis ex-
ternum latus monstrat, & perinde ac duae praecedentes, superiorem calcis sedem depictam
exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsio ossibus committitur, deli-
neatum cernitur. Vndecima eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tar-
sio ossium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia,
quatuor tarsio ossium posterior facies spectatur, quae calci & ossi nauiformi est contermina.
I, 1, 2 Talus. Δ 1, 2 Calx. ⊙ 1, 2 Cymbam referens os.
1, 2, 3, 4 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tar-
sio ossa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud secundum,
atq; ita deinceps appellantes.
I, II, III, IIII, V Quinq; pedij ossa in prima figura notantur, quae in secunda etiam citra characte-
rum appositionem sunt conspicua. Λ, Ξ 1, 2 Digitorum pedis ossa.
A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiae ossis inferiori appendici
articulatum. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uero ad D
secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.
E, E 3 Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.
F, F 3 Duae tali tuberis partes, elatius quam sinus E indicatus prominentes.
G 5 Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo
committitur.
H 6 Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, exter-
num malleolum excipit.
I 5 Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.
K 6 Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.
L, M 5, 6 Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internū latus spectandos exhibet, qui deducēdis
refleclendisq; musculorum tendinibus parantur, hac pedis inferiora subeuntibus.
N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.
O 3, 4, 5, 6 Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui undecima figura k indicabitur.
P 7, 8, 9 Calcis ossis tuber, caput ue cartilagine obuolutū, & in tali sinum Q notandum ingrediens.
Q 4 Tali amplius sinus, calcis caput P iam indicatum admittens.
R 7, 8, 9 Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.
S 4 Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.
T, T 4

- T, T 4 *Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inferuntur.*
- V, V 7, 8, 9 *Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu inmittuntur.*
- X, Y, Z 2 *Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in se cūda, & Y in octaua, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terræ innitentem.*
- a, b 7, 8, 9 *Ab a ad b superioris calcis sedis interuallum notatur, à posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.*
- c 2, 8, 9 *Postica calcis sedes.*
- d, e 2, 8 *Interium calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, quæ tendines hanc pedis inferiora petunt.*
- f, g 1, 7, 9 *Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octauæ pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.*
- h, i 7 *In septima figura anterior calcis sedes est conspicua, & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uero eam notat, quæ ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaq; i depressum calcis caput, sinum ossis cubum imitantis subiens. Atq; id caput in nona etiā est conspicuum.*
- k 11 *Admodum profundè exculptus ossis cymbæ imaginem ostendens sinus, tali caput O signatum suscipiens.*
- l, m, n 10 *Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*
- o, p, q, r 10 *Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.*
- q, r 10 et q in 11 *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deducitur.*
- s, t, u 13 *Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.*
- x 13 *Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. estq; hic sinus huius ossis unum latus.*
- α, β 12 *Ossis cubi referentis sedes, cui pedij os anulare suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coartatur. estq; hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.*
- γ 12, 13 *Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioq; tarsi ossium coartatur.*
- δ 12, 13 *Quartum ossis cubo à dissectionis professoribus comparati latus, externæ pedis sedem spectans.*
- ε 12, 13 *Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.*
- ζ, η 2, & ζ in 13 *Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinu, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.*
- θ 13 *Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inferatur.*
- 12 *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollicis præpositum articulatur.*
- κ 12 *Huius secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coartatur.*
- λ 12 *Huius tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.*
- μ 1, 2 *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.*
- ν, ν 1, 2 *Interualla sedesq; quibus pedij ossa inuicem dehiscent.*
- ξ, ξ 1, 2 *Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*
- ω 2 *Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.*
- ρ 2 *Processus appendicis superioris pedij ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauæ pedem mouentis musculi insertionem excipiat.*
- σ, τ, υ 1, 2 *Tria indicis ossa, atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.*
- φ, χ 1, 2 *Duo pollicis ossa.*
- ψ, ω 2 *Duo ossicula pedij ossi pollicem sustinenti supposita.*
- * 2 *Ossiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem sesamina ossicula in printis digitorum articulis nullis notis insigniuimus.*

Q V E M

Q V E M A D M O D V M canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxedicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinēt: ita sanè par quoq; in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum pauciores ue digitos obtingere, nostrumq; pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canē aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq; baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus, non uero illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insunt pedibus, terram contingit. ea namq; duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem à terra urforum canumq; ritu subleuant. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes inci piat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorū, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq; ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hinc mox initio à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq; esse describit. adeoq; diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam sollicitè cur homo erigatur sedeatq; ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi ursi & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione largiri. Arbitror itaq; posthac Aristotelis Galeniq; studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quò nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quæ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniāt aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uiro rum adeo diffuse lateq; pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq; Aristotelis & Galeni, multoq; minus Platonis in Anatome dogmata, nō ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hinc omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq; quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum describerem, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀσφαλτοῦ & ἀσπυῦ uocant) aggrediar.

Homini itaque talus (qui forma canum, urforum, similibusq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) subtibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatior nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innitur spectat, insigni admodumq; læui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est namq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatū. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeo ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis ῥαυροειδῆ, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uero lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedi exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscurè in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articulat;

Quadrupedi
cum hominis,
cruribus ac pe-
dibus similium
do.

Li. de Commu-
ni animalium
gressu
Lib. 3. de V.
su part.

TALI sinus,
ac ipsius cum
tibiæ osse & fi-
bula articula-
tionis ratio.

*Tria ossa
sa interiora.*

*Quartum
extimum os.*

*Tarsi ossum
formae quan-
tatem uaria
esse.*

*Pedii hi-
storia.*

*Pedum quin-
que ossibus co-
stare.*

*Pedij ad tar-
sum coarticu-
lato.*

dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora plantae quodammodo² superficiebus nauiculari ossi coartata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia *χάλκη* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu testaceae forma (quum quasi octo habeat latera) *καλκή* uocatum est. Atque unum ipsius³ latus posterius est, quo⁴ calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij⁵ ossibus coartari docebitur. tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. quartum pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, ceterisque lateribus longe inaequalius, & priuatim oblongo quodam⁶ sinu donatum, ad quae maxima Naturae solertia septimi pedem mouentis⁷ musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inaequalia sunt, & non ad amulsum testaceae imaginis accedit, Arabes ab inaequali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellauerunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis⁸ ossi indiderunt, id *πυλιν* uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terraeque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituent. Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte aequaliter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quae in medio habentur multo maiora sunt. atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referenti nequitur, quemadmodum & cubum referens intimo osse grandius quoque uisitur. Quin etiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os anterius uersus pollicem multo magis, quam cetera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo anterius, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiorem uero cauum simamque, quemadmodum & pedis ex usu esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imaginis. quae enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque nonnihil sunt: quae uero plantam constituunt, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa haec iniicerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coartatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarsi os intimo commissum, quod ipsius huc deducto⁹ processui tendo quinti pedem mouentis¹⁰ musculi ualidissimè inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima, quippe in reliqua parte nonnihil mutuo distant, cartilaginorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Tarsum subsequitur pedis¹¹ pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σύνδω*, alij uero Graeci *πυλιν*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Ceterum quum illae Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profecto, & hic quoque à Graecis nomen mutare. est enim & planum (quo nomine alij *πυλιν* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditus. Pedion igitur manus¹² postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac ceteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uero pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quae in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa¹³ tarsi ossibus leuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coartatur, tam obscure prominentibus, ut merito planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis praepositum intimo tarsi committitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossa cubum referenti coartantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimum digiti sustinens brachiali nequitur, externo lateri¹⁴ ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede¹⁵ ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pe.

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis leuibusque superficiebus per arthrodiem inuicem coartantur. Quae autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio¹⁶ interualla efformant, quibus¹⁷ musculi ossa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiae aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis¹⁸ ossibus respondent, & appendice donata in rotundum¹⁹ caput definunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis praepositum, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terrae contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium²⁰ musculus inferitur. Atque simili quidem occasione pedij os minimum suffulciens digiti, quae tarso articulatur in signem commonstrat²¹ processum in externum pedis latus excedentem, in quem octauum pedem mouentis²² musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa²³ digiti subsequuntur, qui ex ternis²⁴ ossibus omnes ad eorum quae in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum²⁵ osse extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmius terrae innitatur, ad quod etiam plurimum iuuat magna²⁶ ossicula, quae quum ossa selamini referentia persequerentur, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno osse uiuatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclulis quae selamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremam manui uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut praeter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sane facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbae assimilatur articulo tradit. Sed haec de omnibus humanae fabricae ossibus sint satis: & nunc unguis ac cartilagines, quae adhuc reliquae sunt, recensamus. si modo omnia, quae corpus firmant, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, uti institutum fuit, absoluenda ueniunt.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIII.

onem apparens. Buerò sedes insignitur, quae mollis est, nullibi detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

ANVVM pedumque digiti unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digiti enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterque à se cogentia, digiti sine unguium adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebitur, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ipsidem inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Ceterum summus rerum Opifex iustissime unguium (qui & munimenta uulnerantium conquassantiumque censentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimè reflecti reclinarique possent, atrumperentur promptissime, non secus quam alia quae dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos medio critter duos extruxit, ut neque usui cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus in cidentur.

*Pedij ossum
interualla.*

*Ad digitos ar-
ticulatio.*

*PEDIS DI-
GITI.*

*Pedem à ma-
nu summa uno
osse cōtra Ga-
leni placitum
superari.*

*Cur digiti un-
guibus donen-
tur.*

*Unguium na-
turam esse ius-
tam.*

Vnguine
rus.
tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quod minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operæ precium fuit, hæc extrinsecus uniuersæ radici circū datur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam, non modò arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque unguis ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos^a neruos ad unguem usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus quoq; ad digiti extremum reperere. unguis autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui unguis ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretionem gigni censent, sententiæ accedo. Quod uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis aluiculi, in unguibus non dispensentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satiùs enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quam latum & profundum assument.

DE PALPEBRARVM CARTILAGINIBVS. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilagine à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniuimus.

*TRI*QUE palpebræ, tam inferiori quam superiori, una contigit cartilago, utrunq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quā illa inuicem conuiuent, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilagine hæ (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *ragoris* uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq; contineant. dein etiam creantur, ut^a musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebimus.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius formam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

*QV*IS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus censetur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uanni cōstituatur, idemq; commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenutis, tanto semper à capitis ossæ uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quod scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porro ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hgeat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossæ cælati, cuius circumferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginē educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorē aliquam ossæamq; cartilaginē, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeo mollis sit, ut occurrantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quam si ossæ essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

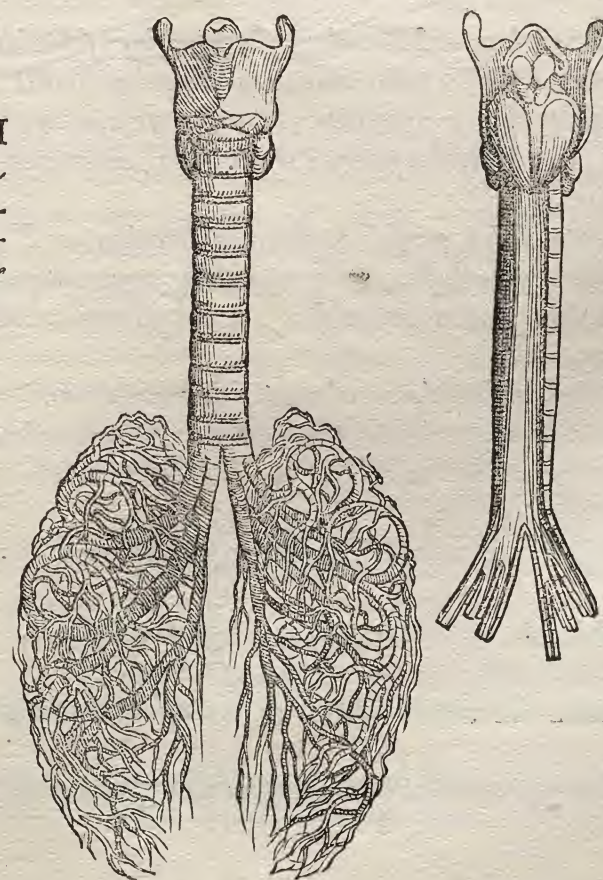
QVANTVAM nasi cartilagine tactu ante sectionem debite dignoscantur, nihilo minus tamen, quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L utcumq; proponit.

*R*ERV M opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilagine paulo antè procreatā diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobatur, quod minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilaginē existit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominere. Ab inferiori itaq; nasi ossium sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori^b sede sunt, duæ enascuntur cartilagine, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq; cōiunctæ sensum molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab ossæ autem^c septo narium foraminis dirimente, quod octauū Capitis^d ossis partem esse suprā cōmemorauimus, alia enascitur cartilago, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antrosum procedens, internæ duarum primariū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^e foramina inibi disungit, quæ super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliæ duæ, utrinq; nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturæ participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagine hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu donantur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq; & introsum extrorsumq; uellunt, proprijs in hoc donatæ musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alæ nuncupantur, quod quasi alarū modo nares occludant, referentq; ita homini inter respirandū insignem usum præbentes. At quū hæ nasi cartilagine uel solo tactu cognosci possint, nō est quod prolixius earū naturā exequar: utcumq; etiā uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebro infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττις & ἀσπρωττις nuncupetur. Caput XXXVIII.

PRIMA TRI
GESIMI OC
taui Capitis figura totius asperæ arteriæ ab omnibus partibus liberæ anteriorem faciem exprimens,

SECUNDA
FIGURA, A
asperæ arteriæ caudicis posterior facies delineatur. ab re enim fuisse, & huic figuræ, quemadmodum primæ, ramorum in pulmonem substantiam pertinentium seriem appingere, quā illam prima figura abundè oculis subijciat.

N 4 TER.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPVNTVR
figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quae tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quā quia scutum refert, scuti formē quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quae Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundae laryngis cartilaginis anteriorem monstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octava secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertia cartilaginis anterior sedes occurrat. Undecima, eandem cartilaginem posteriori facie oculis subiicit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quā id laryngis amplitudinem spectat. Decimater tia superiorem laryngis operculi sedem continet, quae palatum respicit. Decima quarta, unam asperae arteriae trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externaue facie uidendam obijcit. Decima quinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quae internam asperae arteriae amplitudinem spectat.

A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.

C, D, 3, 4, 5 Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.

E, F in 8, in 7 uero duntaxat E. Secundae cartilaginis sedes, quibus inferiori scutiformis cartilaginis processus coalescit.

G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima breuissimaque uisitur, subinde lineam ostendens quae dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.

I, 6, 7 His sedibus secundae cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quae his tribus figuris conspiciuntur, exteriorem laryngis regionem seu amplitudinem constituit.

K, L, 6, 7 Inferior secundae cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quae tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.

M, 7, 8 Linea spinæ modo in posteriori secundae cartilaginis sede protuberans.

N, O, 8 Sinus in posteriori secundae cartilaginis sede, ad lineam illius M notatæ latera incisi.

P, Q, 6, 7, 8 Duo secundae cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiae cartilaginis subeuntia.

R, S, 9, 10, 11 Duæ tertiae cartilaginis partes.

T, 9, 10, 11 Hac tertiae cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membraneis ligamentis tunicisque laryngis occupatur.

V, X, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis sedes, quibus secundae cartilagini articulatur.

Y, Y, 9, 10 Tertiae cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.

Z, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis regio, illi ollarum uasorumue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.

a, 12, 13 Laryngis operculi basis, quae scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.

b, 12,

Apex, seu in posteriora introrsumque uersus dorsum maxime procedens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modo explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter ceteras autem, illas opportunè non minus quàm si hic locarentur inspicies, quæ illarum figurarum tres postremæ habebuntur, quibus laryngis lingula seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratissime, delineatur.

atote et
f. dem fig.
ca. 9. lib. 4.
B, 1. K, L,
M, N.

ICET sextus liber cordi respirationisque organis dedicandus, asperæ arteriae naturam diffuse pertractabit, in praesentia tamen ipsius cartilagine explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluamus, ac ne quicquam ossium cartilagineumque hinc non expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimus, exacte ipsius substantiae naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusque membranarum seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriae (quod laryngem potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus. quarum prima maxima, amplissimaque & anterior est, foris quidem gibba, intus autem lima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in præliis ufos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam *laryngis cartilago*, uulgo autem scutalem & peltalem appellarunt. ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilagineam scuto similem in sermone contextu perpetuo uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilagineam appellare uisum fuerit. Ita in homine superiori sede amplior quàm inferiori conspiciatur, secus multo quàm in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusque in acutum quàm hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quod tamē ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi responderet. Supra enim infraque ex suis lateribus binos educit processus, utrinque singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membranis uinculis ossis u referentis humilioribus lateribus alligantur. Inferiores autem scutiformis cartilaginis processus, lateribus secundae cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntque. Scutiformis hæc cartilago uiris quàm mulieribus antrorsum magis prominet, tactuique magis exponitur: & subinde gemina, idque potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeque antrorsum extuberat, secundum suam longitudinem crebro linea ducitur, quæ ad amissimam à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuo commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirum nanque est, quàm boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quàmque affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisus sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profecto, quàm si machina quæpiam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquàm duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. Secunda cartilago minor principis uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorique eius parte supplet. Ima enim ipsius sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis amplitudo exacte leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis sinus dirimit, in quibus duo figuntur musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiā inserti. Superior huius cartilaginis sedes, quæ posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiae cartilaginis sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem supra exposui, quando humiliores primæ cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Ut uero firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, quæ processus ipsi coalescunt, modice extuberat, crassiorque est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

Ubi asperæ
arterie natu-
ra pertracta-
bitur.

PRIMA LA-
ryngis carti-
lago.

SECUNDA
laryngis car-
tilago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidisimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quam reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta, id est, ut musculi ex remotiori sede in itiu ducerent, qui recta per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inferuntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac circiter peculiari nomine nobis innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemque hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni utrunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. * Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀγυρταυον & ἀγυρταυον uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica uel asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti si millima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi namque ollarum oris sedi aptius congruit, quam ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiam laryngis cartilaginem unicam simplicemque omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membrane, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro innititur, sinum lauem & alitatis caelatum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit, itaque articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcque cæteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehiscentes, ac dein tenuiores mollioresque, & adiposæ reditæ, mutuo uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, qua aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeo mollis flexilisque est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrosum reclinetur, asperamque arteriam adeo exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertia hæc cartilago gemina sit, duabusque cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiæque nuncupabitur, quod minus illorum placita qui cartilagine numerarunt potius, quam descriperunt, plus æquo turbare uidear. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrosum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine conexus efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producit. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius: quæ autem laryngi innititur, cauum sinumque, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguique obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert, quæ uero scutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipè, neque inibi adeo durum atque in sui medio cernitur. Plerique corpus hoc præcipuum uocis organum esse putarunt, id temere γλωττιδα & ἐπιγλωττιδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasque prorsus partes, ueteribus illis Anatomis professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi namque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinum laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus. Cæterum ἐπιγλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impositum, & ne quid inter edendum in eam decideret cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rimæ et præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulæ conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulæ imagini satis accedit. Quinetiâ Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττιδα lingulæ uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autem eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalissimè uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretum, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττις pro ἐπιγλωττις, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hic namque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unâ cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuū erit, rationem ac modum subiicere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subiiciam.

QVO ARTIFICIO HUMANI CORPORIS ossa & cartilagine inspectioni præparentur.
Caput XXXIX.

ONSUEVERUNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syropos scribendos, hominibusque imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asservantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuū cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, exsecare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcæ calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum ostiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuiio, ut calx unâ cum marcescentibus iam carnium reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultroorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaque ossa collegantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæcque aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis æstu resiccata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestâ, fordidâ, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeo sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hætenus medicinarum candidi nostre artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studioforum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namque asserunt, illa solum è corporibus in aquarum gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse. quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusque hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quàm ipsi icoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoque satis ineptè proponebāt, interim à cæteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quoniam pacto aliæ corporis particulæ sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subiiciam, leui negotio adaptabis, si descendendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque natus cadauer, quaecumque id sit (quamuis tamen morbo emaciaturum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manū esse curabis, unâ cum magno grandisq; lebe, cuiusmodi illi sunt quibus luxurium mulieres igni adhibent, is namque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pa-pyrus in aslere distenditur, ut huic asseri cartilagine non elixandæ applicari, seriatimque imponi possint.

Lib. 3. de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

Ossium in calce macerandum, ac dein in flumine emundandum modus.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, tum maxime lib. 3. de Administrat. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, terra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humiliter elatus ue caluariam diuidas. quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagineis intueri seruareque propositum est. Diffecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euulsum, uasi iniiciendum est, ac caluarie pars a reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè a temporum osse abscidam, seorsum in asserem, cui cartilagineis adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinisimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt rescandæ. Deinceps maxillam inferiorem a suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagineas, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, culcellulo a ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os u referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæque arterie portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam a pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionem molieris, ad omentum usque penetrantē, cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim a dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, ea uasi iniiciens. Abdominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, cum in uas exprimes, modò a iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculorum thoraci instratos, a costarum ossibus, earundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæc acutiori cultello a pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilagineis his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagineas aggressus) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiose a costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilagineas inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilagineam a pectoris ossis medio magis in latus quam secundæ costæ cartilagineam ferri. Neque tantum cartilagineas pectoris ossi coarctatæ a costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagineas, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os a iugulo atrolles, & id uenis & arterijs a iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepunt. Postremò cartilagineas a septo transuerso rescabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unā cum clauiculis a thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu a summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summæ manus cute, illam aliquot sectionibus hic atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula a summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilagineam chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum coniicies, scapulamque ab humero, & deinde humerum a cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu conexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilagineam scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augmentem, a scapula diremeris, chartæque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primū pulmones cum corde & septo transuerso excabis: & priusquam cor in uas coniicias, cordis basim per transuersum a reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus a uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illa se habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applies. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in prouum uertes, & utcumque licebit, ceruicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum a uertebribus thoracis liberaturus es. Etenim

resupinato cadauere, cultello acutiori costæ capitulū, a uertebrae corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, a transuersis quoque uertebularum processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam excabis, & in cacabum nō secus ac femur coniicies ilico, atque id a coxæ dicis osse tibiaque liberaueris, & cartilagineas rescueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent, quippe & illas non inopportune chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebularum corpora intercedentia ad amissum ueniunt excanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamenti igitur, quæ uertebularum corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborum uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilagineum, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebrae corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilagineis regionem, eandem duces sectionem, hæcque ratione integram auferes cartilagineam, quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebram deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilagineas ligamenta ue cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor ue partes caue & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebrae processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebrae a capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebrae cacabo imponere, ut & thoracis uertebrae cum lumborum uertebribus, modò illas a sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxæ dicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda a sacro difficulter & arduè separentur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integrè asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhuc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens sumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obli terandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquuntur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, uti inter edendum sit, aptè mundari queant, ut autem id facias opportunius, pe detentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus ad sit sodalis, qui unā manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem laueat, & crustæ modo ossibus obducta imprudens auferat, hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uero officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus committuelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale a cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale a cubiti ossibus accuratè liberaes. idem facito in postbrachialis ossium a brachiali separatione. Id enim caueri uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum a cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant. Brachiali enim ita igni

O adhi.

adhibito ligamenta sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioresq; negotio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi forte in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuo dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non praetermissis sesaminis ossibus, exacte emundata imponas: quo minus haec illi chartae inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartae implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum super sit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa oscitater simul auferenda porrigas, et si forte unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Non minus enim humanos ungues, quam auium & quadrupedum ungues, a pedibus calenti aquae impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radiū emundas, cartilago non negligetur, quae a radio profecta, magna ex parte ulnam & brachiali dirimit. Haec namq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissime cauto, ne membranam, quae auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quae eius organi constructionem subintrant, quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Haec ossicula ad reliqua ossium colligationem, aliquod recondes, & uertebras omnium postremo ē iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os a sacro liberare lubeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quae ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē se iungi soleant. Si tamen coccygis ossis praescindendi gratia, os sacrum eximeris, id denuo cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verum ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa a sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus se iungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, unūq; dumtaxat commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuo numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quae iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensitis caluariæ partem, quam serra a reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculae temporum ossium, quae instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque serra a cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs aut iure reiicienda cures. Solent enim facile a uerticis ossibus decidere, si casu serrae sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferioriue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebras totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, a quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibie ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuo mundae & bullienti aquae indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quae ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus ue sint reliquiae, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustae modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum haec in orbem igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilaginea cute dereguntur, chartae cum reliquis cartilaginibus applicandae. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus molendum est, ac deinceps acutis cultellis os u referens, a musculis ipsi commissis, quam licebit exactissime crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilaginea similiter crudas accuratè carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperae arteriae trunci cartilagine, Cimagini cōparate. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilaginea sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum ne utiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilaginea carne spoliata, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quae quod os ambit, *μεμβράνη* Graecis uocatur. Quippe hac membrana a cartilaginibus discepta, illae infirmius pectoris ossi committuntur, & contractae breues intortaeq; euadunt. Et quo minus cartilaginea haec contrahantur, pectoris os ad ignem non est excicandum, sed alibi tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilaginea plus aequo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quam-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod aequè elegantem sceleti struem uiriat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illae negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quam antea, excicari permittatur. Reliquas autē cartilaginea chartae adhibitas, licebit igni non nihil ad mouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem sicari. Iam integrū tibi est ossa & cartilaginea ad eum quem mox dicam modum contere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam praestiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namq; disuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quae ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt, quae autem erecta commissae sunt, sinus, capitaq; ossium non admodum accuratè cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quam ad disciplinam conducunt. Quamquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quae subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut haec pluuialem aquā quandoq; excipiant. Praeter id namq; quod monumenta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quae ossibus adhaeserunt promptissime marcescunt, adeo ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponantur. ad coniungendum enim prorsus sunt inuilia, cum propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilaginea, quae si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberae. Rursus ad hunc usum sunt inuilia, quae terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmeterijs asseruantur. Praeter hoc enim, quod illa carie ob terrae siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocenti cœmeterio. Vbi, si modò alibi, quam plurimos ossium quae terra fodiuntur, habes acerosos: qui mihi quando primum ossa cum MATHEO TERMINO, in omnibus medicinae partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo discerem, adeo nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo in defessoq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuimus, unius mediae horae spacio nullum os ex tot acerosis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidī, magis praceptorū opera, in hac medicinae parte destituebamur. Porro quod ad coctum ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) committenda sunt, nam statim a coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiū perforantur, aeneisq; filis mutuo alligantur: quod quisque prout manum nactus est induit, & ea quae haecenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo Marte perficiet. Ac primum quidē aliquot paratis subulis, aeneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodū magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duae tenacula, seu forpices: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam absecabitur. Auspicaberis autē ossium colligationem a pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbā referēs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cōmittes pedij ossa, hisq; seriatim digitorū ossa, cum ossiculis sesamo cōparatis. quae ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subula impetu prōptius diuisa disiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris, tibiae ossis tuber, quod sinus femoris capita excipietes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandū est, quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus clauū ita tibiam femori committat, uti asseres absq; glutine necē cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen molendum, illi ē directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiae indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Praeter hunc baculum tamen, femur tibiae ossi utrinque crassiori filo committendum est, non praetermissis cartilaginibus tibiae ossis sinus augmentibus. quae quum haec ossa iunguntur simul cum illis constricta, in articulo genu seruantur. Mox fibula tibiae ossi suprà infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiae firmabitur. Hoc ubi in utroque crure praestitum erit, sacri ossis lateribus ilium ossa crassiori filo sunt necienda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur, conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quae foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Praeter hoc foramen, aliud iuxta orbis circumferentiam aprabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastae, aut falcis (utcumque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

Quae ossa ad
disciplinam
uicissim.

Emundata ossa
quomodo iunt
genda.

Huiusmodi
instrumen-
ta ferè se-
ruium pro-
ponit tabu-
la cap. 7 lib.
2 ad chara.
S. T. V. X.
Y.

in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut recte filo aut uirgula interuallū meriaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro. Osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrū fabri candum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumque uertebraū foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchre sustinebit. Ferrū namque ita aptandum est, ut ualide orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usque nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quam crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebraeque ipsi ita adaptentur, ut immotae ad id neuti, quam circunvertantur. Atque ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturque, una cum ipso reliquae uertebrae sensim descendunt, temporisque successu sceleri crura turpiter obliquabuntur. Accurate igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeo curandum est, quum haec si forte longior sit, post ossium coactionem facile praescindatur. Et etiā si ossa arce imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis longius quam uniuersum sit sceleron fieri, ut ipsius portio extra uerticem eminens, superioris arcae fundi foramini possit indiri, in ipsoque conuolui. Ferro itaque orbi perpendicularitatem affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodē intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura arctius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usque ferri sedem protrudere ualeas, quam non amplius teretem, quadratam uel faciendam inuimus. & si casu haec sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operae precium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum commodē sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum haec aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut patellae, interiora potius crurum, quam anteriora respiciat. quod sane futurū est, nisi ad amussim capita suis sinibus iunxeris. Vt cumq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentū expectit. Modō uertebrae omnes seriatim accommodandae sunt, quo cuiusque situm ordinemque inuentu non arduum obserues. hunc namque uertebraū forma, & articulationis ratio prompte ostendunt. Quum primum itaque ordinatim omnes in mesam reposueris, quinque lumborum uertebrae inuicem duobus nexibus committes, qui in corporum lateribus facti, una cartilagineū ligamentum contineant, quod uertebrae corpora interuenire dictum est. atque huiusmodi ligamenta seriatim a charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uertebrae, quas inuicē non alligas. quemadmodum in praesentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebra, idque quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebrae interuenit. lunctis enim lumborum uertebrae, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores una cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquae enim ceruicis mutuo non sunt colligandae, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebrae duntaxat est glutināda. quandoquidem ceruicis uertebrae etiam non nexae, sed ferro tantū inditae, suā seruauit sedem: neque thoracis uertebraū modo immotae, postmodum costas sustinere debet. Illico igitur atque uertebrae ad eam, quam praecipi rationem, priusque ferrum illis traiciatur commiseris, lumborum uertebrae ita cōnexas ferro impones, idque sedulo ad eorum situm inflexum uel obliquabitis, ac infimā uertebra una cum sacro osse ita committes, ut iam prius lumborum uertebrae mutuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuō quam licebit accuratissime ferrū, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebrae supremā lumborum adnectens. His parimodo superiores thoracis uertebrae addentur, & harum infima supremā earum quae iam ferro appositae fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroque colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quam licebit demissē inter ferrum & uertebrae intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebrae ad ferrū firmitus contineantur, neque ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Ut autē caluaria ferro applicetur, necessum est uerticē foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassicie correspondente, ne quando ipsi ferrum traiceris, caluaria quauis occasione quoquoersum circunvertatur. prout enim faciem anteriora exacte aut latera spectare

etare uolueris, foramen id aut transuersim, aut oblique insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodū & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam ferra in caluaria molitus es, committatur, & quū uisum fuerit, caluaria a ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere namque cōducit, internā caluariae amplitudinē qua cerebrū cōtinetur intueri. quod ut fiat, utraque caluariae pars tribus foraminibus sibi mutuō correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidē foramen opportunē in occipitio perficitur, & utrinque in temporibus unum. At inferiorem maxillā aeneo filo cum superiori committes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillae facto. Verum quū hic cōnexu non adeo firmus sit, ut accurate dentes mutuō applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegāsque sit, hanc superiori modo iungi, modō disiungi, praeter dictū nexum, maxillae inferioris acuti processu etiam perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesque ita collidi queant. Vt cumq; uerō sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptē nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecorē erigat. quō minus autē id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuū erit costas uertebrae & suis cartilaginibus alligare, quod sane ut ad amussim & sedulo facias, primum omnes dextras costas a sinistris discernes, coniectura uel a sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur. dein a superiori costarum sede, quae latior ipsiorumque inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferē modū ((( ))) costas mensae seriatim impones, ut dextrae sinistris respondeant curans. Promptū enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modō memoriae non exciderint, quae ad internoscendas costas supra commemorauimus. Ex hac costarū serie primā utriusque lateris costam suae cartilaginis ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendū porriges, ac deinceps primas costas primae thoracis uertebrae transuersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suae committes uertebrae, & postmodū ipsarū cartilaginibus, atque ita seriatim omnes obseruas interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quae ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptae fuerāt. Nunc humeros spissiori filo scapulis necies, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendū est, quoniam nam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multū refert, quomodo scapulae sinui caput humeri committatur. in quo etiā connexu cartilago neutiquam praetereunda est, cuius auxilio scapulae sinus interdū adaugetur, atque ita etiam cartilagine maxillari & clauicularū articulis peculiares non neglectae suis articulis necentur. Ceterū cubiti ossa humero uinciēda non sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaque supra infraque ulnae est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisque ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt committenda, alias autē suorum ligamentorum interuentu abundē continentur. Inferiori ipsorum sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorū ossa, una cum seminis ossiculis adnectes. Postremo autē brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atque ubi id in utraque manu praestitū erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualide orbi infixū instar falcis, aut aliter extruendū dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse uel referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperae arteriae, auriumque & palpebrae cartilaginibus, & ungue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulae, aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quam leui negotio humani corporis ossa, oppido quam medico exoptanda, parari queant: quo in opere nihil ipso cōnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchre succellit, exemplo ab illis sumpto, quos effraetas scutellas & lapideos cacabos cōpingere interdū uideram. Coactionis autem rationē, emolliēdi in medicina uis docuerat: Lutetia namque ob bellum tumultus Louaniū reuersus, atque una cum GEMMA PHYRSIO, aequē celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorū nomine ad eum locū quo magna studiosorum cōmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulās, in eiusmodi incidia siccātū cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vt enim hoc aues carne liberarēt, ita sanē illud quoque ipsas emundasse coniicio, quia homo ille ante annū stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloque alligatus, ita sua uel eam auius exhibuerat, ut nuda undique essent ossa, eaque solis ligamenti haererēt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum praeter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniēt. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusque ad disciplinam sunt inutilia. Afficatum itaque & nulla ex parte humidum sordidum uel corpus intuens, haud quaque insperatam ac subinde expetitā mihi occasionē praetermissi. quinimō Gemmae beneficio palum cōscendens,

*Lib. 1. de Ad.
m. n. s. l. d. s. s. c. t.*

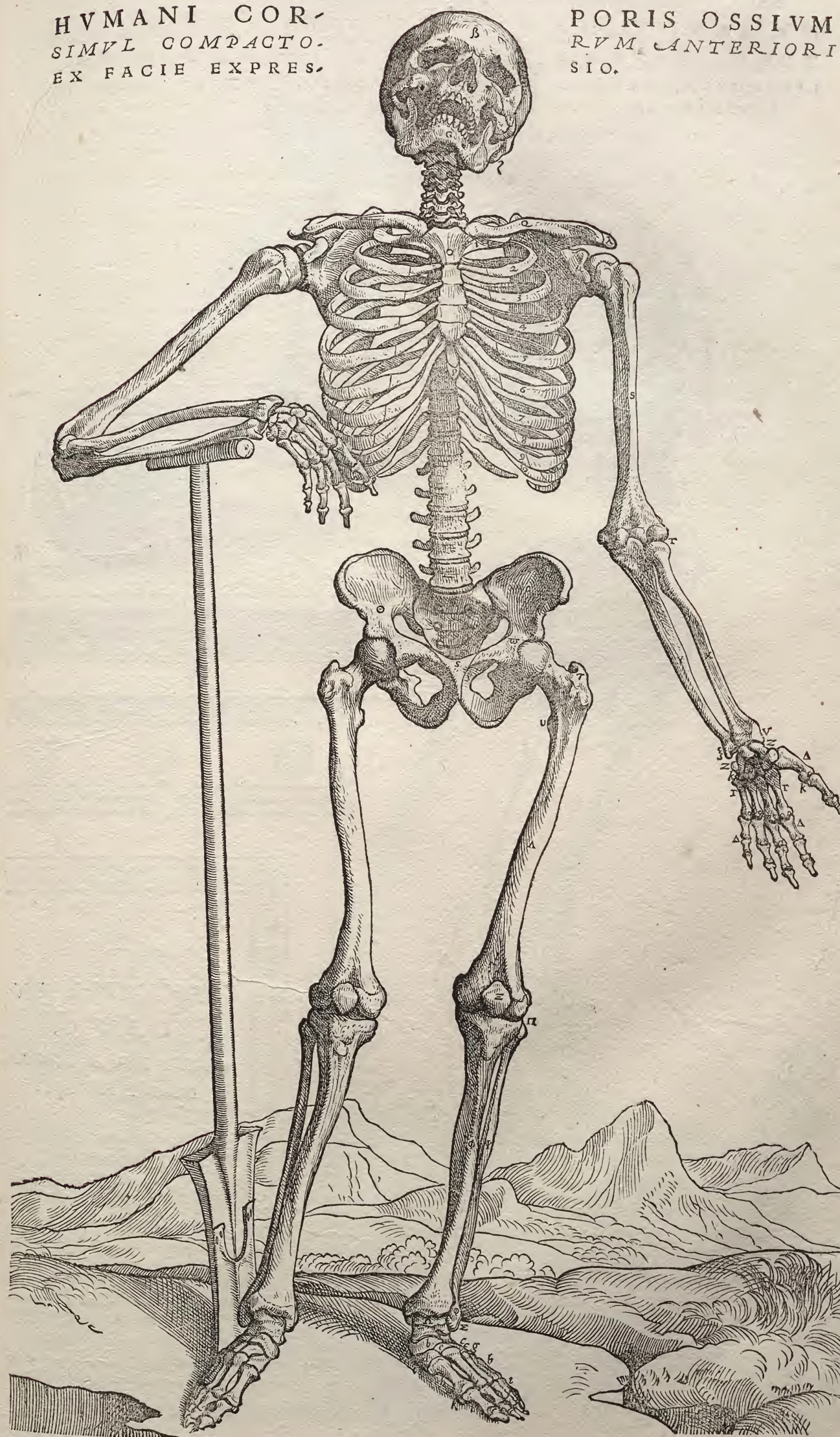
femur à coxendicis osse diuulsi, trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulae quoq; subsecutae sunt, deerat tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unà cum pede altero. Quū itaq; crura & brachia (relictis cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulisset, ut thoracē qui catena alte firmabatur nancisceret, extra ciuitatē me uespere excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut media nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horruerim, haud medio cri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindere coepissem, nihil ob egregiā eorum duriciē promouī, ac illa seruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderem, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatis illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiorū commilitonē asseruatur. Atq; id sceleton adeo praeproperē parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persualerim id me Lutetia aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspiciōe delerem. quamuis eius urbis Praetor postmodū adeo medicinae candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomem administranti sedulo astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeo promptē negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus: & praeter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostra opera, sceleta uisuntur. Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simia & canum, ac Aristotelis etiam gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinae & naturalis philosophiae studiosum esse oporteret. Nisi fortē hanc philosophiae partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuaeamus, si nostris syrupsis, citra Anatomem imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitulis illū petant, prolixius enim esset, hīc omnia recēdere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris aetatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impedit. Caluariae ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillae superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriaq; circūscriptioe destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures, dentes sunt triginta duo, maxillae inferioris os unicum, ossis uerferentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costae uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliās ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit, scapulae duae: totidem clauiculae, & humeri duo, ulnae duae, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenscamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiā ossa, fibulae duae, duae patellae, duae calces, tali duo, nauiularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si haec ossa in unum numerū reijcies, uniuersa erunt (si rectē addo) trecenta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillae inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptioe in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus diuidio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebrae, femora, tibiae ossa, atque alia quae multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantū ossium acruum cumulabis: quum omnes uertebrae, aut tribus aut duobus consent ossibus: & ossa quae sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeo ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum consingere sit integrum.

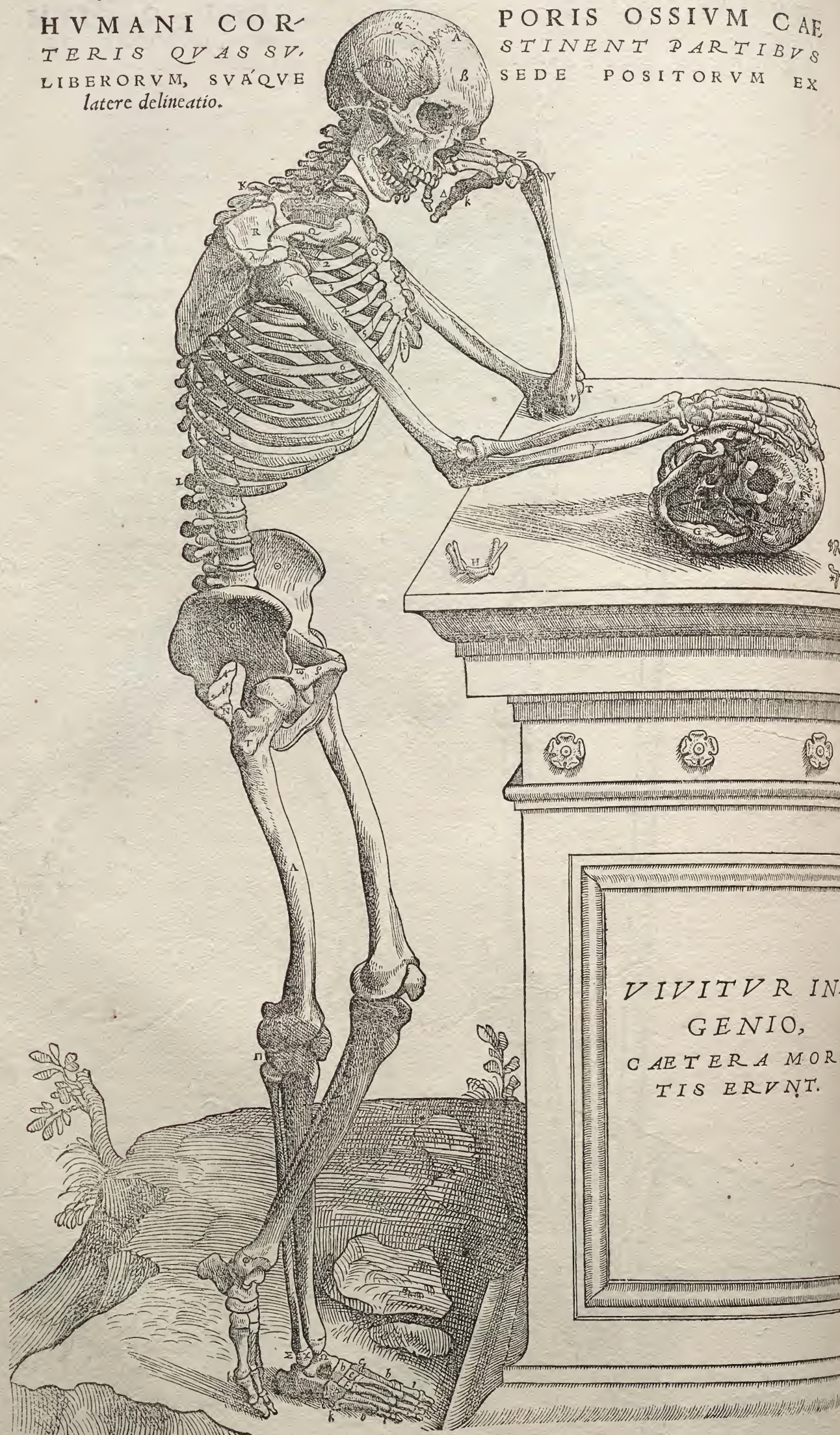
HVMA

HVMANI COR-
SIMVL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

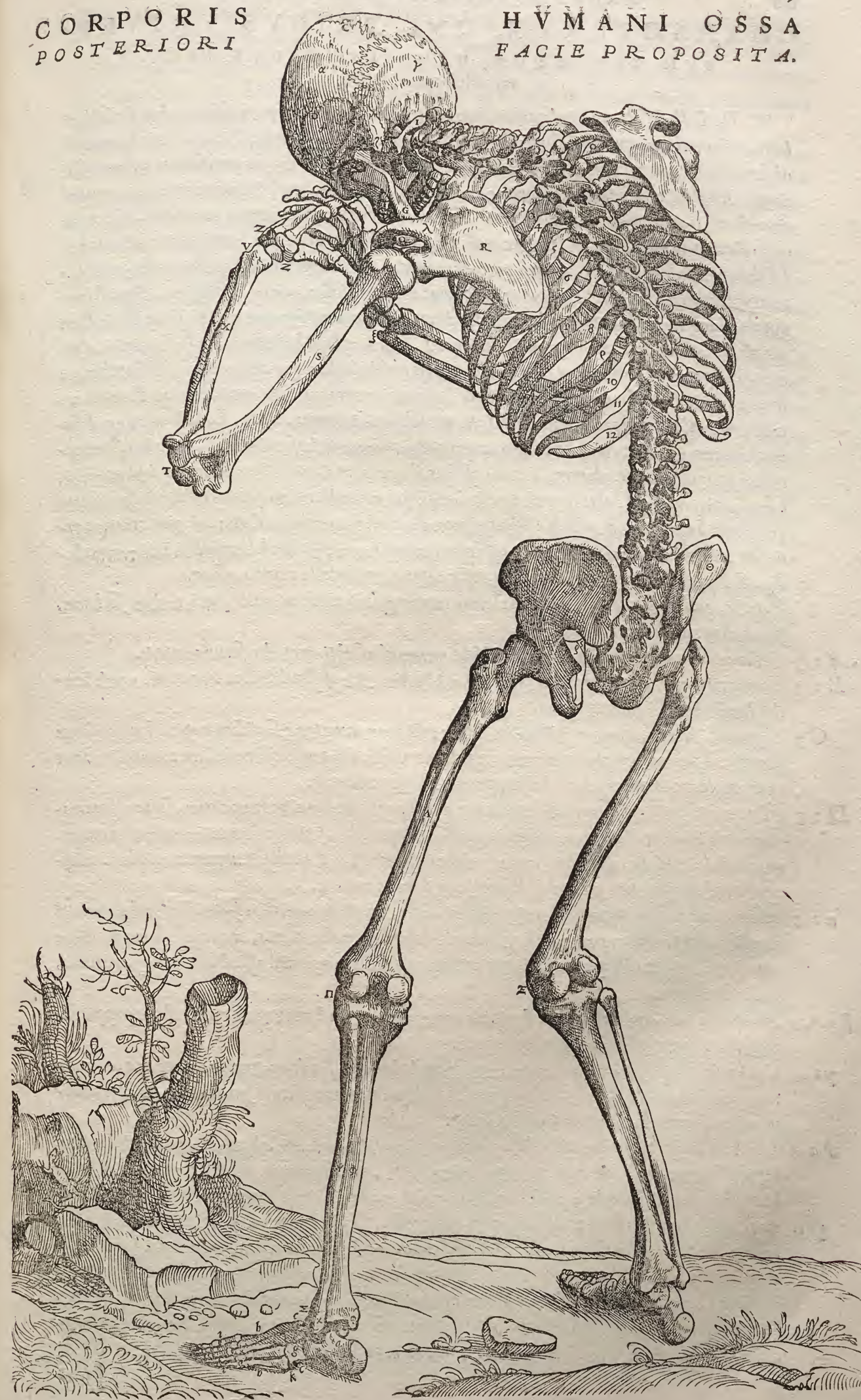
HVMANI COR-
TERIS QVASSV.
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE
STINENT PARTIBVS
SEDE POSITORVM EX

CORPORIS
POSTERIORI

HVMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

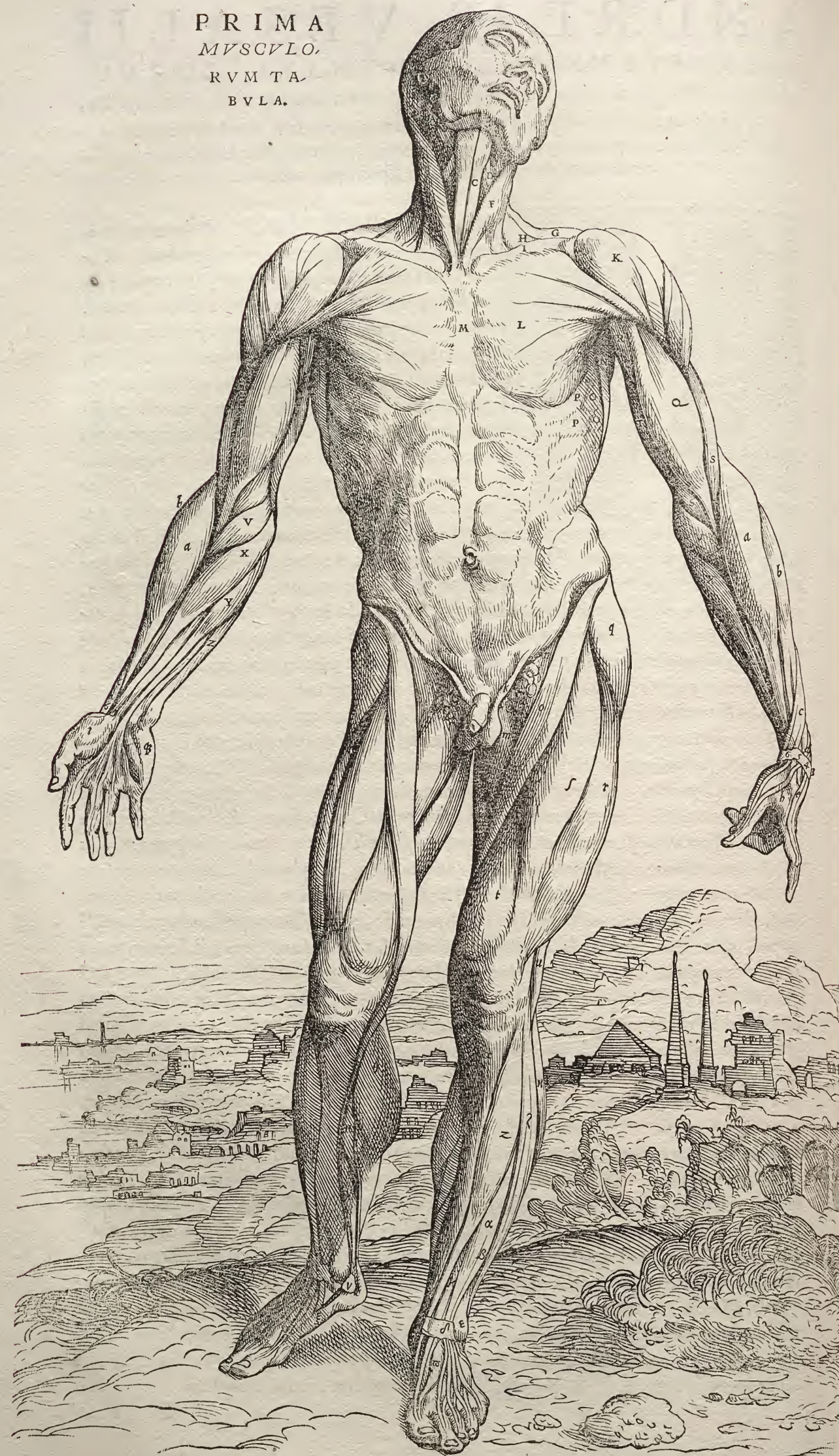

PRIMA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

PRIMAE MUSCULORUM TABULAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus nervis, uenis & arterijs, si quæ sunt, rescui. Hanc tabulam una cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia fere prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subiicit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membranea in tertia tabula facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potiùs pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amusum tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorē, multoq; prominentiorē fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsūq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo ducere tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimūq; protuberare. Cæterum quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicū duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, ascribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues exactè & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quam in præsentia modò occurrant.

A Glandulæ quàm plurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cavitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumæ (quas *χρῆμα* Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sedes, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscisse hic auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os *u* imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os *u* literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os *u* referens insertus, ac in quarta musculorum figura, *V* & *V*, in quinta autem, *R* & *S* notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ *D* latera uisitur, cauæq; est, neruus continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertionem implantatus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerim in nona figura totus apparet musculus, *Γ* & *Δ* insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. *V*ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem *D* insigniui, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transversorum processum ceruicis uerterarum sedem insertus, *C* in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina enascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad ossis latus, primum *P* 2 carneus

carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum nervoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Præsens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis oblique descendens, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspicias, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum temeritatibus non inibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.

Q Anterior cubitum flectentium musculus.

R R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritum extuberantem.

S, S Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulae costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterum quum præsentis figuræ cubito rum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.

X Musculus ante indicem postbrachialis insertus, idq; flectens.

Y Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterē insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri ossi enatus, inferiori radij appendici implantatur.

b In utroq; cubito musculus insinuat, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroq; cubito indicantur duo muscoli, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti, alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorē indicis sedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transversum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicias. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen iuuuenit.

i In dextera manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.

q Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primū parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.

k Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hæc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.

l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, quæ insignis uena cum arteria cruris adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu-

m Musculus à pubis ossi in femur procedens, in octaua figura Z notatus.

n Hæc prorepunt duo muscoli, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Δ indicandus.

o Ab ilium ossi pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.

q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosæ substantiæ hic conspicitur: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadatēus oculis subijcitur, in hac quidē characterē 3, in illa uero Θ notatus.

r Præsens musculus et si cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit, quemadmodum neq; in musculo sis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principii ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.

z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transversum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & A indicandum, descendens, pedisq; ossi pollicem sustinenti insertus.

a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

e Exterior malleolus, seu fibulae excarnis pars.

ς Musculus fibulae exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedis os pollicem sustinens in- sersionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quod illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.

κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulae ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.

λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerum hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextera sequentis tabula tibi conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum à tibiæ in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens.

ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RVM TA.
BVLA.

SECUNDAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

- SECUNDA tabula prima, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa monstrat musculos, una cum ossium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; haec spectatu sit dignissima, pari cum precedente modo singulos musculos uno caractere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, et caput quoq; quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in huc modum insignientur.
- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accuratè nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculosa compage obduci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosam membranam rescuimus.
- B Ossigale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatus, et mensorius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, et in humiliorem cartilagini scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latet, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imagini simile properans, qui ablato adipe et inguiliari externa hinc diligenter excelsa, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse et clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis T et Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. praesens musculus longe accuratius in quarta figura E, et in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integra delineatione sibi persuaecat. Quamuis interim haec impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant, quos non hic solum, sed et in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec et dextri memineris. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altius supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quam reuera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem representantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summam carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, et articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae ex carnis ulnae est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radii appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

P 4 V Musculus

- V Musculus indicem medium, & anulare præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentiū inferior. a Musculus flectentiū brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur muscoli, quorum superior b insignitus brachiali inscribitur: inferior autē cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserēs, alterū duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transversum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamenti radio ulnæ commune. 2 ligamentum ulnæ propriū. 3, 4, 5 & 6 uerō insinuant quatuor ligamēta radio peculiaria.
 d Sedes muscoli, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximē adducens.
 e Tendo muscoli pollicem ad indicem euerterentis. Verum modō tempestiuū est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerō nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic muscoli a insigniti linea conspiciuntur. deinde b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextra manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentiū musculus. f Musculus superior radium in prouum mouentiū.
 g Musculus superior brachiale flectentiū. h Latum producens tendinem musculus.
 i Musculus gibbam scapula sedem occupans, qui extorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quā iam signando musculo ducitur.
 l Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima O ostendit. At qui exterrum secundum uel ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniū ostenditur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsentem musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerō latus, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius muscoli partem suæ insertioni proximā, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerō V, & rursus longe accuratius dextrum septimæ tabulae brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transversum ductum humiliori basis scapulae angulo inseritur. Atq; l etiā indicat huius musculi partē musculo cui L inscripsimus subiectā.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in o, o, o superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendens, qui mutuo cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiae mouentium musculi, quem sequenti figura Z notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum producens tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circumdantur, quiq; tibiae mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorū musculorum inflexionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiae mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiae mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiae mouentis musculi obiectus.
 u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerō dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris uel processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo quē latū producere diximus tendinē, quemq; hic r notauimus occultatur.

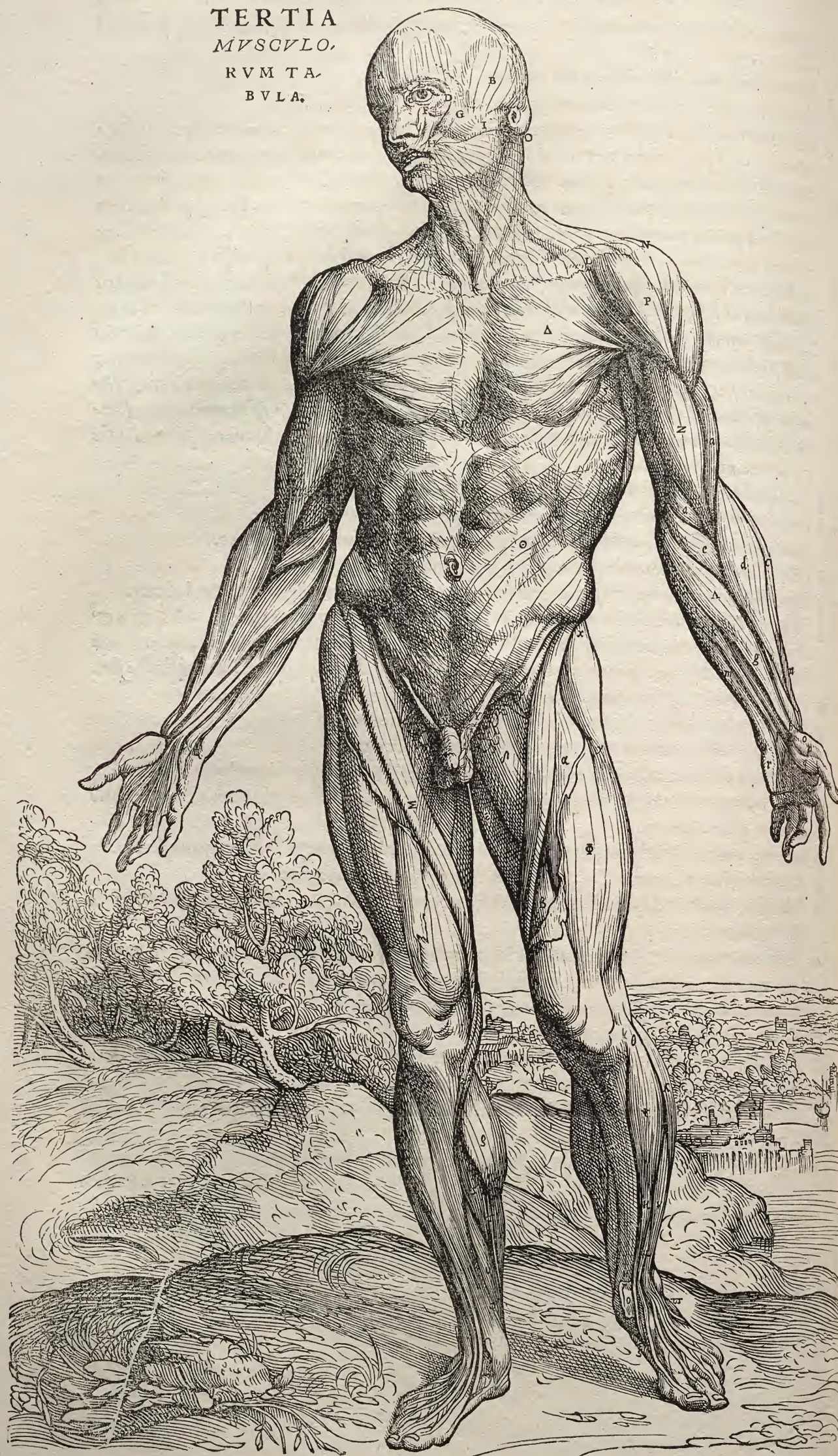
α Quartus

- α Quartus tibiae mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.
 β In utroq; femore tertius notatur tibiae mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiae mouentium musculus.
 δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enume-
 raturus sum. In sinistro autem crure δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiae mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, uerō posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput tibiae mouentibus musculis, & Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos insurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imo uereor morosiorē quempiam & ro-
 dendi studio natum, mihi detractaturū, quod ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ infermonis seu Capitis contextu diffuse ac explicatē persequar. Quanquam etiam hæc & cō-
 textus ipse studioso homini uix sufficient: ut eos modō mittam, qui omnia oscitanter aggredien-
 tes, cōpendia summo ipsorum dispendio quarunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiae mouentium octauus censetur.
 θ Excarnis tibiae pars, uerū interior malleolus priuatim η notatur.
 ι In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.
 κ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis o & i, & eiusmodi aliquando characteres nō inuenis, ob hoc quicquam nō notatum fuisse minime arbitran-
 dum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.
 ν Musculus tertius quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanē hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.
 φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiae sede locatus ac pedem mouentium sextus.
 χ Musculus fibule exporreclus, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicuus.
 ω Musculus quatuor digitos extendēs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum no-
 num appellabimus, quiq; aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.
 Λ, Δ Transuersum ligamentum tibiae ossi & fibulae commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibulae ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA

TERTIA
MUSCULO.
RVM TA.
BVLA.

TERTIAE MUSCULORVM TA.
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quod musculos ex carnosâ membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quam priores duæ, sit comparata.

A Rectæ secundum frontem ductæ lineæ, frontis & narium cutis musculum notant.

B Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam carneis enutritur.

C Musculus palpebram attollens.

D Musculus palpebram deorsum trahens.

E Mutuus palpebræ musculorum secundum palpebræ longitudinem connexus.

F Musculus media sui parte nasi alam, altero uero superius labrum petens. Quemadmodum sane uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterum copia faciem aliquin satis obscuram non sum occupaturus.

G Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.

H Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.

I Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.

I Musculus carnosâ constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranae parte, quæ carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum

K, L. attinet, *K* ad *L* usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ clauiculæ se-

M. dis ossis pectoris proximæ incipiens, cuius fibræ recto tramite sursum ad *M* exporriguntur. Ab

N. L uero ad *N*, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis, clauiculæ & summi humeri sede

incipiens, cuius fibræ oblique sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non

O. sese spectandum offerat, quæ in posteriori cervicis sede consistit, nihilominus *O* ad auris radi-

cem positum, transversas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi late-

ribus describendis, primū latus tibi fingendum est ab *N* ad *O*, secundum ab *O* ad *H*. *K* uero

per *L* ad *N*, tertium indicabit latus. *A* *K* autem ad *M* quartum habes latus. Intensus e-

nim nigricans lineæ, à *K* ad *M* ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.

P Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie *L*, *N* et *Q* propemodum

Q. circumscribunt, is enim inferius, quam *Q* consistat, sua insertione prorepit.

Δ Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspicendus, ibidem

namq; ab initijs liberatus, *Δ* perinde notatur, isdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita cir-

cumscribitur. *K* ad *L* usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. *K* uero ad *R*

R. principij pars est, ex media latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam *R* notat musculi mem-

braneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, oblique descendens musculi abdominis

S. nervosæ tenuitati exporrigitur. *S* autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septi-

mæ costarum cartilaginibus, propter oblique descendentem abdominis musculum peculiariter

pronatam. *Q* præsentis musculi insertionis index est, quæ inter brachium attollentem (qui *P* no-

tatur) & priorem cubitum flectentium *Z* indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera

ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præ-

T. sentis musculi insertionem, *Q* & *T* notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabula-

rum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à *K* ad *L*. Secun-

dum à *K* ad *R*. Tertium ab *L* ad *Q*. Quartum ab *R* ad *T*, quod subsequens ostendit ta-

bula, in præsentem interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintū quoq; latus,

à *Q* ad *T* pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.

V Musculus brachium deorsum trahens.

5, 6, 7, 8 His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quæ costis inseruntur,

quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam

promptè colligit.

Θ Abdominis musculus oblique descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem co-

operit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus praesentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Ceterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operae precium, ut membranae pars a carneae promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocri.

X Penis sua cute, quae praeputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentium corporum coitum indicans, quae subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum naturam omnium lucidissime tabula docet quadragesimonono Capiti praesentis Libri praelocanda.

Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonaeum educit, intacta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium.

a & a Posterior cubitum flectentium.

b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliori scapulae costa principium sumit.

c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.

e Superior radium in prouum mouentium musculus.

f Musculus brachiale flectentium alter, postbrachiali ante indicem insertus. Ac si ipsius notat principium, g tendinis ex musculi uentre exortum, h sedem, qua tendō negligētius secātī desinere putaretur.

Π Musculus latum summae manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.

n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offerre dicā, ac inter digitos mouentes, uigesimi secundi et uigesimij tertij loco habiturus sum.

o Ex carnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicis remotissime abducens.

q Insignitor duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus minimum digitum maxime a reliquis amouens, ac in sequenti tabula n insignitus.

Σ. In dextro crure primus notatur tibiae motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Ceterum character 2, insertionem secundi notat tibiam mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranaeque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranam ue exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut scilicet aliquantisper membranae naturam monstraret. Quicquid enim ad externum inaequalis illius lineae sectionis ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.

α Musculus tibiam mouentium nonus.

β Octauus tibiam mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextro, a sexto tibiae motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiam mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sex to adhuc obtegatur. Quanquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensuimus. Ceterum γ glandulas quoque insinuat in inguinum una cum sinu, ex quo uasa cruris petentia rescui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

e Musculus tibiae motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 demonstrat.

ζ. u. Ex carnis tibiae ossis pars, uerum u priuatim internum notat malleolum.

Υ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, κ autē principium sui tendinis, cuius ductus citra characterum appositionem manifestus est, quanquam ζ insertionis quasi ipsius sedem ostendat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo.

ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem a ceteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen in anteriori tibiae sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.

ω Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium.

σ Pedis motorum quartus.

τ Longissimus gracillimusque tendo, a tertio pedis motus autore productus musculo.

υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.

φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCV-
LORVM TABVLA.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCV.
LORVM TABVLAE INDEX.

PR A E S E N S tabula quamplurimos praecedentis tabulae musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosque, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenire, uidendos offert, quod omnes ad octauam usque musculorum tabulam subsequentes tantisper praestabunt, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

- I** Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non absimile *A, B, C* circumscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quae excarnis est.
Δ Masseter. *E* huius musculi principium a malo exortum. *F* principij ipsius portio auri proxima.
E, F, ma. Caterum ab *E* ad *F* totus ipsius principij ductus secundum iugalis ossis longitudinem metitur.
G. *G* infima musculi insertionis sedes notatur. Porro si triangulo hunc assimilare lubet, *E, F, G* tres angulos tibi proponere finges.
H Nervulus minoris radices tertij paris nervorum cerebri, hac frontis musculosa compage petis.
I Nervulus dictae modo radices ad superius labrum, & externam alae nasi sedem propagatus.
K Cartilago in quam sinistrum nasos desinit.
L Ala nasi sinistra dictae modo cartilaginis extremo alligata incumbensque. Inter *K* & *L* narium cute iam ablata cum quibusdam membranis ligamentis, in conspectum uenit interior alae nasi musculus nimisquam tenuis.
M Musculus a superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.
N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sane corpus minori negotio, quam multiplex ipsius fibrarum interfectio delineari potest, quod etiam in musculo *M* notato usu uenit. Auris autem foramen citra *O* appositionem sese ostendit, uti etiam auris radice subditae glandulae hunc characterem quodammodo exprimentes.
O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.
P Hac sede os reponitur, uel imaginem referens.
Q Musculus a temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi, simili insertus.
R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoque hic se spectandum praebet.
S, T Dexter & sinister ossis u imaginem exprimentis musculi, a pectoris ossis summo pronati.
V, V Musculus gracilis & longus, qui a superiori scapulae costa ossi u referent implantatur.
Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium *X* notatum sumit, dein
X, Y. de aliam partem *Y* indicatā, a clauiculae sede pectoris ossi proxima. Caterum *Z* insertionem
Z. ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.
a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.
b Musculi scapulam mouentium secundi insertio.
c Musculorum hic magnā obscuritatē parit uasa caput adeūtia, & nerui in brachium excurrētes.
d Musculus a clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.
E Musculi brachium attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac *Δ* praecipue insignitam. Proximē autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam reflexamque, ac *γ* notatam commonstrat. Porro in praesenti figura *e, f, g.*
g. conspicuam hic musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu describunt.
h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio *Q* & *T* notant, &
Q, T, Δ. ipsi musculo *Δ* quoque imposuit, quo hi characteres ad praecedentis tabulae notas referantur, ad
KL, R. quam quoque *K, L* & *R* spectant.
i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.
2, 3, 4. Secunda, tertia & quarta thoracis costae, ad quas reliquae seriatim subsequuntur, atque in harum interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineae autem in costis ductae, atque ad characterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim ille notae cartilaginibus inscriptae.
k Musculus scapulam mouentium primus. **l** Musculus thoracem mouentium secundus.
m In dextra axilla *m* latitat, musculus notans, quo brachium deorsum trahitur.
n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hic altius quam oblique ascendens musculi nervosa tenuitas conspiciens.

- o** Abdominis musculus oblique descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexū finimus.
π Abdominis musculus oblique ascendens, ac totam, uti conspicias, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circumscribunt *o, n, p, q, r* linea secundum inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.
p, q Portio obliquo rum abdominis musculorum descendendum, quae ad albam in abdomine apparentem lineam est relictā. Caterum *q* priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quā primum flaccidus, deorsum denuo propēdet, dissectus est. Duo itaque uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinae seminiq; communis.
r Vasa seminaria, quae hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neque testis musculum, cui ut a uasis distingueretur, s' ascripsi. Verum hūc 22 figura Libri quinti edocebit.
f. Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosae parti nullum adhibui characterem, quum is hic, uti neque in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autē inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.
u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulae costa principium praebetur.
x, x Posterior cubitū flectentium musculus. **y** Musculus superior radium in pronum ducentium.
α Radium in supinum agentium longior. **β** Musculus quatuor digitorum secundos flectēs articulos.
Σ Musculus ulnae exporrecus, & brachiale flectens. **γ** ipsius caput. **δ** ipsius insertio.
c Musculus alter brachiale flectens, hicque deorsum dependens.
ζ Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.
η Hic musculus propendet, paruum digitum a reliquis in externum latus abducens.
θ Transuersum ligamē in interna brachialis sede obuium, tendinibusque hac repentibus obductum.
i Musculus maior, primum pollicis os flectentium.
κ Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maxime remouemus.
λ Latus summae manus tendo una cum ipsius tendine, a summis quatuor digitorum aciebus in dextra manu dependens. Praeterea hic in utriusque manus uola tendines occurrunt mucosis membranis induti, atque ad digitos protensi.
μ Secundus femur mouentium musculus. **ν** Primus femur mouentium musculus.
ξ Ossis sacri ossis dextro lateri commissi sedes, a qua primum & sextum tibiae mouētes rescuimus.
ο Character & sedes insignitur maioris exterioris femoris processus.
φ Novus tibiae mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens *o* notatur, & uero tendinis ipsius principium, *g* sedes indicatur, qua praesentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.
ω, ρ. Musculus femur mouentium septimus. **τ** Musculus femur mouentium sextus.
υ In sinistro femore musculus u insignitur, femur mouentium octauus.
φ Quinti femoris motui seruientium. **χ** Secundus tibiae mouentium.
ψ Octauus tibiae mouentium. **ω** Septimus tibiae mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quod ibidem is sit conspiciat.
2 Primus tibiae mouentium musculus. **3** Sextus tibiae mouentium. **4** Sextus pedem mouentium musculus, una ut duo praecedentes, ab insertionem pendens. Caterum in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiae mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio, huius quidem insertioni characterem *ε*, illius uero *ζ* insignito.
7 Septimus pedem mouentium musculus.
8, 9 Excarnis tibiae ossis pars, a cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verum *9* priuatim interiorem notat malleolum.
Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. **10** ipsius exortus insignitur. **11** uero ipsius sedes, qua portionem suam emittit, quam non pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic *Ω* notauimus. **12** Musculi *Υ* insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans. **Ω** uti & iam paulo antea scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus, qui bicorni tendine insertionem **13** notatam tentat.
14 Musculus pollicem extendens. **15** Musculus pedem mouentium octauus.
16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiae sede non notabimus, quod eadem hic cum tribus tabulis praecedentibus sit ratio.

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV-
LA.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

- A** FORAMEN quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, frontis musculus petiit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D masticatore, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo furculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrum, & alas nasi deducitur.
F Amplus musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nervi utrinque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungosam labrorum substantiam insinuat ad utrumque labrum conspicuam.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uen-
 tres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obiecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse v referente, in cartilagine scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad bu-
 tus musculi exterius latus, coegeries uisitur soporariae arteriae, interioris uenae iugularis, & sex-
 ti cerebri nervorum paris.
Q Aspera arteria anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapula superiori costa enatus. Singuli
 characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi paris caput mouentium. **V** Tertius scapula mouentium musculus.
X Quonia hic locus nihil aliud peculiariter, quam septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, qui haec pingeremus, plus a quo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer **T** notandus.
Y Dexter lateris clauiculam hic a pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicque **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissior, ue scapulae processus.
c Ligamentum huius articuli peculiariu quartu ab interiori scapulae processu summi humeri petens.
d Ligamentum teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriore sede externi capitis hume-
 ri insertu, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentum, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sede, ad extermum quoque humeri caput procedens, atque huius articuli ligamentorum secundu.
f Hac sede duo ligamenta **d** & **e** insignita, suis lateribus ununtur, & uelut transuersum efformant
 ligamentum, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox **g** notandi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utrinque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiam una cum interuallis citra characteru opem sunt conspicuae.
i Musculus scapulam mouentium primus. **k** huius musculi principium notant, quando manus spe-
 ciem perinde, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus repraesentans. **l** tendine praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i, k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
n Dexter rectorum abdominis musculorum. **o** carneu recti abdominis musculi principium triangulo no-
 mine, **o** ab simile. **p** principium eiusdem musculi nerueum, penes uniuersum efformans musculum. **q** Toto in-
 teruallo a **p** ad **q** pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicem contingunt. **r** Tota autem
 sede supra **q**, aut supra umbilicum consistente, tanto magis musculi mutuo se iunguntur, quanto altius
 conscendunt. Ceterum **q** notabit etiam obliquorum abdominis musculorum neruosa tenuitatis, ad
r transuersum abdominis musculi hac in parte conexu. **r** Haec linea carneu recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in **4** tab. ad characterem **n** est cernere.
s Intercapedine igitur ab **r** ad **s** hic notatur recti siniae abdominis musculi tendo seu membrana,
t excarnisue musculi pars. **t** autem indicat carneu musculi sede primae costae & secundae thoracis
u, u, u insertam. **u, u, u** Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendens musculi neruosa exilitas pertinacissime connascitur.

Q 3 x Linea

- x Linea hæc portiunculam notat oblique ascendens musculi, quæ is transuerso abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.
- y Transuersus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vasorum seminalium portio. Cæterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notat, quod in mox præcedente tabula, abscissi mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.
- θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- ι Superior musculus eorum, qui radium in pronum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- ο Quatuor digitorum secundum os flectens musculus. 2 ipsius principium sub musculo radio peculiaris, & notato, reconditum. 4 musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.
- υ 2 Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verum præterea υ musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat, 3 autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt con-
- ο spicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia o inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- * Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur. 5 Secundus femur mouentium musculus.
- τ Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed in hoc præcipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior uel processus.
- φ Femur mouentium septimus. x Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus. ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiæ mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium a radice magni femoris processu enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiæ mouentium
- 4 tendinibus commixtum unitumq. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit. 5 Octauus tibiæ mouentium musculus.
- Π Octauum quoq. tibiæ mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiæ mouentium musculus insidebat, qui hic propendens insignitur. Maxima itaq. sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sanè, ut ab utrisque musculis sinus iste consurgat.
- 6 Hic propendet musculus tibiæ mouentium secundus.
- Σ In hac tibiæ, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex
- Φ omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo Φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicis. 8 Septimus pedis mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedis mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quod ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotatas conspicis, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridè has didiceris.

SEXTA

SEXTA
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

SEXTAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulae caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.

A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillae processum insertionem.

B Acutus maxillae inferioris processus.

C Sinistra maxillae inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.

E Gurgulio a palati sine propendens.

F Glandula sinistra amygdalae non ab similibus, ac eminentissime laryngis sedi appositae.

G Linguae, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radice lateri adnata.

M Aspera arteria.

N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum. quancumque & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

O Quoniam hanc pectoris colligae sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui a transuersis uertebra-

rum ceruicis processibus originem O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus a scapulae basi principium ducens, thoracemque mouentium secundus. Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodum & costae, & earundem intervalla una cum exte-

rioribus musculis intercostalibus. Quo tamen melius singula expendas, significet S tertiae costae os. T tertiae costae cartilagineum. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiae & secundae

costarum intervallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagineas conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatae.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Caeterum b sedem notat, qua oblique ascendens musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, prius quam rectum conscendat.

c. e autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò debiscunt.

d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam praebens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasque sedes excurrentes.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, a pubis osse dependet.

g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommodat, ibidem namque h superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoque scapulae costam h eadem opera tibi indicare poterit.

k Summus humerus, seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.

o Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod a scapulae acetabuli superci-

lio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem a carne exquisitiùs discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non haec duntaxat

p. tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Caeterum p duorum capitum coitum q. indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r. r Musculus posterior cubitum flectentium.

s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costa enascitur.

Δ Musculus

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partem, quae hic oculis subijci potest, t. u. t indicat. u autem praesentis musculi insertionem notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in prouum ducunt.

Ξ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & a quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum

porrigunt tendines. Porro quare ratione ad tertium usque digitorum internodiū tendines huius musculi porrigantur, & incumbens musculi tendines transeant, hic in utraque manu est conspicuum.

γ. δ. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.

ζ. ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollicis, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η. θ Musculus tertium pollicis os flectens n notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionem dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori n indicato recondebatur. Inter λ uero & κ, primum pollicis os nudum excarnesque apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius musculi initium apparens, ulnae est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν. ν Tertius femur mouentium musculus.

ξ. ξ Magnus femoris ossis processus.

ο. ο Musculus femur mouentium sextus.

π. π Quintus femur mouentium musculus.

ι. ι Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinuat

τ. tur amplum huius musculi principium, a radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum.

Deinde π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus continetur, atque hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodum & carnosae musculi partis terminus,

υ. qui instar semiglobi extuberans hic υ insignitur.

φ. φ Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitatis argumento est, qui octauum tibiae mouentium amplexetur musculus, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius

expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut & mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.

χ. χ Haec sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atque hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscissam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium praebet.

Σ. Σ In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextera tibia totam oculis subijcit. Caeterum Σ priuatim notat ligamentum tibiae, os & fibulam, quae haec inuicem debiscunt, in-

ω. tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.

φ. φ Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante

riori & posteriori parte, ac dein interius, quae fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaque partem

notat anteriorem carneam, 3 uero posteriorem.

ψ. ψ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.

Ω. Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.

8 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

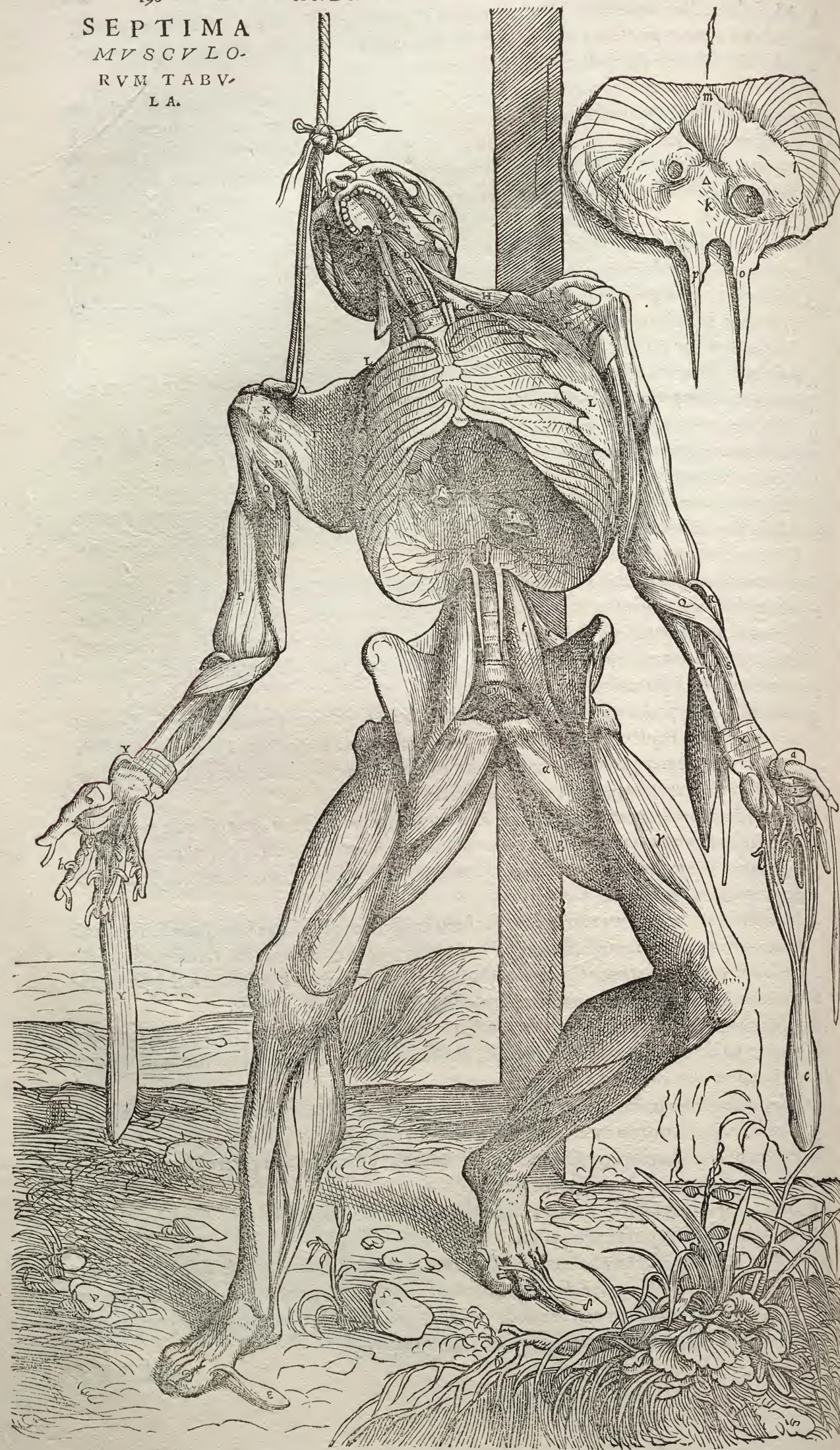
9 Secundus musculus pedem mouentium

In dextera tibiae posteriori sede nullas adhibui notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportune has a prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius

pollex in rostrum mouetur, huic in praesenti tabula & inscripsi.

SEPTI-

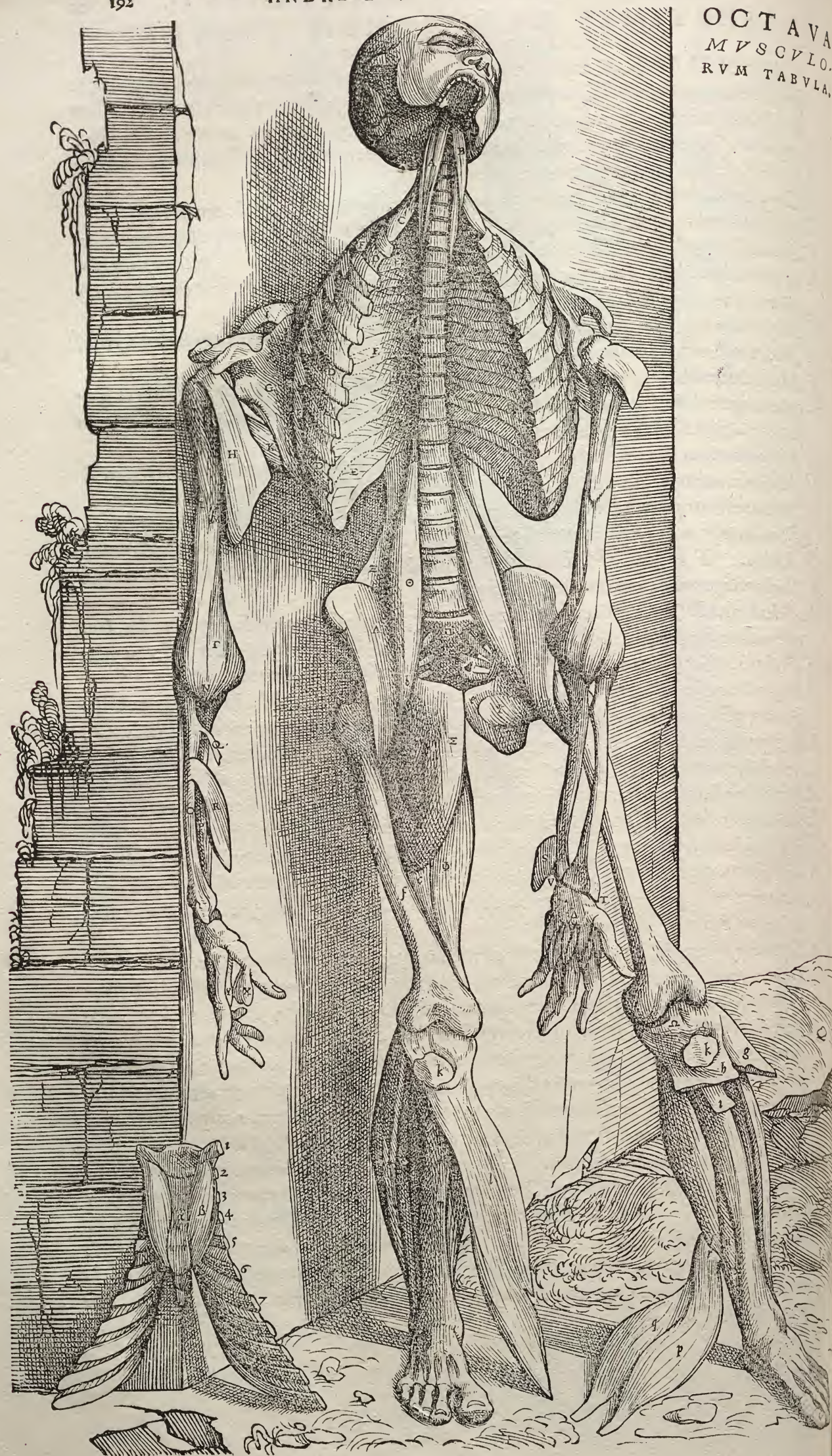

SEPTIMA musculorum tabula laxato fime, a quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in praesenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effracta ala ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
B Aliquot ceruicis uerterarum corpora. C, D Primum par dorsum mouentium.
E Stomachi seu gula pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Ceterum uasa, quae F utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiunt arteriae cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
G Musculus alter secundi paris dorsum mouentium. H Scapulam mouentium tertius.
I Musculus brachium mouentium quintus.
J Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua ipsius forma ex sca-
K. pule imagine deprehenditur, quauquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
stituere, licebit K, L & L simul conferre.
L, L Musculus thoracem mouentium secundus. M Brachium agentium tertius.
N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti. P Cubitum flectentium posterior.
Q Radium in proum constituentium superior. R, R Anterior cubitum flectentium.
S Radius. T Vlna. V Ligamentum inter radiu & ulna, qua inuicem debescunt intercedes.
X Radium in proum mouentium inferior musculus.
Y, Y A dextro radio (qui cu uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
gior radium in supinum ducentium. a Minor primum pollicis os flectentium.
1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
b Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens. c Musculus tertij quatuor di-
gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
d. quatuor digitos pollicis adducetes, quoru is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliquit
tres ab insertione haerens. Quinetia tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
e. portiones adhuc seruantur, ac portioni quidem indici propria e inscripsi, tendini autem tertium
f. indicis os flectenti f. Ceterum in dextra manu dictorum musculoru conspiciuntur insertiones.
g, h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adducitis, h insertionem musculi secundum
i. os flectentis. i insertionem eius, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
racteribus non uenit obliterandus.
Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
kl, m, n. k, l, m, n quod uero exterius hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
o, p. terstinguitur, carneam septi partem esse putato. o, p Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-
q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uerterarum
incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis experte transmittit, aut illis cedit,
quarum orificia q in corpore huius tabulae positum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
s. s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.
t Musculus femur mouentium sextus. u Musculus dorsum mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus. y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla
educti, obuij sunt. α Femur mouentium octauus. β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus. ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
δ Dependet & hic quoq; ab insertione musculo moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
externum latus ducons. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
prioribus tabulis fuere obuia.

CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

*H*AEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uero interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud una cum costarum cartilaginibus exectum, ad dextri cruris latus eversum, atq; sub dextrae manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superiorem uel dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primū coniugium.
C Musculus a prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium paris alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in osium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in osium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*triusq; scapulae modo sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulae q; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
J Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uero interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
L, M Radius. *P* *U*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignita ligamentū, brachiale ad cubitū necesse, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendunt, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Caeterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uertebrae procedens corporibus *a* insignitur, *b* uero ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nervi profluere hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erum *Φ* priuatim huius musculi partem notat posterior, *c* rem, *c* autem anteriorem.
ε Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauus *h* indicati, & *g, h, i* noni *i* notati, a genu reflexi sunt, ac patellam ipsi innatam, ac *k* insignitam oculis subiiciunt.
h, l In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibiae ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.
* Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis *Φ* & *Υ*. Septimus nimirū & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq; duntaxat ligamentis obducta, in conspectū ueniunt. Caeterum musculi, qui haec *p, q* denus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt, ac *p, q* notant primū *j*, ac secundum pedem mouentium, a quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characterem *s* propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.
1, 2, 3, 4 *5, 6, 7* His characteribus septem uerarū costarū indicantur cartilagines. Reliquae autem quatuor cartilagines, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagines sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

R NONA

NONA
MUSCULORVM
TABVLA

NONAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula omnium posteriorem corporis faciem exprimentū, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac vicissim posteriores subsequi uelles, possit haec omnium esse aut tertia, aut quarta. nullum enim absclum habet musculum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiāq; tabula obuij sunt. Præterea transversa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposta ligamenta hic dissectuimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancq; tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os ingale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inseritur.

E, F, G Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq; huius principium ab occipitijs osse pronatum, *E* ac *F* insignitur. *E* uero usq; ad *G* musculi principium ab occipite, ad octauā usq; thoracis uertebrae spinam, à mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatū.

H, I In insertio, quam musculus in scapulae spinam, & summum humerum, latiusculamq; clauicula sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car-

K nose ipsius fibræ, in semicirculi cessant circumferentiam. *K* hac parte ceruix collumue, thoracis elatissimæ parti committitur. Lineæ autem lateraliue musculum circumscribentia in hunc modum colliguntur. Ab *E* ad *F* prima protenditur, ad occiput transversim ducta. Quod autem huius extremum *F* notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum *F* remouetur ab *E* pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquido commonstrat, quod forte ignarus, plus æquo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea præsentis musculi ab *E* per *K* ad *G* metitur. Tertia autem ab *F* ad *H*. Quarta ab *H* ad *G*. Atq; his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab *I* ad *K* pertinens, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, cuiusq; motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumq; mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula insigniendus.

P In præsentis tabulae dextro latere *P*, indicat portionem abdominis musculi, quem oblique descendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubitum flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V Vlnæ sedes triangula, nullis oblecta musculis, excarnisue, ac præcipue insertionem excipiens nervosæ cubitum extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum *Z* insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium *a* indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, *b* insignitur.

Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensetur. Commixtionem tendinum musculi *Z* insigniti, ac musculi *O* indicati, quæ ad digitorum sit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

A Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero *c* insignitum. Insertionem uero *d* indicatam, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

E In utroq; cubito *E* insignitur musculus, brachiale flectens, octauoq; brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æque atq; hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus

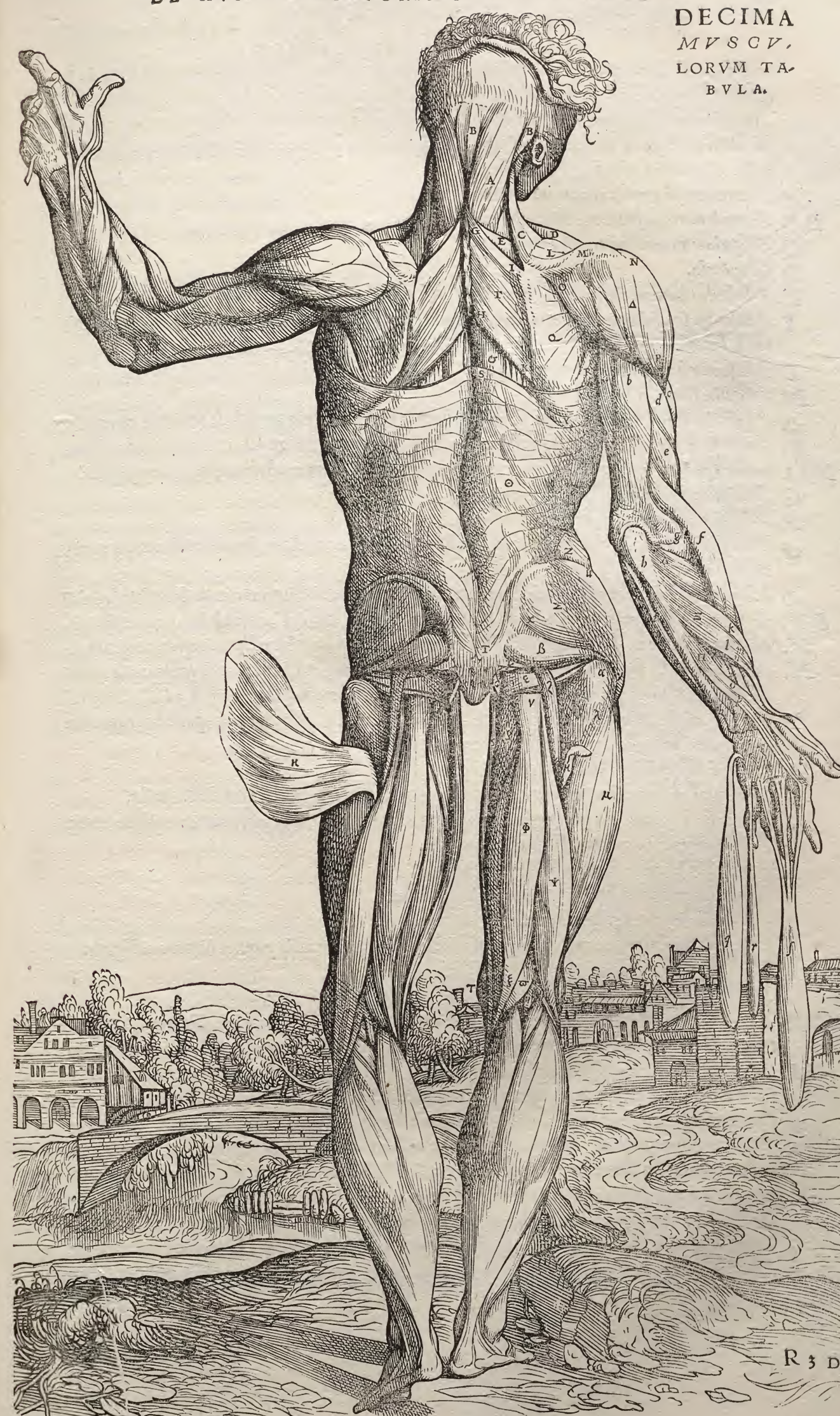
R 2 tendinem

- q. tendinem producentis initium, hic ad characterem q. est obuium, una cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiale insertus, Δ in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hac oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcanti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo et tertio pollicis ossi inserens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, et pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proxime adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- ii. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m, n circumscribitur. Quandoquidem i usque ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quae ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaque sacri ossis sede pendente, ubi etiam sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimam notat partem, quae quia inter musculos tibiam mouentes hic penitus se insinuat, reconditque, omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obiectus.
- p. Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obsecurare possit.
- q. Musculi, quem p notauit, carnosae partis terminus.
- r. Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obiectus.
- s. Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedi.
- t. Tertius tibiam mouentium musculus, in utroque crure (quemadmodum et subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.
- x. Apparet et hic quoque portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiam mouentium.
- z. Musculus tibiam mouentium primus.
- β. Octauus tibiam mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiam mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiam accedens arteria, una cum maxima cruris uena, et neruo quoque totius corporis crassissimo uehuntur.
- ε. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibulae pars, ipseque adeo exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portunculula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a ceteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECI

DECIMA
MVS CV.
LORVM TA-
BVLA.

R 3 DE

DECIMAE MUSCULORVM TABV-

LAE CHARACTERVM INDEX.

*H*aec omnium tabularum decima, posteriorem uero faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese comonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablati sunt, quem nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quod uidelicet nusquam apte formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A* Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula *F* notandus.
Γ Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur *G, H, I, K, G, I, H, K*.
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
Δ Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscribere poteris, si *P* musculi insertionem esse cognoueris. *P* namq; ac *N* & *O*, trianguli modo, dictam *N, O*, musculi partem terminant, anteriori interim parte Ξ , in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
Θ Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouentium quarto.
⊙ Hunc musculus, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. *S* & *T*, musculi huius principij indicant longitudinem, *V* partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in sexta tabula *O* insignita, utcumq; fuit obuia. *X* autem musculi latera ea sede indicat, ubi ab illius offe non amplius enascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab *S* ad *T*, dein a *T* per *X* ad *V*, insuper ab *S* ad *V*. Ceterum *Y* notabit inferiorem scapulae basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere iniectum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flexentium musculi.
d Portio posterioris cubiti flexentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis ue libera cernitur.
i Musculus brachiale flexentium, qui octauo brachialis ossi inseritur.
Λ, Ξ, Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Λ insignitum, illud est, quod radio ante mediu illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in supinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, *k* & *l* notatas dirimitur. *k* enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis ossis, pollicem proximè sustinenti offert. I uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae in inscribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram *n* indicatam, in secundum & tertium pollicis inter nodium implantat. Porro tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq; partes, *o* & *p* indicatas discinditur, quarum superior, *o* notata, tribus pollicis ossibus insertitur. Inferior uero *p* indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendit ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus extensionis parui digiti autor, *r* insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem potissimum

- f*, potissimum extendens, ac s indicatus.
t Musculus pollicem indici proximè adducens.
Σ Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo respondens, *u* & *x* notant, quanquā u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in *y*, latus magis uerteretur. Ceterum *y* huius musculi indicat insertionem, ut etiam *u*, & *x*, & *y* uniuersum musculus circumscribunt.
α Magnus exteriorq; femoris processus.
β Quartus femur mouentium musculus.
γ Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum pertinens.
δ Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis sedem insertum.
ε Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium ueluti musculus supra infraq; ipsi attentum commonstrat.
ζ Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum ceteris omnibus corporis neruis summe animaduertendum, ab hac tabula non rescuimus. est aut is, quem quartum femur petentium numerabimus, cui secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praeponeudis, characterē γ indicaturi. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tanto opere expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariae amplitudine, in dorsu uer tebrarum foramen, quod dorsali medulla transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crura profluere sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributionē eo animaduertenda accuratius, quo saepius hac mea aetate affectus innumeri, sese mihi ex humorū ad neruū hunc defluxu obtulerint. Quinetiam eundē in poplite *n* notatū cernis, quanq; *n* priuatim huius nerui grandior ē indicet portionē, quae si in alias quamplurimas soboles disseminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferio ra inter calcem, & interiorem malleolum petit. *θ* uero praesentis nerui in poplite bipartiti, minorem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eiusdem sedē occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accurate, quam quouis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter uentia medicamina, quae subinde hic aegris adhibentur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamusim Medici hinc cognoscent, etiā expendere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, *θ* indicato uicinum est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibulae consistat appendix, neruus contingi nequit. Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinas partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiā eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam capī, exaraturus. Quod autē hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factū est, idq; potissimum, quum locus uacuus ante undecimam tabulam seruandus esset.
κ, κ In utroque femore *κ* occurrit, musculus notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure integer a sua sede reflexus est, in insertionem duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure, solum inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranaq; tantum ritu inserebatur, *λ* ascriptum cernis.
μ Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
φ Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput *y* insignitur, sedes uero tendinem primum educens γ . Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterē γ insignitam.
ψ Quartus tibiae mouentium musculus.
ω, ω Quintus tibiae mouentium.
ρ Quinti femur mouentis musculi portio.
ς Secundus tibiae mouentium.
τ Portio octauae tibiae mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia praecedenti conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primum occupabimus.

R 4 VNDE

VNDECIMA
MVSCVLO.RVM TA-
BVLA.VNDECIMAE MVSCVLO RV M TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SINISTER. primi caput mouentium paris musculus.

- A, A Secundum par musculorū caput mouentium, in sinistro tantum latere characteribus insignitum.
 B, B Musculus hic obscure occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
 C Musculus scapulam mouentium tertius.
 D Clauicula.
 E Pendet hic musculus, a scapula osi u referenti insertus.
 F Humanum thoracem mouentium tertius.
 G Brachium mouentium quintus.
 H Musculus scapulae gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initium ab H ad I metitur, insertionis uero sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I, K circumscribitur.
 L Musculus ab humiliori scapulae costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
 M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte refertur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circumscribent. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describent. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulae fuit proxima, O autem illa, cuius initium a summi humeri cum clauicula articulo pedit. Dein si D eam musculi partē esse sinxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principii insigniter obtusum angulū referre, uti figura modo inserta comprobatur, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maxime contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principii, ab A quidem & B principij portionem a summo humero, & scapulae spina pronatam, a B uero ad C reliquā principij partē, quæ clauiculae debetur. Postremo D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilioris poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.
 P Dicitur nuper musculus ab omnibus, unde principii ducit, sedibus liberatus, ac ab insertionē dumtaxat in dextro brachio pendens, pulchre ostendit hanc transuersim in humerum fieri.
 Q Humanum thoracem mouentium quartus.
 R Musculus dorsum mouentium undecimus.
 S Dorsum mouentium decimus quintus, seu octauum dorsum mouentium paris alter.
 T, T Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uero earundem costarū interuallū, ut intercostalium hic musculorū exterior obseruaretur.
 X Musculus thoracem mouentium secundus.
 Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
 a, b Obscurum impenesq; membraneum musculi oblique ascendentis abdominis initium, a spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
 c Musculus ab insertionē hic dependet, brachium mouentium quartus.
 d Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitū, a ceruice capitis humeri educitur, quod d, e, scapulae articulat. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab altero cubitum extendentium, mox f indicando, non amplius distingui nequit.
 f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulae costa pronatus, ac cum musculo g insignito coiens.
 g Musculus cubitum flectentium posterior.
 h, h Longior musculus radium in supinum ducentium.
 i Musculus bicornitendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uero, quatenus i, k, l dinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.
 m Musculus radium in supinum ducentium breuior.

n Radius.

o Vlna.

- o Vlna. Atq; in borum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens committensq; qua inuicem debiscunt.
- Ξ Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui p, q. dem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi in r. fertur. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.
- f Musculus pollicem indici proxime admovent.
- Π Tertium principium corii, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui t, u. dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uero eam, quæ pollicis est peculiaris.
- Σ Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad horum x, y, z. characterum latera, superiusq; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouentibus musculus liberum. Cæterum α tertij illius musculi insertionem proponit.
- Φ Quartus femur mouentium musculus, à tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, & β illic primum tendinem educens, ubi β conspicitur.
- γ Magnus femoris processus.
- δ Secundus femur mouens musculus.
- ε Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uero ζ indicetur, ad characterem Ω paulo post commemoratur sum.
- η Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.
- θ Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter i, κ. duos musculos i & κ insignitos prorepens.
- λ Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ à coxendicis ossis appendice pronascuntur.
- μ Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimum capitum à coxendicis ossis appendice pronatorum secundum numeramus.
- ν Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc à coxendicis osse ductorum. ζ uero præsentis musculi ostendit finem, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossis sedi implantandum.
- Ω Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In præsentem autem idem musculus, characteribus ε ac ε, tum ζ ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim ε, posterioriorem notat musculi partem, ζ uero ε Ω anteriorem. Cæterum ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.
- ω Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ε insignitur, pendet.
- ς Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.
- τ Musculi tibiam mouentium octauæ portio. Tibiæ autem nullum adhuc characterem, quod sequenti tabula idem, qui hic modo proponantur muscoli, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.

DVO.

DVODECIM
MAMVSQV;
LORVM TA
BVLA.

DVODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum paris musculus, cuius principium *A* notat, *AB, C.* Buerō & *C* insertionem, quam in occipitis os molitur. *D* autem sedem indicat, qua dexter musculus a sinistro primum abscedit. Postremo *E* insinuat internū insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in trianguli formā agere usum fuerit, illum circumscribes lineis, *AB, AC, BC.* Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a *B* ad *E*, dein a *B* ad *D*, & ab *E* ad *D*.
- F, F** Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.
- G** Scapulam mouentium tertius. **H, H** Brachium mouentium quintus.
- I** Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Ceterum neque costas, neque earundem interualla characteribus insigniuimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad *T, T, V* sit ratio.
- Δ** Humani thoracis motorum quartus, cuius initium *K* insignitur, *L* uero sedes, qua primum a longissimo dorsi mouentium musculorum *N* mox notādo, non amplius pertinaciter (quemadmodum inferius a *K* ad *L* usque) adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, *M, M* indicantur.
- N** Dorsum mouentium undecimus. **O** Dorsum mouentium decimus quintus.
- P** Scapula gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicque ab *Q* insertionem propendens *Q* insignitur.
- R** Musculus brachium mouentium tertius. **S** Secundus thoracem mouentium.
- T** Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V** In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendit, qua cum interiori *T* notato impense commiscetur. In dextro autem brachio propendens ea pars resecta cernitur.
- X** Haec sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.
- Y** Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ** Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius conspiciunt tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascriptis, ipsius insertionem *b* indicantes.
- Δ** Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atque huius initium *c* indicatur, insertio autem *d* insignitur.
- e** Nervea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in prouum agentium.
- f** Radius. **g** Ulna. **h** Ligamentum radium ulnaeque, qua inuicem debiscunt committens.
- i, k** Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnae a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornasse characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l** Haec sede musculis tendinibus libera, aliter ligamenta, quibus ossa cōpinguntur, proponi nequeunt.
- m** Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisque illa occupantibus interstingueres.
- n** Hic musculus reponitur, pollicem indici proximē adducens.
- o** Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertionem propendit.
- p** Hic bona transversa abdominis musculi pars occurrit.
- q** Ilium ossis dorsi nunc prorsus ex carne spectatur.
- r** Femoris caput, coxendicis ossis acetabulū subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiens articulū.
- s** Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u** Dependet hic tertius femur mouentium musculus, & notatus, una cum quarto, qui *u* insignitur.
- x** Magnus exterior ue femoris processus.
- α** Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem *F* notandam, ex decima sextata tabula opportune petes, ad characteres *F, G, H.* Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quae ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cēlatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β** Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatioriq; musculi *α* insigniti, sedi exporrectus.
- γ** Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem *α* notauimus.
- Ξ** Musculus

- Ξ** Musculus femur mouentium quintus. Verum **Ξ** priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac *d* insignitum, & partim carneum, & notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium caput, numero quartum censetur. Haec sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. **η** Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori caput femoris insertum.
- Σ, Π** **Σ**, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac **Π** quidem eius partis posteriorem portionem, **Σ** uero anteriorem. Quo autem haec non admodum sanè obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- Μ** Musculus tibiā mouentium septimus.
- κ, λ** Musculus tibiā mouentium octauus.
- λ** Ampla depressa femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius caput, posteriori in sede consistens.
- μ, ν** Quartus tibiā mouentium musculus, hic ab insertionem pendens, ac *μ* quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, *ν* uero partem, cui femur principium praebet.
- ζ** Tibiā mouentium quintus musculus.
- φ** Primus pedem mouentium musculus.
- Υ** Secundus pedem mouentium musculus. Ceterum huius musculi (ut & primi) principium partim carneū, ac *ω* insignitū uisitur, partim nerueum, ac *g* indicatū. *τ* autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. *ς* Haec tenus musculi illi in sura extuberant, hicque carni esse desinunt, uerum haec tubera nona tabula etiam accuratè exprimuntur. *υ* Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω* Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character & in sinistra posuit tibiā.

DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS pagina proponet, characterum Index.

- A, B, C, D, E, F, G** Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. *A* enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transversis quinta & quarta thoracis uertebrarum processibus enatus. *B* musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro *B* quoque musculum significare debet, qui a septima ceruicis uertebrae spina enascitur, & cum musculo *A* insignito commiscetur, congressus autem sedi. *C* inscriptum est, quod non modo congressum utriusque musculi notabit uerum etiam ubi uterque exacte carneus efficitur. *D* utriusque musculi insertionem notat. *E* secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad *F* conspicua. Postremo *G* ac *G* secundi paris carnea moles insignitur.
- H** Musculus dorsi mouentium quintus.
- I** Portio musculi dorsi mouentium sexti.
- K** Decimus quintus dorsi mouentium, seu eorum musculorum octauus paris alter.
- Γ** Undecimus dorsi mouentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens *L* insignitur, *L, M,* ipsius uero ansulae tendines ue *M, M.* Atque ita elatissimum *M,* praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- κ** Character & loco *N* positus, musculum dorsi mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.
- Ο, Ο** Musculus hic ab exortu propendit, thoracem hominis mouentium quartus, siniarum uero capitulum septimus.

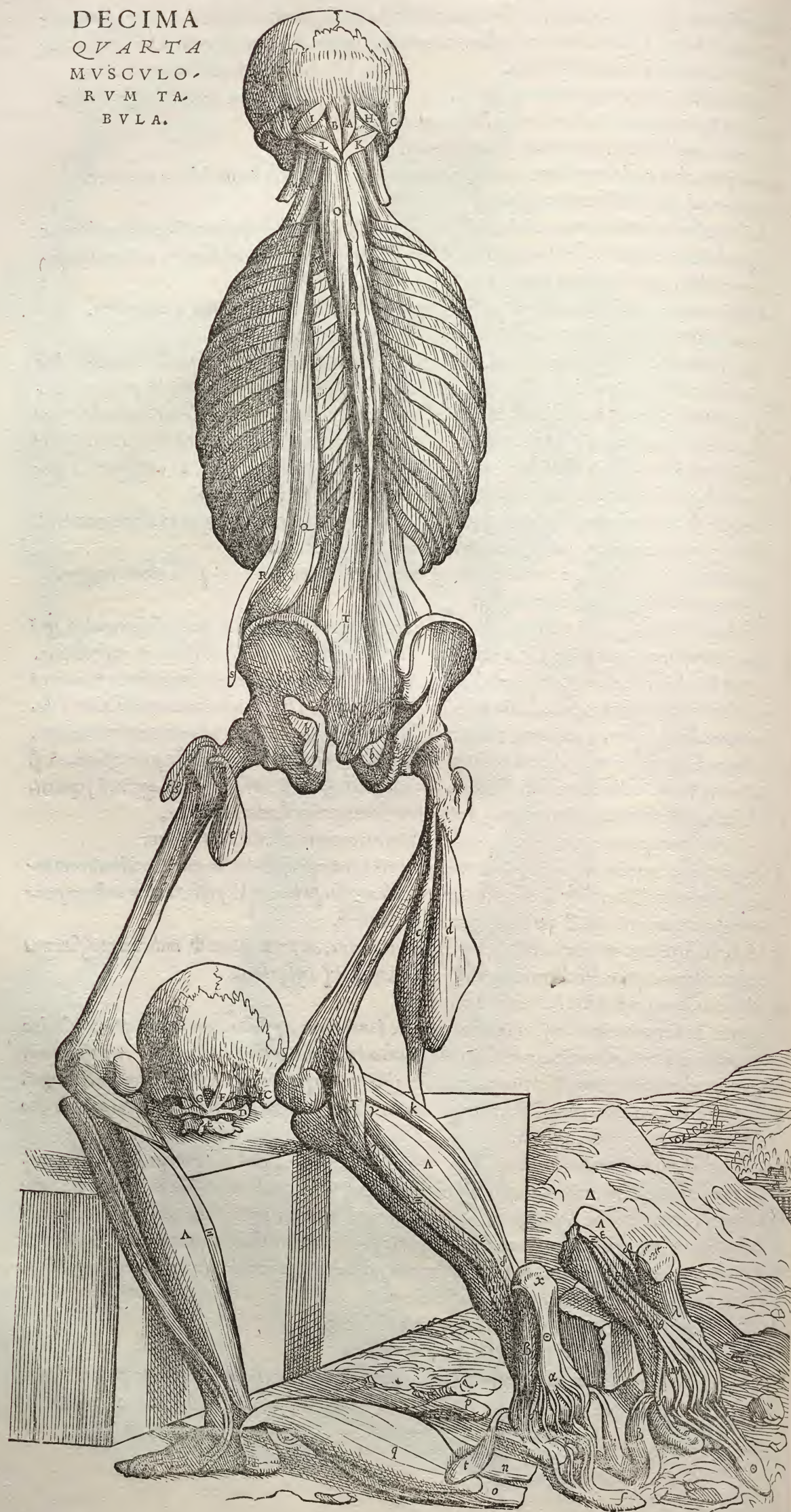

DECIMA
TERTIA
TABULA

- P, P* Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemque interualla attinet, eadem hic atque in aliis quod præcedentibus tabulis est ratio.
- R* Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- V* Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X* Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y* In utroque brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculis que libera cernitur.
- a* Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, c, d* Musculi cubitum extendentes. *Ac* bis insignitur, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur, d autem carnosa pars, quæ ab humero, ad medium femur longitudinis eius originem sumit.
- e* Radius.
- f, g* Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim *g* insigniuit.
- h* Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i* Vlna, radium autem e superius notauit. *k* autem, ligamentum in utroque cubito indicat, radii ulnæ.
- k* tota ea sede colligans, qua hæc ossa inuicem debiscunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisque ac demum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verum musculum hic rescuimus, pollicem indici proximè adducentem. *Ac* in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundum pollicis internodium flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti. Insuper per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim *l* indicatur.
- m* Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.
- n* Coccyx quoque os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.
- o* Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p* Femoris caput.
- q* Magnus exteriorque femoris processus.
- r* Hic ab insertione propèdet decimus femur mouentiũ, internã ipsius sedẽ, quæ ossibus undique attẽditur, cõmonstrans. Atque ita *s, t, u* huius musculi tẽdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- x, y, z* Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentiũ musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atque ita *x* huius carnosæ partis superiorem indicat sedem, *y* mediam, *z* autem infimam.
- a* Portio femur mouentium noni.
- b, y* In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruũ femoris factæ processum. *Ac* *b* quidem insertionẽ indicat musculi femur mouentiũ sexti, *y* autẽ musculi femur agentũ septimi.
- d, d* Musculus tibiæ mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- e, e* Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- z, n, z* Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendit, in quo *z* posteriorem ipsius notat partem, *n* uero *e* anteriorem. atque hic rursum priuatim *n* posteriorem indicat portionem partis anterioris, *z* uero anteriorem portionem.
- φ* Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium *φ* indicatum a femoris externo ducens capite, tendinẽ autem illic educens, ubi *?* insignitur.
- u, u* Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- v* Quartus pedem mouentiũ musculus, cuius initium *θ* indicatur, ipsius autem sedem, qua tendo duorum primorum pedem mouentiũ musculorũ, illi primũ pertinacissimè adnascitur, *u* notauimus.
- λ* uero tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus *φ* tertio cõsurgit.
- μ* Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum *φ* magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.
- v* Tendo musculi pedem mouentium octauũ.
- ?* Tendo septimi pedem mouentium.
- Ω* Presenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hac decimatertia tabula expressi crur repositã, lapidiq; inmittem, quo tandẽ inferior pedis sedes oculis subiiciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaque primum *ω* ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentiũ musculo obnatam, latiq; tendinis uicem in planta subeuntem.
- g* Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- g* Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- t, t* Primus secundusque pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouen-

DECIMA
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLAE.

tum propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
 ν Tendo tertij pedem mouentium muscoli.
 ϕ Portio quarti pedem mouentium muscoli, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.
 χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculus conflatus, calciq; insertus, quā
 ϕ χ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem præsentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.
 ν Excarnis nullisq; musculus, uel ante sectionem obiecta tibiæ ossis pars.
 ω Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, præter tres
 primos pedem mouentium musculos.

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM TA-
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

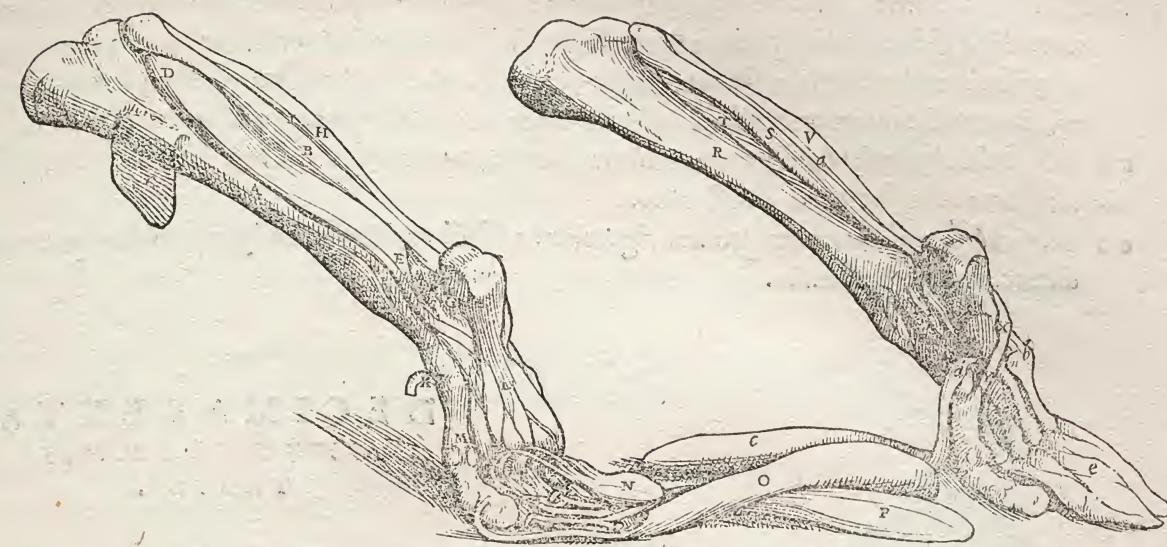
$H A E C$ tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis &
 brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua
 uerò ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput una cum duabus primis ceruicis uer-
 tebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.
 A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, à secundæ ceruicis uertebra spina occipiti
 insertum.
 C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quàm illa quæ ad genua spectatur,
 conspicuus.
 D Hic character cum aliquot subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum
 primæ uertebrae ceruicis indicans processum.
 E Spina secundæ ceruicis uertebrae, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebam.
 F, G Quartum caput mouentium musculorum par, à primæ ceruicis uertebra, occipiti insertum.
 H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab oc-
 cipitio in transuersos primæ ceruicis uertebrae processus implantatur.
 K, L Sextum musculorum caput mouentium par, à spina secundæ uertebrae, transuersis primæ pro-
 cessibus insertum.
 M Musculi scapulam mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi à transuersis aliquot ceruicis uerte-
 brarum processibus prodit.
 N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.
 P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.
 Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
 R, S signatum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium
 S indicatur.
 T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uerò X , quod
 V, X etiam principium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.
 Y Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
 a agentium reconditur.
 Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
 dulò intueri operæ precium erit, quum costarum ductum, ut & reliquæ musculorum tabula, ap-
 positissime ostendat. In ossium autem compage hætenus nunquā costas adeo concinnè inuicem ad-
 nexū, ut illæ naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis
 enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis iliū sedem, & duodecimæ thoracis costæ mucro-
 nem, in ossium cōpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductū
 inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
 per consistant. quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, e-
 tiam me tacente, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
 femoris ossa adeo sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illæ à tribus integris Primi libri figu-
 ris petendæ ueniant. Quamquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis
 foramine obuiam.

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
d Musculus septimus femur mouentium.
e Hic musculus propendet femur mouentium nomus.
f, g Carnea pars, seu si uoles, priuati muscoli, decimum femur mouentem musculum deducens, atq;
hic ab insertione pendentes.
Γ Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus fere totū poplitis flectendi munus per
h, i. per am concedidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiae os
insignitur.
k, k Septimus pedem mouentium musculus.
l Tendo octauū pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, min.
m. signitur.
n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendunt musculi, pedis motorum opifices. n enim et
r. o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.
Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se-
rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu-
sculorum tabula Δ indicabamus.
f Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar-
ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem
gerebat.
t Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.
u Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latus ab-
ducit.
Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, & illius
x, z. in quatuor tendines partitio. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of-
ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ
notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi-
gnitur.
β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.
Λ, Λ, Λ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
γ, δ. δ hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carnea ipsius substantiæ
e. tia aliquosq; incooperat, iuxta characterem e. Deinde utraq; figuræ plantam referens, tendi-
nem hunc quoq; δ notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad-
ζ. n. hic, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. u tendo illius, ab interno etiam latere car-
θ. n. osæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
κ, κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua-
tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
pollicem ducuntur. Vt uero & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
ν. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, ν notatum conspicis, musculum autem indicem
μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

DECIMAQVINTA MUSCVLO-
RVM TABVLA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCVLO-

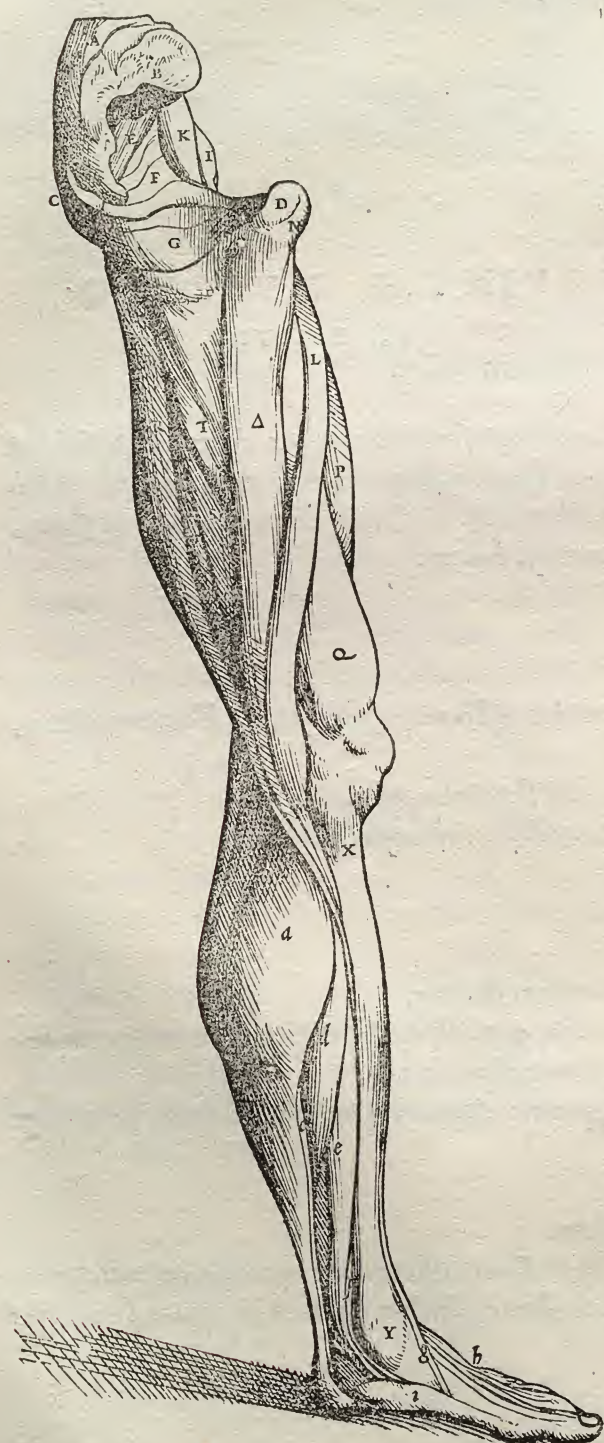
RVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVN.
demque characterum Index.

- D V AE praesentis tabulae figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simul cū
pede decimæ quartæ tabulae, sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub-
sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figuræ,
succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.
A 1 Tibiæ os.
B 1 Fibula.
C 1 Musculus dependet, qui in poplite latitat.
D, E 1 Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
ab interno musculi latere pronatum.
F 1 Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
G 1 Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
H 1 Musculus pedem mouentium septimus.
I 1 Musculus pedem mouentium octauus.
K 1 Insertio sexti pedem mouentis musculi.
L 1 Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
M 1 Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuene-
runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
N 1 Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
exporrigit, digitos pollicis adducentem.
O 1 Musculus pollicis secundum os flectens.
P 1 Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
Q 1 Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter-
tium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistræ figuræ hac ratione peculiare
sunt.
R 2 Tibiæ os.
S 2 Fibula.

S 4 T 2 Lig.

- T* 2 Ligamentum membraneum fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tesseramue
X, Y. imitante reflectitur, & latebit quoque. *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b. in pedij os paruum sufficiens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistrae figura, tres sinūs indicantur, musculus à poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exsculpti. Atque *1* sinū notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuatū. *3* ue-
 rò, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentiū, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 d. da figura ad insertionem *d* insignitus.
c 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij ossibus, quae iam nu-
 da excarnaeque spectantur.

DECIMASEXTA
MUSCULORVM
TABVLA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cuiſet ſtatim tertiæ musculorum tabulæ ſub
 ijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars
 exiſtit, huc eam reponere magis uſum eſt,
 qua ſiniſtri femoris, tibiae, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osſe ſacro, & osſe ſiniſtro ipſius late-
 ri commiſſo, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conſpectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conſpici nequi-
 uit, quæ internam pubis osſis & coxendi-
 cis quoq; ſedem occupat. Huius autem
 tabulæ characteres, ut ſe-
 quens pagina proponit,
 ſe habent.

A Os

- A* Os ſacrum.
B Osſis ſacri latus, cui ſiniſtrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à ſacro osſe, in coxendicis osſis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis osſis pars, quæ dextro pubis osſi committebatur.
E Notatur quartus femur ſubiens neruus.
E, F. Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E*, *F*, *G* inſignitæ, inſcriptioni-
G, H. bus quodammodo diſtinguuntur, quibus ab interna pubis osſis ſede, & interna quoque coxendi-
 cis osſis regione, musculus iſte carneus pronasſitur. Ad ſedem uerò *H* indicatam, musculus
 arctior redditur, & ad ſinum ſibi in coxendicis osſe inſculptū reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur proceſſum.
I Conſpicua eſt portio ſexti femur mouentis musculi.
K Portio ſeptimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiae mouentium musculus, cuius ſedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M. ceſſat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiae mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab osſis pubis com-
N, O. miſſura pronatum. *M* quoq; & ſi in primo ponatur musculo, huius ſecundi musculi etiam ſedem
 notat, qua in tendinem deſinit.
P Nonus musculus tibiae mouentium, parua ipſius portione hic conſpicuus.
Q Octauus tibiae mouentium musculus.
R Tertius tibiae mouentiū musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & ſecundi, tibiae mo-
 uentium musculorum quoq; *M* indicari poteſt, & promptiſſimum etiam eſt intueri, ubinam mu-
 ſculorum tendines, in anteriorem tibiae osſis ſedem inferantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* poſteriorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis poſteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiae mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiae osſis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuiſſimus, idemq; ſumme gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus ſuram conſtituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo ſexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à cæteris digitis introrſum abducens.
 Abſolutis itaq; ſedecim musculorum tabularum (quas in præſentis Libri initio collocandas du-
 xi) indicibus, proximum modò erit Capitem contextum aggredi, ac à ligamentorum natura ini-
 tium ſermoni ſtatuer.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
ligamenti uſus & differentia. Caput I.

- FIGVRA ſequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diffe-
 rentiam ſemel commonſtrans, uniuerſum femoris os exprimit, una cum tibiae osſe & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo ſubſeruiunt.
A, B, *C, D* Femoris os.
B Femoris osſis caput ſinum coxendicis osſis ſubiens.
C, D Femoris osſis humiliora capita, quæ tibiae articulantur.
E, F, *G, H* Tibiæ os.
F Eminens ſuperioris appendicis tibiae osſis proceſſus, qui ſinum ſubingreditur, quem duo humi-
 liora femoris osſis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* inſinuandum educit.
G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiae ossis, quo complures ueruntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiae sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemque mouentium quartus, atque inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quae quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calcis inseritur.

O Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.

P, P Ligamentum orbiculatum femoris cum coxendicis ossi articulum amplectens.

Q Ligamentorum portiones, ex magno externoque femoris processu in musculorum substantiam absumptae, ac potissimum in tibiae mouentium septimi.

R Portiunculae ligamentorum quoque, a radice interioris minorisque processus femoris pronatae, & in octauum tibiae mouentem musculus praecipue degenerantes.

S, S Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola praepositur.

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atque externo ipsius lateri attensum uisitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi connectens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membraneum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem haec ossa debiscunt, committens.

b, c Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui a tibiae anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Vt uero ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atque una parte in latus reflexum finimus.

d Ligamentum a tibiae ossi ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.

e Ligamentum a fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

g Ligamentum quoque cartilagineum, fibulam talo colligans.

Huc sane & tabulam retulisse praesentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quae primae cervicis uertebrae ad secundam, & primae secundaeque ad caput connexum exprimit, nisi quam modo proposui, ut cumque omnem ligamenti differentiam & usum demonstraret.

PRIMVS

CAPITULUM PRIMUM
PRIMI
figura.a. andig. in
figura Capiti
tibi uisus ini-
ta praeposi-
ta ligamen-
ta occur-
runt.
b. o. p. s. t.

mine comprehendimus, Graecis quoque *συνδεδεμεν* nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quavis duriori membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosque in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus praestans. Nisi enim ossum & cartilaginum articuli, ligamenti tenerentur, nihil sane prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & a sua naturali sede alia alio permutata egredi.

Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossum cartilaginumque articulos ligamenti circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisque non paruae capacibus.

Miranda profecto est Creatoris industria, qui ex coartulatis inuicem ossibus, corporis substantiam enalci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amissum tutoque colligentur, & articulata contineantur, neque prompte per uiolentos motus a se inuicem rumpantur, quodque demum haec substantia ex continuis indefectis motibus, noxae suscipiendae contumax, ob duritiam euaserit.

Porro ut ossa cartilagineque a musculis tracta ocyus sequantur, molle rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atque hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle.

Quae fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabricfecit, usus & naturae utriusque abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanae fabricae refectione discas, integrum est.

Comperies enim omne ligamentum adeo durum, ut tuto simul colligeret, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neque facile abrumperetur, atque hic praecipuus primariusque ligamenti usus est, a quo etiam nomen mutuatur.

Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilagine (ut laryngis cartilagine mutuo necessitate) aut ab osse in cartilagine (ut quae costarum cartilagine pectoris ossi committunt) insertum, commissuram ossum ac cartilaginum commune uinculum efficitur.

hoc solo nomine, ut illa inuicem colligeret, siue haec manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur.

Secundo usu ligamentum, tendines suis, quibus uehuntur, sinibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quam plurima, in manus pedisque musculorum enarratione docuimus.

In externa namque cubiti sede, quae brachiale illi articulat, eius classis ligamenta sex uidentur, in interna autem brachialis regione unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota fere ipsorum longitudine consistit.

In anteriori uero tibiae sede, quae pedi articulat, unum quoque est amplum & ualidum, & alia denique inter tibiae & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quae omnia in hoc praecipue creata sunt, ne tendo in musculi contractione proprio sinu assurgat.

Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibiae sedi iuxta pedem praepositum, inter reliquos, quibus uia praebet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & contineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrosum a tibiae & pedis articulo prominerent nihilo minus sane, quod si funiculum uni digito alligatum ad genu usque protenderes, illoque digitum eleuare, conareris,

funiculus namque ille uersus genu attractus, plurimum a pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculum transuersum in sinu tibiae sedi obligaueris, atque sub illo, eum quo digitum extendi uolebas, traduxeris, funiculus ille rectus, etiam si pertrahatur, non amplius a tibia abscedet, & tibiae pedisque, transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit.

Atque haec Naturae solertia aurigas imitari inuenerimus anulis illis, quos equorum iugis connectunt, ut habena oblongiori per anulum traiecit, equos, quibus non insident, opportuniuse reflectat. Quia uero ligamenta haec perinde, ac ille anulus habens, transuersim tendinibus obducuntur, aut potius orbiculatim amplexantur.

Graecis *ἐνδεδεμεν* fuere nuncupata, nos autem illa nunc Transuersa, nunc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorum superficies anulis, per quos funes traieciuntur,

Quid ligamentum? rursus in colligando.

Ligamenti substantia.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

Ligamenti in tendinibus continendis usus.

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceu sinegmate quopiam perfusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsis sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiqueque in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordini ascribende sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obductae, ne illi inter se implicantur, sua uelut sede aberrent. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensemus. Insuper & transuersim primae ceruicis uertebrae ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimatur, instar ualli prohibens, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli processum, qui uermibus comparatur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri natibus, & posteriori dorsali medullae conecunt. Quandoquidem illas membranae partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne

Lib. 8 de Vsu par.

Ligamenta aut membranae sinibus obductae, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Lib. 2 de Admi. sectio. V. sus ligamentorum, quae instar propugnaculi sunt.

Lib. 1 de Admi. dissect.

Ligamento, rui usus, quae instar interstitij sunt.

Ligamento, rui usus, quo musculi constructionem subeunt. Quae ligamenta unicum tantum praestant usum, quae plures.

processus uermium modo confecti a sua sede reclinantur. Verum quia his processibus nulli peculiarem motum tribuo, neuiquam tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinibus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinibus sinui in cubentem, anuli modo orbiculatim non amplexentur, nihilominus tamen sinui ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendinē sibi superuehi sinant, & quomodo nus is atteratur, praestent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagitur, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regio ne, quae duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinui cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliū obnascitur. Et fortassis huc reponende essent ligamenta ossis cartilaginea, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primoli bro reuolimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomē indidisse, licet ad colligationem nimis quam parum conducant. Porro tertius ligamentorum usus censebitur, quo illa instar indumentum & propugnaculi, corporib. quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis omnia secundum usum ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosas quasdam membranas, tendinibus tunicae ritu circumdatis, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis proprijs obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Ceterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab ossibus principium ducunt, unde etiam membranae ordini non inepte ascribuntur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque referentur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana ostas succingens, intersepientes thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos educunt processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam caetera ligamenta, nasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astabulant. Quartus etiam ligamentorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculi intercedunt, & musculis durum ossis modo renixum praebent, cuius nota ligamentum illud profecto est, quod inter ulnae radiūque secundum cubiti longitudinem porrectum musculis internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quum musculi huius ligamento attenti, ut os ipsi concedit moueant, in se contrahuntur, tunc ligamentum id ipsis firmamentum offert, ab quo non aequale ualida eorum de fieret functio. Huius etiam generis illud est, quod tibiae fibulam membranae cuiusdam ualidioris ritu, ubi in uice ossis haec dehiscit, connectit, postmodum praeter ligamentum spinarum interuallum occupans, & dextros musculos a sinistris dirimens. his quoque adnumerari possent membranae, quae pubis ossium foramina occupant, musculosque anteriori foraminum sedi attentos ab illis, qui posteriori committuntur, quasi ossis modo discernunt. At quintus ligamentorum usus neuiquam infimus est, in huius enim ordine ea ligamentorum portio reponenda uenit, quae musculi constitutione ingreditur, musculosque non infima substantia suppetit. Quae autem ratione serieque id fiat, sequenti Capite, quod musculorum constructione enarrabit, opportuniū prosequemur. Hic uero suffecerit addidisse, musculi etiam ad ossium cartilaginūque colligatio nem plurimum auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principium ducit, & ipsius sine in aliud

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptum erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam forsitam aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducere assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis instar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam secundum & tertij usus conferunt, neque ossa aut cartilagine inuicem necunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continuaue censentur, ut quatuor illa, quae in externa cubiti sede, radij appendici ascribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter caetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundij usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem suppleunt, tendinē namque, quem transmittunt, tuentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia conspiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transuersorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus, deinde transuersum quoque ligamentum, anteriori tibiae sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiaeque relatum, quod duo illa ossa colligat, plurimos etiam tendines una transmittit. Praeterea & transuersum internae brachialis sedis ligamentum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertij duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quintij usus uicem gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus, in brachiali & uola obductae, etiam musculis gracilibus quatuor digitorum pollicis adducunt, principium praebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membranae, in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregie auxiliatur. Quamuis etiam haec omnia & ad quintij usus ligamentorum classem reijci possent, quod non obscure etiam musculis principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim enasci dicuntur, uti etiam ab eiusmodi ligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro uti neque ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiae, ita quoque in ortu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia a solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilagini & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Pariratione quaedam ligamenta solas necunt cartilagineas, ut laryngis, natiqque cartilaginum ligamenta, quaedam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorum fere articularum ligamenta. Quaedam cartilaginem ossi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagineas pectoris ossi necentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt communia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transuersim ducuntur quinque. nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demum alia constant molliori, magisque membranacea, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilagineas, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σύνδεσμοι* *συνδεσμοί*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uertebrae corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo necentia, & quod sacrum os iliumque ossa interuenit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, sunt, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta differentiam mutantur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranacea & tenuia, uti illud, quod secundum cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conspiciamus, & illud quod pari modo inter fibulam & tibia, ubi haec mutuo dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articu

Ligamentorum differentiae.

Ab usu. Ab ortu. A partibus quas connectunt.

A partibus, quib. committuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

T los

los circumdantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae ceruicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transuersim denti obducitur, ac primae uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiariū humeri articuli ligamentum, praeter membranum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membranum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singula rerum Conditor distribuerit, seorsum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusq; generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemq; motum, & continuū affricum dolore uexentur. Quae etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, quum quodam lentoq; humore, ut & articularum cartilagineae, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum alias non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinauit, quum macilentos non natura, neq; debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicijs, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod rerū Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quae inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamentis
communis.

Viscidus liga-
mentorum hu-
mor.

QV D MVS CV LV S. CAPVT II.

- P R A E S E N T I** figura musculi structurae ratio, qua omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, utcumque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraq; abtruncata; uerum haec characterum indice opportunijs explicabuntur.
- A** Nerui in plures surculos distribuendi portio.
  - B** Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.
  - C** Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.
  - D** Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.
  - E** Sedes qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.
  - F** Diuisionis fibrarum concursus commixtioq; & tendinis musculi initium.
  - G** Tendinis pars, quae mouendo ossi inseritur.

PRIMA SE-
CVNDI CAPITIS
FIGVRA.

- SEQUENTEM** paginā occupans figura musculorū humeri os, & cubiti ossa, & extremā summā manus sedē ambientū fibras a carne liberas cōmonstrat, unā cū quarto brachii adeuntū neruo, ut hic quā fieri posset, cōmodissime musculi fabricae naturā oculis subijceretur.
- H** Humeri ossis caput, quod scapulae articulat.
  - I** Quartus brachium petens neruus.
  - K** Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.
  - L** Principium alterius cubitū extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronascitur.
  - M** Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propages offert.
  - N** Cubitum extendentū musculorum finis, seu eorundem in posteriorē ulnae processum insertio.

O Poste-

- O** Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.
- P** Quartus brachium petens neruus inibi cōspicuus, quā posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducētibz ramos offert.
- Q** Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.
- R** Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in primum ducit.
- S** Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- T** Musculus brachiale extendentū alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.
- V** Musculus ulnae exproreclus, & brachiale flectens.
- X** Musculus indicem, medium & anularem extendens.
- Y** Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.
- Z** Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.
- a** Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECUNDA
FIGVRA.

MVS CV LV M motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pēdētis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atq; ab omnibus idem musculi cōstructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium cōmonstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illud obseruem, secus propemodum atq; illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quae autem omnium ferè sit sententia, nunc quā potero breuissimè, & simul explicatissimè subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximè sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Disfiniunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recensent. Musculum sanè huiusmodi instrumentum efformari operae pretium erat, si demum ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi cōstructione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponēs, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensituius quidem est, quatenus mollis: inuolidior autem, quā ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentū uero tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nō ob-

Quid muscu-
lus, ipsiusq; cō-
structionis ra-
tio secundū ali-
orum anatō-
mes Procerū
sententiam.
Ligamenti et
nerui in mu-
sculo necessi-
tas.

T 2 stare

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuit produci, quum originē ex osse aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quandoquidem neq; ex molli perfecte durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu praedita sunt, ut quae animae principatus sedē non continuentur. neq; neruis etiā solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organū, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidē quam neruus, magis autem quam ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quae ligamentis & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs comunicat, non tamen exactē alteram, neq; solam, neq; eam impermixtā obtinet, sed ex ambabus cōmifcetur. Verū quum nihil alicui per totum confundi potest, non confractum prius in minimas particulas, necessarium fuit utrunq; neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hūc modum. Neruus accedit ligamento, ac simul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illae rursus singulae in alias, & haec iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membraneasq; fibras procedant, postquam hae ad extremum diffusionis peruenerint, rursus ut diuisae fuerunt, mutuo concursu coalescentes, & cōmixtae in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituēbat, ita haec posterior extrema collectio finem musculi efformat, quem Graeci *ἀκροστέον*, quasi enervationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uerō, in quo diuisionis series cōstitit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem à mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi pisciū forma mutuantes. Musculi namq; seu lacerti caput, muris lacertaeq; capiti cōferimus, tendinem autem caudae, & uentrē uentri. Ceterum si Natura solummodo ita neruum & ligamentū diuiflet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quae fibris, thori ac texturae alicuius, & firmę sedis loco esset, haudquaquam musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas in fractas incorruptasq; seruarent. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quae nō aliter fibris cōmittitur, quam in calathis alijsq; fscellis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iunctis respondere, lacti uerō ipsi sanguinem, et caleo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita haec ex sanguine paratur. Quamquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per caleum plures crebrioresq; iuncos funiculos ue porrectos, & nō solum ad calei latera attentos imaginatus fueris. Ne autem caro haec, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & suus innatus calor non resicillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integrentem à ligamenti, quae musculi caput & finem osibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissim nulli prorsus conuenit musculo, quū nullum in uniuerso corpore adinuenias, qui parem ligamenti, seu ex osse aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sanē innuebat Galenus, quū Musculum inter ligamentū & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portionē in quibusdam musculis misceri. Nam ut ceteros taecam, tendo posteriorem in calcis sedem insertus, solus crassior est quatuor femur petentium neruorum radicibus, utcumq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibiae insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpenderis, quae nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari ostendat. Profecto si tendines neruis hūc comparabuntur, neutiquā nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profectō temporalis, & septum transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uerō etiā quinque neruorum propagines adire docebo, quamuis interrim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni praecepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorum motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorum insertionē definunt: cuiusmodi inter reliquos brachiū attollens est, deindeis qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus cenfet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamentum & nerui permixtio.

Musculi caput, finis seu cauda tendinis.

Carnis in musculo.

Vene ac arteriae in musculo necessitas.

Musculum non equi nerui, ac ligamenti natura participare.

L. de Motu musculorum.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorum origine multo maior fibrarū est copia, quam in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & praecipue qui femoris motibus praesunt, fibrae ab ipso ortu nō amplius in plures diuiduntur, imō sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculi triangularis figurae efformantes. Vnde etiā conspicuū euadit, si modō illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamētū diuisio cōmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorum series cōmonstrat. Quandoquidē in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quam uenā diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uene ac arteriae modo exporrigi, membranarūq; musculi adhaerere conspicies, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerisq; corporis musculi in illis liquidō condiscēs, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiā quosdam reperias, quorum ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hūc solum obseruabis, imō etiā in quadrato musculo radiū in prouum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: praeter illos neruos, uenas ac arterias, quae cum tendinibus digitos flectentib. ad extremā manum prorepunt, quae etsi à musculo illo nō multum distent, ipsum tamen nō contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculi, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorū ossis flectionibus praesunt. Adiunge praeter hos, abdominis etiā musculi (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquā in singulis musculorum, qui oblique & transuersim fibras porrigunt, principiorū sedib. neruus implantetur, et quoniam ipsorum enervatio seu tendo multo latior sit, q; musculorum origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruū natura medius, neq; etiā illa, quā imaginantur, ligamētū & nerui sit cōmixtio. Nam etsi forte neruū in musculi alicuius caput inserti animaduersus sis, nuncq; sanē nerui soboles ligamētū fibrarū modo, ad tendinis usq; principij diffundit, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperies. Neque id profectō in ullo musculo perpendes facilius, q; in illis qui ab interno humeri tuberculo principij capiunt, illo rum etenim capita sunt acuta, & neruorum insertiones in ipsorum substantia, nō solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiā in illo animaduertes, qui à fibula superiori appendice principij sumens, ad pedem prorepit, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiā si quando in ipsorum substantia neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multo inferius, q; caput habebitur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentū cubitum musculorum ostendit, nerui primū propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unū cōeunt. Idem in nōnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferē qui costis inserti sunt. Verū utcumque nerui, uel in musculi substantia sese insinuent, siue ipsius tantū superficiei attendantur, ferē semper sua serie & propaginibus, secundū musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariāt, nisi fortassis illum molliorē, nō quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquā cedit, quāuis id statim in ortu purū esse ligamentū, nemo inficias ire possit. Neque etiā mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorem, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorum, quae ossa mutuo colligant, in duritie eadē nō sit ratio. Adde etiā, tendinē elixū cum neruo nō proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nō aliter, q; si chordam aliquā crassiorē diuisiffes. tendo autē solidior, & ut ligamentū similis magis, cōtinuusq; uisetur, praecipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodāmodo membranis tendinibus series fibrarū est manifestior, quo etiā nomine à ueris membranis inter dissecandū distinguuntur, quemadmodū in peritonaei cum obliquo & transuerso abdominis musculorum neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animāte inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissimē, cum pars aliqua mentae apponetur, quā insignis perreptat neruus, qui plerumq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuēto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modō proposita nō edo ceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamēto & neruo equaliter, aut plus minus confusis fieri, maximē probare contendit, prius num ita, ut illi proponit, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicunt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uerō quis rectē dicere possit, exortus musculorum surē simul collectos, quod ad nerueam

Neruum sit gulis musculi, ut alijs diffusionum pro fessoribus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitib. neruos nō inseri, aut alioquin attendi, etiam si alios ipsorum substantiae neruus inseratur.

Tendinem ligamento, non autē neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine nō semper esse tenuius.

Musculorum
capita maxi-
me carnis ex-
pertia, non mi-
nus, quam ten-
dine sentire.
Quid nervi
musculis uere
praesent.

Qualiter mu-
sculi suum mu-
nus obeant.

Quid uere mu-
sculus sit.

Caro prae-
cipua musculi
substantia.

Adipem enim
carni passim
astendi.

Tendines
quando muscu-
lis dentur.
Musculi ten-
dine, desunt.
Lia, de Mo-
tu musculorum.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inferuntur, aut quasi bra-
chium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad insertio-
nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio in duenda. Quemadmo-
dum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur &
ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus excar-
nea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & laesa conuulsionis periculum minus, quam
tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inferatur, sed tantum atten-
sus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo a capite remotus. Haec occasione & huiusmo-
di pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi
in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione nervum, quae ue-
nam arteriamque musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differen-
tiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa
ualia, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possi-
mus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & a uenis & arterijs sub pectoris osse deor-
sum deductis, ramulos assumunt, & temporales etiam ab inferioribus suis sedibus uasa ad-
mittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendo
musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animalis spi-
ritum continere ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere ar-
bitror, ut neque uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita pecu-
liarisque musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, nequaquam suo mune-
re fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa, quae singula propriam singularemque fabri-
cam obtinent, & animali spiritu (quae per nervos cerebrum ipsis porrigit) imbuta, suis funguntur
munijis. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculis
diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gu-
stat, auditus organum sonos percipit, & sane musculus ipse uoluntariis motibus praestit. Atque
hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum sub-
stantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam
autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uero etiam in musculorum
substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos
non proxime contingit, quam illorum quorum superficiei adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam
diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt,
quibus uix attenditur, quam quorum superficiei adnascuntur, & in quorum substantia aliqua ramo-
rum serie digeruntur. Quamquam nervos propinquius uenis quam arterijs assimilare queas. Pauciores
enim musculi uenae, quam arteriarum tactu insertionemque destituitur, licet etiam quosdam prius recensue-
rim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimeto
& uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus in-
strumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & car-
ne has continente firmanteque fabricatu, uenarum, arteriarum & nervorum furculos in se interdum assu-
munt, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanus est animal, destituitur. Atque hanc carnem,
praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thoracis & fulcimentum, perin-
de sane, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, prima-
rium suarum functionum autorem esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpli-
citer, nullum adipem intexti, omnes haecenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabantia
le condunt, attestatur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obelaru
mulierum musculos, qui semur extendunt pinguitudine, adeo oppletos uideri, ut ambigas, num
caro adipi, an adeps carni commisceatur. Neque hic de musculorum superficie solum loquor, ue-
rum de intima ipsorum substantia, et maxime carnea, quam praecipua musculi pars esse asserui. Ten-
dines autem & enervationes illae, quas caro destituit, in illis tantum musculis habetur, qui longo du-
ctu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosius sunt, ut laryngis omnes, si duos re-
ctos exceperis, quatuor tertiam cartilagine primae iungentium, illi enim in insertionem ner-
ueam naturam obscure exprimunt. Deinde inter eos, qui ossa mouent, etiam si Galenus saepius aliter
inculect, qui primus pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admovent. Inter ma-
gnos autem huius generis est quadratus musculi, scapula dorso ad mouens, & musculus, qui a
scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentib.
tendinumque generib. iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praesens Caput
nimium exerceat, iam peculiare tribuimus, post differentias de musculorum functionib. ac nu-
mero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum
est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particu-
la, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uen-
tre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum concursu, aut unius musculi
uelut in plures separatione. Quae a substantia petuntur differentiae, ex ue-
nis, arterijs, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis muscu-
lum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras desecta, & carne
illas continente firmanteque constituitur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam
in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut septum transversum, & maximus totius corpo-
ris musculus, qui semur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue
recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inferitur, ex quorum classe musculus
est, qui latum in manu educit tendinem. Deinde praeter alios quamplurimos, quadratus mu-
sculus nervus quibusdam propagibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui a radi-
cibus capitis femoris principium sumunt, atque ad calcemducuntur. horum namque substan-
tiae neque uena, neque arteria penitus inferitur. Latus in collo musculus, qui genas mouet,
uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arte-
ris attendi diximus, in macilentis non reperitur, in obesis autem illi musculi adipe potissimum
abundant, qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluina constitui-
unt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmet,
ab ossibus suum principium nequaquam mutuuntur, uerum alij ab ossis ipsorum ligamenti
originem sumunt, ut qui a femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima
musculorum multitudo. Alij a cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis muscu-
sculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costarum
cartilaginum habentur interualla. Alij a membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt ocu-
li omnes musculi, a dura membrana uisus nervum inuolvente nati, deinde duo musculi
stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab exter-
na stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uesicae ceruicis musculo
confendendum uenit. Alij a membrana tendines obuolvente enascuntur, ut quatuor graciles muscu-
li, quatuor manus digitos ad pollicem in latera ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi-
nem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum intermedium flectentes, qui a transuerso
ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui
in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latera mouent, qui a ligamenti ti-
biam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur.
Alij uelut ex altero musculo prodeunt, ut qui a circulari ani musculo, uelut digiti duo, me-
tum urinarium, quae sub penis corporibus ferri incipit, amplexatur. Alij rursus ex nullo princi-
pium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carnea, ac musculo seu musculi fiunt.
Huius ordinis sunt omnes musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in ho-
minibus habentur, deinde & testis musculus in rubicundo testium uasorum seminalium in-
uolucro, in star carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transversus ortum, ex peritonaeo, &
tunicae costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi il-
lus ortum contra aliorum musculorum rationem, ubi costis inferitur, esse dicamus. Ceterum
non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossi-
bus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures ferre uertebrae principium praebent.
Sic & abdominis musculus oblique descendens, a pluribus costis exorditur. Qui brachium
pectori admovent, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum cla-
uicula enascitur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque
& clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, a cartilagine pubis ossa interue-
niente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse
cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processi-
bus enascuntur, ut prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & pro-
cessu ipsius interno, quem anchorae assimilauius, educitur. Ab insertionem uero integrum est
dicere, alios in os, ut qui semur, & tibiam caputque mouent, inferi, alios uero in cartilagine, ut

Vnde muscu-
lorum differ-
entiae petuntur.

A substantia
tendinis.

Ab ortu.

Ab insertione

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum auctores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut labrorum musculos, alios in aliud quidvis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam. & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatus, deinde testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriori tunicam, & circulem uesticæ colli musculum, ad meatus urinae corpus appantari inferiq; cernimus. Cæterum & ab infertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inferuntur, ut musculus brachium pectori admovent, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inferuntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uertebrarum spinis oritur, attamen in unicum humeros tantummodo definit. Pari etiã ratione & scapulae motui auctores musculi ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulae implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inferuntur. Musculus enim qui à scapulae basi prodit, respiratioque subministrat, in octo superiores thoracis costas inferitur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nati alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemque implantantur, quemadmodum & septum transversum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inferuntur, ut musculus à ceruicis uertebrarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implantatur, thoracemque mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ cõsentiant, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes musculi eius, cui inferuntur, partis uoluntario motui præfint. Porro ab infertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alijs musculi ab illo osse oriantur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiam inferuntur, alligati sunt, proximique uisuntur, ut tres musculi ex ilium osse in femoris os inserti, septimus & octauus tibiam mouent, qui à femoris osse enati tibiam implantantur. Alij uero à superiori aliquo osse, & non illi, cui inferuntur, proximo originem ducunt, ut musculi tibiam motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiæ mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiam longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsi pedes tantum abscisos finxeris) ac pisci musculo, & alijs multis piscibus appositè cõferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radicis postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, qui primus in tibiam anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis elevationem famulatur. Sunt & alijs eius generis non pauci, uerum nullus æquè ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui auctor est maxime pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruum digitum à cæteris maxime in latus amouet, tam in pede, quam in manu, ad nuper dicta quoque figura eleganter accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, qui ad pollicis primum articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdā nationibus mures nuncupari, alijs uero ita appellari cubiti flexentium anteriorem. Itatorum autem uulgos in quibusdā corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non ab similes. Vt cum sit, ab eiusmodi murum, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes musculi à Græcis & Latinis suum nomen sortiuntur, etiam si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referat. Quando quidem alij figura triangulari constet, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admovent, musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in pronum auctor est, qui ambo etiam quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulae basi natus, octo superioribus costis inferitur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas infertiones quis perpenderit, tot angulos illius infertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atque huius etiam figuræ est, abdominis musculus oblique descendens exortus, & quorundam thoracem mouentium infertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo, latus tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in pluribus tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea quæ mouetur partem rucula.

A forma

Musculi nomen unde desumptum.

ueris, ut radices quidem truncus, musculi carnosæ esset pars, tendines autem surculi, quos geniculatim ab humiliori tantum parte radix pullulat. In palmiti uero lignosa pars, musculo conferetur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transversorum processuum thoracis uertebrarum potissimum inferitur. Septi quoque transversi figura admodum rara est, accedit autem raia (quem *Βελρυ* Græci appellant) piscis effigiei, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam finxeris. Anulis uero respondent, qui feciū excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quam qui orbiculatim uesticæ ceruicem ambit. Piramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici insertus. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum ab similes, ut musculus secundum pollicis os flexens, & qui tertium quatuor digitorum os flexit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscure respondet. Iam si utriusque lateris musculum, qui secundus inter scapulae motores habebitur, cõsideraueris, non à fatanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutasse contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasque integit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiæque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat commemoratis à figura differentiis adijciam, quosdam musculos ampliorum multo habere infertionem, quam ortum, qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inferitur, deinde transversus abdominis musculus, quemadmodum & oblique descendens. Alij latus obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum infertioni æquale nanciscuntur, ut qui scapulae basi insertus eam dorso attrahit, deinde & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radijque in pronum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentiis liquidò constat, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiam gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculus. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis oblique descendentes musculi, & septum transversum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum interuallum à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantiā à superiori costa ad inferiorē spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent infertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum sit, ut musculi latus tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiam ossa inferuntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulae basi insertus, eam dorso attrahit. deinde cum alijs copluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorque recensentur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficiei ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauum gibbamque scapulae sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficies, in rectas circulares & angulares rursus subdiuidi possent. At ne hæc curiosius, quam decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, infertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis infertio. alias per transversum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis inserti. Velut punctum autem inferitur, tendo prioris musculi flexentium cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdā musculis insunt, ut septo transverso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumque transmittit, quæ autem magnæ cedit arteriæ, & uertebris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadā inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus male animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesticæ ceruicem ambit (quia anulum referunt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforator is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transversorum ceruicis uertebrarum processum sedi inferitur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. 5. de Adm. nstrandis sectionibus.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint^a muscoli, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quibus illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsi tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cōscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima constent mole, ut maximus corporis^b musculus, qui toti prope modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouētium^c primus, in super & tibiae motorum nonnulli, praecipue autē septimus et octauus, sic & pedis motus autorum^d quartus, a fibula principium obtinens. Minimi uero sunt, qui in tertia cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundae copulant, dein proprii laryngis fere omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis fere communis obigit color, ubi enim carne uacant, nervosorum corporum modo albeant, quod in principijs & enervationibus praecipue accidit, ubi autē carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae nerueae permiscetur. Porro ea parte qua rubent, interdum candorem unā obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, qui a fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedij pollicis praepositum inseritur, pedis quoque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertionem ostendunt. Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut fere musculorum facile maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & praecipue qui ex illis articulum proximē integrit, femur quoque mouentium tertius erit, praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipue autem septimus & octauus, ubi nonnulli illis incumbit. Liuer iste musculus accidit, peculiaris ipsorum membranae gratia, quae interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassa neruea sit, & caro subus rubeat, aut nigricet potius, facile color ex nigro & albo permixtus consistit. Quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanē neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quae adhuc excarnis est, in sermone contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam a carne distinguētes, uerum quae in harum partium media est, non inopportune iuuanda nobis uocabitur. Par etiam situs omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habentur superficiē, cunctique accubunt, ut omnes ex carne membrana constituti, et alij innumeris, quos fere semper inter articulum motores primos recensbo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans^e musculus, pubis ossium foraminibus proximē^f artens, sub stomacho latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum quae situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij prope modum longitudini inseruntur, proprijsque radij motibus subferunt. Transuersum autem fertur, qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, ab dominis musculi eleganter ostendunt, quum alij oblique deorsum in priora ferantur, alij sursum oblique in priora, alij recta sursum, alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus fere musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim^g musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque musculi multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formae magna ex parte respondens ascribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachii pectori ad mouens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uero ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora ductas exigit, quae scapulam mouentium secundus est, quasdam a superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autē ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo cuius ope brachium pectori ad mouemus, in aliqua sui sede, idque potissimum iuxta insertionem, instar x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carne constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas exi-

A magnitudine.

A colore.

Neruea musculorum pars.
Carnea.
Liuida.
Differentia a situ.

A fibrarum genere.

exigere conspiciamus, & prout etiam diuersae fibrae his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumue fibrarum tensionis remissionisque ratione. Ad haec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta aliud sanē nihil, quam & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficiari possumus, & praecipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibrae decussatim feruntur. Nolle enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod a clauiculis assignarem, deorsum ad infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum tendit, et aliud quod a scapulae spina, deorsum etiam oblique antrosum fertur, & aliud rursus quod a coniunctio ne summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atque idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modo interim has differentias, a fibrarum ductu petitas, uti nunc fere proposui, subintellexeris, ac etiam fibras non aequē in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibrae tenuissimae, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quam in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis distitae, laxioresque obtingunt fibrae, quam in fine, ut omnibus fere, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculus in ortu fibrae magis constringuntur, quam in ipsa insertionem, quod illi accidit musculo, qui a scapulae basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibrae plures, magisque inuicem remotae sunt in ipsa insertionem, quam in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs prope modum aequalis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit, intercostales & laryngis primam cartilaginem secundae necantes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uelicae ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouentium sextum par, cuius musculi tendines in apices transversorum processuum praecipue inseruntur. Verum illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque illi qui a scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post alium scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & tere tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures conflunt differentiae, quarum prima a forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uero a substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carni in exortu appareat, fibris duntaxat raris & incompactis intertextis, ut qui ab ilium osse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis contactu carni euadunt, ut maximi in sura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede plurimum musculorum principia. Quidam uero longo ductu neruei permanent, priusquam carne adipiscantur, ut inter reliquos tibiae mouentes, qui tertium caput a coxendicis ossis appendice assumit, & tibiae motorum quintus censetur, dein musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quam si duo obtinerent. Alia namque principij pars aliquouosque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod rectis abdominis euenit musculis, quae ex pubis ossibus enascuntur, dein duobus ex radice caput femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uero, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in arteriori cubitum flectentium musculi lo cernere est, cuius caput a scapulae ceruice enatum, prorsus nerueum cernitur, quod uero ab anteriorum imitante processu enascitur, nerueum carneumque existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque contigua, hoc namque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniueris qui tibiae cubitumque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capitula sunt, septo tamen transuerso caput in medio consistit, non autē in altero extremorum. In uentribus musculorum differentiae, praecedentibus differentiis fere omnes explicatae sunt, quum musculorum formas, & fibras recenserem. Neque hic aliud addendum est, quam uentrem musculi illic proprie reponendum esse, ubi fibrae musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur

Galenus cum alibi sepius, tum maxime ubi cor, non esse musculum probare nititur.

A fibrarum compactione.

A musculo rum capitibus.

A uentribus.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab ilium osse in femoris os inseruntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septum quod carnosus in extremis, atque ipsis adeo insertionibus, quam alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram constituentibus. Alijs musculis uenter longius ab ortu conspicitur, ex quorum numero is est, qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruofum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in pronum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertionem distant, ut musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiae procedentes, digitorum motum nem proensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersim ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci περιγραφας uocauerunt, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis atque etiam, qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis inueniri non grauaberis. Quae a tendinibus sumi possent differentiae, iam ferè ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationemue prorsus non desinunt, ut laborum musculi, & rectum intestinum, & uesicae ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilaginis tertiam committunt, hi siquidem in insertionem nerueum quidem commonstrant. At non solum illi qui aliud prae os mouent, tendinibus destituuntur, uerum etiam si fecus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat, eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertionem magis neruorum quid, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem in dextera proxime adducit, dein duo qui primum pollicis os inflectunt, ac qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transversum, in insertionem nullibi nerueam substantiam exprimens, praeterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quae pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac finiter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitijs os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertionem, quam in ipsorum uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, flex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lani membraneque sunt, ut flex oculi musculorum tendines, & obliquo rum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circa mediam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subserviunt, & praeter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex ilium osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittit, Galeno in Libris de Viti partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

Tendini-
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedis os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quae sub illo osse reflectitur, instar ossis, duriorisue cartilaginis indure scit, modice ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosus propaginibus educens, ut qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem indicem medij, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim surae maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes musculi, in unum coeunt, unamque si mul insertionem efformant. Praeterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omissum sit, quum seorsum singulos percurrat, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & haec esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui eundem rursus in posteriore releuent. At quidam motus sui nullum habent contrarium, testium namque musculi nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum uellent, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Ut neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uesicae ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis inuenti, laryngis operculum, quod περιστερη Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus socios obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, qui alij rectis praesint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum praestant, si enim a pectoris osse, & clauicula enatus musculus, ac in mamillarum occipitijs ossis processum insertus, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, qui scilicet sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circueuertitur.

A mutua mu-
sculorum offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficileque esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, praecedens de Musculorum differentijs Caput liquide satis commonstrasse eor, non sane quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alijs uero duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendet, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculae proxima, principium praebent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculaeque trahit. Inferior autem pars, quae a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Praeterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensbo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quae

Alijs alium
meritum propter
fibras statui.

V autem

autem sub scapula spina videntur, sursum in exteriora contendunt, uerum nullae interim decussatim se mutuo intersecant. Item qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum praecipuos non defuisse videntur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animi adhibentes. Quinetiam praeter alios plerisque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulae figurae proximi sunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pariprorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarum interuallis constituit, propter diuersam illarum inter costarum ossa & cartilagineas seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uarium musculis ascribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse diceret, alius fibris & explanationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenscebat, ex quot ossibus enascitur, & in quot inferitur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & praeterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neuiquam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurimum, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Caeterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum processibus comprehensum fuisse, quod eam principij partem, quam à pectoris osse educit, ab illa quae à clauiculis prodit, non nihil diremptam putarint, quodque una aliquantulum neruosa altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, seorsum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & recti abdominis, exigant. Alij tam eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excreceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flectentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis sit muscularis, atque plurimum musculorum uice eos haberent, qui etiam in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in sursum musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etiam unum tendinem tibiae insertum una producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurimum musculorum loco censentur. Caeterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorum, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorum modo classe etiam ferè, praeter aliquot alios musculos habetur, qui in dicem & medium atque anularem manifestè extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculi, qui tendines educit, plurimum musculorum numero recensent. Què admodum nonnulli musculi, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorum loco enumerantur, etiam si omnes isti tendines ad euerfionem faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autem, ad brachialis. Verum tale quid in anteriori

riori tibiae sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiae, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito praepositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeo utalicui uidebitur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uero unicum, prout hic exortus continuitati, ille uero diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animi adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutui musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum non inepte dixerit. Quod etiam illi componunt, qui à circulari ani musculo enati, uesicae meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorum dem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidis deorsum fertur, & ad media femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosae parti connascitur, cui femoris os initium praebet. Atque ambae partes, ea scilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori ascribimus, unum tendinem simul efformant, elasticissimae fibulae parti robustissime insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simiae enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidis & latus est musculus, qui ob hoc etiam Galeno semper Latus nuncupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero constituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione haesisse uidear. Caeterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & praecipue quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosae membranae mentio incidit, nunc cutis & membranae eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA

per uniuersum corpus cuti subiecta, praeterea & adipe inter cutem membranamque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendae aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. t. deinde in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verum istae partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti asiterit.

CUTIS, omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersae substantiae, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiae mollitiaeque media. Est enim cutis, ueluti sanguine praeditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planè mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Caeterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine praedita calidaque. Media inter utrumque est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis haec in homine, Herophilo dicta, bouum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, responderet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhaeret, cōnectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plāta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frōte sibi subditae musculosae substantiae, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudēdo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis auferatur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis est neruorum distributio, nec cutis etiā undecumque eadem crassities. Internae enim manuum cuti, plurimae neruorum fibrae porriguntur, uerticis uero cuti paucissimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plantae pedum durior uisitur. Quae internam summam manus sedem inuestit (nisi labore callosior eualerit) exquisitissime in duritiae mollitiaeque inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quam proximè aequali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uero sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quam animantibus quadrupedibus obigit, quam etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodum, sed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumacti pertinaees, ut uolae & plantae cutis, aliae uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario,

QVI CUTICULAE, CUTIS, ADIPIS, ET

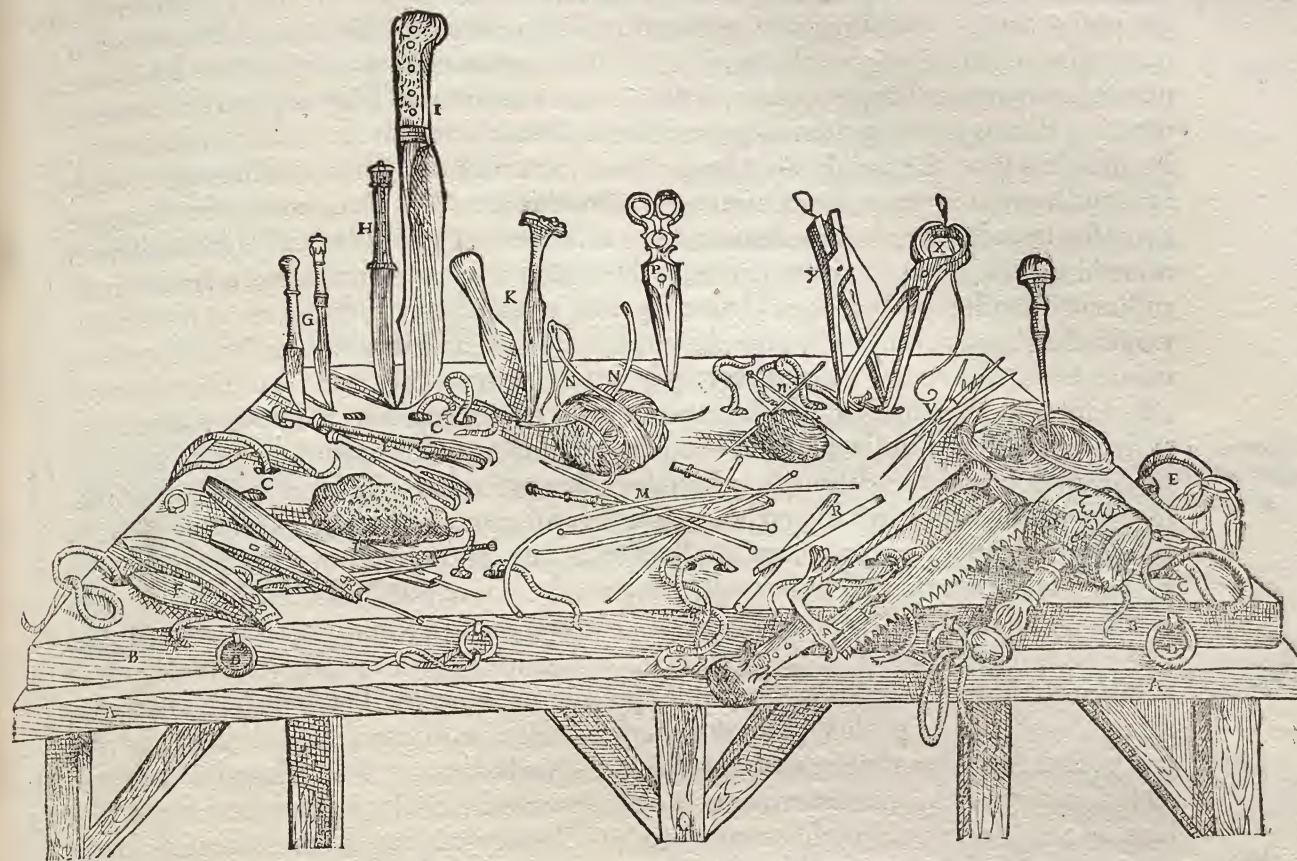
carnosae membranae natura per sectionem obseruari debeat.

Caput. VI.

TI praecedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absolui, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad disciplinam opportunè sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quae seriatim tradentur, secundi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomem rectè aggreffurus, & ordine absoluturus sit. Partium uero quae in sequentibus Libris describentur Anatomem, prout illic commodius fore putauero, suis locis subiiciam. Nunc autè cuticulæ, cutis, adipis, & membranae naturam hunc in modum aggredi possis. Nouacula acutiore, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incidens, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illa saepe interrim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipue pinguiori, quum subinde, & potissimè in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducende sunt eo accuratius, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etià conandum est, ut hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad dilectam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quae in hoc diligentius erunt discendae, quòd nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (nò tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuersis acutiore nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque libuerit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam admouebas, ut cuticulæ ignis uel uesiculæ instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticulam intuearis. Dum uero cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupidus fueris, non diu indefesse facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe praeeruptas cutem adcutunt, deinde ipsa quoque membrana fibris illis frequentibus cuti commissa, sedulo inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiuungebas, praestandum est. Cauendumque, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostrae aetatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri insipientes, atque ita hac potissimum occasione necessariò, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illa exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuè sectione per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces, & parua opera, solis fere digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranam à cute separationem esse discas, quam membranæ ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus *Atagoray* nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uittulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus, imò auulsio haec adeò prompta est, ut solo flatu hcedis, agnis, & etià iunioribus uittulis, membranam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adipe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidæ aquae ipsos immergentes, pilos unà cum cuticula descalpunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMEN-
TORVM DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGURAE INDEX.

- PRÆSENTI figura mensa cuiusdam incumbentem sinximus asserem, quo in uisum sectionibus opportunè utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis posset uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaque
- A, A Mensa, cui reliqua omnia modò seriatim indicanda supersternuntur.
B, B Asser uisus sectionibus administrandis idoneus.
C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quæ femora et brachia uincimus.
D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
E Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catemula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum occasione praepediantur.
F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
H Vulgaris qui mensæ adhibetur culter. I. Grandis ac ualidus culter.
K Cultri è buxo parati. L Hamuli. M Varij styli unà cum siphone.
N, N Obliquæ acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
O Serra. P Forficula. Q Malleus ligneus.
R Arundines in flandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneæ.
S Filum æneum, ossibus necandis aptum. T Subula forandis ossibus parata.
V Varia subularum ferra. X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

V 4 QVANT

Nouacula.

VANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similibus, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurreret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratissima, quamquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim. Primum itaque quae plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligende sunt minores & leuiiores, quam uis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem coemende sunt, aut a tonforibus petendae, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum constant ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc in primis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostros & Galli tonsores utuntur. Italis enim rudes, & magnis erectisque capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommode esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores & longi acutoque esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum trasuerfa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumque ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotionis resina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter trasuersis ligamentis subiicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensae apponimus, quorum alter altero longe sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impenitus fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adijcere duos e buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curandis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspidem scindens, alterum uero latum, & orbiculari cuspidem esse fines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capituli initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acutius est integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutiorem adaptare nihil impedit. Quamquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistras manus umbra sectione obtenebraret. Insuper stylos oblongos, breues & crassiores, ex argento aut aeneo filo tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeque sequaci plumbo ab Aurifabro quopiam educi trahi que in star filorum fines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquorum ductuum naturam inueniendam mire conferunt. Conduxit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uestica indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profecto mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalibus extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitate sectio molitur, ex qua e uestica calculus euellitur, aut ad eam stylosum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eius modi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquas potius, quam rectas, quod illico praestabitur, si communes acus prius ignita, instar C litterae aut obliquantur. Conduxit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosque graciles transmitant, & praeter obliquas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul suere ualeas, quum metuis te absente, aliquid a spectatoribus discendi cupidus uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera consuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quae piam consuta dissolui turbantur ab alijs, quum abes, uerueris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus con-
 10. tortum & laue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput ferra instar falcis messoriae incuruata ferrandum esse. Etsi fortassis ferra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pestes cōficiunt. Forficula, nisi abscondendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obitur. Malleus, si ipsius usus aliquando ad grandiore cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, qui uis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptantur, quibus minister aliquis, hoc illudue corpus inflare possit. Canule. Asseres, quibus uiuas sectiones cōficiamus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui instrumenta, quibus in compingendis ossibus recte quibus uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM

mouente. Caput VIII.

ARNEAM membranam, quae uniuersae cuti subiicitur, quibusdam corporis sedibus carnis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemorauimus. Nunc autem pertractabitur, quoniam pacto id sub frontis cute accidit, quam πρυμνωσις Græci uocant, quæ admodum & ipsi insinuatæ lineas, σολιόλας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt enim supercilia atollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque cor rugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosae membranae, totius frontis & nasi cuti subtenae sit beneficio, haec namque carnis fibris augetur quamplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis nasque cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hinc, quam alibi carniformi substantia donetur, sed duntaxat praesens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quædo quidem sic recte idem motus amborum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibrae, mutuo ad latera accumbentes, a nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurreres, si modo interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec sanè recta fibrarum series, non perfunctorie à Medicis uenit perpendenda, ne in fronte trasuersas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum trasuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCULI FRONTIS CUTEM MOVENTIS

administratio. Caput IX.

ICTAE modò musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, à membrana caluariam cingente, obidque à Græcis πρυμνωσις nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia (quantum uis id difficulter fiat) separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Ut uero utranque in uno cadauere ex sententia perficias, de tonsis crinibus à uertice, rectè per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in principio, secundum coronam, nalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima frontis sede, & ipso fere uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carne membrana ad supercilia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superius relatum est. At in alio latere, uarias easdemque transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carne membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum musculis incidens. Neque id tam factu arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus confurgat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM.

Caput X.

*Q*UAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcumque exprimit, hic tamen istam peculiarem locum figuram, in qua A primum indicat palpebrae musculum, B uero C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutius autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrae constitutio.

*P*ALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quae à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carne membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens constitit, firmissimè ununtur adeo sanè, ut quatuor hæc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituant. Cæterum per reliquâ palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris fere omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque iacet. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carne membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunice continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sanè in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latum incipit, suo principio etiam superciliarum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circulem obtinens. A medio namque inferioris palpebrae ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebrae longitudinem committitur adeo sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem connuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus oblique conspicuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perrepat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocumque libet mollis, præterquam quod cilia non reseruaret erecta, motam partem, reliqua

Duo palpebrae musculi.

Superiorem palpebram cur moueri oportuerit.

Unus musculus.

Alter.

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod præuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebrae innexuit, in quem utriusque musculi fines infererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculus alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebrae motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, eaque uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebrae musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, inuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte narum, ductus palpebrae ad superiora autorem ponit. Neque adeo adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auiibus, & testudinibus, aliisque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conuiet, toti oculo obduci conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ carunculae in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebrae motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi fere est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cullis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negotium perfeceris. Cutem enim omni industria à carne membrana ad tarsum usque, in utraq palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctorie cutis cum carne membrana connexum intueri, ad ipsas hic absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque utiliter affectuum gratia, quos *oculorum* Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequenter procumbunt, fluxus perditales.

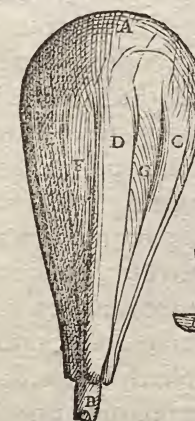
Difficile esse palpebras mouentium musculorum cognitionem.

Administratio palpebrarum mouentium musculorum.

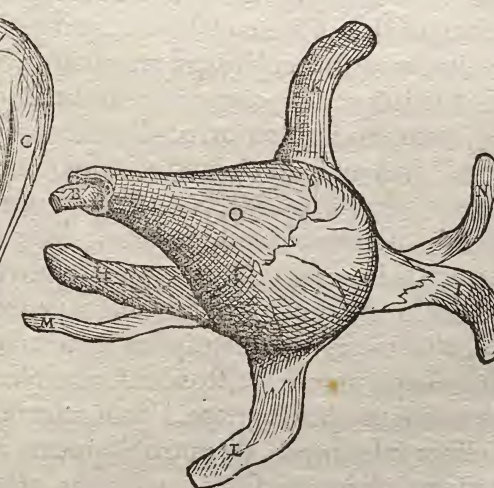
DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA OCULI MUSCULORVM FIGURA.

SECUNDA OCULI MUSCULORVM FIGURA.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM dem characterum Index.

*Q*UONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseque oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertione humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisum nerrum asseruato. Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2

A_{1,2}. Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.

B_{1,2} Visorius neruus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.

C, D, E i Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.

F, G. Intervallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie
apparent.

H, I, K, L, M, N Primi flex oculi musculi, uerum *H* musculum notat, quo oculus sursum agitur. *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.

○ *Septimus oculi musculus, nulla ex parte a visorio nervo liberatus, ac ab adipe ipsum aliquin integente omnino detectus.*

Oculorū mo-
tus

*Musculi sex
primi.*

 VONIAM neq; ex lateribus, neq; ex posterioribus, neq; superioribus, uel inferioribus sedib; neque omnino aliter, quam secundum pupillæ rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi similes penitus essent. Quæ de causâ ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & præter hoc, collum ad motus promptum reddidit, ideoq; potissimum duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio diffusi. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsi quoq; musculos largiri necesse fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi in trorsus, uersus nasum adducuntur, & quo extorsor ad paruū angulū aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obsecuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atq; singulis motibus, qui in geminis diuidi possent, binos musculos aptari necesse fuit. At ex his^a duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum, b alios autem duos, unum quidem infra, alterum uerò supra, c quintum uerò ac^d sextum, ut cum uersionis motui præessent, uariè locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus præsent, ita quoq; rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex^e dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & neruo^f secundi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisoriij à caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quam profundior, atamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoq; uisorio, secundum ipsius à caluaria in oculi usq; radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membraneamq; enuolutionem finit. Quæ ultra mediam oculi sedem terminatur, & duræ oculi^g tunicæ, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta^h iridem, maiorem uerò oculi circulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) diuidentem. Porro musculi, circumductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertioneq; ab illis uariant. Prior namq; à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerò à uisoriij nerui membrana, è regione maioris anguli nascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertionem, idq; adhuc modicè, uariare. Primi enim quatuor, uti modò dicebam, prorsus recti sunt, rectaq; linea inseruntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea inferiorem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, atamen & sursum deorsumq; oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & adherentem medius constitit. Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uerò, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum, quam unâ conformant capacitate, multus cōineatur^k adeps duriusculus, & albus admodum, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim præter commemoratos sex oculi musculos, l alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circumdatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoq; à dura membrana, neruum uisoriū inuolueniente assumit, at paulò antèrius, quam sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quam eius, quem

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatum uisorum neruum ambiens, ac à principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriore oculi sedem contingat, illiq; circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisorio proximâ, sed ferè ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerò inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, etiam inter neruum ipsum, & præsentem musculum eo intervallo, quod à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hanc non unius musculi loco à cæteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descriperint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum aptè musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum præterea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranæ oculi sedem in caluaria exsculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non defuturi sint, qui originem horum musculorum non à dura cerebri membrana, uerum ab illa quæ os succingit, pendere cõtendent, quum interim septimus musculus, multis intervalis undique ab os succingente membrana distet, quod profectò factum nõ fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obducere, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illas ues sui corporis fibras contraxerit, laxauerit ue.

Septimi officium.

OCULI MUSCULORVM ADMINI.

Stratio. Caput XII.

RE CUTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluaria sinu euulso, perficies. Euellitur autem prompte uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, abscueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam ferra diuidere, una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta, altera autem à minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculorum usq; sedem penetrare cōgeris, totam superiorem partem sedis oculorū, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo à pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendere fines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes admido. Dein consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquēq; supra læuam ministri manum, quasi stellam effigiaturus extendens, hac nanque ratione cuiusq; implantationem, for mam, & usum leui negotio cōdices. Porrò nihil æque diligeret præcauendū uenit, ac ne adhærentem albam uel oculi tunicam à cornea prorsus abradas, nimumq; oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem inuitus fueris. aliās enim (nisi fortè exercitatio sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adhærente membrana incuriose absecans. Iam ubi adipem in mediā horum musculorum amplitudine coaceruaueris, unguibus, aut cultello à septimo oculi musculo adempseris, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaq; quāt neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Cæterum si caluariæ adhuc hærentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam

Administra
tio in oculo à
caluaria rese
cto, & oculum
eximendi mo
dus.

Administra-
tio oculi mu-
sculorū, quum
is adhuc calua-
ria hæret.

modum, musculos atrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoris molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuo communistrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carnam membranam, priusquam oculum à caluariaresecabis, punctum in aliqua parte radere, hincque oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABORVM, ET
nasilalorum musculis. Caput XIII.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omni primus ac secundus.

Li. 4. de Admistrandis Sectionibus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

LIBRO superiori, duo narium ossa in duas desinere cartilagineas, atque horum extremo secundum latera alias duas molles, & latas cartilagineas (quas alas uocant) accumbere alligarique scriptum fuit. Nunc uero musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum ue laborumque motibus exequemur. Cæterum quum buccarum & laborum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uero buccæ labraque, motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere singuli habentur membranei, admodumque ampli. Hi enim ex omnium uertebrarum ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ merito carnosam nobis dicitur) carnosæ fibræ adauctæ, hæc enim in tota paulo antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquo usque uere carnis efficiuntur. Cæterum carnosæ hæ fibræ à nullo prorsus ossis originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitaretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo ossis principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quam carnosæ fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum furculis concomitata, qui quod à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primum eiusmodi neruorum loboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarum ceruicis uertebrarum consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum furculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim à pectoris ossis sede, mediæque clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usque spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tanroque obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrarum spinarum sedibus prorepentes, unâ cum eius partis neruorum furculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaque fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione se offert. Verum ubi iam labra contingunt, fibræ inter se adeo confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileque sit, atque id præcipue secundum totam inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundum occipitij ossis basim fertur, mox sub aurem, ut ipsius radicem perreptando contingat. Imò interdum hic adeo ascendit, ut & aures huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hic Patavijs uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregie erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symonio Foro iulienfi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ductus,

Etus, illum quem à mandendo massetera uocabimus, musculum contingit, & paulo ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertinens. Atque hunc ductum musculus adeo seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi diffiniantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uero duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æque sunt distincta. Quod enim à spinæ ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uariū. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumque inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spinæ & clauiculæ incipiens, nunc paulo superius, & nunc eregionem. Quartum autem latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quod hominibus utriusque lateris musculi hic adeo coeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodque hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumaggit, ad hoc opitulante lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quam inflare possimus. Neque sane aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediate succumbit primus iam commemoratus musculus, deinde prout obesoires homines sunt, adipis maior minorue copia, & postmodum quidam superioris labri musculus, & alius labri quoque eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsique adeo connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immoratur, plurimum ad quancunque partem sedemue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, qui etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unâ cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aeris in ore ui obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem ne utiquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurentes neruulorum loboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & laborum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, musculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modo malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carnis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continetur, superior uero subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quam uero ad hoc latorum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties laborum substantiam deflectere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatim neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habitus musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utriusque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. His duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procedentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes laborum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsique alios exigant auxiliares, merito Natura alios quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidencia

Secundus lateris, seu omnium 3 & 4.

Malarum cutem musculo dēstrui.

X 2 quidem

*Labrorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tertius, et po-
stea quartus,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam laborum extremis permiscerentur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua laborum substantia. Vniuersa enim laborum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosa natura comixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque unus habetur, qui à maxilla superioris ossis, ubi mala consistit, car noso principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri lateris sese inserat, inferiorum quoque utrinque unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem im plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli ci donati initio, ipsorumque fibrae circa insertionem, x literae modo sese intersecant pertinaci ter, uti admonuimus, laborum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus ut mi nimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti fiunt, quando labra plurimum à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tensis, altero au tem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad se se labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humi liore sursum protenso. Ceterum ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, ce lebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra la bri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui motus laborum peraguntur. Ut uero ualidiùs adhuc superius labrum moueretur, atque secun dàm totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio musculi elargitur, qui narium alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri muscu lum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque nascitur musculus, qui in ipso modice uer sus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero *καλόν* uocant, inferens. Portio nasi alae expor recta eam extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portiois cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehe menter mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculum, alius in interna narium ampli tudine habetur, ad suae cavitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque in trō trahens. Musculus hic neruulum habet ab illo, quem per foramen in magno oculian gulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com memorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprijs, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea mem brana efformantur, unum dicere, quum hi adeo in anteriori colli parte continuentur, ut di uisionem nullam notari dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs laborum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos di uidas, maior sanè tibi, quam nobis haecenus, horum mu sculorum numerus excrecet.

M V.

MORVM musculorum administrationem à latiss ac ex carnea constan tibus membrana musculis opportunissimè auspicaberis, & primum acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem definit) ad pectus usque, secun dum colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam uel membranam diuidatur. Dein de alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum rubo ris hinc sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem ad detur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fu eris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Ceterum à sine sectionis ad pectoris usque os ductae, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. Li cebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus, hamulo cuius leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à sub iecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laqueus ceruicem compresserit, hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissimè connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeo inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admittat. Quamquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoqui dem tunc non toties uenae sanguine inanitae, dum musculos diuidis, uenient colligandae, atque adeo frequenter spongijs abstergendae. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intue bere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori infe rioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumarum, uel ut uulgo dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expeter, scilicet ac ma gis induriti tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adem pta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios la brorum musculos cōuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praeci pue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur mem brana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primum duorum, qui infe riori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hic labra fungosae cuiusdam substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, quae labris opitulatur, quoties distrahantur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassan tur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radices ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Ceterum posteaquam inferiores liberati fuerint, à ma lis duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, qua tuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremo musculo alae na si, & superiori labro communi à malis derafo, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplabere. Hic uolens praetermitto neruum minoris gracilioris ue terij paris neruorum cerebri radices propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper di ctis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accu ratissimè in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque ar teriarum mentionem facio, etiam si lato musculo externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa li gamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilagi num connexum. Nam de narium tunica in Neruorum distributione similiter pertractabi tur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermoni adieciisse, tunicam illam, quae narium ampli tudinem

*Primi ac se-
cundi duodecim
praecedentis
Capitis muscu-
lorum admini-
stratio.*

*Corpus mu-
sculorum secti-
oni opportu-
num.*

*Administra-
tio 5, 6, 7, 8.*

*Labrorum fun-
gosa substan-
tia.*

*Administra-
tio 9 & 10.*

Administra-
tion 12.
Administra-
tio 3 & 4.

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
nuem membraneumq^{ue} musculū, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resectis, secun-
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon-
gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examissimè obserues, undecunque un-
guibus, hamulisq^{ue} est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à
tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq^{ue} admi-
randa est cōstructio, fibrarumq^{ue} mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas
non medio cri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio-
ris, illum auxiliari specularis.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferior ma-
xillam superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum no-
mina.

Libro II.

Masseter seu
alterius late-
ris primus.

INFERIOR² maxilla homini, quiescente interim immotaq^{ue} superiori,
motu agit uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om-
nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo-
bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tan-
tillum quidem moueri queat, ipsaq^{ue} duos sinus nanciscatur, quibus su-
perior singulis utrinque tuberculis latis, nec³ nostris admodum dissimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq^{ue} inferiori
maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem
magnitudine, & geniculatis caudæ tuberculis) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi-
nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera,
& prorsum & retrorsum maxilla agit, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus⁴ qui uarijs
motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq^{ue} mouent, à mandendo
Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum⁵ muscu-
los nominarunt, quòd illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti-
bus, molientibusq^{ue} quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quòd in-
uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Usu partium,
ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem
arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra-
tionem, educere protulit, & postmodum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume-
ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multò, atque in Quar-
to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica,
falsaq^{ue} & ficta productione comminiscitur. In eo itaq^{ue} Libro Galenum secuti, atque cum ipso
uocis fugientes æquiuocum⁶, musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermonis
progressu, illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumq^{ue} agunt, masseteres seu
mandibularios uel mansorios appellemus⁷. Qui autem in ore occultari dicentur, & si eisdem
ferè præsent munij, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum &⁸ qui ductus maxil-
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
rerum scilicet parabitur memoria. Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem
maxillæ inferioris sedem, sub⁹ ossis iugalis possimus manu amplecti. Dum enim pollicem in-
ter auris radicem, & inferiorem maxillam inferis, medium uerò digitum genæ admoues, illumq^{ue}
in oris amplitudinè protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam
rursus tactu dignoscas, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnitus fue-
ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra-
hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum¹⁰ illo,
quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus,
obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs,
quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Usu partium lo-
cis deceptus¹¹, masseterem, quem modò describam, aliquando temporalis¹² musculi mediam
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis¹³ musculum, quem ab una maxilla in aliam duci
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinaui, quin
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis monstrarem, unum su-
periozem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter
enim nerueus¹⁴, & amplo ualidissimoq^{ue} principio ab ea malarum¹⁵ sede exoritur, qua infima pars
futura

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris¹⁶ os, totum minorem oculi sedis angulum occu-
pans, mediamq^{ue} ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ¹⁷ ossi cōiungit, quod
dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior
Liber declarauit. Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota
inferiori interioriq^{ue} ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os-
sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur,
quod impenitè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu-
galis ossis superficiei inferiori parte prodit, nerueum liuidumq^{ue} conspicitur. ubi autem ab in-
teriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus,
non multo post initium, carneum crassumq^{ue} se spectandum offert. Masseter hoc enatus princi-
pio deorsum tendit, totamq^{ue} inferioris maxillæ¹⁸ amplitudinem, in externa posterioriq^{ue} ipsius
sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima inser-
tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaq^{ue} ualidior est
ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulis ali-
quot extuberantem. in hac etiam¹⁹ sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius
obtusioris angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una
enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secunda
à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur,
illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero-
ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissioris secundæ lineæ sedem, angulum
cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hic aliud latus masseteri possit ascribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè astrueret. Vtunque uerò sit, obtusus
hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multò strictius est amplo illius princi-
pio, unde etiam illico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est. Fibræ nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, quæ autem à postero-
ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæq^{ue} inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur,
nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat)
& diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq^{ue} latere masseteres collocasse, ut unum
anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non desuere, qui trian-
gularem præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enu-
merarunt, unum quemq^{ue} angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt,
non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum²⁰ hunc, quem describo, masseterem unum
appellarunt, & secundum temporalem, tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue-
runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi-
buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore delitescit, quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres
nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas-
seteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabūtur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri-
mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. Temporalis
is musculus principium²¹ à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossis cuneum imitante,
& eo ossis, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi
primum habetur. Instar semicirculi enim primum, & præcipuè à uerticis ac frontis ossis mul-
tò elatius enascitur, quam commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com-
mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcuatusq^{ue}, in cavitatem ibi in capitis
ossibus exculpam descendit, à temporis ossis, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi sedis augulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usq^{ue} pertingit, admo-
dumq^{ue} crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoq^{ue} iugalis ossis sedi adnascitur, mas-
seteri adeò continuus, ut uix immeritò temporale & masseterem, unum esse musculū quis cōteri-
deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usq^{ue} os carneū est, exteriori
sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idq^{ue} potissimum ad exortus sui
initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa laraq^{ue}
explantatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris²² processum cōtingens in bre-
uem,

Temporalis
seu alterius la-
teris secundus.

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intubere nervosissimi ipsius tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem: deinceps qui is musculo in ore delitescens, & masseteri committatur, spectabis. postremo, si aperto ore, musculi temporales initia sursum trahere non detrectaveris, ipsius munus prompte etiam condiscas. Nunc integrum est, masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter perpendere, animum adhibens, à massetere nullam portionem conferri ad musculi temporales tendinem, maxillae processui insertum. Integrum quoque erit, masseteris officium indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaveris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituiamus, commune est, ut universam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa moventur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc atque illuc traxeris, facillime his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & denuo ad superiorem etiam allici spectabis. ^a Musculum in ore delitescens ad amissum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medios dentes incisivos divides. diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extrema, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat. quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper supersederis, donec linguae & ossis uel imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere studens, illos imprudenter laceres. ⁱ Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subiiciuntur, rescueris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protrahetur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficitur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescens sectione, tunc demum opportunius perficitur, quum linguae, & ossis hyoidis, & laryngis musculi una aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem superiori alligantia, ligamentis alios articulos membranae instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculatim dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilaginem, quae neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementique maxillae inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uero musculorum, quae in Quarto de Sectionibus administrandis libro Galenus post aures obseruari docuit, nequaquam hactenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium musculorum naturam, formam, ortum, functionemque optime affecutus fuerim. dein hos musculos nonnihil, sed minus quam obscure, simiam ostendere obseruauim. Interdum etiam quibusdam raris fibris carnis, membrana, quam carnosam uocamus, supra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipsam quoque aurem motu agit arbitrario.

DE MUSCULIS OSSIS uel IMAGINEM referentis. Caput XVII.

Musculi huius ossis commisso, aut communes aut proprii.

^s HYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi praelocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurimum musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uero qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium sumentes huius ossi uel simili inseruntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiares propriique sunt, hoc potissimum praestant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porro hi ad minimum iumentorum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituent paria. ^a Primus ceteris ualidior & crassior, bifidusque aut geminus est, seu tiformi laryngis cartilagini, & asperae arteriae in collo exporrectus. Lato namque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta quoque sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosio innexo totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uolentius à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, & tiformi cartilagini, & asperae arteriae, propugnaculi loco haberi possunt. ^c Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & amplius breues, ac omni ex parte carni, à maxilla inferiori, sub summo mento interius nascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arciores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inseruntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent. ^e Quintus uero ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis processum radicibus, quos stylum & gallicalaria referre diximus, explanati hyoidis ossi inseruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem haec regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterius attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humilioribus, quam hi hyoidis ossis musculi exoriantur. Porro his duobus ossis uel referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus cōcreditum est, & praeterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, praesentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longique uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatum uendicat, in medio namque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturā ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nanctescit. Principium etenim carneum, ex latiori scapulae costa, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis radicem obtinet, & sub musculo scapulae ad occipitum trahenti occultatus, sursum oblique protenditur, sub musculo à pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeo comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi facilius exolueret. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitrat, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quam uero id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi asseribit, licet rursus sui obliquis, in Decimotertio de Partium usu eosdem inter scapulae motores commemoret, facit in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sane mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahare. & nisi his illa cōcederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inseruntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutuauerunt, atque horum quatuor laryngi, & alijs

Musculi huius ossis non proprii.

& alij linguae porriguntur. Primi duo laryngem adentes, lati & carnosiusunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticae scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulo minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosius, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *ἐπὶ λάρυγγος* Græcis dicitur. quod uero horum sit munus, & quos ex his Galenus prætermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguae autem musculorum sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

Secundi partis administratio.

Primi partis.

Tertij partis.

Quartij partis.

OMMODE horum musculorum sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncum aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisque in harum distributionibus locatis utcumque resectis, minoribus cultellis sectionem auspicaberis præcaues, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculos comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescens) occalione tregeris) obliquos & latos musculos, qui tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundum capite à pectoris ossis liberato, utrumque uersus os hyoides deducito, illos à musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, à pectoris ossis in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum à pectoris ossis & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendente uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperque dictos scutiformis cartilaginis musculos unà auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processum deduces, illorumque initia illinc liberabis. Secundum primum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui à pectoris ossis & clauicula mamillarem processum petit, abscictis, aggredi promptum est, nihil tamen prohibet ipsos à uicinis partibus exiguo longoque cultello buxco, aut solis digitis liberare, ipsorumque capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quamquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos ducis, ut quemadmodum non semel tentauit, tu quodque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne liberā sursum agere possint, contemplerisque, quam bellè primo quodque tensionis impetu rumpentur. Cæterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorum principijs pendentes, integrum erit cuiusque musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

DE LINGVÆ MUSCULIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI SECUNDA
CAPITIS FIGVRA.

TER

TERTIA FIGVRA CVIVS

SICVT ET DVARVM PRÆCEDENTIVM ac omnium characterum Index modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unā cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commoñstrat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quam fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerum ut primi linguae musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quam in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguae musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguae musculos abscictos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguae ligamento hic ab utrisque linguae corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparente. Atque eum in modum hominis (ut semel dicam) linguae constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3 Linguae portio ante sectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obiecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.

B, B, 1 Hæc linea dicta nuper tunica partem notat, secundum inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegatur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1 Iam dictæ prius tunica portio, quam hic à palati intimo unā cum lingua præscidimus.

D, D, 1, 2 Primus linguae musculus.

E, 1, 2 Tertius linguae musculus.

F, 1, 2 Quintus linguae musculus.

G, 1, 2 Septimus linguae musculus.

H, 1, 2 Nonus linguae musculus.

I, 3 Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.

K, K, 3 Dextri linguae corporis fibrarum species. L, L, 3 Sinistri linguae corporis fibrarum species.

LINGVÆ moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commode pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uero promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit.

Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circuduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum auctores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uero, ad terminum mucronemue, ut celeriter moueretur, meritò factam esse neminem latet. Verum qui, qualesque, & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quàm difficillimum. Aded enim inuicem conueniuntur, ipsorumque fibrae mutuo tam uariè coeunt, ut iustum numerum, formamque musculorum, & motuum linguae differentias cognoscere, non iniuria arduum censetur. Imò linguae constructionem hæcenus à nemine ad amissum perspectam fuisse, neque etiam oculus fore metuo aded, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamque processisse, ut tota hæc non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idque à Viris illustribus fuerit indagata. Quousque tamen in linguae constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumque perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguae musculos proculdubio recensuit, nobis unā cum Libri de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cõmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tincis ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libri autem de Partium usu per transennam, leuiterque duntaxat de linguae motu, absque peculiari alicuius musculi enar-

Linguae magnitudinem ipsam esse, illamque musculis egere.

Difficile esse musculorum linguæ cognoscere.

Quid lingua
in musculus
rum habeat.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus affectus sum, linguarum quippiam, ac pro-
prium præter ceteros musculos fortiri obseruo, ad radicem enim proprios quosdam, ac suis fi-
bris utique distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur,
ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens.
Est autem is locus, ubi^a corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij muscu-
li hic nequam cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum
ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, mem-
brancum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sicla-
ne, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis cor-
poribus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, atque hæc omnia integre du-
plici membrana, conformetur, una quidem musculus omnibus communi, quæ est interior. Al-
tera autem eius tunice pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem
continuaque cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij paris neruo-
rum cerebri præcipuas^b portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustato-
rium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora
obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis muscoli unicuique
re fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant,
hæc interim corpora obliquas, transversasque fibras simul adepta mihi uidentur, quæ
inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi pro-
pmodum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam non ab simile cordis^c substan-
tia, in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeo atque cor, solida
constent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus,
pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multo quoque rariùs in lingua conscrun-
tur, quam in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuius euadunt per-
spicua, quam scilicet à musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguæ pars, quæ in deli-
cij haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam musculis hæc linguæ pars formetur, ac uidentur
scilicet linguæ, quos inter dissecandum obseruauit, originem ducat, punc opportunè subiicietur.

Inter mani-

festos lingue

musculos duo

primi.

Tertius &

quartus.

Duo quidem sunt recti, & impenes crassi, obscureque ab inuicem, ac si plures duobus essent, ali-
quot locis discreti, qui ex media, superiori^d ossis u^e imaginè referentis sede, carni, sed utique
fungosi principium ducunt, ac secundum linguæ longitudinem protensi, ipsius medio recta in-
seruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. Tertius & quartus, ex
duobus superioribus ossis hyoidis officulis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum
fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum
hi musculi ab^e humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis
processibus colliguntur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera
non planè ossæ, cum ligamentorum natura aliquid comune adipiscuntur, quod non infrequen-
ter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exoruntur adepti, & oblique
quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxa-
toque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque
agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. Quintus
tus ac sextus, similiter carnosus & utique crassi, duobus nuper dictis opponuntur, ac a tempo-
rum ossium^f processibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper di-
ctorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conualluntur, uersus interiora linguam sursum
agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt
& alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris ma-
xillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & utique mucoso principio
enati, linguæ secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colli-
gatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed^g duorum, quos primos enu-
merauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante
sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conuallit, at utroque laborante, pertinaciter lin-
gua faucibus recto motu adigitur. Post hos^h carnea quædam moles abⁱ interna quoque in se-
rioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipue processibus, ipsorumque lateri-
bus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præ-
sens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam insertionem molit-
tur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum con-
trahere uidetur, nunc exquirit ad laborum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has
illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundum totam illius amplitudinem,
ab

Septimus &

octauus.

Nonus.

gitur,

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscri-
ptiones quoque recta progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum nu-
mero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attentum habent adipem,
inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fi-
nes inuicem confundi, ac^j duo, quæ prius innuimus, musculosa corpora constituere. hæc tri-
plex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeo permiscuntur, ut eas in-
ternoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum
medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ^k ligamentum longè te-
nuissimum, & membranæ non ab simile, tanquam in ipsorum firmamentum desinere uidentur,
rectæ uero pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superfi-
cie excurrentes. Transversarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens,
in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror. id enim in ligamentum fibrarum
interio, tibi dissecanti utcumque commonstrabit. Rectis uero fibris, lingua in semicirculum,
ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tenæ
fuerint. Porro obliquis fibris, in latera linguam agi omnino conector sic sanè, ut alij interim
musculi linguæ moueant radicem, alij uero linguæ corpus, ante confectionem in hiantem ore con-
spiciunt. Ligamentum uero, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim de-
cuiusset, linguæ secundum ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minu-
tissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum lo-
quendumque moueri linguam oportuerit, ipsaque interim nullum corpus suffulciat, ac quouis
etiam serpente agiliore fluctuosiorque esse debeat.

LINGVÆ MUSCULORVM ADMINI-

strationis. Caput XX.

11. et. 19.

12. et. 19.

13. et. 19.

14. et. 19.

15. et. 19.

16. et. 19.

17. et. 19.

18. et. 19.

19. et. 19.

20. et. 19.

21. et. 19.

22. et. 19.

23. et. 19.

24. et. 19.

25. et. 19.

26. et. 19.

27. et. 19.

28. et. 19.

29. et. 19.

30. et. 19.

31. et. 19.

32. et. 19.

33. et. 19.

34. et. 19.

35. et. 19.

36. et. 19.

37. et. 19.

38. et. 19.

39. et. 19.

40. et. 19.

41. et. 19.

42. et. 19.

43. et. 19.

44. et. 19.

45. et. 19.

46. et. 19.

47. et. 19.

48. et. 19.

49. et. 19.

50. et. 19.

51. et. 19.

52. et. 19.

53. et. 19.

54. et. 19.

55. et. 19.

56. et. 19.

57. et. 19.

58. et. 19.

59. et. 19.

60. et. 19.

VSCVLORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta
igitur, quantum licet, utraq; maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis
organis, quam licet, exquisitissime cultello undecunque detracta, omnium
primi secabuntur^a obliqui, quorum principium à processibus styli imi-
tantibus pendet, quod iam ab oblongis illis officulis uenit liberandum.
Iam hos ad linguæ radicem studiose secutus, eam^b carneam molem, quam
nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, ac-
curatissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiā exortus, & implan-
tationis latitudinem spectabis. atque hæc per feceris promptissime, si modo ad dentium interiorio-
rum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab
internæ maxillæ sedis lateribus enascuntur, & linguam ad latera mouent. post hos autem, alio-
rum^c duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia libera-
bis. Postremò autem^d illi ab hyoide ossæ auferentur, quos primos recensuimus, quiq; maximam
linguæ radices partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultel-
lum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem
buxum cultellum, quod mucosi admodum sunt musculi, adhibere nihil prohibet. Ceterum
linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior mem-
brana, toti communis ori deradet, firmius enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis
modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculus omnibus est communis,
quantiq; frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus,
ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quæ
ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibra-
rum corporis linguæ naturam sedulo inquires, ac qui fibræ ligamento committantur, easque in-
uicem uariant, & commiscantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili
se habent. Ego nanque, ut mihi linguæ constructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius
ueriusque occurreret, imperiturus. Porro^e neruos à septimo præcipue pari neruorum cerebri, &
à sexto, linguæ musculi motus principium præbentes de industria, ut & ceteros neruos, in Quar-
tum librum reijcio, atque iccirco etiā hic, nisi de ligamento linguæ faucibus colligante, paucissima
recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore
sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua ni-
miùm aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, præterea neque
sedem obtineret stabile & tutā, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fun-
gitur,

Musculosa
substantia lin-
guæ partis an-
te sectionem con-
spicua.

Administratio
rio quinti &
sexti.

Septimi & o-
ctau.

Tertij & 4.

Primi & 2.

Reliqui lin-
guæ corporis
administratio.

Ligamentum
linguam fauci-
bus colligans.

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis prompte quoquoersum pertingat. At uero si ligamentum in modicam linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodum similiter lingue incommodaretur. si rursus idem ad plurimum linguae spatium pertingeret, neuiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod in dies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resciccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QUONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequiverunt, non abs re fore putavi, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculi, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis u imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperae arteriae caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uero musculi hic sunt conspicui, characterum index dilucide explicabit.

Secunda figura eadem, quae prima ex dextro latere demonstrat, quanquam hic non tantam asperae arteriae caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis u referentis latera resciccamus.

Tertia secunda penitus respondet, nisi quod haec ex posteriori facie eadem, quae illa ex latere demonstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperae arteriae proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & a pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quae quarta, ex sinistro latere elegantius spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperae arteriae caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionem adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilagineum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primae cartilaginis secundam neclentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrosum, atque à secunda sic re flexa occurrit, ut media primae cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic reclusos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundae neclunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod praeter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundae iungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primae alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectanda praebet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primae committentibus.

Undecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendende laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperae arteriae trunco, & suis communibus musculis libera, quae asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suae sedi incumbit, superioremque faciem demonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiori laryngis sedem delineatam contineat. Decimatercia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu linguulam, magis coarctatam oclusamue repraesentet. Ceterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilior ossis hyoidis lateris superioris scutiformis cartilaginis alligatum pro-

C cessus, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis lateris, à secunda figura inibi resectum, ubi E ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primae cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posteriori ossis hyoidis summo, ad humilior primae cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextrum tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & laeuum fere uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrum & minimam sinistri portionem. Quinta uero sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse u referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti, hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L Epiglottis, seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & u conspicuum.

M Glandulae laryngis radices, ad asperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior uel primam cartilagine secundae iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius uel lateris interior, secundae cartilagine primae connectentium, in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secunda cartilagine sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilaginis insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secundae cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

- S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, *T* in octava & nona insignitus conascitur.
- V Musculus in basitertia cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum representat, Septima dextrum, & sinistri portuunculam, Octava etiam dextrum.
- X In nona figura sinus indicatur, cui musculus in sedet, tertiae cartilaginis basim in altero latere occupans, ac *V* characterem iam expressus.
- a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae insertus, aut musculus primae cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b insignitum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextrum lateris musculum a notatum expriment, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.
- c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspiciuntur.
- d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.
- e, e Duo sinus, utriusque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt conspicui, in duodecima & decimatertia.
- f Callus in medio rimae apparens, ubi ipsa potissimum conuiet in decimatertia.
- g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine litteris non insignitae adferat, illas quoque adnotamus, g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.
- h Prima cartilago, in tertia figura & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.
- i Secunda cartilago anteriori facie conspiciua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
- k Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.
- l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis^a cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si^b duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus interturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilagineum, sed adiposae membranaceae substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *ωχλωπίς* nuncupatur. ^d *γλωπίς* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulae seu fissurae lingularum, quibus tibiae inflantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginum musculos persequar, in Quarto libro ipsorum^c neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes. Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundae, quae innominata est, iungunt, quatuor secundam tertiae conectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruauit, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine persequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, & rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iungentium, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utriusque se inuicem fibris ad x litterae similitudinem intersecat. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inferuntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subiectus, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implantatur. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti muscoli, utrinque nimirum duo, inter costales musculos apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, nequid infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum^e anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulo crassiores.

Rursus

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruauit, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine^f spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in

Processus figura, sexta huius Capitis sibi praeposita et omni ex parte respondet, nisi quod haec priuatim musculos spectandos exhibet, quos a secundae cartilaginis spina, ad inferiora primae cartilaginis processum aliquando deductos uidi. Atque *A* prima laryngis notatur cartilago, B uero spina secundae cartilaginis. C autem & D duo muscoli a secundae cartilaginis spina principium sumentes, ac in primam cartilaginem inferri.

insertionem moliebatur. atque hi manifeste primam quoque cartilaginem secundae propinquius accommodabant, rimulam illam, seu lingula hac functione arcantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, ac^g unus quidem exacte in tota posteriori secundae cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, qua stomachum spectat, locat, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis^h parte enatus, ac deinde recta sursum procedens, tantisper latebit, donec tertiae cartilaginis radici, qua secundae coarticulatur, neruosa utrinque implantatione inferatur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quae fertur, sinus exculpitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam lineam, & ueluti dorsi uertebrae spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, & omnino carnosus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiori processum admittit. Ex hac itaque sede praefens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilagini inferitur, tota sui lateris tertiae cartilaginis radici sedem occupans, a priori musculo non amplexa. Hi quatuor tertia cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingula, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Atque duo quidem primi posteriori cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertia cartilaginem in posteriora oblique reuellunt. Nonus & decimus, qui tertia primae copulat, etiam utrinque sunt singuli lati, & ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui exⁱ media primae cartilaginis sede, secundum tota ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implantatur. Duobus his tertia cartilago primae adducti, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contractis nimirum musculis conuiuent, ipsaque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponatur, quamque & huc quoque reliqui laryngem arcantes musculi faciant. Undecimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quae stomacho larynx committitur, tertiaque cartilago secundae cartilagini coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere singuli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quae haec primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modice sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colliguntur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praesentes musculi breues, & exteriùs quodammodo pyri modo rotundi, intus uero omni ex parte cartilagini tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim cōstringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimētes lingula claudunt, arcantque. Et hi sane argumento sunt, tertia cartilaginem necessariū esse geminā, quum si simplex esset, ab illis musculis cōstringi haud posset, uti neque a duobus tertia primae iungentibus ocludi, neque a quatuor secundae tertiae necessitatibus aperiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngem arcant, quatuor scilicet primam secundae necētes, & duo tertiae primae committentes, ac demum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiae secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingulae amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo utrinque singuli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uiuantur. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedētes, singuli in sui lateris inferiori primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosis tantum nexibus in eum modum haerent, quo incumbētes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam corū origines carnae existunt, alij duo musculi a quae propemodum ampli primae cartilagini implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnis, sed non latis principijs

Y 4 cipijs

Duodecim proprios esse laryngis musculos. Communes sex. Lib. de Usu par. Duo laryngis operculi.

Propriorum 1, 2, 3, 4.

Propriorum 11 & 12.

Propriorum epilogus.

Communium primus & 2.

Communium 3 & 4.

capitis ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedi inseruntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli. Stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uerterbas ceruicis respiciente, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc amplius & carnosius, uersus priora transuersim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impense ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilaginis eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilaginis inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, eademque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radices corporis, quod laryngis censeretur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descripserit, omnes tamen octo, primae cartilaginis committi postmodum sermoni subnexuit. Porro his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibus potuque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspiciunt. Veruntamen musculi, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potèdere uersum eleuatumque laryngis operculum faciliè comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed & illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membrana articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipuè cartilaginis tertiæ partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem fuscigente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subiiciam, discas, optarim.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

Administratio primi & 2 communium.

Communium tertij & 4.

Communium 5 & 6.

FABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissecis hyoidi ossi proprijs musculis, statim tibi occurrentibus duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculi a cartilagine radendo, ad ipsorum usque insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem primum ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inseruntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intuits fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho efauicibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lani bouum laryngas execare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiecta lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studio tenenda porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulo fuit, præstatis ingenij luuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hæc itaque ratione accommodata larynge, mox musculi ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primae cartilaginis latera productos inspicito, quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum a stomacho ad primam usque cartilaginis latera accurate separato. Liebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris, quo facto, omnes ilico a prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi communis est, ad operculi radicem orbiculari linea incidis, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos postea quam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito depri- mes, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attractis, operculum euerit, atque antrosum tendi eleuarique conspicias. Modò & hos quoque musculi & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum a larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solae relinquuntur. Quum tamen reliquam asperam arteriam partem a secunda cartilagine abscidas, inspicito glandulas hominis laryngi appostas, & ut in Sexto libro exequar, utcunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundae cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeretur possit, quum interim homo eius substantia, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingulae seu rimae formam intuearis. cernes enim laryngem superiori parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere exca, quam diximus, substantia conformata. Vt uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, in dice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini insero, sinistrae autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem a prima abducere conaberis, dextraeque manus indice, tertiæ cartilaginem extrorsum euerteris. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, quæ lingula aperiat. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextrae manus pollice ac indice, tertiæ cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes coniuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contendant, & idem corpus, *γλωττιδα* uel lingulam, & *σφραγισμα*, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profecto lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ inflantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utcunque uisum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculi dissecabis, a quatuor primae cartilaginis secundam necsentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, exteriorum musculi a scutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorum simul conuulneres, hoc ablato, interiorè similiter a secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duo ue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum a larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculi reperturus sis, qui a secundae cartilaginis spina, in primae cartilaginis humiliores processus inferuntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primæ iungentibus a larynge relectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primae cartilaginis, a secunda liberabis, ac primam hac ratione a secunda antrosum relectes, duos inspecturus musculi, tertiæ primæ colligantes. Vbi hos utcunque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, a reliquis duabus adimere, aut si uoles, ad duos musculi illi tertiæ necsentibus appensam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiæ secundæ necsentibus conferre. quos licet a suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiæ, cui inseruntur, deducere. Postremò qui in tertiæ cartilaginis sunt basi, auferes similiter quoque eorum principia primum liberans, ac ad finem usque, quo se mutuo contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuo integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulae substantia perspicissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

Duos laryngis operculi.

Laryngis rimula seu lingula quo modo spectanda.

Administratio laryngis proprijs.

Proprijs 9 & 10.

Proprijs 5, 6, 7 & 8. Proprijs 11 & 12.

Alius uicini-
quam scilicet
nis ordo.

Brachij mo-
uens quor-

Primus bra-
chium mouen-
s.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
mum partes iam dissectis uiciniores prosequi institutū esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datū sit, operæ pretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quanquam si secus cuiuspiā uisum fuerit, Capita faciliē ita transponētur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uiciniam potius secutus, præstiti adeo, ut
cuius integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorū tradendo
rum seriem proponet. Brachium itaq; antrosum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicē caputq; & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circumuertitur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nus non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodū enim bacu-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrosum prominētē, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circumuerti poterit adeo, ut brachium triplici motu genere agatur.

Brachium itaque pectori unicus adducit musculus, originem fumens ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi inferis cartilaginibus, deinde quoque priuatim ex septimæ & octauæ
costæ cartilaginibus, & ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosā apparet, quæ uerò ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, nervosior membrano-
siorq; & minus crassā uisitur. Attamen, quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilagi-
nibus pronascitur, penitus iam carnosā existit, quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costa-
rum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginē exoritur, membrana, & tenuis aliquo-
usque conspicitur. Musculus ex his principijs prodians, & paulatim crassior carnosiorq; red-
ditus, sensim arcatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & neruo, admo-
dumq; robusto, sed breui tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fit
uerò tendinis huius insertio, subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens. Huius musculi fibræ inuicem uariant, & paulò ante tendi-
nis productionm, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x literæ similitudinem sese decussatim intersecant. Quæ enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculæ proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obli-
quæ in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundum totam ipsius amplitudi-
nem efficiunt, carnosæq; toto ductu, præterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quæ ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimæ & octauæ costarū cartilaginibus pri-
uatim originem mutantur, oblique sursum protensa, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarū, qua implentur, suffulciuntq; quam
superiores amittant. Superius enim ad insertionem usque, musculus carnem naturam refer-
uat, inferius autem multò ante insertionem, liuidus neruosusq; conspicitur, quod superiores fi-
bræ procul dubio, propter breuiorem ductum adeptæ sunt. Id nanq; omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipso-
rum ratione feruntur. Cæterum superiora inferioraq; in tendine uocō, non quæ humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclināt, sed ad tendinis, quæ secundū latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in præsentī refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inæqualibus costis cōstitutus. Vna nanque, secundum mediā clauiculæ longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinē procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinē fertur, quarta à media clauiculæ sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo-
rem proficiscitur, quinta uerò à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginē protenditur. Atq; hæc costa, illa demum est, quæ anteriorē cavitatis
axillæ sedem efformat, posteriorem uerò ille constituit musculus, quem brachij deorsum dor-
so ad mouere audies. Cæterum ut brachij pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
tum

tum & amplum, uariumq; principium sortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regionib-
us brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibræ, à clauicula, & superiori pectoris
ossis sede eductæ contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibræ tendantur, præsens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex fit, siquidem ad mucronatam cartilaginē, & spurias costas, quæ ueris uicinio-
res sunt, brachium allicietur. At si utraq; laborauerint fibræ, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese intersecantes, cōtrariāq; serie ductas, & ad hæc motus etiam
differentes adipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quāquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quæ hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quæ sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorq; functio concredita est. Præter hunc musculum (pacē interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenset, & illum in membranam desinentem exilitatem, articulo
inferi affirmet, propter humeri ossis sinum, exterius caput musculi flectentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quæso, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficie
ineumbens, etiam si uel fibræ cuiusdam crassitie duntaxat æquaret, à quopiam in homine
ignorari posset; si denum inter illum, quem modò recensui, musculum, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessariò (utcumq; quis uel ultro illum refecare proposuisset) semper sese
offerret, quæ inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum atti-
net, mihi hic oscitante exulationem prætexere, quum uerbulo Galenum simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum cæteris
innumeris attestetur homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quā non caudatarū accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primum occurrere diximus, parī modo in simijs cōspicitur,
nullo prorsus alio tectus musculo. Verum sub huius humillima costa seu latere, super obliqui
ab dominis musculi (quem descendente uulgò dicimus) principium, gracile membraneumq;
musculi initium reperitur, longè sub papillæ regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfuntorie, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicè admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exporrectum minùs rectè tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos hortor, ut meæ
sententiæ non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, ascribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculum communem sibi uen dicet, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Præter hunc, Galenus alium descri-
bit musculum, quem altioris brachij ad pectus ductoris autorem esse existimat. Iste profe-
ctò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imò scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusq; tendinis insertio, luce clariùs, & præcipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur. Enascitur autem carnosio principio à secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam rarò) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
ctoris

Musculus
brachij pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 5. de Adm.
nistrandis se-
ctionibus, &
13. de Partium
usu.

Musculi qui
scapulam an-
trosum agit,
à Galeno ma-
lè pro brachij
motore haberi.

Li. 5. de Ad-
mi. sect.

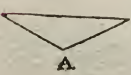

toris ossis, sed antea quam costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam definire incipiunt, nec prorsus recto tramite, recta uel linea nascitur, sed quasi digitis quibusdam ex costarum ossibus longius exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumque tendinem carne mixtum finiat, quo processus anchorae imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosioreuadens, ubi is processus ex suo appendice neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sane, sed admodum adhuc obscure, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modice extuberat, deinde nullam scapulae regionem uacare, praeter hunc processum reperias, cui tendo ille commode implantari possit. Ad haec, si musculi huius naturam ad amissum perpenderis, procul dubio cum alterius alicuius usus gratia, tum etiam praecipue huius musculi insertionis occasione, illum scapulae processum a Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculo illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibrae sefenon decussatim intersecant, quemadmodum musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaque hoc situ ac figura musculus iste a Natura creatus sit, qui obsecro, ad altiora, quam primi musculi superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longe a prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc a clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum oblique feratur, illud uero ex secunda costa & tertia, primum, ut uel elastissime procedat, longeq; inferius habeatur, ac minus obliquum ductum (quicquid iam ad superiora ferre pertinet) molitur. Quamobrem si haec omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris musculi insertionem, quae e regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessario fateberis eam, quam musculus iste molitur brachij adductionem, neque humilior, neque altior fieri ea, quam a primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulae gratia, non autem brachij, musculus hunc procreatum in hominibus certissime noui, ipsius denuo in scapulam mouentium musculorum enarratione sermo institueretur, ac proinde etiam in praesentia reliquos brachij motores aggregarem. Vnum igitur musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porro hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. ex media enim clauiculae parte, secundum ipsius longitudinem, quae scapulam spectat, principium ducit, musculo brachij adducti contiguus. Deinde ex summo humero, ubi is clauiculae committitur, & tota quoque scapulae spina musculus hic exoritur. Ex tota hac clauiculae, summi humeri, & scapulae spinae regione, principium nerueum continua linea nascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq; admodum & extuberans efficitur. Mox a principio musculus carnosus permanens, in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq; substantia mixto, robustoq; ad humeri ossis latitudinem, non modice sub ipsius ceruice inferatur. Ipsius insertio, quae intus, quam extra neruosiore est, non ad amissum secundum transversum perficitur, sed modice obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihilq; minus quam decliuis recta uel (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum musculum brachium pectori adducte, quam secundum rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem praese fert, ac proinde a similitudine, illum Graeci *δελτοειδῆ* appellant. Quemadmodum etiam ob id, quod humeri ad scapulam articulo, quem *ἀγκυλῶν* Graeci uocant, insertitur, illum quoque quodammodo cōtegit, *ἰσομύδου* eundem musculum nominarunt, ego autem toto sermonis cōtextu, musculum appellabo brachium attollentē. Ceterum costae, musculum hunc describentes ita se habent. Prima a media clauiculae longitudinis sede, ad summum humerum cōtendit, & hinc per scapulae spinam, ad eiusdem usque basim. Secunda, a clauicula oblique, deorsum ad insertionis internū latus ducitur, aut ea est, quae hunc musculū, & brachium pectori reducendum musculum intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uero costa, a scapulae basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latus insertionis oblique, deorsum in priora contendit. Ceterum ueteres Graeci, qui suos pueros corporis fabricā sedulo edocebant, omniaq; ut uerisimile est, ad quasdam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum praesentis musculi cuius triangulari uertici assimilasse, quem musculus nō antea ostendit, quam suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secundus brachium mouentium.

Li. 5 de Anatomia.

Anterior trianguli, de quo hic agitur uerticem.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quae brachium pectori adducti musculi proxima est, & deinde quae ad basim scapulae habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quae a summo humero pendet, quasi ualde obtusum trianguli uerticem haec pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longe costae duas alias breuissimas adijcias, duae enim haec obtusum angulū efformabunt, cui praesentis musculi exortus effigies a Veteribus comparabatur. Huius fibrae inuicem non aliter uariant, quam quod anteriores, quae clauiculae debentur, deorsum oblique in posteriora ferantur, posteriores uero, quae a scapulae spina pendent, oblique in priora descendant. Quae autem a summo humero, & ipsius cum clauiculae articulo pronascuntur, recta deorsum procurrunt, nullo tamen interrim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarū ritu, se inuicem decussatim intersecant, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas oblique ductas, fibrae implicari parumper cōspiciuntur. Si itaque musculi pars, quae a clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolletur. Si uero fibra a summo humero, & clauiculae sede ipsi commissa, originem mutuantes contrahantur, brachium recta, & in neutram partem uertens assurgit. At si posterior musculi pars, ex scapulae spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quae diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineae, undecunq; quae a prominentiori illarum sede adeo, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum praeter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodem cum illo fungatur munere. Quamquam non ignorem, Galenum hic alios quosdam describere, at id tam uere, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minime constet, cuius loca si omnia prosequeretur, in nimiam prolixitatem praesens Caput excresceret. Quapropter unumquemque dissectionis, & Galenicæ doctrinae (quam omnes amplecti debemus) studiosum sedulo hortor, ut haec nostra cum Galenica sectione, diligenti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquam dedignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachij attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculum, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solum in ossibus, sed maxime in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. Musculus brachium recta ad deorsum agens, cōtrario munere illius musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similit & crassus est, & inter ceteros huius articuli musculos utcunq; teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulae basim angulo, a basi quidem modicam principij partē assumens, sed insignem ab inferiori scapulae costa, ex media enim costae illius longitudine, basi scapulae propinqua, & ab externa gibbae humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaque origine nascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costae musculus hic, a scapulae ossis abscedit, & modice sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedens, in ualidum breuemq; sed laetum cessat tendinem, illi ferē forma respondētē, quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitudinem ac insertionem, secundum humeri longitudinem refero) praesentis musculi tendo, illius tendini respondet, qui ad pectus mouet, uerum in eandem ferē regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallū demittentes, cui tendo musculi inferatur, quem deorsum uersus dorsum, ad illa brachium mouere paulo post subiiciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulae costa pronati, paulo uiciniū humeri capiti implantetur, quam illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hic rursus me fugit, praesentē musculum inter brachium circumuertentes, a Galeno perperam recenseri, atq; ab illo musculum triangularem, & scapulae gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium clausum ponendum, ab ipso autem ductus brachij ad dorsum poni. Verum studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profecto & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitus sectionem aggredieris, aut debite administrantibus astantibus. Nollem enim mihi hic fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quae nondum per sectionem uisae sint. Brachium deorsum trahitur, a magno quodam, latoque admodum musculo, qui a spinarum apicibus, quae a sexta thoracis uertebrae spina, ad ossis sacri usque medium habentur, principium sumit, non quidem id pluriū brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplae membranae tenue continuumq; ac recta linea a dictarum modo spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 5 de Partium usu, Li. 5 de Administrandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

Z Verum

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptauit, eamque costarum regionem contingit, quae maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumque efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori ad mouentis, & tendinis qui brachium rectè ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsum longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertio uero praesentis musculi costa, à sexta thoracis uerebrae spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque hęc transversim quodammodo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porrigitur, prolixissima, ac minus obliqua sunt, quae uero ab inferiorum uerebrae thoracis spinis enascuntur, breuiiores sunt, & transversim magis prorepunt. Musculus istemotus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, praestans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturue, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur.

*Lib. 2 de Partibus
tuum usui, & 5
de Admini-
strationis dis-
tinctionibus.*

Porro musculus hic, dum scapulae humilioris transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae committi, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamè, ut res sese habet, hic subterire queo. Praesens enim musculus, dum humilioris scapulae basis angulum integrit, scapulae ossi, nisi muscutorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contritus uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci darè, id tantum me Hercules transversis perficeretur fibris, illis inquam, quae in elastissima suae originis sede habentur, atque à sexta, septima, octaua, nona & decima thoracis uerebrae spinis dependent, quae sanè non deorsum scapulam mouerent, sed rectè ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altius à spinis, quàm Galenus arbitrat, principium ducit, nam aliquousque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes, Demissiores uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituemus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi naturae, quem buccas mouere diximus, respondeat, humerumque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum praecesserunt confectio num Procures, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruauim, non tamen in omnibus aequè latum carnosumue. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinam totius longitudinem firmitus subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana e regione quinque lumborum uerebrae confistit, illius os contingit, carneis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quae sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectae, musculum amplum ac tenuem exprimunt, qui in mucrone definens obscure, uixque admodum in humerum implantatur, tendini

*Musculus alius
quo simiae et
canes abutuntur.
Li. 1. cap. 5 de
Admini-
strationis dis-
tinctionibus.*

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranae adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, un-de etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissime, si ex coriati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplius, & conterminis musculis rubicundior, & ceteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter ex-coriandum consueuerit, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum profusus, & insigniter carnosus apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maiorique mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, excoriatam cutem iube tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam contempleris, obseruesque huic musculosa carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testatur. Atque haec in simia, & quae proximè nominata sunt, animalibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantum uis rectè cutem ab adipe, & quum obesus accidit corpus, adipem à membrana carnosam, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuulsam, laceram uel semper disseci. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed haec tenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruauim, nec etiam spectatorem aliquis, quotquot mihi secanti unquam astitere, membranam hanc musculosa fieri, asserere ualuit. Praeterea si membrana, quam in uisculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranae carnosae in humerum fieri, audacissime pronuncio. Nam praeterquam quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas monstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij infereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num haec, quae de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecantibus iam admoniti astare possint, his prolixius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores musculi fibrae, quem nos brachium deprimerè asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitrat, huius membranae carnosae musculi beneficio, brachium rectè deorsum, & in neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Ceterum in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimentis musculi simul agunt, accedente unà quoque brachij pondere. Atque duae iam dictae musculorum partes, illae sunt, quae axillae cavitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Graecis *ivas* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati. Primus itaque, qui ordine brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim à scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossi semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enascetur, connatus. Quum uero ad superiorem ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento ualidissimo, summum humerum interiori scapulae processui (quem anchorae assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissime, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exteriùs gibbus, intus autem illi respondet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum sui longitudinem exporrectas habet, quae si brachium attollentis musculi fibris cõferantur, transversae prorsus exsistunt. Huius musculi Galenū non meminisse opinor, nisi forte inter brachium attol-

*Axillarum
nulli.*

*Quintus bra-
chium mouen-
tium.*

Z 2 lentes

Sextus bra-
chium mouen-
tium.

Septimus.

lentes (quos uarios, neq[ue] semper eod[em] recen[se]t) illū reponat, quāuis ipsi ad superiora cōtractio, quam obscure uersus anteriora molitur, præcipue demādata nō sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cōgruit, etiā si scapulæ eminentiori costæ quendam exporrectum obiter narret, quem si quis hunc nostrū esse dixerit, nō tamen ipsi insignem cum brachium attollente muscu- lo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachiū mouentium musculus admodū est carnosus, ac concauā internāq[ue] scapulæ sedem opplet, ex "basi torius scapulæ car- neā originē deducens, & in trianguli * uerticē, ad scapulæ formā tantisper arcuatus, dum in inte- riorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quasi in semicirculū implatur. Huius mu- sculi superius latus * illi admodū continuum existit, quem postremō recen[se]ui, adeo sanē, ut nisi diligenter animū adhibueris, uterq[ue] unus esse tibi appareat. illumq[ue] musculum ad * elatiorē sca- pulæ costā, inflexionē in anteriora fecisse, atq[ue] ita etiam portionē gibbæ sedis scapulæ occupare asseres. Septimus uerō brachiū mouentiū musculus ille est, quē Galenus in Decimotertio de Partium usu (nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerū por- recti musculi mirē cōfunduntur) brachium retrosum, ad dorsum agi credidit, * illū enī, qui uerē id munus præstat, quemq[ue] inter huius Capitis musculos tertio loco recen[se]ui, Galenus cir- cumuerentis ad exteriora uice descripsit. Ceterū hic septimus musculus, cuius ope brachiū ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulæ gibbum, quod sub ipsius spina habetur, im- plet. Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi, deinde arcuatus ad scapulæ formā * redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in semicirculū extrinsecus infle- ritur ita, ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & quæ ratione singuli suis fungantur munij, facili de- monstrant. Ligamenta uerō scapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mo- uentium musculorum sectionem absoluerō, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORVM BRACHIUM MOVEN-
tium administratio. Caput XXIII.

Qui corpus in
horum muscu-
lorum admini-
stratione ere-
ctum seruare
possit.

hactenus ad brachium mouentes usque musculos, cæteros, & præcipue latum illum, qui buccarū motibus præest, dissecueris, cutis quoq[ue] ex par- te superiori scapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace, usq[ue] ad femora, & ossis sacri mucronē nunc dūtaxat adimeretur. & hanc quidem aut lanij more integram excorabis, unica tantum linea à pectore ad pubis usque os ducta, aut per uaria frusta, pro- ut commodior apparebit ratio, eam dissecabis. Ego autem interdū, quan- do hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrūq[ue] os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idē aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Lon- gior enim laquei finem, trochleæ euidam cameræ trahi affixæ transposui, illoq[ue] corpus tan- quam suspensum, modō altius, modō demissius detrahi, atq[ue] in omnem partem, prout nego- tio competebar, circumuolui curabam, & quum rursus lubebat, in mēsam inclinari sinebam, facile enim sub trochleæ regione mensa accommodatur. Atq[ue] hoc modo in omnibus muscu- lorum tabulis delineandis, cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq[ue] ostendit, quam uis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior, ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalia ossa fuerint effracta, nihilominus sinus temporalibus musculis exculpti, laqueū satis ualidē amplectētur. Cauendū enim est, ne ceruici laqueus circūponatur, nisi iam aliquot occipitij ossi cōnexi musculi fuerint resecti. Atq[ue] eiusmodi corporis suspensio ideo maxime cō- ducit, quod molestē admodū corpus humanū in mensam procubens, modō in pectus, modō in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeo producuntur, aut ex innixu latefcunt, cōprimunturq[ue], ut dissecti propriam formā & spe- ciem uix retineant. Quocunq[ue] modo igitur uisum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione suspensio, aut in mensa reposito cadauere, cutem unā cum adipe absq[ue] ulla membranæ carnosioris lacione, ab uniuerso thorace abdomineq[ue] auferes. Quod profectō, nisi laboris sis studiosus, discendiq[ue] cupidus, molestē ac difficulter perfereris, cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberāda ue- niat, quā si carnosam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à me- dia pectoris regione, ad pubis usq[ue] os, in membrana carnosā duces, & deinde aliam à pubis of- se transuerim, secundum coxendicis articulum, ad sacri ossis usq[ue] spinam, & tertiam à summo humero, ad usq[ue] mediam brachij regionem, secundum ipsius longitudinē. His ductis sectioni- bus,

Musculus, quē
carnosa mem-
brana in simia
rum cōstitit
axillis consti-
tuit, examet.

bus, membranā carnosā hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habē- tur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq[ue] ad axillæ usq[ue] cavitatem membrana, hæc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret muscu- lum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si forte (quod non futurum scio) hanc carnosā si- bris auctā inspexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis separa animū adhibens, num hu- mero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantū ne- xibus adhæreat. Atque sedulo cauebis, ne eod[em] ruditis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateri- bus, totoq[ue] dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in si- milaribus partibus dignoscendis adeo negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsi, carnem esse arbitrantur, quod multo magis illum hīc, quā alibi propter incubitus rube- re cernerent. Quando enim cadauer una atq[ue] altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obfusa rubet, atq[ue] ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione, num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta sit, promptē examinabis. Mihi autem hæc membrana in hominibus neque musculo effici, neq[ue] humero tendine inferi, imō ne ipsum quidem contingere uisa est. Ceterū ubi uniuersam membranā, ac corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori ad- ducentem musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille graci- lis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq[ue] à mamillarum regionibus, sursum obli- quē fertur. Verū quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducen- tis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq[ue] infertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxco cultello separabis. Dum uerō musculi huius caput nouacu- la liberas, accuratē studendum est, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac si- mijs, uerarum costarum cartilaginibus musculus obtenditur, quem ferē recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice pro- prij thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracē mo- uentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in ho- mine minū hūc reperiam, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones in- ter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hīc latere, ac proin- de non osecitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solum animus accommodandus est, uerū et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum ex- porrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum homi- nis fabricam ostendo, etiam perpetuō aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Cæ- terū magnum hunc pectori brachium adigentem, in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodē administrare nequis, nisi prius ab- lato musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, & toti scapu- læ spingit, summoq[ue] humero, unā & huic proxime clauiculæ sedi inferitur, tum hinc per scapu- læ gibbā, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebrae spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebra, spi- narū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipsisq[ue] principium sumit. At de hoc musculo unā & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quod posteriores brachium mouentes conspici apte nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq[ue] insertionē, sectione liberatus fuerit. Administratur uerō nouacula aut cultello, se- cundum spinæ dorsi longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundum occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium, ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectioni- bus uiciare metuis, buxco cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauæ thoracis uertebrae spinā descēdit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq[ue] acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq[ue] ipsius nerui principij crassitiem facili tunc cōiecturabis, musculumq[ue] à substratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipsius insertionem perduces. Verū rursus sub hoc, ut in peculiari huius muscu- li enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unā cum illo musculus ab occipitio in sca- pulam procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc dissecasti, scapulam quo- que sursum trahere prodidit. Neq[ue] hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Primi brachi-
um mouentium
musculi admini-
stratio.

Li. 6 de Ad-
ministrandis
confectioni-
bus.

Admi. secundi
scapulam mo-
uentium, ut re-
liquos brachij
señe aggredia-
ris.

Z 3 habent,

habere, utrum utroque perfectori, an illo quoque homines donentur, animaduertas, & similia administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modo diligens Naturæ sis admirator) conferas, neque etiam canibus hic confidas, qui queniadmodum equi, & boues, & cætera, quæ clauiculis carent, animalia, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis, à similibus uariant. Quæ adhuc alium habent musculum, ab externa sede transuerforum processum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in scapulæ spinam inferum, quo homines quoque carent, esset tamen & iste quoque, si reperiretur, iam dissectandus. In similibus igitur, tribus illis musculis abscitis, in homine uero, primo duntaxat liberato, musculum cuius beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina, summo humero, & clauicula media sede, nouacula aut cultello proximè semper ossi adiecto, absecans, donec illum transuersam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium tamen attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et præcipuè illius capitis, quod abscisum, iam obtusum trianguli uerticem ostendit, perpendis, non solum in superficie undique est intuentus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum exterius integens, quam nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuo sibi incumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis confectionibus uidetur innuere, immerito uti alias sæpius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in hominum cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque uniuersum musculi principium, atque quomodo crassescat, carnosusque sensim musculus efficiatur, considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omnibus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quam duplicatum esse, neque illam referre speciem, quam tres primi ab illo osse enati, & femoris motibus famulantes musculi pulchre exprimunt, si simul mutuo incumbentes, uniusque musculi loco enumerati perpendantur. Cæterum duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero abscitis, musculum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem usque liberabis, quod factum est facillimum, si secundum spinæ longitudinem, à qua principium assumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipsius principium duntaxat perfecerit. Quum itaque principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum musculum buxo cultello, aut etiam nouacula retusiori, à subditis musculis separans. In hac administratione, qualiter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæque adhaereat, contueberis, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo modo hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quam scapulam moueat, ad discas. Porro quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauendum sanè est, ne unà quoque disseces initium abdominis musculi oblique ascendentis, et deinde illius, qui transuersim à spinis quoque uertebrarum enatus, in decimam & undecimam, thoracis costas inferi dicitur. Quapropter si tuis manibus parum fides, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendum probauimus, qui secundus scapulam mouentium nobis numeratur, ut scilicet protensam manum, aut buxum cultellum externo musculi lateri subdas, atque illum transuersim sursum deorsumque actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque apices musculum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui membraneæ crassitiem promptè cognosces, & quam altè cultellum aut nouacula ad hoc separandum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verum omnino opportunè feceris, si stylum aliquem longiorem, rotundoque ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim cultello sub musculo ad styli latum demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumque semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo char tam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uescica calculis utimur, quum siphonem instar dimidiæ canalis effectum, uescicæ ceruici indimus, ut dein in eius cavitatem sectio molietur eo prorsus modo, quo pilosi ferici textores, fericum in pilos diuidunt, his enim rationibus omnia pulchre diuiduntur, quæ secundum styli longitudinem dissectanda subinde in posterum audies. Quando igitur musculum, quo brachium declinæ agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum musculum retrorsum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes, & accuratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertendi munus attribuerit, quam musculi gibbæ scapulæ sedem occupanti, quem que ego in circumuertentium albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articulum usque ligamentum abraferis, ut eo uerius singula expendere ualeas. Musculum, qui scapulæ cavitati incumbit, quæ inter spinam & humero

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapulæ superius latus, altera secundum elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, qui humeri articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium musculi, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi prius scapulam sectionis serie à clauiculis solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus musculis, importunè scapulā à clauicula separaueris, aut etiam unā cum clauicula à thorace eam abstuleris. Quandoque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut scapula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum retuli, administratio facillima erit, quandoquidem oculus tum uniuersus ex scapulæ craditur cavitatem, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negotio examinaueris. Quamquam interdum etiam quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à clauicula solueris, reseruandam censeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus recondatur.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD scapulam articuli. Caput XXV.

PRIMO Libro rotundum magnumque humeri caput, & non admodum latum, neque insigniter profundum scapulæ acetabulum (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa esse retuli. Ne autem laxus adeo articulus male culto diceretur, & quouis ferè motu sua sede humerus excideret, processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterum quum iam articulum munientes processus, ac plerisque hunc stringentes musculos ab solui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Libro scripsimus, qui superior humeri pars, quodammodo in duo inæqualia capita distinguere, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi instar rotundum est, & propter illi obnatam cartilaginem læue, articulationi idoneum, exterius autem asperum inæqualeque uisitur, leui quodam patuloque sinu, ab interno orbiculatim distinctum. Et rursus propter alium sinum, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac exterius caput musculi cubiti flexionem anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conspicitur, utrinque ad sinus illius latera magis, quam in reliqua parte extuberans. Atque hæc omnia, præsentis articuli ligamentorum occasione potissimum sunt fabricata, interius quidem caput, articulationis gratia, exterius uero, ut ligamentorum insertionem fusciperet, aut ex se eadem porrigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos instar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris ambiens uinculum. Quod itaque amplum & membranofum est, omnibusque articulis commune, orbiculatim ex supercilij ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum ambiens, in radicem interni capitis humeri primum inferitur, & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriusque ceruici implantatur. Aliorum uero trium duo quidem ad amussim instar neruorum teretia uisuntur, tertium uero nonnihil amplum. Enascitur autem primum ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusque partibus exterioris humeri capitis circutenditur, ualidissimè huius capitis sedis impressioni adnatum. Alterum uero, quod crassius maiusque isto est, ex ceruicis scapulæ superiori parte, ubi summo humero submittitur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inferitur toti illi exterioris capitis regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius caput musculi cubiti flexionem anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterioris latus, posteriori primi ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput eius musculi in suum sinum seruans. Reliquum uero tertium, ex eadem cum secundo regione principium nanciscitur, ac oblique hinc porrectum, inferitur in totam posteriorem exterioris capitis humeri sedem adeo, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum insertionem. Cæterum præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorsum extrorsumque ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc ligamentum, humerum sursum & in anteriora, ad mediam, nimirum inter summum humerum & interiorem scapulæ processum sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulæ, sursum oblique ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam

Z 4 contin.

Admi. secundi
brachium mo-
uentium.

Quartæ adm-
nistratio.

Tertij adm-
nistratio.

Septimi.

Quinti.

Sexti.

Ligamēta hu-
merum scapu-
le connecten-
tia.

Cæteris arti-
culis commu-
ne
Tria pro-
pria.
Primum.

Secundum.

Tertium.

Ligamen ab
interiori sca-
pulæ processu
in superiorem
pertinens.

Ligamento
rum admini-
stratio.

contingens. Atque huic eidem muneri subseruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flexentium musculi, quod ab eminentissima scapulæ acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transcendere, atque suo sinui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubitum flexentibus dissectis, aggredienda est, quæ tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primum id secundum ueniet, quod ex interiori scapulæ processu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice à scapula liberans, ulque ad humerum singula deduces. Neque hic interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, unà quoque caput exterius cubitum flexentium musculorum anterioris præcindatur, nisi fortassis antea ademptum unà cum toto musculo esset. Porro ligamentum ab interiori processu scapulæ, in summum humerum pertinens, musculo brachii attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uero, quod scapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuisio prorsus articulo, in conspectum uenit.

DE MUSCULIS SCAPULAM MO- uentibus. Caput XXVI.

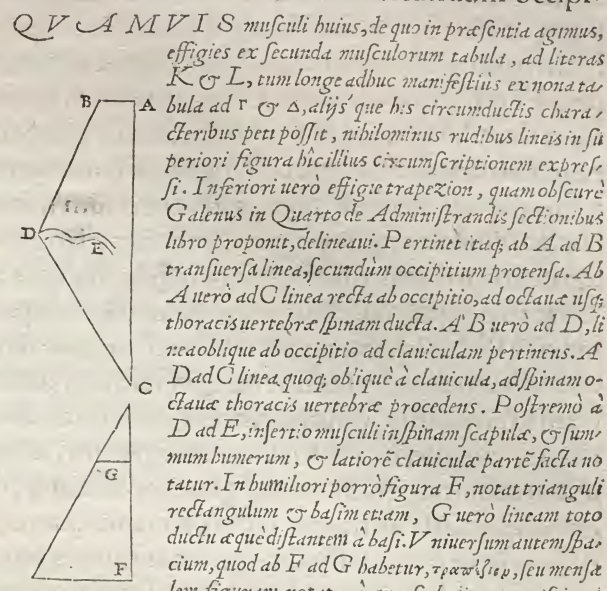

Primus sca-
pulam mouen-
tium.

SCAPULA ipsæ cum brachio agitur motibus, si illum duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori ad mouet triangularis musculus, illi substratus musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est nanque hic primus scapulæ musculus, quem in uigessimotertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & interdum sexta, superioribus thoracis costis, paulo antequam in cartilagine illæ cessent, principium assumere docui. Adeo ut hic neque ipsius substantia, quæ tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque inferio, quam in interioris lateris anteriorum imitantis processus molitur, neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtusum uerticem, nusquam intersectæ feruntur, diffusius recensenda ueniant, quum abunde sit, ipsius functionem hic addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibræ contrahantur, elatius scapulam pectori admouent, inferioribus uero in se contractis, uersus pectus demissius scapula adigitur. At totius musculi fibræ unà laborantibus, scapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quanquā interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronatæ cartilagini nō eque, atque brachii adducitur, quod insignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio, nunc demissio admouetur, quemadmodum ipsius quoque musculus, elatius & demissius ipso scapulæ musculo initium ducit. Caterum est Galenus scapulæ nullum tribuit muscolum, qui proprio motu ad pectus, antrorsum uel scapulam ageret, & nos tamen hunc, quem iam narrauimus, illi priuatim ascribimus, non præterea, quæso, quin sedulo mentem quoque accommodes musculo, quem cæterorum Anatomicorum more, à scapulæ basi enatum, octo superioribus costis inferi dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo instituitur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimum in quadrupedibus, fortassis illum quoque scapulæ motorem recensbis, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porro sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimamque ipsi carnem adnatam sustineat. Primus est, quem ante musculos brachii mouentes dissectandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequer. Musculus iste raram, præter cæteros corporis musculos, figuram sortitur, ut etiam fibræ & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij osse transversa linea, quæ ab ossis medio, uersus auris radicem porrigitur. Huius lineæ externum latus, ab auris pinula tantum remouetur, quāta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quæ ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas æquales regiones diuiseris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior est, præsentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculus sinister contingit, acambo inuicem iuncti, unaque ueluti ex spinarum uertebra apicibus principium ducentes, per ceruicis thoracis que spinam, ulque ad octauam thoracis uertebra protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) quæ ex spinarum apicibus enascitur, membranofus tanta fere amplitudine apparet, quantauertebra in suo latere est latitudo, reliqua uero regione carneus (si unicum duntaxat locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Secundus sca-
pulam mouen-
tium.

enarrabit. Sunt itaque hæc duæ præsentis musculi lineæ. Una transversim secundum occipitium porrecta, quæ et si tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebra descendit. Præter has autem, aliæ duæ obliquæ sunt, una ex termino transversæ lineæ, quo aurem spectat, obliquè deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum protenditur, quo usque latiore clauiculæ partem contingat, summo humero coarticulatam. Alia linea quæ similiter obliqua est, à lineæ postremò commemoratæ fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora obliquè tantisper descendit, dum unà cum termino transversæ lineæ, secundum spinam exporrectæ, acutum angulum constituat, e regione octauæ thoracis uertebra consistentem. Quatuor his lineis musculus circumscribitur, uerum præter has, musculus aliam transversam, in ipsius medio quodammodo nanciscitur, eam nimirum, quæ toti scapulæ spinæ, & summo humero, & clauiculæ lateri parti inserta tatur. Hac parte qua suam molitur insertionem (quæ uelut ipsius tendo est) neruosus simul et carnosus uisitur, ea uero sede, qua scapulæ ceruicem spectat, & quarta ipsius lineæ à clauicula, deorsum ad octauam thoracis uertebra prorepit, semicirculum quodammodo membranæ um commonstrat, quasi hic (ne forte scapulæ gibbum occupantes musculos arctius premat) crassior carnesque esse nequiret. Reliqua autem sede, ut iam admonuimus (nisi quæ dorsi spinæ committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui sedem excepta, quæ toti superiori summi humeri sedi, & lateri clauiculæ parti ualidis lineis implantatur. Porro fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quæ ab occipitio, ceruicisque uertebra rum spinis deorsum protenduntur, obliquè ut & exterior eius musculi partis lineæ, ad anteriora deorsum tantisper prorepunt, donec scapulæ spinæ, & summo humero, & lateri clauiculæ sedi inserantur. Præsentis fibræ eo semper obliquiores magisue transversæ redduntur, quo à ceruicis uertebra rum spinis, thoraci propinquoioribus principium ducunt adeo, ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulo minus toto transversæ sint. Quæ uero à thoracis uertebra rum spinis uerè enascuntur, sursum uersus anteriora tensæ, tanto quoque rectiores, minusque transversæ uisuntur, quo octauæ thoracis uertebra sunt uiciniores. Eiusmodi fibrarum series commonstrat, huius musculi beneficio non modò uniuersam scapulam sursum attrahi, sed etiam deorsum uelli, recta quæ ad dorsum agi. Si nanque superior musculi pars, inter secundum uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si humilior musculi pars, quæ inter scapulæ spinam, & octauam thoracis uertebra consistit, ad suum exortum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissectandum attracto, & præcipue quæ ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebra rum spinis enascitur, scapulæ molem recta retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut præsens musculus motibus omnino pugnantibus præficiatur, ac, ut prius relatum est, fibras contraria serie ductas quoque exigit, quanuis interim nulla prorsus sui sede hunc disunctum in coniunctum uelut, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, præsens musculus unius loco mihi habetur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recenseri queat, per me non obtiterit. At Galenum miror, qui hunc muscolum disungens, ad medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis prolixius, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profecto inuidiosè disceptans, meminuit. Ad calcem uero eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum inferior est huius nostri musculi humilior pars, à thoracis uertebra rum spinis præcipue originem assumens, quam etiam alibi Demissioem scapulæ musculum appellauit. Vtunque sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos à se enarratos musculos, unum continuum corpus esse annuerit. Nam et si fortassis musculi huius inferio, quæ in scapula ac obliquè admodum procedentis lineæ perficitur (quantum uis etiam & in insertionem muscu-

præsentis trianguli angulus.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarum ductus) inter spinam dorsalem & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamque confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quæ à ceruicis radice, secundum scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorē clauiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo lineæ æque distans à basi ducta sit. Quæ admodum ea musculi linea, quæ secundum spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quæ autem ad occipitiū transversim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquæ cum basi distat. At quæ ab occipitiō ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterum nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque præcipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum inscitæ oscitantiaque intersecandum in similibus, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorque, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitijs ossibus sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, oblique descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interius insertum, è regione radice spinæ scapulæ. Huic id munus concredendum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituatur) indagabis, quum interim promptissime in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum sectioni plus satis fidei tribuēs, me illum præteritis arbitris, aut si sectione aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperiurus, quamque præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculū, à Galeno quoque enumeratum, qui carnosio principio, ex primæ ceruicis uertebrae transversio processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebrae transversis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebrae adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quam profundior apparet, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basim superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorque redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartum de Administrandis sectionibus ad amissum discussis, quarto loco enumerari reperiēs. Atque hic mihi ab interna transversa primæ ceruicis uertebrae processu sede, deinceps & tertiæ quoque & quartæ ceruicis uertebrae transversis processibus, carnosio principio enasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea latiusque insertionem, in scapulæ spinam inseratur, in eademque sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo è regione ceruicis scapulæ consistit. Cæterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quam simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à transversa primæ ceruicis uertebrae processu, deinde & transversa processu tertiæ uertebrae, quartæ & quintæ, quasi disunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ ceruicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebrae proximè subiectis ascribitur. Quamquam etiam interdum à transversa secundæ quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine nasci uisus sit. Porro principia hæc, simulatque ex reliquis ceruicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, unā coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiore, quam profundiore, qui lata, sed carnea insertionem, in internam superioris anguli scapulæ basim sedem inseritur, scapulamque sursum uersus anteriora, ceruicisque latera trahit. Non inopportune itaque hic musculus nobis scapulā attollentiū aliter dicitur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attolentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossibus hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inferi scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolenti opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hunc musculum efformatū asserui, ac proinde cuiuslibet motus autor is censeri debeat, diligenti sectione uenit indagandū. In hoc enim simijs nulla cum hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulæ attolens,
quo simiæ
abundat.

Tertius musculus
scapulæ attollens,
scapulam attollens.

Quartus, quæ
simiæ sibi priuati
secus quam homines
uendicant.

Tertius hominis
scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapulam
attollens,
ter a Galeno
perperam descriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tenditque speciem comonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Galenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quam musculos inferiorum maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus. Vnus adhuc musculorum scapulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsum spinam, uersus superiora nonnihil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintæ, sextæ, & septimæ ceruicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis principium ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æquæ ut in exortu latus inferitur, fibras obtinens non prorsus transversas, at nonnihil oblique à dorso, deorsum ad scapulæ basim ductas. Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes regantur, quibus ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulæ leui negotio comonstrant. Quod profecto non oscitanter in illo musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro decimotertio de Vsu partium scapulam quoque deorsum ducere parum rectè prodidit, ego autem huius quoque modo meminisse, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium, quam hæcenus narraui, requirat.

Quartus hominis
scapulæ
mouentium.

Musculum
quo brachium
detrahitur,
scapulam non
mouens.

MUSCULORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

PRÆSENTIVM musculorum administrationē parā, quareliques omnes, methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, principium, nouacula à costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto musculo à thorace ad internum usque scapulæ processum separato, ipsiusque attrahentis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires, num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quam scapulam uti ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolere & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea es aggressus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs refert. Verum tertium, qui à ceruicis uertebrae ad scapulæ basim superiorem angulum ducitur, suo principio prorsus liberandus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea præsecis. Ac proinde operæ pretium erit illum transversim, ubi primum ex ceruicis musculis emergit, abscondere, atque ipsius principio ad uertebrae relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpendere. Quartum musculum leui longaque sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius insertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amoue bis sedulo cauens, ne tertium hominis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidis ossi proprium esse retuli, asseruatus sit, non oscitater specta, num scapulæ, an illius ossis gratia creatus sit. Nunc cultello, quam licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quæ in uicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, & peculiarem huius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est, quæ in maxilla inferioris ad superiorem articulo, & clauiculæ rursus cum pectoris ossis nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hic, præter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius appendice, dictaque nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo ossis sentia, Primolibro sum executus, ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruanda uenit. Verum uasis ex thorace in brachium prope tantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio resecis, scapulam à thorace euerteris, ut iam circumuertentis brachium musculi naturam inspicias, qui cauiam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab ossis undique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpenda, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi musculi interuētū hærere uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulæ basi enatus, octo superioribus thoracis costis manus ritu inseritur, cuiusque naturam cum reliquis respirationi seruientibus musculis, tertio ab hoc Capite exequar. In præsentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Primi administratio.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

Clauiculæ à scapula liberatio.

DE

Capitis motus

SUPERIORI Libro, primæ secundæq; cervicis uertebrae constructio-
nem diffusè admodum persequentes, caput proprijs motibus, & secunda-
rijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neces-
sariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, toti-
dem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-
trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, ut cunq; aut flexa aut extensa, erecta ue-
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraq; fertur, ad latera autè nò, nisi ceruicis beneficio agi potest, quandoquidè
immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vt cūque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeno uisum fuerit. Ceterum præter
flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnanteq; Galeni placito, super
primam ceruicis obit uertebra, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope instar rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad
secundam uertebra confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc ope
repretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein-
de eos, qui ceruicis ductibus præfunt. Quamquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quā examulim Galenus de-
scripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uereq; eos descri-
bere debeā, nequaquam perpetuò hæsurus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Ana-
tomicorum coryphæus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaq; sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrae motibus famulantur. Verum antea quā
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie præ-
posuit, scapulae motibus seruiuentia, quorum^a unum homines cum simijs commune nanciscu-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculæ partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiore basim scapulae angulum in simijs pro-
tendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur.^b Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis co-
stat musculis,^c originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebrae spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uertebrae thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quā primum
ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late-
scit, ut musculus ad tertiam secundaq; thoracis uertebra iam porrectus, adeo amplifficetur,
ut externum ipsius latus ē regione transuersorum processuum earundem uertebraum confi-
stat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebra-
rum spinis (sed nimis quā leuiter) exortum assumentes.^d quando autē ad tertiæ ceruicis uer-
tebrae spinam conscenderūt, quū hætenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
triq; ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa^e linea occipitij,
ossi carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à media occipitij sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeo, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quā tum ab una aure ad
alteram occipitij est interuallū, quod musculorū insertione nō occupatur. Cæterum illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exactè uisitur, si modò unam lineam trans-
uersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundum utriusq; musculi internū latus, ad tertiæ cer-
uicis uertebrae spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi^f trian-
gulari forma constant, si lineam secundum spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam,
unius lateris loco habueris, & secundi lateris uice, lineam secundum externum musculi latus
exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitium
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uertebraum sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uertebraum processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium
finiant.

Qui musculi
hoc Capite e-
narrantur.Potissimum
de Admini-
strandis sectio-
nibus.Primum par
musculorū aut
caput, aut pri-
mam uertebra
mouentium.

finiant. Præfentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebraum
processus insertionem moluntur.^h Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multò in homine, quā canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ
quartæue thoracis uertebrae processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum ceruicis uertebraum transuersis processibus, musculi istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uertebraum spinas procedētes, ipsis nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq;
ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant
uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis.
Præterea præfentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uertebraum processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuiorens censendæ sunt, neque adeo penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dice-
re queat. Quamquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerum quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse
uideatur testari. at hi fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hætenus in hoc secundo pari locutus sum) unum dunta-
taxat utrinque musculum recensere, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebra-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterum in homine multò aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quā plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moluntur. Illico enim atq;
primum musculorum par subductum est, muscululus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrae educit, & ilico ab exortu car-
neus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium
perrepat, carnosus esse definit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculum imita-
tus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem
in ibi, quæ musculi iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis mediumⁱ inseratur. Verum priusquam inseritur,
cum ipso alius coit muscululus, ex septimæ ceruicis uertebrae spina, neruo teretiq; principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo^j ante ipsius in occipitium
insertionem commiscetur, unā cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertione
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtigitur, neq; ab inuicē (ut primum par) remo-
uentur.^k Alius dein ceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uertebrae, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus ue, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem^l mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his, magna moles carnea
consistit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebraum
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inseritur, fibras obrinens ab ex-
terioribus sursum intrò oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuius integrū erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
nuo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, ceruicis quoque per-
ficat extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem incli-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud
etiam, quā caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uertebra perfici docuimus) famulabūtur. Ceterū hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem adieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis.^m Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebrae spinæ extremo, duo enascun-
tur

Secundū par
impense uari-
um.Primi ac se-
cundi parium
musculi.

Tertium par

tur musculi non admodum neruei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inferuntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo

Quartum par. priora paria) opifex erit. ^{h. 14. f. 1.} Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitio, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebræ sede, ^{g.} ubi aliae in spinâ definunt, ipsa quoque linea modo prominens tuberculum processum uel exigit, utrinque ad processum eius latera unus nascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quartiparis musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem re-

Quintum par. moti, occipitio inferuntur. Porro ^{m. 14. f. 1.} quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem ^{n. 14. f. 1.} transuersi primae ceruicis uertebræ processum inferitur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uero in sinistram.

Sextum par. ^{o. 14. f. 1.} Sextum par a spina secundae ceruicis uertebræ nascitur, & oblique sursum processum, in transversum quoque primae ceruicis uertebræ processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundae ceruicis uertebræ spina per quam ampla lataque uideatur, at in illis aequè ac in hominibus tertium par cum quinto & sexto, pares aequalesque triangulos utrinque formare cōspicitur. Si enim trium illorum parium dextros musculos unâ contuleris, in dextro latere ^{q. 14. f. 1.} triangulum statues, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam hinc triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus cōstitit in occipitij medio, secundus ad secundae uertebræ spinâ, tertius in sinistri lateris transverso primae uertebræ processu. Ceterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebram unâ cum capite supra secundam circumuerrere. Vtriusque enim paris dextris musculus ad suum principium contrahens, prima uertebræ in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuisis) habent,

Musculi a pectoris osse et clauiculis in caput inferuntur, atque in huius capitis numero 13, & 14. ^{q. 14. f. 1.} anteriores uero hac ratione. Vtrinque a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculæ parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodiit caput, neruosius ex pectoris osse, quam a clauicula processum, raturum. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac oblique uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latiore quam profundiore efficit musculus, qui carnosus crassusque admodum fine, mamillari in temporis osse processui innascitur, illum suam amplitudine uniuersum amplexus, sic sanè, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidus, ac proximè membranaceo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Ceterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariæ inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres uel partes manifestè dissectum. Quauis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inferi, thoracis quoque motibus praefici cōtenderunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uerè ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus cōtrarijs prorsus munij praeficitur, quatuor primorum parium, quae in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquam aequè ex amissum posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transversum occipitio circumduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodum utrunque finem unâ traxeris, caput in anteriora flectetur, si autè alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subseruientium musculorum, decimustertius & decimusquartus. Verum praeter hos, alij concipiuntur musculi, quos ferè sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur. hi namque quatuor

quatuor primarum thoracis uertebrarum & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ipsa principio ducunt, partimque ipsis inferuntur, non nimis liquidò postmodum in occipitis os inferi, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsum partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duae) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursus alia coniugatio ceruicis extendens hinc praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illae nisi secundario caput moueant, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

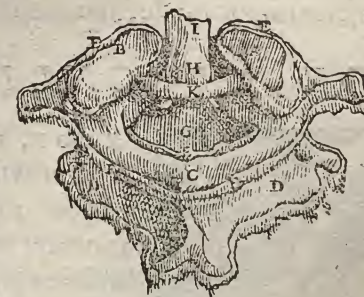

PRIMO PARI qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari auspicaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum spinis enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis insertitur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrarum spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressus sis. In praesentia enim cultellum reuolutorè, aut buxeu, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinæ longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praestiteris, huius paris musculos ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquod reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundiparis musculos considerabis, ea illos serie, qua enumerauimus, a uertebris absecans, atque ad occipitium deducens, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionum potissimum autores sint, rectè perspicias, quod tunc demum optime uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaque inferior maxilla abscisa. Tertium par a spina secundae ceruicis uertebræ postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id unâ imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebræ separandum uenit, atque ut cetera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitio liberatū ad transversos primae uertebræ processum, quemadmodum sextum a spina secundae uertebræ ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriores musculorum principia sunt acuto cultello rescinda, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul cōcurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad mammillarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite absecato atque ceruicis proprijs musculis in praesentia relictis, ad ligamēta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrarum peculiaria, sectione cōfer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE CERUICIS UERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput XXX.

PRÆSENS figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebras, posteriori sede delineatas, unâ cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebræ secundae cōnexa. Verum *A* priuatim dexter primae uertebræ sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. *B* autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebræ sedes, ubi in spinam alia terminantur. *D, D, G, H* Secunda ceruicis uertebræ. *E, E, E* Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram secundae uertebræ necdens.

a 2 G Cor.

- G Corpus secundae uertebrae dentem producat.
 H Dens, acutus uel secundae ceruicis uertebrae processus.
 I Teres ligamentum, a dente in occipitij os insertum.
 K Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima uertebra calatur.

Ligamentum
primam uer-
tebram capiti cō-
muniens.

Secunda uer-
tebram capiti.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

Primam uer-
tebram secun-
da colligans.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

NULLA non admiratione dignam capitis cum prima uertebra articula-
 tionem, & secundae cum prima, secundaeque rursus cum capite coniunctio-
 nem esse, superioris Libri decimum quintum Caput explicauit. Praesens au-
 tem sermo, ligamenta his articulis praefecta obiter perstringet, haec namque
 spectatori Naturae industriam, quam tunc etiam perfunctorie enarrentur,
 abunde monstrant. Quando itaque primam ceruicis uertebrae
 capiti copulari necessum fuit, merito uniuersum articulum ambiens liga-
 mentum (quod & ceteris articulis commune censetur) forte robustumque Natura procreauit, ra-
 rum tamen nihil, aut peculiare, praeter robur crassitatemque, id ligamentum adipiscitur. Ceterum
 nis naturae participat, hoc ex uertice dentis enatum, occipitis ossi inseritur, quae anteriorem
 foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentum firmissime secun-
 dam uertebrae occipitis ossi colligans, una cum dente ueluti axem efformat, secundum quam
 caput, primae uertebrae interuentum gyrum agitur. Verum ne dens ille internam primae uer-
 tebrae sedem occupans, & dorsali medullae ibidem praelocatus, quandoque ex suo sinu in uer-
 tebrae motibus deuiet, luxetur uel, atque tunc dorsalem medullam comprimatur, aut fran-
 gat, aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primae
 uertebrae prodians, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Praesens
 ligamentum, quia egregie robustum neruorumque existit, cartilaginisque naturae compos, ac de-
 mum inter dentem dorsalemque medullam locatum est, aptissime dentem in sibi priuatim excul-
 pra concauitate, ne uacillet, luxetur uel, continet, dorsalemque medullam firmissimam & tutum propu-
 gnaculum efficitur, & interim quo minus prima uertebra simul cum capite super secundam cir-
 cumuertatur, haudquaquam prohibet. Atque id ligamentum est, quod superiori Libro manife-
 stissime demonstrare dicebam, caput super secundam uertebrae, ad anteriora posteriora uel neu-
 quam moueri posse. Reliquum est aliud ligamentum, primam uertebrae secundae colligans,
 membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus ceteros articulos ligamenti naturae &
 usus. Constat enim non solum primam uertebrae capitis ossi debuisse articulari, sed etiam pri-
 mam secundae. Si enim una haec uertebrae capitis ossi adhaerere, prohiberent sane motus
 mutuos. ea namque quae quiescit, uelleret, & detineret agentem, nunc autem uicissim utraque potest
 suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Ut autem haec ligamenta examulsum administras,
 conduxerit musculos ceruicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc
 demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebrae capiti colligans, oportu-
 ne diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoque per transuersum abscer-
 bis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fue-
 ris, transuerso quoque ictu id diuides, atque ligamentum illud transuersim denti obuolutum, dentemque
 in sua cavitatem continens, diligenter obseruabis, & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus
 supra secundam & primam complentur, disces. Postremo membraneum ligamentum, primam uer-
 tebram secundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uertebra,
 denuo dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit,
 considerabis. Cetera autem ligamenta reliquas uertebrae colligantia, in id Caput commode
 reijcientur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

DE MUSCULIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

VEREO, ne & hic pariter morosior quispiam disciplinae ordinem forte
 culpaturus sit, quod ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis,
 aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubicum
 mouentes musculos modo pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione
 dorsum agentes muscoli praecedat, & ante dorsi musculos, quod ad sectio-
 nis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos
 quos abdominis uocamus, dissecari operae pretium sit, proximum est, hos
 abdominis persequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrum cuius fuerit, paginas aliquot
 inuertere,

Inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabitur, reliquis lectione praepone. Mu-
 sculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque
 nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuer-
 si. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seque mutuo decus-
 satim intersecantes fibras exigunt. Superioris enim fibrae, deorsum uersus priora oblique pro-
 cedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentes uulgo dicimus. Inferioris uero
 fibrae, sursum oblique ad anteriora tendunt, qui ob id oblique ascendentes nuncupantur. Recto-
 rum ab utroque latere unus est, qui quum fibras secundum corporis longitudinem exten-
 sas obtineat, rectus nuncupatur. Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen,
 quod eius fibrae secundum corporis latitudinem, aut a dextris ad sinistra nullo obliquo ductu
 ferantur, inditum est. Oblique descendentes ceteris abdominis musculis superfertur, & ex
 sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquam in cartilaginem siniant, carnosum principium
 sumit propter musculus, quem ex scapulae basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis inse-
 ri, thoracemque mouere dicemus, neque hoc amplum principium instar rectae sit lineae, uerum
 instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex
 quorum interuallis promittentes oblique descendentes musculi partes, digitorum ritu ena-
 scuntur non secus, quam si sinistrae manus interuallis, dextrae manus digitos infereres, & mus-
 culum thoracis motibus famulantem, sinistrae manui conferres, dextrae uero oblique descen-
 dentes assimilares. Deinde post nonam costam, a tribus etiam inferioribus costis iste muscu-
 lus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adi-
 piscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerum
 cum alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrae, & unius alteriusque lumborum
 spinis enatus, decima & undecima thoracis costae potissimum inseri, in thoracis musculorum
 enarratione dicitur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilagine cessare incipiunt,
 implantatur, atque oblique descendentes musculi principium, manus quoque modo ex eius mus-
 culi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit, atque hoc obliqui musculi principium, undique
 carnosum quidem est, sed tenue. Verum musculus sensim carnosior crassiorque euadens, deor-
 sum in priora fertur, illa (quae quasi inania inter ilium os & infimam costam, *νεκρωτας*, & *καρνονας*
 Graeci uocant) carnosam ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perreperit, cuius sum-
 mitati secundum totum ipsius appendicis ductum, carneus inseritur. Est autem appendix illa,
 toti ossi ilium parti obducta, quam ipsius spinam proprie uocari relatum est. Quum uero car-
 nosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaque, secundum abdominis longitudinem
 properat, in neruofam exilitatem membranae quam simillimam degenerat, quae sexta & septi-
 mae costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissi-
 meque superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implatur, tota illa nimirum sede, quae ab ili-
 um ossis appendice, seu spinae antica parte, ad pubis usque ossium cartilaginem protenditur,
 non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inseratur, sed dun-
 taxat, ubi os ex carne reperit. Quae enim duo femur flectentes muscoli, super coxendicis & pu-
 bis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uero illi muscoli,
 femur mouentium sextus & septimus. Secundum autem corporis longitudinem, in abdomi-
 nis medio dexter musculus, cum membranea tenuitate sinistra ita sane coit, ut simul utrique de-
 scendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. Obliquus
 huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus,
 enascitur, ac simul tenuem membraneamque originem, a lumborum uertebrae & ossis sacri
 spinis assumit, quae in musculi progressu, carnosae fibris tandem adaugetur, nutritur uel. Mus-
 culus iste sursum tendens, illa carnosae sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas
 spurias uocant, sinibus carnosus & hic quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & me-
 dium conscendit, in neruofam desinit exilitatem, quae inter rectum musculus, qui ipsi subijci-
 tur, & dictum obliqui descendentes membraneum tendinem, media intercedit, pubisque ossi, &
 mucronate pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uero abdominis longitudinem,
 cum alterius lateris oblique ascendentes musculi tendine sic unitur, ut ex utriusque lateris muscu-
 lo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranci horum
 musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. De-
 scendentium enim fibrae omnes, deorsum oblique ad anteriora propagantur, ascendentium
 uero, sursum in priora perrepunt, atque duorum musculorum mutuo incumbentium fibrae
 decussatim, seu instar x litterae se inuicem intersecant. Ceterum ea sede, qua ascendentes descen-
 dentesque tendines, super abdominis medium inuicem intersternuntur, utriusque firmissime simul tanta
 a 3 ampli-

Obliqui abdomi-
nis musculorum
breuis enume-
ratio.

Oblique de-
scendens.

Oblique ascen-
dens.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquorum musculorum tendines, unum producere quis arbitretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus demonstrarent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos^m ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissime transversorum musculorum nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonæoⁿ conascuntur. Quod etiam obliquorum ascendendum nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externa rectorum musculorum latera, priusquam illos cōscendunt. per abdominis enim longitudinem, instar lineæ in sectionem ualidam molliuntur, in nervosas transversorum tenuitates, & etiam ad quādam rectorum musculorum^p impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquorum itaque nervosis

Recti.

tenuitatibus, recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod hæc principia, singulis musculis distincta in cōtinuam uel sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introrsum non nihil uergens, exacte carnea est, ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad mediā lumbinis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uero, quod & extrorsum paulo magis prominet, nervosum est, carnis omnino expers, uerum sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculum producere conspicitur. Recti itaque musculi, duobus cuiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum perueniant, ibidem enim non nihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cuius supra mucronatam cartilaginem, ad ossis pectoris latera, illique cōexas cartilagine, lati carnosique^p implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secundum totam longitudinem ferri uidentur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineamēta, seu inscriptiones (quas Græcis *σφραγίδες* appellari diximus) transversim, & incurua albaque linea, ipsis indutas exprimunt, non aliter sane, quam si rectorum singuli plurium musculorum numero essent habendi. Non enim recta ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinantes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones uel non nihil implicatae obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparēt. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferuntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istam impressionem duæ plurimum supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in lumbine, aliquando etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerum ut commodius recta sursum in priora non nihil declinantes porrigeretur, & non instar duorum palorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum apposite premeret, eoque, quod narraturi sumus, munere opportunius fungeretur. Porro quæ thoracem mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerum costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exportectum, docebimus totum membraneum, præterquam ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantumuis accurate secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primam usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculum nunquam obseruauimus, atque illo homines quæ breuissimo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis musculis subsuntⁿ transversi, utrinque unus, qui ex transversis lumborum uertebrae processibus, tenui membraneoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosus ad ductus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exacte carneus conascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uero uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepit, in nervosam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranofus tendo, nervosæ exilitati alterius transversus musculi continuatur, ac simul ambo tunice instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verum horum musculorum nervosa tenuitas non æque, atque obliquorum lata est, transversus enim non nihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculis^c peritonæum subnascitur, membrana nutritioni famu-

Recti musculi pars, quasi musculus abdominis dant.

Transuersi.

ampliusque organis circumposita, huic membranæ transversus adeo conascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes, uix aliter peritonæo cōmittuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quæ peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat operam agens, prompte colligeret, pugnatibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidem hos aliter recenset in Libris de Affectu locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorum situm recte describit. Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præstant, ut in proprio de thoracis mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissimè subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transverso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, ut ex angusto loco in ampliore (qui inferior est) feces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel las deferri, præcaueant nihilo secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremam usque digitorum aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verum hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transversus functione situmque aperte percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut commodius fetus propellatur) conferat, non apte cognoscitur. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transversum, dum cōtrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quæ aërem intro ducimus, ac thoracem cōtinuam, circa spiritus retentionem, thoracisque repleti compressionem distendimus, septum transversum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transversis autem expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurdiore sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quæ aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, quæ à nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sane hæc ab ipsis conflagenda uenerat, at laudatus erat rerum Opifex, qui quæ abdomen osse destitutum necessario creari uoluit, tam affabris tunicas, inuolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transversus adeo conascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes, uix aliter peritonæo cōmittuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quæ peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat operam agens, prompte colligeret, pugnatibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidem hos aliter recenset in Libris de Affectu locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorum situm recte describit. Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præstant, ut in proprio de thoracis mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissimè subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transverso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, ut ex angusto loco in ampliore (qui inferior est) feces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel las deferri, præcaueant nihilo secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremam usque digitorum aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verum hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transversus functione situmque aperte percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut commodius fetus propellatur) conferat, non apte cognoscitur. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transversum, dum cōtrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quæ aërem intro ducimus, ac thoracem cōtinuam, circa spiritus retentionem, thoracisque repleti compressionem distendimus, septum transversum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transversis autem expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurdiore sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quæ aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, quæ à nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sane hæc ab ipsis conflagenda uenerat, at laudatus erat rerum Opifex, qui quæ abdomen osse destitutum necessario creari uoluit, tam affabris tunicas, inuolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

Abdominis musculorum usus.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXII.

4. tab. e.

4. tab. e.

4. tab. e.

4. tab. n.

4. tab. a.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verum facilius est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualiter cunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unam cum carnosa membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unam cum^a musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quanquam is iam pridem ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentium musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuisa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cauda uerò ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebrae, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris^b musculi abdominis oblique descendentes principio, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium, hanc sectionem adeo duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab^c oblique ascendentes, descendentes eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unam tantam oblique descendentes musculi partem auferas, tenuem^d musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cōmittitur. Si enim

Duplicem esse horum musculorum administrationem.

Administratio à musculo, rum exortu. Oblique descendentes.

a 4 hunc

hunc scopolum uitaueris, & in uiris quoque abstineris à tunica uasa seminaria inuolente, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendente tendendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus merito, quod illi nulla subest caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, ut eum acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem illum ossis regionem, & lumborum uertebrae, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculo abstineat, qui decima & undecima costæ potissimum inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à transuerso, cui insidet, in priora procedens liberabis. Quod usque ad anteriorem costam, latus uerò recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, mediocri negotio perferes, si modò in uiris uasorum seminalium tunica (quæ ad testium musculorum sectionem seruanda sunt) animum adhibeas, ne una etiam illæ præscindantur. Vbi uerò recti musculi latus externum membranofus oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totum obliqui musculi tendinē pertundas, ipsumq; hic finire arbitris. Tantis enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externum recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendinē diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo conatam, sub rectis musculis procedere, altera uerò super rectos expandi arbitratu fuerim, atque id potissimum supra umbilici regionē est cōspectus. Verum si ad amissum oblique ascendente tendinē à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cōperies, à quo ad albam usque abdominis lineam accuratè separandus uenit, quod in carnosis recti musculi partibus factum est promptissimum, at in neruosis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quam in reliquis sedibus, ubi carnosus est, cōnascitur, neq; adeò promptè ab illis examissim discindit, aut potius eradiat. Hic modò doceberis, qui ascendente descendenteq; tendines, circa abdominis mediū inuicem connascantur, ubi recti musculi medietate amplitudini (quæ interior est) incumbunt, & arduè, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usque abdominis lineam separari queunt. Ceterum posteaquam unius lateris, cuius iam sectionē aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usque lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis sciunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mensē in cubitū pendere, sola manu rectum musculum à transuerso neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriori musculi latere iniectis, & secundū abdominis longitudinē hinc inde sub musculo ductis. Quū primum rectus musculus à transuerso abscissit, integrum est, recti musculi fibras una cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere, ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusq; hic inītiū accuratè examines. At quū hunc à pectore in cane, aut simia adines, studendū est, ne continuū illi membranē tendinē simul auferas, aut uulneres, qui secundum pectoris longitudinē, à recto musculo, ad primā thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciatur. Est autē hic tendo musculus uerò, à quo in musculi brachii pectori ad ductis administratiōne præcepi quoq; abstinentum, & num homines hunc cum simijs cōmunem habeant indagandū. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportune administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per illum os, & transuersos uertebrae lumborum processus, aut potius musculorum dorsum hinc mouentiū exterius latus, atq; demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritonæo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quam poteris, attentissime à peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deueneris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita separanda est, ut neq; peritonæum, neq; tendo, neruosa ue ea tenuitas laceretur. quod quidem nō adeò arduū est, atq; operosum, & precipue iuxta abdominis elatiora nō procul à pectore, nam in summe tendo ipse (ut etiā peritonæum) nimis quam tenuis occurrit. Nunc uerò ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optime liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administratiōne aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usque, per totam abdominis longitudinē, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

cuius administrationem moliris, adeò leuem sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinē penetrer. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tantam scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinē non uulneratum, & illa quoq; ascendente tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari nō improbauerim, ut eum acuta nonacula laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa ue sectione ducta, adnatis hamulo descendente tendinē attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousq; uniuersum musculum, uersus dorsum spinam undique liberatum deduxeris. post hunc, ascendente tendinē à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, qui tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertebrae spinas absecans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absceto, illum super thoracem reflectes. Modò recta sectione secundum albae lineae longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumq; seminalium transitum, facturus es difficillimè, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carnem ipsius regionem à peritonæo, liberato, cum quoq; tantisper auferes quousq; uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amissum eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISS ET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utriusq; peti posset, uerum ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adiciemus, in quibusnam figuris presentes musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nihil spectatur tertia tabula ad 1, & uigesima secunda figura Libri quinti. Vteri autem musculosa substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

AM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquemq; testem, singuli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicē sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongiq; musculi naturam expriment, qui illi testis tunicae semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, una cum illa tunica uasi ei seminario applantatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idq; sursum in peritonæi amplitudinem deducens, in uesicæ cervicem se profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs uasis tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi simul cum musculosa ipsius substantia, insertiōnem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeò, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaq; testis musculus illis, qui ex carnosâ membrana efformantur, quandoquidem aliud nihil prorsus est, quàm carneæ fibræ uasorum seminalium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Porro testium musculorum beneficio, uiri arbitratu motu testis modice (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt, ne testes plus æ quo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri seminarijs uasis sint. Hunc uisum musculi in coitu potissimum præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuò arctarentur, non adeò commodè semen transmitterent, atque modò, quū testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patefcunt. Constat itaq; musculos hos (qui nequaquam Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

A qui nullum fortuitur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuellat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsius indita gravitate dimituntur, idque subinde adeo, ut ne minimum quidem sursum aëris, senibusque allici queant. Quid uero Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusque testis musculos, in mulieribus autem unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruauimus. Mulieribus porro Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea namque peritonæi pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar mesenterij pertingit, uenasque & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri tunicam procreat, carnosus quoque adaugetur fibris, ex illius regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptantibus, adeo sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carni, crassius uero, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni utriusque descriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit uterum, cornua arietis cornibus longè simillima obtinentem secus multo, quam muliebri uterus. Porro his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile percipiunt, quum illa trahere colligereque conantur, atque adeo (ut sic dicam) uteri ceruicis os, totumque uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINISTRATIO. Caput XXXIII.

Qui ea que peritonæo continentur, modo rescanda ueniunt. Virilis musculi administratio.

QUEMADMODUM in Quinto libro musculorum, quos testibus ascripti, mentionem incidere necessum erit, ita quoque eorum administrationem cum reliquarum partium illo Libro enarrandarum sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationem hoc Libro persequendam spectat, à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transversum utrinque, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini finem, & uescicam, auferes. His itaque, ut in Quinto libro docebimus, ademptis, & etiam scorto à testibus unà cum carnea membrana ipsi subditi liberato, stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meatui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquâ uero stylum ad testem usque protruseris, atque ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canalem, cultellum indideris, longa sectione à peritonæo ad testem usque secundum styli longitudinem facta, membranam tunicam uel uasa cum testibus inuestientem diuides. Atque ita uasa in conspectum cum testibus sese offerent, & extenso quoque uasorum inuolucro, gracilem testis musculum, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicias. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferentis inflexione liberato, eius naturam promptissimè cōdisces, qualiterque testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testibus cum suis uasis muscularibus abscisis, penis & uescicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrum sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio. Cæterum mulierum musculi apertio iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumque reductis & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectum citra aliam sectionem ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MOVENTIBUS. Caput XXXV.

Thoracis mouentium arbitrium esse.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uero proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendere, nō autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationem homini animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem quiddam substantia aëris indigeat, & plurimum feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor reficiat,

gerat, suppeditata ei frigida qualitate. expiratio autem feruentis in eo, & quasi combusti, & fuliginosi recrementi effusione expulsioneque, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potissimum causa duobus contrariis motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione & dilatatione, euacuat uero in contractione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò fungitur. Quamquam respirationis cordisque motus, genere plurimum uariant. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeo ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiaque respirationis cum cordis pulsu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateque penderet, multum diuque loqui nequiremus, quod non exiguum commoda uitæ noxam præstaret. Porro si non possemus interdum citra respirationem per fumum, uel puluerem, uel quampiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionebus inquinata incedere, ea uitam ipsam quam celerrimè læderent, hominemque prorsus corrumpere. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per asperam arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis expirationem oportuisse celebrari. Cum uero pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimatur, dilatatur uel, uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentque. Erunt autem hi in uniuersum unà cum octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodum unus utrique lateri cōmunis. Verum canes & simiæ duobus abundat utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantum latere uniuersam absolurus, ut deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unà numeri gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interiorique clauiculæ regione, secundum ipsius longitudinem, quæ primam respicit costam, exoritur, principium carnosum undique obtinens, & carnosum quoque termino primæ costæ, quæ pectoris ossi committitur, antica ex parte inferius. Musculus hic breuis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras fortitur impense obliquas, propemodumque transversas, quæ à clauicula antrosum procedentes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quæ eius costæ cartilagine exicipit, implantatur. huius beneficii prima costæ, sursum uersus exteriora retrahitur, hæc ratione ibidem thorax dilatatur. Secundus musculus grandis est, carnosus principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte enatus, hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, ali quando & nonne, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimum costarum sede, si modò costæ longitudinem à uertebri, ad os pectoris usque metiaris, qui locus est, multo anteaquam costæ in cartilagine cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis duntaxat incumbit, exiguisque tantum fibris (ut muuò instrati solent musculi) illis committitur. Cæterum non recta simplici linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hic tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quam musculi pars, quæ interuallis conuascitur, in priora procedunt, contrario nimirum modo, quo oblique descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus musculus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uero & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissimè transversis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrae processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij portionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis & uertebri illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uero à costis, illisque uertebri intium ducens scapulæ implantetur, ipsiusque secundum thoracis latera, antrosum motus occasio haberi queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, unus tantum hominibus adest, is scilicet quæ ordine quartum statuemus, nam tertio simiæ ac canes tantum donantur, numero autem ipsum quoque, sicuti paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum nugeatur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præster) thoracem dilatantes. Tertius qui

Musculi thoracem mouentium numerus.

Primus thoracem mouentium.

Secundus.

Tertius quatuor in numero, uerum tertio simiæ abundans.

quæ secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi
 secundæ ceruicis uertebrae processus¹ enascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque²
 principium ducit, donec uarijs auctis exortibus, primæ thoracis costæ committatur, hic enim
 latio³, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuò carnosus inijci-
 tur. Vbi uerò quartam, interdum, idque præcipuè in canibus, quintam prætergreditur costam,
 in⁴ membraneum neuosumque ligamentum definit, quod sub sequentibus costis ad septimam
 aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus in cumbit, costis firmiter adnatum.
 Proce⁵dit uerò huius musculi carnosa pars, quæ costis committitur, unâ cum ipsius membrano
 tendine, iuxta musculi⁶ secundæ regionem, quæ in digitos diffusâ, costis implantatur. Hunc in
 caudatis simijs, & canibus liquidissimè ita in publicis sectionibus sese habere ostendi, non ta-
 men instar manus fass insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperiisse,
 aut ostendisse minùs affirmare possum, quàm auctaster astruere, illo homines carere. quod
 non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni auctoritate, studiosi illum in hominibus inda-

Quartus nu-
mero, humani
autem thora-
cis tertius.

gare cessent. " Quartum in huius Capitis musculorum serie, nomines iuxta & omnia canesq; n. uide
adipiscuntur, sed non nihil diuersum. " Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebra-
rum, ac primæ thoracis uertebre spinis, membranum latumq; exoritur principium, quod pri- o. uide
mo caput mouentium musculorum pari & hac fede " repositis, dorsum thoracemq; mouenti- o. uide
bus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum de cluiis ex por- p. uide
rigitur, carneum euadens, latiꝫ musculi naturam ostendens, simulatque primii illius paris exter- R. uide
num latus superat. Deinde ubi primani thoracis costam contingit, in latera sensim oblique
ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum inter-
uallis exporrigens, illisq; sese costis inferens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste
prodit, nisi etiam aliꝫ nonnihil exoritur, uerum ubi membraneum eius principium magis
oblique, quàm transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusq;
inibi conspicitur, qui tertie costæ, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur,
in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquousque sub " secundi
thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Cæterum
duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendendꝫ
simijs est manifestissimꝫ, quemadmodum etiam in hominibus quartum musculum eidem mu-
neri præesse, tres itaque in hominibus, quatuor uerò in canibus & simijs hæcenus descripsi.

Quintus ca-
num, quo hu-
manus thorax
destituitur.

Quintus igitur ordine, quo & homines diftituitur, anteriori costarum parti, qua pectoris ossi proximæ sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatæ cartilaginis, membranc ualidiq; ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonihil in posteriora incli nans procedit, quouque secundæ costæ supersternatur. Ibi dem enim tendo illæ membranc ligamento respondens, carnosis adaugetur fibris, & hæc carnosa muscoli pars, primæ costæ cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costæ regionem termina tur. Verum non hic magnam teretemq; carnem obtinet, sed tenuem utcunq; & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo peco ris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentū (utcunq; appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissimè adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, supe riori secundæ costæ parti, & toti primæ secundæq; costæ intervallo adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis muscoli portio, quantumuis accuratè dissecanti apparet. Videtur enim carnosâ recti musculi pars, quæ paulo supra mucronatæ cartilaginis latus consistit, in hunc membraneū ualidumq; tendinem desinere, atq; ita sursum cōscendens denuo carnosâ sine pri mæ costæ inferi, eiusq; musculi naturâ referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aur si hæc costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissimè connatam, aut potius ex ipsa enatâ ibit inficias. Vtcunq; uerò res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coarticulatos comprimenti cōstringendiq; ob idq; & thoracè arcuandi. Cæterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (ut neque ijs, qui Galenum præcefferunt, Anatomicis scilicet in hominum cadaueribus exercitibus) hominis duntaxat tres musculos hæcenus recogno ui, in simijs uerò & canibus quinq; atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis,

^s longissimo

⁷¹⁵ ^{lib. 12} ^{tab. 11.} ¹²
 longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori illium
 ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dor-
 sum mouente musculo, transuersus uertebrarū lumborum processibus innixus, sursum dedu-
 citur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo cōmixtus cōnatusq; ut merito ip-
²¹² ^{lib. 4.} ^{ad l.} ^{14.} ^{15.} ^{16.}
 sius pars cēseri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quū primum uerò uterq; du-
 decimā thoracis respicit uertebrā, sextus hic musculus à dorsum mouente undecimo, notatu
 digno interuallo abscedit ad eò, ut inibi incuriosè secantibus ex illo principii sumere uideretur.
 Hinc modicè obliquus sursum in latus descendit, & decem superioribus costis, ex carnosa
 sua substantia tendines paulò minus toto teretes pullulat, non perpetuò carnis cōstans partibus,
⁴ ^{lib. 4.} ^{ad l.} ^{15.} ^{16.}
 quantū uis etiam Galenus hunc undique carnosus partibus constare in Quarto de Ad-
 ministrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines costarum^b tubercu-
⁶ ^{lib. 4.} ^{cap.} ¹⁵ ^{lib. 1.} ^{cap.} ¹⁵ ^{lib. 1.} ^{cap.} ¹⁵
 lis, quæ ex ipsi paulò postea, quàm à transuersis uertebrarum processibus abscesserunt, extube-
 rare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebram, interdum tamen
 ad eò descendit, ut & transuerso septimæ ceruicis uertebræ processui tendinem quoque non
 minùs, quàm costis offerat. Vndecimæ & duodecimæ costæ carnosus duntaxat inijcitur, quo
 enim aliùs musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipsiq; muscu-
 lus quasi à tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis
 costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easq; comprimens, ac denique thoracem arcans.

c. 114. a. Septimus musculus, homini pariter & cani communis in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamq̃, ex undecimæ & duodecimæ ac aliquando decimæ thoracis uertebra rum spinis, tum aliquot etiam primarum lumborū uertebra rum spinis. Principium hoc^d musculus dorsum agētibz, & quarto humani thoracis super sternitur, transuersim rectā in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transci dit, costarumq̃ ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonnæ, decimæ, undecimæ & duodecimæ costarum interuallis, ipsisq̃ costis sese inserit, implantatur uerò ipsis multò antè, quàm in cartilaginè cessant. Atq̃ hic musculus homi nibus longè latior est, quàm simijs & canibus, quanuis etiam in canibus insignior, quàm in si mijs uisitur, & in omnibus serratā quoque compagem, cum abdominis^e musculo oblique descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde thoracem distendentium numero opportunè ascribitur. Octauus hominibus ac

dij. quibz sede in 13. ta uula & 14. occurrunt.

e. 13. d.

f. 84. b.

Hominiſ;
Simiarum 7.

unde etiam thoracem diltendunt numero opportune ascribitur. ^{81a. s.} Octauus hominibus ac simijs & canibus communis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarū costarum cartilaginum regione, prope modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autē musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omniq; ex parte carnosus. Fibras sortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protēlas, nisi fortassis manus asserere, ipsas a costis ad pectus, & posterioribus deorsum in priora ferri, huncq; musculum huius sedis inter costales annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarū costarū cartilaginibus, ^{83 f. ca. 19} illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illæ inarticulantur, attrahens,

Hominis 6.
Simiarum. 8.

[illegible]

*Intercostales
musculi utrin-
que triginta
quatuor.*

istalium musculorū alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus. ¹ Externi in singulis costarum interuallis, simulatque costæ^m à tranſuerſo uertebrarū proceſſu, in anteriora oblique prærepit, principium habent, ac fibris conſtant ex ſuperiori costæ, in inferiorem oblique in priora deorſum prærepantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quæ inter offa, quàm quæ inter cartilagineſ conſiſtunt, exteriorum musculi ſeruant, & uerarum coſtarum muſculi, uſque ad coſtarum partem, qua in cartilagineſ finiunt, eam quoque retinent. " Vbi autē uerarum coſtarum offa in cartilagineſ degenerant, mox fibrarum ductus uariat, ab inferioris namq; coſtæ cartilagine, ſurſum in priora oblique, uerſus ſuperioris coſtæ cartilagineſ fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quod longemagis nervosi ex carnesque uisuntur in ea costarum sede, quae a uertebis primum abscedit, quam per reliquam interualli longitudinem. deinde non solum ab inferiori sede superioris costae, in superiorem humilioris costae sedem ducuntur, uerum etiam ab externa superioris costae incipiunt sede, & in externam inferioris inseruntur. Internorum intercostalium musculorum fibrae, praedictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literae similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quae uertebrae corporibus proximi sunt, ex inferioris costae superioris sede, in elatioris costae inferiori sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degenerant, ibidem enim ilico ac interni eo deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam a superioris costae cartilagine, in inferioris, fibrae in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quae inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressius Arabes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantum uerarum costarum (quae septem numero censentur) interuallis id uere asseruerint. Nam in spurijis costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obsterit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quem admodum & ego paulo ante, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam duodecim, praeter musculum utriusque lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemque comprimere, interioribus autem inspirandi munus ascripsit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum uero non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi praesse uoluit, num uero, uel altera, quaecunque magis tibi aridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at posito interrim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multo minus obiter illis assentiri, quandoquidem haecenus, qua ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertim, & primum solus mihi has, & deinde publice in scholis Patavij ac Bononiae easdem aggressus fuerim, quae profecto contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quam quod illis subscribant. Ad haec, intercostalium musculorum situs, figura, fibrae, aliaque omnia ad eorundem laborum spectantia, dilucidius hos musculos inuicem costas adducere, quam laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collocatos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quam simul omnes thoracem arctare, angustioresque efficere? Neque me Hercule a ratione absonum est, ad expirationem thoracis uel arctationem, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuque ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, faciem excretionem, ad partum facilius excludendum, breuiter ad thoracis compressi onem, quam ad inspirationem indigamus. Quauis interim musculi inspirationis autores, inuicem ualidi pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares fortuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad musculum utriusque parti communem deflectere. Est autem is, quem Graeci *φρενας*, & *διαφραγμα*, & *ἀνω κοιλία*, Latini uero Septum transuersum, nonnunquam & Praecordia uocant, hic neque situm, neque forma ulli totius corporis musculo responderet, siquidem amplius est, & orbicularis, & in ipsius medio caput suum principium uel gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exacte membraneus existit, ex quo fibrae instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inseritur, partibus exporrectae. Haec carne simplici adaucta, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quae paulatim in progressu densior carnosiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibrae ex membraneo circulo, ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatae cartilaginis radicem, deinceps aliae sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inferuntur, non quidem exteriori cartilagineum sede, at in interiori, ut costarum cartilagine simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum effici.

Interni intercostales.

Intercostalium musculorum munus.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

Septum transuersum, seu musculi utriusque lateri communis.

lum efficiantur. Duodecimae autem costae cartilagini non solum inferitur, sed toti ipsius longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascendente ab dominis musculo, & longe magis transuerso admodum unitur. Caterum septi fibrae ad uertebas drosi prorepentes, non in undecimae thoracis uertebra, quam spectant, insertionem moluntur, quod magna arteria sub septo transuerso repens, & sextus femur mouens musculus, adeo undecimae uertebrae obducitur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibrae, quas hic undecimae thoracis uertebrae connecti oportebat, in duo membranae, sed perquam ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnae arteriae latera protensi, lumborum musculis inibi coherent, & sensim arctiores redditi, ac arteriae nonnihil sese subijcetes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebrae ex carnes reperiatur, ipsisque robustissime & longo ductu inserantur. Vniuersum itaque septum paulo minus toto orbiculare est, situm uero obliquum exigit, nam a pectoris ossis per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebrae regionem protenditur, situmque ob id a prioribus deorsum ad posteriora uergentem obinet. Quinetiam duos sortitur circulos, unum membraneum, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carnosus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costas propinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosiore euadit, non tam ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualis quis latum esse diceret, & una parte in acutum angulum cessare. Membraneus enim sursum, atque in anteriora acutum porrigit angulum, carnosus autem deorsum, atque ad inferiora illis reticulis quam similis, quibus in parue laxo ludo utimur, & praecipue si eius reticuli capulus dissolutus, modiceque patescens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Caterum uniuersum septi transuersi corpus, duabus obducitur membranis, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonaeum succingit, superior uero uniuersa latitudo, cor pulmonemque respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, paucis demptis, septum transuersum quibusdam foraminibus peruium est, quae Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uertebrae, arteriae magnae, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam praebet, alterum, quo uena caua in thoracem transscendit. Nobis uero tria esse obseruantur, primum, ubi ab inuicem deducuntur ligamentorum aut tendinum illorum principia, quae solam transmittunt arteriam, & finem uenae pari carentis, quae costas enutrit, & ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac postmodum iecori, lien, renibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modum uertebrae huius Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam improprie admodum uertebrae septum uiam praebere uideatur, imo uix appositae, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum haec potius semicirculum in septi transuersi circumferentia exculptum, quam foramen referat, septumque uertebrae, corporum superiori seu anteriori partem, non autem lateribus committatur. Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tantum consistit, & uenae cauae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissime, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & haec membranae reliquis quoque, quibus septum iter praebet, pertinaciter committuntur. Tertium foramen paulo inferius, quam media septi sedes est, ad sinistram latum modice uergens habetur, quo stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longe profecto secus, ac Hippocrates, Galenus, ceterique Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Megalica sententia non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebra in primo foramine inuixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulo inferius, quam media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quam posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Caterum quum haec de septi forma natura que dixisse sufficiat, merito nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animae & animosae septum esse transuersum, Aristoteles uero, quum has animas, unius tantum in cor repositae partes esse arbitraretur, in hoc septum a Natura procreatum affirmauit, ut cordis sedem a uentre dirimat, & animae originem inoffensam a ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modo praestat, sed inter musculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit, huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque fat scio, an quispiam uere id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

Septi foramina.

Septi munus.

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atque quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacite praterat. Profecto nisi quis exactissime septi situm formamque cognoscat, & in uiuorum sectionibus ipsius minus examinauerit, id nequam se oscitanti offeret. Porro quantum hactenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiori terminum, & spuriarum costarum extrema, ad suum caput tanquam ad centrum intro trahit, nonnihil quoque sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quae thoracis amplitudinem respicit, nerui a ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum colligit, solam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constitunt, arctat. posteriore uero, quae ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, una cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiori thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Ut uero quod dico, assequaris manifestius, primum utranque manu non thoracis costarum cartilaginibus accommodato, & uia tracto spiritu, qui intro sursumque cartilaginum extrema uellantur, sentito, deinde hic una manu relicta, alteram posteriori costarum regioni extensam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costae dirimantur, & cartilagine inuicem conuiuant, examinato, nisi fortassis canis, aliud ue animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intro spiritum ducit, id expirare arbitreris, quod sane faceres promptissime, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisque sedibus animu adhiberes, quibus septum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostrae aetatis praecipuos uiros, qui mihi interdum administranti assistere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos praeter neruorum insertionem, quae ex ceruicis dorsali medulla in superiore septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longe euidentissimam docere oportuit, quod alium exonerantes spiritum, ualide compresso interim thorace, retineamus, non autem continuo inspiramus, & thoracem dilatamus, quod sane tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septum deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atque id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarum cartilagine, una atque altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verum opinor & te quoque uariis modis hac experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uariis respirationibus attento, ut praelassitudine calamus e manibus ueniat reponendus, adda tamen, & suffocatos liquido meae sententiae subscribere. His namque quoniam distento dilatatoque thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumque, adeo inter secundum apparet, ut septum in thoracis amplitudine allatum, iecur & uentriculum in thorace trahat, diffitemurque illorum sectione nobis exhibeat, quae tamen ilico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quam uoles, iecur, & uentriculum propendere sinit, quod, quoniam pacto fiat, illi demum non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hactenus omnes musculos solis costarum motibus subseruiantes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autem octuaginta unus. Quum uero & his octo abdominis musculos, in thorace comprimendum classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta noue, in simijs autem tres & primetres, thorace arctant. Recti uero, cum oblique ascendentes costas deorsum trahunt, thoracemque non parum costringunt. Transuersi autem intro costas adducetes, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachium & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thorace fortius costringerent. uerum ita longe ad huc magis respirationis musculorum numerus excreveret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autem primum respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & haec rursus singula duplices partes habent. Expirationum enim alia est naturalis, & non uiolenta, quae nulla nisi naturalis urgente necessitate fit, alia uehementis & uiolenta, quam efflationem nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationem, aut ad aliud quippiam uiolenta existit, atque haec rursus differentiae plurimum maioris minoris ueratione inter se uariant. Naturalis inspirationis & expirationis septum duntaxat autor censetur, abunde enim ipso contracto tenso ue, medici thoracem dilatari, inspirationemque perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracem sua

Musculorum
thoracem mouentium enumeratione,
meratio, &
quando illi suo
fungantur officio.

gravitate prompte concidere, expirationem moliri affirmant. Atque id est, quod Galenus naturalem expirationem citra musculorum opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis calor qualitatem increfcat, aut ad uocem, aliud ue munus maiori indigeris aere, mox primus secundus, & hominis tertius & quintus, ac simiarum canumque tertius, utrinque una cum septo operabuntur, & ex Galeni suffragio interiores intercostales musculi quoque agent. Quamquam nesciam, num exterioribus, an uero interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, una cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemque arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, praeterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi lateris utrinque porrigitur, & qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremo ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu
musculorum

MUSCULORVM THORACEM MOVENTIUM administratio. Caput XXXVI.

MNIBVS musculis, quos hucusque dissecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem a primo auspicabere, haud quaquam omittes, quin simia, aut si eius non detur copia, canem una operi adhibeas. Acuto igitur cultello membranum, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossi necitur, primum discindes, mollem nerueamque cartilagine expendens, quae praeter cartilagine ossibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad haec, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculae sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primae costae cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam a prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarum ductu considerabis, & musculo dein a clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere sines. Secundus musculus, quoniam scapula modo a thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, a scapulae basi dissecandus est, & usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus a scapulae basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uero a costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumque moueat, atque ad hanc speculationem non medio critere confert, quod in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eisde enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquod repones, quo postmodum haec ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Caterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo a uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amissum examinabis. Quum itaque huius naturam in canem didiceris, in homine tibi is quoque quaerendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uero tertiam sectionem confers, huiusque membraneo principio a uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, a subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, a spina diremeris, & a primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter a suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum a dorsum hinc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere sines. Postquam hos praedicta modo ratione administraueris, integrum est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumque motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum a thorace illos reijcere. Ut uero quintum canis ad amissum examines, dummodo abdominis musculos aggredienti is sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum dissecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam partem, quae pectus condescendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam a costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspecies enim una cum carnosam musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, a costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, a carnosam recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij canis
musculi admi-
nistratio.

Tertij homi-
nis. 4. canis.

Quinti homi-
nis. 7. canis.

b 3 inue.

Quart. homi-
nis & canis.

Septim. trans-
uersi.

Sexti homi-
nis, canis, &
clauis.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōgit) neququam, quam-
uis interim accuratē, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc
intuitus, quartū hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente di-
uides, ac illum à costis omnibus dissecans, qui ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque fun-
ctione obseruata, & ipso musculo à thorace abscisso, intercostales musculi exteriores uniuersi
manifestissime oculis sese obijciunt. Quod autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectio-
ne, in uno costarum intervallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem mu-
sculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natu-
ra, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto
thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcumque eos indagaueris, ut diligentissime
inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero
expirationi (aut contrā) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præstian-
tur, omnesque thoracem arcent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, ex-
empta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior
septi transversa pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum,
& carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta uel lumborum
uertebis adnata. Ut uero fibras ad amussim, & tendines illos, reliquamque sedem septi inferio-
rem exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum,
quod in porcis citra omnem negotium, in homine autem & cane non item. Cæterum ut su-
perior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine
cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum,
quàm canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quæ ossi ipsius costæ com-
mittitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine urinque molieris, deinde mu-
cronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci carti-
laginibus septum transversum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus,
membranas interiori ossi sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas
simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus libe-
ratum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris
ossi, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, re-
scindentur, quod longè secus, quàm Galenus undique arbitrat, magna sui parte septo in
hominibus adnascitur, multo sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo ner-
uis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinais. Iam pecto-
ris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singu-
los utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris
ossi ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi
& hos absecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs,
stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum admini-
strationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

IGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis trerte-
bras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ue-
niunt. Costis autem ad uertebas nullum peculiare ligamentum obdu-
citur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic du-
rissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum in-
ter transversi processus radicem, seu primæ costæ ad uertebam articu-
lum, & transversum processum apicem, uel secundum articulum accidit.
Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas de-
generant. Pectoris ossi, quæ cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque
propria ad sunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Ni-
hil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verum ut & cæteris ossibus, mem-
brana quædam, quam quod os ambit, ὁστέον Græci uocant, pectoris ossi obducitur, at-
que hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unā cum co-
starum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membra-
na, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit conti-
nua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis co-
stis propria, ipsisque & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi mem-
branas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossis & cartilaginibus obseruare, quæ autem
costas uertebis committunt ligamenta, non nisi ablatis dorsum mouentibus musculis, oppor-
tune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSUM MOVEN-

tibus. Caput XXXVIII.

Figura cap-
ituli hæc
scripsi pro-
posit.

MUSCULORVM sanè uicinitas, ilico musculis caput mouentibus illos,
qui dorsi motibus præfunt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum
quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi
aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem ag-
gredi tempestiuū fuerit. In quo me Hercule (si modò in aliqua musculorum
enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu ha-
bere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus.
Non alius itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx
os partientes, neque diuersam uertebrearum articulationis rationem repetentes, neque etiam
duodecimæ thoracis uertebre, aut quæcunque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis sa-
cri quietem enarrantes, quot motibus dorsum agatur, modò recensamus. Vniuersum dor-
sum à capite ad sacrum usque os, in star semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans
flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in la-
tus quoque, nec antrosum, nec retrosum exporrectum, in star semicirculi quoque inuol-
uitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dex-
trum, ac sinistrum latus inclinatio. atque hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoque
seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum rectā, sed etiam dex-
trosum aut sinistrosum magis inclinatum. sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus
id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum rectā in latus, illud
ducere ualeamus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi
parte, quæ sub ceruice est, flectente, sola ceruix eisdē prorsus, quos iam toti dorso tribuimus,
motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo
dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priua-
tim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos ue-
motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vt cumque enim lumborum uertebas unā
cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reseruaueris, nihil obstitit, quo minùs cer-
uix in posteriora ualide reclinari extendique possit. Lumborum autem uertebrearum motus, à tho-
racis uertebrearum motu non admodum distinctus est, unā enim ferè mouentur, præterquam
quod lumborum uertebis, laxior motus in omni differentia cōcreditus sit, quod tum costarum
uertebis thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis mo-
tibus præficiuntur. Totus enim thorax unā quodammodo in latus inclinatur, quum tamen
singulæ lumborum uertebre priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatio
commonstrat, ita multo maxime hos motus ipsi spinales dorsales uel musculi docent, nimis
quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris
musculi simul in minimum numerū redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quo-
rum ceruicis primum recensebimus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exoriri.

Quot motib-
us dorsum
agatur.

Sedecim dor-
sum mouentes
musculi.

Primus ac se-
cundus, seu pri-
mus par.

a Scrofin
singulos ad
notabimus.
b 7 idem. E
c 14. A, B.
d 14. A, B.
e 14. A, B.
f 14. C, C.

Primus itaque, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uertebre cor-
poris latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum tenuēque, & acuti
instar anguli uisitur, & sursum oblique conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis
uertebre corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ nanque ab exterioribus, sur-
sum oblique in interiora propereunt adeo, ut iam ad tertie thoracis uertebre corpus utriusque
lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tan-
tum ab inuicem distabant, quanta corporis uertebre est latitudo. Atque hanc seriem (ut scili-
cet ex inferioris uertebre corporis latere, principium seu explantationem ducant, atque ma-
gis uersus medium superioris uertebre corporis infertionem moliantur) perpetuò seruant,
quousque sensim mutuo appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebre sedem usque con-

b 4 scenderint

scenderint, cuius ibidem extuberanti¹ processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis² sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamvis ex Galeni sententia singulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumerasse uideantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, in istarum albae lineae apparentibus animum attenderint, quamvis interim haec neque semper eadem, neque tam paucae appareant, ut eorum beneficium utrinque solum duo tresue recenseri possent muscoli, deinde etiam longe minus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si muscoli principis insertionibusque dissectionum Proceres attenti fuere, multo pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres muscoli ad tres superiores thoracis uertebras ducerentur, & septem ad septem cervicis, quare longe satius est, utrinque unum enumerare musculum, aut, ut iam dixi, decem. Duobus his musculis cervix proprio motu, & obscure caput ipsum flexitur, si enim utriusque musculi partes simul omnes egerint, recta efficitur cervicis flexio, uertebris scilicet mutuo se succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contractilatus cervix inclinabitur, uti etiam musculi exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusque continuas, luce clarius commonstrant. Ceterum hi muscoli non solum cervicem creduntur flexere, at etiam, uti paulo post audies, thoracis uertebras superiores. Quod uero Galenus parum recte in Decimotertio de Partium usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixius id modo exequar, neminem latere sat scio.

Tertius & quartus.

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturam & serie, ac latera ruditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipsius lateris uertebris exporrectis, C ad B, lateris secundum costam ductum. C autem ad A, lateris, quod ab anteriore costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

Quintus & sextus.

stae cartilagine, ad transuersum primae uertebræ processum inferuntur. Deinde huius sedis proximè in ortu subsequentes, transuerso sextae uertebræ processui adnascuntur, atque ita continua semper serie insertionem moliuntur, ut illae tandem, quae costae cartilagini proximae sunt, primis cervicis uertebris implantentur, totusque musculus triangularem figuram referat, cuius primum lateris primae thoracis costae exporrectis, cui & id priuatum obtigit, quod³ foramine quodam peruium sit, quo axillari uenae, & arteriae, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem lateris ad cervicis longitudinem, ipsiusque in transuerso processus insertionem fertur. tertium uero, a costae cartilagine, ad transuersum primae uertebræ processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & sextum expressero.

Musculi 3, 4, 5, 6, unus.

Septimus & octauus.

Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principium in dorso assumit, ex transuersi sextae thoracis uertebræ processu radice, ad primum eius uertebræ posterioris processus, seu spinæ exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uertebrarum transuersis processibus enascitur, sensim crassior ualidiorque redditus, quousque admodum pertinaciter in externam sedem transuersi processus septimae cervicis uertebræ, insertionem tentet. Huius enim primum musculus inferitur, & deinde reliquarum omnium cervicis uertebrarum transuersis processibus, ad⁴ anteriorem eorum sedem, quamquam inualidam, & non admodum patentem, in transuersum primae uertebræ processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaque & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inferuntur, cervix duntaxat in dextrum latem inclinatur, recto quidem ductu, utrisque musculis una laborantibus, obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in lateris quidem, sed magis antrorsum cervicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

uerteris originem duxere, in illius uertebræ spinam molitur. Reliquis autem cervicis uertebrarum spinis ualide innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuo fibras spinæ superioris uertebræ tantisper inferens, donec ualidissime in totam⁵ inferiorem spinæ secundae cervicis uertebræ sedem implantetur, dexterque, musculus sinistro coniungatur, uti et toto per cervicis progressu mutuo accumbunt, haerentque, duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus recta sursum conscendunt, uerum ab exterioribus sursum modice intrò feruntur, quare etiam & hi quoque musculi obliquis præsumt motibus. Si enim septimus una cum octauo contrahatur, recta cervicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistro sursum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque lateris cervix magis extenditur. Atque hi omnes, cervicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundario duntaxat moueant.

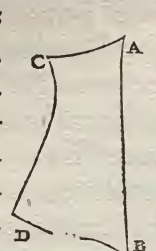
Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habetur numero, qui⁶ Graecis dicuntur, quamquam Clerachus exterioris quoque, quos⁷ undecimum, & duodecimum, & decimum tertium, & decimum quartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quam uero dilucide uereque Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descripsit, & num etiam simiae, aut cani (qui hic musculus admodum ab homine uariatur) ipsius enarratio conueniat, penes te testis iudicium. Ipsa enim simiae non admodum quadrat, & longe minus homini, quod tum demum (si modo Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosius fueris) abundè intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hic interurbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum⁸ duo apparere musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uero huius Capitis nonus, erit dorsi motum opifex. Qui femoris motui præest, in Capite musculorum semur mouentium sextus habebitur, quamuis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut præsens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus⁹ oritur musculus, qui etiam a duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum uersus exteriora oblique descendente, & semper quousque coxendicis¹⁰ os contingat, carneum. in ibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretè finit tendinem, qui tandem in¹¹ minorem interiore uer femoris processum¹² insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est, non quòd lumbi uertebrarum motibus præsit, sed quòd hic situm exigat. Musculum autem, qui ex ilium ossis cavitatè enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, & hæcenus, non repono. At¹³ secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex¹⁴ posteriori superioris ossis ilii cavitatè sede, quæ e regione superioris¹⁵ sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassior admodum principio exoritur, & modice angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamque thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inferitur. Ab interno autem latere musculus iste¹⁶ transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inferitur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergunt, applantatus adeò, ut quadrangulum musculus hic constituat. Cuius unum lateris in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundum duodecimæ thoracis costae longitudinis pars, tertium ipse lumborum uertebræ, quartum uero a duodecima costa, ubi iam a duodecima uertebræ aliquo usque abcessit, ad externam exortus partem producitur, quæ prope modum ad¹⁷ medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum oblique ad superiora ascendunt, & quæ ab osse sacro principium ducunt, quinque & infimæ lumborum uertebræ inferuntur, quæ autem has ordine insequuntur, sensim in superiores uertebras definunt. Huius musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, infer.

Nonus & decimus.

In Quinto, et secundo de Adermi sectione.

Qui musculus in anteriori lumborum se de occurrant.

Præsentis figura musculi, quem hic persequimur, circumscriptionem aliquo pacto proponit. Cuius lateris, quod modò primum appellatur, terminatur. Cuius ad A, secundum, ad B, tertium, C ad D, quartum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uerterbrarum, flectendi munus concreditum est, ipsi quoque ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utriusque unus consistat, & is obliquus donec fibris, praesentes musculi obliquam quoque flexionem mouentur, prout hic ille uel solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsa uidelicet thoracis uerterbrae, quorum corpora sunt excarnata, non nihil inclinatur superioribus scilicet, una cum ceruice, inferioribus uero, simul cum uerterbris lumborum inflexis. Quamquam non inepte fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quae non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. Superfunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. Undecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quauis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptio nem recte nobis tradiderit. Undecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est musculus, ab infima nanque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uerterbram exporrigitur, illi thoracis musculo natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu conuatum, atque in omnium costarum radicibus, ubi primum a transuersis uerterbrarum processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in praesenti sermonem instituimus, ex totius ossis sacri spinæ summo, secundum ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uerterbrarum lumborum, neruo ualidoque admodum principio enascitur, quod illi, quem in tota serie decimum tertium appellauimus, infernitur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, quae extra transuersam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, a qua musculus exoritur, acuta est, ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosus crassusque, ab ossis sacri & uerterbrarum lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externum ipsius latus efficitur, transuersis lumborum uerterbrarum processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem carnosam suam sede exprimens. Si enim & neruosus ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multo quam profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede laeuis aequalis uel est, interna autem parte, propter suae carnosae partis crassitiam, & neruosae tenuitatem, secundum ipsius longitudinem sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimo tertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uero ad undecimam usque thoracis uerterbram conscendit, arctior longe redditus, neque reliquis superiorum uerterbrarum spinis adeo connatus, sensim ad primam usque thoracis uerterbram angustior redditur, transuersis omnibus thoracis uerterbrarum processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, tendit instar ansulae cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costae cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerum is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotius a se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potius ab interna anteriori uel sede tendines emittit, non recto tramite, uerum oblique uersus exteriora sursum expansos. Quemadmodum etiam musculi fibrae, omnes obliquae sunt. Vnde quoque euenit thoracem lumbosque horum musculorum, undecimi scilicet & duodecimi ope, recta, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequae contractis, tota illa dorsi pars, cui praesentes musculi inseruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sane nihil minori negotio, quam ipsa sectio docet. Decimus tertius, cui in sinistro latere decimus quartus respondet, atque sub undecimo occultitur, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quae ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium offe pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modice lateat, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modice redditum, tandem ad transuersum quintae lumborum uerterbrae processum ducitur, & illic reliqua ipsius sede latior redditus, a transuersis reliquarum uerterbrarum processibus initium ducens, ad undecimam usque thoracis uerterbrae spinam conscendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimae thoracis uerterbrae spinam in acutum angulum finitur. Exortus, quem decimustertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum praesentes musculi inuicem committuntur. Vtrique enim sese inter spinarum interualla in sinuantes inuicem internis lateribus committuntur, tantum mutuo dehiscences, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarum interualla reponi secundo ab hoc Capite audietur es. Horum musculorum fibrae, ab inferioribus sursum uersus interiora oblique assurgunt, & ex inferiorum uerterbrarum transuersis processibus

Undecimus
& duodeci-
mus.
Ad finem s. li.
de Admi. secti
onibus.

Decimustertius
& 14.

processibus, & spinarum radicibus enatae, in totam superiorum uerterbrarum in posteriori se de amplitudinem perpetuo sese inferunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uerterbrarum, & si quae thoracis sub uerterbra utriusque suscepta reperiantur, spinarum ad se inuicem conuient, earundemque interualla constringuntur adeo, ut simul contracti musculi totam illam spinarum partem, cui committuntur, appositissime extendant. at altero in se tantum collecto, in obliquum haec dorsi pars extenditur, latera lemque illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. Decimus quintus & decimus sextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uerterbra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quae ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carnei, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi ad duodecimam thoracis uerterbram, aut ad eam, quae utrinque suscipiuntur, tenues sunt, quemadmodum decimustertij quoque ad eandem uerterbram inferioris tenuis prorsus uisitur, at sursum exporrecti paulatim crassescunt, quousque ad quintae thoracis uerterbrae spinam ascendunt, hic enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuo extenuantur, ut propter primae thoracis uerterbrae spinam, parae crassitiam, cum illa, quae ad undecimam est, fortiantur. His quoque musculis interualla spinarum oppletur, & inuicem inibi contigui sunt, quum inter illos, ut & in lumborum uerterbrarum spinis, nihil mediet, praeter membraneum ligamentum a superiori spina, in inferiori porrectum, & illo ligamento respondens, quod inter radium aculnam, & tibias ac fibulam, quae haec ossa inuicem dehiscent, haberi dicam. Functio uero horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuo colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut praesentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modice obliquis motibus praefunt.

MUSCULORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in promptu est, si huc usque sectionis nostrae serie obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos primum, & secundum nominauimus. si uero horum ortum, & insertionem lubet exactius condiscere, illos a suis uerterbris paruo & acutiori cultello abrades. Deinde tertio a prima thoracis costa liberato, qui transuersis ceruicis uerterbrarum inseratur processibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonaeum, & septum quoque transuersum auulla iam sunt, si hominem diuidis, licebit musculum, quem nos primum in lumbis recensuimus, ac femoris motibus famulare diximus, suo principio a uerterbrarum corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, a subdito illi musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, a transuersis lumborum uerterbrarum processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam munusque non oscitanter intuearis. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primo illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo neruoque principio, a coxendicis ossis elatiori sede enasci conspicias, qui oblique uersus interiora sursum ascendens, ac carnosam auctus substantiam, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uerterbrarum corporibus inseritur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quam homines moluntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum canibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines destituuntur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis communes in cane quoque dissecabis, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quod subinde aliorum Anatomicorum uera euerat dogmata, quod secus corporis humani partes docuissent, quam ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis a ueritate absonis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, quintum musculum a thoracis uerterbris, paruo cultello continuo derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic septimus succedet, similiter a uerterbris deradendus. At in hac functione cauendum est, ne decimi quinti musculi portionem septimi loco abscindas, inuicem enim pertinaciter herent, & decimus

Administratio
primi & 2.

Tertij & 4.
Noni & 10.

Ad finem s. de
Admi. dissecti
onibus.

Quinti & 6
administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi &
duodecimi

decimus quintus septimi musculi principium aliquotusque^b subit. Nunc nouacula, aut ualido acutiori^c cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ^d undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uero simul^e decimum tertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altius iniicienda est, quam ut undecimi duntaxat exortu diuidat, atque huius crassitiem facile cōiecturabis, si paruo cultello musculū à transversis lumborum uertebra^{rū} processibus eleues, atque à decimo tertio subleuatū, ad spinas quoque uertebra^{rū} illū inuertas. Hoc itaque musculo à lumborum, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uertebra^{rū} spinis adeo connatū arbitreris, ut^f decimū quintum musculum unā cum undecimo auferas, atque cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latius, utcumque à subditis connatisque sibi partibus dirēptum conspexeris, ab illo quoque osse deradet, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis^g tendines illos, quos à scalo^h radices instar, in transversorum thoracis uertebra^{rū} processuum apices elegantissima serie diⁱgerit. Hoc adempto, citra aliam sectionemⁱ decimū tertius, & decimus quintus, sunt in con^jspicuo, ut tamen illorum naturā ad amissim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebra^{rū} sedulo deradere, quod sanē in spinæ musculis eo operosius præstiteris, quo i^kdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus motibus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impeditur, mouere cogamur. Cæterum ubi & hos abstuleris, transversam duces sectionem, quæ sacrum os & infima lumborum uertebra^m, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullā penetret, ut deinde inflexo unā cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebra^{rū} ligamēta iam indagaturus.

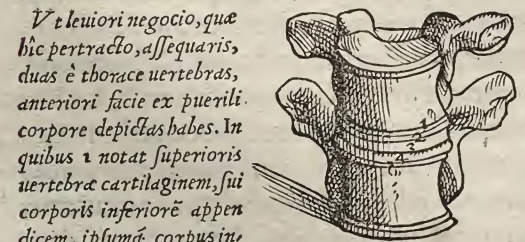
Decimus
et 14, 15, 16.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput. XL.

Ligamenta
uertebra^{rū}
corpora com
munitia.
Lide Offi
bus.

LIGAMENTA primam uertebra^m capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti colligantia superius enarraui, quæ autē reliquas uertebra^s inuicem cōiungunt, nunc pertractabo, ab illis, quæ uertebra^{rū} corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundæ itaque & tertiæ uertebra^e cervicis, ac deinceps inter reliquarum omnium uertebra^{rū} corpora, substantia quadam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uertebra^s inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum præcesserunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, ut rursus tertiæ dorsalis medullæ tunicæ inter uertebra^{rū} corpora se insinuatis interuentu. Cuiusmodi uero sit tertia hæc tunica, in dorsalis medullæ sermone persequar, tunc nimirū, quando præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximē adnatas, uertebra^{rū} amplitudinem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadā ossibus undique cōnata succingi audies. Eiusmodi in uertebra^{rū} amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quæ quoniā ossi circūducitur, *σπίς* Græcis nuncupatur. Num uero Galeni sententiæ, an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidō ostendūt, admodū fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō tamē fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgēt, alicuius animalis dorsum men^{se} adhibeatur, uel etiam pisce uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unā uertebra^m ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uertebra^{rū} cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uero ligamētū cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusque in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neque tibi persuaderi fines, membranā quandā, cuius beneficio uertebra^s inuicem cōnecterēt, duci inter uertebra^s os, & cartilaginē hanc ligamentosā, fibrosā, mollem, mucosā, neque cartilaginis modo solidā cōtinuam ue, ne forte duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc ex

Vt leuiori negotio, quæ hic pertracto, assequaris, duas ē thoracis uertebra^s, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1. notat superioris uertebra^e cartilaginē, sui corporis inferiorē appendicē, ipsumque corpus interuenientē, 2. eiusdē uertebra^e humiliorē appendicē, 3. cartilaginetū ligamentum, superioris inferiorisque uertebra^e appendices intercedēs, 4. superiorē inferioris uertebra^e appendicē, 5. cartilaginē, etiam modo appendicē suæ uertebra^e copulantē.

pendes

pendes, sedulo cauendū est, ne in agnī aut hœdi, aut recens nati uiculi spinā incidens cartilago, inter appendicē corporis uertebra^e, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamque cartilaginē eam esse arbitreris, de qua hīc sermonē instituimus. Quin potius in illis uertebra^s perpendito tres cartilaginē, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uertebra^s dirēptos, ac postmodū illis ordinibus animaduertis, cartilaginē naturas obserua, firmitusque adhuc Veterū dogmata subscribito. Conspecies enim duas cartilagines inter utrarumque uertebra^{rū} corpora, et ipsarū appendices positas, ad amissim esse cartilagines, nihilque ab illis differre, quæ reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginē inter appendices mediā, profecto (nisi Galeni nomine oculis parū fidas tuis) nihil, prorsus aliud quam ligamentū esse dices, quod Asclepiadū familiā, quæ pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebat, *σπίς* uocat, appellauerunt, atque huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, uertebra^{rū} corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uertebra^{rū} cartilagines cōnumera. Ceterum alijs adhuc ligamētis uertebra^{rū} corpora colligantur, per totā enim dorsi longitudinē, ualidissima ligamēta toti uertebra^{rū} corporū ambitui obuoluuntur, quæ etsi undique crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrumque latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaque hæc ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteque euaserit, et omnibus uertebra^s ex quo obducatur, obstaculo sanē est, ne in extensione dorsum nimium porrigatur, incuruetur uel. Dorsum enim si plurimum reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuisset summē noxiū, plerumque enim hæc extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta hæc Natura creasset, in dorsi flexu in se cōplicarentur. Est itaque ligamentum id ita in duritie temperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut tunc simul uertebra^s colliget, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transversis processibus in singulos, membraneum ligamētum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uertebra^{rū} apicibus hæc membrana adeo crassescunt, ut ad apicem simul cōeuntes quasi toti dorsi spinæ ligamentum constituent, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebra^{rū} processus descendētib; coartulantur, membranea quoque ligamenta (sed perquam ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idque subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robustius, profecto saltem non inualidius, inter singulas uertebra^s habetur. Ex interna enim sede foraminis uertebra^e, quod dorsali medullæ exsculptum est, ad radicem spinæ posterioris uertebra^e processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū exoritur, quod semper in sublequentis uertebra^e eandē sedem inseritur. Quod uero nihil intersit, nū à superiori uertebra ad inferiorē, aut contrā, ab inferiori in superiorē ligamentū inseri dicā, cuius manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum nasci, et illic inseri dixerō, neminem ambigere putarim, utrumque os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamētū generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accōmmodant, & longē laxiores cervicis uertebra^{rū} articulos, & etiam longiores cervicis uertebra^s, quam homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hīc non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis motibus famulantū aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uertebra^{rū} ligamentis, quæ postremo loco recensui mus, id enim cæteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimæ cervicis uertebra^e spinæ lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uertebra^e, quousque ad secundam cervicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipiti ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutū est membrana, geminūque apparet ob impressionē illius longitudini exporctam. Porro huius ligamenti naturā discere licebit, quoties uiculi, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquā elusineptum reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellenfisbus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorē cōcilīandā commendant, hinc opīnor ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et præterea flauī pallidique coloris uisatur. hoc præcipuo usu accommodum est, ne uertebra^e cervicis suo

Ligamēta
lijs sedibus,
quam ad cor
pora uertebra
rum posita.

Propriā ta
num ligamēti
ta.

ε loco

Administratio
ligamentorum.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundum spinas ferè conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partuum usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundum omnem corporis uertebrearum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebrearum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hic simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebreis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicias, quemadmodum & membrana illa transuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Ut uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrearum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebrae inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebrae, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranam uel, uertebrearum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebreis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebreis, & aliquò quod ad huc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MUSCULO NERVOSA SUA EXL

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. 1. de Admi.
ni. 1. et 2. de
Vsu par.

QUANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institui est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratum sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Ut itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodem, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regioni, dilatante nervosa ipsius exilitate subpenditur, ac nervoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachialis flexuentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incumbens adnatusq;, nō tamen in illorum capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassusq; redditus, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè non nihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorperferit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & neuti quā prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede latefcere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à nervosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verum interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratum fuerit. Si quidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenditur, inuestienti musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muscularis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscure præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullòque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatascit. non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Ut enim cutis circumactū pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem subterni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo aggrè

Quis modus in
ternam sum
me manus cu
tem parari de
cuti.

dò aggrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum comprehensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sed merito obduci decuit. Non enim aliud apprehendēs, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uerò post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturā unā cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quamquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor surculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. Si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uerò non semel Parauij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum cerò defuisse, ac portionem tendinum brachialis flexuentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desisse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, portio uidimus, uerum à ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatascit, nam à calcis osse in membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimere. Cæterum interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femoueri. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, ut cunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

Manus
f. ca. 11. lib.
4. et c. 11.
musculus
hinc ultime
f. 2.

h. 1. et h. 2.

1. 4. et 1. 5.

m. 1. 1. et m. 2.

Musculi suo
tendine latefc
centem, non se
mel deesse.

Inter cutem
& tendinem,
adipem repo
ni.
Lib. 1. 2. 3. de
Vsu par. et 1.
2. lib. de Admi.
nistrat. omib.

DE CARNEA SUBSTANTIA, IN

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ superstrata. Caput XLII.

SUBSTANTIAM præsentis Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

musculus
1. tabula m
figura.

6. Specta ma
nuum ultime
figure 3. et
4. libri.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum tendinem & cutem partim interioret, partim (sed minori portione) tendini subiicitur. Cæterum hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplexue caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori nervosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossea, & neruea, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorē effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus neruorum fibris, uenarumq; terminis adacta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summæ extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper intersecandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verum Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmantes illorum modo,

6. 2. qui

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis acpene collocant. Haudquaquam enim ex penderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec aequalitate continuitate uel etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiæ, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amissimam assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti nervulorum furculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus nervorum propaginibus, internam manus sedem adeuntibus diffundi undique oportuit. Cæterum, etsi hæc pinguedo durior admodum quæ neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occurrentibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur, & aptissimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit, unde etiam merito huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subiicitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellæue, & id genus artium instrumenta propellat. Quinctiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uero inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substantiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quum flecti debeat, & substantia ea, præterquam quod nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauius ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacue mansissent, reple potuit, quo et inde manus, non solum ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè diuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidum manu supina continere liberit, id non elabatur. Postremo huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollis, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxiliij præstet, nemini non perspicuissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisset rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus felicissimè. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprii usus, communis uero, quem cum carne adipemque parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uero calefacere apta putatur.

DE MUSCULIS MANVS DIGITOS
mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum
motus.

SSIUM quinque digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuo ea articuli specie ingrediuntur, quam *γῆλυμα* Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia in articulatione cum illis, quibus sustententur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantum motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituiamus, ad hos illòsue digitos adducuntur, uel abducuntur. Porro cuius perpicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uero extensione perficiatur, enumerem, aut rursus motum, qui in latere sit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uero in oppositum latus perfici dicatur. Cæterum hos omnes digito-

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus sermonem inchoaturi, in quo^b musculi cuiusdam brachialis inferri necessario incidit mentio, quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi^a principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne neruea substantia mixtum, ex interiori humeri^c tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub^d musculi ad summam manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & sub^e illius ferè musculi origine, qui inter radium in pronum agentes, superior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculus initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uersus ulnæ radijque medium perreptans, perquam obscure ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamè modicè depressus, ad brachiale proreptit. Anteaquam uero brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali intervallo, ipsius uenter in angustum magis^f coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singule neruosiore angustioresque factæ, ilico in exactos tendines cessant. Hi examissim teretes simul communi membrana utcunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes^g ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transversum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuliq^h formam (quod ad eius cavitatem spectat) præcipuè referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quæ ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatque uero tendines ligamentum id præterire, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum adeunt, ac secundi digitorum ossis radici latiores membraneique facti inferuntur, toti ossis longitudini implantati. Dum uero primum digitorum os perreptant, transverso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inferitur: aut potius id ex tora internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo una cumⁱ alio quem huic subijci dicemus, per digiti longitudinem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur uel, pulchrè amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quæ primis digitorum ossibus porriguntur, neque transversis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterum his primi musculi tendinibus^j ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiare rarumque ex abundanti id accidit, quod longa sectione diuisi, alium ipsis substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermone addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admoens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & illa musculi carnosapars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. Secundus, primus subiectus ab interiori humeri^k tuberculo sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori^l processu, quo illa humero coarticulatur, secundum hic musculus potissimum enascitur, idque præcipuè ab eius processus radice, quando quidem ipsius superior pars seu apex, illius^m musculi excipitur insertione, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hincⁿ prodiens, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede asciscit, qua ulnæ^o membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uero musculus parum ultra mediam cubiti longitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur, quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranarum rubicundiori inuoluuntur, simulque coherentes, sub primi musculi tendinibus per^p transversum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes musculi
li. 28.

Primus.

Lib. 1. de V. su
par.

Secundus.

chiaie secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
 nes subijciuntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
 transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
 enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-
 rit, dilatar. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
 primi iam musculi tendinibus in secundum os necessarii insertionem molientibus, operæ
 precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
 quum ipsi recta subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hæc ratione substra-
 tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi mu-
 sculi ad latus declinent, minime admittit: & si forte ad latus ducerentur, obliquum sanè si-
 tum, ac proinde obliquum etiam motum exigent: reliquum profectò fuit, longa sectio-
 ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
 li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertin-
 geret. Verum etsi tendines primi musculi perforantur, ob id tamen cum Galeno neutiquam
 credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maxime internæ illorum
 sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
 colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
 moliantur. Cæterum ut in brachiali & tora primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
 gamento cinguntur: sic quoque in secundo ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
 nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
 torum sedi obtenditur, quod nullamembrana, nullo uel alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
 nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membranæ inter-
 duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
 ligamenta lubeant, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
 fibrosis nexibus adnascuntur. Tertijs musculus à secundo mihi prorsus distinguitur,
 non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeret, ac secundum tunc in quinque
 carnosas partes totidemque tendines diffissum recte proferas, dummodo uera tertij muscu-
 li descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
 rigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
 ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat coherens. Ena-
 scitur quidem carneo tereti principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
 finem amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
 uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continue du-
 cens, ex ea potissimum sede, ubi membranæ ligamen secundum cubiti longitudinem
 porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem os-
 fert. Quum uero musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in re-
 retum cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuat, obiectum, non autem
 communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuestit. Quine-
 tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijciatur, quamuis e-
 tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attentus, quod
 ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem substinens, sinum huic ten-
 dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
 dius inter musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum
 pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
 ceptus, tertium os accedit, cui latescens ualide inseritur. In caudatis simijs, hunc muscu-
 lum non reperies, uerum à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
 uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
 plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
 quatuor secundi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam illi, medij digiti ten-
 dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uecta. Porro si hunc
 sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
 tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
 lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
 medium, flecti comminiscitur, non me in scitiæ, aut in Galenum impietatis prius infimu-
 lato, quam proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus,
 astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
 memorauis, sententiæ Galeni merito reluctari, sed & id quoque maxime, quod de secundi
 tertij

Li. de Par.
 usu.
 Secundi mu-
 sculi tendinum
 per primen-
 dines transi-
 tus.

Lib. de Ad-
 mi. sectio.

Tertius mu-
 sculus.

Tertius quali-
 ter in caudatis
 simijs habeat.

Pleraq; hic
 Galeni placi-
 tis contraria
 proponi.

tertij musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lusum simijs, non
 uerè tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producantur.
 Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
 sculum quatuor digitorum primum tertium que os flectere, & quem nos tertium recensui-
 mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quin-
 que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
 sculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisq; Anatomicis firmissimi axiomatis
 loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
 tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissimè quidem inseritur applantatur: ergo nec eo-
 rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
 usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatentem implantari: quum
 Galenus in dissectione temporis successu exercitator, tribus interiectis de transuerso liga-
 mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
 mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
 cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
 existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
 us que posteriora uerioraque sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
 primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
 gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
 musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
 tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
 torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundi os-
 sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuolentur ligamento. Ad hæc
 illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
 tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
 ualidoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
 comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem ad-
 untes, ac transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
 apicem anteriorem uel malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam
 auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
 cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
 duuntur. Ac proinde plerosque in cubiti exteriori sede, & in tibiæ anteriori regione ten-
 dines ibidem ligamenti circumdatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
 dum, non adfero. Ut itaque tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
 flectere certo certius constet, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opi-
 fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
 ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
 dinum uel, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
 os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
 ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluero, seriatim persequar:
 id adhuc admonens, ut si quis forte secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
 digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratu fuerit, non of-
 ficiat cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod
 ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
 lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmiter flexionis robur, quam ter-
 tium internodium commonstrat, utcumque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
 censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex diffisis regionibus, per totam nimirum
 cubiti longitudinem Natura produxit, ne si forte in extrema manu principium assume-
 rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
 ria quæ manu obcuntur munia incommodi intulisset, quiuis promptissimè colligit. De-
 inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuib; musculis præstari ua-
 lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
 pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
 li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
 quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
 que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
 periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut
 c 4 etiam

Nature in
 musculis digi-
 tos flectenti-
 bus industria.

etiam illorum flexio infirma est) egerunt. Porro tendinibus transversa ligamenta secundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensiles funiculi, & uirgulae secundum ossium flexionem non incuruatae, à flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitudinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim etsi tendines musculorum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inferuntur, adiacere coeunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo tutiores procederent, easque membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranae alius quoque usus existit, siquidem musculi oblongi & parui, quorum opè digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa nasci audies. Quum itaque secundum quatuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundumque pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni. Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis ossibus connati. Inferuntur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruorum digitorum flectentium unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo praelocatur, carnosio principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta digitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inferitur. Alter ex interiori eiusdem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique musculi colliguntur, primum digiti os, in neutrum latius uergens flectitur. Si uero exterior egerit, interiori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interiori laborante, ad interiora conuiens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis postbrachialis ossium internodiis (quae tria sunt) reponantur, & is qui indicis interiori lateri inferitur, interno postbrachialis ossis indicem sustentens lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus regionem, ut & caeteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Musculi autem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, una cum musculo, qui pollicem à caeteris digitis maxime abducere dicitur, carneam molem constituunt, quae ad pollicis radicem posita montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti ascribunt, effingit. Galenus in Libris de Usu partium hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam ueritati parcens, molem illam carneam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. Primus itaque pollicis musculus ex superiori transversa brachialis ligamenti sede carnosus nascitur, & toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attentus, perpetuò carnosus illi inferitur, perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. Secundus, qui nuper dicto prorsus occultitur, longèque minor ipso est, ex transverso quoque ligamento, & osse brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digitorum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum pollicis os flectunt, tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digitorum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Quenim quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur, sed praesentes musculi secundi pollicis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium namque erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione oppositum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tanquam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscriptionem, quae uitalis & cordis Chiromanticis appellari consueuit. quamuis nonnihil ulterius, quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collocant

Transuersum ligamentum digitorum usus.

Mucosarum membranae usus.

Tredem post tertium ordine in numero succedentes.

Illorum octo qui quatuor digitis seruiunt.

Illorum duo, qui pollicis primo ossi famulantur.

Tres qui secundo pollicis ossi famulantur.

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumque principium ducit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modice subter ipsius capitulum, quod situm primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur, & membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se inferit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachialis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, contingens. Origo huius quoque tenuis lataque est, & statim carnea ad insertionem usque conspicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic inferiori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustentatur radice, quae brachiali coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori secundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum una tenduntur, fortissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora uersus indicem pollex dirigitur, dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, & magis uersus paruorum digitorum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruetur, Galenus non modò ignorauit, uerum etiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit, quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam uerisimile est, quum secundò administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cognitos fuisse, quum illos nullibi descriperit, quemadmodum fecerunt Arabes, hos, quantum auguror, cognoscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni praesunt, negligentes. Undecim namque musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rursus ambigem, nū casu ipsi Undecim, loco Decem ex Galeno scripserint, quū citra aliam descriptionem, musculos tantum Orbisij more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro omnes, quos haecenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo namque Duorum loco illic leguntur, ubi extremae manus musculi, pollicis obliquis motibus seruietes enarrantur, & rursus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sanè, quam male etiā Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus commemorat. Verum haec cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patuino medicinae Professor eximius, non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit, maximi ac penè diuini ingenij uir, ob singularem illam tum Medicinae, tum caeterarum scientiarum cognitionem, nulli aetatis nostrae medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis, quos in publicum dedit, ac pertineti in indefessaque in docendo diligentia, de studiosis omnibus quam optime meritis. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, ei que in animum inducat, ut & alias cogitationes suas longè pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem prodire patiat, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices caeterorum esse solum cupiunt, ipsique nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Haecenus itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemoravi, ac proinde nunc decimus septimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asserere, & deinceps adhibere musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice abducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, insertionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque omnes tres musculos sermone absoluerò, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum commixtionem coitumque, ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id genus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuò haec occurrisset, & Galeni obseruanda auctoritas negligenter à me haberetur. Sed age negotium, uti sese enarrandum offeret, aggrediamur. Decimus septimus principio ex carne nerueaque substantia mixto, & utriusque lato, ab elatiori sede exterioris humeri tuberculi nascitur, & per mediam cubiti sedem, magnus & carnosus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque aliunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur, pertigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones, in musculi substantia non procul diremptas finditur, quae simul communi membrana indutae, fibrisque

Tres secundum pollicis os flectentes musculi Galeno ignorati.

Decimus septimus digitorum mouentium.

fibrisq; tenuibus inuicem coherentes, atque in tendinem illico ab ipsarum a muscoli uentre deductu degenerantes, per¹ sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendit. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excuatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utrunque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissum respondentem, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso¹ ligamento ipsi peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contractio ipsorum musculo in altum exurgant. Caterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falso hos tendines communiradio & ulnae¹ ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is^o musculus utitur, quem ego decimumoctauum in tota serie paulo post recensebo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderent, brachialisq; iam incumbunt, latefcentes & ab inuicem deducti, tres aequales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum propereunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multo ampliores tenuioresq; redditi, primi ossis radici inferuntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adhaerent, non autem, ut Galenus male arbitratur, sicut duntaxat ossium sedibus, ubi articularum consistunt compages. Ceterum quia ratio ne aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, a pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluerem, audiretur es. Nunc enim & si decimus septimus musculus¹ tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino minelargiti sumus. Decimusoctauus musculus gracilis longusq; est, inferiori lateri decimiseptimi secundum cubiti longitudinem exprorectus. Ab exteriori enim humeri¹ tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius¹ musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, inferitur, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae¹ sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inferitur, digitis a pollice abducendis creatus a Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè¹ decimus nonus, duobus ultimis enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quae non multo ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea¹ musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ praediti. Atque hi tres exigunt radices principia ue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinum est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. Tertium autem, quo in praesentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uero (ut Galenus parum bene asserit) a tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exacte carneum, & instar oblongae lineae originem ducens, paulo angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimunonum efformat musculum, a superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinae gratia uigessimum primum, & pollicem uersus alios digitos euerterem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione non obstem, quo minus ambas ipsius partes, unius musculi loco qui uis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam huc contingat, in duos inuicem coherentes tendines finitur, qui proprio¹ sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari¹ ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. atq; hic dirēpti, illorum superior indici, inferior autē medio exproregitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantati. Sinus autem horum tendinum nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter¹ sinu decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Atq; hic etiā sinus¹ alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij trāsmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huc decimunonum musculo ligamentū peculiare nō obducī. Quod uerò praefens musculus a pollice abduc-

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu-
nus.

tionis eorum, quibus inferitur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioq; liquidissime commōstrant. Caterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed duntaxat in indicem. Sic etiam¹ decimumoctauum musculum in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspicies, sed frequentissime unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extensionis ducē. Pariter¹ decimus septimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantantur, in minimum autem digitum statim a brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissime reperi, quū decimus nonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi post brachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latefcentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multo, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspici poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum serici minus illico accesserim, arbitrerq; decimus septimum, decimumoctauum, & decimunonum quatuor digitorum, unā et extensionis & abductionis a pollice opifices esse, ob uariam illam, quae per obliqua prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem moluntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquam per huiusmodi obseruauimus, cuius beneficio uel obscurissime paruum digitum a pollice abducimus asserere, imò rectus ille musculi decimioctauum ductus insertioq; arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum a pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimumoctauum pro praecipuo parui digiti extensionis autore. Decimum autem nonum insigniter ad indicis & aliquando medijs a pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia paruum adeo atque ex abundanti a ceteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus¹ decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex¹ musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui praefectum. A¹ quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunae monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertae formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utrunque tenuis, in medio teres crassusq; est, in insertionem autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq; & nerueus euadit. sit itaq; hic ordine uigessimus. Caterum¹ uigessimus primus, pollicis peculiaris cēsetur, estq; ille altera¹ tertij ex ulna pendētis principij portio, quam a¹ decimono nono, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulna itaque exteriori sede, iuxta¹ ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua in uicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium oblique properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulo minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum¹ tendine bicorni, quo brachiale extenditur, sinu, et¹ ligamento plerumq; deductus, ad brachiale contendit, & illico latefscens totius pollicis longitudini inferitur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subijctam, atque duos sequētes nunc musculos descriperem, in quorum enarratione ambigo, num illos primum unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed age, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex¹ tribus musculorum radicibus seu principijs, quae ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri relata sunt, medium principium utrunque uisitur amplum, longaeque satis linea enatum, & oblique super radium conscendens, illi infernitur¹ musculo, quem bicorni tendine in brachiale inferi, id quae extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculum intergit, in duas impares portiones diuiditur, a seculo interuallo distantes, sed mutuo incumbentium musculorum ritu inuicem haerentes, superior portio aliquandiu carnea permansens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis¹ ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepit, in duas rursus carneas partes distinguitur, quae singulae in tendinē finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio¹ sinu in radij appendice leuiter inciso infident, peculiariq; ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in

Vigessimus.

Vigessimus primus.

Vigessimus secundus, qui situl cum tertio recensetur.

exter.

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranofo tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicem exteriori fede, uersus internum
latus inferitur, neque inibi totus definit, uerum ad summum usque pollicis apicem, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoque adnascitur. Duorum inferioris portionis tendinum alter tantum, quae
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uero quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachialis, alter uero, qui ipsis cognitus erat, pollicis inferitur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quamquam nos opportunius fa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiores portionem, quae pollicis ossi
bus tendines duos offert, uigessimum secundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uero
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
rio opem fert, uigesimaltertiij nomine habiturus sumus, nisi quia digitorum motibus non famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non incusamus, modò tuum
interim placitum, in subsequenti musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac si praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonem
percurreremus, silentio non praeterirentes, in caudatis simijs unicum duntaxat apparere tendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inferitur, secus longè, quam hominibus ut
plurimum accidere nouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, uig-
gesimo primo pollex recta eueritur, extenditur uel, quoties utriusque musculi una contrahuntur,
quippe uigesimo secundo duntaxat contracto, pollex oblique à ceteris digitis abductus exten-
sionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerit solet, quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classem, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locum seruasse decimum octauum, & decimum nonum,
ut iam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrerem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obtinisset, & nisi decimus octauus extendentibus potius, quam
abducentibus fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimo octauum musculi
ductus gratia, necessario et illum prius recensui, cuius beneficio paruos digitos à reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum in star alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio à ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia commodissime indici admoetur. Qui igitur pollicem maxime abducit, atque in tota serie uig-
simus quartus censerit potest, ab anteriori fede ossis brachialis, cui pollex innititur neruo prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, me-
braneo tendine inferitur. Hic musculus una cum duobus, primū pollicis internodium flecten-
tibus, quibus iste infernitur, carnosam uoluepartem efformat, quae ad pollicis radicem consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, non admodum uerè in primum pol-
licis os inferi scriptum reliquit, quum notabili & uera insertione ipsi non adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualide hereat. Verum non mirum est, Galenum eiusmodi insertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos
uigesimali quarti musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euerit
tium, qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quam maxime pollicem
ab indice remouet, id priuatim adeptus, quod inter extremam manus & cubiti musculos, solus
quodammodo liueat, propriae ipsius, quae crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruicis, ex interiori latere, uersus posteriora tamè, ossis postbrachialis,
quod indici praepositur, initium ducit carneum, & secundum totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inferitur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneum tendinem radici quoque secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quoda-
modo sunt, à brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiam huius musculi auxilio pollex indici pro-
ximè accommodatur, illoque musculo pollicem ad exteriora eueritentis (qui in nostra serie uig-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quia in
firmius digitos uersus pollicem oblique adduci, quam ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secundi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti, oriuntur enim ex me-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, & transuersum ipsius ligamentum
perreptant, induente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimus
tertium hoc Capi-
te enumerati,
digitorum non
seruire moti-
bus.

Vigesimali
cundi et 21 of-
ficium.

Sex musculi
digitorum mouen-
tes ad huc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attensi, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, istamque sede illos inferi decuit, qui
in latus ad pollicem, quatuor digitos erant reclinatori. Praesentibus musculis hoc sanè rarum,
perinde ac oculi musculis obuient, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipuli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintiuouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintio octo digitorum duces sunt, uigesimalotertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducentes, & eum qui
paruum à ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio,
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundum totam illorum longitudinem tendines, membranae modo inferi conasci in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quam in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, ut neque aliquis, qui mihi refecit astra
tit unquam, digitorum ossa secundum longitudinem, e regione insertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerum non talibus, quales commemorati modò musculi porrigere
deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundum longitudinem excurrens
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorem digitorum
sedem inferitorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundum in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequeretur, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaque quispiam eiusmodi
membranas, musculorum in obliqua agentium tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquido inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiam praefesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uerfa-
tus, illumque contraria de insertione tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitorum mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectè persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falso secundi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorum ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimum septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimum octauum & decimum nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi conuenerimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralibusque motibus priuatim praesunt, ita habeant, ut in os descripsimus, sexa-
ginta omnes uerè insertiones (non accubitus leues uel annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uero digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
sertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum contrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundario) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigesimali secundi
musculi utrumque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera insertionem admiseris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat insertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inferitur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaque interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque insertiones obtineant, confurgent omnes, septuaginta tres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnume-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusque nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni uerba,

Ex uigintio
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinum
insertionibus
nonnulla.

Musculorum
insertionum col-
lectio.

Lib. de Vsu
partium.

d DE

Brachialis
motus.
Primus mu-
sculus.

Cum brachialis reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut vocamus) motu in utrumque latus agitur, idque quatuor musculorum beneficio. Quorum primus ex^o interiori humeri tuberculo^o principium ex carne nerueque substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atque hoc præcipue in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, qui ex cubito enati digitorum flexionibus præfunt, unde etiam inter nam ulnæ sedem magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoque sedis ipsius inferioris, toto fere ulnæ ductu occupat, quo scribentes innititur. Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, aliis musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachialis insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibris nexibus ualide hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterum primus hic musculus, quum ad ulnæ usque finem prorepit, paulo ante cubiti cum brachiali articulum, in^o ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usque auctum, qui dum articulum transcedit, prorsus excarnis est, ualidissima inflexione, inferiori^o quarti brachialis ossis sedi implanta- tus, quod non immerito rectum cartilaginosumque appellatur, ac^o unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præfens tendo, quæ ulnæ appendice articuloque brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersum obducatur, nullum exigit, sed cõmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamque inter manus ligamenta etiam recensse- bimus, circumdatur, & perquam ualide brachialis cum cubito articuli ligamenti connectitur.

Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, il- lius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unâ cum illius quoque capite instra- tum obtinens^o caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere^o enatus, obliquo ingressu ad elatius^o primi digiti flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & ra- dio exporrectus. Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatque brachiale ad pollicis radicem^o cõtingit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inferi putatur. Verum ubi^o musculus ab indice pollicem abducens, unâ cum duobus primum pollicis internodiis flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, atque latebens in postbrachialis^o ossis, quod indici præponitur, radicem inferi, internæque transuersi hic^o ligamenti sedi ualide adnasci. Duo bus internis alij duo externi respondent, unus ab^o exterioris tuberculi humeri radice princi- pium capit, ad latus eius^o musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pol- lice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurimum ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ul- næ proximam sedem obtinet, unde etiam ex^o posteriori ulnæ processu, qui humero adarti- culatur, hic musculus principij ducit, illi instratus^o musculo, qui hinc quoque originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaque tertius brachialis musculus^o prodieris, hu- milliorem exterioremque ulnæ regionem amplexatur, inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachialis ap- propinquat, in teretem finit^o tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processum stilum imi- tantis internum latus exculpro, innititur^o transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obducitur. Quum primum ligamēto superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis^o ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur. Alter exteri- orum, qui ordine quartus est, latiusculo^o principio longè supra exterius humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam^o acutiem prominere. Hinc carnosus, & longa utcum- que linea prodieris, radio insertitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum de- generat^o tendinem, qui bicornis bipartitus ue statim ab ortu uisitur, utramque partem paulo mi- nus toto teretem gerens, est enim non nihil latior, quam profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo diffiti, recto tramite radio expor- riguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cõtendentes. quod quum peruenerint, inuicem iam magis magisque, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpro^o sinui incumbunt, & com-

& communi ipsius & illi^o musculo, qui pollicem uersus indicem euerit, ligamento circunda- tur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quam prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplius insertionibus^o implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter ue- ro in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unâ cum ter- tio, brachiale, si ambo tendantur, extorsum reflectunt, extendunt ue. Atque his auxiliatur^o mu- sculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inferi tunc docuimus, quum digitorum du- ces recensentes, hunc musculum in tota serie uigessimum tertium nominaremus: & ut his duo- bus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioque conceditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus la- xatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agitur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Con- stat itaque Naturam admodum in dūstriē, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præ- fecisse. Quandoquidem si uni flexionem commisisset, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circūuersa facilis laxaretur. ut uerò nunc habet, firma prorsus ac- tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit moti- bus, ac proinde alios creati tendines operæ precium esset, qui ad latera motuum opifices habe- rentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, illico quidem & obliquos bra- chialis motus adepti sumus. Cæterum præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in pronum ac supinum uersione adscripsit, peculiarem ab ea, quam secundario manus extremæ, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in pro- num supinum ue motum perfici, hætenus percipere licuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quæ sinui imponitur, oblongum quo- que, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeo ut eiusmodi ossium ar- ticulus consurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi ob- seruauimus, neque perfunctorie pendendam^o cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, in stat interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulatio- nem propemodum soli radio ferendam esse acceptam. quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Li- bro de Ossibus, in quo^o processui styli imaginem exprimentī nimum fauens (ne dicā Naturæ opera destruens) præter omnem rationē, illius processus beneficio, manum extremā in latera obliquaque agi protulit, parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cōstructionem obtinisset, non solum motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in pronum & supinum mo- tus cōducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundario in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille ue contra- hatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderit, hæc illum finxisse, ima- ginatumque citius, quam in selectione perspexisse (ut alia in Libris de Usu partium pleraque) animaduertes.

Musculi
motus.

Brachiale
proprio motu
in supinum &
prorum non
agitur.
Lib. 2 de Part.
tum usu.

Libris de V.
su part.

DE MUSCULIS RADII PRONVM ET
supinum constituentibus. Caput XLV.

IN presenti memineris eorum, quæ de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijque & ul- næ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri ne- gocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulna, in pronum supinumque circunducatur, & quo nam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessario se- quatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extre- mo articulatur, ac secundum reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæ pre- cium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui au- tem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occupant. inte- riores radius in pronum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellant. Interior, qui d 2 radij

Quatuor ra-
dium peculiari-
ter agens
musculi.
Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est, hinc carneus, ad anteriorem radij regionem transversim procedit, ipsi carneus adhuc inseritur. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transversas, exulna nimirum in radium recta conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnæq; intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorem radij ulnæq; sedem complectitur, & ad amissim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit, deinde tam latus uisitur, quam longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipso medio spissus extuberansq; observatur, instar pulvinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendinibus substratus. Huius musculi fibra, radij partem quæ brachiale spectat introrsum trahentes, radium in primum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisse, cubiti pars brachiali præposita, minime levis, carnisq; expertis mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum anteriorem interiorem parem effingere nequiuisset, ualidiorq; motu hunc, quam interiorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatus, quam musculi bifido tendine brachiale extendentis caput constitit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumq; est, longè supra exterius humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusq; apparens, radio insertitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uero ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranae modo latescens, radij appendicis superiori regioni inseritur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorem radij partem, quæ brachiali committitur, in exteriora trahens, radium supinum efficit. Cæterum musculi, superiores radij finem humero proximum in primum supinumq; decedentes, in hunc modum habent. Interior ex interiori humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnæ latere, quæ humero articulatur, carnea ualidoq; principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem conscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usq; radij longitudinis exporrigitur, radijq; superiori regioni hic ualidissime inseritur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui inseratur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intro radium ducens, illum constituit primum. exterior, qui peculiariū radij musculorum quartus est, ductu figuræ nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articuli circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processu, quem *ἀντὶ τοῦ ἰσχυροῦ* Græci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionē applantatur. huius tamen insertio non æquæ atq; interioris neruosa est, neq; adeo in radij longitudinē producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaq; quem postremo recensui, superiores radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Cōstat igitur totū radij os, internorū musculorū beneficio primum, exteriorū autem supinum efficit: ac deinceps radij ope, summā manum eisdem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITVM FLECTENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi
aut 5, aut 4,
aut 3.

VE M A D M O D V M radius sui cum humero articuli beneficio primum supinumq; constituitur, ita quoque ulnæ cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensioniq; famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendiq; queat. Musculi uero horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariō tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauerō, subnectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubiti mouentium musculorum figmenta Secundi de Vsu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abunde (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Martē refelles, stupens profecto, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distantibus enascitur principijs: unum quidem exacte nerueum, & ad amissim teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulæ, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub ligamenti humeriariculi continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuq; uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim celato. Alterum prioris musculi principium, a radice interioris processus scapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem distinctum, sed duplicem substantiæ speciem exprimens, & dicto nuper principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim pars, ab apice processus initium ducens, exacte, ut exterioris musculi principij, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodicens, carnea lataq; uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnea pars interioris principij, ab interno scapulæ processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem hæc asperitas ad radicem eius sinus, quem externus musculi præsentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeo ualida interdum mihi apparuit, & carnea illa interioris principij pars adeo procera uisa est, ut proprium musculum a scapulæ interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uero hic anterior cubiti flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amissim teretis carnosiq; musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam præferens, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu subtensum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Cæterum paulò supra cubiti articulum, neruosior excarnisq; redditus, in robustum & crassum, & ad amissim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem, modicè latescens inseritur, non nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uero commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inæqualemq; admodum in radij superiori sine processum extrui diximus. Atque hæc primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quod liuidus comperiatur. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, præterea longè primo musculo breuior, multoq; iuxta humiliorem ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium sit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quæ transversa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuo ad internum insertionis latus modicè repit, non adeo altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubiti mouentium musculus enascitur carneo latoq; principio, quod bicornis est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeo ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uero in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si præsens obliquæ huius lineæ ductus, illaq; duo principij cornua tantum æstimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis nasci dicas, nunc me uerissime, & multo aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3. de Adm. mini. sectio.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latis musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia ageminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cõferantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præsens itaque musculi hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorque efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissimẽ adnatus, ex ipsoque exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousque cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaque substantia in tota anteriori sede integrens, ualidissimẽ articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimẽ repræsentans. Cæterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratẽ horum musculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumque rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professori principis gratia, quas nunquam conspicimus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Vt scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utriusque musculi si mul rectam flexionem, ac in super singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longẽ in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis sectionibus, de horum musculorum dignitate usque sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uero extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendi cupidis sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uero ad clauiculam pectoris ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimẽ has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modis libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo post secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicies, summi rerum Opificis solertiã encomio celebrabis, quod huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerẽ mutuo ingressu, quem *γῆγλυμον* appellamus, committuntur, obseruabis: Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modo totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet, nisi forrẽ quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulũ instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactẽ protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoque & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costâ non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illi unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumque constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius intervallo firmiter adnatus. Iuxta in finem

Primi & 2
musculorum
munus.

Lib. 3 de Vsu
part. 2 de
Admi. sectio.

Extendentis
primus.

nanque sedem insertionis musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius alia ex humero inibi enata carnosus musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi manifestò arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costâ enascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adactus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimẽ in internum latus posterioris ulnæ processus inseratur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in hominẽ hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula enascatur, alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus enascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimẽ humero adnatus ab ipso principij sui uigore mutatur. Priusquam uero medium longitudinis brachij hic musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeò coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimẽ in externum latus posterioris ulnæ processus partim carneus, partim nerueus inseratur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiuentibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uero inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersectantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensio- ne cubiti indigent, tres obrigerunt musculi egregiẽ conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione cõspicitur. Cæterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costâ, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuentia obtinet, & deorsum tensus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur. Secundus huic subiacet, & ubi homini secundus enasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudo tantisper adnatus, quousque ualida insertione mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium liberos Galenus diligenter secuit: quamuis obscure interim, ne ipsius errorem animaduertemus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boetho dedicarat, reformaturus. Quamquam tamen suo exemplari, quod postea ad posterorẽ demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infeliciter ceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tendens aut
getur, quem se
cundum cõstiti
tuere licet.

Lib. 3 de Admi
ni. sectio.
Tertius ex
tendens.

Quomodo in
canibus cubiti
agites muscu
li habens.

In Galeni
Anatomica
Annotatione
nes.

Quismodi in
manu sint liga-
menta.

Ligamenta
anulorum mo-
do tendines
continentia.

Lib. de Ad-
muni. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hanc tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum^a inuolucra, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quae uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersae interiori^b sed quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio interno, duo unum eius generis expanditur, atque haec omnia eundem praestant usum, quo^c tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione^d unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hac prorepunt constringens, atque hoc latum est, & ceteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Ceterum in externis cubiti partibus quae brachiali articulatur, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At haec, si in superficie tantum spectentur, unicuique esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transcurrentibus tendinibus obductos. Unde etiam id in sex ligamenta, perinde ac ceteri Anatomi, distinguimus, non sane quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quos reperire anulos. Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnae radij^e sinum refertur, quod non^f tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non recte arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is^g musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruum digitum praecipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnae illi^h musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soliⁱ radio proprium est, eos amplectens^j tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est, ille enim à^k musculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere. Quintum bicorni^l tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus indicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeo ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim sextum^m tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum haec ligamenta ad amissum perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter haec ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq; & huius membranae ligamenti ue naturam inter dissecandum ad amissum didiceris, id quoque in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriae musculorum membranae modo. Ligamenta quae ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à ceteris articulis ambigentibus ligamenti sortita. Membranae enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quae mutuo in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quae non orbiculatum ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quae, ut diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita haerent, atque haec ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idque potissimum in illorum ossium interuallis, quae

quae in secundo ordine reponuntur, quibusque postbrachiale coarctatur. Quae cubitum seu radium ulnaeque brachiali colligant, membranis reliquorum articulorum ligamenti respondent. sed ab apice processus stylium imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & ceteris magis cartilaginosum, unum tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissime cum usum, quem Galenus alteri ascribit, uanum esse commonstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamenti ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissime tibi in memoriam reuocanda uenit ea^a cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quae ualide etiam ulnae ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nata inseritur. Per totam longitudinem, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum^b ligamentum habetur, ab acutiori ulnae^c linea in radij^d lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut plerumque ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique prorepantibus. Huius beneficio, praeterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso^e musculi etiam nonnulli suorum principiorum robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membranis ligamentis perinde ac ceteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnae cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnae Natura commisit, quae similiter articulum in circuitu amplexetur. Praeter haec ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo^f ligamenta, quae in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quae interdum in tantam perungunt crassitudinem, ut quum musculi caro ipsis subit, liuorem quendam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur^g musculi, pollicem à ceteris digitis maxime abducens. Praeter hunc^h musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranae crassitiam adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idque admodum clare, qui cubitum extenduntⁱ multo ante ipsorum insertionem, quam in ulnae posteriorem processum moluntur.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET
ligamentorum manus, ac dein quot quaque sede reponantur
musculi. Caput XLVIII.

IN praesentia brachium id cum scapula deprimendum est, quod ad manus musculorum administrationem, quum thoracis aggredieris musculos, aliquò reloandum praecipit. Priusquam uero sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoria reuoca, quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcumque illos numeros, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè ceteris digitis admouens, tertius qui minimum à ceteris ualidissime in latus remouet: postremo^a quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicem obliquo ductu aguntur. Internam cubiti sedem octo musculi occupant, quorum^b primus latum educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundum quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertium quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radium in pronum ducunt. Si uero musculum, tertium quatuor digitorum os flectentem, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autem cubiti regione nos decem numerauimus: tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducunt, unum qui pollicem ad indicem magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximè, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinum ducitur. Si uero illud principium, quod ex ulna nasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera indicem praecipue, & medium digitum, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratum esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Ligamenta
musculorum
constitutionem
subueniunt.

Quot musculi
in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

cipium iunxeris, uniusque musculi loco habueris, octo erunt, nam bis unum, ubi nos duos con-
 tituimus, recenses. In anteriori brachij sede duo flectentes cubitum sunt, in posteriori au-
 tem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pau-
 ciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accu-
 ratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia
 secundo didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectio-
 nibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii unguis
 cognosci possint, per pauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac prælectione qua-
 draginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, nego-
 cijque difficultatem, & me unica ostensione nimirum multa aggredientem incusent. In hoc ta-
 men, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus à Galeno dissen-
 tiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis in doctiores transcri-
 bant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quam à ple-
 risque accipienda erunt, describere neuiquam grauior: unumquemque amice monens, ne quis
 huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateque probato fidem præbeat, nisi
 accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idque non semel inspexerit. Porro hanc, brachio
 eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.
 Primum cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per-
 feceris commodissime, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exteriora
 sectionem duxeris, quæ cutem membranamque carnosam diuidat. Dein ad cuiusque digitila-
 tus alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa
 cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc
 relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues excoriant.
 Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione
 cutem nunc liberatâ ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, refecabis. hæc namque latefcentis ten-
 dinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uero tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito,
 totam cubiti sedem paulo minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè
 adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum
 enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quæ ipsos di-
 rimant, intuearis: quum tamen mutuo prorsus disjuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones
 secundum dictas modo lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentius,
 quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminere. Cæterum ut latefen-
 tem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius mu-
 sculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectio-
 nem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum mo-
 lieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublati organo liberabis, & cultello transuer-
 sim ipsi subiecto, & sinistra manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius ul-
 que caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digi-
 tis absciccare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione,
 qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa
 sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam
 hære finis. Quum uero id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum inter-
 cedens, qui tanto diligentius quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute diri-
 mit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ
 carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissime commissum ostendit. Examinata cute, mu-
 sculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere sines latefcentem tendinem, à subditis
 quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uero aliquando uisum
 fuerit, tendinem unâ cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem se-
 paras, unâ cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quam-
 uis non adeo, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse
 uidetur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculo-
 rum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum in-
 cubere uideris, præsentem musculum deesse cõjicito: quod sanè non infrequenter tibi occur-
 surum scio. Nō quod negligentia illum præteriturus sis, uerū quod prorsus deerit, eius uicem
 tunc supplente inferiori, interdum etiā superiori brachiale flectenti musculo, aut transuersi
 in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaque omnia
 cute libera sunt, unde etiam & quosdā extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi
 possis,

In brachio.

Sectiones per
clauis negli-
gentia.

Manus exco-
natio.

Musculi la-
tescentem ten-
dinem educa-
tis administra-
tio.

Lib. de Ad-
mi. sectio.

possis, cum uidelicet qui pollicem à reliquis digitis remotissime abducit, & deinde duos pri-
 mum ipsius internodij flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis
 maxime abducitur, & exteriorum primum eius digitus os flectentium dissecare liceret. At op-
 portunius feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque
 ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo bra-
 chiale flectentes, quos rectissime primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem ag-
 gredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulso eleuaueris, ac deinde transuer-
 sis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam
 ipsorum ferè naturam mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite abscicto, & muscu-
 lo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
 aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali non est abscidendus, uerum aut
 musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale ue-
 nit refecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus di-
 gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum
 etiam omnes, quorum latera non committit nervosa illa membrana, quæ communis ligamen-
 tum unere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius an-
 te brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum ligamentum re-
 ctâ est iniiciendus, ut huius acie antrosum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ra-
 tione secundum indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides,
 mentem accommodans, ne hæc prorepentes tendines lædas, quod optime cauere, dummo-
 do cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tri-
 bus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum
 naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quo-
 uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo appre-
 hensio, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius
 tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertio-
 nem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem
 reposito, eius caput trahendū uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisque, qua ratione primo
 indicis articulo in flexu secūdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersi adhuc ligamen-
 tis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorum digitorum,
 ac cuiusque tendinis insertionem & perforationem, qua subditum transmittunt tendinem, notatis,
 musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris,
 propendere à digitis sines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodij flectit, suo
 capite liberabis, quod nonnihil occultatur sub musculo, superiorem radij partem in pronum du-
 cente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cōducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines
 attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines produ-
 cens, ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habe-
 tur adeo, ut utrumque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secūdi
 musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ ligamento assumit (quod inter ra-
 dium & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuuium est) uniuersum musculū ex brachialis
 sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
 tamen est, ne quum eos attollere studes, gracile musculum singulis tendinibus exporre-
 ctum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad ter-
 tium usque articulum secūdi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaque hos ten-
 dines primi musculi tendinibus traici atque in tertium os inseri uideris, utrumque musculum in
 suum locum reponito, examinaturus num secūdi musculi tendines primū digitorū os flectant
 soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muscu-
 lorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis reseccto, secundum in
 brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuntur, gracilium
 musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis
 subseruientem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodij duces, ipsius tamen trans-
 uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale
 flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis in-
 dicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum muscu-
 li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, do-
 nec & horum oppositos uideas, opportuniùs seruabuntur. In præsentia itaque ad externam
 cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si unum
 essent,

Primi & se-
cundi brachia-
le mouentium.

Primi digito-
mouentium.

Secundus.

Tertij digi-
tos mouentium
administratio.

Transuerso,
rum ligamen-
torum in exte-
na cubiti sede.

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separe statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse

Tertij brachiale mouentium.

*Decimo octauo
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.*

*Decimono-
uim administratio.*

*21, 22 digi-
tos mouentium, et
dein eius qui in
illorum descri-
ptione 23 nu-
meratur.*

*Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mo-
uentium admi-
nistratio.*

*Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitos
pollicis adduce-
ntium, et alio-
rum extremitat-
manu occupan-
tium.*

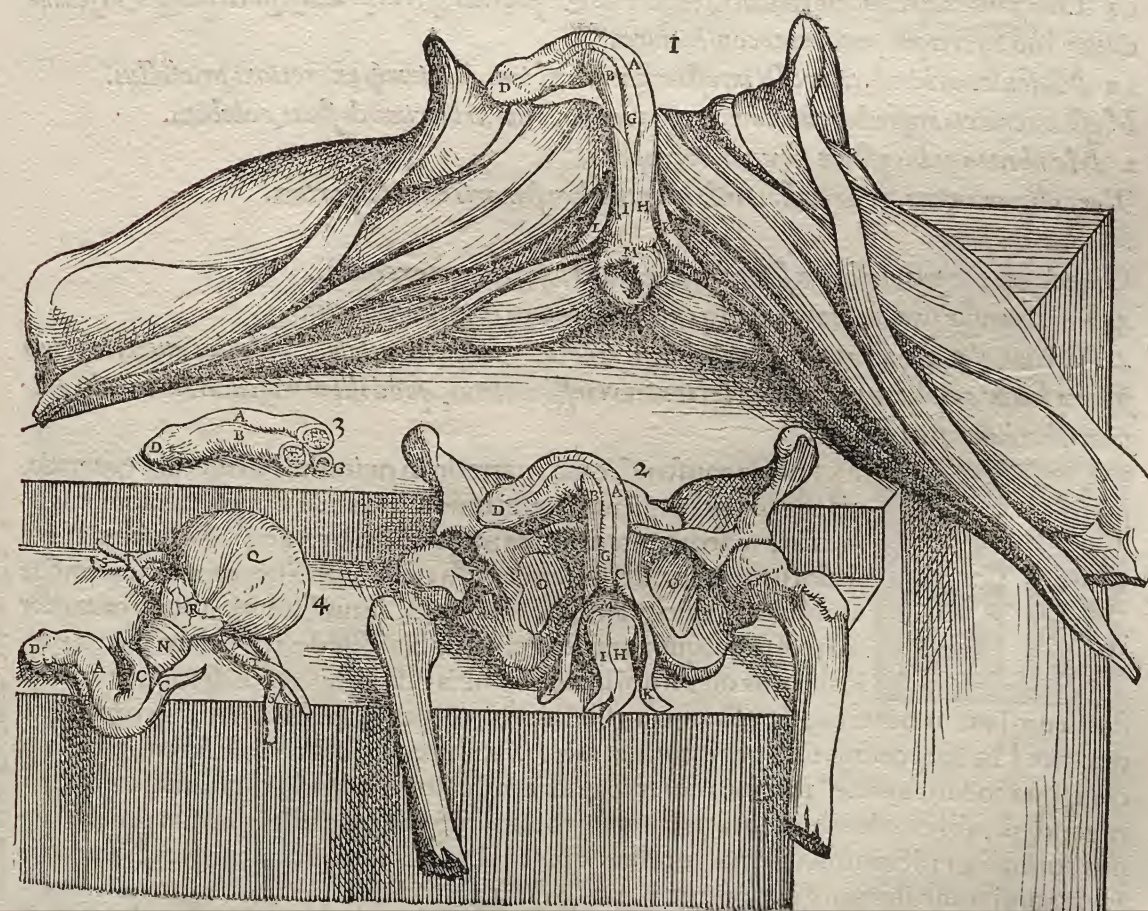
*Ligamento-
rum reliquorum
administratio.*

potest, qui postbrachiali ante paruum digitum inferus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accuratè
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, quique parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissecueris, illi postmo-
dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandè brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subsecutè iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuulsus, ab humero quoque rescabis, nunc sedulo animaduertens, num in
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inferantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipue extēdit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis absecans, nisi & modò subsequenter ad insertionem usque deduxeris. Occur-
rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiale propin-
quius obseruandū uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissim nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multò accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguium usque radicem resecis,
qui pollicem euerit, aggredieris, ab ulna itaque reliqua tertij principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem euerit, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
una cum reliquis à digitis reijciuntur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prorsus
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic
itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum agētes,
qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum ca-
pite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriore cubitum flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorem latitat, non tamen adeò impensè, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.
Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extremitas
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles ena-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexerit. Dein-
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum
octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, of-
fisculorum usum, quæ à semini similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidè fabricata, ut qui
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, istamen firmitus esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossi-
bus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longe diligentissime brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro, sty-
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut una mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapula collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab inte-
riori scapulae processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intuitus fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero densus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secundum
animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex-
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut simia prius spectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & relectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctum tramitem dimoueri queat, quod quum in articulo solis ligamenti hærenti, & iam pro-
pmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uesti-
to: Vtamen hæc omnia exactius rimaris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil utilius sese inspicendum in tota refectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatomie mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV la, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

P R A E C E D E N T E M paginam occupans tabula, quatuor complectens
figuras numero insignitas, nō hūc tantum Capiti, uerū etiam alijs plerisq; utilis erit. Ne ue
rō deī pluribus praefigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

- 1 Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinaeum, seu inter femineum directo,
ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testi
bus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; abscētis.
  - 2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur,
ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appen
dent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere sinximus, ut penis
corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pu
bis ossibus stēctitur.
  - 3 Tertia, penem transuersum dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coarctatus,
& cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.
  - 4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uescica hic exporrectum, ut proprius uesi
cae ceruicis musculus intueri possit.
- A, B** 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.
- C, D** 2, 4 Duorum penis corporum exortus.
- D** 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij praeputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur,
non dignantes.
- E, F** 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.
- F** 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quae orbiculatim fungo
sam substantiam complectitur.
- G** 1, 2, 3, 4 Uescica meatus, urinæ seminiq; genitali communis.
- H, I** 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab
eorundem principio dependentes.
- K, L** 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secun
da uerō ab insertione pendentes conspiciuntur.
- M** 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, faeciumq; excretioni praefectus.
- N, A** 4 Uescica ceruicis musculus, urinam, ne praeter nostrum arbitrium defluat, cohibens.
- O, O** 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.
- P, 2** Teres ligamentum, a coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.
- Q, 4** Uescica corpus.
- R, 4** Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
- S, S** 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina & renibus in uescicam ducitur.
- T, T** 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uescica ceruicem ei aculantium. Musculos autem in prima
figura femur amplexantes, characteribus non insigniimus, quod illi in musculorum tabulis dili
gentissime annotati fuerint.

Penis consti
tutio.

T 1 penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generatio
nis organa persequetur, opportunē referenda ueniet, nihilominus ta
men in praesenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad mu
sculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq; praeter cutem qua
inuoluitur, duo grandia, & neruea, & intus spongiae modo caua effor
mat corpora, quorum dextrum a pubis ossis dextri sede enascitur, pau
lō inferius quā ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uerū
sinistrum latus modicē exporrectum, cum sinistro coit corpore, a pubis osse sinistro principiū
ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; haec corpora ad inferiorem ipsorum se
dem, qua coeunt uescicae meatus sibi toto ipsorum ductu ad glandis usque radicem subna
rum exiunt, ubi canalem hunc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus cor
pus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro audietur es prolixius. Nunc enim
ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundē sufficiunt. Ab anteriori itaq; se
de anularis musculi, quem recto intestino ut excrementorū praestitit egestioni obnatum esse do
cebimus,

Primi duo pe
nis musculi.

cebimus, duo carnei nascuntur musculi, illis prorsus similes qui a pectoris osse ad os u refe
rens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuō committun
tur, rectaq; sursum in priora ad urinarij meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum a
scendentes, eius meatus lateribus inferuntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil di
gitorum modo amplexantur. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendi
cis paulo inferius quā penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et
oblique sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanēs, sui lateris cor
pori non procul ab exortu inferitur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu tra
hitur, hinc & erectionis quandam uitam, praeter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens.
Quoniam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ
seminisq; meatus ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu
restrictus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eia
sculatione (et si urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi infe
riorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tērigine totus meatus occlu
deretur, quod ipsius superior pars a distentis corporibus adeo pertinaciter huc illuc allicere
tur. Porro, ut musculos hos commodē aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quae adhuc re
liqua est, relumetur, ac distentis quāmaximē possis femoribus, orbicularem sectionem inani
ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humi
dum) diuidas. Deinde longam sectionem per futuram in penis inferiori sede ac scorto conspi
cuan in cute per perinaeum (quod inter femineum alij uocant) molieris, quae ad anteriore usq;
orbicularis lineae sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc in
de a subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese abscēta cute offerunt, paruo
cultello a suis exortibus liberatos, ad insertionem usque perduces, non per transfennam singu
los seorsum expendens, cum calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; no
minē hac sedem non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exa
ctius, quo minus aliquid a Galeno de his proditum habemus. Quādoquidem locus in quo il
los in opere de Administrandis sectionibus profecutus est, una cum quinque & dimidio eius
operis libris in curia temporum intercidit, una cum ipsius de Musculis peculiaris libro, in qui
bus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam
prorsus sperandum est, in Bochara Persiae ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus,
hos libros omnes aliquando non inuidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicen
na etiam illis libris destitutus, Orobasij dantaxat operibus usus fuerit, ē quibus uerboten
hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uidetur.

Tertius &
quartus.
Musculorum
officium.
Administratio.

DE CERVICIS VESICAE MUSCULO,

urinam, ne praeter arbitrium ex uescica profluat, inhibente.

Caput L.

H V I S musculi effigiem in uiris quarta figura a tabula praecedenti Capiti praeposita
commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figurae
ad characterem p. Muliebris uerō uescicae musculum proponit uigesima quinta libri quinti figu
rae γ. Quod autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eisdem figuris pa
ginas occupandas minime duxi.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

44. fig. cap.
49. Q.
b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

D uirilis uescicae finem, ubi in collum ceruicem uel terminatur, glando
sum quoddam corpus ipsi obnafei, quintus liber declarabit, qui etiā uni
uersum meatus ductum explicaturus est. Musculus autē iam nobis pro
positus inter glandosum id corpus & reflexum constitit, quē uescicae cer
uix sub pubis osse primū molitur. Musculus totā ferē hāc meatus sedē
orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi
rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus inter
textus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quā inferius. Atq; ita in uiris habet. In
mulieribus uerō, quarum uescicae ceruicis eiusmodi corpus glandosum non adnascitur, mu
sculus totum meatus ambit, qui a uescica corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul
a pudendo subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam
tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris praestans. Primariō enim in hoc
ipsum Natura condidit, ut meatus uescicae praecideretur, obstaculo futurus ne transuersa uesi
cae fibrae motu suo naturali urinam praeter nostram uoluntatem excernant. Operae precium
enim

Virilis uescicae
musculus.

Muliebris.

Musculi u.
sus.

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præstare uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanaret: atque id præterquam quod foedissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauatur, etiam citra hominis impetum propelleret. Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicæ fibrarum uel pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus^a ab dominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uero urina effluxit denuo musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret protrudens. Relinquuntur autem tres quatuor uel guttulæ, quæ emissam iam urina promanare solent. Atque hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quod uero ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquid (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodque is præcipuus ipsius sit usus, nequo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamque comprime diuim laxat, eo liberius reddit meatum, qui apertus & amplus maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsionem dum urina profluit quoque intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustior meatum reddens, foelicioremque urinæ excretionem uitians. Nec profecto aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arcuaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatus angustiam & longitudinem uarijs circumactibus iunctam, refellit mulierculari urinæ meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usque, quam in uteri ceruicem molitur, arcus sit, breuis tamen est, & recta deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Cæterum ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unà cum sedis musculis aggressurus.

Lib. 5 de Vfu par.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

- RECTI intestini portio cum suis musculis à corpore resecta, quæ reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
- A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesima secunda.
- B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
- D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissa.
- Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.
- E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur præcauens.

Musculi sedem assollentes.

AVDATA nunquam satis Natura recti intestini extremo musculos largitur, qui in seculum excretionem protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuollunt: dein alium dat musculum, qui intempestiuam inuoluntariamque excrementorum egestionem prohibet. Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnosissimi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamentis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaque demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, extimæ ipsius tunice inserti. Præsentis musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum portio radici quoque penis, mulieribus uero uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cumque uero sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedem ilico ab excretionem sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur uel abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arcuantibus spiritumque continentibus musculis. Cæterum illis qui animum sursum ducunt musculis nullus est regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit. sciebat enim interdum à musculis octo abdominis unà cum septo transuerso,

uerso, sedem adeo propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat reuelli. Ab horum fine^c alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas uel adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quæ autem cuti (ut laborum musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus^e meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uero ceruicis uteri principio. Quamquam etiam^d duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit interuentu, peni committatur. Cæterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis faciem finem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus^f ligamentis à sacro osse incoxendicis os pronatis. Præsentis musculus non adeo, atque medentium uulgos arbitrat, breuis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur. Quod non perfunctionem ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrementas, quas *σχεκώματα* & *κονδυλώματα* Græci appellat, subinde præscindere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus non ita promptè in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circularim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut tēpestiue dum aut mole, aut uitata quapiam qualitate hominē excrementa molestant, musculus hic laxatus instar fidi ianitoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicæ meatum^m amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli *σφιγκτήρες*, quasi dicas constrictores, appellarunt.

Musculus orbicularis in recto obducitur.

COLLI VESICÆ ET ANI MUSCULORUM administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo^a quæ internæ pubis ossis regioni obducitur, cultello aut nouacula liberare adeo conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hæc committuntur, mediocris negotio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora^b initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quam plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admittim tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscendant, occasio erit. Quo uero remotius ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbere, in mensæ latus acutum uel os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeo iacet, ut etiam^c musculum uesicæ collo obductum promptè animaduersurus sis. Vt autem sedis^d musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruicæ à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis admodum operose omnia uasa uinculis ita intercepte possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessario incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summe conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Operæ precium nunc foret, ualidius adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicitur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculus tendo hoc sibi priuatim uendicat, quod anteriori tibiae sedi ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequae descendentes. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeo obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum musculum longe obliquius duci, quum is scilicet ab ilium osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde musculus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum namque similiter atque hunc a coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Unde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit, quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum latus inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiae hac tractam ansa, retrorsum sursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.

Quartus.

Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extorsum circumuerti. Quartus musculus non aequale latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij externum latus non nihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod a Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus a coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extremum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Caterum principium quarti musculi paulo sub exortu primum efficitur carneum, exacti musculi formam multo quam tertij crassiores referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris media longitudine superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosa hic ex se more pronata ipsi ubi tendine uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hic oriretur musculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuo crassescens carni cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protensus exteriori parte admodum neruosus, insigni tendine fibulae implantatur, ualidam insertionem in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, qua tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut apte ac tuto ueheretur, priuatim exculpsum. Caterum siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enuumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunius statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illi ego reperi describit. In simijs enim a femoris osse nascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Unde etiam Galenus illum perpetuo latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculum praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimum collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, corum quae in libris de Visu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturam exactissime propter cursorum illi, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cognoscens. Verisimile enim est, Galenum illo cursoris symptomate allectum, sedulo huius musculi naturam in simijs perpendisse, atque tunc (ut sane debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulum attinet, motui a natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepat.

Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

Quem Galenus quintum recenset, deinde quatuor quintus sit.

Porro quintum musculum Galenus recenset, quem a coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quarti principij assumere testatur, quaeque non in tibia anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerum ad femoris caput & musculi tibiae principium, parte interna inferi, & simul ligamentum articulum circundans apprehendere. Praesens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Visu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hunc tibiae sensim in exteriora circumuerti, ac motu

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequale ualido. Secundo autem de huius musculi functione differens, inquit: Si hunc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introrsumque ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo post subiungit: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris surae musculi insinuatum, ut dixi, tibiae flexum autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verum coacti sunt hunc poplitis flexuram autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuatum, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quam a tibia musculis ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huius modi sane Galeni sententiam colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excelluit, quaque passim gloriatur, fidendum sit, & quam belle ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quamque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendum foret. Sed age ceptum negotium absoluamus, summa Galeni auctoritate ob oculos perpetuo uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput a coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est musculus, quem hic Galenus praeterijt, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principium hoc carneum autem, maximum mole constituit musculum, qui priusquam mediam femoris superat longitudinem, gracilior fieri incipit, adeo ut paulo supra inferiora femoris capita in teretem finiat tendinem, pro musculi portionem nimis quam gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inseritur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi connatu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot herere scimus. Verum anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connata est tota ea musculosa substantia, quae antea rursus quam huius musculi initium, a coxendicis ossis appendice ad pubis usque osium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensebo, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculum tibiae flexionis autorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quam nobis modo musculosam substantiam nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primum enumerat: quinti autem tibiae motorum Galeni musculi uice, illum quem tendinem in interioris femoris capitis radice inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere mauis, illum eundem musculum et primum femoris motorem, & quintum tibiae perperam constituere. Vt cum uero statueris, inter dissectandum Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicias, nunc quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes recitari debeat. Mihi quidem pro quinto femoris motu duce habebitur, modo uix annuati illi uel obscurissime proprio motu tibiae mouere, & nullam mentionem dignam in sectione ab huius musculi tendine in articuli genu ligamenta moliri. De musculo autem in poplite latitate, ad reliquorum tibiae mouentium enarrationis calcem, nonnulla priuato Capite subiiciam, in praesentia ad Galeni sententiam & numerum sermonem, ut cepti, accommodans. Quum itaque quintum Galeni musculum non inter tibiae motum duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintum sermoni ego illi addam, quae paulo ante a Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti a Galeno enumerati musculi, aliud neruosum principium enascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originem ducetia, tertium

In de Admi.
ni. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter nervosum est, & nisi aliquousque sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exacte carnosus uisitur, quamquam interim posteriori ipsius sede (ut paulo post dicam) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum praefens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem reflectitur, & simulatque elatissimam tibiae partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiae partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primum, secundum & tertium tibiae mouentes musculos ipsorum tendines porrigere relatum est. Verum quinti huius musculi tendo non aequè deorsum atque tertij musculi tendo in tibiae prorepat. Vix enim tibiae appendicem praetergreditur, sed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti sinus quidam oblongus accidit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediam usque femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & musculi tertij gratia incisus uisitur. Is namque sinui incumbit, ipseque sinus illius moliacurate congruit. Ceterum quum huic quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cum tertio sit, etiam una cum illo tibiae flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internum femoris caput insertionem uel obscurissimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flexeretur, & minus obliquo ductu quam tertius donaretur, forte nihil obstarer hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritate protulisse: qui etiam suis simijs nimium confusus, alios dissectionis professores non semel immerito insimulauit. ^{Sextus.} Sextus musculus eo accuratius uenit inspiciendus, quo rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A latere enim externo primi musculi ab ilium ossis spina enascitur, intus acutum carneumque caput obtinens, quod muris lacertae uel modo latefcens, deorsum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi uersus caput id seu musculi angustior redditur, & priusquam magni exterioris femoris processum perreperit, non amplius carneus conspicitur, adeo ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quam longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carni exacte musculi formam representans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latae membranae in conspectum uenit, aliquousque coxendicis articulum amplexantibus musculis obducta. Quum uero membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exteriorē cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiae sedem et externum illius latus inseritur. Ceterum ipsius membranae, seu tendinis, utcumque appellare lubet, non eadem undique est crassities. Tota namque pars, quae anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque haec tanto tenuior conspicitur, quanto interiorē femoris regionem uicinius accedit. Ea uero membranae pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accurate lati tendinis speciem exprimit. Huius fibrae recto tramite, quousque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inferantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiae extendere dicuntur. Praefens namque musculus extendentium numero uenit ascribendus, quamquam insignem usum femur ambientibus musculis etiam praestet, transuersi cuiusdam ligamenti omnes, quos amplectitur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permutentur) continens. Atque eiusmodi membranae uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circulatim obnasci, prius insinuauimus. Quam uero perfunctorie Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim hic in libris de Usu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiae extendentium classē illum non reposuerit, & quia quarti praescriptae orationis musculi ortum sermone addiderit. Si enim simpliciter, ut de ceteris musculis loquitur, quarti insertionē et motum expressisset, arbitratu fuissem hunc sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiae abducere tradidit. Quod sane hic musculus, si sit ipsius ductusque spectes, praestaret, modo tibia uel minimum in latus ageretur. Verum quum explicatius de quarto musculo locutus, eius originē sermone addidit, liquidò Galenus comonstrat sextum hunc non proponere, quandoquidem hic non ab appendice coxendicis ossis cum tertio, quarto et quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipse tamē innuebat, ab extrema sede ossis coxendicis abducentē musculū exoriri affirmas. Adeo sanē, ut lateri cogamur, hunc musculū Galeno in praescripta oratione incognitū fuisse, & quem

& quemadmodum falsos tibiae motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse. Tres qui adhuc enarrandi super sunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerū quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiā qui adhuc reliqui sunt, sua serie agrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis cōsultius uidebitur, omnes dissecturi. ^{Septimus.} Septimus itaque neruea lataque & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processus in orbem amplexus. Origo haec statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico a femoris osse abscedens, illi insternitur musculo, quem octauum nominabimus. Is namque aliqua sui portione huic septimo subtenfus in causa est, quominus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur, paulo supra molam aut patellam in amplum tendinem desinens, quem octauus musculi & noni tendinibus commixtus, simul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiae sedem inferi audies. Quamquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualide sexti musculi permiscetur tendini, qui praeter ceteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui nonus omnium futurus est. Quotus uero ordine iam septimus musculi in praescripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluerō, ipse augurabere. ^{Octauus.} Octauus musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineam, cui maximus totius corporis musculus, seu femur mouentium quintus, inferi docebitur. Deinde in ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, posteriore quoque femoris amplitudinem occupat hic musculus non integit, cuius principium a femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adactum, a femoris quoque magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non inepte diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uero magno illius processui ferendum esset acceptum. Vt cumque sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeo ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uero magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo patellam, si cui paulo post dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine ē directo semper illius carni semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quam quā septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundum femoris longitudinem in anteriori ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars ē directo lateris exterioris eius sedis femoris quae anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus una cum octauo sinum efformant impenitē liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molae seu patellae iniicitur. ^{Nonus.} Nonus (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) non ex femoris osse enascitur, uerum ex illius ossis tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxendicis ossis acetabulū prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus principium nerueum acutumque assumit, quod deorsum recta in femoris anteriora descendens, lacertae murisque formam adipiscitur, carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uero nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, arctior graciliorque sensim efficitur, ut multo supra genu articulum in tendinem finiat, utcumque amplum, sed tenuem: qui recta patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilaturatur, tendinibus septimi & octauus musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualide, atque septimi & octauus musculi tendines inuicem, conascitur, quandoquidem transuersis, quae nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, a subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiae sedem auelli potest. Vt cumque sit, hic ex tribus postremo enarratis musculis, unus tendo conflat, cui patellae corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellae tendine non obducitur, praeter interiorem ipsius superficiem, quae laui cartilagine incrustata, sinui inferiorum femoris capitum respicit, mutuoque ingressu

ingressu cum illo responderet. Quum uero tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoque humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissime in anteriorem tibiae sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uero simijs non aequè arctatur, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibi inferius multo, quam hominibus, inferitur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibia implantati, membranosiores latioresque quam hominibus obtrigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissime, qui omnes propemodum teretes tibia mouentium musculorum tendines, ac si lati amplius essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundum & tertij loco in praescripta ex tertio de Usu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modò neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulo administranti asces. Quod non solum in nouem enarratis tibiae motoribus obseruabis, uerum etiam in musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

NOUEM TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiae mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrum os adnexum fuisti. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usque tibiae longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carnem membranam diuidens. absque omni enim arte cutis cum carnea membrana laniorum artificio ad mediam usque tibiae longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quae anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque quae posteriorem sedem integrit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsumque mota, tendinis insertionem & musculi quoque originem intuearis. Vbi originis locum inuenieris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina absceabis, & illam digitis attollens, ad tibiae usque totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquens, quo postea ipsius functione rectius innotescat. Post hunc primi musculi caput ab anteriori summaque ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negotio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, quae id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committetur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam nonum aggredi licet, uerum commodius feceris, si uerso crure illos qui à coxendicis osse oriuntur, prius administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processui potissimum inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Alias enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Cæterum ut exactius uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem seiunges, ut caput mutuo incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hinc adhibebis, num tertij musculi caput ut ego dixi, quarti insternatur, num uero tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quoniam pacto è regione illa inuicem magna ex parte stuentur connascanturque. Quod ubi praestiteris, utrunque à coxendicis osse absceabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uero quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulo attendendum est illi carnosæ parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perducatur. Iam quintus Galeni musculus erat dissectus, uerum noster ipsi incumbens sese adeo manifestè offert, ut ad-

Sexti musculi
administratio.

Eorum qui à
coxendicis os-
sis appendice
enascuntur.

Tertij &
quarti.
Lib. 2 de Ad.
mi. confectio.

Quinti.

ut admodum Naturæ artificium admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpit, ut tertius musculus, in illo repositus, unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit, quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In praesentia quintus Galeni musculus se ad amissum in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verum quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quamquam nihil etiam prohibeat ipsius capite neruo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis quæ sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Ut simul & huius, & carnosæ illius partis insertionem ortumque intuearis, num ego haecenus uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, noni musculi principium altius nonnihil inter quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ sinui octauo & septimo musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortum ab osse sedulo derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usque liberabis. Octauum uero operosius à femore deradere conuenit, quum undique ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usque abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæ precium feceris, si singulorum musculorum motum expendere, quod pari ratione atque in alijs musculis praestitueris, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attraxis. Verum hic tibiae motus propter frequentiam in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia abscecto, & tibiae carnibus quam possis examullum citra horum musculorum lationem adeptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immerito secus atque alij omnes senserim discas. Neque sanè pedem cum tibiae carnibus adeptum esse, fat est: imò nihil aequè conducet, atque omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs AnatOMICIS in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intubere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemque tibiae immoto femore, aliam nullā moliri cōspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia praestet, quum tot carnibus undique femur circumuehitur. Porro extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

q. 10. tab. 6.
cum 5. 7.
r. 12. tab. 4.
s. 4. tab. 8.
t. 4. tab. 7.
u. 12. s. fig.
ca. 29. s.
x. 5. tab. 11.
y. 5. tab. 11.
z. 6. tab. 11.

Noni.

Septimi.
Octauo.

DE MUSCULO IN POPLITE OCCULTO

to, qui non rectè Galeno præcipuus tibiae flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Ad.
mi. sectio.

INTER tibiae motuum duces Galenum, quendam musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modò autem qua sede is contineatur, cuiusque formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamentis itaque femur tibiae cōnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamenti persequar) unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaque posteriori parte nerueum musculi principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriori genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamento regione prodit. Hinc uero principium id carnosus adactum fibris, admodum oblique deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quam ampliorem. Finis enim huius, seu insertio iuxta radicem appendicis tibiae ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeo ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquus quoque molitur insertionem. à posterioris enim tibiae sedis interno latere, deorsum uersus internum latus oblique ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamenti, maxima uero tibiae committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiae quoque ossi, quemadmodum retulimus, proluxa & ampla insertionem implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multoque minus ab hoc originem ducit. Praesenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertionem subiicitur, sed articuli ligamenti & ossibus proximè attentus, sub illis musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, sursum tertio quodam musculo efformant. adeo ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uero huic tibiae flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usque enim Galenus

d. 14. tab. 1.
e. 14. tab. 1.
f. 14. tab. 1.
g. 14. tab. 1.
h. 14. tab. 1.
i. 14. tab. 1.
k. 14. tab. 1.
l. 14. tab. 1.
m. 14. tab. 1.
n. 14. tab. 1.
o. 14. tab. 1.
p. 14. tab. 1.
q. 14. tab. 1.
r. 14. tab. 1.
s. 14. tab. 1.
t. 14. tab. 1.
u. 14. tab. 1.
v. 14. tab. 1.
w. 14. tab. 1.
x. 14. tab. 1.
y. 14. tab. 1.
z. 14. tab. 1.

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Diffectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia praeditum esse scripserit. Mihi uero non modo haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeo est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibia agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisque ossi, & multo minus illi ossi quod sacri ossi lateri commissum uidemus, non conascatur. At haec inter secundum exactius multo obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac sursum musculi a femoris capitibus enati, a femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is detegatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in primum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTI
bus. Caput LVI.

Femoris mo-
uus.

Primus fe-
mur mouen-
tium.

Secundus fe-
mur mouen-
tium.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, in trorsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Unde etiam merito Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, cum Galeni ordinem seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namque longe mihi potior, & ex aliorum dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxae articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur. Primus itaque ipsorum sub summa cute consistit, alterius lateris natem praecipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem a coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum proropat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo infertur, gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo exteriori magni femoris processus parti secundum ipsius longitudinem oblique infertur. Principium enim infertionis paulo sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modice descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis portionem, in processus eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium non mutauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non contentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primum abscedit, sub illo quoque enascitur, adeo ut huius quoque initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiam in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculum totum subeat, articulum quoque coxendicis integens: cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processus parti implantatur: anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamque & transuersam infertionem (si cum primo conferatur) molitur. Quum itaque primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum inclinatae prorrepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modice admodum in latus protensa propagentur, utriusque musculi fibræ sibi mutuò x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primum abscedit, ac tertio in sterni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primum obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Præterea hoc in priora modice deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat tendinem, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius parti, atque adeo apici innascitur. Hic musculus admodum liuidus, & præcipue in musculosis, & non admodum obesis apparet, in quibus & secundus quæ tertio incumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non obiecta, quæ præterquam quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinaciter ea sede conatus, quo illum subit musculum. In obesis autem & præpinguibus nimis quam parum liuent, imò plerumque neruæ fibræ per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totum musculi carnosam partem, adipem uero cōspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asses, quam pingues fibras in carneā molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scateri soleant, ita commodius strati sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplius existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus trium inferiorum ossis sacri uertebraarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi se se iniungunt aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrentes, carnes aliquotusque permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maiori femoris processui sedi implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Partium usu libro, præsentem musculum à sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Usu partium nullam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uertebis Galenus id conformatum arbitretur, & tria ossa his tribus uertebis proximè subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuatur. Qui modo subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsam quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituiebant, quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit musculus amplius insignis, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodicens, exacte carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit. Hæc enim neruæ admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis lineam continuo infertur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur infertio, si modò posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modo dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice neruæ exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuò gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inserat. Et nisi huius maximi corporis

Tertius.

Quartus.

Quintus.

f 2 poris

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars^a adnascetur, illa di-
 stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum poste-
 rior hæc pars adnatam continuamq; eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat di-
 uersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hæcenus fecimus) uniuersum hunc musculum appel-
 lare, aut primum in^o duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti
 tendinem porrigat, alter uero qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est^a in-
 scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum &^a anterior rursus pars
 inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modo narratam, uerum ta-
 lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdi-
 uidere, integrum sit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
 anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam ul-
 que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione qua-
 dam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
 teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæc anterioris partis portiones, non inscri-
 ptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item in sectione: quem-
 admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum in sectionis occasione
 differt. Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo-
 dum obliquas & fere transversas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
 moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
 tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
 cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq;
 lineæ sedi continuo implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituit in uno femore
 musculum, aut si uisum fuerit utraq; partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
 maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
 los subdividito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitie, neruo.
 sæ & carnosæ parti magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
 autem simiarum musculis secus quam Galenum loqui, nesci fortè aliquando illum legens me
 posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
 oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum inte-
 rim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hæcenus commemoratis quinque mu-
 sculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum &
 in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutram uer-
 gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuolvens.
 Si uero elatiorem efficiet tensionem, uerum in hoc illud uelatus uergentem. Secundus
 autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro
 in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tertius & quartus femur quoque modicè sursum
 trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circum-
 uertit paulò magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multò infirmius
 motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus dele-
 gari paulò post audies. Cæterum quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste-
 rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affligit, femur extendens. Antero-
 ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
 femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibræ, quæ ossis pubis cartilagini uicinæ sunt,
 aut potius anterioris musculi partis prior portio, introsum ducit femur, & fibræ huius por-
 tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuolunt, flexionisq; quodammodo
 autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flexiones opponuntur, qui illis paucio-
 res sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memorare confir-
 mandæ gratia numerabimus. Sextus itaque est musculus, quem dum dorsum mouentes
 musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi.
 quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele-
 ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ &
 secundæ, & terciæ lumborum uertebrae lateribus, carneo enascitur^b principio, quod si-
 mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descen-
 dentem. Procurrit enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad
 eam ossis pubis^c regionem deuenit, quæ coxendicis ossis nomen assumit. Hic nanque in ua-
 lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
 produ-

Quinque pri-
 morum femo-
 ris musculorum
 munus.

Sextus.

Lib. 2. de Ad-
 m. sect.

productus, tandem interiori seu minori femoris^e processui^f implantatur, elatiorem proces-
 sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
 sculpsit ligamento ex osse nato obductus, ut simul tunc nec errabundus hæc sexti musculi
 tendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitaretur. Septimus ex tota interio-
 ri ossis ilium^h regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc
 eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
 dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore
 ossis coxendicisⁱ regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
 dit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat^m tendinem, qui hui-
 miliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quæ hic muscu-
 lus super coxendicis ossis elatiore deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum,
 ne uagabundus feratur, in osse obtinet. Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo-
 uentium^o quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo am-
 ploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis^p lineæ, ab anteriori coxendicis ossis
 acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium
 ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asserua-
 tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi^q inferatur. Fit uero ipsius insertio e regione
 parui femoris processus in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora ten-
 dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æquè, atque in cau-
 datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
 Tribus his musculis Natura ut simul femur flecterent, & introsum uersus alterum crus ad-
 mouerent, commisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensimus, sursum ualide fe-
 mur attrahit flectitq;, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle-
 cit, & paulò insignius sexto, uersus interiora, admoet. Octauus modicè sursum femur con-
 trahit, infirmæq; flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introsum uellit. Ita
 profecto ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
 rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porro tribus flectentibus, musculus quem inter tibiæ
 motores nonnum enumeram, aliquid auxilij suppetitare creditur. Non enim adeo absolum
 est, & hunc secundario quum tibiæ extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
 ex coxendicis ossis^r tuberculo quopiam enatus, rectà deorsum in priorem tibiæ partem ex-
 currit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitramur, omnes etiam
 reliquos tibiæ mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiæ procurrunt
 secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæ-
 terum duo adhuc super sunt musculi femur contorquentes, quos in præsentī sermone nonnum
 ac decimum numerabimus. Nonus itaque liuidus, & ut cæteri huius articuli, carnosus ui-
 situr, & transversim in exteriora protensus, totum pubis ossis^s foramen exterius contegit. De-
 inde per exteriorem^t ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utuncque amplo ten-
 dine, insertionem molitur, in magni femoris processus^u sinum, qui femoris ceruicem & ca-
 put ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit. Decimus internam dicti nu-
 per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpen-
 dendus. Huius nanque principium exoritur à tota^v lineæ, quæ ab interna ilium ossis sede,
 qua primi ossis sacri ossis transversio processui committitur, per internam coxendicis ossis &
 pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
 hoc decimi musculi principium, quod uelut tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, si-
 militer ut reliquorum fere præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
 ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeo^w ar-
 ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis^x interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
 processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
 amplum sinum sibi insculpsit gerit, decimus musculus^y reflectitur extrorsum, magnum fe-
 moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
 lus molitur, quæ enim musculus ad^z sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
 ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & uelut^{aa} tres teretes com-
 monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
 incipiunt paulò antequam musculus sinum contingat, sed quæ sinui obuoluuntur strictio-
 res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius
 enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transversim ductæ magnum sinum
 f 3 uelut

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, &
 8 munus.

Nonus.

Decimus.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatis. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processum unum cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hanc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculus in reflexu uitaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctiofoq; humore oblitum est, quo facilius musculi ad sinum efficeretur circumacti: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, à superiori sinu parte unum, & ab inferiori alterum eduxit musculus, qui aribo unum cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, afferuant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carneus nascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processum insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Cæterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexum sedem pronasci conspicies, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus non amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carnem à coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaque inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carnem molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distinguere, & duodecim recensere. Rursus si quintum musculus in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unum cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagat, nonus uero in anteriora, nihilò secus quam si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MUSCULORVM FEMVR MOVENTIVM
administratio. Caput LVII.

Primi musculi
administratio.

FEMVR qui femoris motibus præfunt musculorum administratio, nem ab extendentibus merito in illo crure, in quo tibiæ motores aggreffus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si modò dum mouentes tibiæ musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculus incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab osse deratum erit, licebit hoc reflectere, & totis manibus (nisi nouacula quoque uti uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis insertionem, procul etiam sub magni femoris processum radice descendente. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, ut neque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & præcipue iuxta magni processum in illis tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium unum adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interfingitur, utrumque musculus unum facile auferri sinit. Vbi itaque sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deuenieris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usque à tertio diuelendus. Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atque hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usque femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggreffio, qua

qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum calidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumq; ductus differentia. Animum etiam dum hunc præcindis accommoda, ne simul quoque octauum musculus, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrae, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi forte & hunc musculus, quum dorsum mouentes administrares, iam dudum inspexeris. Postquam uero ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus opportunè aggreffietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quæ descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita abscutum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniam pubis ossa dum uesticæ & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiæ mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processum sinum, ac implantationem examinabis, nequaquam perfunctorie præteriens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumq; nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuerteres, resecueris, membrana se spectandam offert, totum pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis latere, durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodq; hæc ossa firmius committit. Deinde aliud iam dudum se obulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicq; elatiorem coxendicis ossis appendicem sedem insertum, quod recti inserti, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uero coxendicis ligamenta, unum cum genu articuli, & pedis ligamenti in unum Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI
plantæ subnato. Caput LVIII.

MNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusq; digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unum colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior, imperfectiorq; est, & non undiq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quam homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requireret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarraturus sum: sedulo studiosos hinc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggreffiantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) scilicet intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quæ quibus medio crit in liberalibus studiis eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicis hodie apellat,

*Simia ab ho-
mine in tendi-
ne pedis subna-
to differentia.*

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit, incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At
age^a tendinem plantae cui subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter
differt. Haec namque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi fe-
moris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatum, & sub^b duobus musculis oc-
cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare,
atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simiae musculus coopertus deorsum
carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam
uerò ad mediam usque longitudinis tibiae descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obrectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latus
porrigitur, decliuus ad posteriorē calcis sedem descendens, quae priuatim in cau datis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exsculptū gerit, quo hictendo non errabundo ductu, turò uchitur: calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus:
atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod
in duas non dissindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinē expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque
pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, idque potissimum in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terrae in-
nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si u-
trum utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
musculus est, qui pollicem à ceteris abducere dicitur, in externo autem, qui minimum di-
gitum à ceteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, &
robustius, toti inferiori sedi eius^b musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos flec-
tere docebimus, atque id eo sit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc liga-
mentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quae eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Ceterum uti
paulo ante monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi-
gunt: quod si forte ab aliquo ducendum fuisset tendine, profecto illud ualidum crassumq; ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam sufficerit. Nihil
minus tamen in hominis tibiae posteriori sede^b musculum reponi audies, qui carnosio prin-
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Ve-
rùm hic tendo pedis plantam haecenus mihi neutiquam subire uisus est, at in interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
daturum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis
sede sibi uedicans, quo non errabundus uehatur. Quod uerò mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simiae latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
praestent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans-
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quae ten-
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à tendi-
nibus brachiale flectentibus, cum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internae sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem
suffulcienti multo ante inferi dicebatur.

DE

VNIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten-
dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissime) ducimus, idq;
plurium & diligentissime ob crebra quae ipsis contingunt uulnera distor-
tionesq; obseruandorum musculorum beneficio. Qui uerò articuli his
motibus subministrant, in pedis ossium enarratione, superiori libro non
obiter percurrimus. hic autem pedem mouentium musculorum nume-
rus à posteriorē tibiae sedem occupatibus, opportunè inchoabitur. Pri-
mus itaque à radice interni femoris^a capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continui-
tatem spectes. si autem substantiae animū attenderis, id principium duplex apparebit. unum
quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: alterum uerò inferius, & nonni-
hil exterius, pari omnino modo, quo rectum ab dominis musculum^a enasci retulimus. Supe-
rior namque principij huius musculi pars carnea lataq; est, & deorsum protensa, paulo sub ge-
nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quae exacte neruea liuidaq; in exortu erat, &
deorsum recta per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumq; efformat mu-
sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uerò musculus iste ad me-
dium tibiae longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex sua infe-
rioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosus
musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiae sedis ducitur:
in externo autem latere^b secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo-
ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uerò utrique à
femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese^c contingunt, inuicem fibrosis
nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius connascuntur, ut iam tendo,
quem singuli producant, unus omnino sit, ab utrisq; enatus musculis. Interior tamen, seu pri-
mus musculus nonnihil diutius carneus, quàm secundus, deorsum ducitur, quod in musculo-
sis citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorum uentres,
carneae partes sunt praesentium musculorum, surae magnam molem efformantium. Tendo au-
tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero-
rem calcis sedem ualidissime inseritur. In hominibus uerò non multo sub carnosus musculo-
rum sede, subiecto cuidam^d musculo^e adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen-
seamus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem
usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu-
li tendine, unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno
succensebis, dum alios sectionis professores falso increpat, quod duorum primorum musculo-
rum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inferi
scripserint. Hoc namque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se-
cus in simijs calci implantarentur. Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendi-
nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu-
lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta-
men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunque crassiusculum referens: uerum
mox sub poplite uenter iste^f gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui
quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus,
& super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepat, quousque ad internum duo-
rum primorum musculorum tendinis latus^g elabatur, ubi is quarto musculo ualidissime con-
necti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux-
ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu-
sculi modo, quem in simia latum plantae tendinem educere prius recensui. Quartus non
solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiam amplexantium ma-
ximus, posteriorem tibiae regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se-
de^h coartulationis fibulae ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum
adeò dilatescit, ut latitudinem tibiae ossis & fibulae uincat, non tamen aequè crassus est, ac latus
amplius ue. Ex hac uerò amplitudine priusquam medium tibiae longitudinis superauit, sen-
sim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem,
non solum ab ipsoⁱ formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu.
Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersae posteriori calcis^j sedi implantatur,
quam

Pedis motus.

*Primus pedis
mouentium*

Secundus.

*Lib. 2 de Ad-
mi. secti.*

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Ceterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudinem¹ prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossi & fibulae incumbit, paulo ante insertionem² tendo a tibiae ossis procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum³ musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transversum sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia enutritur, quam in posteriori. Non enim a fine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carnis calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insinuat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex his constat quae praeter meritum illis a Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstat autoritas, & quam illi tribuimus fides) a nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Quintus. Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub⁴ duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus namque⁵ ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat. Principium siquidem quinti musculi a tibiae ossis, & fibulae, qua haec ossa inuicem dehisce in cipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Haec latitudine praefens musculus posteriori illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsiusque toto progressu, exortus sui robur accensens. Ceterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequè latus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpro. In hoc sinu transversum ligamentum⁶ tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim⁷ musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praefens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem⁸ tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram⁹ ue imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commissio cunei formam appositissime exprimere, praesentisque musculi gratia priuato¹⁰ processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex¹¹ illorum albo, qui sua carniformi substantia non arcuati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximè laniorum securis imaginem praese ferunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transversum utuntur. Inter calcem enim interioremque malleolum tria peculiaris huius generis ligamenta, & sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum exterius malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo antediximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt¹² musculis, qui quinto superstrati

Sextus. extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur. Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans. Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae ossis, ab utrisque ossibus, & communi illorum¹³ ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui ilico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundior. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arcatur, & multo supra pedem, in teretem finit¹⁴ tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transversum¹⁵ ligamentum a tibiae ossis in fibulam pronatum subit, & simulatque transversum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patenti sinui in

tarsi ossium¹⁶ cum ossis cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari¹⁷ processui¹⁸ inseritur, ualida sane applantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit¹⁹ musculis, qui sub eodem transuerso tibiae²⁰ ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutae tibiae ossis²¹ lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium²² septimum appellabo, qui quemadmodum & octauus sermoni addendus a fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri adnectitur, adeo ut neque inter tibiae musculos anteriores, neque posteriores recenferi deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Quanquam non ita multum intersit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consueuimus, non oscitanter praeteratur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque²³ principium ab²⁴ externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hinc connectentibus assumit, inibi quod quartum tibiae mouentium²⁵ musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens²⁶ caput musculi, pedem mouentium octauum. Quum igitur septimus musculus a fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carnis uisitur. Non enim ita multo ab origine carnis factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulo ultra medium longitudinis fibulae rectè declinatus fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carnis. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae²⁷ utrinque ad latera carnis sit, uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem²⁸ comonstrat interna sede, & a lateribus carne enutritum. Vbi uero musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora cōtendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis²⁹ sedem adit, hinc sinum proprium & transversum quoque³⁰ ligamentum obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod a fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeo sanè inflexus, ut in radicem pedis ossis inferatur, quod pollicis praeciaret, quodque in externo ipsius latere³¹ processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis ossis medium digitum suffulcientis. Ceterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculos in planta locatos cōprimeret, & quo minus suo possent fungimunere, obstaculo esset. Ceterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum³² os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat, sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leui ligamento circumdedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quod tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliqūd declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eoque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem ossis conspicitur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat. Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulae superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissim carnis fibulae que semper adensus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

Septimus.

Octauus.

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integitur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedis ossis ualidissime inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum haecenus digitorum ritu, non simplicem insertionem perficit, uerum non nihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertionem dicto ossi implantatus. Neque est, quod quispiam Galeno confusus, sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedis os pollicis praepositum implantati. Caeterum quando his (& si ad Galenum intelligendum iuuent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus. quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uero alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosam quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisque nexibus subditis musculis commissus, in duas portiones bipartitur, quas pedis ossi paruum digitum suffulcanti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis officio distinguere, illumque nonum musculum enumerare, ut haecenus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformant, atque in posteriori tibiae sede locati ualidissimum ferè corporis tendinem simul constituunt, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre pleraque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum, nam latum tendinem in pedem non producit, & sanè inualidior uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, cum obliquo & in internu latum, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Caeterum sextus una cum septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectit, motu sanè non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uel latum pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissimi obcunt.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MO
uentibus. Caput LX.

Pedis digito-
rum motus.

DIGITI pedis ipsi prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articularum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Caeterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similibus

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggredimur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc a manus musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Torus namque inferna duntaxat pedis sedem occupat, uersus ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens ligamentum, quod latius in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod illico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatarur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero mediam pedis longitudinem ad digitos repens superauit, in quatuor carnosas portiones dilaminatur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quouique longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini uiam praebens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossis sui longitudine latefens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, cum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flectus opifices sunt. Atque hi non in pedis plantae reponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè substerni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Ut uero eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt, latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde de toti carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utrinque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hinc quoque subijcitur. Illico uero atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus insculpitur, qui transuerso ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tenuissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodium flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesenti enim tendine ad plantae ferè medietatem portiuncula diffunditur, quae aliquot tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quae profectò ualidissima est) ad pollicem uti diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertionem implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium infernitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede exporrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longe enim magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius latere teretem promit tendinem, cui peculiarem sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundum enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idque in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè dilatarur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis que manus tendinibus respondentibus, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

Primus pedis
mouentium.

Secundus &
tertius.

digitorum radices subeunt, unā cum primis musculi tendinibus transuerso ligamento, ut in manu quoque obducti. Vt uero ad tertium usque internodium proreperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantae medio portunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Lib. 3. de Usu
par.
Lib. 2. de Ad.
mi. sectio.

Verum hic non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissime Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sententia tenet, illi sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quam uerissima me haec tenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauissè, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc praeterea functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hic atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodij ipsorum ope flecti. quod sanè necessarium esset, si modo transuersi ligamenti uel tendines illa quibus tantū incūbunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis tendinibus, quos nos tertium internodij flectere diximus, à Galeno insignè illud flectendi munus ascribi, quin etiam primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digito ossè ligamento obuelentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare non grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis persuntorè arbitretur expendere. Simiae igitur primum musculū, quo secunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quanto interuallo simiae pes hominū pedē unā cum digitis in longitudine pro proportionem superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodē modo simijs atque hominibus collocantur. quū tamē tendinē educit, non ex altero latere illū promūt, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominibus subeunt, & ubi x. literae instar in sectionē moluntur, secundi musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodammodo confurgit tendō, à quo transuersim portuncula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uero huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicis exporrigit mole uiuētes, hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tanquā latiores redditi tertio internodio inseruntur.

Musculi primi
nos articulos
flectentes, tertium
musculū
in numero succedentes, ac de
cem nobis enumerat.

Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. uerum in pede ita exactè ac in manu distinguere nequeunt. Rudis enim indigesta quae moles in planta conspicitur, quae ad amissum carnea est, & fibris rectis intertexta. deinde secundum pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij lateris uersus interiora insertionem tenens. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdividere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quam in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parè cum primis quatuor reliquorum digitorum flexione adipiscitur. Vnde etiam carneae illius molis pars ad pollicem porrecta illis responderet paribus, quae ceteros digitos adducunt. Integrū itaque erit propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem, &

& parem quoque functionem, hic decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut hinc ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae sede locatus, sub sexto pedem mouentiū musculi reconditur. Tibiae enim ossi, quae fibulae sub genu articulo connectitur, hic musculus nerueum assumit principium, quod illico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodum ductu carnosam suam portionē ab externo latere diffundens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorepat, ac priusquam ligamentum praetergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora aequales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inseruntur, & simul tres illorum articulos extendunt. Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collocaus, partim nuper commemorato musculo subiicitur, partim uero illius internodij lateri exporrigitur. Tibiae enim ossis externo latere, ubi membraneum ligamentū tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, quae à tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, per transuersum ligamentū in anteriori tibiae regione consistens ducitur, dein per pedis superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia hominī in superiore pollicis sede inseritur. Verum alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali, ubi calcis ossi os tesserā referens coartulatur, ab huius sedis ligamentis ampla moles carnea enascitur, quae antrosum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimitur, quae singule teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc indicis externo lateri implantatur, tertius uero medij digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur, quāquā semel & admodum obscure illi quoque exiguū tendinē exporrigi animaduertim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uero huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorum uice numerandū sit, non uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicuique uideatur esse musculus, et postmodum uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdividat. Verum ex Galeni sententia, duo hic essent musculi, quorum unus indicē & mediū à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extrosum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicē alius insereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locatō, in pollicē inferi commemorauimus. Verum non mirum est Galeni descriptionē hic plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiae ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodum in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sedere positi uidentur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculi lolum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. Decimus sextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquisti musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimosexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse assuauimus. Decimus octauus interno pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamenti enim calcem talo connectibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij ossè indicis praeposito in pollicem pronatus, ac illum in indicem quā potest proximè admouēs, quo homi-

Decimusquartus.

Decimusquintus.

Musculus in superiori pollicis sede locatus, & pollicem tresque ipsi proximos digitos extrosum abducens, & numero 16.

Decimus sextus.

Decimus octauus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducentes,
feu 19, 20, 21,
22.

nes deservuntur. Quare etiam post decimum octavum in homine^o quatuor tantum adhuc su-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamvis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quod illi non à tendinum inuolucris horum modo, sed à calcis osse
exoriantur. A ligamenti namque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus
musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id^o corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures diffecuris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamenti. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
ipsis annexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
pans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTUM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
braneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiente, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque illud os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta^a aliud ex latere connexus quin-
ti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud^b li-
gamentum enascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmiter connectit, & praeterea rectum in
testini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine^c membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radium ulnae colligat, substan-
tia enim huic ad amulum respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procurrenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, unum^d
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi dictum alijs articulis est commune. Caeterum ne
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id liga-
mentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *ζυγω* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassitie duritiesque
accescit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processus radicem orbiculatum circumnatum, reliqua autem parti tantum
citra omnem connexum incubit, deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouidet Natura ab aliorum articulos ambientium liga-
mentorum fabrica reclinauit, nam si aliorum ligamentorum ritu supercilijs connatum fuisset, neutiquam
oblongum femoris caput apte moueri permisset. Quod sane ad amulum spectabis, quum in-
ter secundum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictum est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo, //, indicant, erecti sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilagineae sunt. Verum id cavitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilijs in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abruptatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua molitie cedens, eundem exob-
uit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus nervus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli centrum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui oblinitur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras me-
tuisset,

tuisset, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum baiulos tot saepe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
maduertimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summo opere laboratura est, mola patellae simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboraturae, robustum nervosumque ligamentum praepositur, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum^a utrorumque femoris capitum
posteriori sedi, qua maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominetiori inter duos tibiae sinus^b parte enatum, femoris posteriori
parti, qua ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen-
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilissimum extremum, capitum^c musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perreptatim, ad pedis
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famularura, & ipsa quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
men nanascitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod et si ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibiae tamen latus non insertatur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
portione contendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago iniicitur, quae duritia exquisita cartilaginis non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex
articulo eminet membraneis ligamenti ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, additum
esse uoluimus. Ligamen fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circūdat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem^d ligamentum membra-
neum habetur, illi par^e quod in cubito repositum esse commemorauimus, atque id à tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam parem cum illo usum praestat, fibulam enim tibiae alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi è suis sinibus exurgant, uinacula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur, si uero exacte diuidatur, tres anu-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuati ad suos quosque spectant^f sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos. quorum calci proximus^g musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertius quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini praepara-
tus est, quem^h musculus efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimi & octauo musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membraneum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum
g 3 ligamenti

Ligamenta ge-
nu articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi con-
necentia.

Pedis ligamē-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tantum comit-
tentia.

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum exterius tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis partem, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioris respondet, fibulam talo nectens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quae calci committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamenti colligantur, ita quoque tarsi ossa inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitus singulis inferum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genui repositi ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SE-

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumq; qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiae sede consistant.

Quot musculi in anteriori tibiae sede consistant.

Quot musculi in pede.

Administrandi ratio.

Si modo omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memoriae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensitis, in posteriori tibiae sede, primum duo occurrunt, a radice inferiorum femoris capiti ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes. post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promittendine. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissime cum nuper commemoratis inferus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flectit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est. omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeo ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituant numerum, praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiae amplexatibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicem sustentanti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atq; huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionem a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartum enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicem sustentans inferitur. Sextus autem, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimum collocato implantatur. In inferiori pedis sede ligamentum primum sese offert, lati tendinis uicem gerens: postmodum musculus secundum quatuor digitorum os flectens, deinde utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi musculi, quatuor digitos pollicis ad mouentes: omnium autem intimi illi consistunt, qui primos digitorum articulos flectunt. In superiori autem pedis sede illud duntaxat musculolum corpus reponitur, quod pollicem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Ceterum haec musculorum series, etiam sectionis ratione demonstrat, quam in eo crure conspicaberis, in quo iam ante tibia mouentes musculos resecuisti. Per surae itaque longitudinem sectio in cute & adipe & carnosa membrana ad calcem usque ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usque, & hinc per pedis exteriora ad paruum usque digitorum tenditur: adeo ut uniuersum

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calce cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiae te conferes, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omnium primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membranè ualidumq; ligamentum prodiit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summis superficies una connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quam ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite una imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissime seruatur, donec primos duos a quarto eo usque diuuleris, ut iam amplius communem illorum tendinem a quarto dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quartum musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariet. Hoc itaque a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quae subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Si quidem illico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum a subditis ad calcem usque detrahare. Ut uero accuratius insertionem species, profuerit illum proximè ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem, nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuus itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente, ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inferantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiae posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeo pulchre occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo comodius tibiae & pedem postmodum pertractes. Absceto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculum secundum pollicis flectens internodiu, suo principio liberatum a subditis ad calcem usque detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorum os flectit. Vt iam utroque ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x literae instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quum ex suis sinibus detractos tendines a pedis planta deorsum resecutis: neque ita duntaxat in cubitus ille conspiciatur, imò etiam portuicula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiu flexurus est. Quinetiam hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atq; ad insertionem perductos, una cum tendinibus quibus illi porriguntur, adinere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspicatur, quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usque interni malleoli sedem liberabi-

Ligamenti lae-
rescentis uendi-
nis uicem, sube-
untis.

Primi & se-
cundi mouen-
tium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Ad-
mini. sectio.
Primi digitos
mouentium.
Decimi septi-
mi.
Decimoctia-
ui.

Musculi in
poplite latita-
ntis.

Secundi & ter-
tij digitos mo-
uentium.

Musculorum
tres digitos
pollicis adduce-
ntium, & pri-
ma quinq; digi-
torum osse flecten-
tium.
Quinti pedem
mouentium.

tur, ac peculiari ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducitur. Ceterum iam opportunum est, & anteriores tibiae musculos aggredi, atque hic omnium primum transuersum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est, quod mediocri sit nec go cio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuideris. Posthunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, una cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulae exporriguntur. Horum sectio à ligamenti transuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersae musculorum fabricae unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quae adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unà cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed praecipue ortum & insertionem, inspicio. Simodò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabatur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrantur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi praeter patellam, cum extendentibus tibiae tendinibus nullum ligamentum praeponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiae dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagine tibiae ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiae fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negotium conspicitur. Membrana quoque isthaec ossa, quae inuicem distat, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco supersunt duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiae osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum abesse cymbam imitante diuideris, & à calce talum abraferis: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfereris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundum ossium commissuras circumsectis. Quam uerò concinnè haec omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias saepius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excreverent. Praecipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII²⁵⁷

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPORA- RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIA- rumque per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus conueniunt Capitibus praeposuntur.

QVAD VENAE ET QVAE IPSIVS SVB- stantia & usus. Caput I.

4. Ostendit
has 6, 7, 8
horum fi-
gurae.

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè praeciperit. Nam alius fortasse earum partium, quae peritonaeo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerum & nervorum quoque descriptionem oportere necessariò praecedere, haud inepte arbitrabitur, quod ab his earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & nervis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improba uerim hunc librum, & quartum qui nervis dedicabitur, quin to libro, sexto ac septimo subiici, eosque praesentem anteire, atque id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & nō in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in praesentia à Galeni & ceterorum qui ipsum praecessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quod plures sint, atque arterijs magna ex parte internantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulaeque instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes nutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Haec unica peculiari propria uel constat tunica, quae colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed alias ab illarum natura plurimum distat. Membrana namque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodo, cunque disceperatur, perpetuò membranae nomen retinet. Venae autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, conformatum. Quemadmodum enim membranae musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in simularium, sed instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenae tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibrae Graecis *ivē* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Haec enim carnea musculorum substantia obstat, arbitrario: illae uerò nulla carne impletae, naturali motui praeficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae sunt. Quamquam naturales motus non omnes, sed materiae duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibrarum adimpleatur. Voco autem in praesentiarum uim attracticem, retentricem & expultricem, non quae singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenta, sed quae quaedam corporis partes communè uniuerso corpori munus praestant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistru cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quam attractio, cuius beneficio partes illae nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se cōfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenae pars in subsequenter cōtinuò deriuat, & qua uterus fecundum & uesica urinam excernunt: quam ea sit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad haec, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & foetus in utero, & urinae in uesica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid uenio li-
bro docendi.

Quid uena.

Vene corpus
in quo à mem-
brana dissec-
nat.

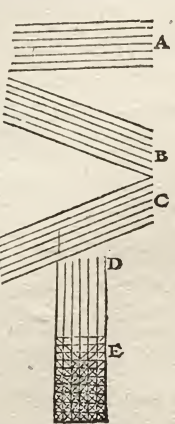
Fibrarum quae
naturalis mo-
tui praesunt,
ab his quae ar-
bitrario simu-
lantur dissec-
rentur.

de retentione, quam ea sit cuius beneficio cor, ventriculus, vesica, uterusque familiare nutrimentum sibi seruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprius, atque alijs non subministrantes insita partibus duntaxat ui, citra fibrarum operem omnino sunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsiorem partibus alijs, uel toti etiam corpori administrantem & commodam subire necessum est, ad eam functionem fibras quasdam sibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodum tres specie sunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura constructum est, rectum uidelicet, obliquum & transuersum. Ac rectae quidem fibrae attractioni conducunt, obliquae autem retentioni, transuersae expulsi.

Fibrarum species & functio.

Rectae fibrae sunt delineatio, in qua A trās uersas indicat, B autem C ueriusque obliquarum generis differentias, D uero rectas. A E triplex fibrarum generis implectum quodammodo exprimit, quem mox subiicienda uenae effigies accuratius proponetur.

partem ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauabitur. Idem spectabit, dum bouis uescam, aut anserum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in distenta uesica manifestò sese spectandum offeret. Contra si membranam aliquam, ut quae costas succingit, aut peritonaeum, in manus quis assumpserit, leui negotio discet hanc simplex similemque corpus esse omni ex parte sibi par, nullisque eiusmodi fibris conformatum. Quum itaque uena (ut oratio unde discesserat reflectatur) organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membranè ac fistulae instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut forserebat intertextuit, ijs nempe quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum seiret uenae necessarium sanguinem

Venae cauae portio à dextro cordis sinu ad inguilem usque descendens, qua fibrarum in uenarum corpore natura deorsum grauius studiose finimus. Si forte interrim ratorum hic passim abtruncatorum ratione ex peris, hanc uenae portionem in regre cauae uenae delineationi quinti Capitis fini subiicienda confer, in illa quid D, E, G, H, I, K, N, S, T, & à indicent perpendens.

Affertitia & non peculiaris uenae tunica.

Venarum usus.

ad se admissuram, rectas illi communicauit fibras, quibus uena sanguinem in ipsius alliceret cavitatem. Deinde quia sanguinis ad subsequenter uenae partem tanquam per riuum propulsione opus erat, trāsueris quoque fibris eam donauit. Ne uero statim uniuersus sanguis in proximam uenae partem citram ram ex alia assumeretur propelleretur ue, obliquas etiam fibras uenae corpori implicuit. Ex tribus itaque fibrarum generibus uenae corpus instar albæ membranæ seu neruæ tunicae conflatum est, distendi & rursus (ut contentae materiei appositè congruat) in se collabi aptum. Præter hanc peculiarem tunica, uena aliam subinde affiscit, plerisque etiam corporis partibus communem. Quandoquidem enim uenae longo tramite aliquò ducuntur, aut ossi, aut duriori cuiuspiam corpori incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum membrana illis ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiusmodi tunica uenae per uniuersum corpus induuntur, quoties extra uiscus aliquod, aut musculi corpus eminent, nec uisceri aut musculo intextuntur. Tunc enim semper ex coterminis membranis alia quaedam tenuis tunica ipsis obuoluitur, cum tuioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Caterum uenae corporibus quibusdam insertae, ac in illis propagatae, huiusmodi tunica nequaquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur, quòdque ea tunica impedimento esset, quo minus promptè sanguis ex uenis sudaret, aut ut sanguis in uenis collectus, substantiae alicuius uisceris uim tardius experiretur. Et hac potissimum ratione in nulla corporis parte, uenae neque tenuiorem adipiscuntur suam peculiarem tunica, neque in plures diffunduntur soboles, quam in iecoris substantia, quae succum in uenis contentum in sanguinem mutatura, suisque recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut portae uenae propagantibus

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionem, ceu alijs ad excrementorum (ut quae in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo loco commemorabimus. Num uero ipse (ne sanguis frustra nullam à uenae corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, etiamsi id omnibus confectum sit dissectionis proceribus. & si fortassis haec uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenae corporis modo album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem asciscit. Verum iam tempestiuum erit, ex quibusnam partibus arteria fabricetur, persequi.

QVĪD SIT ARTERIA, QVAEQUE ipsius substantia & usus. Caput II.

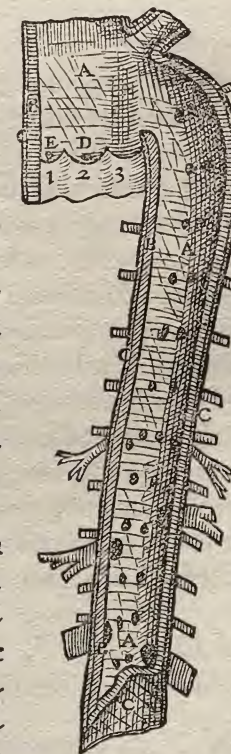
ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulae modo cauum, quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusque sanguis per uniuersum corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriae ipsius motu (qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor uitalisque spiritus refocillantur. Porro Hippocratis adhuc, & Platonis, & Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, qua inspirantes ena ribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quaque rursus expirantes è pulmonibus eundem educimus. Nobis uero uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea aetate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenae nomine donatur, cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto feruidoque calore praeditam in corde irascibilem uim esse testatur. Caterum alijs arteriae nominabantur, uenae flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisque substantiae sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit, quando in Timaeo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia membra uehementer circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut nunc, arteriae dicerentur, sed tantum illam sic ueteres appellarent, quae ex ore in pulmones diuaticatur, iure Plato ut distingueret, quarum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui per omnia membra impetu defertur, meminuit. Aristoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua praeteream loca, is magnam arteriam cauae uenae comparans, in tertio historiae de Animalibus illam minorem uenam crebro appellat. Sed successu temporis eam quae ex ore in pulmones per

Quid arteria.

Li. 2. Morborum uulga.

In libris de Placitis.

Arteria corporis quale, & quae ipsius peculiare tunicae.

Arteria magna quae ex corde pronascitur portio, quam dissecta apertamque finimus, ut arteria hic cōspiceretur tunica: ac A quidem locum in dicat, in quo potissimum ea occurrit tunica, quam aranea tela assimilamus. B autem C B inferiorem notant arteriae tunica. Numerus autem ille 1, 2, 3 insinuat tres membranas magnae arteriae orificio praefectas, ac in decima sexi libri figura B, C, D notandas. Hic uero E & D duarum coronarum arteriarum originem ostendunt. Foramina autem in arteriae tunicae ad ueruebras deorsum desce xō conspicua, earum propagationum sunt ora, quae costis, dein septo, & alijs ad renes usque organis digeruntur. Verum haec suo loco erunt dilucidiora. in praesenti enim figura arteriae tunicae obiter adnotare uisum fuit.

interiorum & uentriculi superficiei modo continet, latae continuataeque araneorum tela manifestò

Assuetudine
arteriarum tuni-
ca.
Arteria con-
structionis ra-
tio.

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac a nonnullis tertiarum arteriarum tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contegens, aut stabilis, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque haec omnia iustissime a summo rerum Opifice sunt extructa, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illae uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriarum corpus, eiusdem quo uenae usus gratia fortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori disperderet, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc nanque munus magnopere transuersae conducunt, quas expulsionem a Natura praefectas esse dudum asseruimus. Obstant autem expulsionem insigniter obliquae, ut quae materias retineant ac reseruent. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quae quum tenuiorum rarioremque & uelociorem impetum ruentem substantiam, quam uenae, erant amplexurae, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandae constringendaeque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

Quatuor ue-
nae.

NOT in uniuersum corpus uenae, & item arteriae deriuantur, si uniuersae soboles uasorumque omnes distributiones enumerandae sint, indicare arduum prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenae arteriaeque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitae, duntaxat numero quodam sint complectendae, in proximo est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenae ut plurimae quaternario numero comprehenduntur, quae caeterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris lede prodiens in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquae omnes quae in corpore occurrunt originem mutantur, eisque continua sunt. Arteriae autem numero binae censentur, una quae ex sinistro cordis sinu originem ducit, in uniuersum corpus praeterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quae quia uenae corpore constat, uenalis arteriae nomen obtinuit. Porro duae arteriae ab umbilico secundum uesicae latera descendentes, ac scitu quodammodo propriae, cum magna arteriae propaginibus iuxta ossis sacri regionem ununtur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendae ueniunt. Caeterum si scitu uenae & arteriae priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi foetus uasorum traditur historia, fiet obuium. iam enim operae precium est a perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullae autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longe optimum fuit, neque tornumero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoquoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, a quibus singulae partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRESENTI Capiti figuram non duxi praeposendam, quod quamplurimae hic simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formae, praeter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas a Capitis contextu, dum alicuius glandulae mentio incidet, opportune remitteris.

ICVT Natura uenae & arteriae praeter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque prorepat: sic quoque quum minimè ignoraret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutae fissionis gratia, praeter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua non dorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus subtrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inuulda fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molliac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, imperculsa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiam interiecit. Quandoquidem haec paucissima, aut nullam propemodum diuisionibus, quae neque suspensae feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cubunt, communicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensae, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit, ut per uniuersam portae distributionem est cernere, quod haec nimirum uniuersa membranis duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari in super ratione in membranis amplitudinem thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensae ferantur uenae) hanc substantiam procreata ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperam arteriae caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium morus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia haec communi nomine Graecis *ἀσλὺ* & *ὄγκος* dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum praestantes, caeteris ualidiores esse, imò deiectionis uiribus praeditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Caeterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respondet, quaedam enim mollior, rubicundior, & quercinae glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quae principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quae in elatiori inferioris membranae omenti regione sub uentriculo consistit. Haec quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, a carne Graecis *ωδύγεα* & *λαδύγεα* nuncupatur. Quae uero in iugulo sub pectoris ossis habetur, iam dictae propemodum speciei respondet, & a Graecis *βύρρος*, a Latinis autem communi uoce glandium appellatur. Caeterum quae in reliquo corpore passim occurrit, & nuper dicta durior est, glandis quercinae imaginem quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineae nucis imaginem referens, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributae glandes cerni possunt. Verum hominis fabrica etiam alijs donat glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentem excipiens, tonsillae glandes laryngis radici adnatae, glando sum uirilis uesicae ceruicis corpus, cui semen deferentia uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquam auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper commemoratae glandes paratae sunt, suis locis abunde persequar. hic enim suffecerit glandes commemorare uasorum distributioni praefectas, ex quibus nonnullae non solum uasis praesunt, uerum etiam aliquae meatibus humectandis praeterea idoneae censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositae, & quae duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitae a diffusionum professoribus creduntur. Aliae rursus replendis sinibus & cavitatibus etiam sunt accommodatae, ut quae in faucibus omnium infimae, & sub aurium radice consistunt, & quae axillarum & inguinum cavitates infarciunt. Quae autem in mamillis habentur, praeterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcumque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo ante inuuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

Cur, & quando uasorum distributionibus glandulae immixtae sunt.

Glandulae substantiae nomine, ac imbecillitatis.

Glandularum differentia a nomine, colore & imagine.

Ab usu.

Ad finem fecundi de Semine Galenus.

h VENAE

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL
 BVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
 delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundum praesentem fi-
 guram aliquis iecur, bilis uesicula, uenter, lienem, omen-
 tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
 ne, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
 characterum Index.

A, A etc. **QVINQUE** his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
 corpus diffusae, & hic ueluti iecoris formam secundum caua ipsius sedem exprimentes.
 1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinq; portae uenae ramos (nisi subinde etiam pauciores sunt) notat, ex quibus ipsius
 caudex quodammodo proxime constituitur, aut in quos is primum in iecoris substantiam digeritur.
 Venae

B Vena portae, quae primum a iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
 C, C Duo ramusculi bilis uesiculam in caua iecoris sede positam adiuuantes.
 D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrrens.
 E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
 F Truncus sinister & elatior. G Truncus dexter & humilior.
 H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
 branae omenti dextrae parti ramulos praebens.
 I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
 K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quae id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
 L Vena in dextram sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quae hac fertur excurrrens.
 M Soboles quaedam a sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatū, sparsae.
 N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū oblique conscen-
 dens, quod priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-
 lum hac sede quae dorso incumbit, digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
 cij uentriculi latus in anteriore uentriculi sedem: Q autem reliqua praesentis uenae serie notat,
 quae instar coronae id orificiū amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
 mus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumq; delineationibus uenae partem in po-
 steriorem & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
 oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.
 R Ramus uenae superius uentriculi orificiū ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
 dens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
 ra posterioraq; uentriculi dispergens.
 S Grandis utcumque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quae uentriculo
 exporrigitur, numerosa sobole procurrrens.
 T, T Sinistri trunci diuarcatio, ubi is iam lienem est accessurus.
 V Venula in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra fi-
 gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
 adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienem exporrigitur, cōmonstrat utrinq; abtrunca-
 tam, praesens uero uenula V insignitur.
 X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
 Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrumque X indicabat, insignitur.
 Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq; soboles uentriculo superiori-
 omenti membranae offerens.
 a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
 imaginem facile ostendat.
 b, b, b Prima dextri portae uenae trunci in mesenterium series, Haec in mesenterium digesta uenae qui-
 busdam meseraicae ac mediae & lacteae nuncupantur.
 c Vena colo intestino quae recto continuatur, exporrecta.
 d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, una cum ramulis intestino in uenae progres-
 su digestis.
 e, e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figuram cuius modo cha-
 racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicatae, huc reponi possent, quibus illi
 exprimuntur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem huc spectarent secun-
 da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
 hac maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
 in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obseruari
 tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
 illum ad nudam quam huic Capiti praeposuius figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
 quas illos spectare adiicimus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
 bri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.

Porta rano-
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Porta caudi-
cis extra ie-
cur distribu-
tio.
Ad bilis uesi-
culam.
Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.
Porta caudi-
cis in duos
præcipuos
truncos se-
ditio.

Ad dextram
uentriculi fun-
di sedem, quæ
proxima o-
menti partem.

Ad duoden-
i iunetur.

Li. 4. de V. su-
par.
Sinistri trun-
ci series.

N IECORIS substantia ab omnibus^a demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus^b exiguae admodum numerosæ
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profecto sunt quàm frequentissimæ) in^c quinq; interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medietatem, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impense amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si nō minus uerè quàm clarè loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram præcedit in multos uenarū furculos, ad bilis uesiculâ, uentriculū, intestina, lie-
nem, omentum, mesenterium, hac serie digesta. Primum^d duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autē latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, quæ eam
ceruicem amplexantes, ac in furculos capillorū modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in^e alba adhærente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoq; & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis^f alius ponitur ramus, nuper^g commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptâs. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam colicæ intestini^h regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrumqueⁱ insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede transuersim producta, exiguas frequentesq; uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuariat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquotusq; intertexunt. Hæc uena ubi^j ad mediam fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur^k illi uenæ cōtiguo, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sedeferiatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
ferè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præfens uena^l interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoq; à^m sinistro portæ trunco non semel
hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita
etiamⁿ uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm is in duos eiusfun-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ^o primum intestinorum quod duode-
num uulgò uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediū ferè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membranæ omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quæ proreptit,
furculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id^p inferius uentri-
culi os cōprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena inolitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ truncus transuersim ad in-
feriorem omenti membranâ, quæ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, proreptat, hæc
omenti sede dein & glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteq; suffulcitus
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quæ à portæ caudice
truncus iste disscinditur, inferioriq; omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quæ
dextram dorsū sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum,
quæ

qua hac omenti membrana id continetur, præfens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter^q exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsū suffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori sua sede^r uenam promittit omnium uentriculum aduentum fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quæ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi^s duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam surcu-
lis dispersos. Reliquæ uenæ sursum ad^t elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij^u emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicā coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinnè^v perreptat, in progres-
su rectā deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus
& in stomachi terminum, quæ is uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter cæteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas^w utrun-
que insignis uena ab ipsa pronascitur, quæ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrorsum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremq; uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
spondet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodians, ac inferiori omenti membranæ
implicata, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicē discedentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partē inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incumbit, ac ueluti à colo intestino pronascitur. Atque hæc quidem de hominibus me hæcte-
nus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Cæterum postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
ad lienem transuersim accedens, in^x duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorū serie in^y cauam sinistram ue-
litis sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membranæ omenti per-
petuò suffulti implantentur, atque^z infinita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemq; im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinister portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum^{aa} tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idq; tunc potissimum, quando primus^{ab} maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoq; sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præfens uena ab elatissimo lienem aduentū ramo promittitur, sed
ab illo qui ferè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper^{ac} dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usq; dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuoq; implicatur. Dein sinistra perinde ac dextra in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrorsum retrorsumq; dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesq; soboles communicat. Cæterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conferit. Atque ad hunc modum frequentissime si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis. nō raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concuæ lienis regioni iam inferendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
h 3 digeri,

In lib. de Ve-
narum & ar-
teriarum se-
ditione.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo² duas nuper commemora-
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hic sedulo obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, neque implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrenti-
bus uenis differre. <sup>Dextri caudi-
cis portæ tri-
ci series.</sup> Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam)
quæ primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in tres præcipuos diffunditur ramos:
qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuicari, inter duas mesenterij membranas
producentur, atque inferiorem posteriorem uel intestinorum partem quæ mesenterio alliga-
tur, & quam dissectionum professoribus caua uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum,
cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his
diffundantur soboles, quum prorsus sint innumera, dictu est arduum: dein nò omnibus can-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excur-
rant. A tertio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medijs mesenterij potissimum
diffunditur, insignis uena in sinistram mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque in
testinum dorso alligat, porrigitur, atque nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures
deriuata furculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usque intestinum
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, unus insigni magnitudine inter
duas sui mesenterij membranas (quæadmodum cæteri omnes rami) intertextus, secundum coli
finem deorsum sub recto intestino prorepat, multas uenulas ex superiori anteriori uel ipsius sede
ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini
extremum usque contendit, non amplius recta sub intestino deducitur, sed in plures utcumque
exiles diffusus ramulos, sinem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porro & si frequentissi-
mæ sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numero-
sioresque in gracilia, quam crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicatur furcu-
lis, quoniā ex illis plus succi quam ex sedi uiciniorebus sit exegendum. Quemadmodum uerò
nònullis prius enarratis uenæ portæ ramis corpora quædam glandulosa atque ad amissum quo-
dammodo carnea attendi circundat dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad inte-
stina diffusorum sectionibus, glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine
cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginibus diductibus (quem-
admodum ubi dexteri portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponuntur
glandulæ, in subsequenibus uerò horum ramorum diuicationibus graciliores minoresque. Hu-
iusmodi quoque glandulæ, capillorum modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
mentalicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
propagatæ censentur, quippe quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentum illi subministraturæ
ad eam excurrunt. Pari modo propagines numerosa sobole in omentum diffuse duntaxat
ut illud enutrient, multoque adipe imbuant, à portæ uena deriuantur. Propagines lienem peten-
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lien alimentum deferant, atque ex iecore feculen-
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgent. Quum enim crassius sangui-
ficationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæc illud lien porrigant,
simul quoque necessarium lienis nutrimentum offerunt, siquidem, ut in quinto libro, nò sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per uenas ab illis quæ lien in feruntur in uentriculum profusas, quod ipsi
ex feculentiori sanguine reliquum est, neque sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum
eructat, uerum id nò (ut dissectionum professores male arbitratur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundum præcipue, quod maior uena à uenis lienem aduentibus exorta,
in uentriculū pertinet. Surculi capillorum modo tenues ad glandia in hoc à rerū Opifice dedu-
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentum colligant. Cæterum reliquæ omnes portæ propagines
in uentriculū & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentum submi-
nistrent, partim ut suis finibus & oculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uen-
triculo cibum ex ipso ac intestinis exugant, atque ad iecur tanquam cōcoctionis officinā toti huma-
no corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionem, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirum portæ uenæ caudex, quem
ueterum quispiā Naturæ operū peritus ante Hippocratem ^{τὴν} nuncupauit, à quo in hunc
usque diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaque (ut & Galenus testatur) à nònullis porta
iecoris, ab alijs ianatrix appellatur, uerum nonnulli totā uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

partem ipsius duntaxat, quæ primùm à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
nomine ^{καυδὶς}, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ quæ iecori est proxima, & præ
terea magnæ arteriæ, quæ è corde pronascitur, tribuisse uidetur. Dein portæ uena ab alijs etiā iecoris
manus nuncupatur, quod iecur ea ad elaboratam in uentriculo cibi attractionem tanquam manu utatur.
Sunt qui lacteā appellent, quod succus quæ hæc ab intestinis iecori deferret, lacteus sit. Porro uenā
portæ, succū eū quæ è uentriculo, præcipue autem ex intestinis ad se allicit, atque in iecur deferret, ieco-
ris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare
haud facile concessero: quantumuis grauer id in quarto de Usu partium libro Galenus asserat.
Nullam enim sanguificationis uim membraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: &
si quæ esset, illa profecto album pararet sanguinem, non secus quam à uentriculo emutata, lacteū
colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modo concreti sangui-
nis instar rubram esse liquidd cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repeti-
tum alius refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu-
tasset sententiam, sui ipsius, quo acrius Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quæ
sub recto intestino decliuem ac mesenterio sustulturn porrigi scripsimus, nonnunquam ad fa-
culentū sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum
conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcumque
ipsius uitium, feculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absorbitur, uel lien
eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti
mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso
corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lu-
tosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ di-
tributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quod is san-
guis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus
regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum procum-
bat, ibi que tantisper referetur colligatur, quæ, donec nimium turgentes uenæ oculis referatis
per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc san-
guinis defluxu per interualla laborantem reseuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, &
uena sub recto intestino excurrentes, pollicis quasi crassitiem superauit, eoque modo sanguine tur-
gebat, quo iam parturitium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas disten-
tasque cernimus. Verum hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in
lateralis morbo (si modo dextram aut sinistram seces, quicquam inter sit) aperiendam docui, ac
proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad si-
nem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis que organorum
administrationem unā persequar.

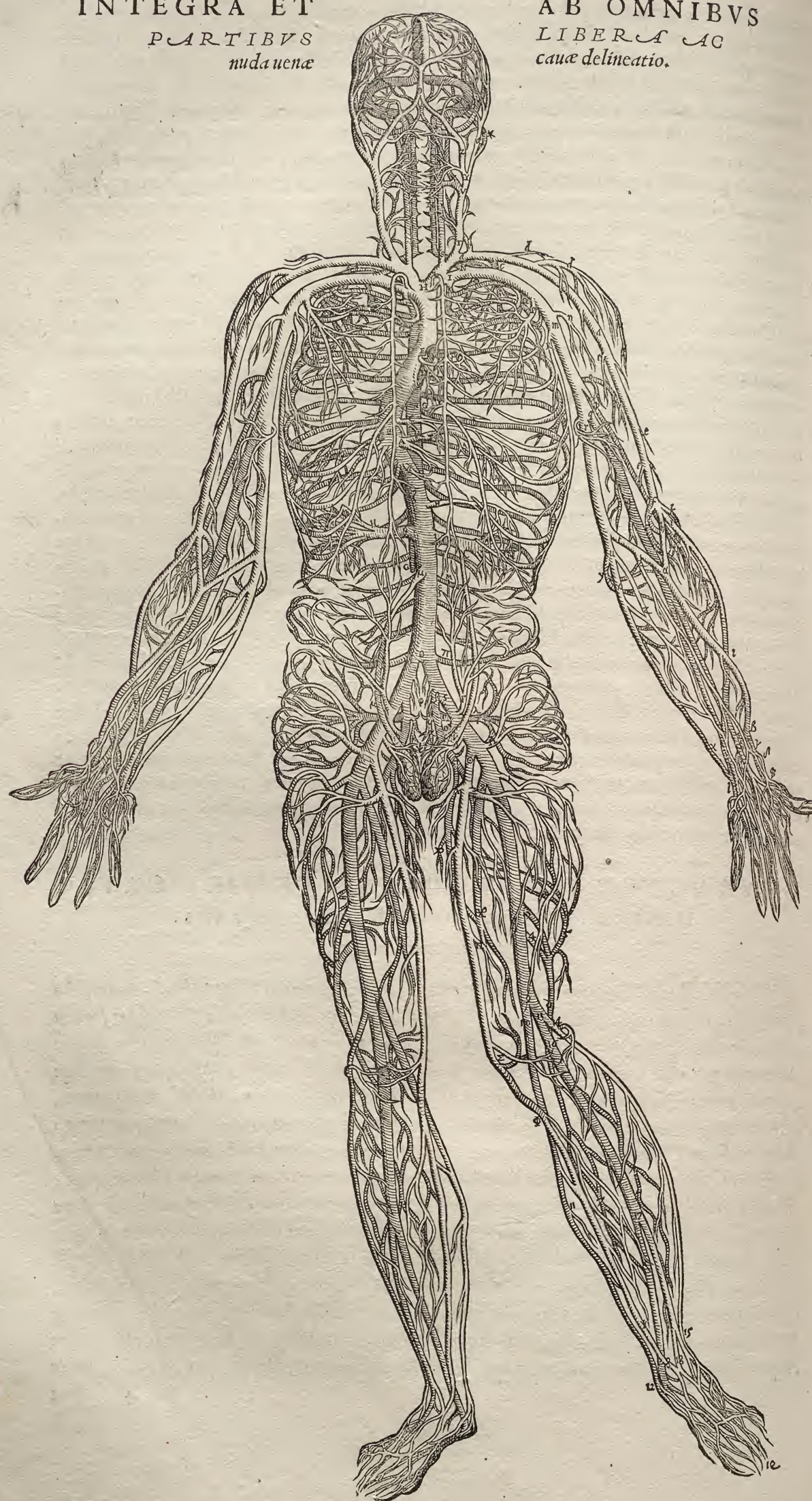
CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE
DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS
pagina proponit, Index.

FIGURÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim sub-
sequentibus communis est, proportionemque illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem
ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante un-
decimum quarti libri Caput exhibebo, quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum
et hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur,
quam huic papyro (quæ regalis uulgo dicitur) accommodam fore putauit. Verum si cuiquam po-
stea uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportionem,
ut clariore reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angus-
tiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiā imminuere, id unum moneo & rogo
pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum
plagiarij quiddā profecto, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignis-
si mi, in meis Anatomicis tabulis Argentinae impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio,
et simul ratio negotiū utitur, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ
figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiare esse uidean-
tur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in
h 4 hæc

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A AC
cauae delineatio.

hac proportionem non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulae uenae perreperant. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.

A, A, A Tres isti characteres propaginem notant a uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquam numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.

a Huiusmodi etiam gracilior soboles a caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Vena cauae sedes inter iecoris gibbum & septum transversum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & a quibus etiam surculi in cordis inuolueru pertingunt.

D Cauae uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinet. Optarim hic sedulo expenderes, uerumque cauae delineationem accurate contemplereris, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepit, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus a uertebrae medio declinat.

E Vena coronae modo cordis basin amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos a se deriuas, & separatas seu coronalis nuncupata. Haec & si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, a posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis exers, quae a cauae dextro latere prodians, decliuus secundum dextrum uertebrae latus ad secundam fere lumborum uertebrae descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae pari carentis latera repositi, uenae illius propagines insinuant: eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.

H Cauae sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.

I Vena primae thoracis costae innixa, atque ad alam transversam perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingente membranā soboles deriuas. L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranae, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius M. uenae ab imo sursum ascendens, ac G notandae terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M. ascriptissimus.

N, N Vena per foramina transversis processibus uertebrae cervicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medulla geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi cervici uertebrae adnatos, soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sum, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti praeposenda non minus discas, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculis humiliorem cervicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrens.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiens, ac in cavam scapulae sedem vicinorum musculorum derivata. Huic proximae sunt venulae in glandium axillae excurrentes, quarum hic una inter **P** & **R** expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumque in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos asperae arteriae lateri & hac deductis nervis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepat, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularias uenas (quae Graecis *καρυτιδα* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextum cernitur. In Arabum interpretibus iugularias ita fere appellatas legimus: Guidex, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apoplethicas, uenas somni. Atque ita tam interiores quam exteriores appellantur. & has quidem patentes, illas uero immensas & occultas nuncupant. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uena iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subit, ac uarie in larynge & hyoidis ossis musculis, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externae iugularis iuxta fauces factae, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamque capitis cutem digeritur.
- Z** Ac **Z** quidem portio huius rami **Y** notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. **9** uero, **9. a. *** frontis uenam indicat. **a** portioem secundum tempora sursum repentem. & ***** eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Ceterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod haec peculiaris figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistro, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congreduuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasce, atque recta antrorsum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, **y** insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae **N** notatae: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto characterem internae iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentes insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremi quae sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena **9** insignita hic umbratae feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariam sedem cui olfactus organa incumbunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia calatui, in caluariam repunt. Atque haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimi quarti Capitis fuisse proposuerim, quanquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsi sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbauerim & hanc uenae cauae delineationem, uti iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum fumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis **t. u. x. s. e. n. u.** exprimit.
- a. a** Vtrumque a uenam humerariam indicat, uerum superiori a ipsius exortus ab externa iugulari **T** notata, radix significatur. inferius autem a humerariae sedem notat, quae iam humeraria ex alto in brachij superficie cutemque emergit. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subiiciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamque huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbam scapulae sedem frequenti utcumque sobole excurrentes.
- d. d** Venae ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorqueatur, pronatae, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digestae.
- e. e. e** Tenuis uenula ab humeraria in externae brachij sedis cutem, anterioremque regionem musculi cubiti flectentium prioris propagatae.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquousque excurrentes.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo **t** notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui **a** ascriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique con-
- k** tendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua **k** insignitur, quam ad anteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic **l** spectatur) axillaris uenae propaginis **x** notanda soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamque adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquousque in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q. r** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis **q** insignitis in alto semper totiusque ipsius ductu occultitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui **r** inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Ceterum haec axillaris uenae distributionem interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptionibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta interioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus **t** insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariae ramo **h** notato coiens, communem efformat uenam **a** indicatam.
- u** Axillaris

- u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrent.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrent. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.
- z Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- a Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in anteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenæ iuxta radij humiliorum partem, quæ brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut γ. Non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum d indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus e insignitum, uersus medium & anularem potissimum absimitur. Ramis externam summæ manus sedem aduentibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hinc characterum indicem lubentius barbaris nominibus occupaturus, quam orationis quæ has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniore medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alantq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigitur. Verum priuatim dextere manus axillarem iecorariam uocauerunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quod in lienis morbis hanc plerumque aperiant. Sic rursus quæ seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterioris latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam a notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti anteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocauerunt. Communem (quæ a insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis confurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, quæ humeraria brachij cutem primum subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione completitur. Quæ autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uero a notata, Nigra: ubi autem hæc oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterius

- terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y assimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Sylen Auicennæ appellatur. Verum alijs subinde apud Arabes & baros illam Sylen uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur, cui eadem quæ axillari medicorum uulgo nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quamquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum impositores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me rectè antea pictas turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primum esse. Cæterum communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- z ENA E caue portio, quæ inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrent.
- o Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- i Grandis uena sinistram renem petens. hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- x Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrent.
- u Seminalis uena sinistra. p, u Seminalis uena dextra. Hæc uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmanur, hærentq; surculos communicant, & ramulos membranis testem usq; seminaria ambientibus diffundunt.
- y Seminalium uenarum sedes, quæ hæc primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- z Venæ geniculatim a caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebis continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebas, ipsiq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.
- o Venæ caue supra ossis sacri initium in duos trûcos distributio, Δ aut inuerso γ aut V nō absimilis.
- u Ramus utcumq; amplius, transuersum in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distribuitus.
- φ Ramuli aliquot in superiora ossis sacri foramina missi.
- z Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior p notatur, exterior s.
- u Interioris rami, quem q notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē illum ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.
- u Interioris rami p insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi. x uero & γ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hæc parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorē fundi uteri sedem, ipsumq; adeo uteri collum.
- u Vena ab exteriori ramo, quem e indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami p notati coiens, quæ id pubis ossis foramen perreptat.
- e Hac sede uena pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- u Vnus ex ramis uenæ pubis ossis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- x Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notabimus.
- Γ Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quæ is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert, inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.

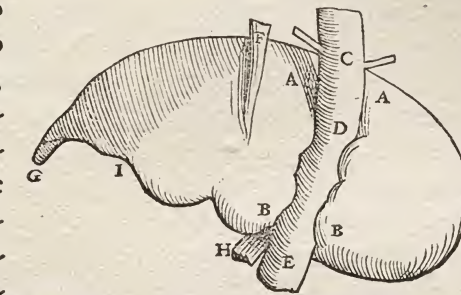
uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis è cordis basis medio nasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidè illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuauit, institutum fuisse. Ad hæc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quodà membranalibus uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membranas dilui posse. Neque fat scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituitur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eo quod arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incepterunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus constitum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hic Galeni dissectionis, atque adeo totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unâ cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicator, quod ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniandi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugæ morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca coniucentes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæcenus ostendi: & forte in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uilitatigatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter incertam auerfantur exercendi argumentum præbeam. Verum ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subiiciam, quod iecur mihi potius è uenis quæ ipsi intextuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim uenæ cauæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab ossè) ex alio pronasci affirmare audemus. Cæterum quemadmodum (ne forte rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem finiant: pari etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibus quæ iecoris finibus, in gibba ipsius sede, innumera uenularum propagines exoriantur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorrepentes, in insigniores uenas coeunt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiore iecoris parte, quæ dextram ueritèbrarum sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis *νεφελή* interdum, & *σπληνική* (quemadmodum & portæ uena) deinde & *σπληνική*: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam dextri

Vene cauedi
distributionis de
scriptionem à
iecore incipien
dam.

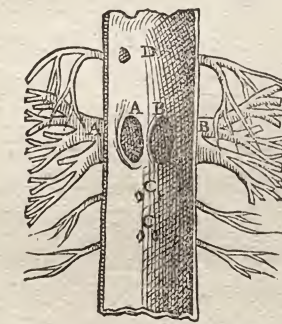
Cauæ in iecore
series.

Cauæ uenæ
nomina.

dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quæ cordi proxima est, appellauit. Porro uenæ cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis incumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conuident, ut cauæ propagines optimè citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua sæculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium nutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore educarum coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitrat: sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeo sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenæ cauæ parti, quæ dorsum spectat, obduci cernatur. Neque rur-

vena portuicula in sinuat, ceteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

ginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedem spargitur. Cautè & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etià à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines hæc & soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in iecoris substantiam diffusas. Cæterum D caua uenæ sedes notatur, quæ hæc septum permeat, ipsique ramos de promit.

uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) paruos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia sedulo hominem fecanti, adeo sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum concedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quamquam interim sedulo studiosos adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum & simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliæque ramorum à caua in iecur series, accuratè secant, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque Anatomies parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

i 3 DE

PRÆSENS figura iecoris gibbi posterioris ipsius sedem monstrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem septo transuerso uersus anteriora conterminam. B uerò & B regionem humiliores. C caua uenæ pars notatur, quæ hæc septum permeat, ipsique ramos expromit. D ad E usque sedem indicat, quæ caua iecoris substantiæ adnascitur. F portæ

H A E C figura uenæ cauæ portionem oculis subiicit, posteriori iecoris sedi exporrectam. Hanc longa sectione secundum posteriorem uenæ sedem ducta diffecit, ac dein distendi, ut propagationum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenerent. Ac utrumque A propagationis quæ à caua in sinistra iecoris sedem diffunditur, orificium, & ipsam denique propa-

Caua partem
 septum trans-
 uerit, illa que
 sub iecore costi-
 git, non ardi-
 orem esse.

HAVD QVAQVAM Galeno & reliquæ Anatomicorum turbæ illius pla-
 cita sectanti satis fuit, falsum uenæ cauæ ortum à iecore comminisci, ac ut
 ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam
 mox à suo iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriæ magnæ mo-
 do bipartiri, unumq; ad superiora corporis, alterum uerò ad inferiora du-
 ci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adjicere
 nō ueritus est, truncum qui superiora petit multo strictiorē esse, minusq;
 amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non di-
 uidi: & etiā ueritati neutiquā cōsonum est, cauæ uenæ partem quæ inter iecur⁴ dextramq; cor-
 dis aurem conspicitur, angustiorē illa uideri, quæ sub iecore lumborum uertebreis explicatur.
 quod nō perfuntoriē inter disseclandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi secan-
 ti nō asstiterit, aut ipse sectionem studiosē non fuerit aggressus, hæc me confingere arbiretur.
 Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mēbrum inter secan-
 dum mouens, plus sanguinis in uenæ partem uertebreis lumborum exporrecam, quā in illā
 quæ supra iecur habetur propulerit, is sanē Galeni sententiæ subscribet. at si uicissim ex hac ue-
 næ parte in illā sanguinē compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assentie-
 tur. Præterea, ubi hæc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressus expendere,
 qua conficit ascendente uenæ partē multo oportere minorē esse descendente, quod hæc plures
 quā illa partes enutrit. Nam si hæc Galeni ratio uera est, etiā citra sectionē ipsius commentū
 nulli nō innotescet, quandoquidē ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quā
 inferior quæ lumborum uertebreis exporrigitur, requirit. Primum enim neq; bilis uesicula, neq;
 uentriculus, neq; intestina, neq; omentum, neq; mesenterium, neq; lien ramulum aliquem à ca-
 uia assumunt, hæc q; sub iecore collocantur. Verū soli renes, altera uesica, testes et crura, & in-
 ferior abdominis pars ab ea quæ descendit cauæ parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascenden-
 te uero septum transuersum et uniuerfus thorax alitur, nam & thoracis pars iecori proxima, ad
 secundam usq; lumborum uertebream pertinens, à uena coniugis experti nutrimentum obti-
 nere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut tacam nūc sanguinis copiam in ce-
 rebrum tot uenis scaturientem, et eam quæ in cor deferitur, non solum cordis & pulmonis om-
 nium maximi uisceris nomine, uerū & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato im-
 pleri credimus, & arteriæ demum, si cum descendente cauæ portione comparentur, quanto mi-
 nus quā illa sanguinis continent. Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitū
 subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundē non hoc solum infirmer,
 sed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quamplu-
 rima, à medicis propter secandi imperitiā, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā
 Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterum ego in præsentia relictis Galeni placitis, partē
 cauæ ascendente lubens persequer, quod oratio uera duntaxat enarrans minus excresceret,
 & Galeni nomine non interrupta, longē redderetur facilior. Verū ea ipsius est autoritas, &
 nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententiæ non acquiesco, admo-
 nerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem ad
 hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, pro-
 sectio nunc in uenæ cauæ serie mihi quantumuis inuito contingeret: quam prius aliquoulsq; uerē
 persequar, ac postmodū ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenserit adjiciam. Vena itaq; cauā
 neruofam septi transuersi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine⁵ permeal, unā etiam
 cordis inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & con-
 nascitur, tum potissimum ubi cauā septum transit, ac septo⁶ duas non uulgares offert propagi-
 nes, per uniuerfam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoq; cordis inuolu-
 cro, quā id septo committitur, diffundentes. Quum primum uerò cauā septum⁷ superauit, mo-
 dicē uersus sinistram cordisq;⁸ basis dextrum latius procedens, sinistro ipsius latere⁹ adaperi-
 tur, atq; in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum sæx scribit, aliqua
 propagine aut ramo quopiam, uerū duntaxat foramine quodam seu scissione adeo ampla, ut c.
 cauæ uenæ amplitudo ipsi neutiquam conferenda sit. Anteriori cauæ uenæ parti hic¹⁰ dextra
 cordis auricula connascitur. A posteriori uerò cauæ ad cor connexus sede,¹¹ insignis uena
 promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quæ secundum
 cordis

Caua per sep-
 tum transiens,
 ac ipsius in sep-
 tum rami.
 Caua in cor-
 dis dextrum si-
 num adaperi-
 tio.

Cordis basim
 eiciens uena.

cordis posteriora & sinistram latius ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac
 ab inferiori ipsius sede¹² ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat. quorum præci-
 pui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi hæc est¹³ crassissima. Vnde etiam frequentiores ue-
 nas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hæc uena in
 terdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, mi-
 nori uerò ab anteriori sede. Verū longē sæpius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus a-
 libi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena cauā à cordis basi sursum ascensura gracilior
 sit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnæ arteriæ
 innititur, non autem retrorsum ducta uertebrearum corporibus insidet, quæ à stomacho occu-
 pantur, cuius aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ul-
 timo cauā insternitur: adeo sanē ut quum cauā tantum à uertebreis distet, mirabili artificio illis
 uena fuerit offerenda, quæ ipsi costis quæ sanguinem subministraret. Quum enim septum
 transuersum impedimento sit, quo minus cauā¹⁴ ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus sobo-
 les dispensat, uertebreis costisq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeo à
 uertebreis eleuetur, & uasā in pulmones diffusa cauā à uertebreis ita subleuent, ut etiam hinc
 ad ipsas cauā nullo deriuare queat ramos, rerum Opifex à cauā¹⁵ magnam eduxit propagi-
 nem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sini-
 stra¹⁶ connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propin-
 quius quā antea accedit. Hæc propago seu uena à dextro cauæ latere pronata, deorsum ad
 quartæ propemodum thoracis uertebre corpus contorquetur, & decliuus secundum de-
 xtrum uertebrearum latus porrecta suo¹⁷ fine unā cum magna arteria, sub septo transuerso ad
 aliquot lumborum uertebreas pertingit. Hæc uena, cauæ uicem toto progressu gerit, quo
 ipsius caudex uertebreas ita¹⁸ atque in lumborum regione nequiuert contingere, ac geniculatim
 ramos ad uertebreas ipsas¹⁹ que adeo dorso partes offerre. Porro cauā hanc sine coniuge & pa-
 ri uenam à se tam grandem deprompsit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad costarum inter-
 ualla, ut nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
 ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebreis innititur. Quia uerò coniuge priua-
 tur, neque in altero latere parem affiscit à cauā propaginem, & Græci, nos uenam absque
 coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quā à
 sinistro, quod secundum dextram dorso sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & me-
 dia quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
 uæ sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quā nunc uersus dextrum reflecti, ita
 que spinam accedere deberet. A posteriori quoque principium sumere nequiuert, quod hæc se-
 des alijs incumbat organis, quodque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis de-
 duci, quā nunc, oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
 gulas ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum quid-
 em costarum interuallis ad eam usque²⁰ sedem contendunt, ubi hæc in cartilagineum degene-
 rant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quā in
 terualla pertinent, propagines hæc pertingunt, abdominis musculis etiam²¹ implicite. In ipso
 autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis se-
 di quam ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad sin-
 gulas secundum quas deducitur uertebreas soboles quædam pertinent, quæ in uertebrearum
 corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præ-
 terea²² membranæ thoracem intersepientibus, quæ illæ dorso continuantur, ab hac uena sur-
 culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenæ lateribus, quam pri-
 mum ab ortu uertebreas contingit, subinde ramum quoque educi, eumque in tenues propa-
 gines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas suc-
 cingentem numerosis, sed gracilibus furculis distribui. atque inibi non seriatim ac rectā secun-
 dum costas ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerū erra-
 bundo ductu excurrunt. Atque id adeo frequenter in hominibus (quod his scilicet multo bre-
 uior thorax, quā quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectio-
 ne in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriti, interdū Patavij uiderimus. Et Bono-
 niæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primum illic dissectioni præesset, atq; de uenæ se-
 ctione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonstratione tria no-
 bis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenæ propaginibus enu-
 triri, nemo ex tanto eruditorū uiroꝝ cœtu inficiari potuit. Atq; ut id subinde obseruatur, ita sa-
 ne interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebream, in duos
 i 4. truncos

Li. 7 de Ad.
 mi. dissectio.

Qui uenam cō-
 iugis expertē
 a cauā educa-
 oportuerit

Varia uenæ
 paricarentis
 series.

DVA
bus his figu-
ris geminas
uenae pari
carentis se-
ries expref-
simus, quae
ab illa uari-
ant, quā in-
tegra uenae
cauae delin-
eatio indica-
uit. Notat
autē hic *A*
uenae sine pa-
ri truncum.
B ipsius ra-
mum, qui in
sinistram du-
ctus, in plu-
res digeri-
tur propa-
gines. Que
rō in infe-
riori figu-
ra, insinuat
cauae uenae
caudicis por-
tionem.

Quae hactenus
scripta
Galenī placit
is parum con-
ueniant.
Li. 7 de Ad-
mi. sectio.

Lib. 6 de Pla-
citis. lib. de Se-
ctis. uenae. lib. 7
de Admi. & 2
Commentario
rum in Hip-
po. de Vitis
rapi. in morbis
acutis.

truncos diuidi cernes, quorum unus quidem dextri lateris costarum radicibus, alter autē sinistri exporrigitur, suisq; lateris costis, quā prorepit, ramos offert. Interdum uerō à sinistro ueng pari carentis latere in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasci obseruabis, illi prorsus similem quā à portae uena inferiorem omenti membranam adeuntium facile maxima est. Hæc enim ubi primum transuersim uertebræ illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secūdum costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat. Non secus sanè quā si Natura aliquando maluisset, unum grādem ramum à dextro latere hic ad sinistram porrigi, quā super singulas uertebras unum tenuē gracilemq; ramulum ferri. Adeo ut mihi etiā persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauae caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secūdum sinistram uertebrarū latus decliuus ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenā nuncupamus dextras costas dūtaxat alente. Atq; huiusmodi uenæ ortum nō tantū à iugulo primum posse fieri, sed paulo inferius, etiā agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruati. Verum eiusmodi non nisi rarissime occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quā si interdum sextum in manu digitum, aliud ue monstruosum se spectandum offerret. Adeo ut si quādo in publicis sectionibus hæc obseruo, ea tanquā non essent, tacite præteream, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq; tanto, nō in sectionibus solum, sed modō in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosius, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quū interim ipsis dolendū magis esset, tale ad integrā sectionem corpus obtigisse, quod ab hominū canōne plurimū uariat, nisi fortē etiā crebro absolutorū & non monstruolorū hominū sectionibus astitissent, Galenī precepta ad finē libri primi de Administrandis sectionibus nobis datū nunquā negligētes. Porro iam sermoni adijciendū est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermisum: uti sanè arbitrabitur, qui Galenī placita sedulo euoluens, primum à me quintam pulmonis fibrā seu lobū requireret, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galenī sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immeritō oscitantiae alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorasset: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quā simiarū secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullū sit interuallum ductus uenæ caue à septo in cordis inuolucrum, sed uti superius docui, hæc duo simul connata unā semelq; perforantur, nullus sanè pulmonis lobus hic cōsistere potest, qui in illo interuallo uenā sustineret, nisi fortē hunc (quod summè est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uerō simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallū, inter septum trāuersum & inuolucrum cordis mucronē, ac hic inter membranas thoracē intersepientes inane uacuum ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habēs pulmonis lobū, quo mirabili Naturæ opificio is cauae caudex tanquā manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galenī descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verū Galenī sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parit, quum hæc membranae uenas assumant, partim ab illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uenae sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cavitatem membranas ne cōtingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsi ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Præterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè affectus mirabitur, qui priusquam caua supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galenī sit dogma. Quod quā ueritati consentiat, ipsa uasorum continuitas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere ne utiquā quis asseret, præterquam enim quod arterialis uena sexuplo crassiori constat corpore quā caua, illa hanc non contingit, sed non mediocri cordis substantiæ portio inter cauae orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificium

orificium non minus in cordis dextrum sinum quā orificium cauae orbiculatim liberumq; pertingit, nihilq; minus apparet quā soboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quā caua uenit pertractanda. Huc accedit Galenī de uenæ pari carentis principio, sibi non constans sententia. Primum enim in commentario decimo secundilibri in Hippocratem de Vitis ratione morborum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenæ cauae per thoracem distributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem à caua pronasci antea quā ad cor pertingat. mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea cauae sede eandem emergere docet, quæ hæc dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas à uena nutriti, quæ sub corde à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum simul cum omnibus membranarum, quæ tum thoracis cavitatem intersepunt, tum quæ pulmonem ambiunt, alimentum ex caua priusquā ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit, quæ dextera dextera, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quā membranam costas succingentem, quæ maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor membranam pulmonum substantiā proximè obnatam, quum hæc ne furculum quidē à caua mutetur. In libro autem de Venarum sectione, uenā sine pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atq; ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, plurā quæ hic quā in libro de Vitis ratione, costarum interualla præsentī uena nutriti facit. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam à uena quæ iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hæc sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fetus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modō propositis, Galenī de uenæ pari carentis ortu progressu quæ sententia utcunque constet. quæ quā ueritati consentiat, ex nostra enarratione ueram eius uenæ seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quā in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua procedit, postquam hæc cordis inuolucrum superauit, ac eò usque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de rogans, rationem huius uenæ exortus petierit, illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carens uena à cauae caudice sub corde nasci potuit, tum quod nimium periculose suspensa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenæ cauae sede ad uertebras usque conspicuum: tum etiam, quod si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede quæ eius uenæ principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa nascitur, producere debuisset, illis uertebris alimentum subministraturam. B. regione autem dextræ auriculæ pronasci nullo prorsus modo qui uit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quæque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquousque prius aut deorsum aut sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si è regione dextræ cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet. unde etiam uel hinc statim docet, quā procul à corde principium ducat. Neque est quod ad huius sententiæ robur, hominis dorsi quā id cor spectat obliquitate adferam: quæ quū multo maior in homine, quā quadrupedibus aut aibus sit, facile liceret conficere, sine pari uenā homini etiam altius, quā illis animalibus à caua oportere nasci, quod his & succinctor ductus è regione dextræ auris ad dorsum quā illi uisitur: uti profecto inter secandū non solum iucundū est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uerō Galenus ita uariè & de hominis uenæ pari carente, ipsiq; nunquā uisa, magis perperā adhuc quā de simiarū uenæ senserit, in ea Epistola utiq; perstrinxit, quæ dextri cubiti axillare in laterali morbo (si modò quid intersit cuius lateris uenā diuidas) secādam docui, Galenus enim aliquam rationē alicunde cōminisci studuit, quæ Hippocratis sententiā probabiliorē redderet, quæ is sanguinē non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uerō Hippocrates arbitratus fuisset, à uena sine cōiuge per phlebotomiā nihil educi posse, aut eā remotius ab axillari distare, quā ut hæc aut alia queuis, illius gratia aperiri posset. quum interim

Galenī de uenæ
sine pari
ortu sententiæ.

Vnde uenam
pari carentem
nasci oportet
uenit.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito nō Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Ceterum quoniam Epistola nuper commemorata, hac prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauē uenae diffinitionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi praeter uerae hominis historię narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi à Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixē mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitatos noui tragēdias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate diffona certō (quantumuis interim inuitus) ostendam. Haecenus enim non semel expertus sum, quā eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam exco-gitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari pos-sit. Quā turpiter uerō se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenorunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se didu-xit, ad iugulum rectā sub pectoris ossē conscendit, membranis thoracem interserpentibus ele-ganter fustulata, molleq; & glandosum corpus hīc in iugulo passim adstratum obtinēs, quod Graeci *συνωγ*, Latini uerō communi glandularum nomine glandium uocant. Est autem glan-dium id in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum di-stributiones hīc suspensas, immunes seruaret. Vena enim caua inibi primū in duos infir-gnes truncos discinditur, à quibus omnes uenae cauae partis ad elatiore corporis porrectae so-boles pendent. A sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, grandis uena promi-tur, quae primae thoracis costae innixa postquam aliquot à se dispersit ramos, sub clauiculā axillam properat. Ab huius etenim radice exilis uena nascitur, deorsum per costarum radi-ces ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum inter-ualis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Praesens uena non semper ab eius quae axillam petit radice pronascitur, uerū nōnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartiat, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneae filorum modo praetenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis in-cūbente uena quae axillam petit, aliquando autem à uenae pari carentis propaginibus (idq; potis-simum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magnae in iugulo bi-partitionis, duae produnt uenae, quae introrsum ductae, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris ossē deorsum perrepantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundum laeum pectoris ossis latius, ubi co-starum cartilagine ipsi coarctantur, decliuus ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quae ad termi-num ossis costarum ubi uenae coniuge carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmo-dum uerō à ramis uenae pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla dissemina-tis, ramuli notati digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeo mamillas propagant, si modò ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub pectoris ossē deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronatae cartilaginis deorsum in car-nosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venae enim ē thoracis ampli-tudine prolapsae, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedē feruntur, ramulos quos-dam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum praecipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures furculos supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdomi-nis musculorum substantiae implexi, illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in ser-monis progressu, ab imo propter genitalia fursum sub rectis musculis cōscendere audies, quū earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamilla-rum sedibus ad uterum foetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas praebere credimus, expli-cabitur. Harum uenarum sub pectoris ossē reptantium originem ex anteriori mediaq; in iugu-lo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes. interdum uerō eas ab axillarium uena-rū radicibus, postquam illae nōnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruauit: quē admodum aliquando alteram ipsarum, & praesertim sinistram ab axillari, alteram uerō ab ipsa bifurcatione pronatū uidit: quemadmodum etiam nō infrequenter occurrit ab anteriori uenae cauae sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasce, quae fursum ad pectoris os ducta,

Quam ob rem non semper ser-moni addendum, ubi is a Gale-ni placitis de-clinet.

Cauae ad iugu-lum inuicissus.

Cauae caudi-cis in iugulo bipartitis.

Venae axillae rem constitu-entis ortus. Venae superio-ra costarum interualla per-rens.

Venae sub pec-toris ossē de-orsum repen-tes.

ducta, in duas discinditur uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranae thora-cis cavitatem interdiuidentes primos mutantur furculos, ac subinde etiam à caua ubi nunc dictas promit uenas, graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum to-tam membranarum longitudinem cum neruis septi transuersi exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, uena pari carente in membranas thoracis cavitatem interserpentes furculi ac-cedunt, uenis quae adherentem oculi tunicae implicant, quā similimi. Ab his uenis etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi membranae thoracem interserpentes hoc continent, pertin-gunt. Ceterum uena axillam accedens priusquam ē thorace procidit, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede uenam utcumque amplam promit, quae fursum oblique in-posteriora tendens, ad transuersos uerterbarum ceruicis processus deducitur, & per fo-ramina illis priuatim exculpta fursum conscendens in musculos uerterbris proximē adnatos; soboles spargit. At praeter illas, certo ordine & ueluti geniculatim singulas soboles unicui-que foraminum neruorum exortibus in ceruicis uerterbris incisio deriuat, dorsali quae medullae-ipsis quae adeo uerterbris alimentum suppeditat. Quod uerō eius uenae reliquum est, in calua-riam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad poste-riorem occipitis ossis capituli sedem excavatum antea dixi. Vbi uerō uena in caluariam am-plitudinem pertingit, in secundum seu sinistram durā cerebri membranā sinum, uti po-stea auditurus es diffusus, exhauritur. Praeter hanc uenam, alia adhuc ab illa quae in axil-lam contendit, priusquam ē thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quae in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uerterbris adnatos, ac ca-pitis dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerō axillam petens uena inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, musculumq; perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel eam promit uenam quā humeralem postea uocabimus, & ilico atq; decliuus ducta glandulas in axilla ad firmam uaso-rum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emittit propagines. Primum utrinque singulas promit uenas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad po-steriora alteram. Quae antrosum exporrigitur, in musculos à pectoris ossē & costis ad brachii os & scapulam pertinentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas fre-quenti admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscēs in mu-sculos cauiam scapulae sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Ce-terum nonnunquam à priori & quae pectus accedit uena, interdum uerō ab ipso qui in axilla consistit trunco alia grandis utcumq; uena exoritur, quae deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absumitur in musculum, cuius beneficio brachii decliue dorso ad-mouemus. Praeter hos ramos maior uena quae in axilla habetur, exiguos ablegat furculos glā-dulis & mēbranis, quae inibi uasorum distributionibus corundēq; colligationibus praesunt. Quae autem serie axillaris uenae reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox at-que ceteras ascendentes uenae cauae propaginis soboles absolucro, expediā. Proinde ad iu-gulum rursus sermone conuerso, ceteros truncorum magnae illius in iugulo diuisionis ra-mos aggrediamur. Vena itaq; caua ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis sum-mum transcendat, in duos truncos diducitur, ac statim à diuisione nuper commemorata ue-na, quae axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primae thoracis uerterbrae corpore sede, cui prius innitebatur, modicē recedens, fursum extra thoracem protenditur, & simulatq; clauiculam pectorisq; ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quā pleriq; ar-bitrantur gracilior est, & secundum asperam arteriae latus ascendens, nonnullas uenulas in speciem capillorum exiles asperae arteriae conterminisq; membranis communicat. Haec inter-rior censetur iugularis, quae cum sui lateris soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascen-su graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam se-primi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporariae arteriae ad caluarię usque basim commissa. quod cum peruenit, in duos inaequales amplitudine ramos discinditur, ac amplior oblique retrorsum, secundum caluarię basim ductus, caluariam simul cum quo-dam soporalis arteriae ramo ingreditur, foramine utens sexti neruorum cerebri paris gra-tia exculpto. Quae uerō serie in caluarię cavitatem praesens ramus digeratur, in cerebri uaso-rum descriptione affatim persequar: modò autem fateris, ad caluarię usque amplitudinem ue-nas, quae eo pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internae ramo, quum uti diximus in posteriora secundum caluarię basim is contendit, propago diducitur,

Aliquot ueni-ae uena axillae petente sparsi priusquam tra-chium subeat.

Cauae per col-lum caputq; se-ries.

Interior iugu-laris.

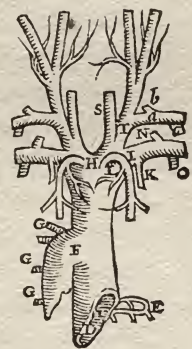

in elatiorem sedem¹ musculorum pertinet, qui anteriorem cervicis vertebrarum regionem occupant, stomachoq^{ue} subiacent.² Gracilior uero interna iugularis ramus soporalis arteria pe-
nitus relicta,³ priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio⁴ & quarto pari
neruorum cerebri commune caelatum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri
membranam digeratur, totus⁵ que in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem
ad auditus organum depromit, eam per⁶ foramen quoddam transuersum mittens, quod huic
loboli & neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porro⁷ exterior
idemq^{ue} grandior supra clauiculam facta diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam
musculorum dorsum mouentium secundi paris⁸ alterum perforauit, insignem a se diducit
uenam, quae deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsumq^{ue} adeo bra-
chium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu⁹ ramum edit,
qui in cutem posteriori cervicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosaue
nularum serie digeritur. Praeter hunc uenam sub clauicula brachium petens,¹⁰ alium quoq^{ue} gran-
diorem depromit ramum, in gibbam scapulae sedem frequenti etiam sobole dispersum. Dein-
de quando ad¹¹ summum pertendit humerum, atq^{ue} sub illo in brachium proripit, priusquam
penitus demergitur, in summi humeri cutem¹² propagines deriuat, quarum praecipuae in cutem
digeruntur, quae¹³ musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines
interdum, idq^{ue} potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq^{ue} cutem¹⁴ excurrunt, deorsum in
priora secundum clauiculam errabundo progressu deductae, & ante sectionem in plerisq^{ue} mu-
lieribus uirescente quodammodo aut caeruleo colore apparentes. Qua autem serie eius uenae
brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, po-
sterius dicam, quando peculiari Capite ipsius axillarisq^{ue} uenae distributionem persequar. Certe-
rum¹⁵ maior ramus, quae supra clauiculam haberi, atq^{ue} ab externo suo latere humerariam germinare
diximus, sub cute ac lato buccas mouente musculo secundum collum ad fauces porrigitur, ex-
terioriorem efformans iugularem, quae non pari semper modo (uti in uociferantibus, aut aliis ui-
spiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per collum cutem fertur, sed fere quadru-
plicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, qua
unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigni-
ter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam quae cutem partim recta,
partim oblique, & interdum transuersim conscendentes, uarie spargens. Secunda autem

Exterior iu-
gularis hume-
rarum series,
et priusquam
brachium su-
bit series.

Exterioris iu-
gularis series.

PRIMA
mam distri-
butionis ex-
terna iu-
gularis ue-
nae series,
nuda caue
delineatio
docet, re-
liquas ue-
nae pri-
uatis co-
nunc serie
tim hic re-
positis for-
mulis ex-
pressi, ac
earum pri-
mae eodem
characte-
re, quos in
tegra deli-
neatione ac-
commoda-
ui, rarus
ex illa hac
ita faci-
lius posse
perpendi.

ea uisitur, qua in medio ductu iuxta collum longitudinis medi-
um iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus qui-
dem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum pro-
perat. Tertiam rarius accidere conspiciamus, nimirum qua pro-
pter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior
iugularis in duas propagines diffunditur, quae sursum sub cu-
te inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquo-
ties enim illae propagines inuicem perpetuo distant, ac nusquam
se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium se-
dem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur ue-
na, quae mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos cessat.
Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differen-
tia. Nam aliquando altera, neque illa sane minor propago, cu-
ti non subtingitur, musculo recondita qui a pectoris ossis sum-
mo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui in-
seritur, atque ea propago in eum modum submersa, frequenter
adeo insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores
hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam¹⁶ ue-
nam interim negligentes, quam prius internam iugularem no-
minauimus. Vtunque igitur exterior iugularis aut unica u-
trinque, aut in medio per collum ductu, aut statim a clauiculis
gemina ascendat, semper cuti qua proripit insignes notatque
dignos offert furculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferio-
ris maxillae humiliorem sedem sub aurium regione¹⁷ contendit,
sui¹⁸ portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam trans-
mittit,¹⁹ reliquum uero ipsius in facie cutem & illius musculos, &
ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem trans-

transfunditur.²⁰ Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus²¹ glandulas exigit, quae
in faucibus sunt inferiores, quasq^{ue} tertium glandularum genus in sexto libro recensebimus. His
glandulis quae uasorum hic praesunt distributionibus, ab interiori externae iugularis portione ra-
muli dispensant, mox notatu digni in larynge & glandulas ipsi proximae adnatas, et musculos
ossis²² referentis, & linguae, & uniuersim ad omnes faucium sedes, furculi deriuantur, quorum insi-
gnis sub lingua secundum ipsius longitudinem proripit, in multiplices & errabunda serie prorep-
tes²³ ramulos scissus. Quinetiā ab hac iugularis portione praeter²⁴ grandem ramum qui in caluariam
per²⁵ foramen subit, ad posteriorē mamillaris processus sedē caelatum, rami etiā in palatum & tunicā
narium amplitudini obducta digeruntur, a quibus postmodum non negligendae soboles caluariam
petunt. Vna enim per²⁶ foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpit, caluariā accedens,
in durā membranā aliquot furculis excurrit, quemadmodum & altera soboles durae membranae
offertur, caluariā ingrediens per grandius foramen²⁷ illorum quae in octauo capitis ossis odorum
gratia exculpunt. Hae soboles quum caluariā ingrediuntur, furculos quosdam oculo elargiuntur,
in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externae iugularis portio per²⁸ capitis exte-
riora passim repens, perinde atq^{ue} interior, cuius serie iam ab soluimus, mox glandulas suis distribu-
tionibus praefectas obtinet, quae inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Prae-
sens portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, narium alas, & ad frontē uariē
exporrigit; altero autē²⁹ tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos praecipuos
furculos diuisus, unum in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum
offert; alterum uero post aures & ad occipitis cutē diffundit. Verum exterioris iugularis soboles
in facie ac capitis cutē digestas, hoc sibi priuatum uendicant, quod dextri lateris uenae, sinistri la-
teris uenis permisceant, ac inuicē coeant, idq^{ue} potissimum in facie & uertice, & imprimis adhuc
in fronte: adeo ut frontis uena plerumq^{ue} ab utrarumq^{ue} iugularium propaginibus per internos oculo-
rum angulos sursum deductis conflatur. Ad haec, per³⁰ exigua uerticis ossis foramina et futuras
gracillimae uenulae in caluariā prociunt, non aliter atq^{ue} rursus ex caluariā in cutē alias emergere
tum dicā, quando cerebri uasorum serie priuatum persequemur. Quippe haec opportune tanti-
per diu in caluariā arterias quoq^{ue} sermone perduxerimus, asseruabitur, quod uaria cerebri uena-
rum arteriarumq^{ue} sit comitatio: quā in cognita adhuc arteriarum ad caluariā diuicatione, arduū
foret percipere. Quamquam interim cuius integritum sit, Caput a praesenti septimum, cerebri
uasis dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HUMERARIAE PER MANUM SERIES. Caput VIII.

a 1 ad m.
b 4 d.
c T.
d Sub a. &
Quae signa
lib. 1.

e inter l. &
a iuxta T.
f ut in fini-
stro latere
ultra fig.
g b, c, d, d.
h 3 mus. lat.
inter P. &
a per lineā
ab L. ad Q.
i 6 mus. lat.
h c, e, f.
l f.
m f.
n f. ca.
o lib. 1. p.

VENAS duas a caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem,
antequam caua thoracis amplitudinem superet; alteram uero ab externa iu-
gulari, ubi ea clauiculam pectorisq^{ue} summum aliquantisper superauit. Hec
quod¹ sub summo humero ipsaq^{ue} adeo clauicula in externā brachij sedem
procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autē² quod per axillā in-
ternamq^{ue} brachij sedem prorepat, axillaris interiorq^{ue} cubiti uena nuncupa-
tur. Et quauis utraq^{ue} uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie
sub cute, cum aliis inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria
grandior ampliorq^{ue} uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq^{ue} soboles dispergitur.
Humeraria namq^{ue} ab externo latere exterioris iugularis longē minori, quam uulgus arbitrat,
interuallo, & interdum a communi cum axillari trunco, qua is primam thoracis costam supe-
rat, principium ducens, atq^{ue} illos quos praecedente Capite recensimus ramos dispergens, ad
posteriorem clauiculam sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens,³ inter internū
latus musculi brachij ad tollentis, et ualidum tendinem musculi brachij ad pectus ducentis
in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq^{ue} porrecta etiam
ante sectionē in omnibus euadit cōspicua, nisi forte graciliores omnino uenas homo obtineat,
obscuroe sit. Porrigitur itaq^{ue} recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamē ma-
gis) brachij regionem, secundum exterius latus⁴ musculi cubiti flexentium anterioris. In de-
scensu uero ad cubiti usq^{ue} articulum⁵ graciles duntaxat ramos utrinq^{ue} in cutem sibi proximam,
anteriorēq^{ue} musculi cubiti flexentium prioris sedem dispensat, qui partim recta, partim
oblique & transuersim in cutem ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad a-
xillaris uenae⁶ soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq^{ue} coire uideantur. Quando hu-
meraria cubiti attingit articulum, iuxta⁷ exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas
ampli-

Humerariae
iuxta cubiti ar-
ticulum.

Li. de Venarum sectione. & li. 3. de Arteriarum sectione.

Axillaris in brachio constituta series.

Præcipua axillaris in duos truncos distribuitur.

amplitude interdum æquales, nonnunquam uero una cæteris ampliori. Prima (quam frequentissime, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli deferitur, atque sub musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flexentium, hincq; ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramis digesta cessat, non autem uti Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo (quemadmodum ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus recte descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ propaginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vt sanè admodum concinne uereq; eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrerunt. Secundus itaq; humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo supra cubiti articulum deriuat, cæteris plerunq; crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ ramo, quem postmodum commemorabo, coit, unaq; ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. Tercius humerariæ ramus, musculi qui radio iuxta brachiale inferius, radij in supinū motus auctor est, conscendit, & paulatim deorsum prorepens, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perferitur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, furculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quæ humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Cæterum tertius hic ramus sensim oblique uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem alteri cuiusdam inibi commiscetur uenæ, hæc que adauctus externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot furculos errabundo ductu sparsos dissectus, regione intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum sede soboles quasdam sibi uedicante. Cuius uero uenæ propago illa demū sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primum aliquot axillaris uenæ propagines absoluerit. quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrecto, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, quum primum axillam superat, brachiumque subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipue uero inter anteriorem sedem primi seu interioris cubiti tendentis, & posteriorem sedem tendinis musculi, quo brachium pectori admouetur, & dein iuxta cubiti flexentium musculorum posteriorem. Hæc primum capitibus musculorum, quorum ope cubitus extenditur, propagationem offert, illis uenulis e regione eductam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, sed demulius, ex posteriori ipsius sede uenam ipsam musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminantur. Ab externo laterè axillaris uenæ, alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliqua deorsum sub humero ad externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub musculis cubiti extendentibus occultata, musculorumq; capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquotusq; in externam cubiti sedem prorepens, simul cum neruo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagationes axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in duos truncos diffunditur, quos sanè accuratissime examinatos uelim, non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoq; qui se operæ præcium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitanter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unâ cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena non procul ab ipsius thoracis cauitate in axillam egressa, in duos quodammodo pares diffunditur truncos, quorum alter interius atq; in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attentus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam neruo brachium adeuntium tertio concomitatus. Inter duos enim cubiti flexentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus auctores in alto reconditus ferri incipit, in duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant furculis implantes, unâ cum tendinibus internæ summæ manus sedē petunt, qui per ligamentū in internam brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub tendine feruntur, qui latefcens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollicis, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundum radiū per cubitū porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoq; ramo furculus musculos adit, qui externam uolæ sedem occupant, atq; ita ab altero ramo furculus musculos penitus peruenit, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusq; in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. Alter truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutem emergit, uersus humeri interius tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quam humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedem paulo elatius quam cubiti cum humero articulus consistit, in duas magnitudine propemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) oblique deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum secundo humerariæ ramo ad humiliorē mediamq; flexus illius sedem coit, unaq; inibi ex ambobus confurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, merito appellamus. uulgos tamen medianam uocat, etiam si Græci & Latinorum præcipui ramus huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisq; sedis humiliorum, ac secundum ulnæ sitarū regionū cuti inter præcipuos ramos huc excurrētes, unus secundū ulnæ inferiorē sedem, ad exteriora tamē magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cū humerariæ ramo huc contendenti coeunt, simul cū illo, uti prius diximus, digeritur. Interdū autē illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris uenæ propago abunde eius rami uices in extrema manū gerit. Præter hunc ramum posterioris illius axillaris trunci uenæ primariū, alius ex illa cutē adit, quæ posterior cubiti articuli sedes induitur, atq; is ramus in externā cubiti sedem nō admodū procul perrepat. Verū alij etiam rami ab hac posteriori uena in internā cubiti sedis cutē digeruntur, qui uario & admodū incerto implexu permiscuntur et coeunt, furculos ab insigniori illo ramo quæ ulnæ exporrigi dicebā afluētes, aliosq; rursus ipsi furculos impartientes. His furculis & propaginibus in eum modū per cubiti interiora reptantibus, alia frequentissime accedit non contemnenda, quæ axillaris uenæ ramus communē uenā cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdū rectā ad brachiale contendit, interdū uero errabundo ductu perferitur, alijsq; huius sedis propaginibus commiscetur, quæ adeo graciles sunt uarièq; inuicē implicantur, ut interna cubiti regio nō minus frequēter quam tibi uenter seu fura uaricibus molestetur. Propagines hæc neuiquam ad brachiale terminantur, sed partim oblique, partim rectā, partim uero transuersim, & modò inuicem commixtæ, modò rursus diremptæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneamque membranam consistentes. Porro harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uedicant, quod ipsis ramus ab illis uenis permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. Communis enim uena ilico atque duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, oblique deorsum ducta, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radium paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios afluētes, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, supra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum γ (non autem τ) alij uero Υ & Λ etiam referre scripserunt. Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, portiunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus furculis commiscetur. Quod uero elatioris ramireliquum est, exterius inter pollicem & indicem sursum ascendit: atq; hinc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. Alter ramus qui inferius γ aut Υ caput constituit, indicis, & medij, & aliquotusque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem series adeo uaria est, pugnantque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondenti quæ uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ rarò admodum congruere. Operæ præcium itaq; fuerit, uenarum in manum propagationes non hinc, sed ex sectione

Axillaris uenæ portionis cutem subueniens series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Variæ extremitatis manus cutem implicantes uenarum esse series.

k 2 ne

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallu cinentur, qui grauius num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contententes, humerariam se aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperiuert: & axillarem, si uenam inter anulari & minimum, aut ut alijs arridet, inter medium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam arbitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ^m raram ad communem uenam exporrectum incidere: Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuersas uidere est. Interdum enim^m duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti sit flexu, sed multo humilius, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humeraria ramus communem accedens occultitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam non semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut illum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)^o tertius humerariæ ramus exter, nam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppleantibus ramulis, qui à^p communi uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini p. exportigitur.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PARTES infra septum transversum locatas distributæ series. Cap. IX.

Ad sinistri renis inuolucrum uena.

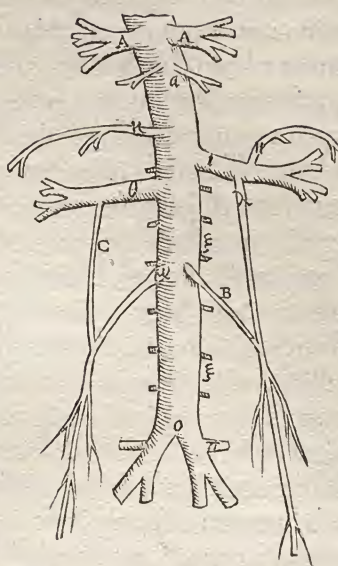
Ad dextri renis inuolucrum.

Ad renes uenas.

Sinistræ seminales uenæ series.

REQUENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ^q portione sub iecore lumborum uertebis exporrectæ pullulant, quæ in hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris sedem deorsum prorepens, non amplius iecori cōnascitur, non nihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uidelicet dorsi fertur, illico^m ramum non admodum grandē ex sinistro latere promēs, qui potissimū numerosa uenularū serie in pingue mēbranamq; sinistri renis tunicā digeritur, quæ à peritongo pronata, renē inuestit, eundemq; dorso alligatū continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniūgē adipiscitur. Quandoquidem^m uena dextri renis pingue tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, non à cauæ caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione^m eius uenæ qua dextro reni serofus sanguis de^m portatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistri renis tunicam disseminat, ab ea quæ in sinistram renem proficiscitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunicæ offertur, à cauæ dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere^m amplissimā propaginem, ubi iam mediæ uertebrearum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē directo sibi nequiquā correspondet, quum enim dexter ren (uti plerunq; accidit) sinistro elatius locetur, dextri lateris propago altius quā sinistri renis principiū ducit. Si uero sinister ren dextro superior sit (quod etiam crebrius quā disseccionum professores tradunt, euenit) propago quoq; in ipsum à caua transversim quodammodo repens, elatius quā dextra propago principium ducit. Quamobrē uero harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur, in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, commemorabitur. Præsens enim sermo cauæ ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrunq; renē protensa, grandes admodū sunt, ac quamprimū concauā renū sedē contingunt, hominibus in^m duos ramos partiunt, ac dein in renū substantiā mirabili quodā artificio hætenus nemini Anatomicorū cognito c. gerunt. quod nam uero id sit, in quinto libro perstringā. Cæterum priuatim ab humiliori sede^m uenæ eius quæ sinistru renē petit, iuxta ductus ipsius ferē mediū, uena pronascitur in uiris ad sinistru testem tota excurrēs, præterq; quod graciles^m exiguosq; surculos in peritonæū, quā porrigitur, ac in mēbranas tunicas uel sinistru testē & seminaria ipsius uasā ambientes producat. Hæc enim uena peritonæo, quā id lumborū^m canibus in sternitē adnata, deorsum super pubis os fertur: quod quū superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabatur, in^m uarios anfractus gyrosq; conuoluitur, quorū basis superiori testis sedi cōnata, ramulos in tunicā testis substantiā proximē continētē digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiā passim disseminatur. quemadmodū quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius docebit. Vena hæc sinistru testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad sinistram

nistram renem exporrectæ principio enatum asciscit: quæ non procul ab exortu sinistriorum decliuis prorepēs, cum illa coit, unaq; seminalis uena ex ambabus confluit. Vena autem dextrum accedēs testem, non à^m uena in dextrum renem protensa originem sumit, at à uenæ caudice aliquanto inferius, quā uenæ renibus exporrectæ principium ducunt. Huius seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferē propaginum in cauæ consistit latere, uerum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus dextrum latus nonnihil hæc seminalis uena extuberanti ac ueluti rotunda origine enascitur. Præsentī uenæ ramulum quoque ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisset, Galenus sibi semel obseruātū testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi. Quod uero hæc uena dextrum testem ea serie adeat, qua sinistram sinistro testī porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse sat scio.

Quoniam in nuda inte graque caue uena figura seminali uenarum originem ita atq; frequentius scitibus occurrat, expressimus: præsentī figura quādā differentia, quæ hic de scribitur pingere uisū est. Notet itaq; A, A, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, et p, idem quod in nuda caue figura. B uero ramū à cauæ caudice ad sinistru lateris seminalem uenā porrectū, ac cum ipsa coeuntem. C ramulū significat à uena pronatū, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextre seminali uenæ commiscetur.

Lib. de Venarum sectione.

In mulieribus alia^m harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt. Verum ad mulierum^m testes^m pinguibus membranis suffultæ porriguntur, non uniuersæ in seminaria uasā degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam priusquam ad testes deueniunt, utriusq; lateris^m uena bipartitur, ac una portio uenæ uirorenis testī implicitæ modo, seminarium uas efficitur. Altera uero in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorē ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præter seminales uenas caua ubi lumborum uertebis^m ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ipsius inferiori sede quæ uertebas spectat, uenas genicularum diffundit, per^m foramina neruis in uertebrearum lateribus exculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargentes in musculos uertebis adnatos, à quibus rursus aliq; soboles in abdominis musculos orbiculatim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentū suppeditantes. Quum primum uero caua ad sacri ossis usque^m summum descendit, atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas modo dicam depromplere soboles) offeruntur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere^m uenam promit maiorem ipsius quas ad lumborum uertebas & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos disseminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium ducens, transversim lumborum^m canibus in sternitur, ipsis & peritonæo abdominisq; musculis ramulos dispergens, & in canibus multo quā in hominibus manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris trunco A literæ aut Y in hunc modum X inuersi non absimilem constituit, & aliquot^m surculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progressu in^m duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exterior: ac mox duas edit propagines, quarum alteram^m interiorem, alteram^m exteriorem manifestioris doctrinæ gratia, dum Anatomem ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo inter sacrum & coxendicis os, quā^m maximus neruorum crus petentium ducitur, in exte riora transversim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt. atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuantur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; foraminibus dispēsat, & alias his maiores in recti intestini^m musculos, cutemq; orbiculari sedis musculi obnatam digerit, quæ sacculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-

Mulieris seminalium uenarum series.

Cauæ rami lumborum uertebis carnis busq; oblatis.

Quæ caua arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subijcitur, ipsiusq; hic series.

nam cauam huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uescicæ latus amplectitur, & in plures scissus furculos, uescicæ ceruicem seu penem adit, in eumq; numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruicæ crassiores amplioresq; furculi, quam uescicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uero præfens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uescicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quæ primis mensibus utero gerunt, menstruæ purgationes colari dissectionum professoribus, quæ prius quamquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris coniungere committiq; ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copiam (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquum est, ad pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congressa, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat musculum, & ossis pubis foramen permeans in crus emergitur, proprium sinum in elatori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria acitem neruo fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculis à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura nascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem musculum & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quam exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipse ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatori ipsius sede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum descendit, peritonæum perforans in internam posteriorem uel recti abdominis musculi sedem inferitur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquosq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos diffeminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris osse ab elatori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrētem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit; etiam si id adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem fortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis ossium medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolucrum & scrotum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas uulua uocat) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgo arbitrat) descendat: sed ut prius monebam, illa ab ijs quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq; in uteri ceruicem ipsiusq; fundi humilior sedem diffusis.

VENÆ

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER III. 291
VENÆ CAUÆ SOBOLES IN CRUS DIGESTÆ. Caput X.

PRAETER cauæ propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquousque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiore femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumq; uenarum in crus sinistram (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum partitionis pendet. Præfens uena simulatq; peritonæo elabatur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internū latus sedis, qua sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo graciliq; musculo tibiae mouentium primo, unā cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati in cumbēs, in plures ramos discinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura frequenter glandulas (uti in axillis fit) hinc circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uenâ simul, & arteria neruoq; hac descenditibus opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerentur. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad anteriorem femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem uersus malleolum interiorem sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quā interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurrit, aliquando uero (sed rarius) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hinc commixta, ad minimum digitum ipsiq; proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, siquidem inordinate ad cutem permeant. ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebre pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hinc etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuo quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellā dispergitur; altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impenso gracilis reperitur: tunc scilicet cum propria genu flexus cutē accedens uenâ, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrosum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursus dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uenâ hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uenâ regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquā uero maxima uenâ has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiam tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosq; in octauum tibiae motuum autorem musculum dispensat. Ab

Quot uenæ
rum radices se
mut petant.

Maioris fe
moris uenæ se
ries.

k 4 hac

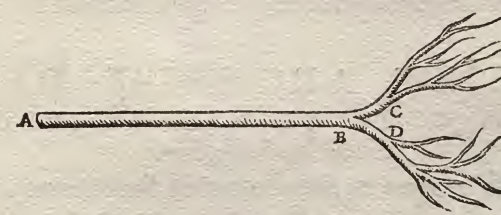

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius¹ uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se² assumit, eoq; adaucta, deorsum magis ad genu usque quodam modo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppido quàm exiles³ grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein⁴ aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à⁵ ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unâ cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluens, sicut relatum est, cutem adit. Crebrius tamen⁶ duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hîc in cutem promittitur, ac ubi⁷ ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi⁸ numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alii rectâ, alij oblique, alij transversim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicem coeuntes permiscuntur ac uniuntur, & denique cum⁹ uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hîc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præfens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi¹⁰ cessat, aliquando alijs ramulis per tibiam exteriora huc pertinentibus commiscetur, & secundum¹¹ exteriorē malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, adeo ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum¹² mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hîc in duos impares ramos deducta¹³ interiorē (qui¹⁴ exteriori multo gracilior est) ad suræ musculos, præcipuè uerò ad pedem mouentiu¹⁵ primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiā furculos in progressu ad internæ tibie sedis cutem¹⁶ dispergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibiam humiliorem usque appendicem¹⁷ perrepsit, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumptus. Rarius nanque inter calcem & tibie os unâ cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur.¹⁸ Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum¹⁹ maior eademq; interior penitus inter²⁰ musculos posteriorem tibie sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum rectâ descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hinc à tibia pronatos fertur, interdum etiam²¹ ligamentum cotingens, quod fibulam tibie ossi secundum tibie longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profecto longè paucissimi in cutem subeunt. Iuxta medium ferè longitudinis tibie præfens interiorq; propago in duos²² partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo²³ ramulum offert, ac totus quodammodo unâ cum tendinibus à posteriori tibie sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibie os pedis inferiora subit, & sub²⁴ musculo secundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autē digito unicum præbet, itaq; absumitur. Quamquam frequentissime hîc²⁵ interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem²⁶ accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo antè ad medium longitudinis tibie fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibie sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibie longitudine fibulam tibie ossi committit, proximis est,²⁷ sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, unâ cum tendinibus per tibie anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac²⁸ musculis pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauī pedem mouentium²⁹ musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispēfatur: nisi fortè interior ramus inter tibie os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hîc (si alicubi profecto) uenarum series occurrit. nam crebro (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies³⁰ interiorē illam propaginem, quam in po

in posteriori tibie sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibie sedem contingit,³¹ sobolem inter tibie os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibie longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attenfa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibie sede deorsum properat, ad medium tibie non amplius³² insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibie sedem occupantes³³ alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens.³⁴ Reliqua enim adhuc est exterior propago,³⁵ exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à³⁶ propagine quam tibie posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibie musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepat, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibie ossis sedem occupantes. Alias uerò hæc exterior propago in exterioris tibie sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antrosum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perrepat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariæq; adeo uenarum tibie & pedis cutem implicantium sit series, suaferim eam non secus quàm in manu facientem præcepi, in uariarum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immerfis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficialias pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab³⁷ eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant. & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm³⁸ quæ internum genu regionem perrepat, & in obelis mulierculis uel ob continuâ cruris ligationem later, & dein³⁹ quæ malleolos ambiunt. Adeo ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego⁴⁰ uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quæ sub genu, atque ad malleolos cōsistit. ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam renalem constituit, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uerò ad totius uenæ cauæ administrationem spectat, sedulo in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissime. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus accura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

DE UMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atq; hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figura huc maxime spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis foetus in uolucra cum ipso foetu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui foetus urinā peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

Qui umbilici
vena & arte-
ria consur-
gant.

Umbilici ue-
na ductus.

Arteriarum du-
ctus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rum usus.

IN QUINTO libro organa foetus peculiaria persequitur, illum¹ tri-
bus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineri² audies, quorum ex-
timum Graeci *chorion*, Latini uero secundinam & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellant. In hoc quum infans utero geritur,
uenarum arteriarumque in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasque cessant, quae numerosissima ramorum
serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venae haec ac arteriae ex infi-
nita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenae
quidem uenis, arteriae autem arterijs semper unitae. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresque tantisper constituntur, donec tandem omnes uenae in duas finiatur uenas, &
arteriae item in totidem arterias. Venae ac arteriae ad hunc modum ex secundina collectae, reli-
quas duas foetum inuoluentes tunicas penetrant, quae etiam a uenis ramulos per illarum mem-
branicum corpus excurrentes mutuuntur. Quum uero uenae ad umbilicum usque prorepere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque a secun-
dina abscedit. Haec umbilicum ingressa peritonaeo adnectitur, & sursum conscendens paruae
iecoris scissurae³ inseritur, quae dextrum mucronatae cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamque per iecoris substantiam uersus cauum iecoris sedem deducit, non procul a portae uenae
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secundum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
nae in iecur ingressum species, illam inter gibbum cauumque iecoris medium in feri existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtrigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut caulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij⁴ centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quaedam Galeni loca in libro de Foetus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenae ductu formari astruit, non segniter animaduerti
uelim. Arteriae autem umbilico insertae deorsum ad uesicae fundi latera porrectae, ramis ma-
gnae arteriae post praecipuam supra os sacrum arteriae diuisionem continuantur. Arteriae enim
umbilicum ingredientibus, illis magnae arteriae propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenae beneficio foetus enutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Ceterum quando infans nascitur, haec uasa simul
cum⁵ meatu quo ex uesica⁶ inter intimum & secundum foetus inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem praescinduntur, bruta autem animalia dentibus abruptunt
inuolucra foetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarescit, membraneumque prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Qua autem sectionis ratione haec non modo in foetuum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisque organorum sectionem persequar, proli-
xe audies. Ne uero uenae in absolutis hominibus a nobis praetermissam quis arbitraretur, hic
umbilici uenae quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quae iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque haec omnia in ali-
quandiu natis arida ac ueluti neruea, multoque adipe obducta uisuntur, in foetibus uero ab alijs
uenis nihil uariant. Nunc itaque tempestiuum erit⁷ magnae arteriae distributionem aggredi. Venae
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul⁸ arteriam uenalem pertractare, inte-
grum erit, quippe operae premium est, sermonem utriusque communem instituire.

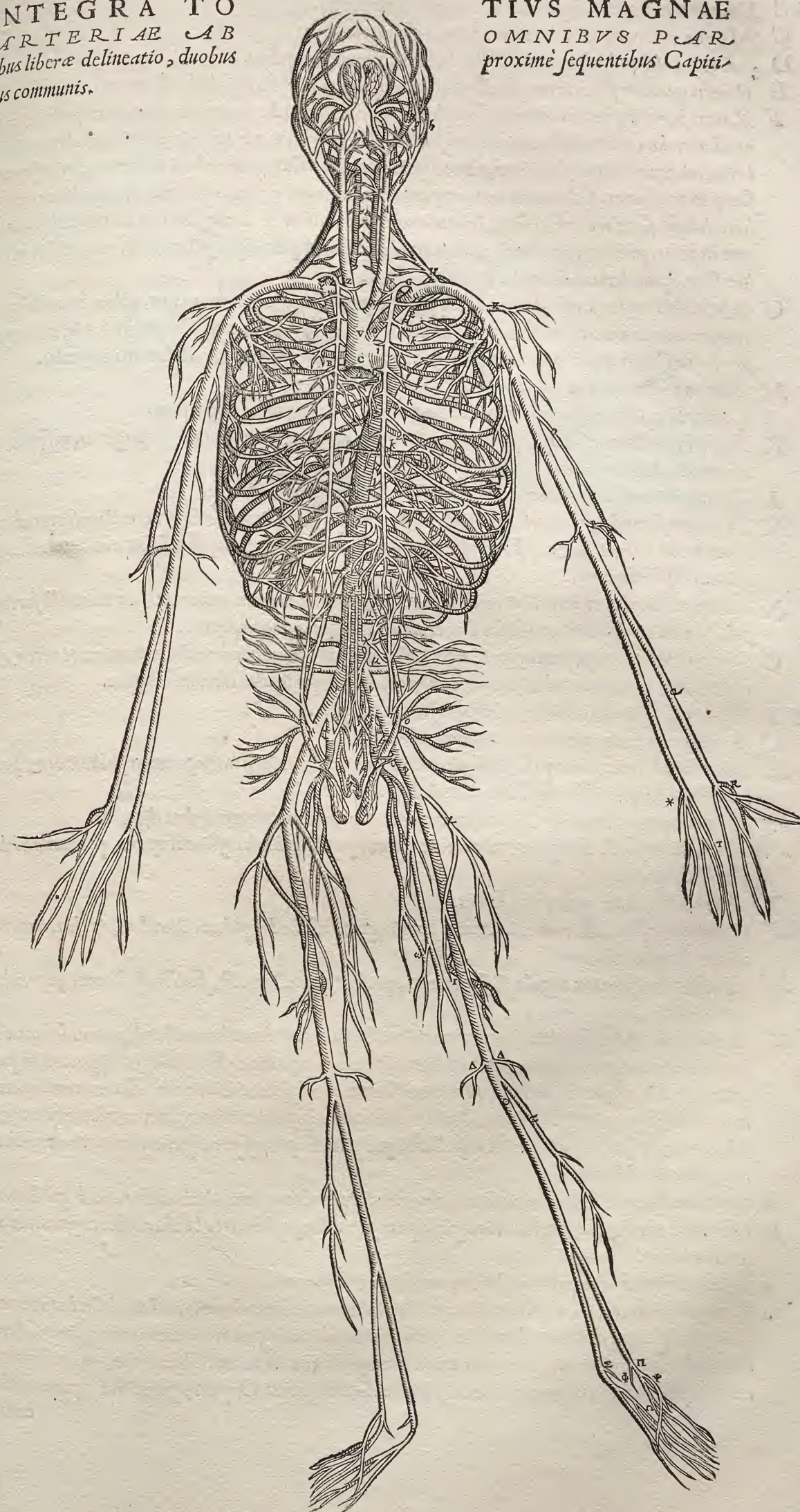
**TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIO-
NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT,
characterum Index.**

ARTERIAE magna ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀορτή*
uocauit, eo quod neruosa ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginae
fortassis quam Macedones *ἀορτή* uocant. Verum Aristoteles hanc cum cana comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Graecorum uocant eam *μυελω*. Alij simpliciter *αορτή*,
alii *ἐγγύ*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocarunt, quo san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptae leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli aurithiam uocari. Quan-
uis interim in haebraicis Arabum interpretibus, omnia ferè partium nomina ex Graecis ita cor-
rupta legantur, ut nostrae aetatis medici ea sonant.

B, B Duæ

**INTEGRA TO
ARTERIAE AB
tibus liberæ delineatio, duobus
bus communis.**

**TIVS MAGNAE
OMNIBVS PAR
proxime sequentibus Capiti.**

- B, B Duæ arteriæ cordis basin coronæ modo succingentes.
 C Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.
 D Arteria obliquè ad primam sinistri lateris costam contendens.
 E Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 F Ramus per transuersos ceruicis uertebrearum processus ad caluariam usque prorrepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uerò is in sinistram duræ cerebri membranæ sinum exhauritur, illum abscedimus. Præsenti enim tabula nullum eius membranæ sinum expressimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boni cerebri delusus formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verum si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capituli & plerasq; septimi libri, non mediocriter huc facit figura huius libri calci insuta.
 G Sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrentis ramus, a quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos. insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranâ, & abdominis musculos.
 H Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.
 I Arteria ad cauiam scapulae regionem ac in eius sedis musculos prorrepens.
 K Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.
 L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
 M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem opplentes disseminantur.
 N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrentis, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.
 O Arteria secundum posteriorem humeri sedem unâ cum quarto in brachium pertinente nervo, alique quousque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
 P, P Hiramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.
 Q Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.
 R Surculus ab arteriæ ramo Q insignito uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.
 S Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.
 * Ramulus musculis elargitus, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus sustinetur.
 T Arteriarum in extrema manus series.
 V Amplior ascendens arteriæ trunci portio, quæ rectâ ad ingulum cōtendens, in duos impares ramos dirimitur.
 X Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.
 Y, Z Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longè amplior est, insignitur. Verum Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in eadem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicias. Cæterum Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apoplecticâ, & somni, & letargicam, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerisque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.
 a Sinistram soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio, ac b quidem externum, c uerò & d internum indicat: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim alii quid indicent.
 c Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.
 d Soporale arteriæ pars caluariâ petens, atque iuxta basin caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistram duræ membranæ sinum subit, hic quæ in caluariam mergitur, abertum catus est. quod præsentis figura eius membranæ sinum non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capituli, peculiari figura exhibiturus.

- turus. ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent L, q, r, s, u, v, x, y, z, & quos hic explicarem, nisi satis omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.
 b Soporale arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.
 c Disti modo & b insigniti rami propago, penitus inter faciei musculos excurrentis.
 f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundum tempus fertur: posterior uerò, cui b inscripsi, secundum auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
 i T R V N C V S magnæ arteriæ, deorsum ad dorsum uertebas explicatus.
 h, h, k Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protensa, & dorsali quoq; medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.
 l Septi transuersi arteriæ.
 Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hic satis obscuram penitus corrumpet, priuata hac effigie modò utendum duxi, quæ superius ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferius uerò ad seminalium arteriarum, quas i & n indicabimus, exitum. In præsentis itaque figura iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In m, dicet igitur in utriusque, aut unius duntaxat radice exortum, n dextrum ramum. o surculum in humiliorem omenti membranam hic exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, q atque inferius orificium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiuni initio exporrectum. r propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori st. membranæ omenti ramulos exhibentem. s bilis uesiculæ arteriolas. t arteriam iecori distribuam. Cæterum u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit. x propago secundum posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens. y eius propaginis ramuli in uentriculum quâ dorso innititur deriuati. z ramus orificium uentriculi superius, coronæ modo cingens. æ ramus secundum elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens. b grandis in demisiorem omenti membranam excurrentis propago, quæ etiam colo intestino multis surculis implicatur. γ surculus in humiliorem omenti membranam hic ad sinistram latem excurrentis. a & a arteriæ lienis cauum subeuntes. e arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles deriuans. f ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in lacuum uentriculi latus deprompti.
 g In integra delineatione, & ea quæ hic indici adhibuimus, aliud ? occurrit, quo insignitur arteria in superiore ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conspicuam sparsa.
 h Dextrum renem accedens arteria. θ Arteria quæ in sinistram renem exporrigitur.
 i Dextri lateris seminalis arteria. κ Sinistri testis seminalis arteria.
 l Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quâ id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.
 m Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebas accedunt, & in peritonæum & musculos uertebis adnatos distribuunt. Propago autem ad humilium μ consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.
 n Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos truncos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.
 o Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.
 p Interioris rami exterior propago in musculos excurrentis, qui externam ilium ossis sedem & cōxendicis articulum integunt.

- Interioris rami & notati interior propago in osis sacri humiliorem sedem, uescam & uescie ceruicem, ipsumq; penem: in mulieribus uero, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in ilius ceruicem furculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter & s ad interiorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uer sus umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami & insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum sit, portionem asciscens, per pubis osis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem musculum præcipue digeritur, ac & mox signabitur, coit, ea sede qua & ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionē petens, reliquos autem furculos transuersim in humiliorē abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersim secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quā is modō in crus delabitur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.
- Ramus maioris cruris petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius furculo cum illius arteriæ coiens sine, quam per pubis osis foramen prociderediximus, ac & insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiare. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.
- Ramus fibulæ amplexatibus musculis, præcipue autem septimo et octauo pedē mouētū oblatu.
- Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.
- Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modō duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluius, figura comenit, sed etiam huc attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque hæcenus fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPUM DUCAT, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur.

Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, ante præsens Caput proposuimus.

Non prolixā de arteriæ magnæ ortu esse disceptationem.

Arterias negat a cerebro negat extremis corporis partibus nasci.

ONGE minor inter medicorum ac philosophorū proceres de grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq; principijs est dissensio. Hippocrates namq; Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis è cerebro nasci: non minus sanè quàm à ueritate simul abhorret eius autoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quando quidem, ut cetera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quàm ubi è corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogma improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus nō secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initiū recenseret. Verum etiam si non philosophiæ modō, sed & medicinæ principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiant, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterum hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus ue potius, quàm de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnā arteriā originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculū (post dextrā uidelicet membranā arteriæ uenalis orificio præfectā) Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperā Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simulatque enascitur, duos graciles promit furculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unā cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autē id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quā septum utrisque sinibus cōmune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verum & si coronalium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit, una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autē à posteriori eius orificij sede principij sibi uendicat, à tergo posterioris membranæ à sinistre interiori membranæ tergo nulla pronascete. Postq; uerò magna arteria coronales deprōpsit, à cordis basis centro sursum quodāmodo sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforās bipartitū scinditur, ac unam ipsius partē, quæ grandior est, deorsum ad quintā thoracis uertebra, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperæ arteriæ innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quā pulmōni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerū simulatq; primam thoracis attingit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quæ costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus furculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebriq; hic instratos excurrunt. Cæterum ab elatiori sede eius oblique ad primam costam conscendens rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebrae latus oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrearum processu foramina conscendens, perinde atque hæc excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ furculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebres exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora quæ petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranæ adhærens, decliuis perfertur secundum pectoris ossis sinistrum latus, quā ipsi costarū coarctantur cartilagines. Hæc propago in eisdem omnino ramos digeritur, in quos uenam hæc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præsentī propagine cutē accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillæ corpore pertingant. Quæ enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, furculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cavitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodāmodo regionem proccedit, in progressu utrinq; ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docuimus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, hæcenus cōmemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & musculum perforatura dorsi motorum secundiparis sinistrū, ab ipsius elatiori parte priusquam è thorace penitus labitur, notatu etiā digna magnitudo.

Arteriae oris sedes.

Coronales arteriæ.

Caudicis arteriæ bipartitæ.

Ascendens partis series, ac primum arteriæ ad sinistri lateris primam costā oblique tendentis.

Arteria magna rami omentum, iecur, bilis uesicula, uentriculum, lienem, duodenum et coli partem accedentes.

ipsum cordis^b inuolucrum quā id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede, unum promittit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Praesens truncus simulatq^c prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hūc^d qui gracilior paulo est dextrorsum, illum uerò qui modice amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in^e glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede^f furculum inferiori omenti membranæ, ipsiq^g adeo colo intestino hūc deriuans. Post hunc ab elatiori parte^h sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem quæ is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas de nouo profert soboles. Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundum cuius mediam longitudinem & aliquousque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur. Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innixa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit. Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hæc ex porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ rami adhuc superest, postquam ab eminentioriⁱ duos insigniter exiles furculos bilis uesiculæ transmittit, in^j ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam diffeminatum. Sinister ramus ab arteriæ caudice prodians, quem^k dextro modice crassioresse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq^l glandoso corpori committitur, coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præfens arteriæ ramus ab eminentiori sede^m propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ primumⁿ sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenæ portæ^o modo superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè^p cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos^q unus secundum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilioris adit orificium, furculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. Sinister arteriæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede^r propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hæc edita propagine, sinister ille arteriæ ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attentæ ritu in duas diffunditur arterias: & hæc rursus in alias tantisper dirimuntur, donec^s frequenti ramorum serie lienis cauo secundum rectam lineam implantentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demissiore lienis sedem adit, plerunque^t ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur, propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramq^u uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs^v ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius commemoratum est. Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm^w truncus cuius iam seriem absoluimus, principium ducit, ab elatiori quoq^x corporis parte^y alia promittitur arteria, quæ in superiorē mesenterij sedē in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partē, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq^z pertinet. Post hanc inferius paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, ampla educitur arteria in sui lateris renem, quæ admodum & uena, transuersim prorepens. Hæc arteriæ in renes integræ absumuntur, uixq^{aa} uenarum modo ramulos notatu dignos in^{ab} pinguem renem tunicam diffeminant. Insuper ab arteria sinistrū renem accedente, ac demissius plerunq^{ac}, quàm ea quæ sinistrorsu reni offertur, principium sument, feminales arteria non enascitur, sed frequentissimè (ut & dextri testis arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilior quàm dextræ feminalis uenæ^{ad} initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede feminalium arteriarum^{ae} exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

Precipua mesenterij accedens arteria.

Renum arteria.

Seminales arteriæ.

cauæ uenæ corpus^{af} transscindens, dextræ feminali uenæ attenditur, quousq^{ag} pubis os superas, ac ex magna peritonæi cavitatē excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq^{ah} cum illa anfractus gyrosq^{ai} efformet, quorum basis humilior uenæ sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunica ramos præbet. Ad hunc quoq^{aj} modum sinistra feminalis arteria sinistræ congredditur uenæ, & in mulieribus quoq^{ak} arteriarum series^{al} earundem uenarum distributioni penitus congruit. Ut scilicet^{am} media arteriarum pars in testes adeat, feminaliaq^{an} uasa constituat, altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hæcenus propaginibus, alia succedit, inferius quàm feminales exporrigitur. Ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principium ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in eolum intestinum, quā à liene ad rectum usq^{ao} intestinum prorepit, ac dein in ipsum quoq^{ap} rectum imprimis digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, quæ hæc uertebris committitur, geniculatim^{aq} ramuli utrinq^{ar} ad singulas lumborum uertebras promuntur, qui in dorsalem medullam & musculos uertebris hūc adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè amplitudinis ductusq^{as} specie conueniunt, si modò^{at} unicam utrobique propaginē exceperis, quæ quum cæteris insignior multoq^{au} crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō solum musculos uertebris attensos accedit, uerum transuersim per peritonæum abdominisq^{av} musculos ad latera usq^{aw} abdominis exporrigitur. Hæcenus magna arteria in lumborum regione uenæ cauæ sinistro lateri succubuit, quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamq^{ax} condescens, in^{ay} duos grandes truncos instar Y ad hunc modum^{az} in uerū bipartitur. Fit uerò si tus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq^{ba} censeatur, non immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac deum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uerò hūc ab excarni ossis sacri initio in dorsi motibus arteria promptè laxdatur, superposita prius arteriam inibi uena superiorē esse, illamq^{bb} hanc condescendere uoluit, ut uena instar substerniculi cuiusdam arteriæ subderetur. Cæterum priusquam uenæ cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa superarūt, uenæ arterijs superiores ueluntur: arteriæq^{bc} quoniam digniores sunt, sub uenis reconduntur. Rami uerò qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondent. Si exiguos forè furculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quæ primū bipartitō scinditur deorsum ducti, ac ossē sacro suffulti, ipsius^{bd} foramina subeunt, hæc dorsalem medullā posterioremq^{be} sacri ossis sedem petentes. Atq^{bf} hæc interdū adeo insignes occurrūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrarent, quæ in recti intestini sinē, seu anum desinentes, sæculentū sanguinem nonnunquā expurgarent. Sinister itaq^{bg}, quemadmodum & dexter huius supra os sacri factæ diuisionis truncus, nō procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorū^{bh} interior^{bi} exteriori gracilior est: ac illico duas à se diffundit propagines, quarū^{bj} unam rursus interiorē^{bk} alterā uerò exteriorē doctrinæ studio nō ineptè appellabis. Exterior simul cum^{bl} uena inter sacrum os & ilium os, quæ inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenter utrunq^{bm} sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq^{bn} adeo coxendicis articulū implicat. Anterior autē in uiris uesicæ fundo, & ceruici ipsius seu peni, & paucas admodū etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uerò, quibus hæc^{bo} propago grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq^{bp} is uteri duntaxat insitū calorē refocillat, sed & fœtus quoq^{bq}, quando is utero geritur, Dein hæc propago præter uterū, etiā muliebrē uesicā, & uteri ceruicē ramulis quibuldā intextit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines^{br} reliquū est, deorsum repit, sui lateris arteriam, quæ in umbilicū fertur, admittēs. Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesicæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriæ inanesq^{bs} redditæ, in sui lateris ramum inferuntur, ipsiue continuātur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq^{bt} ferri dicebā. In nanq^{bu} nō minus quàm uena ipsi attentæ pubis ossis^{bv} foramen petit. Priusquā uerò id itaq^{bw} ramus ea propagine adactus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupantes, & illos qui à pubis ossē principij sumunt dispergitur, perinde ac^{bx} uena pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam ipsius furculo alteri uenæ in^{by} quintū femur mouentū musculum dispensatæ^{bz} cōmiscetur, ita sanè & præfens arteriæ ramus suo fine cum alia^{ca} coit^{ca} arteria, quam illi musculo à maxima crus petente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior nanq^{cb} ramus sinistri trunci eius^{cc} diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguina in laeuum crus^{cd} descendit: anteaquā uerò peritonæum permeat, propaginem sursum peritonæo exporrigit, quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinq^{ce} digerit.

Ad humiliorē mesenterij sedem arteria.

Ad lumborū uertebras & carnes.

Arteria magna supra sacrum os diuisa, arteriæ super cauum ascensus.

Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ series.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

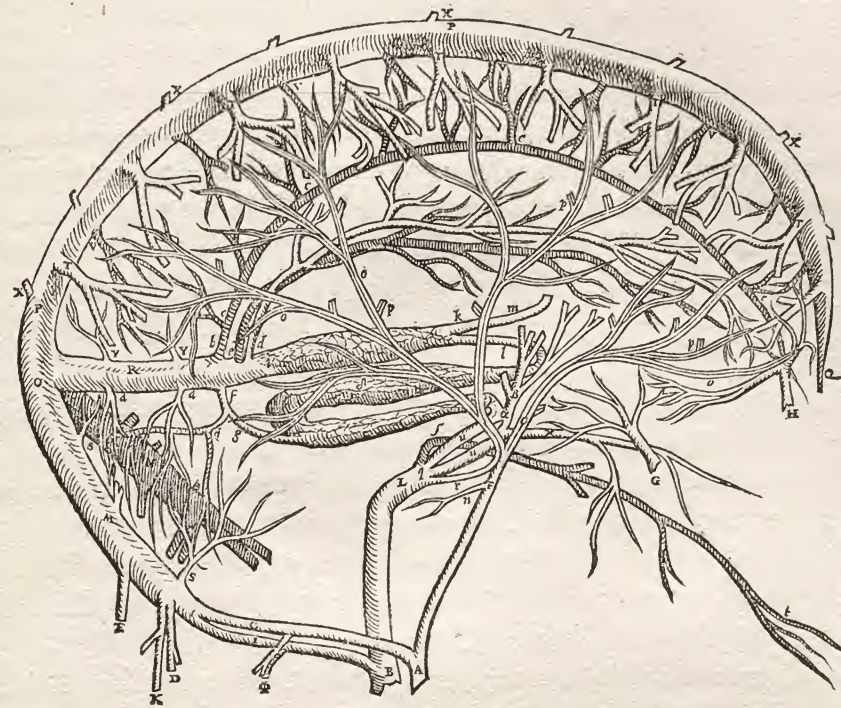

Arteria in
crure series.

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos diffunditur, quiarteria eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, nequē ut tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi fortē exilis quæpiam in penis inuolucrū diffundatur. In crure autē, arteria modò uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam si in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandiarteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quadam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamq; quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secūdū femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capitā in poplite consistat, nusquā non uena grandiori quæ crus accedit concommitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquosq; cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in surē cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergēte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utrinq; propaginē emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articultatus penitus digestam. Vbi uerò arteria tibiā subire incipit, ab externo ipsius latere ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit, ipse autem arteriæ truncus inter capitā duorum primorum pedem mouentium musculorū repens, inter quartū pedis motuū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, nequē multum à ligamento membraneo fibulam tibiæ ossi secundū totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hanc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiā articulo offert. In pedis uerò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū paritur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos furculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, diuifum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ fit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauipodem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latum medij digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiā articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximos in externum latum abducunt. Hæc propago in superiori pedis sedemotum etiam edit tactu sensibilem. Verum ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatum est, ita sanē & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, nequē id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiā petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quā hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latum abducunt, quodammodo reconditis. Atq; hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiā subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissius fertur, aut elatius in ramos dissectus cessat, aut etiam prorsus deest. utrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publicè ostendere, ac demum hūc uerius quā elegantius describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq; characterum Index.

PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incæpta, priusquā illæ penitus in caluariā merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa nō ad amussim ostendat, eā nihilominus quò res alioquin difficilima minori negotio oculis subiiciatur, ac à studiosis in dissectionibus præpitiis obseruetur, nō mediocriter accommodaturā mihi persuado. Ne autem ramorum frequentia pleraq; obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quā iam caluariæ proxima est.	B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena.	C Secunda uena.
E Quarta uena.	F Tertia uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.	G Quinta uena.
M Dexter seu primus duræ cerebri membranæ sinus.	H Sexta uena.
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.	I Secunda arteria.
O Primi & secundi sinuum congressus.	L Tertia arteria.
P Tertius duræ membranæ sinus.	
Q Tertij sinuis finis offeo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.	
R Quartus duræ membranæ sinus.	
S, S Duclus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.	
T, T Duclus ex tertij sinuis latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtrūcatis depingere licuit.	
V, V Ramuli ab infimo tertij sinuis angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra scindit.	
X, X Tertij sinuis furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.	
Y, Y Exiguæ	

- Y, Y** Exiguæ propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquosq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem cerebelli membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinu, ac secundum totam longitudinem, humiliorisq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, e** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e notatus, sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextræ cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
- h** Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā dissectus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornix camerae uero modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propaginis i notata in duas partes dissectio, in qua l partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m uero eam quæ sinistra adit, hicq; abtruncata cernitur.
- n** Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absuntur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo commemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparsæ.
- q** Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, simulatque in caluariæ amplitudi- nem mergitur.
- r** Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absuntur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- f** Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digestus, & quod am surculo t insigni- to nasci extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruo- rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- a** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in- duos ramos bipartitur β & γ insignitos.
- β** Ramus propaginis a notata, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- γ** Ramus propaginis a insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- Δ** qui extimo fortis inuolucro confertur, quiq; hic Δ notatus conspicitur.

Sex uenæ cal-
uariæ ex alte-
ro latere in-
gredientes.

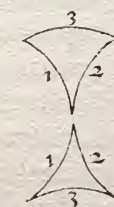

DUM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientibus recenserem, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum processus conscendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ rami erant, u- nus qui cæteris caluariæ immissis uenarum propaginibus crassior am- pliorq; uisitur, ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi Δ imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per ° foramen secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis osse exculptum, quod co- rum

rum foraminum quæ odoris gratia celari putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ una cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Vnus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sextiparis cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuper ramo am- plior apparet, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi ferè arteriarum uenarum que in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus: qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lien, ieco- ri, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix que ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quidam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigui uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorum ductus longitudinē in sinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & in star quar- tæ partis circuli in curuatis constat. Neque rur- sus trianguli costarum obliquitas seu in curuatio, in omnibus sinibus eadem existit. Nam hæc (uti postea audietur es latius) alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costa extorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentis sinus non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris que dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obser- uauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suamque quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiores, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam- plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequenter ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exactè teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes pec- cularia, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum uel arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censerī posse, uerum proprias quasdam implicationes, ac tales omnino sistu- las sinus uel, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuius corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarratu- ro, uariè nunchac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximū in oc- cipitis osse foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis ossi semper attentus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursum que conscendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab

Tres arteriæ
ex altero late-
re caluariam
subeuntes.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non inuasci, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uena-
rum modo car-
uari.

UTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis constat 1, 2, 3 insignitis. Vtrumque superior duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum curuata exhi- bet.

Duræ cere-
bri membranæ
sinuum usus.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

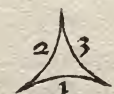
Cuiusmodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

Vena et arte-
ria in primum
duræ membra-
næ sinum ex-
haurit, ipsi-
usq; sinus se-
ries.

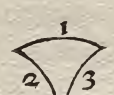

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensimus. Præfens sinus hinc rursus retrorsum modice que sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque clausi-
Primi & secundi sinus congressus.
 mam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attingit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cavitates efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amissim sub-
Tertius sinus.
 elatissima parte eius futuræ quam Δ assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur se-
 dem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu alij duo exoriuntur sinus longitudine & cavitatis forma inuicem uariantes, quippe unus lon-
 gior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis lon-
 gitudinem antrosum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, sub elatissima futuræ Δ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capi-
 tis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad ossi septum ab octauo capitis ossis in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dex-
 ter & sinister sinus (nisi maus illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum
 & cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque ter-
 tius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in eadem du-
 ræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum to-
 tius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. Alter uero si-
Quartus sinus.
 nus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quar-
 tus constituitur, dissectionum professores, quantum coniecit, latuit. Porrigitur autem ab
 anteriori sede communis primi secundique sinuum congressus recto tramite uersus priora ce-
 rebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana,
 ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit,
 quæ tertium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli lon-
 gitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem hanc ex-
 cedat, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello atque attingens: ac proinde id sibi priu-
Quinque modi quatuor sinuum sine cavitates.
 tim uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cavitates
 correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuan-
 tur. Infimam enim costam imprimè extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine promi-
 nens portio: duas uero superiores costas incuruant
 dextra sinistraque cerebri partes, hic non in acutum,
 sed in obtusum angulum cessantes. Cæterum tres
 priores sinus duas costas introrsum, tertiam extror-
 sum obliquas gerunt. Horum enim sinuum costa
 ossi attenfa extrorsum curuatur, quandoquidem his
 duræ membranæ sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ
 sedes excurrunt, Natura caluariam inculpfit, sinus quosdam efformans secundum semicircu-
 licauum incisos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gib-
 bosque excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à cal-
 uaria comprimantur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ
 duæ trium primorum sinuum costæ introrsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à
 cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perin-
 de ac cerebellum quæ ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem exten-
 berantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enu-
 merati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæque
 arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem,
 ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo &
 secundo duræ membranæ sinibus, in uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum
 operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, &
 ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi ue-
 narum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam
 quæ cerebrum quæ id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permul-
 ti idemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cere-
 bri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum cla-
 tiorum cerebri sedem amplexatur & continet. Præfens ductus, quemadmodum & alij paulo
 ante

TRIANGULI species, cavitati quartæ sinui correspondens.

TRIANGULVS cavitati respondens primæ, secundæ, & tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines a 1 & 2 sinibus.

Propagines a tertio.

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie uarij anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id fiat ratione, quisque ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractu instar tenuium intestinorum inuolutorum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profectò serie, in tenuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cavitatis tertij sinus sede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, tenues admodum portiuncule illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsis in sculpta foramina proci-
Propagines a quarto.
 dunt. Verum quartus duræ membranæ sinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuò pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particu-
 las, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam exiles ex elatissima ipsius sede in eam quoque duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra determinat, ac deinde ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellum integit, in pro-
 gressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cavitatis uenis simillimam, & quæ in humillimâ dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundum capitis longitudinem
 usque ad septimum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatori sua
 sede sursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propa-
 ginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & si-
 nistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori simillimum, qui callosus ce-
 rebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuis
 membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter
 quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uero
 quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima
 ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem mem-
 branam quæ cerebellum amplexatur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, su-
 periorum cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iuxta
 xta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic ha-
 beri docebimus commiscendæ. Cæterum præter has quartæ sinui propagines ductus ueni, is alia
 insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite
 antrosum uersus cerebri uentriculos excurret, plexum efformatura quem à secundarum seu
 extimi foetus inuolucris forma, Græci *χορδοειδῆ* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quæ
 to sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius
 corpus à tenui membrana processu quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tu-
 to illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namque & absque
 coniuge ex quarto sinu enascitur, tertium medio super tensa: quod ubi attingit, uelut in multis
 discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glan-
 dulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pinæ seu turbinis forma *κωνοειδῆς* & *κωνοειδῆς* Græ-
 cis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepit, quæ à cameræ aut testudinis spe-
 cie *ψαροειδῆς* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad
 anteriorem usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitatis, anteriorem uel ter-
 tij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uen-
 triculo, alteram sinistro. Cæterum quo nam modo partes hæc retis semper forma quasi con-
 textæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur,
 opportune subiungā, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitrabitur
 fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermis-
 sum, quod mentio nulla adhuc illius regionis inciderit, quam procul dubio à torculari *ληνὸν* Græci
 uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi
 constitisset, quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Gale-
 num non constat, an communem primi secundique duræ membranæ sinuum congressum, à
 quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quartæ duræ
 membranæ sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum,
 uidetur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti sa-
 nè utramque torcular dici nihil obstat. Concursum enim ille in quartum & tertium sinum, san-
 guinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quartæ sinui in omnes quas
 emittit propagines sanguinem dispensat: adeo per melicebit, quamuis sinuum sedem torcu-
 lar appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere
 m puta-

Processus a quarto sinu cerebri testes uentriculos.

Quid cerebri torcular.

*Tertia calua
ria petentis ue
nae series.*

putarunt, modò sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbet: quorum quia iam prima, secunda & quarta uenarum, & item duarum primarum artieriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, tertiae uenae & arteriae diuersionem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organum transmittit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in sinum uenae prorsus modo cauatam & prorepentem celat, qui nullam arteriae sobolem in suis ipsius cavitatem admittit, sed passim alium sinum sibi commitemascit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in tota durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuò ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis gravioribus durae membranae sinibus) deducitur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranam excurrentes, una secundum cerebri latus sursum ad uerticem usq; cõten dit, uena

*Quinta ac
sexta uenarum
series.*

modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauis ossis capitis foramen, quae illi olfactus organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiae uenarum sinibus (quia illi caluariam perpetuò attendunt) caluaria aptis cavitatibus cedit, quas ipsi elegantissimè in sculptos primo libro recensimus.

*Tertia arterie
series.*

Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariam ingressa, in duos graces & totidem crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per proprium & sibi duntaxat exsculptum foramen rectè ductus, in narium amplitudinem procurrat, atq; in plures dissectus ramulos, unum nasi extremo offert. Verum duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nonnihil inuicè deducti, & adhuc caluarie intrati antrosum prorepunt, & mox in unum denuò coeunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor commune cum secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum uisorio neruo ad oculos prorepit, atq; internae temporaliu musculorum sedi furculos comunicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranam ad latus glandulae cerebri pituitae excipietis. Quum primum uerò in durae cerebri membranae amplitudinè contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum unus multiplici sobole in tenuem membranam hic cerebro obductam spargitur: alter uerò tenuis membranae portunculula concommitatus, in uarios furculos inuicè complicatos diffunditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilissimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posterio ra primum sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu portunculula propaginis cuiusdam assumens, quae à quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriae ramus retis quasi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore forniciis aut cameræ modo extructo, à quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab extimifectus in uolucris forma *zeugosolia* nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistrae soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uerò Galeni plexu nihil hic mentidum duxi, quod iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideo minus modò aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum bouum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed bouum recensuisse. Si enim tertia caluariam petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicui obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquoufque protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranam iuxta glandis pituitae cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cõueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissimè persequetur.

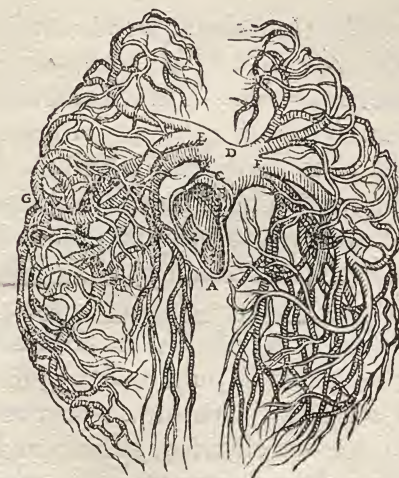
*Plexus in pri
oribus cerebri
uentriculis cõ
stitutio.*

*Quis Galeni
reticularis sit
plexus.*

7 K. eductum ab H & I
penitus sub A. A. 730
lib. 5 F. K. Q. a Exam
bis hic 16 figuram lib. 7

DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

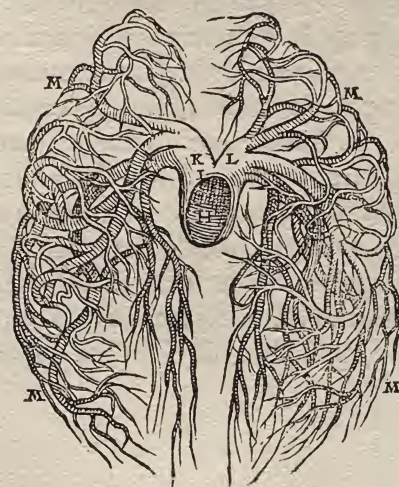

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGURAE
eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nude & ab omnibus partibus libera uenae arteriosae delineatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae notis 1, 2, 3.

- A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
- B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
- C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
- D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, mul
E, F. tiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G &
G, G. G autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGURAE,
eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nude omnibusq; partibus libera uenalis arteriae delineationem praeponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIUM INTEGRA ABSOLVTA QVE
DELINEATIO. IN HOC POTISSIMUM PARATA, VT IN CONSPICVO ESSET, QVAENAM VENAE CVM
arterijs porrigantur, & quae absq[ue] arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterijs uenis desintur.

CHARACTERVM OMNIUM IN HAC FIGV
racum suis partibus occurrentium Index.

IN praesenti figura, primum manifesti Latiorum occurrunt characteres, orga-
na per arterias arterijs, & obuia venantes. Significatur itaque,
A, A. Septum transversum.
B, Cordis inuolucrum, portio, ubi affertur, ubi in seipso continetur.
C, Cordis sedes, respositum.
D, D. D. Quatuor pulmonis lobuli, lobuli.
E, Aorta arteria.
F, G, Glutinis arteria magna portio.
H, Glutinis arteria.
I, Glutinis arteria.
K, Glutinis arteria.
L, Glutinis arteria.
M, Glutinis arteria.
N, Glutinis arteria.
O, Glutinis arteria.
P, Glutinis arteria.
Q, Glutinis arteria.
R, Glutinis arteria.
S, Glutinis arteria.
T, Glutinis arteria.
U, Glutinis arteria.
V, Glutinis arteria.
X, Glutinis arteria.
Y, Glutinis arteria.
Z, Glutinis arteria.

Si interim ex characterum serie aliqui
omittantur, non ideo aliquid praesenti figura expressum, nos innotat praeterisse
arteriarum, quoniam ex Epiphonem nostrae tabulis huc claudat. tantum assumpsisse
venas, quoniam venarum arteriarum digestioni ostendit.

de sistere ducimus.
O, Locus caue sedes.
P, Dextera venis anterior sedes.
Q, Sinistra venis.
R, Sinistra venis.
S, Sinistra venis.
T, Sinistra venis.
U, Sinistra venis.
V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

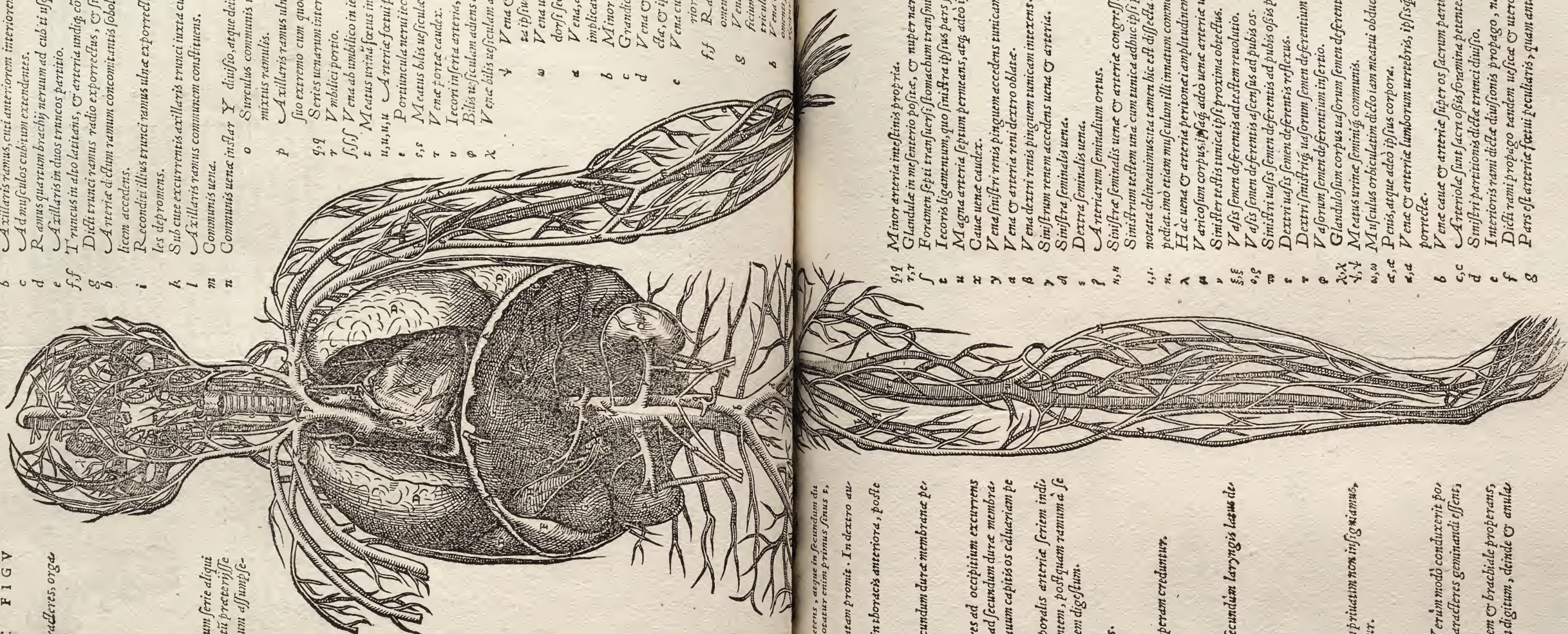
V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

V, Sinistra venis.
X, Sinistra venis.
Y, Sinistra venis.
Z, Sinistra venis.

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq; simul commissarum seriem paratae, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuia,
veniunt agglutinanda.

VT figurarum hac
charta impressas conmo
di suis sedibus glutines,
illegitimos reddan
tur, primum presen
tatur membranarum sub
glutinabris, singulasq; fi
guras a superfua papy
ro ressecabis. PRI
MA, quae uena pa
ri carentis distributio
nem proponit, magna fi
gura tergo illic uenis co
mittenda, ubi caue cau
det tam uenam promit
ac o in uisq; figuris
scriptis spectatur. SE
CVNDA, ubi a
redundanti papyro cir
cuncisa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam quae
dexteri lateris exprimit,
sub pectoris osse superio
rem abdominis sedem pe
tentes. Et uis itaq; par
tis q ad magnae figurae
q figitur, et * ad ra
mum qui ad dextrum la
tus & m in magna
figura occurrit. Ceter
um humilior pars uena
arteriamq; exprimens,
quae inferiorem abdomi
nis sedem implicant, illic
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

TERTIA
ceteris dignior, uena
porae distributionem si
mul cu arterijs illam con
comitantibus, magna quae
inferioris membranae o
menti portione et liene
pariter exprimens, ad ca
uam iecoris sedem maiori
figura neclitur, ubi u
p, r, et contermini ali
quot characteres in uisq;
que figuris spectantur.

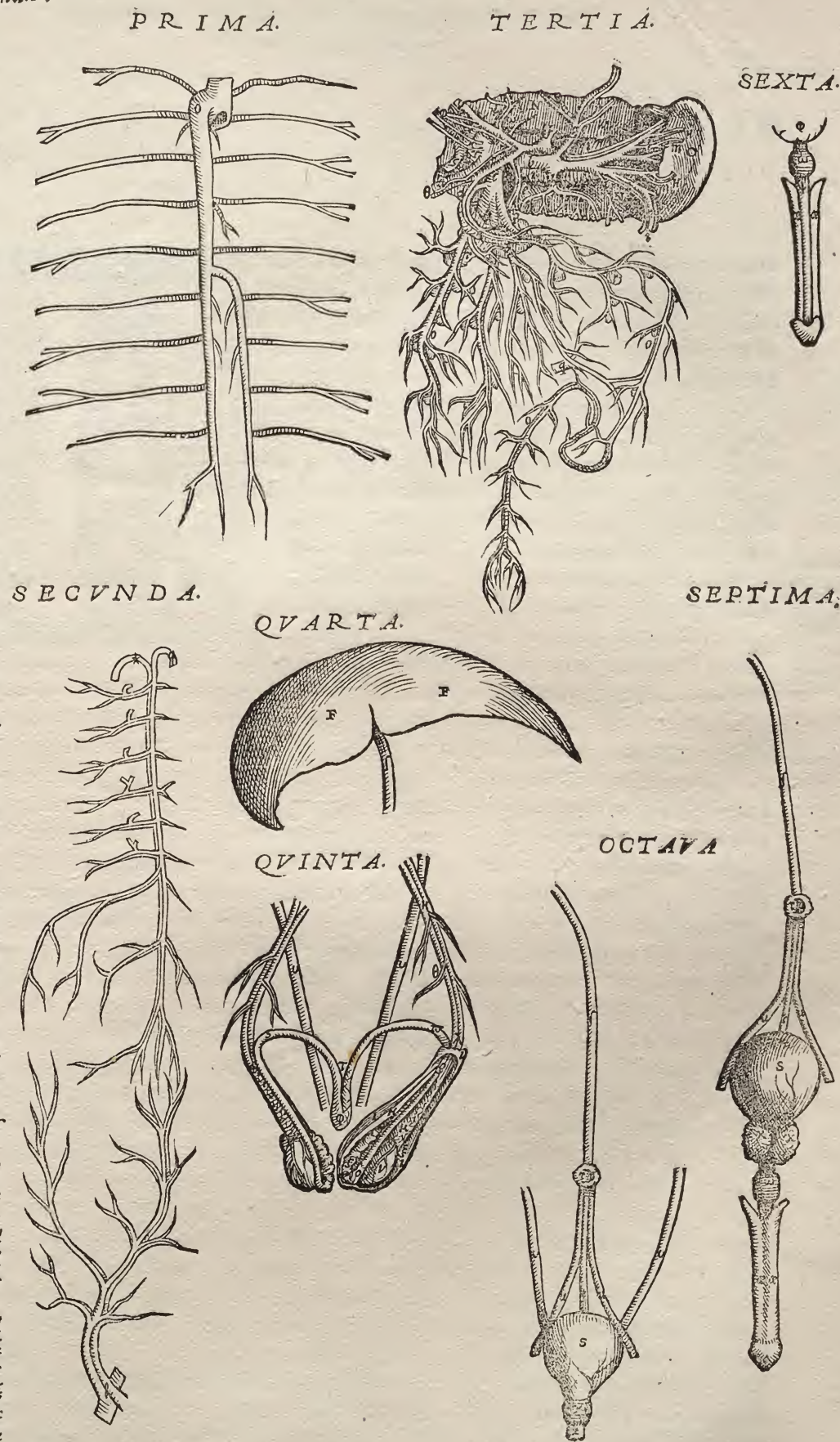
QVARTA
portionem gibbae sedis ie
coris proponens, no mu
tiliter uelut ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s & F maioris
figurae consistit.

QVINTA
praeter testes ipsorumq;
involucra, et uinarios
meatus, uenas arteriasq;
females ostendens, illic
est committenda, ubi n in
ambabus figuris obuium
est, aut ubi uena femoralis arteriae primum iungitur, meatusq; uinarij illis subiunguntur.

SEXTA primum sub
SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesticae et penis anteriorem sedem proponit, una cum ua
si quae umbilico ascribimus. Sexta autem humilior penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis confurgens, characterem q
super quinta figurae q neclit quae, ac postmodum penis instar s implicari.

OCTAVA figura mulieris uesticam et umbilici uasa, uinariorumq; meatum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gurae quae in charta tergo ubi maior impressa est, uterum ipsius, uenas et arterias feminariasq; uasa commonstrat. Iungetur itaq; octaua ad paruum
illam figuram ubi u occurrit, uenaeq; femoralis arteriae committitur, nexus uero fies uinarijs tantum meatus, proportionem a uesticae situ sumpta.

III 3

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIIS,

ac peculiares ipsi figuras in Capitum quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER

ui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit,
unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

af. ca. 1. li. 2.

b. fi. cap. 2. lib. 2. f. c. pagum in musculorū tabulis. e. pagum in 1. 2. fi. ca. 2. 2. 3. fi. ca. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

sculorum enervationes, sub neruorum nomine, uulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem neruorum genus enumerant, quod nos in præsentī aggrediendum duximus. organa uidelicet longa, teretia, nullamq; intus cavitatem, quæ sensu dignosci queat, in sui medio sortita, & caluariam uel dorsi uerthebras elabentia, ac demum animale spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. Quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparūt, *νεῦρον* id est *νεῦρον*, & *τὸν* *ἀπὸ τοῦ* *νεῦρον* appellantes, quod uidelicet musculi neruorum potissimum ope & nutare & tendere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrium, & qui è nostra pendet uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quod neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso uel immobilis confestim insensibilisq; pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quod autem cerebrum neruorum, sicut & dorsalis medullæ, origo ac principium sit, quodque nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla orientur, minimè omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor neruorum posuerūt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim icur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quū iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, cæteriq; Anatomicorum præcipui, ex his quæ in corporum refectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animale assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrium indigent, deriuare, est quoque fatendum. A corde enim neruos (ut Aristoteli potissimum, & alijs nō paucis uisum est) neutiquam principiū ducere, uel hinc liquidò colligitur, quod in corporis dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino neruus cordi committitur, præter unum impenitē gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebitur. Quæ enim neruus ille secundum sinistram cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert, neruumq; recurrentem sinistram cōstituit, à senuulū deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi sinistræ arterialis uenæ sedi adnascitur. Neruulus hic arteriali uenæ adnatus, in cordis basim fertur, inibi absumptus, ubi sinistra posteriorq; arterialis uenæ sedes consistit. Quum itaq; huiusmodi ner-

Ligamenta, tendines et pro-
cessus cerebri
dorsalisq; me-
dulla, neruos
generatim uer-
tunt.

Nerui or-
tus à cerebro.

Nō à corde.

m 4 uulus

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, ^{87 f. lib. 6} fibræ in cordis sinibus ^{sub K. X.} uentriculis ue conspicuæ excarnes que, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ caue orificio præfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiare uendicant. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarum partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ neuiquam in eorum neruorum classē referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex ^h dura crassa ue cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorē nerui partē duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuersumque enim nerui natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intimæ arborum medullæ quàm similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipatæ & coagulatae induratae que cerebri substantiæ omnino respondens, exterioribus duabus, una eademque intimæ substantiæ propinquiore, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa ue cerebri membrana operendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tutò colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorrepunt. Adeo sane ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrij principium stauiebant. Quos profectò uia selectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis interceptiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animalē spiritum porrigere, quàm uitalem spiritū cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritiæ ac mollietis plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisori nerui, perinde ac lingua insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro osse consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quòd breuissimo prorrepant intervallo. Gratia itineris uerò, uicæ que anfractuū occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius ue corporis contactus, illum molliorem uel duriorē efficit. Visoriū etenim neruus breuissimo ductu per foramen in osse celatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimū induratur. At quinti neruorum paris surculus, qui cæcum illud tortuosum que foramen perrepat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus

Neruos non
ē dura cerebri
membrana ori
ri.
Quibus parti
bus neruis
constet.

Vnde neruis
spiritus anima
lis præbeatur.

Neruorum
differentia, &
mollietis & du
ritiæ, quarum
gratia multæ
oriuntur ner
uorum differenti
æ.

ab oculorum sede ad genas, ac alius item ad humilior labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurecunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quod ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & patialiquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrariorio, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nascuntur, neque idem ductus meatusque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsarum dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recti, hi autem tortuosi longoque itinere prorrepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorijs organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad instantium dignotionem, nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, lingua, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam internæ extremæ manus sedi, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censentur. Permanus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenilos habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omni adest neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionē nerui offeruntur. Visceribus enim, ut pulmōi, iecori, lienī, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum surculi offeruntur. in cutem uerò, quòd prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur. Aliqui enim, & præcipue molliores, continuo neque quasi in plures surculos deducto corpore exoriuntur, proceduntque, in quorum numero uisori nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu surculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranæ portione circundatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes surculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi surculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum surculos tactus sensu Natura destituisse. Atque huiusmodi surculorum finiumque imaginem formam ue discēs, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plerumque concomitam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne uisoriū quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiam si neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli que uisori nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisori nerui in oculos: alij in plures dirempti surculos, quosdā musculis offerunt, quosdam cuti,

Cur alij res
ui alijs mollior
res, aut durior
res redduntur.

Naturæ in
neruis digerē
dis scopus.

Differentia
ab originis
forma.

Neruum om
nem tactus sen
su præditi.

Differentia à
neruorum cau
itate.

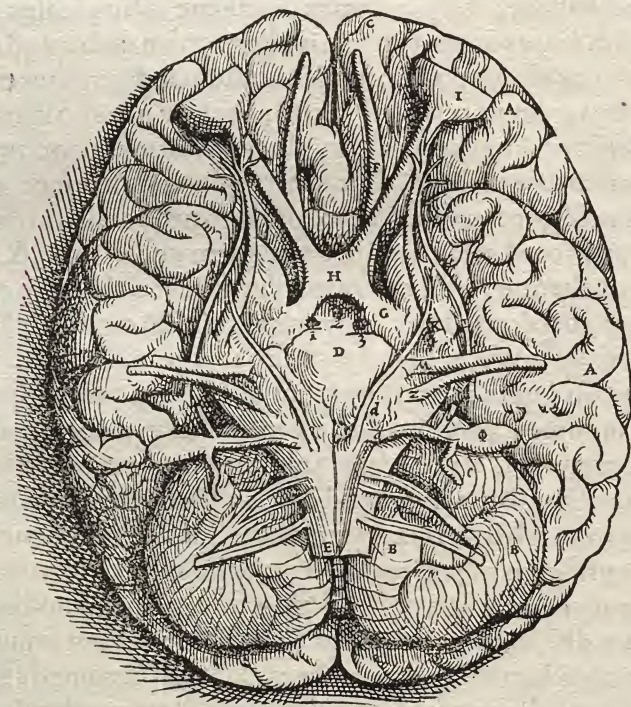
A serie.

ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. "Vt tertium neruorum par," quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculis quibusdam ut inter ceteros temporali mo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs neruis coeûtes uniti ueferuntur: ut secundum cerebri par nulli
neruo commiscetur, & uerè congregitur, licet ipsi minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris neruus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut qui brachium adeunt nerui, simulatq; uertebriis prosilierunt, non se-
cus uniuntur, quàm pictores galorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis neruorū descriptionibus abundè sim persequutus, iam tempestiuū fuerit singulorum ner-
uorum seriem oratione complecti, ac primū paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor-
salis medulla educit recensere. siquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla
inconiugatus prodit, sed perpetuo alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distribu-
tionis serie, situm obtinet.

*Neruos con-
iugatos ena-
scit.*

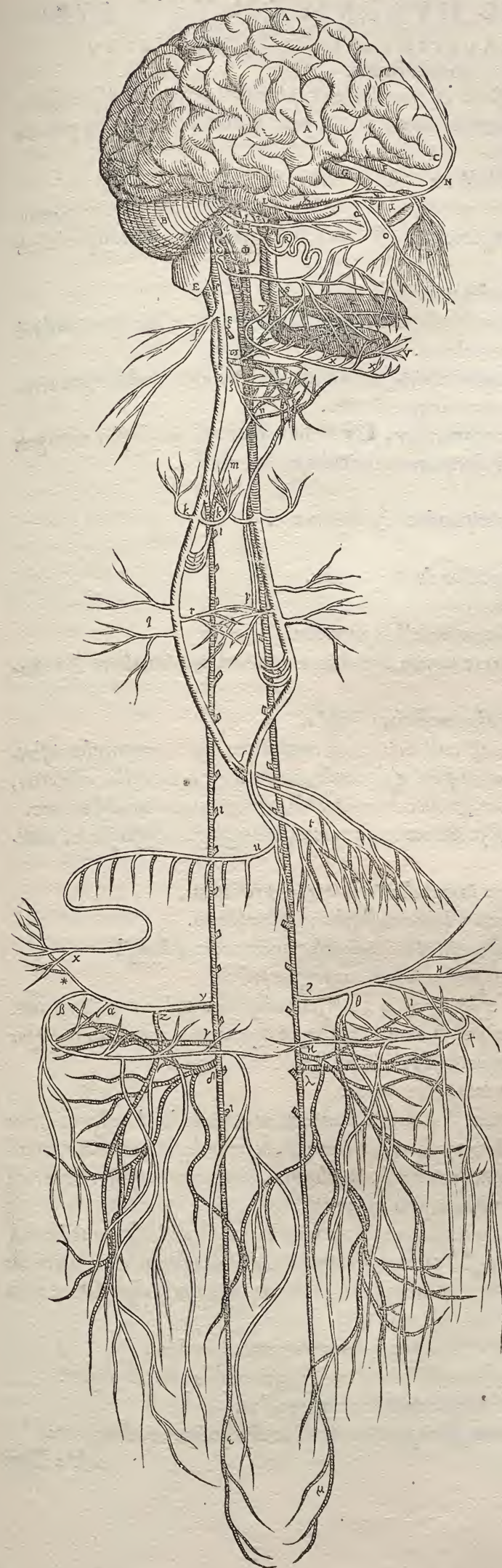
**PRIOR DVARVM FIGVRA NOUEM SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut neruo-
rum cerebri exortus opportunè oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorsalis medullæ pars delineata est, quæ ab
eius medullæ principio ad eam usque sedem pertinet, quæ hæc
in primam ceruicis uertebriam labitur, ac ubi dor-
salis medulla primum uerè
nuncupatur.**

DVARVM

**DVARVM FIGV-
RARVM QVÆ NOUEM
modò subsequentibus Capitibus
communes censentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dicte in prio-
ri figura dorsalis medullæ partis,
dura interim tenuiq; hæc omnia
inuestitibus membranis, nusquam
apparentibus. Adhæc præsens fi-
gura nudam septem cerebri ner-
uorum parū seriem in dextro tan-
tum latere commonstrat. quan-
quam & ubi necessum fuit, neruo-
rum quorundam seriem etiam in si-
nistro latere hic delineauerimus.
Figuræ huius proportio in ea de-
picta est magnitudine, in qua cor-
pus circumscriberes, cuius uestigia
in infima præsentis figuræ sede
consisteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
spicerentur, facies uerò uersus si-
nistrum humerum conuersa pror-
sus ex dextro latere spe-
claretur.**

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVEN SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV-
rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiare. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
C_{1,2} Processus ac ueluti substantiae cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariae amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi haec elatissimam subit uertebam.
F_{1,2} Olfactus organo subseruientes processus nervis similes, at caluariae amplitudinem quae cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G_{1,2} Viforij nervi, seu primum cerebri nervorum par. Ceterum in prima figura sinistri nervi principium G insignitur, in altera autem dextri nervi in oculorum sede ductus.
H₁ Viforiorum nervorum coitus.
I_{1,2} Oculi tunica, in quam uiforius nervus expanditur & degenerat.
K_{1,2} Secundum nervorum cerebri par.
L_{1,2} Tertij nervorum paris minor & gracilior duriorque radix.
M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
N₂ Minoris radice propago ad superiorem maxillam procidens.
P₂ Propago minoris tertij paris radice in narium degenerans tunicam, quae humiliori P priuatum indicatur.
Q₂ Minoris radice propago in temporalem musculum digesta.
R₂ Maioris tertij paris radice ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto nervorum pari a signando, ramos b & c, notandos admittens, in masseterem seu mensorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.
S₂ Maioris tertij paris radice ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
T₂ Maioris radice tertij paris propago in maxilla inferioris os prorepens.
V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radice portio in tunicam linguae soluta.
Z_{1,2} Quartum nervorum cerebri par. Verum humilior Z in secunda figura palati tunicam exprimit.
a_{1,2} Quintum nervorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatum huius paris portionem indicat, in concavitate temporis ossis delatam.
b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
c_{1,2} Quinti paris ramulus per caecum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
d_{1,2} Nervus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus praeteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
e_{1,2} Sextum nervorum cerebri par, cuius utrorumque nervorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister nervus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatum (quum utriusque lateris nervi eadem sit ratio) adhibitos cernis.
f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersum propagati.
h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i, i₂ Portiuncula intercostalium nervorum, sexti paris ramum hac descendente adaugentes.
k, k₂ Rami

- l, l₂ Rami nervorum sexti paris in musculorum de prompti capita, quae a superiori pectoris ossis se de, & claviculis principium ducentia sursum feruntur.
1₂ Dextri nervi sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris nervum efficientes.
m₂ Dexter nervus recurrens, seu reuersus.
n₂ Soboles dextri recurrentis nervi, laryngis dispensatae musculus.
o₂ Sinistri sexti paris nervi soboles, recurrentem sinistri lateris nervum constituentes.
p₂ Sinister nervus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis nervus uulgo nuncupatur.
q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
r₂ Ramuli sexti paris, membrano cordis inuolucro impliciti. Ab illis uero sinistri nervi surculis, qui ijs quos r indicauimus correspondent, cordis nervulus principium ducit.
s₂ Sexti paris nervorum portio, quae stomacho committitur, & series quoque qua uterque nervus bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius orificij dextrae parti implicatur.
t₂ Series sexti paris nervorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.
u₂ Ramus sexti paris nervorum dextram orificij uentriculi sedem adeuntium: qui secundum elationem uentriculi regione ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum conspicias.
y₂ Prima propago rami nervorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
z₂ Ramulus primae illius propaginis y notata, qui in dextram sedem inferioris omenti membranae, & colon intestinum hic digeritur.
a₂ Soboles primae illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.
β₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranae dispergens. Vbi uero * ponitur, praesentis propaginis in iecur & bilis uesiculam series in conspectum uenit.
γ₂ Propago dextrum accedens renem.
δ₂ Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.
ε₂ Nervorum series dextram uescicae regionem implicans.
ζ₂ Prima propago nervi sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
η_{1,2} Due notantur soboles propaginis ζ insignita, quae inferiori membranae omenti, & colo intestino quae sub uentriculo repit, offeruntur.
θ₂ Series nervorum, qui lienem inferuntur.
ι₂ Hac cruce ramum propaginis ζ notatae insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranae omenti surculos deriuans.
κ₂ Propago in sinistram mesenterij & eius sedis intestina excurrentes.
λ₂ Sinistram renem accedens propago.
μ₂ Series ramulorum sinistram uescicae latus admodum obscure implicantium.
ν_{1,2} Septimum cerebri nervorum par: atque in secunda figura utriusque lateris nervus quoque delineatus est, ac ν insignitus.
ξ₂ Septimi paris propago musculus dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.
ο₂ Septimi paris cum sexto coitus.
π₂ Septimi paris series, compluribus linguae ac ossis uimagine referentis, & laryngis musculis intertexta.
ι_{2,3} Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullae principium conspiciui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demum sunt, per quae arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quae pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quae huic cerebri regioni subijcitur. Verum haec ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Caputum margine remitteris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti libri rum figuras.

QUOT NERVORVM PARIAM CERE

bro & dorsalis medulle parte adhuc in caluaria consistente, originem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentricu-
li seu sinus ce-
rebr.

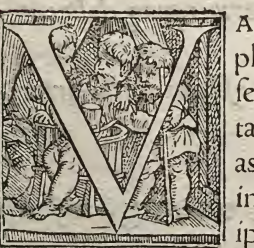
Vnde neruo-
rum cerebri ini-
tium.

Dorsalis ini-
tium.

Quot cerebri
neruorum pa-
ria.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id esse docebitur, unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, uniuersam propemodum implens caluariam: alterum posterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uidelicet & sinistrum asseremus. Inferiori autem parte, quae caluariae innititur basi, unicum indiuisumque esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medullae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae dorsalis principium esse ostendemus. Adhuc, addetur praeter alios quosdam cerebri sinus, quatuorque, duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, & alterum uero sinistrum, qui ambo in unam communem coeunt cavitatem sinumque, qui tertius in cerebro uentriculus recensetur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comituntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medulla communem, pertingit. Ceterum neruae propagines ex caluaria procurrentes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur basi, aut a dorsali medulla priusquam uertebrarum sinus ingrediatur, non autem a cerebello. Vt uero eam dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quo e caluaria labitur, prociat, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarraturus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non ignoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illoque dorsali medullae initio pronati, quia geniculati in caluariae amplitudine, quae cerebri continetur, originem ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis autem *νεῦρα* nuncupantur, quae Marini, ac demum Galeni etiam suffragijs septem enumerantur, quauis si accurate singula expendimus, plura etiam censi possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictum nuper per caluariae amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum sententia tertium constituetur, uerius duplex quam unicum enumeraretur. Deinde iuxta quinti paria radices aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine septem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organo subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniugium ascribant, illa uero ita nuncupent.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Cap. III.

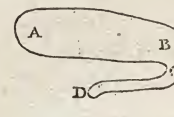
Multiplices
de olfactus or-
gano senten-
tiae.

VARIA profecto de odoratus organo nostrae tempestatis, medicis pariter ac philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomies imperitia, dissensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cavitatem constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus, qui si duos etiam insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter ipsius squamas subinde obseruamus, adinuicem, ac substantiam illam quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expendendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collocassent. Alij uero quosdam cerebri anfractu reuolutionumque apices, ac ad frontis ossis sedem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt, & tubercula illa quod prominent, carnisque quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus uocant, utrinque unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos coniungunt, quos

quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas licet, dextri sinistrique cerebri uentriculorum constructionem formamque prius inspiciens, quam mehercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neuiquam lati conspiciuntur, & in priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibi olfactus organa educunt, neque etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoque minus ipsa olfactus organa instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namque cerebri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequaquam angustiores reddit, imo potius magis quam in ipso medio lateferentes. In posteriori autem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum descendentes, atque antrorsum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri pertingant sedem, quae glandulae pituitam cerebri excipiens regioni incumbit, ac sub qua grandiores soporalis arteriae rami duram cerebri membranam perforant, in cerebrique uentriculos descendere incipiunt. Illi namque arteriarum rami in hos uentriculos angustos descendunt terminos, quos modo ad cerebri basim desinere dicebam. Atque eiusmodi dextri & sinistri uentriculorum cerebri ductus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus organa, aut saltem cerebri processus animalem spiritum praecipuo olfactus instrumento deferentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utrinque a cerebro alba mollisque prociat substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quousque ad sinus octauum capitis ossis pertingat, qui olfactus organo prius parantur. Ad posteriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt, neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc antrorsum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sinibus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regionem non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illique sunt contermini. Hi processus cerebri ductu, colore, formaque neruis correspondent, quamuis interim longè neruis ipsis molliores sint, pauloque (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundiores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariam, ut neque etiam extra magnam duram membranae amplitudinem, non prociunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus est: ut neque etiam Marini, neque Galeni, licet Anatomicorum nonnulli hos in neruorum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recedentes. Porro in horum processuum natura non negligenter considerandum est, quoniam nam pacto illi duram membranae suis sinibus adnascantur, & quae foramina hinc dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes innituntur processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cavitates pertingat. Ac deum expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine quaedam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiae professoribus nimis perfuntorie cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum, in septimo libro abunde pertractabimus. Modò autem sat fuisse uidetur, processus illos cerebri commemorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Ceterum quando huiusmodi processuum naturam examinabis, atque illos longè grandiores in cane item & oue quam in homine adinuicem, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomicè Galenus per illos cerebri processus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud animaduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluim desinere, quae cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hic in cerebri basi repositam, quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat series opportunè pertractabitur.

Anteriori ce-
rebr. uentricu-
lorum ductus.

Lib. 8. de V.
supra.

HUIUSMODI frons dextri sinistrique uentriculorum ductus uisuntur. ac A & B superiorem uentriculi indicant sedem, C quidem anteriorem, B uero posteriorem. C regionem notat, quae declinans antrorsum ducitur ad D, quod ueritatis extremum terminumque indicat. At haec in cerebri primis tabulis sunt longe euidentiora, possimum autem in quarta, & quatuor illam feriatim subsequentibus. Quod uero in hac figura uentriculi ex latere e directo conspiciuntur, neminem latere arbitrori.

Processum qui aut olfactus organum sunt, aut ipsi praecipue subministrant, ortus.

Lib. 8. de V.
supra.

Primi paris
ortus.

Primi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, & in
tunicam quam
reti comparamus
dilatatio.

Num uisorijs
sint perforati.

INIBI unde^a processus albos, et neruorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sunt ere scripsimus, utrinq^b unus exortitur neruus, om-
nium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia ceteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nã
que, & item in brachio^c neruos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus conflentur neruis inuicem coeuntibus. Vterq^d
primi paris neruus sub cerebri basi quã sinui inhiat, cui glandula infi-
det cerebri pituitam excipiens, antrosum nonnihil oblique fertur, dextro quidem neruo sini-
strorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu moxq^e ab ipso ortu ambo inuicem
coeunt, atq^f in eum permiscuntur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere, adeo sanẽ, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextrã
obtineat sedem, an uerò sinisterorsum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruo-
rum coalitus non aliud est, quàm commune corpus à quo utrique nerui dicentur prona-
sci, modò istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq^g illic initia neruorum
diffusa apparerent. Nerui à congressu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per^h fo-
ramina ipsorum nomine inculpta, in oculorũ sedes extra caluarię cavitatem procidunt. Quip-
pe &ⁱ integri in oculis absunt, non quidem accuratè in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
implantatur: qui uerò sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis o-
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quãdo oculum subiit, in latam de-
generat expanditur ue^j tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatata cerebri substantiæ admodum similem: ac proinde mollem, nihilq^k mi-
nus quàm membraneam: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à reti qua-
dam imagine à^l uisibili dicitur, Tunicam appellare haudquaquã dignati sunt. Quòd ue-
rò hæc tunica (aut quomodo cunq^m ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret. quum suffecerit dixisse, uisorios
neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare,
hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiarera-
rumqⁿ uisorijs nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat me-
atu qui sensu dijudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, ^m *περι τῶν ὀφθαλμῶν* nuncupabantur. Ceterum ego eiusmodi meaturum mihi aliqũ-
do occurrisse neuti quàm queo asserere, quantum uis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solùm occasione aggressus sim, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq^o quarta horæ parte quum neruos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo fouerim. At-
que ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanẽ in mutuo ner-
uorum coitu is neuti quàm se obtulit. ut cunq^p tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congregarentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectionem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hic adijce-
re, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adolescens suspendio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisorijs neruus toto progressu longè te-
nuior sinistro uisebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanẽ & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitiæ adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos
uisorios in illo congressu inuicem non conuasci, neq^r sese contingere uidimus. sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressus fuerat, sinisterorsum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nerui congregarentur, uerum ut commodè per suum foramen è caluaria procide-
rent, potissimũ quum etiam hoc ductu ingredientis in oculi posterioris sedis medium nõ infe-
rantur.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quàm se-
dulò autem ac sollicitè eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminẽ Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quàm ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisq^s præ-
stanti semper ualuisse, familiaresq^e de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimatur, quam obrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte de-
xtra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medullæ se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & e contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somnandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum
habetur. quum^k secundi paris neruorum ac dein^l tertij &^m quarti parium, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam:
idqⁿ pariter ileam qui uisorios porcorum neruos subindenò continuos, sed perinde ac crurũ
neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorẽ disce-
prationem sermo deflectat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro direptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

CONIGII^a secundi exortus, nequaquam ex infima mediã^b quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut^c uisorijs pender.
Dein præsentis coniugij nerui plurimum uisorijs crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, usq^d ab illis multum uariant. Paulò po-
sterius enim quàm uisorijs, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisorijs origo su-
mitur. Atq^e id merito accidit, siquidem secundi paris neruos musculis in-
ferèdos, duriores ipsi uisorijs esse oportuit. Proreperit enim neruus dexter (quòd et de sinistro,
nisi peculiariter sermone quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad^e foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem è caluaria excidit amplitudine, in ramos dissectus septem^f musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

Tertij paris
neruorum in-
gressus.

TERTIVM par duplici radice utrinq^a principium sumit, una quidẽ cras-
siori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, altera autem iō-
ge tenuiori & duriori, et neq^b in ipso exortu, neq^c etiam in progressu, crassio-
ri radice commissã. Huius enim initium nõ modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanẽ, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quàm tertij paris portionem, quis esse assereret. At quĩ omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanẽ obstitit
manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam posterioremq^d radicẽ
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secundo mollius esse, tradi. Exoritur
itaq^e gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa^e initũ du-
cere auspiciatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri mē-
branam perforat, &^f secundo neruorum pari attensa cum ipso per^g commune foramen in ocu-
li sedem procidit, illico in quatuor dissecta propagines. quarum prima sursum in adipe oculo-
rum musculis obducto excurrens, per^h peculiare foramen ad frontis cutem & musculofam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox inⁱ foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq^j in
anteriorẽ superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispensetur in^k musculos
superius labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
inferiorum dentium gingiuas. Tertia propago^l foramine etiam priuato utens, post^m carũ
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nerans

PRÆ
fenti figuratur
nerui quos hic
describimus du-
ctus exprimi-
tur. ac A cere-
bri portuuncu-
lam indicat.

Duplex utrin-
que tertij par-
is radix.

Tenuioris ra-
dis ortus &
series.

*Crassioris ra-
dici origo et
distributio
series.*

nerans tunica, & ramulum exporrigens^p tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.⁹ Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per¹ foramen seu fissuram po-
tius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi
conspicitur, ad internam sedem⁵ temporalis musculi contendit, tota in eum musculum abso-
menda.⁶ Crassior tertij paris radix à latrebasis cerebri, antè ramum, et penitiùs seu iuxta
dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modo radix, principiū sumens, rectā deorsum
tendit, foramen, quod ipsi & quarto nervorum pari huic radici proximo calatur, perlabens,
Hæc statim ab egressu⁷ propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuol-
uitur, duriorq; paulatim efficitur, ac⁸ binos tandem quinti paris nervorum cerebri ramulos
(quorum seriem postea recensebo) in consortium admittit, ipsiq; unitus in temporalem mu-
sculum inferitur, ac in⁹ illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim¹⁰ seu mansorius no-
bis dicitur, ramulos porrigit, deinde et¹¹ musculus buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti
in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc ca-
preoli modo intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat,
qui antorsum ductus gingivæ molarium dentium, ipsiq; adeo dentibus seriatim soboles di-
stribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix declius ducta linguam contingat,¹² ra-
mum posteriori ex parte germinat utrunq; insignem, qui¹³ musculo in ore delitescenti & maxil-
lam inferiorem attollenti inferus, inferioris maxillæ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi in-
feritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antorsum fertur, quousque sui
lateris dentium inferioris maxillæ radicibus¹⁴ singulas soboles offerat, quorum beneficio den-
tes inter cætera hominis ossa, euidentius tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò
ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius¹⁵ portio per¹⁶ foramen in an-
teriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cōplures furculos deriuat.
At¹⁷ maior portio crassioris tertij paris nervorum radices, quando linguae basi committitur, cū
alterius lateris nervo linguae tunicam efformat, aptum saporibus dignoscendis instrumentum.
Deinde & exiguos quoq; furculos per penitiùs in linguae substantiam dispensat. Horum enim &
tunica linguae producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum ar-
bitramur, atq; ut¹⁸ primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur
instrumentum, gustatoriusq; nervus merito nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC¹ par tertio pari nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur enim à dorsa-
lis medullæ² principio posterius paulò quàm tertium par, sed antorsum
modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo
per³ commune ipsis foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad
palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in furculos quosdam partitiū,
in palati⁴ tunicam degenerat: quæ quum linguae tunica aliquantulo sit
durior, iure etiam quartum par posterius tertio pari originem ducit, ac
proinde etiam palati tunicæ sensu hebetiori quàm linguae⁵ tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI PA- ris series. Caput VIII.

QUINTVM¹ par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis
in uicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dor-
salis medullæ sede, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē
pertinet, quæ hæc è caluaria in ueribras labitur. Hoc quintum par uniuersum
per² foramen fertur impensè tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quo
usq; in cavitatem pertingat, auditus organo præparatam: ubi quintum par
uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo³ dilatatas hu-
ius cavitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò
propagines duos educit nervulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur.⁴ unus qui-
dem per⁵ transversum ducitur foramen, quod etiam admittit⁶ uenulam in auditus organum
excurrentem. Hic nervulus non procul ab egressu tertij paris⁷ ramo commiscetur, instar uitis
capreoli inuoluto. Alter uerò nervulus per⁸ foramen repit impensè arctum, & insigniter quo-
que tortuosum, & immixtam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam
Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Nervulus iste transversim supra¹ musculum ducitur, qui à
iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad antèram usq; eius musculi latus an-
torsum prorepit,² dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buc-
cæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo
capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum³ iuxta tertij pa-
ris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iu-
xta quintum nervorum par interius paululum⁴ alia exoritur radix, quinti paris radici mul-
to gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu
protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per⁵ proprium foramen sub secundi paris
foramine exculptum, è caluaria procidens in⁶ temporalem musculum, illumq; digeritur qui in
ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua
coniuge licet peculiari coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum
(qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos nervulos quinto pari ascri-
bam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuiorem uerò tertij paris radicem tertio pari su-
perius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum⁷ quinque nervorum pertin-
gunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia
autem & quarta à quinti paris primario educitur nervo. quinta autem is demum nervus est,
quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot nervorum
soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole
omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud igno-
raret, quam molles illi essent nervi quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos
quantum liceat ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non
obuium est, quàm callidè furculum instar capreoli inuolutum duriores effecit. quòd is solus
ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo intervallo ossibus at-
tendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CE- rebri. Caput IX.

RELIQUORVM¹ parium, quæ in caluariae amplitudine principium du-
cunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam mul-
tas easdemq; uarias inseritur partes, atque² sextum cerebri nervorum
cōiugium, quod paulò inferius quinto pariali quod distinetis ac à se inui-
cè diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi,
unum efformant nervum, qui per³ foramen caluariam egreditur, quod
arteriæ soporalis⁴ minorem ramum, & grandiore internæ iugularis
uenæ ramum, simul admittit. Nervus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem cer-
uicis sedem occupantes⁵ ramum diffundit, numerosa utrunq; serie in soboles digestum: qua-
rum præcipuæ⁶ musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem se-
xti paris truncus, & soporalis arteriæ ac⁷ septimo pari cohaeret, & simul cum ipsis membra-
nae interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pa-
ri⁸ assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc assciuit portionem, laryngis mu-
sculis⁹ ramulos transversim exhibet. Sunt autem illi musculi¹⁰ duo scutum imitanti laryngis
cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uerò posteriori sede pronati, eius cartilaginis
lateribus inferuntur. deinde¹¹ duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui
primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporalis arteriæ & internæ
iugularis¹² cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox¹³ insignem ut-
cunque propaginem ad primæ thoracis ueribræ latus, seu potius ad anteriorem primæ tho-
racis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum ra-
dices prorepens, à¹⁴ nervis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quos-
dam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta furculis, septum transversum
prætergressa¹⁵ est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propa-
ginem sexti paris nervus iuxta superiorē thoracis sedem¹⁶ ramulos¹⁷ musculo offert, à pectio-
ris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruiē-
ti. Deinde & musculus qui os¹⁸ referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad
infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè uirorumq; sexti paris
nervorum priusquam thoracis cavitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda
supereff, mox atq; hic figuram contextui interiecerò, describitur.

*Nervus iux-
ta quinti pa-
ris radicē prin-
cipium ducēs.*

*Quot nervo-
rum propagi-
nes temporali
musculo offe-
runtur.*

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parium delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis ἀναρριπνόμενοι vocantur) exprimit, non abs re me factum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longè iucundissimus.

A Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteriæ magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrentes.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transversim in dextram manum procedens. Quas uero hæc & illa quam D insigniimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subium Etā, petas licebit.

F, F Soporalis dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmones funditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & ossis u referentis figuras, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utriusque ad latus connata.

N Dexter sexti nervorum cerebri paris caudex.

O Sinister sexti paris caudex.

P Dexter nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axilla, reuoluti, & in unum coeunt, tes neruum, qui interdum unico constat ramulo.

Q, Q Dexter nervus recurrens.

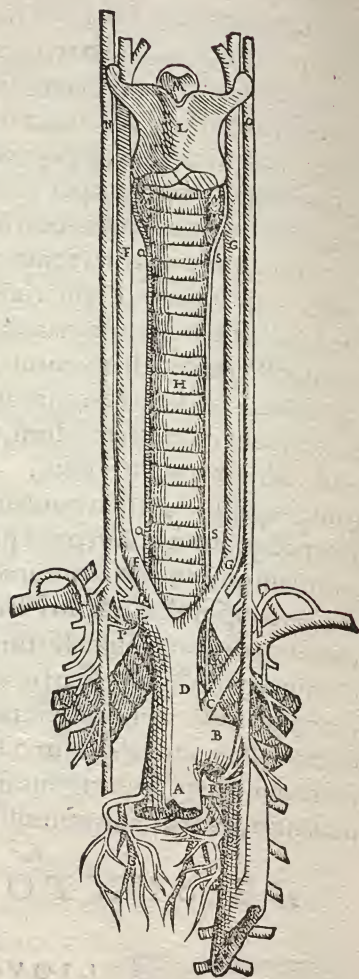
R Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit surculo. Reliquæ sexti paris nervorum propagines in nuda cerebri nervorum tabula spectandæ sunt.

Dexter nervus recurrens.

Quum itaque dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atque inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere modò tres, modò duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos reuersiui dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrā alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumque unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus constitatur nervus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Illico autem atque nervus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uero illi sint, posteaquam sinistram recurrentem neruum sermone ad sinistram laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transversim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atque transversum, chordæ alius cuius reflexus perficitur. Imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

Sinister nervus recurrens.

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister nervus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quæ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, sinistramque recurrentem neruum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cum primum laryngem contingit, non minus quam dexter nervus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capitā habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam necscentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis lingula adaperitur. Præterea duo tertia cartilaginem primam iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes ui spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguae musculi, ab ossis u referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præsentis musculi in ferius sua fortituntur capita, atque deorsum necessariò mouendū corpus attracturi erāt, necessum quoque esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodāmodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorum distributionis narratione, & illa quæ antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, ad eundem hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisque attentam requirit mentem, quàm si Fleusinia & Samothracia, uel aliam quancūque celebrationē diuinā, æquis auribus astans, intentusque ijs quæ sunt dicuntur, quæ a sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationē inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neque minus ostendere incredibilem sapientiam & prouidentiam uirtutemque omnium conditoris Dei.

Porro sexti paris nerui postquam reuersi uos exprompsere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatū dignæ crassitudinis in pulmonū tunicam & membræ cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucrum sedem implicantibus, atque à sinistro sexti paris neruo depromptis, surculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis uenæ unitur. Atque hic surculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistram ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quæ autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsius subministrantium organorum sectionem pertrastaturus. Cæterum quod ex neruis sexti paris reliquum est, deorsum ad stomachum deferatur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uero atque hinerui stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeo oblique secundum stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentis rami septum transversum unā cum stomacho permeant, nullos prorsus in transgressu septo surculos offerentes. Verum sparsa admodum serie superius uentriculi os ambiunt, contextuntque ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant, propago utcumque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundum ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posteriorique uentriculi sedibus soboles qualdam diffundens.

Quum uero illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ intrata in iecoris cauum properat, ibidem in iecoris membranā tunicam uel absumenda. Dexter nerui sexti paris ramus, quem ante recurrentium neruorum principia costarum radicibus sub tunica costarum succingente exporrigi, aliorumque neruorum per costarum interualla excurrentium congressu

Reuersiui nervi cursum.

Reliquæ sexti paris in thoracis amplius dine series.

Sexti paris series in nutritionis organa.

augeri docuimus, simulatq; septum transversum unà cum grādi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranæ omenti offert transversum iecoris cauum aduentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti ramum exhibet, qui deorsum tenus, atque in furculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longè crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi ventriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis uesiculæ furculos præbet. Secundam uero propaginem sextiparis ramus dextrilateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membranæ ipsi obductam digerit. Tertiā porro dictis iam grandiorē diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hinc connata spargendam. Quod autem eius rami reliquum est, subinde in uescicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuuntur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nervi ramus costarum exporreptus radicibus digeritur. Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transversum in lienis cauum porrectā, quæ in progressu antequam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliorē omenti membranā, & colum intestinum quā uentriculo hinc adenditur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit illis furculis crassiorem, quæ sinistram fundi ventriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à propaginibus lienis cauo se inserentibus, exiles ramuli sinistram uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propaginem ramus ille sinistris exporreptus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiā sinistram reni exhibet, ac demum ipsius reliquo sinistram uescicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum seminalibus uenis & arterijs furculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris nervorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri^a septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum coeuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptrum. Simulatque uero septimum id par caluariam superauit, sexto cohaeret pari, & propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylium imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis referentis, & in omnes laryngis musculos superius non connumeratos implicatur, eorumque musculorum motibus præfunt. Verum præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari nervorum cerebri ad linguæ radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER IIII. 331
PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE
SVBSEQUENTIBVS CAPITIBVS
communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ nervorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hæc namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede quæ est cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A Dorsalis medullæ initium est cerebri basi pronatum.

B Hæc sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi recta tenduntur.

5, 6, 7 Hæc characteribus nervorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluariā labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.

D, 7 A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars cervicis uertebri contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.

E, 19 A D ad E in sinistro latere, & à 7 ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebri complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.

F, 14 A B E ad F in sinistro latere, & à 19 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebri, à qua quinq; parium radices principium ducunt.

G, 30 A B F ad G in sinistro latere, & à 24 ad 30, in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis osibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ nervorum triginta paria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.

TRIGINTA

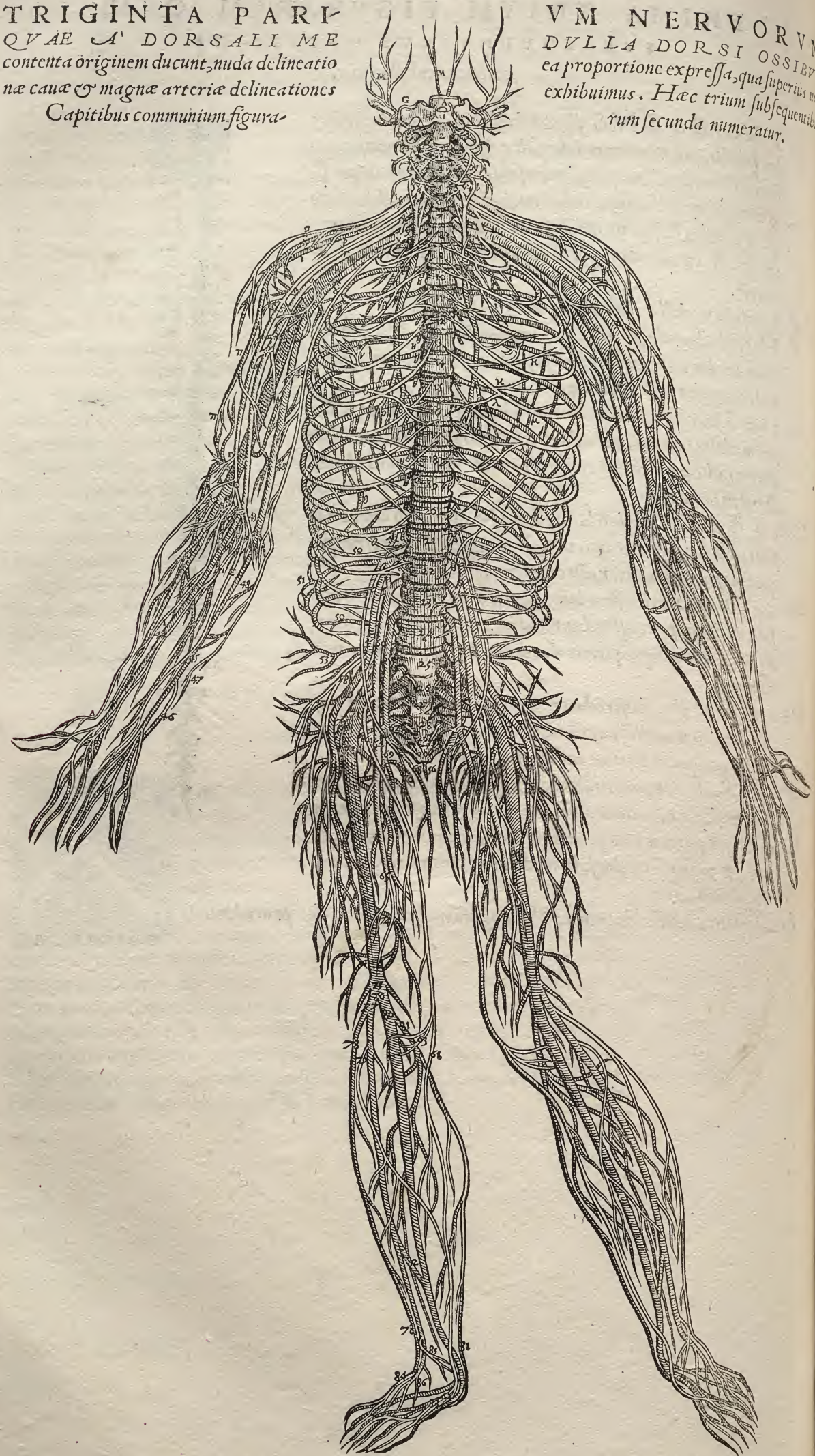

TRIGINTA PARI-

QVAE A DORSALI ME

contenta originem ducunt, nuda delineatio
nae cauae & magnae arteriae delineationes

Capitibus communium figura

VM NERVORVM

DVLLA DORSI OSSIBVS

ea proportione expressa, qua superius ne-

exhibuimus. Haec trium subsequen-

rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQUENTI

BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI

cōtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis

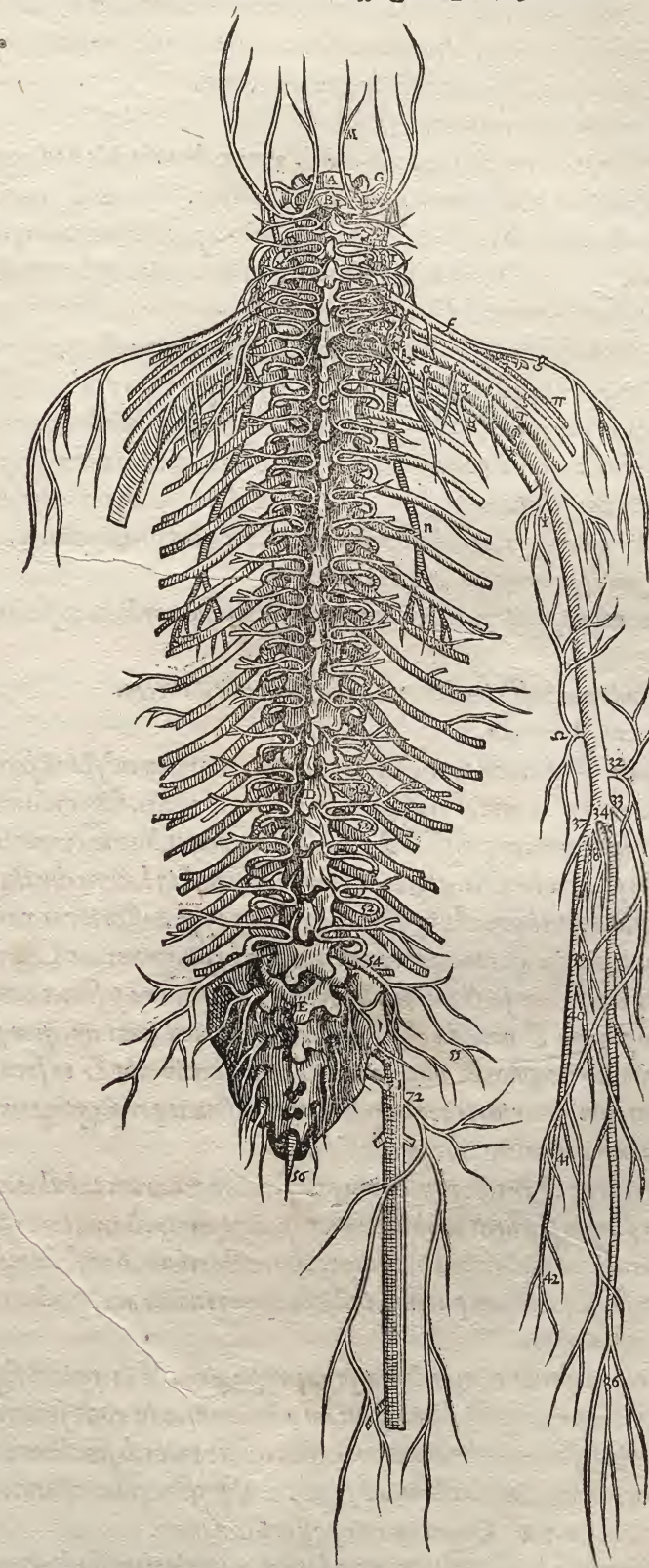
subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullae nervorum series hac figura depingitur, quae superiori

figura minus oculis subiaceret, et cui characteres nō satis cōmodè illic ascribi potuere. Caterum

in utriusq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsifossibus repositā finximus, ut neruo-

rum parium numerus & egressus in procinctu oculus esset, quodq; iam dor-

salis medullae ossibus liberae effigiem proposuimus.

CHARAC.

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRIMITUR figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas 1, 2 pro characterum ratione illis subscribam, et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

- A_{1,2} Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1. Septem cervicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1. Duodecim thoracis uertebræ.
 20, 21, 22, 23, 24, 1. Quinque lumborum uertebræ.
 25, 26, 27, 28, 29, 30, 1. Sex sacri ossis ossa, os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabitur. B₂ Prima cervicis uertebræ.
 C₂ Prima thoracis uertebræ, atque ita a B ad C septem cervicis notantur uertebræ.
 D₂ Prima lumborum uertebræ, a C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
 E₂ Principium ossis sacri, unde etiam a D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
 F₂ Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posita posterior propago.
 G_{1,2} Posterioris primi paris propaginis series, notatur autem praecipue ramus ipsius transversum primæ uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitulo continetur serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquot prolixa, in immensum excreseat. H₁ Anterior primi paris propago.
 I₂ Secundi paris posterior propago, atque hoc etiam characterem eius propaginis minor ramus insignit.
 K₂ Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
 L₂ Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
 M₂ Crassioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.
 N₁ Anterior secundi paris propago.
 3, 1. Tertij par. O_{1,2} Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundæ cervicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinam contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dexteri lateris musculorum cervicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris, atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hunc sane ductum omnium parium a tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
 P₁ Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines, ac Q in priori figura primam indicat musculis cervicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cōgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utrisque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculis inserta, qui transversis uertebrarum committuntur processibus.
 4, 1. Quartum par. Veritus ne characterum copia praesentes nervorum tabulas nequam profecto casu partas, nec alijs plagio suffuratas obliteraret, quarti paris characteres in sinistram latem reieci, ut dextrum latem alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsiusque quinti paris & subsequentium parium indices opportuni accōmodarentur.
 V_{1,2} Posterior quarti paris ramus.
 X_{1,2} Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginē R insignitam admittens. a in eadē secunda propago in musculos dissipata, transversos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertiam propago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transversum nervi constitutionem accedens.
 5, 1. Quintum par. c_{1,2} Quinti paris posterior ramus.
 d_{1,2} Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.
 e₁ Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septi transversum nervi.
 f_{1,2} Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occultata ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, & conspiciuntur, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatas.
 f_{1,2} Propaginis f notata ramus in cutem exporrectus, quæ summum integrit humerum, & musculum quo brachium attollitur.
 h_{1,2} Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ a clavicula & summo humero, quæ is clavicula articulatur, principium ducit.
 i_{1,2} Propaginis quam f insigniimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ a scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
 6, 1. Sextum par. k₂ Posterior sexti paris ramus.
 l_{1,2} Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculptor non expenderit. Vtunque sit, ad sinistram latem e, tuo Marte adscribes l, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem a sexto pari uersus n, hoc est septi nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo praestiteris facilius, quam ego, delineationem forte utiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac praelo subiicienda tabula l & m ceteris characteribus adijcere possem.
 n_{1,2} Septi transversum nervum ex tribus surculis b, e & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quod intersepientes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
 o_{1,2} Septi transversum nervum in septum series.
 p₂ Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uarijs oblatus musculis.
 q_{1,2} Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
 7, 1. Septimum par.
 r₂ Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
 s₁ Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
 t_{1,2} Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac π notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.
 8, 1. Octauum par, seu partium dorsalis medullae in thoracis uertebris reposita primum.
 u₂ Posterior octauum paris ramus.
 x_{1,2} Octauum paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
 y₁ Octauum paris propago secundum superiorem primæ thoracis costae sedem ad pectoris usque summum prorepens.
 z_{1,2} Surculi octauum paris, seu potius quarti brachium aduentis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9, 1. Nonum par. β₂ Posterior noni paris ramus.
 a₁ Ne y uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primæ costae exporrectam.
 γ₁ Propaginis δ insignitæ surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1. Paria nervorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem pene propaginum, & potissimum ad costarum intervalla est series.
 18, 1. Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.
 18, 1. In dextro prioris figurae latere rami notantur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci insertuntur. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam i & i ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adducentis, cuius fibrae deorsum oblique, ut & praesentes rami, porriguntur. & uero & n rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro & λ & λ rami ostenduntur, oblique descendenti abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humilia ducitur. At
 o ciulmodi

eiusmodi uarij spectatuz; iucundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

v.1 In dextro latere v. ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ elargitam.

o.1 Ramuli à decimo octauo pari & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.

π.1 Primus neruus brachium accedēs, qui in externæ brachij sedis cutē digeritur. Verim in utraq; figura ꝑ secundus brachium subingrediens neruus erit, ꝑ tertius, ꝑ quartus, ꝑ quintus, ꝑ sextus.

ꝑ.1,2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, graciliorem quam oportuit expressi, secus quam in figura huius libri calci insuta.

ꝑ.2 1 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.

τ.1,2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quam natura se habent in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quam natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.

υ.1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.

ϕ.1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubitum flectentium posterioris.

χ.1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

ψ.1 Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur, uerum iam sæpius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.

ω.1 Secundus neruus post congressum ipsius portionis cum tertio neruo deorsum prorepens.

Γ.1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in prouum ducentis musculi.

Δ.1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humiliter Δ reponitur.

Θ.1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior, qui mox in duas propagines, Λ nimirum & Ξ diuiditur.

Λ.1 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in prouum ducentis.

Ξ.1 Rami Θ insigniti inferior propago.

Π, Σ.1 Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

Φ.1,2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratè in utraque delineatæ sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibiturus sum, ne prior figura plus satis hic obfussetur.

Υ.2 Quartus nerui propagines musculis interdum extendentibus diffuse.

Ω.2 Quartus nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

32.2 Quartus nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam

33.2 Quartus nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

34.2 Diuisio quarti nerui, quæ iam externo humeri tuberculo insidet.

35.2 Elatior dictæ modò diuisionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

37.2 Demissior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.

38.2 Propagines commonstrantur demissioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triū musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundum ipsius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.

* 1,2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachii accedentiu neruoru series, in musculos internæ cubiti sedē occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 Sextus in brachium pertinens neruus.

47.1 Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.

48.1 Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

49.1, 2, 23, 24.1 Quinq; paria neruorum è lumborum uertebreis egredientium.

50.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.

51.1 Series neruorum per abdominis musculos.

52.1 Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.

53.2 Posteriores rami neruorum è lumborum uertebreis procedentium. Porro ramuli qui in priorifigura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flectentibus offeruntur.

55, 26, 27, 28, 29, 30. 1 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesciæ & uterique quosq; ceruicibus implicantur, aniq; musculos pariter accedunt.

53.1 Primi paris ossis sacri, seu uigesimaliquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsiq; adeò abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.2 Vigesimaliquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.

55.2 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.

56.1, 2 Dorsalis medullæ terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

57.1 Primus femur subiens neruus.

58.1 Primi femoris cruris ue nerui ramus cutem accedens.

59.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.

60.1 Secundus in crus prorepens neruus.

61.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.

62.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.1 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestæ.

64.1 Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouēti insertus musculo.

66.1 Tertius in femur pertinens neruus.

67.1 Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.

68.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.

69.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.

70.1 Præcipua modò dictæ portiois soboles musculo distributa tibiæ mouentium secundo.

71.1, 2 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

72.1, 2 Quartus nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.

73.1 Quartus nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis ossis appēdice pendet.

74.1 Quartus nerui ramus, primum quarti tibiæ mouentis musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrent, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.1 Rami quarti crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorū, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.

76.1 Quartus nerui in duos crassitie impares ramos diuiso, quam inter humiliora femoris molitur capita.

77.1 Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.

6 2 Exterioris

- 78.78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sed obductam.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subtenfa, anteriorem tibia sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorq; truncus magna quarti nervi diuisionis.
 81.81.1 Interioris trunci propago cuti tibia posteriori integriti substrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiori accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obducta, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu explicaturus. Praeter figuras, quarum modo indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam ueriores ipsam delineauit, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO,
 rum ab ipsa prodeuntium numero. Caput XI.

Dorsalis medulla ab ossibus medulla differtentia.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq; tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impense humida, propemodumq; fluida, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel ad ipsi assimilares licet in ossium sinibus nutriendi humectandiq; gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullae in uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatu arteriae ac uenae obtenduntur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruum cum musculis communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum aliterum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervis sextiparis neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrio, tristantiumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verum si motu careret, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteae uel cor responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihil pendens. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. Haec enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplexq; enascentes instar caudicis in progressu uariè discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit dorsalem medullam uelut fluiuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarij uectores germinare, uti modo rerum Opifex probè est molitus. Caeterum quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positae censetur, hanc quoq; oportebat similiter ac cerebrum duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uero id sit, in primo libro, dum dorsi uerbrarum structurā prosequeretur, abundè dictum est. Praeterea durae etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ipsae omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisq; uasorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur. In uerbrarum autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalis qui munientia.

Ossibus. Membranae inuolucris.

involucrum egregie ualidum neruumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circumducatur. Neque profecto in cassum haec molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uero, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inter immobilis esse comprehendendi, non moueri uero dorsalem medullam uerbrarum quae mouentur inclusam. Merito itaque ipsis pariratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, circumuoluntur: una quidem praecipue, ut colliget simul uasa quae in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambient, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Caeterum quoniam cerebri tenuisq; membranae uasa pullant crassam membranā, tanto interuallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uero dorsalis medulla non pulsatur, neque distenditur, utraque membrana simul coeunt coalescuntq; ne minimum quidem mutuo difficiat. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus addit, in uerbrarum uero motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuolucrum, cuius paulo ante meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla nec cessario flexa tensa quae, haec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (ut & cerebri sedes, à qua principium ducit, unica simplex quae est) iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quod dorsalis medulla ualidior per uerbrarum simplex, quam gemina prorepat. Quam uero sit Galeni ratio uana, quae cerebellum simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quanquam saepe & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferius nonnihil, simplex ac indiuisa mollis quae adhuc dorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uero thoracis medulla perperit, ut duris ac motui potissimum seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profecto quam si firequentes multas quae tenuissimas chordulas simul recta tenfas membranae cuiusdam illigares, ac deinde per singula foramina per quae nerui prosiliunt, unam atq; alteram chordulam exmutuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullae fini respondens. Ad eum namque modum dorsalis medulla in neruos absfuitur, qui per foramina in uerbrarum exsculpta elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uero in sequentibus Capitibus recensere conabor. Caeterum nerui, quos dorsalis medulla per uerbrarum ducta, ac paulatim in progressu gracilescens distribuit, resectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modo triginta, modo uiginti nouè complexi paribus. A dorsali enim medulla, se de septem ceruicis contenta uerbrarum, septena exiliunt paria. A medullae autem sede per thoracis uerbrarum, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uerbrarum, quinae ab ossis sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo gemina dici possint, quum nerui utrinque antrosum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uero medullae terminus ex ossis sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impense breues furculos diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quodque differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum quae aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxie institerit, quam quae inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quae dorsalis cum cerebro habeat communia, quaeque si peculiaria.

Dorsalis cur uenica.

Li. 8. de Vsa partium.

Vbi dorsalis uelut à multis funiculis componitur.

Quot neruorum paria à dorsali descendunt.

MOD' haftenus^a memoriae non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secundae item uertebrae cum prima superius tradite articulationis species, merito in praesentia Naturae prouidentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrae articulationibus impedita, uia inculperit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia praepraretur, Natura in primae uertebrae eminentiori sede ad radicem posterioremque regionem ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atque hic etiam occipitis osse sinum inculpens foramen effecit primae ceruicis uertebrae, ipsiusque occipitis osse commune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus gradior est uertebra, euenit) inculperet, ipsa quo alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quin etiam quod foramen id artius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumque in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis osse inseruntur, & eos qui ab occipitis osse in transversos eius uertebrae processus implantantur; aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorum caput mouentium parium musculos, praesens propago spargitur, ac dextra quidem propago in dextralateris deperditur musculos, sinistra autem in sinistri: quod etiam tota neruorum serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine furculus etiam deducitur in principium musculi a transverso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequenter uertebrae principium fumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quam gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis osse, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus) occipitis colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam mox in musculos absumitur, qui anteriori uertebrae sedi obnati, dorsum mouentium primum par recedunt. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequenter parium modo pronasce nequit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrae offendendum, aut quod si foramen inibi uertebreis esset insinuat, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrae noxam fugiens, secundum par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac posteriorem propaginem, quae anteriori longe est crassior (quamquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processum, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimum tutissimumque iter (uti in primo de uicinis libro) machinata. Praesens propago quum utriusque primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoque diuiditur ramos. Simulatque enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac crassior a prioribus quodammodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinae nimirum secundae uertebrae lateribus, uersus spinam medium, ubi mutuus est utriusque lateris musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta coauctus, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quam quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequenter parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus rami a uertebrae lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc recta extrorsum per mutuum musculorum utriusque lateris congressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsum medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendant, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principium ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundae paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuiscatur, sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praesse diximus. Anterior secundae paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabatur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processum, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrae sedi adnatos, qui primum par musculorum dorsum motus auctorum constituunt. Tertium neruorum

Quam uiam
Natura pri-
mo praeprae-
parauit
pari.

Secundi pa-
ris egressus
series.

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicis exte dentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autem tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat. Secunda propago decliuus ducta, quartum adit neruorum par, cuius ipsius furculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumptis. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congre ditur, una cum illo (uti prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transuersis uertebrae processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum par communi tertiae & quartae uertebrae foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculis, furculos diffundens. Quando autem spinam contingit, per mutuum elabatur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latum membranae digeritur musculus buccarum motus auctor praecipuus. Anterior autem quartae paris ramus, ternas educit propagines, ac una promit, cui tertij paris propago commiscetur, quaeque in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundam uero propaginem in musculos distribuit uertebrae lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui a transuersis colli uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuus fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transuersi nerui constitutura. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac posteriori ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At prior anterior uel quinti paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiore depromit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adhaerens, neruum septi transuersi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris furculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque haec sane regio admodum industrie septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerum & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensui mus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiam arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarum cartilaginibus, aut uertebrae corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eo prorepere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex aequo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris osse, costis & uertebreis conuascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: qui neruos in musculorum initia potius quam fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebreis mutatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Haeigitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem conuertentes. Ne uero in progressu periclitarentur, eos intersepiens thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans. Neque profecto minorem conditoris industriam arguit, id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in musculum praecipue inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Hic enim quia ingens graueque membrum impense sursum attollere debebat, fortius ualidoque in digebat neruo, quem Natura ipsi securissime a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigens musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portiois latere nerui deriuat, qui foras emergens, atque in multas scissas soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quarti paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi nerui
constitutio.

Reliquum an-
terioris rami
quinti paris.

gnicudine impares paritur ramos. ° Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clavicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clavicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit furculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquouſque ° humeraria uena concomitatur. ° Posterior uerò eius quinti paris portiois, quam in profundo reconditã dediuum ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquã gracilem exprompsit ramulum ° musculo hinc à scapula fursum ad os v referens proficiscenti, insidet foramini instar semicirculi in scapulæ elatori costâ exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui arteria concomitatus, mox propaginem diffundit ° musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam & elatorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verùm hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed ° furculo quopiam cutem brachij externæ sedi obductam adit, quem secundum exterius latus ° in sectionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus neruorum paribus seu neruis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes ° nerui transmittuntur, qui omnes intimis musculorũ sedibus potissimùm inferuntur. Cæterum nunc tempestiuum est, sexti & septimi parii seriem sermone subijcere. ° Sextũ par sub quinta vertebra excidens, eadẽ cũ cæteris paribus serie ad ceruicis musculos ° posteriorẽ ramũ dispensat, tũ eos qui ceruicis & capitis præsum motibus, tũ illorũ capita ° qui respirationis opifices ex ceruice thoracẽ accedunt. Quancq; & hi potissimũ ipsorum neruos à septimo pari & octauo quoq; seu primo thoracis parii mutuuntur. ° Anterior autem sexti paris portio, postquam ° neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo ° coit, & uariè rursus dissociatur, neruos unã cum proximis partibus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par ° portionem notatũ dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam fursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculis uarias quoque ac frequẽtes neruorum propagines inferi, quàm maximè rationi est consonum. ° Septimi etiã paris ex communi sexu ex septimæ ceruicis uertebrearum foramine prolabentis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima ° congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uertebrearum omnes manus nerui propagantur. Quia autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modò interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi neruo offerre, & perpetuũ ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cætera propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratas digestas, aliquot etiã offerre ° lato membranecoq; musculo, qui buccas mouet, atq; ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris neruorum cerebri ° propagine per ° cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrearum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersè secundum musculi fibrarum ductum exporrecte, ac proinde etiã ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexe, ac cuti etiã communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVO-
rum dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebri. Cap. XIII.

*Primi paris
thoracis, seu
dorsalis me-
dullæ neruo-
rum octa-
ui series.*

P RIMVM thoracis neruorum^a par, inter septimam ceruicis uertebra^m et thoracis primam, quinq; humiliorum ceruicis partium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus comparatum, oportuno octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos im-^{ds fig. dis} pares diductum ramos, ^{s.} posteriorum, qui & gracilior est, retrorsum ad ^{ds fig.} spinam inter musculos uertebri^m hîc adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu surculos accipit radix^a musculi à prima thoracis costa in tral-^{ds fig. m. l.} ^{cat. 24.} uersos ceruicis uertebra^m processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis quæ in posteriora motibus præficiuntur mus-^{ds fig. m. l.} culi, ab hoc ramo octauⁱ paris surculos adipiscuntur. Quod autem eius ramⁱ septimæ ceruicis uertebra^m spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, pro-^{ds fig. m. l.} pagines offert humiliori sedi eius^a musculi qui scapulam mouentium, secundus ac maior enu-^{r. 2.} meratur. Insuper & musculo scapulæ basi inserto, scapulamq; ad dorsum trahenti, ac demum ^{ds fig. m. l.} illi

illi quem hominis thoracē mouentiū tertium recessimus. At anterior octauī parī ramus, cum
 posteriori longē insignior, septimi, sed magis adhuc interdū nonī parīs nō minimā portionē cum
 ipso congregientem⁸ suscipit, totusq; uariē uicinīs parib; commixtus, nō⁹ unicam ipsius dem-
 pteris propaginem, in manus fertur. Ex demissiori nanq; ipsius fide ubi iam proximis partibus
 se commiscuit, propaginem antrofurum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum
 ad pectoris ossis usq; summum perlata, in progressu furculis dispensat thoracis¹ musculo à cla-
 uicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur mu-
 sculos, qui à pectoris ossis summo principiū ducentes, fursum exporriguntur, tum ad mamil-
 larem capitū processum, tum ad os v¹ imagini comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto-
 non absumunt. quamquam interim & his musculis à sexto pari neruorum cerebri² soboles of-
 ferantur, ut & à primo intercostali neruo, quem mox nonī parīs³ propaginē esse dicam. Quæ
 autem octauī parīs in manum sit series, cum reliqua manus neruorum explicatione persequar,
 id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente neruo, quum is
 aliam accedit ex posteriori ipsius regione etiam⁴ ramos pullulare, in caua scapulari regionem
 digestos.⁵ Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebras originem ducens, octa-
 uo quoque parīs ritu⁶ ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque poste-
 rior octauī parīs ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigen-
 ti usq; loco dicam loco, in manum fertur.⁷ reliquam uerò ipsius portionem primo costarum inter-
 uallo ostert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & re-
 liqui costarum interuallis exporrecti nerui, soboles diffundens in musculos thoraci incum-
 bentes. Porro⁸ decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum,
 seu uigefimum par, subsequētia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox
 atque & uertebrarum lateribus exiliare, bipartito scinduntur, ac minor graciliorq; ramus retror-
 sum ad uertebrarum spinas detorqueatur, inter musculos uertebris adnatos latitans. Sunt uerò
 illi, quos dorsi & thoracis motibus hīc præfere retulimus. Videlicet humani thoracis motorū
 quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti parīs⁹ alter, mox et
 alter octauī parīs, & circa superiores thoracis uertebras alter¹⁰ primi, & secundī parīs caput mo-
 uentium, & alter tertij parīs, & alter quoq; quartī parīs musculorum dorsum priuatim mo-
 uentium. In hos enim musculos thoracis neruorum posteriores rami sparguntur: ueruntamē
 in illos tantum non absumuntur, ac quum iam spinarum attingere apices, extorsum properāt,
 inter mutuum dextri sinistriq; lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos
 postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutuatur
 ē: quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuē autem alterum primi pa-
 ris musculorū caput mouentium) sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulae
 basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentiū enumeramus,
 ac monachorū cycullis cōferimus, qui hac parte scapulā deorsum uellit, mox humani thoracis
 motus opificum¹¹ quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam
 quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digeratur, etiam aliquot in cu-
 tem dorso instratam contendunt, at minus frequentes quā nerui in manus, aut pectoris, aut
 collicutem pertingentes. Cæterum anteriores præsentium parium ramī¹² furculos offerunt sex-
 ti parīs neruorum cerebri¹³ ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto,
 illisq; furculis adhaec. Dein præsentēs rami costarū exporriguntur interuallis¹⁴ uena item quæ
 arteria concomitati, & proprio¹⁵ sinu costarum interiori inferioriq; sedi insculpto uecti, secun-
 dum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti costas, ad pectoris
 usq; os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unā cum illis cessant, uē-
 rum in abdominis usq; anteriora super peritonæam repunt. Ab his ramis in progressu¹⁶ sparsa
 admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, ē quorum numero
 secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pec-
 tori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & oblique descendens abdominis musculis:
 In hos enim musculos propagines ab intercostalibus neruis offeruntur, singule tanta industria
 ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissum musculorum quibus porri-
 giuntur, fibrarum incessis retineant. Atque ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus
 neruis propagines exhibentur, sic à neruis spurias costas superantibus, soboles quoq; abdomi-
 nis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obser-
 uantes. Porro à propaginibus musculis implicatibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur,
 non quidem certa neq; nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoq; prorsus modo quo errantes
 uasorum ramī, *αροαρες* Græcis nuncupati, digeruntur. Vtneq; uerò uaria, neq; sibi constans

*Noni paris
series.*

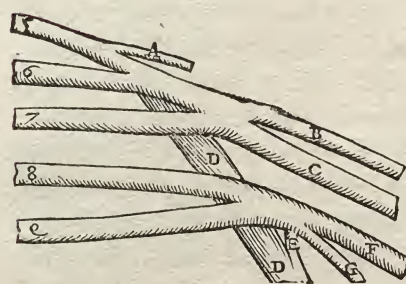
Reliquorum
parium è tho-
racis uerte-
bris profiliem.
tium series.

Nervi papil-
larum petentes.

Ita eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exatim papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorū infantuli laborum mollisq; linguæ contatus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illece, hanc promptius fugendam contrectandamq; offerant. Ac proinde à nervis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum, propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus furculi in papillam pertingunt, simili qua penis efformatur substantia constanter. Cæterum ut præsentis furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare sentendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim ascribendum uenit, quod furculos offerant principio sexti femur mouentium musculi, quod hinc uertebrarum lateribus pronas iam multo ante commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatomie mibi Patavij occurrit. Ut uero delineatio esset conspectior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabulam desumpsi, eos absceueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se observaturum arbitretur, quum is mibi admodum uariis inter secundum occurreret.

Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt partium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic resectæ, quæ à uertebris iam procidere. Nervi uero brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabantur.
- A Portio est quinti paris, à qua tandè nervus deducitur, qui brachij subeuntii primus numeratur.
- B Secundus nervus. C Tertius nervus.
- D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octavi paris noni congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A quibus uero commixtionibus congressibus uel reliqui nervi prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modo illis quæ brachium petunt, unum adhibeam characterem.
- F Quintus brachium petens nervus.
- G Sextus brachium petens nervus. Verum ut hunc plexum adhuc accuratius obserues, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
partibus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um aduentionum.

brachium à quinto, sexto, septimo cervicis nervorum paribus, ac deinde à primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris contentæ octauo & nono paribus sex nervi digeruntur, quorum seriem prosequar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accurate nervorum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim nervi brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscuntur coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congregiuntur: ac postremo leparantur, ut ne utiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipuos nervos ab illa commixtione nervorumq; congerie ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primum miscere committereq; didicerint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq; iucundissimo utatur, quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimum si implexum nervorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectuum locorum libro acquieverit.

Cæte.

Cæterum primus brachium subiens nervus, eius quinti paris nervorum certicis rami soboles est, qui in musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui nervorum brachij quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos offert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentis nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana suffultiuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immersi, membranamq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem numerum, neque situm, neque magnitudinem accurate obseruari, iam antea relatum est. Porro cæteri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quàm primus sparguntur, singuli maiores crassiores uel spectantur. Secundus itaque brachium petens nervus, ab implexu quem nervos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium ducit, atq; ita nemo hunc nervum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum paribus textus ille constituatur. Cæterum præsens nervus brachium sub musculi cubiti flexentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicè sunt coitura, nervus ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco musculus brachium pectori adducens insertionem secundum humeri longitudinem molitur, ut etiam musculus brachium attollens transuersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione musculus tentat, qui ab humiliore scapulæ costa pronatus brachium in posteriora allicit, ac demum eius quoque musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorfi humiliora brachium agitur, insertio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubiti flexentium subditur musculo, & sub interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utrisque eius musculi capitibus furculum offert, ac decliuis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius nervus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu retuè, quod iam prius à nervorum radicibus brachium aduentionibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum promit inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quæ illi se mutuò contingunt. Simulatq; uerò tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubiti flexentium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans ramulum capiti præbet musculi cubiti flexentium posterioris, quod etiam interdum & à secundo nervo propagine quadam donatur. Cæterum Galenus asserit, à tertio præpositi nobis numeri nervo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubiti flexentium posterioris diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cõmisceri, quanta secundum nervi portio est, hæc sub anteriori cubiti flexentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, à tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine, à secundo nervo propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtuncque uerò sit, siue tertius secundo propaginem impartiat, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propagine pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubiti flexentium anteriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere ramulum spargens in caput musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primum uerò secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubiti flexum pertingit, secundum externum latus tendinis musculi cubiti flexentium anterioris ad carnem ducitur membranæ, in cutem dissipandus, mox enim atque ab alto emerit, in duos crassitie impares fecatur ramos, quorum unus qui gracilior ac superior est, aliquouersum cum humeralis uenæ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem præternubus furculis intertexens, quorum præcipuus inferiorem radii appendicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hinc, uti & toto progressu, inter

Primus ner-
uus.

Nervus cu-
tem subeuntis
non eandem ser-
iem perpropen-
se seriem.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tercio cõgres-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti-
di series.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic furculo pollicis exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscunturq; ab ijs secundi nervi propagines, quas modò internæ summæ manus cutem adire scribam. ^{h. 3. fig. 1.} Humilior enim crassiorq; ramus eius secundi nervi diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub^{h. 3. fig. 2.} media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutionem proficilcente. ^{h. 3. fig. 3.} Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad^{h. 3. fig. 4.} uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenitur, & in descensu elatius ad radij sedem nonnihil oblique descendens, secundum internum latus^{h. 3. fig. 5.} musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque indicem perfertur. ^{h. 3. fig. 6.} Altera propago, quam memoriæ doctrinae gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis oblique quam medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti possimum oblata attendit, ad brachiale usque^{h. 3. fig. 7.} prorepat, in multis exiles furculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum^{h. 3. fig. 8.} unus quodammodo radij regioni exporrigitur, alter uerò ulnæ, ac uterque crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum^{h. 3. fig. 9.} descendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis^{h. 3. fig. 10.} commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantibus, atque in hunc modum secundus absumitur neruus. Tertius autem neruus simulatque secundi nervi^{h. 3. fig. 11.} propaginem adaugetur, frequenter^{h. 3. fig. 12.} ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hinc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum intervallo in progressu à secundo distans, ac internam sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus nō adamul^{h. 3. fig. 13.} sim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet^{h. 3. fig. 14.} tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur in^{h. 3. fig. 15.} insertionem^{h. 3. fig. 16.} musculi cubiti flexum posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas^{h. 3. fig. 17.} dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi^{h. 3. fig. 18.} quantum neruum ad cubitum usque sermone serie deduxero, qui unā cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti internam occupantes. ^{h. 3. fig. 19.} Quartus neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrae latera implexi principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachiū porriguntur longè crassissimus est, & similiter atq; tertius occultatus cum ipso in brachiū properat, axillari uenæ & magnæ manus arteriæ^{h. 3. fig. 20.} attensus, moxq; insignes utunque soboles^{h. 3. fig. 21.} musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò præfens neruus ad medium usque longitudinis brachij per^{h. 3. fig. 22.} tingat, oblique retrorsum^{h. 3. fig. 23.} ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq; penitus reflectatur, ab interno ipsius latere^{h. 3. fig. 24.} propaginem emittit, quæ^{h. 3. fig. 25.} inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, furculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porro ipse quartus nervi truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externā brachij sedem properat, ac ab externo latere^{h. 3. fig. 26.} propaginem edit, quæ^{h. 3. fig. 27.} inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in primum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus neruus in alto semper latitans, ^{h. 3. fig. 28.} exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nervi nomine^{h. 3. fig. 29.} sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hinc in frequentem sobolem spargendus, tunc ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepat, frequentes furculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertextitur. Deinde quartus neruus in duos^{h. 3. fig. 30.} descendit truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum^{h. 3. fig. 31.} alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: alter autem qui humilior consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitus in ter superius latus musculi bisido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius uel latus musculi longi radium in primum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utriq; quibus attenditur occultaturq; musculis comunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per^{h. 3. fig. 32.} transversum properat ligamentum, in externa radij sede bisido tendine brachiale extendenti obductum. Caterum mox atque præfens quartus nervi ramus externam brachialis sedem^{h. 3. fig. 33.} cōtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici furculo externæ pollicis regioni offertur, altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque furculo absumendam, alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nervi
ad cubiti usque
flexum & pro
gressus.

Quartus nervi
in brachium
ingressus, ip
siusq; series.

simplicem indiuisamq; interno lateri exterioris sedis eius digiti applicans. ^{h. 3. fig. 34.} Demissior ramus quartus nervi iam cubitum ingreditur in duos ramos^{h. 3. fig. 35.} sectionis, qui ulnæ exporrigitur illico frequentes educit soboles, ac primam donat capiti^{h. 3. fig. 36.} musculi indicem, medium & anularem extendentis, secundam capiti^{h. 3. fig. 37.} musculi cuius auxilio minimus extenditur digitus, tertiam autem offert^{h. 3. fig. 38.} musculo brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundum ulnam processu præfens ramus^{h. 3. fig. 39.} tribus musculorum principijs ab ulna originē ducentibus^{h. 3. fig. 40.} propagines exhibet, ac eorum quidem principiorum primus musculus est, qui radium in primum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis ossi primum pollicis os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorsum oblique aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab ulna pronascentibus, à præfenti quartus nervi ramo soboles offeruntur, accuratè fibrarum eorum musculorum ductum obseruantes, qui oblique ab ulna uersus radium pertinent. Quod uerò huius rami^{h. 3. fig. 41.} reliquū est, ad brachialis radicem cessat, aliquot furculis brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc sanè modum quartus neruus in ramos spargitur. Porro^{h. 3. fig. 42.} quintus neruus à cōmemorato iam^{h. 3. fig. 43.} capiti nobis plexu inferius quam quatuor hastenus descripti, principium nanciscitur, ac quarto attensus per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distri^{h. 3. fig. 44.} buens. Nam indiuisus inter musculos cubitum extendentiū internam, & cubitum flectentiū posteriorem secundum internā brachij sedem occultatus tantisper porrigitur, dum^{h. 3. fig. 45.} internum humeri contingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hinc priuatim exigens^{h. 3. fig. 46.} sinum, quo aptè in cubitū uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem humeri tuberculi sedi occupare dictus est, ita sanè & quintus hic neruus in posteriori sede eius tuberculi consistit, pariq; quodammodo serie cum tertio digeritur. A duobus nanq; præfentibus neruis^{h. 3. fig. 47.} propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutantur. Ac à tertio quidem neruo possimum soboles sparguntur in^{h. 3. fig. 48.} musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox^{h. 3. fig. 49.} illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor, deinde propago quoque à tertio neruo^{h. 3. fig. 50.} illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac postbrachialis ossi indicē sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verum is musculus etiam à quinto neruo furculum subinde asciscit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati, ex quorum classe præter nuper cōmemoratum^{h. 3. fig. 51.} is censetur, qui tendine latò summæ manus internæ cuti subnascitur, dein^{h. 3. fig. 52.} qui quarto brachialis ossi insertus brachiale flectit, mox^{h. 3. fig. 53.} qui radium in supinum ducentium superior describitur. Porro quintus & tertius nervi etiam si sparsam hanc propaginem deriuent seriem, penitus hic non absumuntur, uerum utrorumque singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, & in plures furculos diffundendi. Ac tertij quidem nervi^{h. 3. fig. 54.} ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unā cum^{h. 3. fig. 55.} uena ac arteria hac deductis ad brachiale properans, & transversum permeans ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nervi ramus furculos, sed nimis quam obscuros, quibusdā musculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi, digitorum motibus quoque præfunt. cuiusmodi^{h. 3. fig. 56.} is est quo pollex ab indice maxime abducitur, dein^{h. 3. fig. 57.} quo pollex indici proximè adigitur, & duo pollicis primū flectentes internodij, & tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox^{h. 3. fig. 58.} qui indicem ac medium pollicis adducunt, ac duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flectentium. Verum his musculis, ut & illi qui radium in supinum ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quā inferantur, aut etiam superficietenus adnascantur. Ipse tamen tertij nervi ramus in uola tres notatū dignas & insignes quoque emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos diffecta furculos: secunda etiam binis furculis internæ indicis sedi implicatur, tertia uerò simplex interno tantum lateri interioris medij digiti sedi exporrigitur. Porro quintus nervi^{h. 3. fig. 59.} ramus ulnæ attensus inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, uena etiam & arteria cōcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transversum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginē in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi comunicat, ac unam similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox unam

Quinti nervi
in brachium
gressus, ipsius
que series cum
tertio.

P quoque

quoque medio digito communicat, quæ indiuisa externo applatur lateri, internæ medi digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio nervo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nervi propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertio, in illos dico qui anulare & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medi digiti os flectentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latum remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nervi potius attenditur, quam adnascuntur. Porro quinti nervi præsens ramus ad hunc modum non totus absimitur, uerum non perfunctorie expendendam promit propaginem, paulo inferius quam medi ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris propaginem illam deducit inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus nervus nullas soboles promittit. Diuiditur itaque quinti nervi propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem indiuisus externo implicatur lateri exterioris medi digiti regionis. Quoniam uero quintus nervus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum nervum tot atque dixi furculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruauimus, à tertio nervo etiam externum lateris interioris sedis medi digiti, & internum lateris anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè nervorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissim nervos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nervi inferuntur stupefeat. Fit uero id iuxta cubiti articulum non multis intestum uelutibus, aut (ut in obesius mulieribus) multa adipe inuestitum còmodissimè, nam si pollice quartum nervum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internum quoque lateris exterioris sedis medi stupescere. Quod autem quartum nervum compressurus ui pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nervi seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum nervum compressurus, ui admoueris, mox interna externæ sedes minimi digiti & anularis & inferior medi stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium nervum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medi stupore laborabunt. Quum uero hæc exploras, perpende priter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam nervos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum nervum, quia is secundum humeri posteriores reflectitur, aut etiam quia à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus nervus interim illæsus (uti factum est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur: illorum sensu integro. Nam quintus nervus sensum suppeditans illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus nervus, integro interim quarto, còtus, aut alio qui oblæsus fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupescit, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto nervo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem nervorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò defleci, quod maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatoni corum principis ratio, qua is confingit quosdam nervorum furculos motui tantum, alios autem sensui præesse, quasi uero quis nervorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc aliò spectent, sexti nervi (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede nascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus frequenter depromens sobolem. Ad interius uero humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus parim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem

Qui circa scapulam nervorum in manus series experiri possit.

Si sensum seruato motu perire, & còtra.

Lib. de Affectionum locorum cognitione. Sexti nervi in brachio in gressu ac series.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuoque secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præsens nervus crassitie secundo respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem nervus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassus uisitur. Atque hi sexto fere quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeravi: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

Nervorum crassities.

QUINQUE PARIVM NERVORVM

è lumborum uertebris prodeuntium series.

Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ nervi, in hoc thoracis uertebrarum nervis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium undecimus, ac demum qui huic subternitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denudè excurrunt, cuti & musculo precipue intexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahunt, ipsamque ad eundem disseminantur, ut & in musculum dorsum motus autorem nonum, & cum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, una cum seminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris nervorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris profluentium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosque adaugent. A tribus uero humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO-

fluentium series. Caput XVI.

QUAM CONCINNè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, ad dentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeo sanè ut hominis nervorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem partem in hominibus quàm quadripedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua nervorum paria è lumborum uertebris egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uero à posteriori regione primi paris sacri ossis propago utcumque insignis in musculos spargitur, ab ilium ossis principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non penitendè in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uero præsentis paris portio, nervus in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absimitur, quum ab illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigatur, furculos offerens abdominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso ossis elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus nervus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uero & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis nervorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora anteriora posteriora excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateribus

p 2 bus

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebis nervi egrediuntur, quum interim ab hominis osse coeque, ne unus quidem exiliat nervus. Ad hoc sane ut minime mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum nervorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quam hominum nervos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cōscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simiar sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excident, ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriori occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium^h undecimus, ac deinⁱ decimus tertius, præter membranaceum initium^k musculi brachium ad dorsum humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item^l quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores uerò nervi uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri cervicem frequentis sobole, uti etiam in uirorum uesciæ cervicem penem uel pertinent. Nam uesciæ ac uteri item fundus plerumque^m nervulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procedens, nervi ritu mihi haudquaquæ digeri uisus est, etiam si à quibusdam hunc nervum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantū efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procedens unum utriusq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET
pedem aduentum distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nervi
uos crur per
tere.

Primi nervi
series.

Secundi nervi
series.

R V R I iuxta femoris initium à dorsum medullæ lumborum uertebis & osse sacro complexæ nervorum paribus, quatuor nervi offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procedentes, atq; præcipuos brachium petentes nervos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruice, quam hic ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His nervis non eadem obgit crassities, multoq; minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uerò illorum trium unâ complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus per tinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum par (quod ordine uigesimo secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumborum in cubens car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundum exterius latus tendinis^q sexti femur mouentium musculi, qui unâ cum septimo femoris motuum autore musculo hæc supra coxendicis os ad^r minorem femoris processum contendit. Simulatq; uerò nervus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quam ad genu usque exporrectum, quæ anteriori femoris sedi uersus externum ipsius latus obducitur. Porro^s maior præsentis nervi portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat^t primo tibiæ mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit, dein & septimo tibiæ mouenti musculo, qui à maioris femoris processu radice enascitur, mox quoq; in^u manu tibiæ motuum autore, atq; cum illis duobus musculis primi huius nervi gradior portio decliuus ducta, elatius quam genu consistat articulus terminatur. Secundus nervus suum principium inferius quam primus adipiscitur, è regione uidelicet uigesimo secundi paris nervorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertie lumborum uertebrae cum quarta. Hic nervus peritonæi etiā posteriori regioni subtenfus, simul cum^v uena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere^w ramum deriuat, uenæ ad pedes usq; pollicem^x attensum, quam ab inguine per internam femoris sedem, ac per genu articulum internamq; tibiæ regionem sub cute ad summum usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundi cruris petentis nervi ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas^y illa est præcipua, quam anteriori genu regionis offert, in eius sedis cutem frequentis ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in postero

raimpingamus, ne is casu antrorsum actus nervum præfecet. Cæterum^z grandior secundi nervi portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipue autem in^a quintum femur mouentium, & in^b octauum tibiæ mouentium, cum quo etiam secundum internum latus^c noni tibiæ mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulum, non minus quam primus nervus cessans, & in progressu membranis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles. Tercius nervus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur, hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis^d foramen contendit, hæc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare censentur. At ubi paulo demissius prorepit, duorum nervorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguinā occupat. Dein eius nervi reliquum ramum offert^e secundo tibiæ mouenti musculo, ac dein^f quinti femur mouentis musculi portio in pubis osse pronata ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris nervus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigesimo quinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium nervorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic nervus peritonæo quoq; subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per^g sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox^h ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquouelq; subⁱ primo femoris motorum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles diffributurus cuti inferiori clunium sedi obtensa, & illi pariter cuti quæ posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab^k alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus nervus hunc ad cutem deprompsit ramum, alias utcunq; grandes distribuit soboles in musculorum^l capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiæ mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus nervus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem si bi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris^m ramum educit in quarti tibiæ mouentis musculiⁿ partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus nervus inferiorum femoris capitum radicem spectat, utrinque unam edit propaginem, in^o capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in^p sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuo dirempta efficiunt, in^q duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiæ nervus procidit à quarto nō diductus, præter^r ramum secundi cruris petentis nervi interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrectum. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quod quartum nervum non secus quam si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos nervos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea^s sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitō scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in^t quamplurimos nervos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quam plures nervi instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum nervum geminum esse contendet, ego illum decem & octo nervis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiuncule seu funiculi mihi illos stu diose numerati occurrerint. Quotcunq; uerò quartus nervus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepit, inibi musculis offerendus. Priusquā autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latus aduen tem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nup̄ commemoratam^u edidit propaginem, inter^v septimum & octauum pedem mouentes musculos primum occultatur, etiam^w sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu^x ramum educit, qui errabundo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tercij nervi
series.

Quarti nervi
series.

Qui quartus
nervus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
mi. dissect.

gioni obtensam. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, ligamento incumbit, fibulam tibiae ossi secundum rotam tibiae longitudinem colliganti, ac una tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Anteaquam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At praeter eum ramulum¹ magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membraneum transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligas, atq; haec portio² interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibia subiens, mox ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quamquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio³ inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in posteriorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quartum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Haec itaq; deorsum tendens, exterioris trunci⁴ propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humiliora contendit, una cum huius sedis tendinibus per⁵ transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendū, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos surculos oblaturum. Quot autem hic reponantur⁶ musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flexit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinque digitorum flexunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitum a ceteris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inserantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde⁷ inuenies⁸ exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imo ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id per foras deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentiū librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hic insuta, addens.

NER.

ANDREAE VESALII³⁵⁵

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
tioni quæ cibo potu que fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
initio ostendens, quo minus eadem figuræ pleriq; Capitis
passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

- PRÆSENTI* figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
- A, A, B, C, D* His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
- E, E* Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
oblique descendendum & ascendendum, & transuersim procedentium abdominis musculorum
nervosæ tenuitates pertinacissimè conascuntur.
- F* Umbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
lici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.
- G* Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuuntur, adhuc obuoluta.
- H* Seminaria dextri lateris uasa.
- I* Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
- K* Vena & arteria, quæ sub ossæ pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
tur, præcipue rectis abdominis oblata musculis, ac superiorè abdominis sedem uniuersam quoq;
implicantes: quemadmodum illæ quas *I* insignimus, humiliorè & pubis ossibus uiciniorè implicat.
- L* Venarum

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut à con-
iuge carente uena, aut geniculatim à caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum uerterbris
colligatur.

M Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.

N Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi.
Verum quum præsentī figurā, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare
uissum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob
hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figurā
est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDÆ FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis serie subsequitur. hic namque peritonæum recta linea
à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nul-
lum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi an-
guli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque
una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsens
figura iecoris portionē, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omen-
tum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum
uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figurā occurret) retractū adiuuenitur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna antero-
ris

ris peritonæi sedes regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus à peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Vena umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apparens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucro-
nata cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum **I** latus conspicuum, mucronata est pe-
toris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secundū dextrum uesticæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundū uesticæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesticæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N uesticæ fundus.

O Peritonæi ad uesticæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior
apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impense inflatus fuerat: quemadmodum & huius
cadaveris uesticæ paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q, Q Omentum.

R Vena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T** & **S** suturam in-
dicat, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium par-
tibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propaggines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinclæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER-

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuisam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora et uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uersum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum peropportune ueniret: quam eousque intestinis adhuc obducta cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum disseccantibus occurrit. Præterea in præsentī figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti et lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. **M.N.** et **O** eadem hic atque in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo foetus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut et arteria, abtruncatus conspicitur. Cæterum **N** uescicam notat: **O** autem peritonæi cum anteriori uescicæ sede connexum. Atque in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura **A, B, C** et **D** insigniti erant, rescuimus.

a, a Superioris membranæ omenti, quam et alam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, quæ inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

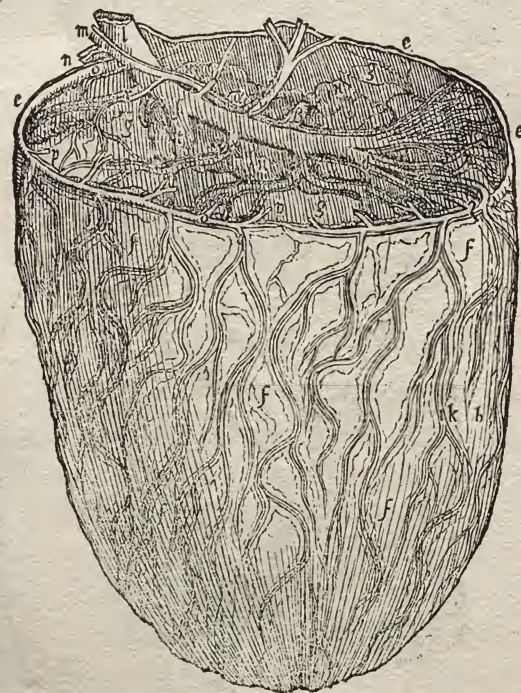
b, b Extuberans hæc sedes uenterculus est, superiori membrana omenti tectus.

c, c Omenti humilior membrana, quæ nonnullis humilior ala nuncupatur. Cæterum extuberans pars, cui duo superiora **c** et **c** inscribuntur, colum est intestinum, quæ uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien et si omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modo quæ uentriculo subijcitur, quampluribus notanda erat characteribus: uerum quò minus illam characterum copia oblitterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi, præcipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

QVAR.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius a quibus initium ducit, membris liberum, et nulla interim parte diuisum delineatur, integrasque ipsius constructio et præcipue uenarum, artieriarum et neruorum per ipsum series, et glandulosa corpora ipsi innata comonstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoque figura discitur.

c, c Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f Omenti superioris membranæ anterior facies.

g, g Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc non integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uentriculo substernitur, atque ad colon usque intestinum, quæ id uentriculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membrana occultitur.

h, h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranæ omenti positus, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranæ, uenis arterijsque et adipe quoque carentem. uero uasa indicat, k autem adeps uasis attensus adnatus ue exprimitur. Atque ut hos characteres hac omenti parte reposui, ita etiã quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

l Venæ portæ caudex quæ ex icore prodiens inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria icoris cauum et bilis uesciculam petens, neruorum concomitata qui a dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac icoris cauum bilisque uesciculam adit.

n Principium uenæ inferioris uentriculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, et arteriam habentis coniungem.

o, o Arteria et uena et neruus secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.

p, p Illorum uasorum quæ dextræ fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.

q, q Diffusorum iam uasorum quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.

r Venæ arteriaque duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulorumque socium frequenter admittentes.

s Portæ uenæ in duos truncos bipartitio, quod uero uenas **r** et **o** indicatas hic elatius quam in nulla portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.

u Venæ in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.

x Venæ cum arteria et neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.

y Venæ simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, et tandem coronæ ritu superius uentriculi orificium amplectens, uerum huius uenæ arteriaque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

a Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

b Truncus est arteriæ, quæ inferiori omenti membranæ intertextus, uentriculo, icori, bilis uesciculæ, colo quæ id uentriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, neruosque has partes adulescentes comitatur.

y Venæ simul cum arteria et neruo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranæ omenti, et ramos quoque offerens colo intestino quæ ad uentriculi prorepat fundum.

d Venæ coniugis arteriæ expertæ, quæ sinistra sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut et ipsa gracilis est, diffundit.

e Venarum, artieriarum et neruorum in lienem series.

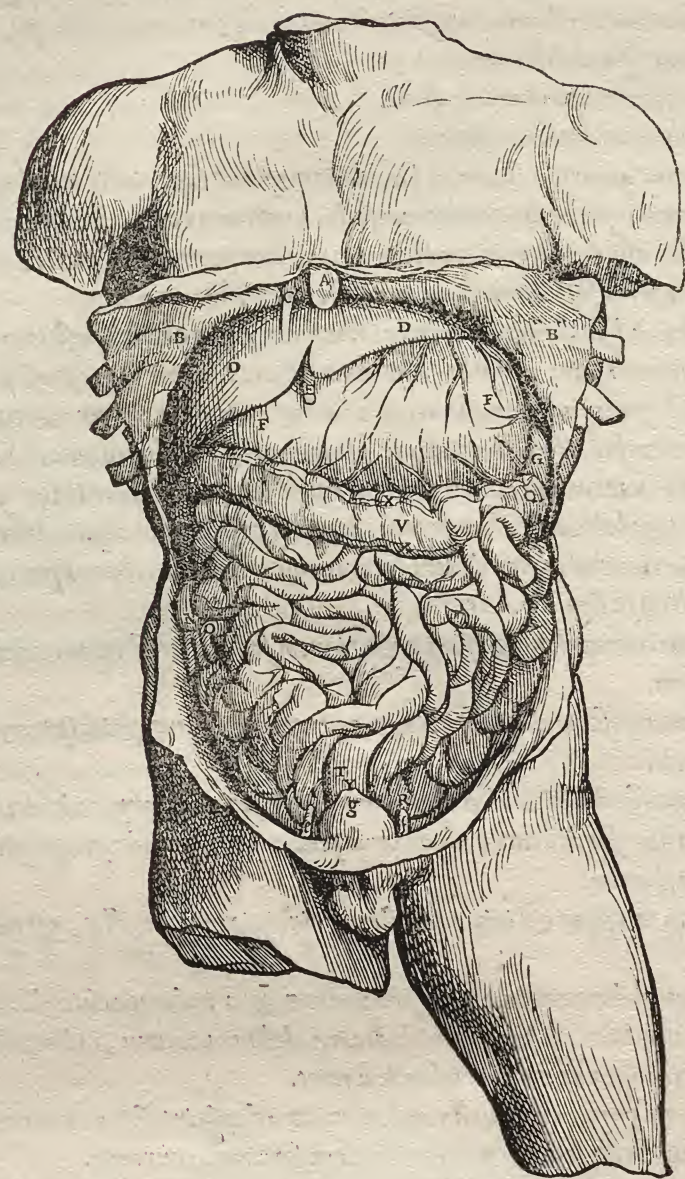
f Venæ pariter cum arteria neruorumque uentriculi fundi sinistra sedi exporrectæ.

g, g Glandulosum corpus inferiori membrana omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

h Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

q 2 SEXTA

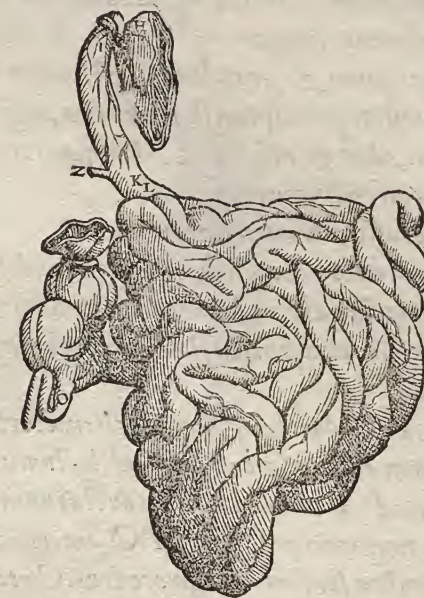

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiā subsequente, iecur uentriculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā à uentriculo enascebatur, coloꝝ intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem oblitteraret. Præterea, ut singula opportunius oculis subijcerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritonæo septoꝝ transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Cæterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communes sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermone adijcere.

SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum dum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accurate uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumꝝ sexta figura pulchre proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figuræ cæci intestini & coli & recti imago ductusꝝ demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SUBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censerebis.

- A 6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B 6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisꝝ adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C 6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D 6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E 6 Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.
- F, F 6 Ventriculi anterior sedes.
- G 6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H 7 Ventriculi portio, quæ inferius uentri uili cōstituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordeula ligatum finximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgate nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antrosum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinum finis. uerum quoniam nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem octaua ad M usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunium ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinum partem donari uelit: modo is non adeo nominis sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q R, S, T, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli insinuatur, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Ceterum ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At S ad T usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgo uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, faeciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post faecium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d, 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri cervici interuentu musculosa substantia connascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetui peculiares.

g 6 Hoc caractere uesicae fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut nuper commemoratas arterias abtruncatum finimus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CUIVS VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quod recto continuatur, partem expressimus, intestinum tunicas demonstraturam.

b Prima intestinum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibusue confirmatur fibris.

i, i Secunda intestinum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris. attamen rectis quoque eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

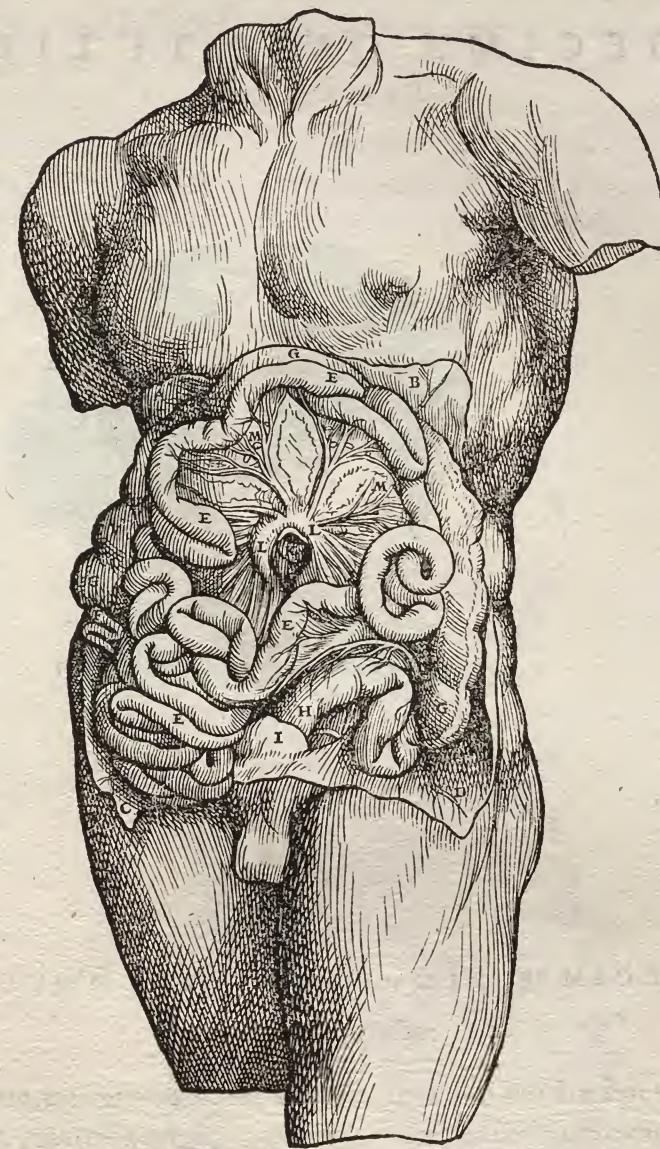
k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECI

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V. DECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

V T praesens figura mesenterij situm quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso connectit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritonaeum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorso pars qua id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam et cauum uenam hic uerteriarum corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro inseruntur.

q 4 Glandulae

364 ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS
M, M Glandulae uasorum distributionibus interiectae, quae uasa in ipso per mesenterium ad intestina
 moluntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI
 FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
 racterum Index.

- H I C* duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi
 connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi
 colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.
K Character *K*, ut & in decima figura, mesenterij indicat centrum.
L, L Hi quoque characteres similiter atque in decima glandulosum corpus notant, totius mesenterij
 maximum.
M, M Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.
N, O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.
P P ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri
 renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.
Q Q ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso commit-
 tit, quae id secundum uentriculi exporrigitur fundum.
R R ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis
 regione ad rectum usque intestinum pertinet.
S, T Quod *S* & *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso neclens.
V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij mem-
 branam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscriba-
 tur. Atque in harum membrandarum medio mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & gla-
 dulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V. 365
 DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA QVAE
 IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-
 nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonaeum, & omentum quoque in hac ablatum est, & hic
 costas aliquot etiam effregimus, quod iecoris cauum opportunius delineari posset. Hic namque conspi-
 citur uniuersum iecoris cauum, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparere orificia. Inte-
 stina autem perinde ac uentriculum in sinistru latere depressimus, ut in conspectu esset mesenterij pars,
 ac uenae portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinum insertio, et si quae sint reliqua quae cha-
 racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresse-
 rimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA
 NVDCIM BILIS VESICVLAE EIVSDEMQUE
 meatum delineationem exprimens.

CHA.

PRÆSENS characterum Index duodecimæ & decimæ tertiæ figuris ideo habetur communis, quod eandem iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimæ tertiæ occupatur in signari licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatum. Quum itaque character occurreret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungimus, illis qui decimæ tertiæ priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uero quis utrisque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H₁ Peritonæi una cum costis euersti portio.

L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris.

M₁ Iecoris sectio, cui foetui alæ uena primum inseritur.

N₁ Rimæ ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cōspicua. N uero superius seu sinistrum seu ipso T uicinius, sedem indicat, quæ ab umbilico procedens uenæ iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod libere quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam.

O₁ Ligamentum sinistram iecoris partem (quæ in angulum quodammodo acutum desinit) septo transuerso hic colligens.

Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.

P, Q₁ Ventrículus.

R₁ Ventrículi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.

S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.

T₁ Nerus a neruis elatus uentriculi orificium implicantibuseductus, iecorisque cauo insertus.

V₂ Bilis uesicula. Hæc in utrisque præsentibus figuris est cōspicua. uerum priuatim illam duntaxat in decimæ tertiæ caractere notauimus, ac proinde primum decimæ tertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.

X, X₂ Meatus bilis uesiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ ite uenæ ramos.

Y₂ Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.

Z₂ Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant.

a₂ Concurfus meatuum bilis uesiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.

b₂ Uesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.

c_{1,2} Bilis uesiculæ meatus in duodeni intestinum insertus, ac S ad d usque in decimæ tertiæ figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finimus, ne meatus illius c notati insertio lateret.

c₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.

f₂ Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.

g₂ Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.

h₁ Portæ uenæ caudex.

i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exporrecta opportune subijciuntur.

k, l, m, 1 Mesenterium. Verum singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, quæ a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colon intestinum a mesenterio diuisum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.

n₁ Venæ quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas

o₁ Uesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.

p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.

q₁ Meatus urinarius, a dextro rene urinam in uesicam deducens.

r₁ Venæ ac arteria seminales dextri lateris.

s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

DECL

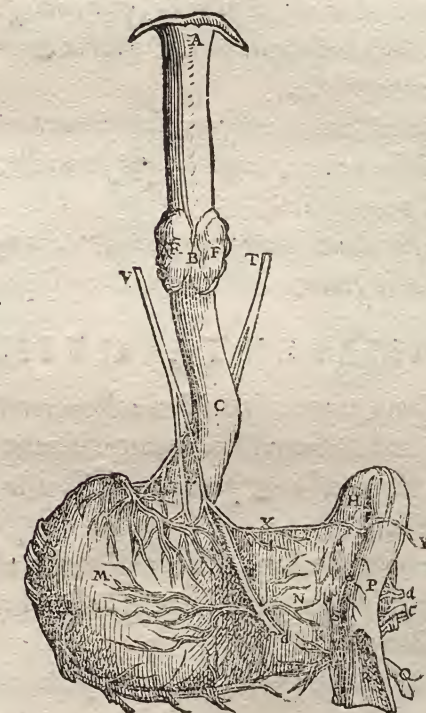
DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA, AN

teriozem integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, una cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA, IN

tegru uentriculi & stomachi posteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriusque figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiare: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus, peculiarebus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subijcietur, decimæ sextæ autem hæc 2.

A_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus præfecta cernitur.

AB_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uertebrae ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

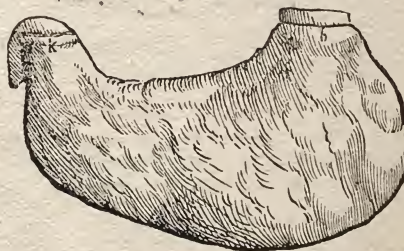
AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modice declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram supra magnam cõscendens arteria, & per septum transversum in uentriculi superius orificiũ G notandũ pertinet.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatũ, quæ quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L, L₁ Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verum singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finximus.
- Q₂ Bilis uesiculae meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede usitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniuit.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exporrecta sufficiens.
- T_{1,2} Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachũ exporrecta, multipliciq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister neruus.
- X₂ Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrrens, hincq; quæ Y iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam soleamus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta. (tu amplectens.)
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronare.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g, g_{1,2} Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lienis inseruntur.

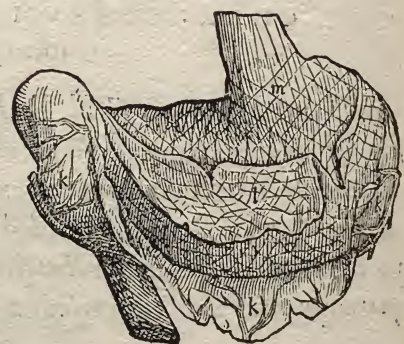
DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

- H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.
- b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.
- i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

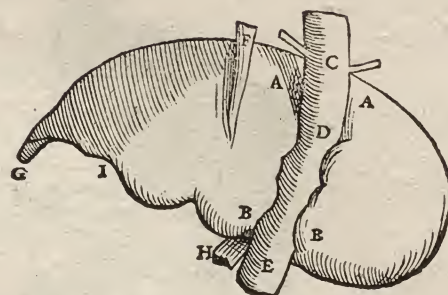
- P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.
- k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.
- l Secunda uentriculi tunica, minus quam tertia à uentriculo diuulsa.
- m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMA

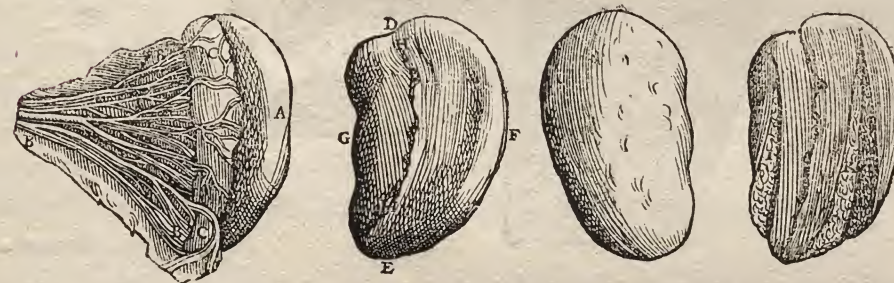
DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

- P R A E S E N S figura iecoris gibbam posterioremq; sedem una cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.
- A, A Iecoris gibbi superior pars.
- B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.
- C Cauæ uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.
- D, E Hoc intervallo sedes notatur, quæ cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.
- F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.
- G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exporrectam septo connectens.
- H Venæ portæ portio.
- I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVÆ LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CVIUS SITUM & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subiicietur figura literis O, O, P explicabit: præsens uero quatuor quodammodo peculiaribus constans effigiebus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

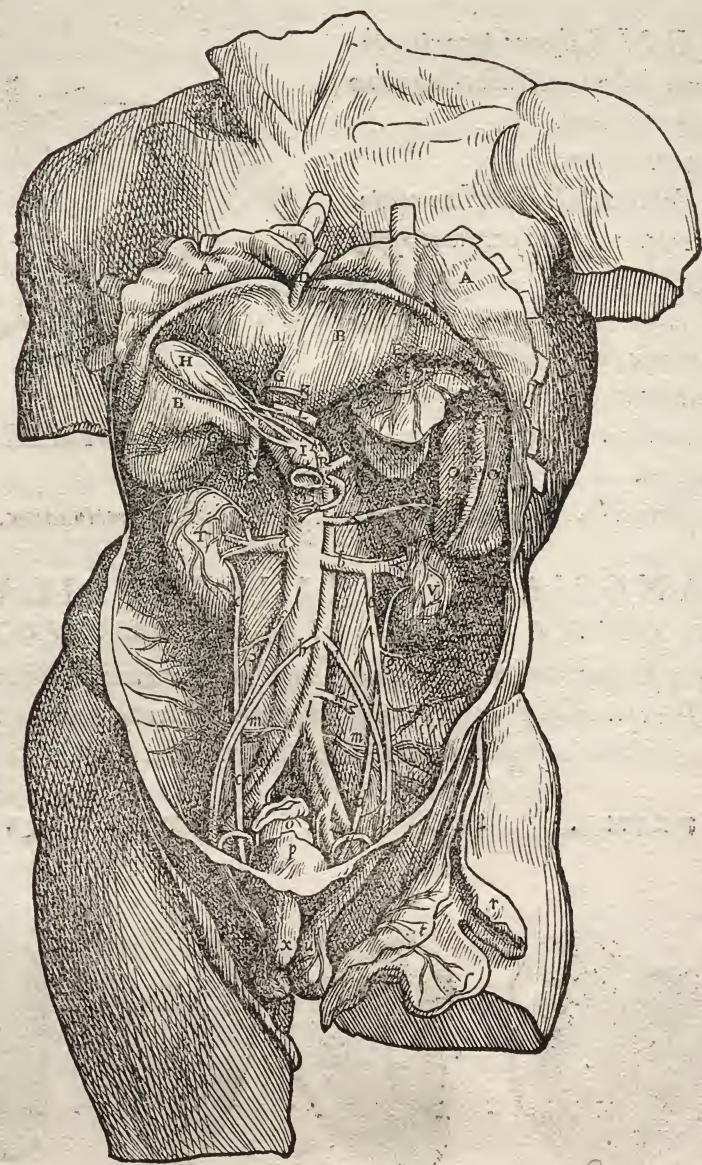

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

- P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem B, B, ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portio, nem indicant, lienis uasa deducentem. C uero & C superioris omenti membranæ portione significant, quæ ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata quæ in lienem iamiam inferenda ueniunt.
- Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis cauæ regio exprimitur, ab omnibus quæ D, E, illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uero & H lineam indicant in cauæ lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inferuntur.
- Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.
- Quarta lienis quoque cauam sedem delineatā continet. At huic duas indidit sectiones, ut lienis substantia conformatioque oculis subicerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.

r VIGESIMA

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

P R A E S E N S figura sectionis serie duodecimae succedit. ab hac enim omnia intestina exeuimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem communis strante. atq; ita haec figura pleraq; indicat, quae nunc opportunius cum characterum indicibus seriatiim insinuabuntur.

- A, A** Septi transversi portio peritonæo succincta, atq; una cum costis aliquot sursum reflexa.
B, B Cava iecoris sedes.
C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
D Vena per umbilicum iecori ex porrecta portio, ubi et sinus ille indicatur primum hanc admittens uenam, quae per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul a K adhibitum conspicis, ubiq; uena haec in iecoris substantiam primum uere digeritur.
E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transversum ad elatius uentriculi orificium contendenti.
F Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.
G, G Linea impressiones seu tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.
H Bilis uesicula.

I Portæ

- I** Portæ uenae caudex hic abscessus. Verum I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculæ ex porrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicatur orificio.
L Arteria iecori et bilis uesiculæ communis.
M Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter et bilis uesiculæ communis censetur.
N Bilis uesiculæ meatus hic aberuncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O, O Lienis anterior cauaq; regio. **P** Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. **R** Magna arteria.
S Radices artieriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intestina excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellatae, quam illæ quæ dextro reni sunt propriae.
c, c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistram accedens testem. **f** Seminalis uena, dextri testis.
g, g Surculi à seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsosq; adeo uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quæ sinistro testis est propria.
k Arteriae in humiliorum mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteriae magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriae et cauae supra osis sacri initium in duos truncos diuisio.
m, m Praecipuae uenae ac arteriae earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus ipsiq; peritonæo offeruntur.
n Arteriae magnæ soboles sacri osis foramina accedentes.
o Recti intestini pars à colo libera, atq; ut inter diffecandum sit, uinculo intercepta.
p Uesica urinae receptaculum.
q Semen à teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.
r Cutis quæ penem inuestiebat. **s** Scortum.
t Carnosæ membranae pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambebat testem.
u Tunica à peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet. estq; hæc exterior testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiareq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.
QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABEL.

las sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renū sinus meatuumq; urinariorum principia ostendentes.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA.

f 2 TRIVM

PRIMA tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
a. b. ta portione. Significet igitur a dextri renis anteriorem partem, b vero posteriorem. y & yori
v. n. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quae inuicem illi rami coeunt. Hic
a. a. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. A, a primi sinus corpus, seu mem-
braneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.

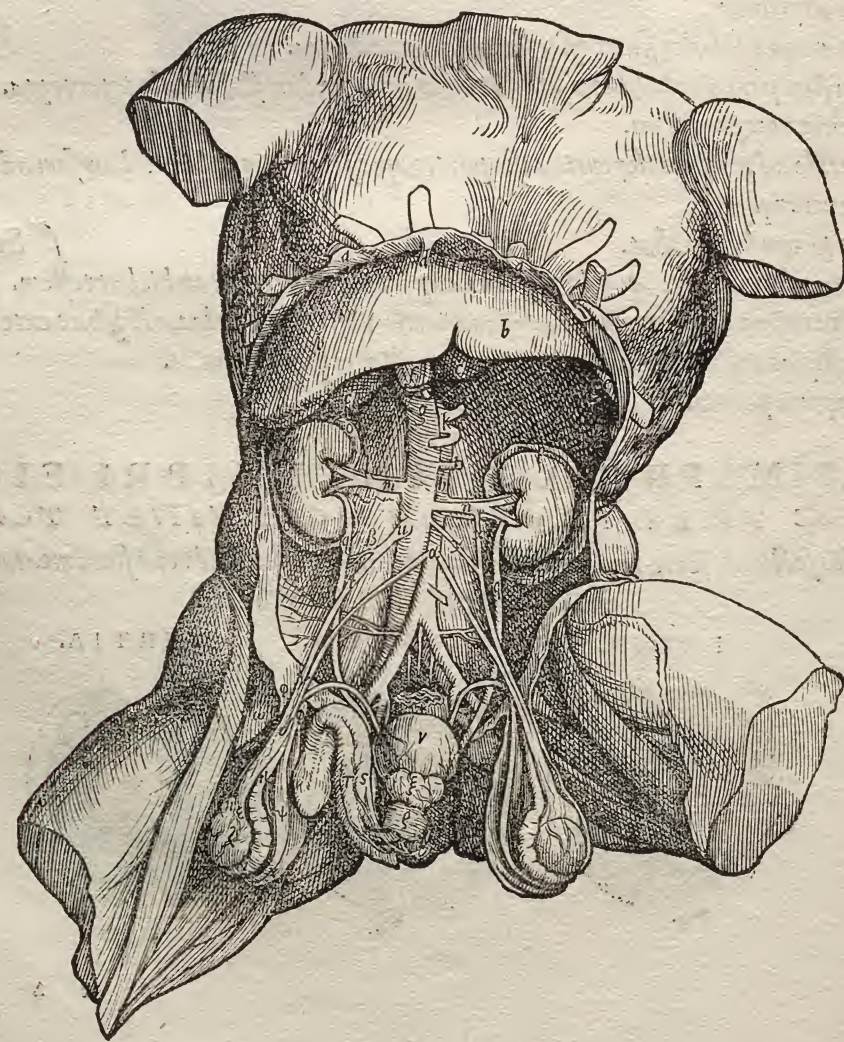
e Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.

a Urinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus a & a insignitum, secundus renis consti-
stit sinus, cuius interius & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumque septi ex renis substantia conformati latus pro-
ducuntur, ipsiusque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub h & h & a deducto
intueri nequis. Septum namque illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & poste-
riorem diuisum cernitur, ac a quidem partem ipsius notat anteriorem, z uero posteriorem.

Secundae effigiei omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodum
renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sanè sep-
ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, ac
non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
re dirimentem. a igitur & b & y & a eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
g. inter a & b ductus, secundum renis indicat sinum. b uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
branei corporis, quae haec in ramos discinditur. i corporis membranei posteriorem partem indi-
cat. adeo ut b & i simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum: a autem urinarij mea-
tus insignitur origo.

Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
mos omnes insinuat, renis enim substantia, quae summus eius sinus ramis adhaesit, penitus derasa
est. Atque haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMAE SECUNDA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGES.

PRÆSENS figura sectionis serie uigesima succedit in hac namque costarum ali-
quot fines effracti, & extrorsum sursumque retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumque seminalium exortus ductusque etiam
ostendite, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistra seminali co-
miscetur uenae. Præterea peritonæum quod uasis seminarijs iter præbet, una cum tunica a perito-
neo pronata, testemque & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, & cum semina-
rij uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta atque adeo re-
flexa uidentur, ut inuicem insigniter dehiscant, & uescica, & glandosum corpus uescicae ceruici pro-
prii, una cum ipsius musculo & penis corporib. eorundemque progressu oculis subijciatur. Quod au-
tem a dextro femore cutē proripuit, & a sinistro aliqua ex parte ademinimus, neminem ambigere reor.

a, a Peritonæi pars cum septi transversij portione, & effractis costis sursum extrorsumque reflexa.

b, b Iecoris gibbum.

c, c Cana iecoris sedes.

d Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronata cartilaginis consistens, & hic a
iecoris anteriori sede magna ex parte diuulsum.

e Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.

f Venae portae portio, una cum arteria & neruis iecur petentibus, et bilis uesculae meatu intesti-
na petente, hic uinculo est intercepta, & dein præsecta.

g Venae cauae caudex.

h Arteria magnae truncus deorsum spinae exporrectus.

i Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam aduentis.

k Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesculae, lienis, et ip-
si demum omento ramos offerentium.

l Initium uenae dextri renis pingue inuolucrum petentis.

m Venae ac arteriae dextrum accedentes renem.

n Venae ac item arteriae sinistro reni serosum sanguinem deducentes.

o, o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.

p, p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum, et peritonæo unde
principium ducit, adhuc connexum.

q, q Et dexter & sinister meatus, quo urina e renibus in uescicam fertur, q insignitus est.

t Seminalis uena dextrum accedens testem.

u Principium seminalis uenae dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberis prominet.

x Seminalis uena sinistro testis exporrecta.

y Venula a uenae cauae caudice pronata, ac uenae seminali sinistra commixta unita uenae. Quamuis
enim haec uenula rarius occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delinea-
tur, illa quoque hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.

z Seminalium arteriarum origo.

β Surculi, quos uenae seminae peritonæo inibi depromunt, quae ipsi connexae deorsum ad pubis
ossa contendunt.

γ Dextra seminalis uenae, & item arteriae, per peritonæum supra pubis ossis coxendicisque regio-
nem descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod u. i. & u. mox notabitur.

δ Venae seminalis & arteriae commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.

ε Varicosi corporis in testem insertio.

ζ Testis intimo ipsius inuolucro obiectus.

η Principium semen a teste deferentis uasis.

ι Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & a teste
ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.

κ Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
teres porrigitur.

λ Uescica urinae receptaculum.

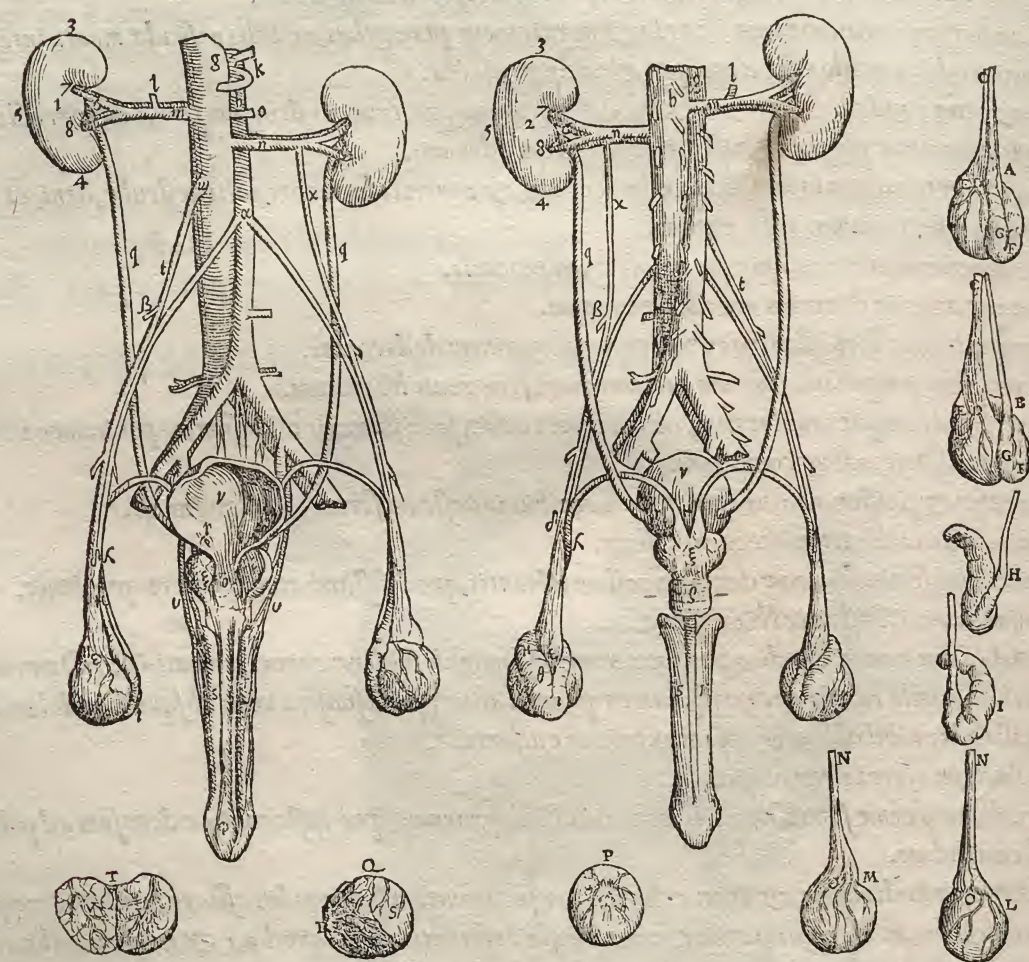
μ Glandulosum corpus uescicae ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertio-
nem excipiens.

τ 3 Circu.

- 8 Circularis uescicæ ceruicem ambiens musculus.
 9 Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis offe-
 ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro osi firmatur.
 Præterea hic S nostri figura in cōspicuo est, quā penis flaccidus lāgidusq; cū uescica effingit.
 10 Venarum & arteriarum neruorumq; penem aduentium series, tam apte ac in huiusmodi figu-
 ris id moliri datur expressa.
 P. X. Primum exterius ue testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatū, ubi P ascripsimus,
 ubi uerò X locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quā hæc infima testis parti connascitur.
 11 Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
 12 Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quā super coxendicis os deor-
 sum ducitur.
 * Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Su-
 pra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio
 circa osis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMATERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQUE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMATERTIA figura multas peculiare obtinens effigies, tabellæ uel simul cum
 illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesima secunda fuit, potissimum ad uirilium organorum ge-
 nerationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimoter-
 tio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est caracte-
 rum ratio. Verum quod iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col-
 loca

- locari, priuatim indicem huic uigesimalæ tertie figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uige-
 sima secunda communes sunt, denuo non grauate explicaturus. Porro in hac uigesimalæ tertie fi-
 gura duæ sunt præcipuæ effigies, quarū unam non inopportune dextram, alterā uerò sinistram
 appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uescicæ & seminaria organa cū uenæ cauæ
 et arteriæ portionibus exacta è corpore sinximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie,
 in sinistra autē posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uescicam, & ipsius ceruicem
 seu meatum semini urinæq; communem aperimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quem
 admodum in characterū explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ
 sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimalæ tertie figuræ sedem occupant, ac maiusculis
 Latinorum literis in hunc modum notantur.
 A, B. Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostēden-
 tibus, idē exprimitur, uerū superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differit, quod
 ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferen-
 tis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnasci-
 tur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam uic, ut insertio applicatioq; uenæ & ar-
 teriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus
 A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
 C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine exciden-
 tes inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efforma-
 re incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.
 D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testis inseruntur, & ramulos in
 testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
 E Vasis semen à teste deferentis initium.
 F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliorem sedem.
 G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connas-
 ci desinit.
 H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat in-
 uolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem con-
 spiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
 I Hæc effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur, uerū hæc
 sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
 L Testis à quo semen deferens uas abscellum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et
 uaricoso corpore remansit.
 M Hæc eadem cum effigie L notata indicat, uerū ut illa anteriorem testis faciem exprimebat,
 ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utrisque sunt communes.
 N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
 O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
 P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem
 ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic fora-
 mina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
 Q In hac effigie intima testis tunicam inuolucrum uel nouacula dissecui, & ex altero latere à te-
 stis substantia eius inuolucris partem R notatam direxi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cō-
 spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Al-
 teram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
 T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V
 naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modo subsequuntur characteres, dua-
 bus grandioribus & magis præcipuis uigesimalæ tertie figuræ effigiebus proprii habentur.
 1 Hæc numeri nota indicatur anterior renis regio.
 2 Posterior renis regio.
 3 Superior renis regio.
 4 Inferior renis regio.
 5 Externum renis latus.
 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant, uerū 6 priuatim notat eius si-
 nus tuber, 7 autem & 8 sinum eius angulos impressionesq;.
 9 Venæ cauæ caudex, inibi abscessus, quæ deorsum tendens iccur superauit.

- h* Arteriae magnae truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transverso in peritonei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q* Meatus urinam e renibus in vesicae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam vesicae deducentium in vesicam insertio, ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in vesicam pertinent, & membranei processus quoque his orificijs praefecti in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum vesicae appllantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magnae arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritoneo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- δ* Vena arteriaque seminalium coitus commixtio uel, & uaricosi corporis initium.
- ε* Vena & arteria seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- ζ* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- η* Principium uasis semen a teste deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- ι* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neque amplius testis connascitur, uti faciebat ab η per θ ad ι.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant uel sursum properat.
- λ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicae cervicis initium.
- ν* Vesica, quae in dextra effigie priuatim ad aperta est, ipsius commonstrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie longa sectione ad meatus usque uariarum amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisque cervicis uesicae, in quam uasa semen deferentia insertionem moluntur.
- φ* Musculus uesicae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- σ* Duo penem potissimum constituentia organa.
- τ* Vena ac item arteria penem cervicemque uesicae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinae semini communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE
characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus ex primitur, cuius peritoneum una cum abdominis musculis adaptum est, ac in latera (ut inter secundum sit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praefecimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesicae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuisa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecata & macilentissime, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuo diremptis) ostendant.

VIG

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

377

- AB, C, D* Peritonei anterioris sedis interior superficies.
- E, E* Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.
- F, F* Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuisa. Vtraque autem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.
- H, H* Hac mesenterij parte colon intestinum, quae recto erat proximum, committebatur.
- I* Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuitas, deinceps cum quoque intestinum consistebant.
- K* Rectum intestinum inibi praefectum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.
- L* Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.
- M* Dexter mulieris testis.
- N* Mulieris sinister testis, atque huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idque ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritoneo nata: sinistrum uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, sit beneficio. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.
- O, O* Membrana a peritonei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, utrumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana secundum uteri tunicam constituens.
- P* Hac in nuper dicta membrana carnea excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

Q. Q. His characteribus sinistra lateris membrana notatur, quae illi correspondet, quam nuper O, O indicant.

R, S. Uteri cervicis anterior pars, inter R & S adhuc obducta tunica, quam peritonaei partes illi offerunt, quae ipsi uasa exporrigunt, deducuntque, ac illum peritonaeo adnectunt. Ceterum inter uallum inter R & S consistens, uteri cervicis amplitudinem quodammodo significat. Ruga uero hic conspicua, illae sunt quas uteri cervix in se collapsa, neque aliàs distenta, inter secundum commonstrat.

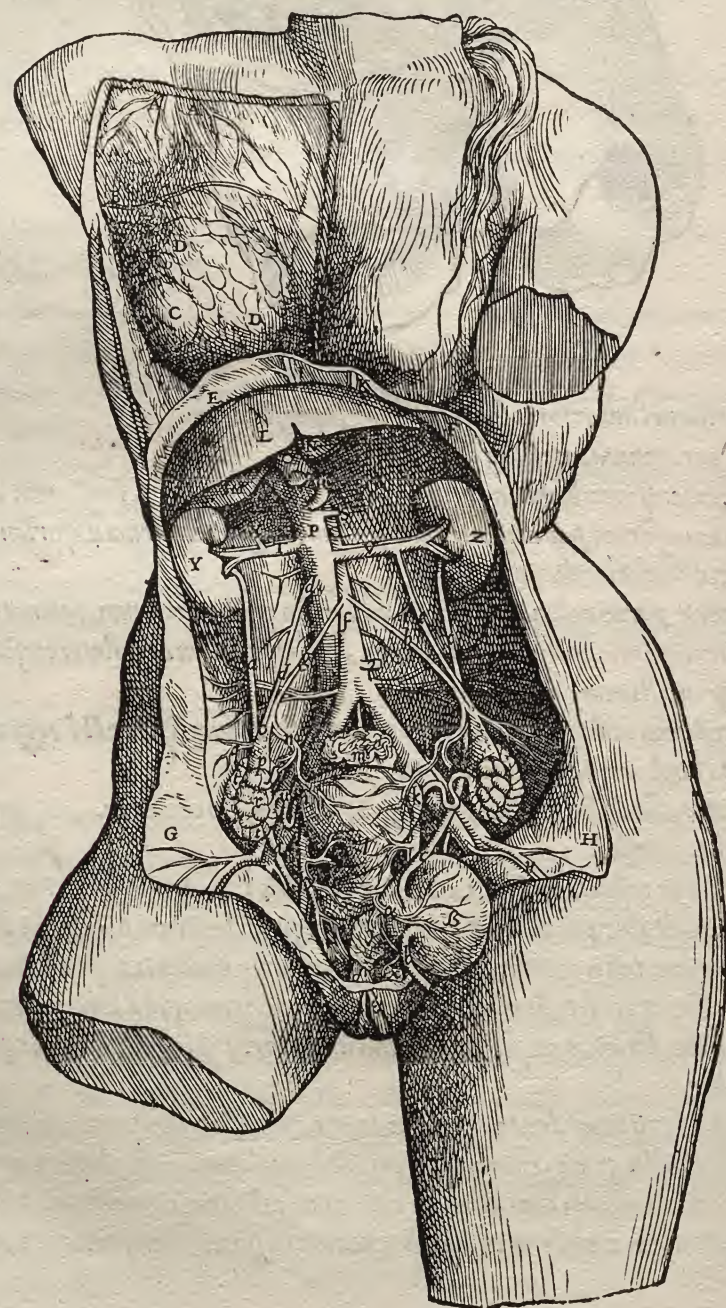
T. Vesica, cuius posterior facies hic potissimum spectatur. ita enim in figura huius delineatione oculum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicae sedem quae uterum spectat, potissimum cernere uoluissimus. Si enim praesens muliebre corpus ita uti id quod modo subsequetur, e rectum arbitrareris, etiam secus atque res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delineatum esse tibi persuaderes.

V. Umbilici est portio, à peritonaeo inter secundum liberata, & una cum uasis foetui peculiaribus hic deorsum reflexa. X. Portio uenae ab umbilico iecur petentis.

Y. Meatus à uesicae fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac foetus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.

Z, et O. Duae arteriae ab umbilico huc secundum uesicae latera prorepentes, atque hac sede magnae arteriae ramis pubis ossium foramina potissimum aduentibus insertae, seu continuatae.

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIG

A. praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quam fieri posset proximè mamilla naturae hic oculis subiceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienem resecuimus, recto interim intestino non secus quam in mox praecedente figura relicto. Ad haec, uterum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliavimus, omnes membranas quam licuit accuratissime passim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferentia & rursum semen ab his utero deducentia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uero deorsum in sinistrum latus refleximus, una meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpentes, ut urinam uesicae deferentium meatum insertio appareret, ipsaque uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremo pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri cervix ac uesicae etiam collum appositè uiderentur.

A, A. Venae ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.

B. Venae ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.

C. Praecipuum mamillae corpus.

D, D. Glandula ac adeps undecumque corpori illi glandoso ac C insignito adstrata.

E, F, G, H. Peritonaei anterioris sedis interior superficies, est enim hic anterior peritonaei regio, ad latus, & sursum deorsumque flexa.

I, K. Venarum ac item articularum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.

L. Iecoris gibba sedes.

M. Iecoris cauum hic quoque aliqua ex parte conspicuum.

N. Venae ab umbilico iecur petentis portiuacula.

O. Venae portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praesectus.

P. Venae caua.

Q. Arteria magna.

R. Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.

S. Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.

T. Venae ac arteriae dextro reni serosum humorem deducentes.

V. Venae ac arteriae sinistro reni serosum humorem deferentes.

X. Principium uenae pinguem dextri renis tunicam aduentis.

Y. Dextri renis anterior sedes.

Z. Sinistri renis anterior facies.

a, a. Meatus à dextro rene urinam in uescicam deducens, & ad humilium a effractus, portio autem huius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.

c, c. Meatus urinam à sinistro rene in uescicam deferens.

d, d. Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.

e. Seminalis uena sinistram petens testem.

f. Seminalium articularum ortus.

g. Seminalis arteria dextra.

h. Seminalis arteria sinistra.

i, h, l. Anterior uteri fundi pars, ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, h autem sinistram, l uero regionem uteri ubi ipsius fundi consiluit orificium, ipsiusque cervix inchoatur.

m. Rectum intestinum, quo minus utrumque figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, unduntaxat lateri iam characteres opportune adhibebo.

n. Venae ac arteriae seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.

o. Venae ac item arteriae seminalis portiones testem aduantes, et inuicem cocuntes, corpusque in flar pyramidis constituentes, ac p huius corporis basim notat, testi commissam.

q. A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonaeo committentes.

r. Testis anterior facies.

s. Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.

t, t. Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.

u. Vasis

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Vteri ceruix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.
 a Vena uesticam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt, atque hic etiam chara.
 Per urinariorum meatuum insertionem notat.
 α, β Vescicæ fundi posterior sedes.
 γ Vescicæ ceruicis musculus.
 δ Hac sede uesticæ ceruix uteri ceruici implantatur.
 ε Cuticulares ceruicis uteri orificij caruncule, atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascenduntia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
 FIGVRA.

VIGESIMASEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
 racterum Index.

- PRÆSENS figura uterum una cum illum peritonæo alligantibus membranis à cor-
 pore exsectum commonstrat. atque ipsius ceruix adeo hic sursum est conuoluta euer-
 saq; ut fun-
 di uteri orificium in conspectu sit. Vescicæ uero fundum & ceruicem quoq; aperuimus, ut uesticæ
 cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Vteri ceruix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vasis semen à teste in uterum deducens.
 L Vescicæ cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
 VIGESIMASEPTIMA QVINTI
 LIBRI FIGVRA.

PRÆSENS figura uterum
 à corpore exsectum ea magnitudine re-
 fert, qua postremo Patavij dissectæ
 mulieris uteris nobis occurrit. atq; ut
 uteri circumscriptionem hic expressi-
 mus, ita etiam ipsius fundum per mediū
 dissecimus, ut illius sinus in conspe-
 ctum ueniret, una cum ambarum uteri
 tunicarū in non prægnantibus substan-
 tiæ crassitie.

- A, A, B, B Vteri fundi sinus.
 C, D Linea quodāmodo instar suturæ, qua
 scortum donatur, in uteri fundi sinum le-
 uiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tuni-
 cæ crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatio-
 ri uteri sede deorsum in fundi sinū pro-
 tuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuo-
 lucrum, à peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membranarum à peritonæo pro-
 natarum, & uterum continentium por-
 tionem utriusq; hic asseruauimus.
 K Vteri ceruicis substantia hic quoque
 conspicietur, quod sectio qua uteri fun-
 dum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vescicæ ceruicis pars, uteri ceruici in-
 ferta, ac urinam in illam proijciens.
 Vteri colles, & si quid hic spectādum
 sit reliqui, etiam nullis apposisis chara-
 cteribus, nulli non patent.

S VIGES.

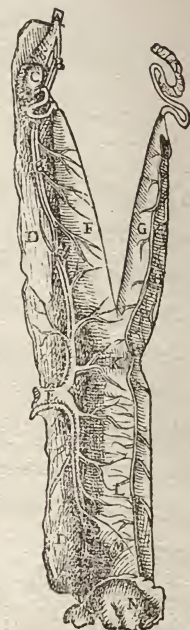

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HÆC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modo subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uas porrigentes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membranae uterum peritonæo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri cervicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui.
H mus inuolucro. Genim exterius, *H* uero interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri cervix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio cervicis uesicæ.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius cervicis portionem ita delineavi, ut magna fundi cervicisq; sedes exteriore inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

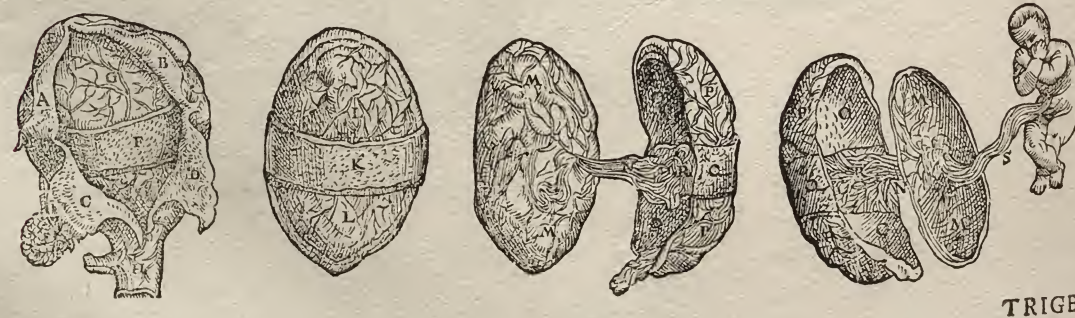
- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriore inuolucro obducta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membrana hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transversa sectione diuisimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeo ab exitu foetus inuolucro diducentes.

- A, B, C, D* Interna superficies uteri, qua ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq; magis quam sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.
F Primum extimū ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri cervicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispensatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in gravidis situs uideretur, adhuc relictus.

SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

- K* Extimū foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membranae modo sit, in ipso complexū cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.

TERTIA tabula extimū foetus inuolucrum, & secundum longa sectione diuisimus, ac utraque à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.

- M, M* Tertium intimū ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.
N, N Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.
O, P, O, P Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uero & *P* externam.

- Q, R* Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. *V* asorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem prompte dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ providentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphaericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus ue laboriosum, atq; is est quem modo singuli obtinēt articuli. Ceterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, & Q* ac *R* idē notāt quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucri, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præfagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspensio necandam. Eiusmodi namq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimum apud Italas bene peritas, effutunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicium finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortalem esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni simulantibus, ac demum quae instrumenta nutritioni circa cibos potusque uersanti priuatim sint extructa. Caput I.

Generationis
nostre princi-
pia.

QVANDO QUIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quam diutissime uiuat, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mēstruus semenque genitale generationis nostrae sunt principia: ille ceu materia quaedam apta concinnaque, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex iisdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuo temperamenti mensura uariant. si quidem in semine plus est igneae substantiae atque aëreae, in sanguine aquae terreaeque. quamquam praepollet in hoc quoque & calidum frigidum, & humidum siccum. Hocque fit, ut non siccus instar pilae, aut ossis, sed humidus merito dicatur. At semen sanguine quidem siccus est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia genitura origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenae, arteriae, nerui, membranae, ligamenta, cartilagineae, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principijs non oportebat, si modò haec humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaque primum cogitur, paulumque concreuit quod in utero conceptum est: mox siccus redditum, ueluti lineamenta quaedam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimenta uel solū, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. Iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccus ualentiusque tanisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probè administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quam erat antea, redditur: ac proinde ultra siccitatem, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelae interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quae etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiae fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxae locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat ceterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uel bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quae haec omnia circa doctem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiae effluxit restituimus, portione quicquid humidius, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aëreae igneaeque substantiae modum, respiratu arteriarumque pulsu tuemur. Ceterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quae bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primum assumere, dein emutare & concoquere, ac quam maxime licet, corpori alendo restituendoque similia efficere, ac demum recrementa quae necessariò has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quaedam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quae excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quae horum excretionibus mittendis, & ne in tempestiue profluant cohibendis, suisque tempore

Corruptela
homini connata
necessitas.
Nutritionis
necessitas.

Instrumento
triplicium nu-
tritioni subser-
uiendum ne-
cessitas.

poro expellendis subseruiant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex cōcoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Praesens uero cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum quae consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibus & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quae amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguini que efficiendo conueniens, unā cum humidiori huius concoctionis recremento uenae portae rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccus ac suctio, ni ineptum, in intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transversi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremū adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni sit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto so, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculae meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluat, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus fecibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portae uenae ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiare nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem preparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiam insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex arctissimis maximeque frequentibus uenae portae ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in caua uenae propagines similiter innumerās angustissimasque conscendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concommittatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustioris, renes recrementum hoc ad se sedulo alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius receptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicae ceruicis musculo, excrementum illud seu urina è corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauiam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illi sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione confurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia haec rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritongo autem opportune sermonis statuatur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONAE O. Caput II.

PERITONAE O ostendendo pleraque conducunt figurae, & potissimum prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illae figurae imprimis intus referunt, quae ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

IN PERITONAE (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Graecis mutuatur. illis namque quod circumten datur περιτοναιον, περιτονιον appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis haec tota appellatio inditur, περιτοναιον-υμιν, in nomine uidelicet à substantia ipsius ducto, à nonnullis haec περιτοναιον-χίτων, sunt etiam qui περιτοναιον σκηνισμα ipsum par ratione appellant, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quae hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranae nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostrae aetatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydropē laborant educenda, & ramis cum curationibus pertractat, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiteron, alberitron. Deinde abque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato praeponunt, Beriteron, Berberitron, eiusque generis permulta.

Peritonaei no-
mina.

Peritonæum in similitudinem partium numero. permulta. Peritonæum itaque ex simplicium & primorum corporum, quæ similia etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantiæ est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumque tunica, aut tenues ac membranae musculorum enervationes intertexta, estque inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namque nobis uocatur membrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quæ quibusdam carnis donetur fibris, & musculosa in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonæum uniuersam cavitatē, quæ sub septo transuerso, ad os usque coccygis, totius corporis faciliè capacissima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa continent organis obtenditur, eaque conceptaculi ritu amplectitur: uentriculū scilicet, intestina, omentū, mesenterium, iecur, lienē, renes, utramque uesicā, uterum, & uasa demū quæcunque inter septum transuersum & crura sitū habent. Atque hæc quidē peritonæum interna ipsius sede continet, externa uerò undecunque musculis conascitur. Ex ligamentis enim, quæ lumborū uertebras cōnectunt, & quæ sacrum os illius ossibus cōmittunt, peritonæum utrinque principium ducit, membranæ latere modo ab illis enascens. Mox ab utroque latere ascendens, lumborū musculis, & ijs qui internā ossis illius sedem occupantes, femorū præfunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicē musculos cōmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinque cōplectuntur, peritonæum superauit, internæ transuersorū abdominis musculorū, & uniuersæ inferiori septi transuersi sedi subtenit, peritæissimè ipsi, potissimum uerò nervosis illorū tenuitatibus connatū, & quo dāmodo propriæ musculorū membranæ uicē gerens. Refert itaque peritonæum oblongum ovi instar uterū, seu sphaerā aliquā, cuius longitudo pertinet ad septo transuerso ad humillimā amplitudinis sedem, quā sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodū utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperique, intus plani ac læues admodum esse solent: ita quoque peritonæum externa parte, ut aptius musculis undique hæreat, asperū fibrosumque ad eum prorsus modū uisit, quo membranas mutuo cōnatas, inæquales esse dicimus. Interna autē peritonæi sedes, uiscera quæ cōplectitur spectās, impenetrabilis & terrea, ac ueluti aquo humore oblita, secantibus occurrit, adipis interdū copiā sibi (ut in subis quasi perpetuū) adnatam obtinens. Verum hunc nō omni ex parte æquē copiosum reperies. Anterior namque superiorue internæ huius peritonæi sedis regio qua uentriculū contingit, ac dein posterior quoque regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipe, quæ sedis eius internæ latera, & parsque umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdam seu processus ipsius quæ cōtinet organa porrigit, illisque processibus ea organa inuicē colligat, et sibi quoque adnectit, ac singulis præter peculiare ipsorū tunicas (si modō quas habeant) aliud etiā inuolucrum obducit. Atque hinc etiā fit, ut ijs organis quæ duas peculiare fortuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina, ternæ attribuantur: quæ autem unicā duntaxat peculiarē tunica exiguunt, e quorum numero sunt uterus & utraque uesica, binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, eā quæ ipsi obducitur ad peritonæo adipiscuntur. Quo nam pacto autem, quibusque ex locis hocce processus in eiuſmodi tunicis degenerantes, peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differant, in cuiusque organi enarratione oportuniū quam hic recensetur. Quemadmodū uerò interna peritonæi sedes ab externa uariatur, sic neque omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quæ enim ex uertebrarū ligamentis pronascitur, crassissimū est: deinde quæ lumborū incumbit musculis, crassum quoque cernit. Anteriori uerò parte, quæ à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubē usque pertinet, peritonæum tenuius graciliusque & inualidius reperitur, quæ in lateribus & lumborū regione. Ad hæc uiris peritonæum crassius ualidiusque est iuxta mucronatā cartilaginem, quam iuxta pubis sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusque: neque his, uti uiris, peritonæum hic ad inguina utrobique seminarijs uasis uia præbent. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibisforaminibus, ut ita dicam, peruium, & tunica utriusque testis priuatim offert, quo is & ipsius semina uasa tuto obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atque in mulieribus, peritonæum quā septo subducitur, tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi coherentibus nervis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concommitatam deducit. Præterea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri ceruicis, in uiro autem ceruicis uesicæ, in utrisque uerò podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum multis uenis, arterijs & nervis crus perentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonæum iter præbet, ab ipsa uasis furculos sibi assumens. Quæ enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem utitur, in lateribus

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria porriguntur, plurimas soboles quoque peritonæum mutuantur. In anteriori uerò regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, à uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa consistente propagines asciscit ab illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterum quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quam refellendum est, quum unā cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoque iter uiam offerat, à quibus furculos etiam adipiscitur, idque ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur musculis. Porro peritonæi usus complures enumerari solent, primus quidem, ut ea omnia quæ diximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remitti que debeant, peritonæum quo aptius fieri id possit, neruorum & membranarum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenuē, quo minus pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, ardeant aut ardeantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motum eorum impediunt, ac recrementa intestinīs complexa difficillimè deorsum transmittantur: id quod nunc neutiquam accidit. Verum hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent transuersi, minimè interciderent, & si Galenus id præcipue innuit, quandoquidem hi uelut aliterum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omni ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstingunt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos & transuersos fortassis inuoluit intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id siccis alimentis superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unā cum septo ad fecium excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatque præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonæum magis quam cutis, aut abdominis adeps, ipsumque adeo omentum illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus thoraci comprimendo, quam hoc facibus efficiendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis, quo is ceu inuolucrum exactè circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus inflentur. At postremus præcipuusque peritonæi usus est, quo omnia quibus circumdatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, turo colligantur, suisque sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICULO.

Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipue ostendunt decima quarta & decima quinta figura, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremo ipsius elatius orificium non in eleganter in uigesima figura spectatur, quod Græcorum nonnulli *lagolia*, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes *Alfid*, *Alphad*, *Fued*, *Alfaud*, *Fued*. Inferius uerò *Polux*, *Hafober*.

VENTRICULVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaque suscipere, eaque primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem namque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo prælocuit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaque (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ profuentia necessariò tetri essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se-

Peritonæi usus.

Lib. 4. de P. su part.

4

dem

dem exigunt, deducuntur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attrahunt, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uenterculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim¹ ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu² nuncupatur, & etiam illis communi nomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositū uo-
cant, *stomachum* dicitur: quæ uoce nos Celsus & Ciceronem imitati potius utemur, quam gula
alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte³ conillas attingens, à palati extremo principium fortitur, ac
agitatione motibusq; linguæ depulsus, & quasi detrusus cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Nervosa enim membranae ue, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres
& intus accuratè laeuis lubricaq; cernitur.⁴ Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatq; tunica continua est, & rectis fibris manu in star ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi alci
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus ue abundat fibris, quæ ciborum interiores tunice
fibræ beneficio attractorū scilicet, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uenterculus quippiā protrudit, ad eius eductionē summo opere etiam
auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem at-
traherent, transuersæ autem arcantes pellerēt. Nam si obliquæ accessissent, cibis in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inuili, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distenderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tuū,
& illa quæ modò comprehendere organa minùs molestaturū, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediā ceruicis uertebrae & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperæq; arteriæ subtensum⁵ deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebrae⁶ stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebrae inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latus à mediā uertebrae re-
gione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonā usque thoracis uertebrae repens:⁷ quò simulatq;
pertingit, ab eius uertebrae eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa fortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, neruosa septi transuersi partem uersus sinistram latus⁸ penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabantis
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id commonstrabit, dummodo⁹ superius uentriculi orificium ad amussim pendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad¹⁰ priora¹¹ posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior¹² pars habetur, inferi debuit: quod certe accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo ueretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebrae stomachus arteriæ iunctus uertebrae neceretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebrae, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistram prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebrae, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elationis partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimā usque thoracis uertebrae, secundum arteriæ latus stomachus desen-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denuò
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfra-
ctus, cosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebrae initium sto-
machus uertebrae corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrae origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebrae ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediā sedem occupans, sed
quum à¹³ sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistram ca-
uat

Via cibum po-
tiusq; uentricu-
lo deferentis no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tui-
ca.

Incessus.

Lib. 5. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gnā uel fora-
mine septi.

Lib. 4. de V.
su part.

uæ uenæ¹⁴ subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrae admittit, adeò
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentricu-
lum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus¹⁵ obrutusq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi faciliè aditum præbitura consistit.¹⁶ Talis sanè est tenuior totius iecoris por-
tio sinistræ septi sedi hîc subtenfa, cui in posteriori regione quæ stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustiozem stomachum hîc quæ
uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, ara bile in uentriculi superius os
à liene eructata eum colligi constringiq; falsò existimantes. Cæterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistram fertur,¹⁷ neruis etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inferi audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquo ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras, uerum ut ipsius
concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,¹⁸ alias quidem ad fauces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organo ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis conillæ appellantur.¹⁹ In medio itidem propemodum stomachi ductu, quæ is
asperæ arteriæ in²⁰ duos truncos ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias saepe stomacho
non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit,²¹ illis planè respōden-
tes, quas uesciæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinae se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dula stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibus prolatur, saluali quodam humore imbunt. Cæterum si quid de stomacho
adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id persequemur. Venterculum qui in
ter reliquos corporis uentres sinus uenon minimam cauitatem obtinet, unde etiam *gaster* &
larynx Grecis, uenobis uenter & uenterculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, neruos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuari non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediā sedem instar communis
omnium partiu officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportionem
metienda uersati. Sedes enim²² mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligerent, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistram occupat, neque uenterculus in posteriora adeò atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè²³ elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosa ipsius parus sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpus²⁴ efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (ut modò dicebam) sinistro
latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitrat, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistram ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandulae sto-
macho crebro
adnatæ.

Ventriculi hi
storia.

Lib. 4. de V.
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam uariis est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & a dextro in sinistro oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposta: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latiori ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos commoustrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem: alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio uel parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebrae, ipsaeque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respiciunt, ac sedem quam sortitur sese utcumque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus e corpore auulsus in statuque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, e quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistra uentriculi partis sede ob hoc consistit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, commune uel cum ipso corpus fieri potuit. Et quamquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittatos ad intestina transmittens (unde etiam *ὠλὸς* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim fat erat mutuo e directoque haec orificia inuicem (ne oculus cibos adhuc immutatus e uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius a superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praeterfugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatque: quare etiam primum intestinum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profecto iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsorum adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum a uentriculo cremorem primum excipientes illi uicini allocantur. Præterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infracta e contrario, rariùs magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quamquam sanè non adeo angustū sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quando quidē non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus a quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestant, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffuratus est. Illanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa a patricio Veneto patrico suo, ut compior oratorque, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissime, ut suauius tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstarat) deuorauit. Constat igitur inferius

Orificiorum
non par am-
plius.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine exanimis uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subinditur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat arctet uel, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariorum orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquo uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suorum arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribant, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *ὠλὸς* ianitoremque appellant. Porro (quod nullus animaduertisse plurimum admiror) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiora instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentes: quae quidem inter disseccandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem in ueris in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi uel finem & duodeni intestini originem commoustrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte a transcuntium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantis particulae introrsum conuenientis occasio- ne citius arctentur occludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies laeuis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concauitas: si modò duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum & uesicae cavitati respon- dens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obeforum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitibusque abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium animalium omasis delusos, idque quum bouum pingua deuorant exta effinxisse arbitrator. Quantitas iidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictioraque uiuitur, quamlibet exiguum multumue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuum sedem relinquens, ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuo edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranacea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligat & constringi. Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atque interna stomachi, neruosa membranaeque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestino- rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachi tunica modicè differt. quod duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: a quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euasisset. atque idcirco tunica oris, & stomachi, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariatur. Interior enim tunica pars uentriculi cavitatem respiciens, rectis iisdemque plurimis donatur fibris. Attrahat namque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutuum

Glandosa, ea
ro non procul
ab inferiori o-
rificio distans.

Protuberans
uentriculi in
orificijs sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficie.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
semetmetum iun-
cti.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica continua cernatur. At secundum
 fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquarum est, in externa tunicae sede, qua
 secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem ne-
 cessario praecedat retentionem, ita rectas fibras interius obliquis Natura coordinauit. Deinde
 ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exteriorue
 uentriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores merito nanciscitur, nonnullis interim obli-
 quis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque
 compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa
 paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquis intertextitur fibris. Cur autem uen-
 triculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicā adeo impense carnosam secundum uentriculi fundū
 humiliorem uel ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis som-
 nijs consili, fundum uentriculi insigniter carneū statuere, quem interim uentriculus illic neque
 carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiorē ipsius sedē: imō si uerum fateri licet, superior uen-
 triculi pars carnosior est inferiori fundo uel: ut nunc taceā neuorū superioris sedis frequentia,
 tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a
 peritonæo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integit, pronata. Huic enim peri-
 tonæi portio primū elatiori uentriculi orificio, deinde uniuersū ipsius corpori ad duodenū
 usque intestini originem obducitur, atque haec a peritonæo procedens tunica, omnium quas id
 reliquis organīs exporrigit, facile crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superiori
 membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes ue-
 nas, arterias & nervos excipit firmatque. Ac ista quidē uenae omnes a sola portae uena originē
 petunt, nulla enim uel quantumuis exilis a caua uentriculo subtrata (quanquam id Galeni
 sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna
 arteria in humiliorē omenti membranā primū digeruntur, ac in id & iecur & bilis uesiculam,
 & lienem, & in uentriculum denique ipsū deriuantur. Ac prima quidem uentriculi uena a por-
 tae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius
 uentriculi orificium conterminatque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria au-
 tem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris
 cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori
 uentriculi parti subreditur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior
 fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur. praesens uena frequenter ortum ducit ex dex-
 tra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos finditur. Arteria uero ab
 illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impense gracilis est,
 comite arteria carens, & a uenae portae graciliori sinistro uel trunco enata, in posteriorem uen-
 triculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.
 Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodians, toto progressu arteriam sibi coniu-
 gem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facile
 praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris
 sedis uentriculi, ac primū utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uen-
 triculi sedem diuicatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim con-
 scendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus
 digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum of-
 ferens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatio-
 rem uentriculi sedem ad ipsius usque humilium orificium pertingens, ac in progressu deorsum
 quoque soboles diffundens. Porro arteria praesentis uenae coniunx ab ea depromitur, quae
 per inferiorem omenti membranā in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non
 priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos
 elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab am-
 pliiori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inferendo: & arteria, uenam eam concomitans, ab
 arteriae ramo pululat, lienem hinc accedente. Sexta uentriculi uena, ea demū esset, quae sola Ana-
 tomicis in ore uersatur, quanquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astru-
 unt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis
 quae lienis exporriguntur uenas pronasci, praeter quintam antea enumeratā obseruo, sinistri uen-
 triculi lateris sedem lienis proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori
 uenae portae ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consueuit, a qua minus quam
 raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His ue-
 nis

Exterio-
rem
uentriculi
tunicam
in fun-
do impense
no-
esse carno-
sam.

Ventriculum
petentes uenae
ac arteriae.
Lib. 6. de Ad-
mi. sectio.

nis sinistrum uentriculi latus aduentibus comites perpetuo iunguntur arteriae. Commune
 omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab il-
 lo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinorum uenae, deducant. Proprium
 uero earum quas sexto loco enumerauimus uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dis-
 sectionum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eru-
 ctet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Caterum frequentes uentricular-
 teriae innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo sugere uiden-
 tur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatuum
 bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanē sit quam rarissimē: & mihi
 semel haecenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex lon-
 gis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nervi uentriculi in hunc habent modum,
 praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt ner-
 uos, ramulosque cordis inuolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum
 properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Simulatque uero aliquan-
 tilper nervi cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque
 nervus bipartito scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistrum fertur, sinister au-
 tem in dextrum, atque ita ambo nervi stomachum concomitati septum transuersum perme-
 ant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem
 quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplices propa-
 ginum serie id amplexantur, furculos notatu digno interuallo recta deorsum promentes. A si-
 nistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, insignis utcunque ra-
 mus secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si
 in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam
 implicet, non tamen inibi abscuritur, sed in iecoris cauum prorepat. Caterum humiliorem uen-
 triculi partem alij duo accedunt nervi, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum
 costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum arteriarum coniuges,
 quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinctiam inter-
 dum sinistro uentriculi lateri quaedam neruorum offeruntur soboles, a nervis pronatae, qui
 cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos,
 nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti,
 non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius uel generis humore aliquo inducā sentiat,
 adeo frequentibus scaturit nervis, sed ut per illos uelut riuos & ductus, animalis uis ipsi im-
 mis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria exci-
 raretur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultati-
 bus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quae defunt sensus sit inditus, atque omnes pro-
 pmo dum a cauae ramis nutrimentum alluciant: aliae autem ex cauae per iecur distributis propa-
 ginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas fertur uenis, & haec rursus ex intestinis & uen-
 triculo: quumque adhuc nulla iam supersit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, ne-
 cessum erat, ut foris ingesto cibo repletur, atque in hoc a plantis differimus. Haec nanque & si
 uim propriae qualitatis attractricem, & attractorem retentricem, ac rursus superfluum excre-
 tricem, atque antehas omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae
 defunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nu-
 trimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus enu-
 triri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longē a
 terra se iungitur, a qualitate quoque terra plurimum discrepat, motusque arbitrario ex loco in lo-
 cum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humo-
 rem sugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus,
 aliorumque animalium carnibus hominem alere, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit
 indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, ut prius
 dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Et huius sanē gratia sexti
 neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculi os, conterminasque ipsi partes potissimum
 implicant & intexunt, atque si demum illi nervi sunt, quibus obliquum stomachi ductum con-
 ferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, &
 uentriculum cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuo ten-
 si, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis
 sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates.
 ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor
 autem

Venarū uen-
triculi munus.

Arteriarum.

Vesiculae bi-
lis meatus in
uentriculum.

Ventriculi
nerui.

Neruorum
uentriculi
usus.

Ventriculi to-
tus munus.

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uenterculus famulatur. Verum hæc nuntium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uenterculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uenterculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uenterculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingenua sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, unde quaque eum circumstantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambiur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uenterculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtenfa obtrinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magna arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porro uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anteriori uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uenterculus hinc obtrinet subsidium, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenæ quæ peritonæo nexa uentriculo insertitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æque copiosus adnascitur, qui ut & uenterculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum in defesso suo motu uenterculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

Qui uenterculus
li munijs sub
seruiant par
tes ipsi accu
bent, atque ita
illius ad alias
partes contri
bus.

Nulla omen
ti partem ante
riori uentricu
li sedi obducta.

DE OMENTO. CAPUT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice, aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa, & ut Græcis, Eslos, Epiplex.

Omenti sermo
nem nunc insti
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quæ confectum à uentriculo suc cum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπιπλοὺν & ἐπινέουον dicitur) & dissecantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopporu ne id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super^b intestina extensum, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus atensum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductum intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, raro ultra umbilicum descendere cōspicitur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primum obseruare, ex cōcussu moxque corporis hoc euenisse arbitraberis: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eiusue generis affectu alio quopiam mortuis, & in ijs etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cōperi. Quin etiam quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicæque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obefas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ἀνθρομήλιον appellat) haud posse fieri arbitrabatur. Verum retractus ille omenti sinistrorsum sursumque, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humilior omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusque finem^a inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri certicem (si omentum præpingue sit) utrumque comprime doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi^c orificium inhiaberet, nisi penis breuitas hinc simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum sceleriter à pene distenta, semen sibi adhærens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem aggro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavij dissecuimus, ramicis uitium, id quoque luculentissime ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicem semel curaretur abscissus^d fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorum & omenti in scortum descensu cōtigisse, dissecando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruatur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ἀνθρομήλιον, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti^e figura proxime marisupij, aut sæculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque pera omenti figuræ ad amissim cōgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac unde quaque inconstitulis, & unum duntaxat corpus esset, cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uero hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissime, si talem peram qualem antea proposui, animo cōceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem^f superiorem anteriorem uel membranam, & alteram rursus^g inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum re uera duntaxat^h unica (atque id potissimum in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, & cōtinua sit, & omentum quoque sæculi modo cauitatem quæ repleti posset, constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo à peritonæo pendet ea sede quaⁱ primum sub septo magna arteria descendit, ac primum uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim quæ à uertebrarum ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septi^m partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudque dorso hinc alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde poræ uena prodit, perfertur: ac iecoris portio aliàs alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurij costis hinc obductæ, ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper sit regione. Præfens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad iecum usque intestinum etiam subnascitur, hincⁿ orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cōscendit: quam simulatque attingit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

Omenti figura.

Omenti substantia brevis enumeratio.

Omenti ortus ac deinde nexus.

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur.^o Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem^o recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorē omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedē recta linea^o implantatur, quod etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem ad lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuiamus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedē^o subtenfa, declius, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranā superiorem contingit. hinc ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinorum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistram latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranā, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini^o sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorepit. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membranā mesenterij loco ipsi colo intestino sit, quæ id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullam exigat mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membranā mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satis fore arbitror, si eam quæ omenti partē quæ uentriculo subtenitur, columq; continet, omento attribuiamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omēti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranā colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ipsidem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuere simiæ mediā inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui ue alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicatæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispenfas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ^o trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistru portæ truncum supra uocauit. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana^o tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuò multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediā inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistram tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestini^o ca^o serie pertinent, quæ uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Omenti cum
colo nex.

Venæ omentū
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. differt.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligantē uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quod illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq; perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à^o duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranā excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentū Græcis γαστήριον & σπλῆνι, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus^o liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat. Arteriæ omenti ab illis pendēt, quæ uentriculo, lienī, iecori, & bilis uesiculis distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tuò deducit, ac ab illis suarum peculiariū uenarū coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreptent. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omēti membrana aliquousq; grandiorē in intestina porrectā deducit arteriam. Sic^o neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lienī & uentriculo implantantur. Cæterum^o adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat medio cris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in^o intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranīs quibus adeps innasci consuevit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante^o uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuantē progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranīs communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedē substrata, priuatim^o glandosum quoddam corpus impenfe magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λεμνίσιος & πίνγιος appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, uellorum diuaticio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè^o corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenitur, quæq; hæcenus falso uentriculi humilius orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerum etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem^o secundarum, in capitis autem amplitudine^o tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministrat. ex accidente uerò uelut quoddam intestinorum inuolucrum tegumentumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membrancum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinorum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendiq; queat. Tenuē autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quod uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinorum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps in ista ac peculiari natura calefaciēdo prosit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuat, non æquē ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum ad adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

t 3 INTE

Omenti ar
teria.

Nerui omēti.

Adeps.

Glandulosum
omēti corpus.

Omenti usus.

Omenti fabri
cam suis uis
ibus respōdere.

Quae hic inte-
stina nomen
ne comp. et
tur.

Intestina cōti-
nua quidem es-
se corpus, sed
plurimae
numero uer-
sae, diuersas
ob causas do-
nari.

Breuis intesti-
norum hystoria
enumeratio.

Intestinorum
a uentriculo ex-
ortus, et gra-
uis ductus seu
fusus.

Gracilis inte-
stini in tria di-
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire
tum demum opportunē narrabo, simulatq; eorum situm, formā, substan-
tiam, connexum, quāq; ipsis implantantur uenas, arterias & nervos, ac si
quid aliud ad eorum fabricā enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti-
norum igitur, quae Graecis *ἰντῆρα* dicuntur nomina, nō omnia in praesenti
complectimur uiscera, uel quae costas succingēte membrana & peritonaeo
amplectuntur organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quae
nunc intestina uocabuntur, non ascribam. Quandoquidem ductum ab inferiori orificio uen-
triculi ad podicem usque pertinentem, qui uenas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi-
diam longitudine aequat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quae etsi con-
tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq; circundantur, neque omni ex parte eandem sitū, substantiā, & formae naturam for-
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; praecipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectio nū peritis haec enumeratū, primum
in crassiora & graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariū numerū, ut sex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina fortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiae a diui Iacobi porta ad eam usq;
quae Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum a diuo Iacobo, inde a paruo ponte, mox a tem-
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab cenopolio quodam, & postremū ab aede
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quae per mul-
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Ceterum utcumq; intestina inter se uariant, omnia ta-
men inter uentriculum, & quae excrementa egerimus sedem collo cantur, forma terei donata,
sed nō omni ex parte aequē capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranē, uerū un-
dique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiare tu nicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas fortiuntur, tertiā ad has tunicas a peritonaeo obtinentia.
Venarum praeterea, & arteriarū, & nervorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu-
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex hu-
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin-
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq; uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriorē secundū dorsi dextrū latus rectā deorsum
proficiscitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq; uen-
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq; descendens pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hac porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrū retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel assurgēs, in frequētes innumerosq; giros & anfractus reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quae sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad
ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late-
ra circumduci, postea dicā. Horum sanē anfractuū seu reuolutionū nullus omnino neq; nume-
rus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; ille magis dextrā quā sinistrā uentris sedē implent,
praeter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq; opplent in sinistro latere, coli intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi-
cante. Vt cumq; uerō multiplices, uarijque huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta-
men ē directio mediā sedis dextri illi formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro-
ximē affirmata, inter disseccandum capaciōr, ampliōrque reliquo intestini ductu (quemadmodū
subinde fit) occurrat, atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quae uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eosq; descendit, ubi intestinū in an-
fractus orbesq; primū cōuolui incipit, ac de huius intestini nomine aniles admodum conten-
tiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
totam hanc partem quae duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum aequat, non
intestinum, sed *ἐκπορὴν* & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq; orificium *ἐκπορὴν*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte-
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo-
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquā succinctiori, duodenum,
aut

aut intestinū longitudinem duodecim digitorum aequans, siquidem id Graecis, & impri-
mis Herophilo *ἡδεκαδάκτυλον* appellabatur. Secundum intestinum illuc incipit, ubi iam com-
memoratū in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *νῆστος*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacūū reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum a uentriculo confectus tremor
nunquam transeat, aut momento tantū in eo haerere, scribere uidentur. Tercium intestinum
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Graecis *ἰλεον*, a frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium desinit, ubi uerō principium suum obtrineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
litigantes, comprehendere uelint: neq; sanē a ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquid indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium interoscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum in cipere credimus, copiosiores ue-
nae ac arteriae, quam propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerū media medio
sele habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad haec, in-
ter secundum ieiuni initium fortē magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei princi-
pium, non statuo: id in trepidē affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā in anitione, ut care-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectō minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta-
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amissim uidelicet terei, & omni ex parte aequē ampla, nisi interdum (ut prius quo-
que innuebam) quā dorso proximē committitur, ieiunum quae incipit, ac ad infertionē uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili
eadem est, membranacea scilicet, modice quae admodum carnea. Constat enim tunicas duabus,
quarum interna durior membrana est, uerū interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in cras-
siora intestina terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quae tamē sunt quā pau-
cissimae. Duodeni intestini pars elatior, utpote quae uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio-
res obtinet, cum uentriculi tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia praeter
duas peculiare tunica a peritonaei membranis uasa ad intestina securē deferentibus originem
ducit. Haec namque una cum uasis ad cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
tertio quae inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatonicis doctrinae
gratia nuncupatur, quam uasa primū attingunt, seu quae intestina respicit, gibba uerō huius
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam a me-
senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium uel
nam arteriam quae habent peculiare, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du-
ctas, multosq; furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem a portae uena prius
quam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quae iccori offertur. Iei-
num ac ileum frequentes uenas arterias quae suas nanciscuntur ab illis quae mesenterio a portae
uena, & ab arteriae radice supra renem arterias a magna originem ducente exporrigunt. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteriae propagine diffunduntur, quae a magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducuntur, sed uelut ex mesenterij cētro
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quae numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauam praecipue ipsorum partem implantantur, oculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum nervos quoque exigunt deriuatos a ramis
sexti neruorū cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propagines
utrinq; singulae, ad mesenterij, & dehinc ad intestina frequēti utiq; sobole dissecunt. Duo-
denū uerō nervos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se-
dem adeunt. Dein duodeni priuatim id sibi uendicat, quod meatus bilē flauā ad intestina dese-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
suffulciēda uasa ei intestino propria, ac quarūdā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq; nō duodeni solum, sed et reliqua intestina omnia lento quo-

Secundum.

Tercium.

Vbi ieiuni in-
testini finis et
ilei initium debe-
at constare.Gracilis inte-
stini forma.

Substantia.

Caua intesti-
norum pars,
quae Anatomi-
cis dicitur.Gracilium in-
testinorum ues-
nae et arteriae.

Nervi.

Intestinorum
glandosae.

*Crafforum in
testinorum
historia.*

*Cæcum me-
stinum cuius
modi.*

*Craffum intesti-
ni ductus fir-
tus.*

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, si ciliu-
ualorum more inuitentur instanneantur ue. At quum huiusmodi pleraque craffis etiam inte-
stinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt. Ileum intestinum sub dextris
regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori⁷⁸ excipitur, non
quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium la-
tus sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam præmagni extube-
rat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. ° unum quidem ileo intestino continuum, &
magis ab initio distans: ° alterum uerò humilium, & ipsi initio propinquius. Huic continuum
est in hominibus intestinum, quod *τυφλόν*, seu cæcum ueteribus dissectionum professori-
bus uocatum esse certissimò noui, non ignarus interim, quid hoc die plerique de cæco intestino
commententur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recensetur,
neq; aliter quàm amplius quispian saccus, ac ueluti alter quidam esset uenterculus, ab ipso cæce-
risq; qui illum sublequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine ° id quod cæ-
cum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium inte-
stinorum parte multo angustius strictiusq; & crassiori lumbico in orbes conuoluto potius
quàm intestino simile: adeò ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus lon-
gè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Arque hinc fit, ut Æsculapij
nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me com-
strare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosis illis cæcisq; Rabi-
nis contendunt, amplum illud coli intestini initium saccum, aut ut ipsi loquuntur, orbem &
monoculum esse: alij uerò asserant, cæcum intestinum ob secūdi imperitiam à nobis minime ob-
seruari. Neq; uerò in cathedra hæc boasse contenti sunt, quum non desint qui de cæco intesti-
no paradoxa conscribere, integrosq; libros, ut de duodeno intestino, commaculantes, magnum
operæ precium se fecisse gloriètur, si nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed
duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum
sunt quæ in coli initio extuberanti uidentur, ac unū quidem foramē ilei intestini terminus est,
alterum uerò eius quod cæcum esse dico initium. Neq; est profectò cur minus credamus, gra-
cilem illam intestini portiunculam mesenterio nō annexam, sed sibi ipsi in orbes cōuolutam, &
fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantum uis eam amplitudi-
nem usumq; Galenus ipsi tribuat, quæ huic minime adesse uidentur, suas potius caudatas simas
hæc appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggredientes, ap-
pendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani
fortassis accommodari hîc posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cōtigit amplius,
neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros
cæcum hoc intestinum adeò amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facile
respondeat, fecibusq; turgidū in sectione obseruetur: atq; hinc constat gracilem hunc appen-
dicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (licet nō amplitudi-
ne) illorū animalū cæco intestino his congruat, unumq; (unde etiā cæcum primò dictū est) nan-
ciscatur orificiū. Insuper summus profectò Nature admirator Galenus, si hominis intestina un-
quā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileiq;
cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nācisceret,
eum appendicē minime præterisset Galenus, quanq; ortu nōnihil in homine & cane uariet, nā
etiā si utrisq; in dextro ileo colloce, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede q; dex-
tra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principiū ducit. Porro si cū nōnullis, qui secūti mihi
astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura
primū formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiē ex ileo intestino à uentriculo conse-
ctum succum absq; eo ut is totus cæcum subintret protrudat, atq; hinc appendicē in nobis tanq;
inutilē & marcidū, aliter fortē q; in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nuga-
cem illam tergiuersationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipuē
quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundē suppleat, & no-
tæ duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaq; ileo ad humiliorem re-
nis dextri sedem extuberans illud ° amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc
sensim rectā ad iecur sursum ° contendit, iecoris que cauæ parti nonnihil subternitur, ac ° bi-
lis uesiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hîc intestinum quandoq;
tingitur, inde ex dextro latere secundum inferiorem uentriculi sedem in sinistrū fertur, uentri-
culi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut ut uulgò dicitur, uen-
triculi fundo superequitās. Quum primum uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super de-
missiorem

missiorem⁷⁹ lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra⁸⁰ sinis-
trum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundum peritonæi latus ad pubis usq; os⁸¹ de-
scendens. ° Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à me-
dicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, coli-
cosq; cruciatum perpendi melius optarim) hîc constituens, super ossis sacri initium tenditur, ° à
quo rectā deorsum ad podicem usque descendit, in⁸² uiris quidem sub uesica, in⁸³ mulieribus ue-
rò sub utero ossi sacro & coecygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem us-
que pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius
apparet, sit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo intesti-
na subdividitur, ut ° quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde se-
cundum uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus
pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque os-
sis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. ° quod uerò ab
osse sacro ad anum usque pertinet, Græcis *ἀνδρὸς οὐροῦ* & *ἀγχοῦ* dicitur, Latinis longaon, re-
ctum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amissim te-
res est, uerum per uniuersum ipsius ductum superius inferius que ° depressum uisitur, ad late-
ra utrinque quadam serie, uelut in mediis globos cellulas que extuberans. Atque hæc figura
eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non
autem coli modo depressum extuberans que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tuni-
ca extruuntur⁸⁴ duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosiore mem-
brana ue magis & durior est, uerum colon utramque tenuiorem graciliorem que quàm re-
ctum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicae
crassiores melius que nutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis cir-
cularibus que fibris, ipsidemq; frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intesti-
no transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem
secundum uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferius & superius ubi co-
lon ° depressum esse diximus. Secundum enim eas coli impressiones rectæ fibræ protendun-
tur, & coli tunicae ibidem sunt robustissimæ, admodum que spissæ, & ut Galenus in quar-
to de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque
singulis constringitur, secundum longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Her-
cule & homini Galenus ascriptissiet, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis
carentibus respondere putasset. Porro exterior intestini recti tunica per totum intestini am-
bitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm
orbiculares fortiaur. Cæterum tertia ° crassorum intestinorum tunica, quemadmodum &
gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsi uasa porrigente pendent hoc enim cæce intestinorum
ledi implantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uen-
triculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab ° inferiori membrana omenti tertiam asciscat
tunicam, quod hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua
intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum ue-
næ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arte-
riæ ramis pendunt. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum
ferè renem pertinet, arteriæ uenæ que, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex al-
to scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum us-
que intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ que, quemadmodum ° duodeno
porriguntur. ° Vna enim insignis uenæ à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & ar-
teria etiam ab ° illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu uasorum se-
minalium exortu depromitur, secundum dictam coli partem & rectum intestinum mesen-
terio suffultæ, rectæ protenduntur, ac in progressu furculos seriatim uno que ordine intesti-
ni offerunt. Verum de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Ner-
uos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uisci-
do que humore intus oblinuntur: ac uti ob eorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam
copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficiem coli intestini, quā
id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Inte-
stinum rectum ° musculos uoluntariæ fecibus excretioni præfectos sibi priuatim uendicat,
quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hîc quoque eosdem recensere.
Sed admirabilis potius Naturæ industria hîc consideranda uenit, quæ ea omnia adeò diuinē ma-
chinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primum & potissimum
ca

*Craffum inte-
stinum in colo
& rectum di-
uicid.*

*Coli à recto
differentia.*

*Crafforum in
testinorum tuni-
ca.*

*Coli & recti
uenæ ac arte-
riæ.*

Neruis

*Adipis intesti-
ni obnatus.*

*Recti intesti-
ni musculi.*

*Intestinorum
munus, ac deini-
corum cōstru-
ctionis ratio.*

MESENTERIVM inter ceteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non persimiliorie uigesimaquarta, uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

*Mesenterij
nomenclatura.*

Ipsius situs.

Substantia.

*Forma de
ortus.*

*In li. de Secti
one uenarum
& arteriarum.*

*Substantia me
senterij ratio
ac usus.*

*Lib. 6. de Ad
min. dissectio.*

ORPVS Græcis *μεσεντεριον*, & *μωσολαυ* nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neque lactes idem omnibus significant, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis nō inopportuno uocem mutuabor. Mesenterium itaq; ad posteriorem intestinorum sedem locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligantur, futurum. Ut uero id tantū homini usum securius prestat, dura membranaeque constarent, futurum. Ex duabus enim mutuo attensis & accumbentibus membranarum origo est, uerū ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirū forma, quam ferē intestina singunt, à mesenterio colligata. Nam ut nō intestinorum omnium par anfractuū ductus est, ita quoque non eadem undecunq; mesenterij effigies. Quam forsū Galenus animaduertēs, etiam si omnino continuū mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodāmodo recessit. unum quidem dextrū, alterū uerō sinistrū, tertium autē medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenterium appellare arbitror mesenterij partē, ieiunum ileumq; intestina dorso colligantē: quę angusto orta principio, in miram amplitudinē latitudinemq; ducitur, ut omnibus ieiuni ileiq; intestini connascetur anfractibus. Dextrum uerō & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextrili regione, sinistrū uerō in sinistrili collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similē omnino cum inferiori membrana omēti fortitur exortū. Ex magnæ enim arteriæ & uenę caue tunicis, quas ea uasa secundum uniuersum suum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membranae fibræ admodū frequentes exurgunt, statim in duas degenerātes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranarum mutuo adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo semper fibras qualdā quæ in mesenterij membranas degenerent, illic emittente. Neq; profecto mesenterij substantia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membrana est, uerū etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quod uenas omnes ex iecoris porta, & arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurrētes tutō colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tutō secureq; admodum suffulciret. Grandior enim uenæ portæ truncus, quā mesenterij iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt duo nerui, utrinq; nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeo ut ingens uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij centrum subeant, atque inter duas ipsius mesenterij mutuo coherentes membranas ingrediantur, ac tutō postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter commorantem arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorso principium obtinet, atque huius propaginis exortus paulo sub feminalium arteriarum principio à magna pendet arteria. Venas autem nullas præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsiq; adeo mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sanè falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac resectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorso auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillarum ramusculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porro in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeo promptum est, quod illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranæ inuicem omni ex parte (nisi quā uasa admittunt) perinde ac si simplici membrana mesenterium constaret, connata ui-

suntur. At in homine binæ mesenterij membranæ inuentu sunt perquam faciles, ac multā intercedente pinguedine inter se distāt. Ut enim homo copiosa undecunq; abundat pinguedine, sic mesenterium quoque præpingue adipiscitur, sanguine hinc ex uasis refudante, membranarumq; ut in adipem mutato, ita ut præter uasa & neruos multum adipem mesenterij membranæ in sui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque mesenterio accedit. neq; enim sat esse uisum est Naturæ sagaci, frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranarum contineri, quin glandosum corpus, Græcis *παχυγαστρον* & *λεπιδωδες* dictum, singulis uasorum scissionibus, ita undequaque substruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarū inualida fieri, aut per motum quassari posset: nō ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem centrum, ubi prima uasorum sit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primos uasorum ramos secure admodum deducens. Per reliquam uerō mesenterij sedem, singulis propē uasorum diductibus Naturæ glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeo ut simul glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ uasa uersus intestina tutissime deferrant, intestinaq; omnia dorso quam aptissime colligent, ac demum tertiā intestinorum tunicam efformet. Quum enim mesenterij membranæ uasa ad cauam intestinorum partem deducunt, ipsi intestinis simul cum uasis adnascuntur, atque hinc inuicem abscedentes singulæ per suum in intestina latus ascendunt, ac in tertiā intestini tunicam degenerant, hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutæ.

DE IECORE. CAPUT VII.

IECUR plerūq; ostendunt figuræ, uerū inter ceteras duodecima & uigesima caua ipsius sedem imprimis spectandam offerunt. Gibbam uerō proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesima secunda, & uigesima quinta, quæ & caua regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapsum sit, ut extra naturalem situm id anteriore ipsius sede sursum in duodecima & uigesima protrusum, quod caua ipsius sedes integra in conspectum ueniret.

*47 muscul.
tab. a.
b. videtur
15, 6, 12
20, 22, 25
guttur, & ul
nura quodq;
fig. 10. 3.
c. muscul.
tab. o. p.*

*440 fig.
15, 17, 21
fig. 20.
16 fig. sub
A habetur
D. D.
120 fig. 2.
O. P.*

IECUR nutritionis organorum facile præcipuum, & sanguinis crassioris officina, animæq; cibos ac potus quæque corporis naturæ necessaria sunt, appetentis fomes, elastissimam ei ministrantium partium regionem obtinuit. Sub irascibilis enim & iam dictæ concupiscibilis animæ septo iecur statim collocatur, maximam inferioris septi sedis regionem occupans. Etenim totam dextram septi partem contingit, parum admodum illius partis inactum relinquens, quā septum undecimæ duodecimæq; costis adnascitur, suaq; ligamenta quibus uerebris colligatur porrigit. Mediæ autem septi parti uniuersæ iecur subtenetur. Sinistræ uerō parti non itidem, quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam usque partem, qua sinistrum septi latus costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorundem metior) incumbere incipit. Et profecto longē magis quā nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur pertingit. Neque uerō septi transversū latitudinem ullibi excedit, nisi quod paulo demissius, quā mucronata consistit cartilago plerūque, & potissimum arcuato thorace pertingit. Porro humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur æquilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit, quod aues manifestō attestantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrunque latus consistit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderosus admodum lien contigit, magna iecoris portio in sinistram fertur. Vt cunq; tamen deducatur iecur, etiam si sub septo locetur, eam sedem perpetuō exigit, quæ costis succingitur, adeo ut cibi organorum situs magnam rursus Naturæ ostendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi subsidereq; crebro debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerō hac extensione non indigentes, tutissime condidit. Atque ita peritonæo inter disseccandum aperto, primum occurrunt, uentriculus, intestina, uesica, & uterus. Verū iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutius reconduntur. Iecoris forma uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quā si id nullam peculiarem exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar scissilis terræ, quamuis effigiem

*Mesenterij
adeps.*

Glandes.

Iecoris situs.

Situs ratio.

*Iecur maxi.
ma ex parte co
stis succingit,
munitiq;.*

*Iecoris for
ma.*

u indi

indisineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum laeueq; admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quae in inferiori ipsius sedeneccario^h constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^k Ne uero uenae cauae caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede excelsus est, quantus amplectendo innascendoq; cauae caudici sufficiat. Caterum^l inferiori sede iecur admodum amice uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necesseario procreatum esse diximus) cauum efficitur: & laeue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^m tuberculibusue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neququam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis praecipitio aliqua ex parte accedit. Quae nanqueⁿ duodenum exporitur intestinum, & uena^o portae a iecore prodit, iecur quodam^p tubere prominens, sedem quam hic uacuam reperit adimpleturum. Praeterea ubi bilis^q uesicula cauae iecoris regioni innascitur, sinus in illa excelsus, medium eius uesiculae corpus eleganter excipiens. Ad haec, iecur quoque ea parte^r sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transcutit, & superiori orificio uentriculi continuando, locum praebet. Adeo sane ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quae a conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum sectionis pulchre attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinne admodum excipere cernitur. Atque hoc recte a Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, uesicula, & eius generis per multa, quae amplam cavitatem eamq; unicam necesseario obtinentia, opportunissime rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis praefectam necesseario, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiu series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbumue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quae septum spectat, praeter sinum uenae cauae caudici paratu, exacte gibbum & laeue, sed quae uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quae uero superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^s angulum. In dextra uero parte rotundum quodammodo & orbiculare observatur, & nusquam tenuius est, quam in ambitu, & praecipue in anteriori ipsius sede, ubi sane tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas praeter^t unam patulae sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac a mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti^u foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, a qua portae uenae^x caudex principium ducit. Atque haec sectio seu foramen est, quo umbilici^y uena humano iecori implantatur. Caterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quae enim differtionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas *λεῖες* Graeci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quam hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo non discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum continuumq; praecipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uero in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est distinctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uero in pauciores, uenis duntaxat haerentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum a iecore quinq; fibris manus apprehendens modo, amplecti asserunt. Quin Graecorum nonnulli, nescio a quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponunt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibrae, prima focus dicitur: maxime nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensae nomen fortitur, quod mensae uices gerat: nam membrorum alimeta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta a trige nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius recta ducunt. Huiusmodi profectio eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiaris eguliforma.

Humani iecoris formam a canu & simiarum iecoris uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quam hominum administrationibus discere conantur, nugae figmenta^q sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti altitere testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter^r scissionem seu foramen potius, quo uenae ex umbilico proficiens excipitur. aut ob eius iecoris^s portiunculam, sub ortu uenae portae extuberantem, fibras aliquot constare asseret: si modo unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem haec solum laui negotio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot haec uenae cauae exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributione literis prodiderunt, ridicule nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uero iecoris, quod scilicet timidus gulosisq; maius obtrigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non praeter rationem a quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsidem crapula absumi iecur, serio adeoq; contentiose asserunt, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis dumtaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis perique recte sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenae portae^t propagines innumerae diffunduntur, in superiorem uero ipsius sedem uenae cauae soboles numero se sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatum nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulo crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^u unam uenam congregiantur: non equidem ut quispiam dissectionu fidens professoribus putauerit, in cauae sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sepe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculum, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramoru qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimae soboles in grandiores paulatim, & haec rursus in maiores, amplioresue tantisper colliguntur, donec omnes in^x duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenae cauae sedem, quae haec iecori innascitur, pertinent. praeter aliquot etiam^y graciles furculos eidem uenae cauae sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbae iecoris sedis medio fit, sed^z in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quam adheret, dum resupinatum hominem intelligimus. In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portae rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriae in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusae, quae dextrae sedi inferioris membranae omenti a magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quam similima, nisi quod durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σπγγυμα* nuncupauit. Praesens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quae perquam tenui obuoluitur tunica, a ligamenti pronata, quibus iecur peritonaeo, quae id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem haec duo praecipua: ^k unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranaceo modo tenue, quod peritonaei pars inferiorem septi sedem succingens, paululum a latere dextro mucronatae cartilaginis educit, recta ex anterioribus in posteriora protensum. Alterum uero, quae iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, a peritonaeo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo rereti ligamento iecur peritonaeo alligatur. Dein quae cauae uenae caudex septum permeat, & dein secundum cauae per iecoris posteriora deductum, peritonaeum iecori adnascitur, ipsumq; peritonaeum iecur colligat. Quinetia cauae iecoris sedi ubi portae est principiu, omenti quoq; portio adnascitur. Praeterea iecur anteriori peritonaei sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) conecitur, beneficio^m uenae ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Haec enim foetu e matre excludo arefcit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonaeo colligatis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonaeo adnecitur, tenuem suam & sibi peculiarem fortitur tunicam, in quam duo quoque inferuntur nerui: ⁿ unus quidem a sexti paris cerebri neruorum ramis, elatiori orificio uentriculi implataris: ^o alter uero ab alijs Anatomicis ignoratus, a sexti eius coniugij propaginibus distinctus, ^p dicitur,

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesiculae meatus in iecore.

Arteria.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.

Nerui.

u 2 dicitur,

ditur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est, quod autem ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a uentriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uerò idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, nō facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè nō in rubrū, at in albū quod a uenis amplecteretur, emutarent. siquidē alteratū in nutritione, alteratū colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus conficit, in se admittit, & substantiæ lucæ ingenua ui alteratrice id emutans, sibiq; quā similitimum reddens, sanguinē generat. Verū ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerò crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euidentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigentiam absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq; calore adhuc elaboretur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementum uerò quod est leue & aëreum supernat, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus fax residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; ui cōcoquitur, ac in star multi feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq; est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis asflugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, a sanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimentū uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debet appositē cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longē tenuior, quā earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allecctum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerū uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in archissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq; superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipisciente continuum. Ne uerò iecur sensus plantæ modo expers esset, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberi possit, Natura iecori neruus exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uerò, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decidat, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

DE

HANC pulchrè liberam ostendit decimatercia figura, iecoris uerò cauo adhuc inmixtam refert duodecima & uigesima.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum in sculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui mediæ superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè interstitio, ad dextrum uentriculi latus colonq; huc^a prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem quæ commodè flauum tenue quæ iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensum ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatata. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ^b caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hæc antrorsum magis fertur, eo illa sensum magis ac magis senæ folliculi instar ampliat. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri poterit, ipsius cauitas sua longitudine adacta fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuat. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subsidere, ac impleta uicissim extendi possit, membrana neruicæ constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & fortis, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt oblique, sed rectas multo pauciores, extimæ uerò orbiculares sunt transuersæ ue. Huic tunicae alia a iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, solæ propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, quæ in adhaerentem^c albam ue oculi tunicam uenulas digeri conspiciuntur. Ab arteria quoque cauo iecoris exporrecta^d ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrrens. Et neque^e neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranā a dextra sexti neruorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quā ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilingem allicit, rursusq; aliō depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior palatim in angustum definit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uenæ portæ principium ducit. quō quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem rursus, "il lum autem deorsum porrigens. Quis rursus fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecur ascendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in^f alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituant seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, ij sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At^g processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper oblique deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio^h implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina deferret, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tortuosum in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facile cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quōd scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in foliis asser, aut simplex in pilis quas inflammas lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quā Anatomicoū uulgo existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartito scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissime contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiti, atque altera portione in uentriculum, altera in

Bilis uesiculæ situs.

Forma.

Substantia.

Venæ arteriæ & nerui.

Meatus exco plendæ & e, mactandæ bili parati.

Bilis uesiculæ meatus duode, no insertus an propaginem uentriculo of, ferat.

intestina tendere, alijs uero semper hunc bifurcantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorum in uentriculum distribuentibus. Interca omnes quotquot sunt autoritatum congerietantum, non rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hic mihi inter secandum contingere soleat, uere affirmare possum, quod in uniuerso corpore neque molestior, neque difficilior mihi quae grauior sectio sit, quam dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaque contermina nobis sunt aggredienda, maxime uero in homine, aut animali quopiam praepingui. adeo sane ut quemuis artificem, licet industrium, facile hic hallucinari existimem. Atque hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculae meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, praeterquam in uno pontificis tritemium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & praecipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior uel uentriculi fundo, quae primum uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidior, & temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu biliosus, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quae suae, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaque, se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundum uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesque commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verum non semper meatus huius de quo in praesentia agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter disseccandum, hoc a conterminis uasis membranisque libera to, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quod se offerret, si modò uel minima quaequam propago a praecipuo meatu diducta, per incuriam praescinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Ad stipulatur itidem ratio. nam si diligenter expendere, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcunque siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse, sed in qua & meatus ipse tuto implantandus, uentriculoque & intestinis minus incommodaturus biliosum istud recrementum expurgare posset, non debuisse ad uentriculum ne meatum quidem inferi, uel citra sectionem fateri. Tuto enim ducuntur, quae neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctoria uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inferi potuit, quam ea qua nunc implantatur, & interim tuto portae uenae caudice & inferiori membrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quod si uentriculo inferendus fuisset, non adeo commodè atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primum illic defluens, una cum faecibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quod autem materia haec nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti potuerit, primum ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremum pituita, quae in utrisque necessario in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauae naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum praecipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituita istius incidendae expurgandaeque gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia uel retentrice uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam praetulit: Nam si uentriculo bilis infunderetur, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuo ad excernendum iritaretur: neque tantisper dum cibus probè confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quam decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis infunderetur, nihil omnino obstitit. Haec namque pituitam, quae in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat. deinde intestina irritas & mordēs, ad faeces excernendas inuitat, & stimulat, & ipsa quoque una cum excrementis nulla (quae lege Naturae omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summum usum praestans, e corpore tandem propellitur.

Ex bilis uesiculae meatum in uentriculum non semper peruenire.

Uel bilem ex purgare conduxit.

vide quid faciat ea que in notis notat

Bilis in intestina fluxus uisibilis.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino, quod id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis praestat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum a uentriculo remouetur, ut rarius bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quamquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, haecenus nondum comperi. Quamquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter disseccandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur a putredine uindictae non expendentes quam innumeros bilis folliculos & cerebro, & lieni, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

L I E N potissimum quatuor tabellis decimae figurae exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantia utcumque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characteres d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

46 fig. G. 20
P. O, P.

67 muscul. tab. a. c. 19 fig. D.

419 fig. E.

19 figura H. H.

L I E N ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdomen medium anterioraque non adamussim costis, ceu tutissimis uallis sepius, prominet, neque etiam tactu admodum depræhendi potest: quamuis medicis illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere persuasum habeat. Innititur itaque lien sinistrali parti septi transversi, medius ferè inter sinistram uertrabarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suae proportionem respondentem, ac iecoris modo a uicinis partibus sibi impressam. Quae enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quae uentriculus lien quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hic extuberat, sic quoque lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori interuallo in his obtendatur, magis quoque cauus magisque quartae circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quispiam forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguae ad incisivos dentes tantum protensae imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum definit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimitur, ut haec pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum uero duabus quodammodo leuibus impressionibus modicè sinum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte prope modum aequalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur, Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quae recta quidem ducitur, & inaequaliter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita ut iecoris, aut renu, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberculis, ad eam ferè formam qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consueuit. Neque illi solum inaequali cutis superficiei respondet lien, uerum etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniae agris, & alibi quoque elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colorè superficiemque exactè referentes, non secus quam si quis ex liene eos confinxisset. In homine namque hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumque ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superfacies ac color.

uerò in externa tantum superficie, uerum etiam intus, siue coctum siue crudum lienem secue-
ris, hic color sese offert. Neque inutiliter hominis uiscera in aqua nonnunquam elixantur, aut sal-
tem ut magis coalescat sanguis, in calidam submerguntur. Solet enim fluxilis adhuc sanguis
in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus apte spectari singula queant, impedimen-
to esse. Potissimum autem in liene tentandum hoc duxi, quod de ipsius usu uehementer ambi-
gerem, uenasque & arterias longe aliter quam in iecore, pulmonibus & renibus dispersas intue-
rer. etenim lienis substantia crasso nigroque admodum, sed solidioris spongiæ, aut leuioris pu-
micis modo, raro concretoque sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisque
non insigniter ualidis duntaxat implicata. Per huius enim corpus, & si per multas uenas & ar-
terias in se certo cognoscamus, nulle tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpo-
re, per substantiam ipsius dispersæ animaduertuntur, nisi perquam rare, ea demum admodum
graciles, non aliter quam si simulatque lienis sinum uasa ingrediuntur, in innumeram ramo-
rum sobolem diffunderentur, adeo tenuium, ut cavitare carentes fibræ potius quam uasa nu-
cupandi essent. Hisceramus seu fibris undecunque implexis, sæculentus crassusque admodum
sanguis obducitur, quem Erasistratus, ut opinor (quod uasis circumfundatur) *περιχυμα*,
quemadmodum & in iecore, appellat. Neque profecto tenuis sanguis quo lienem *εναντιον* da-
mus, raritatis substantiæ lienis sola causa esse uidetur, sed innumerus ille fibrarum (uix autem
enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit
substantia. In quodam laborante elephantiasi, quæ nondum penitus radices egerat, turgidior
rem maioremque lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui an-
nis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, sectioni publicæ adhibitus fuit,
lienem præter cætera minus crassum latumque & exiguum omnino reperimus, & gibba eius
parte adipem adnatum, instar candidissimi durissimique lapidis concretum. Substantia uisceris
huic erat arida, et impenso dura. Qui Montisselis suspensus, ad publicam sectionem Patauium
aduectus fuit, adeo grandem ostendebat lienem, ut modicè admodum iecoris molis cederet, &
anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius
substantia, sanorum uisceris substantiæ penitus respondebat. Adolefens hic fuerat candidis-
sima & glabra cute, minimèque natura melancholicus, adeo enim ob Diogenicos mores plebi
gratus extiterat, ut ter laqueum euaserit. Nam primum Venetijs loris cæsus, Patauium uenit,
ubi dextro oculo & manu itidè dextrâ multatus, Montisselis iterum apprehensus (nam è carce-
ribus illic semel eruperat) extremum suæ tragediæ actum egit, & mori potissimum occasione
à studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sacerdotis Bononiæ in xenodochio aqua subter cu-
tem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. Hæc idcirco recensio, ut huius uisceris
substantia & usus (si modo de eo quem Galenus ipsi tribuit, dubitare fas sit) à studiosis sedulo
indagaretur. Porro "uenæ, arteriæque & nerui lienis in hunc habent modum." Minor seu fini-
ster uenæ portæ truncus, inferiori membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit,
posteriori primum uentriculi sedi, eiusque elatiori orificio & humiliori membranæ omenti, ad-
eoque ipsi colo, quæ uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius
portio in duos primum ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur, ut tandem multiplici
serie per humiliorē omenti membranā medio cauæ lienis sedi secundum rectam lineam il-
li implantentur. Porro priusquam hircami in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ra-
mo uisceris humiliora petente uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectens,
ab alijs uerò lienem aduentibus ramis modo tres, modo etiam plures rami enascuntur, in si-
nistram uentriculi latus, uti sæpe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad supe-
rius usque uentriculi orificium conscendentes. Quemadmodum uerò lienem accedentes uenæ
inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque ab illis uentriculum petentes superiori
membrana omenti sustinentur, cuius ut & uasorum interuentu lien uentriculo connas-
citur. "Arteriæ itidem frequenti serie lienis implicatæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à ma-
gna arteria supra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac fini-
strorsum lienis potissimum offertur, pari prorsus serie cum uenis in lienem pertinentibus."
Nerui lienis à sexto neruorum cerebri paris sobole pendent, quæ sinistri lateris costarum ex-
porrigitur radicibus, & furculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicā,
quàm substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & simplici
obducitur tunica, ab omenti membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæc nam-
que membranæ lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo origi-
nem ducunt, earundem beneficio interuentuque peritonæi ipsum lienem tunicam offerre merito
dicimus. Sed præter lienis ad dorsum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, à peritonæo
quæ

Hominis uiscera ad isfo-
rum fabricam
discendā haud
inutiliter co-
qui.
Vasorum per
lienem corpus
series.

Lienis sub-
stantia.

Vnde lienis
uenæ, arteriæ
& nerui du-
cantur.

Lienis tu-
nica.

Ipsius nexum.

quæ septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur: ipsi
quoque septo lienem ita colligantes. Verum ut in hominibus huiusmodi fibræ quandoque non
reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori re-
nis sinistri in uolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissi-
mum si ren lienis (ut non infrequenter fit) magna ex parte subternatur. Atque hæc est lienis si-
tus, formæ, & partium enumeratio. Quàm iuste uerò corporis nostri architectus illa dispen-
sa-
uerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modo procures, uerum &
philosophorum præcipui disenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem
eximi stultè credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait,
Naturam timentem necubi artis suæ obliuisceretur, quum foetui uix dum cõcepto iecur in dex-
tris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem
iecori opposuisset: perinde ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem su-
peruacua uitare non ualuisse. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceri-
bus, lienis quoque primum asseribit, uidelicet quo uenæ, utpote pensiles, sustineri, & copia ui-
scerum stabili ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchoræ partibus appensæ, uiscera ad
corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docēs, subiungit: Iecur & lienem ad ci-
borum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahē-
re, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit, atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adul-
terari iecoris loco recenset. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno sal-
tribunt, præter alia quædam de uenis, quæ gibbo lienis inseri arbitrat, nugamenta, lienem
ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assume-
re, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiæ nonnulli etiam medicorum
subscribunt, lienem iecore malè affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui
cæteris dissectionis professoribus probabilior esse uidetur lienis usus, in hoc illum à Natura fa-
bricatum esse docet, ut lutosi sæculenti in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quem
admodum tenuiori leuioriquè recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori
suscepitendo extructū esse, quod lien ad se per portæ uenæ truncū, multiplici sobole cum adeun-
tem, tanquam familiare sibi alliciat exugatur: attractum autem conficiat, elaboret, ac suæ nutri-
tionis aptum reddat, sanguinem illum, & si crassus sæculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens.
Ad quod præcipue optulantur frequentes in lienē insertæ arteriæ, suo calore ad exactam san-
guinis illius elaborationem strenue auxiliantes. Sed quod primarius præcipuusque huius actio-
nis autor, lienis sit caro, etiam si nō dicatur, manifestum esse neutrquam ambigo. Atque ita etiam
omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem à iecore admittit, suamque in sita
ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerum quicquid nutritioni ineptum con-
tinet, suæque substantiæ adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi.
Primum enim omnes affirmant, succum melancholicum à lienem uentriculum eructari, alij
quidem per uenam à lienem uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum,
atque inde à uentriculo in intestina, & hinc unā cum fecibus è corpore expurgari. Porro uenā
illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum à lienem duci scribunt: alij
insertionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adij-
ciunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis procures occurrit dissen-
sio. nam alij perquam utile & amicū uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam ini-
micum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram
hanc bilem suā saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi fun-
ctiones, quæ in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac pro-
indene in confectus à uentriculo cibus elaboratur, prohibere. Alij autem huic tantum usui non
acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uentriculi appetitricem hoc excremento adeo
incitari, ut eius præcipue usus gratia uenam aut porū à lienem in superius uentriculi orificiū inferi
statuant: imaginatione solum, non sectionibus ita edocti. Ego sanè de hoc recremento lienis in
uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter,
quæ tamen citra ullam controuersiam Anatores professores audacissimè asserunt, mihi com-
monstrat. Primum enim nullum meatū illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud
ambigo: uenæ autem quæ sinistro uentriculi lateri implantatur, nō à lienis prodeunt corpo-
res uisitur, quàm reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. dein nulla hinc prorsus est
uenæ, coniuge carens arteria. Postremò, si quid in uentriculum à lienem deferatur, id potius uentri-
culi fundum petit, quàm superius illius orificium. Vena namque sinistram fundi uentriculi se-
dem

Lienis usus ac
functio.

Quid lien in
uentriculum er-
uctet, & quo
meatu.

Vnde id
est in figu-
ra. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lien exporriguntur oblatarū, facillē maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus finitrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgat sanguine, quam reliquæ uentriculū implicates ueng. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextrī ne an sinistri cubiti uenæ feces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quam sinistram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus authorem esse dicimus, hinc fortassis sumptū esse conijcio, quod crassum, faculentū, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, acut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus *T, V* insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eisdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

REGANA bili flauæ & faculento lutosoq; sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauiam uenam ex iecore missum serosa aqueaq; humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducēdi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententiā esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neq; sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurū. Huius igitur usus occasione^a renes, quod id incrementum & bilem ipsam & faculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamq; constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinā & lotium uocamus, sanguini adimant, quam fieri potuit proximē ambo iecori allocantur. Dexter enim^b superiori sua parte humillimam iecoris portionem^c contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocaetur insculptum, appositē conscendens. Sinister uero^d ad eam sedem occupat, ut & lien aliqua ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebrae corporum latera, humiliori^e septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportuna renibus sedem offerre uisitur, ut & tutō uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uiciatū costarum ductum, moliri Naturam uidimus)^f super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocaffet, breuiori succinctiorique compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomis, lumborum^g musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilior quam costæ sunt, uel^h infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissimū directio mutuū opponantur. Quum enim lien demissius quam iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritō dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non rarō etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtigit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinister altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptē locari possent, occasione, quam neē directio utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probāda est, qua dextrū sinistro editiorē esse docet, ut secundū rectitudinē magis trahat, quā ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nō magis illi quam sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrū plures uenas quā in sinistro pertinere fatebitur, si ad amissimū eius uenæ secundū iecoris posteriora ductū contemplatus fuerit. Cæterum utrunq;

Lib. 5. de V. su. part.

utrunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani^a renes oblongi, & minus lati, omni que ex parte æqualiter crassi. Anterior^b nanque & posterior^c comprimuntur renes, & in^d latere exteriori ad amissimū orbiculares & gibbi^e in interiori autē, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinū profundius sibi impressum exigūt, superius inferius que uelut in acutū angulum desinentem, in medio autem extuberantē. Superiori parte paulo quā inferiori latiores sunt renes, & parū admodum exterioris quā interioris crassiores. Magnitudine eadonantur, quā probē quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia nanque constant carnea, densa, admodumq; solida & dura, parumq; a cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertextitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq; substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionem, retentionem & expulsionem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq; commodē uenæ cauæ magnæq; arteriæ^f corporibus, uti iecur, ad uenam cauiam adnasci potuerint, insignis rami a uena ac arteria in ipsos deducti sunt. Ac a caua quidem duo grādes rami, utrinq; nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non ē directio inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq; ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius colloctetur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendicet, sinister quoq; ramus elatius dextro a caua pronascitur. Ac par sanē arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensa unā cum illis transuersim ad renem^g sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum rarō a se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim a sinistro renis uena, feminalis uena sinisterum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit^h ramus in pinguem membranēq; renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unā cum renis sinibus, & meatuum urinam ē renibus in uescicam deducendum ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar, atq; utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præfens essem, leuiq; admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maxime quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur ualis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per ipsam duramq; renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq; uenarum meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibiq; ipsis mirifice placentes Promethei, abunde suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōfingant. Atq; hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & doctissimē & scripsisse scio, nobis triplicem, quo uirina a sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Ad eodē sanē ut nunc omnibus recepta probataq; sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundū uisceris lōgitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiorē alterū, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico

Renū forma.

Magnitudo.

Substantia.

Venæ ac arteriæ renibus oblatæ.

Renum in internis sedibus conformatio.

DE RENIBVS præfentibus figuris medicorum de uirina excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauium uel dissectum finxi, inferiori autem renis duntaxat media spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum docebit.

- A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
- B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.
- C Sinus, in quem uirina ex iam dicto sinu colaretur.
- D Renis substantia orbiculatim sinus hos amplectens.
- E Beatum & uigacissimum renis colatorium, seu membrana cribri modo peruiā, & uirinam ex sinu B indicatō in sinum C in signum unā cum bile promanare sinens.
- F Vrinam ē rene ad uescicam deferens meatus.

ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamq; finire, easq; serosum sanguinem in illum infundere,

fundere, deinde membranam sinus interceptantem, tam arctis angustisq; foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profecto sagacissimus illerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinatio meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. "Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ ue modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latecēs, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem cabimus. Anterior una serie unoq; ductu, modo sex, modo septem, modo plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præsentibus ramis per anteriorem renis partem æqualiter à se inuicem secundum renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nō quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propaggines rursus diffusi, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externū renis latus contententes. Quum uerò hi eoulsq; quo anteriores deuenerint, mutuo posteriores ramis cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuntur, mutuamq; cavitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non unum decunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anteriore posterioriq; & ad internum ipsius latus, nō autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anteriore, posterioribus uerò posteriori renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum ramis ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt conascitur. Ad eod ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septū ex renis substantia pronatur, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter diffecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, sciatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accurate sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem * urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unā cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij * initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primum in ramos scinditur, deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiusdam instar prociat. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectorum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ furculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non uniuersum renes

Renum mu-
nus.

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cauitates aptior sit, eius humoris portio unā cum eo per reliquū adhuc corpus ducitur, quem extractio iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nō solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, cumq; inde per * urinarium meatum ad uesticam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunicae, ortu substantiæq; uariantes. * Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucris circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgo nuncupatur. Hæc à peritonæo humilior septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerantes. Præfens tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica ab uena ad ipsam renem pertingente * propaginem exigit, in membranam frequenti ramo- rum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica * uenam adipiscitur à sinistro uenæ caua latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas impli- cantium uenarum exortus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguetudine obsita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renē petentis arteriæ tunica, & uenę item altera, nam dum hæc uasa reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunicā dilatantur. Caterum renis * neruus, quem quasi præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionem respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi calorisq; insitire creandi gratia reni offeruntur, neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū expor- riguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

Renum tu-
nica.

Renu nerui.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO, & meatibus urinam è renibus in uesticam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uesticam imprimis ostendunt uigesima secunda, & uigesima tertia figu-
ræ, hanc simul cum urinaris meatibus detestam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Ca-
pitis quadagesimi noni, libri secundi. Superiore uerò uestica fundi partem adhuc peritonæo ne-
xam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem
uesticam pulchre delineat am continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illa-
rum figurarum Indicibus petere licet.

120 fig. p.
121 fig. p.
122 fig. p.

123 fig. p.
124 fig. p.

125 fig. p.
126 fig. p.

127 fig. p.
128 fig. p.

ERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uestica & urinaris meatus. * Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id eo-
latum (ne frequenter & perpetuò, sed raro & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem merito obtinet, qua cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Dein-
de elatiorem sedē alia nutritionis organa, hæc uestica longè nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adeo ut iure quodā non minus uestica quàm intestinū rectum humilior locata sit. Ad posteriorem enim * pubis ossis sedem uestica reponitur, elatiori sui parte superiorem pu-
bis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblon-
gæ sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uoca-
mus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quanquam enim ut capaciore iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conue-
nisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliorem Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uesticæ sedi in uiris, ut & * uterus in mulieribus attentum, eius distensionem nimium arctarent. quod sanè necessa-
rio accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & re-
ctum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humilior ipsius parte, quæ in cer-
uicē

Vesica sius.

Vesica for-
ma.

2. non Longius quam
reundior
facta vesica.

Vesicae sub-
stantia.

uicem angustum uel meatum definit, amplius, quanto commodius id pubis os excedens propter ce-
dentes abdominis musculos distendi dilatarique potest. Vesica enim amplam & extendi prom-
ptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, urina nobis reddenda sit. ac proinde membrano ner-
ueo uel constet corpore, quod dilatare possit commodum, & rursus quum nihil continet, subsidere. Ete-
nim uesica laui, dura, ualida, membranaeque constat tunica, quae modo crassior, modo tenuior ui-
situr, prout nimirum aut impensius distenditur, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod
in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruice definit, ob meatum quorundam implantationes &
explatationes durior crassiorque sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, uel pueri mouere, un-
guibus dum uesica inflant, ut propius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellen-
tes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarum genus exactius ostendens, quae si ue-
sica inflatur: adeo ut uesicae, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungui-
bus ac digitis terere solebat, quid sibi fibrae tunicae uellent in Anatomicorum libris, ilico intel-
lerim. Ceterum uesicae implantes fibrae eadem qua fibrae uentriculi & bilis uesiculae colloca-
tur serie. Rectae enim intimae sunt, extremae transuersae, mediae uero obliquae, pro functione or-
dine situs seriem adipiscunt. Expulsionem namque praeter retentionem, & hanc rursus attractio. Du-
ram uero & crassam uesicae tunica fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in
magnam molem saepe distendi eam oporteat, quodque urinae acrimonia & ulceribus ac calculis
idque generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam facile lacerarent, eroderent,
ac perforarent. Ut autem ualidior adhuc efficiatur haec, peritonaeum illi densum robustumque
inuolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesicae tunica celsetur. Hanc peritonaeum
ipsi offert, quae supra pubis os uesicae fundum anteriorque ipsius sedes uniuersa peritonaeo in ho-
minibus secus multo quam in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus procel-
sus tantum a peritonaeo uesicae offertur, neque tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxa quidem
adnascitur, sed ut & posterior uesicae sedes leuis & lubrica cernitur. In hominibus etiam sedes uesicae
posterior rectum intestinum & uterum respiciens, leuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Ceterum
cum urina uesicae (ut & biliosum recementum suae uesiculae) ad nutritionem inepta sit, uenas, & qui-
bus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuuit, ac primum utrinque in ceruicis uesicae la-
tera una uenam & arteriam una a caue uene & arteriae magnae ramis per pubis ossis foramen crus ac-
cedentibus deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesicae longitudinem ascendentes, in tenuissi-
mos pilos modo graciles furculos dissipant. Neque neruis itidem, quibus ob instantium sensationem
maxime indiguit, uesica destituit. Quantumuis enim urina uesicae ut bilis minori uesiculae tanquam
miliare quippiam influat, neque quum naturalis est ulla ab illa noxa patiat, ea tamen interdum tantum bilio-
si excrementi admixtum habet, mordaxque & acris redditur adeo, ut nisi urinae qualitate uesica perci-
peret, illa diutius continens, grauiter plerumque afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes,
neruos non minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos a sexti paris ramis costa-
rum radicibus exporrecitis, & ab infimis spinalis medullae paribus exigens. Praeter haec uasa &
neruos ex latiore mediaque fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicum & intumescit in
uolucrum, quod a sarciminis specie nomen inuenit, quum adhuc utero gerimur, urinam deducit.
Quinetiam uesicae lateribus duae attenduntur arteriae, uitalem spiritum ex uteri arterijs secui
deferentes, quae in natis non minus quam meatus urinae deducens, exarescunt, inutilesque redduntur,
nisi quod uesicae ad peritonaeum ligamentorum uicem abunde gerant, uesicamque erectam con-
tineant. Porro in humiliorem uesicae sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cauita-
tem usque ipsius, alij duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissime a Na-
tura formati. Quum enim renes quam proximam iecori necessarium allocentur, uesica autem hu-
miliem sedem sibi uendicat, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam de-
ducturos. Atque hos uenarum corpori quam simillimos Natura efformauit. quippe simplici
constat tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribusque quam illa fibris obliquis intertexta. ita
namque meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subdereque facile possunt, & ob-
liquae fibrae quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verum
quod his meatibus, quos Graeci ab officio *deperantes*, & *deperantes*, & *deperantes* appellant, tanta cum
uenis sit similitudo, quod quae illi secus quam uenae sanguine turgentes, candicent, Cello albae
uenae nuncupantur. Explantantur uero isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi
sinus deducere. Hinc peritonaeo super lumborum musculos superentem, securissimè deorsum
ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras quasdam
adepti, alteram assumunt tunica, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Por-
ro ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hic possit, quam minime
anfractuosus est, exrenum enim sinu deorsum modice uersus interiora, ut ad uesicam pertin-
gant,

Vena et arte-
riae ac nerui
uesicae.

Meatus fec-
tus urinam edu-
cens, et fecus
peculiare ar-
teria uesicae
commisura.

Meatus u-
rinam edu-
cens, et fecus
peculiare ar-
teria uesicae
commisura.

gant, deducuntur. Ne uero parum firmati, & omnino peniles uesicae infererentur, aut obliquum
nimis ductum efficiant, non elatissimae parti uesicae, ex qua meatus, urinam fecus extra umbilicum
deferens pender, implantatur, sed illi uesicae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam
meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicae se-
de paulo anteaquam in ceruicem delinat, cui utriusque meatus primum adnascuntur, & obliquo
anfractu uesicae tunica a peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in uesicae cauitatem alte-
ram quoque tunica penetrantes aperiantur ingrediuntur uel, modo sanè quam simillimo, quo
bilis meatum in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus
foramen ex uesica corpore appendentibus, non aliter quam si uesicae internae tunicae tenues hu-
iusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membranarum processuum bilem dedu-
centi meatui adnatorum usui responderet, ut scilicet urinae quidem ex meatibus in uesicam de-
fluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eisdem meatus regurgitare uolet, colle-
cti illi meatumque opplentes, urinae transitum praepediant. Id quod adeo prestant commodè, ut
uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verum quod
& obliquus ille in meatum insertionem ductus, eidem usui famuletur, uesicae dum inflantur, exa-
cte demonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod a tergo illis adhi-
beret soler, aer quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu aë-
ris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoque in pilis obseruamus, quas flatu disten-
dimus. Quamquam longè maiore industria, neque ita pendulis operculis rerum Opifex in urina-
riorum meatuum implantatione utatur, quam nos ipsius artificium imitantes in follibus & pilis, aut
etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Urinariorum itaque
meatum implantatio ad inferiorem posterioremque regionem uesicae non procul ab ipsius ceruice
constitit. Hic enim humillima uesicae pars in angustum finitur meatum, quem ipsius ceruicem
collum uel nuncupamus: aliter in uiris quam in mulieribus protensum, & alijs quoque in illis quae
in his adnatum coagmentatumque partibus, & usum denique ambobus diuersum prebent. Com-
mune est enim utriusque huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti musculus orbicula-
rim circumduci, quo cauetur ne urina preter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, &
formam in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utriusque, & uiris & mulieribus per illum
meatum urina excernitur, sed uiris ad seminis quoque ei aculationem ille auxiliatur. Eaque propter pe-
culiariter huius glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum insertionem
suscipiens, quo corpore urinae meatum humectante & irrigante mulieres destituuntur. Quine-
ciam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesicae ceruicis fibris membranae illi adna-
tus extenditur, ac ubi primum sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius
cauitatem cessat. Viris autem ultra porrigitur ac prominet, nam quamprimum humillimam
pubis ossium commissurae regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usque
pubis ossium commissurae sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus uel est pe-
nis, sursum spectat aut propendet, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementum exprimes.
At haec opportuniùs una cum generationis organo pertractabuntur. Haecenus enim triplicia
cibi organa uterque persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentum utile
propellunt ac transmittunt. Secunda autem quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recementa.
Tertia uero, quae excrementorum effluxum adhibentur. Atque haec in duplici erant differentia: alia
enim intempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesicae ceruici & podici adhibi-
tus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & abdominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fa-
brica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat
materia, hominem necessario morti esse obnoxium colligebamus. Preter-
quam enim quod mixtum genitumque sit corpus humanum, id ipsum im-
mortale incorruptibileque fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, ca-
ro, & id genus partes reliquae, quibus conformatur, abundè demon-
strant. Quando itaque uel materiae occasione hominem producere immor-
talem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est,
instar boni ciuitatum conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed ratione
quoque prouidet, quae uel in aeternum, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem
quantumuis bene fortunata, quae non una cum seculis aetatibusque quandoque intercidat, nulla
x 2 uide-

Artificiosus
meatus urinam
deducens in
seruio.

Vesicae cer-
uix.

Quot nutritio-
nis organa ha-
erentur comme-
morata sint.

videtur unq̄ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq̄ rerum Opificis opera, quæ multis annorū millibus iam fuffecerunt & perdurarūt, adhuc permanēt, mirabili quadam arte ab ipso inuēta, ut semper pro hominibus qui corrumpuntur noui succedant, perpetuāq̄ speciei conseruatio fiat.

Partiū generatiōi subseruiētiū breuis enumeratio.

Homines namq̄ initio ita extruxit, ut unus quidem potissimū fœtus principij rationē exporgeret, alter autem id fuscipiens fœtū enutritet foueretq̄. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in didit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungēs duplicia: alia quidem materiā ex qua hi apte semen cōficerent apportantia, alia uerò iam cōfēctū in unū meatū, qui opportunē id in uterū proijciat, deducētia. Is enim mulieri dat, ut principij hoc cōcipiat: deinde is quoq̄ uasis cōfēritur, quorū beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uasculū illorū functionibus seruiētia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquā primarij principij rationē fœtui adijciat. Quinetiā his omnibus non hominū duntaxat, sed & cæterorū animalū generationi famulantibus organis meras cōmiscendorū corporū libidines, & peculiarē quandā delectationis uim ad generationē rerum Opifex copulauit, ipsi uerò anime ea usura mirabilem quandā & indicibilem utendi appetitū quoq̄ elargiens. A quo usu animalia incitata & stimulantia, etiā si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamē su cōfessione speciei, haud secus q̄ si omnino essent prudentia. Quē enim Opifex haud ignoraret substantiā, ex qua instrumenta generationi subseruiētia creauit, perfectam sapientiā neutiq̄ admittere illecebram & uelut inelationē, quam solam accipere poterāt, ad salutē conseruationemq̄ speciei in didit, delectationē uehementissimā illarū partiū usui adijciens. Atq̄ hinc illa in Timæo Platonis de generationis amore à rerū Opifice nobis ingēnita differētis est sententiā: Quocirca pudentorū naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nō exaudiet ratio, nem, furiosarū libidinū uiolentia, subijcere sibi cuncta conatur. Vulua quoq̄ & uterus in fœminis pari ratione animal auidū generandi, si intempestiue diuq̄ à generando abstineat, a gressu morā, plurimumq̄ indignatur. Ut modò nihil dicā de amore, quo animalia suos prosequuntur fœtus: & temperie à Natura mulieri priuatim cōfēssa, ut nō solū utero adhuc cōtento fœtui alimētū subministrat, uerū natū quoq̄ suis mamillis tam sedulū & sollicitē enutrit. Quā uerò affabre hasperinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq̄ organi situm, formam, substantiam, connexum, uascula, neruos, ortū, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uirore organis statuens sermonis initium, prosequi pergā.

DE VIRORE ORGANIS GENERATIONIS SUBSERUIENTIBUS. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primū uigēsimā figura, mox uigēsimā secunda & uigēsimā tertiam absolutissimē exprimuntur, quemadmodum earū Index manifestō edocuit.

Quæstiones ac controuersie in tractatione de generationis organis obuiæ.

TRI semen primariū hominis effectiui esse principij, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus: mulierē uerò semen emittere, & effectiui principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq̄ inficiantur. Rursus nō minus ambigitur, nunquid genitale semē duorū principiorū materialis et effectiui rationē subeat, ut cū Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantū, ut Aristotelis est opinio, qui licet principij motionis mēstruo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamē ex ipso, ueluti ex materia, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis partibus sedibusq̄ decisione, ac uasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et acetabulorū in utero essentia, & sanguinis mēstrui natura, fœtusq̄ enutritio, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq̄ penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tantum planarum, quæ Græcis λεῖα uocantur, quasq̄ textrices suis telis appendent, uicem ex Peripateticorum sententiā gerant. Ut interim prætereā mille de fœtus formatione, & quando masculus, quando fœmina producat, de fœtus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia uel substantia sit, aut alicunde missa, ac aliquid prorsus incorporeū aut corporeū: & rursus si ita sit, num id cū homine, an prius cū omnibus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusq̄ generis alias penē infinitas philosophorum medicorumq̄ differētias, & quæ cœlum terræ miscēt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq̄ partibus diuersimodē imposita, & denuo ab

ab interpretibus miserē conuersa. Ad eō sanē, ut ingentibus undequaq̄ opinionū dogmatumq̄ procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bono omine auspicer. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq̄ merito in dubiū uocari prohibet, hæc nostræ ætas rerum capitibus potius q̄ proluxa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obcuritatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuersijs, organorū descriptionē aggrediar, pleraq̄ illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius cōprobare adnitus fuero, manca interceptaq̄ reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio subijciatur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem professio descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorū confutationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulū Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi fortē in alicuius uerba secus atq̄ decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationēq̄ prorsus careas. Atq̄ hinc adeo non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta organorū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq̄ inter se quodāmodo dissentire, ac differētibus argumētis eosdē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem ex his sententijs fluctibus dissequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū fabricæ ordine explicabo.

Testium itaq̄ in uiris situs nulli nō cōspicius est, ut & binarius ipsorū numerus, unde ἰσχυροὶ & gemini appellatur: quamuis interdum unus tantū, & interdum tres simul reperiantur. at id rariū q̄ nōnulli existimant, tertij testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut scatorum numero in scorto reconditū enumerātes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorū functionibus subseruiētia uascula, nō etiā patent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profundiores: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq̄, q̄ superioris sede uisuntur. uerū & id admodū obscure: etiā si testes ouorū nomē à plerisq̄, & præcipuē Arabibus inuenerint. In externa superficie nullū penitus sinū impressionē uel aut inæqualitatē obinēt. Substantia constant

Testium situs ac numerus.

Testium forma.

Substantia.

alba, lactea, molli, & sibi indecūq̄ simili ac cōtinua, nisi quod uenulis frequentibus ipsorū exiguus tenuissimiq̄ oppleta sit, ob idq̄ rara cauerno saq̄, quemadmodū lienis substantia esse uideat. Atq̄ id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq̄ diu latuit, quod inter dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq̄ uirore testes ullum omnino sinū cavitatem uel exiguit, præter eā quæ secundariō ipsius eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē uenæ uascula uel, quæ testium substantiæ implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare contentam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integuntur: ac alijs quidem utriq̄ testi cōmunibus, alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unā cum ipsorū peculiari bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quæ carnosam nō immerito uocari diximus, perinde atq̄ uniuersum corpus, amplexant, & duo utriq̄ testibus cōmunia statuunt inuolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut futura quadā & rugis interstinguit, ac quibusdā scrotū, quibusdā uerò (qui se Latinijs loqui existimāt) scortū, Græcis uerò ὄρχος dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrum membrana carnosā efformat, hinc perinde ac cutis, longē q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequentioribus intertexta. Præter hæc uerò tenuitate cutis & membrana aliud peculiariter hinc, ut & in fronte ac pene sibi uendicat, quādoquidem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectō q̄ si Natura uirore testibus laxius tenuiusq̄ uoluisset à cute & ea membrana obducere inuolucrum, à uirore testibus nō minus q̄ à cerebro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quæ uenis arterijsq̄ frequentibus intertextunt circa testes ad sit copia, nullus tamē, ut ferē in reliquo corpore esse solet, hinc cōspiciat adeps. Porro utrumq̄ testē priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inuolucra admodū uariāt. Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq̄ sedē, quæ magnæ peritonæi amplitudini cōmittunt, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq̄ abundās. Quæ enim uenā arteriamq̄ seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitudine in inguinū regionē ipsūq̄ scortū duci audies, illic peritonæi præsens educit inuolucrum, quod peritonæi pars processusq̄ merito censet, itaq̄ ab ipso peritonæo prodit, ut scortū à cute deduci pronasci cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, qua hanc carnosā membrana cōtingit, fibris quibusdā membranis illi cōnascit, adeo sanē frequentibus, ut interdū has alia testium tunica cōstituiere arbitratu fuerim. ut etiā subinde in aquosis ramicibus accidere cōspicimus. Ab his namq̄ membranis fibris tunica interdū constat, quæ inter secūdū aqueo humore oppleta inuenimus. Ceterū quæ dextri testis tunica sinistri testis cōtingit tunica, ambe tunice si

Testium inuolucra, utriq̄ testis communia.

Priuatū utriusq̄ testis inuolucrum.

bris quoque mutuò cōmittuntur, ac ob id externā superficiē non admodū leuē habere uidentur, sed membranarū inuicē cōnatarū modo asperā ac fibrosā. Interior eius inuolucri superficies, quā testē ipsiusque uas respicit, laeuis & aqueo quodā humore obducta est, neque ulli penitus corpori cōnascitur, præterque quod elatiori sui parte, quā ex peritongo procedit, illic peritongo cōtinuatur adnasciturque: quin & inferiori testis parti ualidē¹ applantatur, nō quidem testis corpore, sed humillimā uasis semē a teste deferentis parti, quā id sursum secundū testis humilia reuoluitur. Ad hæc, tenuissimæ membranæ interuentu præfens inuolucrum interna ipsius superficie uasorū membranæ adnascitur, quæ a peritongo enata, uenæ quidē seminali alterā cōstituit tunicā, arteriæ autē terciā. Atque is cōnexus nō orbiculatim ad uasā perficitur, sed secū dum rectā duntaxat lineā, quæ ad posteriorem uasorū sedem ducitur. Hoc inuolucrum aliquid cum carnosā corporis mēbrana cōmune nanciscit. Vtenim hanc carnosā quibusdā fibris² aliqua sui parte augeri intertexti ac in musculi naturā degenerare dictū est, sic quoque hoc testis inuolucrum secundum totā ipsius longitudinē posteriori in sede, a peritongo usque ad humillimā testis partē, carnosas fibras obtinet, & longi stricti³ cuiusdā musculi naturā refert, quem mēbrana seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nullo ab inuolucro abscedentem, sed unā cum illo a peritongo incipientem, & etiā inferiori parti uasis a teste semē deferentis, simul cum inuolucro adnatū. Inuolucrum hoc præterque quod testem commodissimē integit, illumque suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum alligere sentitur. Porro & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrum⁴ priuatim appellatum a Græcis arbitror. aut etiam ob uenarum graciliū quæ id ad eunt frequentiam, quæ illi inuolucro etiam ruborem aliquē conciliat. Verum nō ignarus quosdā a uagina id Græcorum nomen deducere, nollem de nominibus quæ harum particularū innumera uariæque admodum (si modō alibi) occurrūt, uideri contentiosior. id enim mihi fat est, si uerē singula, uti inter discendum apparēt, describero, totius capitis ordinem ac nominū liberā impositionem lectori relinquēs. nihil enim in tractatione obstabit, quodcunque primū liberit prius et posterius hic perlegere, atque ex sententia singula nuncupare. Quod præcipue propter alterū priuatim testem ambiens⁵ inuolucrum addendum duxi. Quippe id præter testis corpus substantiamque nihil omnino amplectitur, testis figuræ ad amissim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcunque mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanē præfens inuolucrum præcipuus usus censendus est, dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasā testi cōmittenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quā uasā illi connascantur, quā per reliquam circumferentiam. Et elatiori quidem huius tunicæ parti uenæ ac arteriæ testi sanguinem spiritumque deferentes⁶ adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hic perforantes, in testis substantiam⁷ exporriguntur. Præter illos uerō, frequentes, sed perquam graciles furculi, deorsum in tunicā illius corpus a uenā arteriā que deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum elegantè deducti. In posteriori uerō sede tunica hæc per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimē adnatos exigit omnes deferentis semē uasis⁸ anfractus testi obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Cæterum per reliquam exteriorem ipsius superficiē, laeuis & aqueo humore perfusa, nulliūque penitus parti cōnexa est. Interna uerō superficie, quā testis substantiam hæc tunica continet, undecunque illi substantiæ connascitur. Porro hanc tunicam seu inuolucrum a primis Anatomes professoribus, qui testem⁹ uocauerunt, *τὸν ἐνὸς*, quasi supergeminalem dixeris, appellatum sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Græcos *τὸν ἐνὸς* legerent, præter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & *τὸν ἐνὸς* uocaretur. Alij horum errore (quem & Græcorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quæ præfens inuolucro primum adnascuntur, medium posuere, eam fortasse semē deferentis uasis particulā ita appellātes, quæ ipsius est principium, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte cōplectitur. Sed quū ex refectione horū nugæ etiā leui opera obseruētur, postposita nominū cōtentione, hanc ex proprijs cuiusque testis tunicis alterā habeto, & *τὸν ἐνὸς* ueteribus etiā Græcis appellatā scito, nūc uasorū ductui mentē alacriter accōmodans. Ad singulos enim testes singulæ pertingūt uenæ, ac itē arteriæ ortu differētes. Vena namque dextrū accedēs testē, a uenæ cauæ caudice demissius¹⁰ quæ uenarū ad renes exporrectarū origines pendēt, principium ducit: nō quidem a dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori uenæ ipsius sede

Testis musculi exteriori ipsius inuolucro innatus.

Intimus testis inuolucrum.

Vasorum testibus sanguinē ac spiritū deferentium numentus, mox ortus.

sede ad dextrum modicē declinans, oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique uersus dextrum latus protensa, peritongoque suffulta deorsum fertur. Sinistri testis¹¹ uenā non a cauæ caudice principium mutuatur, at elatius multo quā dextera enascens, ex uenæ sinistro reni exporrectæ humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerunque uenarum ortus cernitur. uerum quandoque, sed rarius, a sinistro cauæ caudicis latere¹² ramulum exporrigi conspicias, qui deorsum ad sinistra repens, sinistra seminali uenæ commiscetur, ac cum illa coit. Galenus¹³ idem & dextræ seminali uenæ aliquando cōtigisse testatur, quod scilicet a dextri renis uenā egrediens furculus, deorsum protenderetur, & uenæ commisceretur a cauæ caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminalem uenam a dextri renis uenā, sinistram uerō ex cauæ caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerō dextera uenā non demissius multo, quā renū uenā, initium duceret: & quia plerunque dextri renis uenā nimis elata esset, testis dextri uenā a cauæ caudice deriuaretur. Nos crebro eum renū obseruauimus situm, sed dextri testis uenā aliud principium semel duntaxat, quamuis tunc utriusque lateris seminales uenæ a renū uenis principium ducebant. Porro seminales uenæ, ad hunc modum deorsum protensæ peritongo fibrosis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias foritæ. Vtræque enim arteriæ humilius quā dextrum testem petentis uenæ principium consistit ē directio, & sibi proximæ ex elatioris anterioris uenæ magnæ arteriæ sedis medio¹⁴ promuntur, ac dextera quidem cauæ uenæ¹⁵ caudicem (quod parum a Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum oblique ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerō sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uenā solito tunc longē ampliori. Ab arteriā uerō sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias, quod tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextera uenā & arteriā (idem de lateris sinistri uasis subaudio) sese inuicem contingentes, peritongo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis membranis uenæ nexibus alligatæ, decliuesque in dextrum protensæ, super urinariū meatū ex dextro rene urinam uesciæ deferentē ducuntur, peritongo in progressu¹⁶ tenues ac perquam graciles furculos diffundentes. Quum primum uerō uasā hæc ad pubis usque ossis sedem peruenierint, quā septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem femoris processum fertur, illa peritongo iuxta internū eius musculi latus¹⁷ permeant, & ex magna peritongi amplitudine procidentia in¹⁸ exterius testi peculiariū inuolucrum quod hic a peritongo ducit principium, pertingūt, unā cum neruulo ad testes usque producto, qui interdū a lexti paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta¹⁹ diducit, interdū uerō a uigesimo primo spinalis medullæ neruorū pari. Porro peritongi²⁰ foramen uasā cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet, sed peritongum exactissimē uasorum lateribus, ipsarumque tunicā, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, cōnascitur, tutō ipsa nō secus transmittēs, quā septum & quibus id succingitur membranæ stomacho & uenæ cauæ²¹ uiam offerūt. Simulatque uerō uasā illud peritongi foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus oblique deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem²² ducuntur, arteriā non amplius uenæ duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisque membranæ tantum²³ cōnectitur, sed uariā quadam peculiari ratione uenā cum arteriā²⁴ coit, & ambæ inuicem cōmifcentur, corpusque unum pyramidis antierius posteriusque depressæ instar efformāt, cuius quidem conum uasā ubi primū inuicē permifcentur efficiunt, basim uerō ea sede qua elatiori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruātur, non quidem omnes rectā deorsum procedētes, sed alij partim rectā, partim orbiculatim, partim transuersim, alij alio modo inuicē implicari apparēt: impossibileque est, unam ductus seriem unum uenæ ordinē inibi animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est refectionis professoribus, hic expēdere ualeo, quo nam pacto maiorē dextri lateris quā sinistri uasorū implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliundē profectō quā a maiori illo minori uenæ implexu masculorum feminarumque pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritongū uasis inibi offert, quā illi fibrosis nexibus hærent, implexus fiant, corpus id nidum crucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici, aut baiuli suræ, temporum uenæ cutem uaricibus turgidam. Vtenim multifariam in illa uenæ inæqualiter extuberantes errabundō ductu feruntur, ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenæ seminales ac arteriæ innumere soboles oberrant. Per quam raro enim accidit, uarices

Ad realem ductus.

Vene cum arteria cōmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transuersim & oblique uarieq; admodum prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omnino laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebant, corpus hoc *ligorolus* *hyasirul*, quasi uaricosum ad testes assistentem dices, appellasse. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerum primarius Galenus, etiam id nomen alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi praesens corpus uariciformem plexum appellat, atque is est in nono de Partium usu, quo reticulari in caluaria plexum suis bobus delulus effingit. Vt cunque uero id corpus nuncupes, ^q basi sua elatiori parti intimae testis tunicae, quam uere primos *modulus* uocatam arbitror, adnascitur, ac multos ramulos recta hanc tunicam perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenae in ipsius substantiam disseminatos, & perquam tenui constantes tunica. Praeter ramos, quos recta corpus id testis substantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequenter, & uenis in oculi tunica adhaerente sparsis, quam similes soboles diffundit, a quibus denuo germina in testis substantia pertingunt. Haec uenae ac arteriae feminalium est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinem spiritumq; deferentia, aut praeparantia nuncupes, nihil moror, modo haec iam recensendo uase prorsus distinguas. Ad externum enim uaricosi illius corporis latus qua testi applatur, aliud corpus album & durioris nerui modo durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincq; incipit. Hoc exterius qua testi non committitur gibbum; & quodammodo teres est, nam latius nonnihil quam crassum uisitur: qua uero tunica illi connata est, secundum conuexum testis id cauum existit. Secundum hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriolem sedem fertur, & deorsum modice uersus interiora prorepens, secundum posteriorem testis sedem intimae testis tunicae ualidissime tantisper adnascitur, donec ad humilioris testis descendit sedem, a qua denuo sursum reflectitur intimae testis tunicae attensum, incumbensq; quidem, at non amplius ipsi connatur, & non eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodum aequaliter crassum eiusdemq; figurae est, quam compacto uitis, aut cucurbitae capreolo assimilare queas. quamquam tamen non in orbem, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modum quo angues & anguilla ocyus reperere cernimus. Huius namq; corporis anfractus & inuolutiones admodum inuicem continuae & connatae conspiciuntur, ut & lignorum uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiam multum referunt cerebelli processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiam fortassis in Arabum interpretibus lumbrum nomen legitur: ita enim praesens corpus, qua testi connascitur, Arabum nonnulli uocauisse uidentur, nam eorum aliquis etiam implexum uenae, arteriaeq; supra sedem testis elatior, ita nuncupauere. Porro secundum hoc corpus quod uermi assimilabam, nihil prorsus uaricibus, qui inaequaliter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quamquam si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *ligorolus* *hyasirul* appellari uelit: alibi autem eo nomine aliam eius quod iam tractamus corporis partem, qua id peni inseritur, ita uocet: quae uero ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modum corpus id intimae testis tunicae connascitur, & exterius demptis reuolutionum impressionibus laeue est, intus uero quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperum, sed nullis quae oculis subiiciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, non hic solum qua testis tunicae connascitur, sed neque qua ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum namque ad inferiorem testis partem descendit, recta sursum reflexum angustius, magisque teres sensum efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum definit, atque id ipsi maxime euenit, ubi elatior testis partem sursum scandens superat. Quod quum pertigerit, anteriori eius corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulae interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonaei foramen, quod uenam ac arteriam seminales transeunt, in peritonaei amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriaeq; parti attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonaeum transcendit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonaei parti connexum, super urinarium dextri lateris meatum sub uelica deducitur. Eodem parimino ratione à sinistro teste corpus simile perferitur, & ambo sub posteriori uelicae sede super rectum intestinum ad uelicae ceruicis initium protensa, sensim mutuò appropinquant, & latiora crassioraq; facta, inter se tandem coeunt, unumq; corpus sub uelicae ceruicis initio constitunt, in glandulosa quae nunc dicemus organa absumptum. Hoc sanè corpus à teste ad hunc

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia, ipsiusq; procerum inuolutum inferio.

Vasis semen à teste ad uelicae ceruicem deferentis histioria.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπέρματος πύλον* appellauit, quodq; nos uas semen deferens, ad illius imitationem, aliquando & iactator dicimus, nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verum ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores meatus foraminaq; sunt, quae à teste per intimam ipsius tunicam in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinent. Praeterea uasis huius in penem insertio conspectum quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur, quod quidam Patuij dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrum & sinistrum deferentia semen uasa in uelicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, hic ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo antea quam coeant latiora crassioraq; reddi diximus, alijs quibuscum reuolutionibus haec uasa circummagi inuoluitq; uidetur innuere, quum & in hac sede praesentia uasa subinde *hyasirul* *ligorolus* nominat. Vasa haec inibi nunquam nisi perq; obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quae sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam haec uasa obtinent, quae primum ab intima testis tunica non amplius illi tunicae connata abscedunt, tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum conspiciuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus glandosum, in quod deferentia semen uasa postquam coiere inferuntur, quodq; Herophilus *ἀλλυμωδὸν* *hyasirul* appellat, ad humillimam uelicae partem reponitur, medium quoddammodo inter uelicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at non ad amissim rotundum, nam antierius & posterius depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur, per ipsius uero medium uelicae canalus procedit, qui hic paulo quam in reliquo progressu latior, ampliorue existit: non tamen quod manifeste conspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inaequalis & rugosus: idq; potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspici deprehendimus. Deinde uelicae ceruix, qua per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquam est, nam solus glandosus corporis finis communem hic uirinam feminisq; meatum conficit, per reliquum autem processum canalus ille priuatum est corpus, orbiculari musculo statim à glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quae penem praecipue constituunt corporibus adnatum. Quae uero haec penis sint corpora, quum penis persequeretur musculos, obiter commemorauimus, ubi autem singulorum quae iam complexum sum usus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorum constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifice, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quam necessaria sit) recensere. Quando itaq; haecenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi praescribatur, minime exiges, quum is attentè secantibus locupletius, ac cum maiori Naturae admiratione occurrat, quam quis prolixè & sedulo exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum reliqua congerie, doceberis, testium substantiam ingenta sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriae illi deferunt, ac per totum testem (ut uenae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium uenae ac arteriae perferunt, non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq; tortuosum & errantem: ut materiam testi praeparatam, seminis efficiendo magis opportunam communicent, neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissimam, eademq; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque haec uis in masculis roboris & uirilutis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenae cauae furculi ex portae ramis sanguinem assumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq; innumeri, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, qua commodè in uterum projici & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextrum testis uenam à ca-

Glandosum corpus uasorum semen deferentium inferiorem nem excipiens.

Partiumque hoc Capite de scribitur constructionis ratio.

Vasorum testis materiae deductionis ortus ratio.

uæ caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem syncerioremque sanguinem testi offerat. Sic & utraque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuque ruentis sanguinis & diuinam quæ semini inest animam, spiritumque infecatum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autmet, quamquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Cæterum à sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimonia & mordicationis uis in seminis emissionem prurit, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hæc delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex falsis mordacibusque succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoque succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido ex calefactione pene crebro & præcipue ijs qui calculo uexantur, urinam reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam sentiunt, nulla præcedente penem excalfaciente causa. Ad hæc, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeuntes, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, in dies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritum ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea punge di stimulantique uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminibus, idque intima testis tunica interuentu sit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniurijsque ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uero substantiam laxam, mollemque: adeo ut prudens Natura hæc, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis contraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitiae societatisque conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, intima testis tunica densitate duritiæque uiuicetur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potissimum creatur, ut testis substantia exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisque super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis sedi, non autem anteriori uas illud conuoluitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat uelut testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonæum ingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spiritusque, ex quibus semen paratur, perfectius continet. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uescicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemque tempore in uterum projiciatur. Glandulosum uero corpus (quod caudate simice obtinent maximum, & in star nubium exterius reuolutum) urinæ, seminisque in uescicæ ceruicem meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatum quæ per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uescicæ corpori & ceruicis distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminis generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavi dissecuimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine opplerum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illæ à testium substantia molliæ æqualitate multum uariant. Cæterum de præsentis glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Seminepositâ admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum opinionem improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueramque & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, *ἀσπίδων ἀσπίδων* ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profecto si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excellit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisque ipsos inuideamus apud quos à tinea & blattis nullum

Vasis semine deferentis seruitur ratio.

Glandosi corporis uescicæ collo adnati usus.

Galenus Anatomica demonstratione, quia glandosum corpus semini parando non præesse cõficitur.

nullum suum præbentes, deuorandi asseruntur. Præter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quæso, etiam si tota seminis generandi uis glandosis corporibus inest, testibus ademptis semen ea producent, quando resecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plebisque Anatomicis professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degeneraret, ex quo uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæ seminario uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosque ab intima testis tunica rescindere, id non præstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisque & rasa uideatur. Etsi forte in castrando animali huius experientia studiosis intima testis tunica aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, nec cessari adhuc pori meatusque seminarii uasorum dirumperentur, quæ certo per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes erui sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quæ ex peritonæo elaborantur, uinculo ita essent intercepta, aut præfecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, seminis excretionem appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret abs testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequireret: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsi iam præfectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figuræ capituli quadragesimi noni, libri secundi: et uigesima figura huius libri, et uigesima secunda, et uigesima tertia.

VAM affabrè Natura humanum penem extruxerit, ipsius functiones abundè documeto sunt. Quippe hæc quum satis fore duxisset, duos qui commodè generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad susceptionem, alteri potissimum ad seminis excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & prælongum quoque seruaretur, per totam uitam præterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quam si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaque modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumque fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum cõfinxit. Penem enim potissimum è duobus corporibus nullam in uniuerso corpore partem (nisi forte papillam) sibi similem nasci censibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi, produci, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraque effici. Non enim aut uenæ, aut arteriæ, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint eneruationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagine cernantur, quum laxata remissaque in star ligamenti facile inuoluantur, implicenturque. nec etiam hæc corpora ligameta esse quis uerè alleret, quum sensu maxime participent, & forata, cauaque cernantur, & etià uelut carnea molliaque in ipsorum medio (uti mox audies) euadant, sanguineque nigro secus multo ac ligameta oppleantur. Quod uero Galenus hæc corpora nunquam resecuerit, neque illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cõtuleris, ac demum Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quam hominis cõuenire animaduertis,

Penis structura ratio.

Potissimum penis substantia.

Galenus humani penis fabricam nunquam spectasse.

Penis situs. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quam hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem a simia Galenus differre perspectu habuit. Atque ut situs in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obeundis examissim quadret, neq; aptius aliquid reponi possit, ita sane ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio. Constructionem uero ipsius subintrat duo quae illum praecipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenae, arteriae, nerui, cutis, & quae huic substernitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carne membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quali teres ad inferiorem commissuram pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissimè principium ducit, ligamenti naturam prorsus referens, quod ab osse nonnihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Haec corpora in eum modum inuicem committuntur, ac si utrumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Ut enim interna indicum sedes plana, non autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam haec corpora quae inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modicè dehiscit, planaq; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehiscit, ac urinarium uesciae meatum sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsis urinarius meatus seu uesciae certum subtenditur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatum in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora haec in hunc modum enata, simulq; commissa scorsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea contextum substantia, instar coriaceae fistulae, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; furculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quaedam efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cōprehensa. Atque haec duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulancrueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiam summa diligentia à naturae operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perrepsere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutum feruntur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quae meatum urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum cum in se completitur, meatumq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursus suo fine extremo ue artatur, non secus quam si Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affectus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniā, urinarium meatum impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdè meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hac primum sub penis corporibus sursum reflectitur, haecq; sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unā cum pene tenditur, solutione unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenae ac arteriae ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quae humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum praeteregressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam haec uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimum possidet, deductura. Rami tamē cuti haec corpora induenti, etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua haec inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissurae

missurae ad eam usque partem necessentia, qua primum penis orbiculatim cute obtegitur. Musculi quatuor penem aduentes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminisq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adde ut nihil de penis fabrica modò dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanum penem rescueris, non unum concuum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quae descripti corpora: quae non uacua & sanguine indiga, ut Galenus boum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implentur. Deinde ad seminis urinæq; meatum alij non exporrigitur musculi, quam duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unum quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesciae ceruicis initio circumnascitur, quicq; humectum penem subinde reddit uiro impensus cōcubitum appetere, quū interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiam primum ab Arabe quopiam fuisse inuectā, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitratu sit esse penis meatus, duo quae dixi corpora, & meatum semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem rescas, neq; nigricantem qui inter secundum promanar sanguinem abstergis, profecto singula corpora singuli meatus tibi apparerent, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstergo sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cunq; tamen sit, hic Patavij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienfes familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quae non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quae praeter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphroditorum species, quas aliquot uidi, modò non recensco, generationis non monstruosae mulieris organa nunc persequitur.

Lib. 15. de V. su part.

Lib. 1. de Hipp. stor. cap. 13.

DE VTERO RELIQUISQUE MULIERIBUS generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRESENTIBVS organis ostendendis seriatim facium utgesinaquar figura & uice sua quinta, duaeq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

omnia uterum (nemox inter initia aliorum dissectionis profecto rum dogmatum turbis obruamur) in fundum & ceruicem seu collum perinde ac uesciae merito distinguimus: quandoquidē & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus constituitur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertionem, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo recta sursum sub pubis ossibus, & secundum recti intestini ductum in peritonaei cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quam è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum principia pendunt. inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicē definit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uero ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionē protenditur, atque ad ilia magis accedit. Adde ut nullam peculiare ipsi sedem circumscribere queam, nisi quod sub peritonaei anteriori parte elatius quam pubis sunt ossa ple runq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis initium infimae lumborum uertebrae coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud praeter rectum intestinum tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini sedes, in coli anfractus ducta prorepat. Anterior uteri pars uesciae habet praetensam, atque hac utero non gerentibus uniuersus fundus obtegatur, uescia nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum non gerente, hunc tam altè atq; uesciam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem, Prout enim hanc in se laxa

V. ceruix in fun. dum & ceruicem diuidi.

V. ceruix, pariumq; uici narum contat.

y tam

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabis. Si tamen ad aperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspicere illum humiliter multo quam elatior uesicæ constitat pars, collocatum, & neuiquam ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberrumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu est longè facillimū, si modo fundi uteri os inspicere conatus fueris. Nam leui quaq; occasione ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, præcipue autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altius reconditū prorsus latitat, quod suis membranis uterus superius contineatur, illaq; non laxata hunc minus decubere sinant: secus quam in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerō hæc uteri sint pars, uti dicebam, uesicæ obtegatur: hic tamen humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uesicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obetis dicebat mulieribus) uteri os ne apte cōcipiant, leuiter comprimere possit. Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesicæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipsius est contermina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uesicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesicæ collum lōgitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uesicæ, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uas quæ uterum adeunt, & membranas illum proximis partibus necētes spectant. Atq; ita uterū ferē in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam humilior fundi pars qua is in ceruicē definit, his etiam altius quam in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longiu dinem ducta, pressius quam cæteris arctatur. Quinetiam uterus his non ad amussim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicē, uergit. Quod etsi plerunq; fetuū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauiorq; habētes, fceminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum canini uteri, ut & caprini & uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum uariāt. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uesicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quam sacrum os locatur. Muliebris uteri formam uesicæ plerunq; assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amussim propemodum uesicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesicæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia utrunq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesicam est comparatio. deinde uesica quod ad latitudinem attinet, exacte orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassiorue euadat) comprimitur. Vesicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est. nam quā urinaris meatus urinam & fetu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem hic obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quam si superior fundi pars utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuant, quum formam uteri quadratam dixerit. Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicē interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uterus nō multo fiat prolixior quam latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti.

Vteri superficies cuiusmodi. Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; sunt ap plantationes, externa superficie læui & æquali & uelut madente linteo absterfa subrubicetq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quam fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerō externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At interna fundi superficies non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesicarum

cavitas apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, ac minus profundis, & uisum quodammodo propter cōtinuitatē compressio nemq; fugientibus, non aliter quam si exactissimè læuis foret. Attamen præter uesicarum cavitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquam modicē extuberantem futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterior & posterior exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiei interstitium, aut notula quædam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale sci piens, fetumq; cōtinens, quem nō imperitum uulgu modo, uerum & Anatomicorum sæx non unum enumerat, sed septenario numero eum completētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sedem a sculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerō in sinistra fceminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphrodytis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiscētē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaele Scoto non minus sectionis eiusq; quam proficitur physiognomiae indocto, quā barbaro legisse: & etiam apud lareconsultos eiusmodi loculos describi, cum alijs sæpius, tum maxime ab utriusq; iuris cōsultissimo literatissimoq; uiro GUILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq; Naturæ operum mire studioso didici, quando prolixè de formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicollum Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuerā rōxotē illius meritis comes, qui alijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quā medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequētissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibusdam imaginatos fuisse, non fatuissimū est, nisi rursus septem illos sinus scrobes uel, seu fossulas decem rugulos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugæ uerō septuaginta essent. Atq; hinc totidem fetus simul concipi posse pleriq; autuant: parū per louem in hor. inū, multo etiā minus in brutorū, quæ plures fetus plerunq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitas, latior quidem & altior quam profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitas hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quæ uelut duos obtusiores efformare docuimus angulos. Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altè atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hic quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnantibus talem semper adinueni, ut plurimum uiscido quodā & subalbo muco illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori linea interfectum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi cavitati similem deprehendi, in quam defecrentia semen uas in uiris inseritur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uiro aliquis conspicitur, nisi ex uase semen deferente stylū acutiorē secundū uasis insertionem ui intrudamus, atq; secus quā secundū naturam habet meatū dilatemus. etiam si uaccis interim leui negotio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiam non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauī, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis ē uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepiarum & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pisas impressisses, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusius ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiei sinus uel, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. Interna autē ceruicis uteri superficies magna ex parte uaria est, quū cōniet enim, neq; alias distenditur, undecunq; rugosa implicataq; est, ac in se cōcidit: si uerō admodū distēditur, exacte læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuū præter laxos implexus cuticulares illas

Interna ceruicis superficies cuiusmodi.

carunculas tuberculaque non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipiscit, quæ *vulva* Græci vocant. Ad hæc, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendū, ubi uestica collū ipsi in se ritur, nō ad amissim æqualis est. Nā utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portūcula exercebit, in ipsius amplitudinē propendens, ac illis mēbraneis processibus forma perq̃ similis, quos urinæ in urinarios meatus ē uestica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regressum præpedire inuimus. Haud secus quā si uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerō processus urinā aut aliā materiā in uesticæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudo toto ipsius ductu nō angustatur, & eiudē est amplitudinē quā fundo cōtinuatur (si modō amplior distēdē aptior inibi nō sit) ac quā in pudendū cessat. Verū in huius amplitudinis finē seu elatiore sedem, fundi orificium prominet, nusquā ceruicis latera suo mucrone cōtingens, neq̃ propter ceruicis cōtractionem aut distentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi sede in hanc ceruicis regionē, utriusq̃ substantia obrusioris in pene glandis modō, cui transuersa scissura seu foramen inest, quod utriusq̃ fundi ipsius os uocari solitū est: quemadmodū muliebri pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verū ut hoc nō distendit alioquin secundū corporis rectitudinē ductæ sectionis modō cōnuet, ita quoq̃ illud transuersa, at non perpetuō æquali. Prægnatibus enim rugosa est admodū, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius impulsū uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc scissionē, minusq̃ cōtractam rugosam uel possident: nō prægnantes autem, medio habent modō. Quod uerō, quoties fundi orificiū distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifestū esse, etiam si nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō semper quidem, sed quū uirile semen appetēs, id naturalī motu sugendo allicit, & quando uterus non concepturus, uirile semen unā cum muliebri semine iterū eructat, aut in pollutione, uel affectu muliebri duntaxat semen excernit. Nequaquā enim distenta uteri ceruice, simul quoq̃ id perpetuō recluditur. Haud enim decussat in faciem mulieris arbitrio, etiā post cōceptum uenerē procaciter nimium desideraturæ, orificium illud subijci. Vt interim præterea quāta succissionis speciei noxa, mulieres subinde geniturā præter sententiā non reseruaret: quantaq̃ licetia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq̃ imponerent, si modō fundi orificio Natura musculos arbitrarij motus opifices elargita fuisset, idq̃ ita ac ceruicis uteri fundi orificium semper aperiri potuisset. Quā inepit uerō & falso pleriq̃ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq̃ in uteri sinum inferi scripserint, præter alia, corporis quoq̃ reflectio luculentissimē testatur. Porro in partu quū toto tempore quo uterum gessit mulier, ad amissim contractū oclusumq̃ fuerit, adeo aperiri, extendi, remitti, ut foetus hac procidat, scimus quidē, & audietes stupefcimus: at Naturæ miraculū nimis quā segniter admiramur, summi rerum Opificis providentiā hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq̃ formam ipsius cornua spectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportunissimē iam nascentibus boum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinque quā pronascentur cornua, extuberant: ita etiam superior uteri pars, quam quartæ circuli parti cōparauimus, utrobique ueluti in duos obtusos definit angulos, qui reuera ueteribus Anatomicis hominū cadauera secantibus cornuū uice habebantur, ualorumq̃ semen muliebri deferentiū insertionem excipiunt. Neq̃ hic quenquam Galeni studiosum (uti sanē omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraq̃ illius dogmata obstrepere uelim, atq̃ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquā sedulo Galeni loca in libris de Partium usu, de Semine, de Vteri refectione, expendit, atq̃ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per somniū quidem muliebrem uterum unquam inspexisse, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum, insuper ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorū placitis nixū esse, ac proinde uterū illic uerius (quamuis interim obiter) descripsisse, in libro autē de Vteri refectione humano capiti equinā ceruicem adiecisse, atq̃ ex uaccino utero & muliebri chimeram texuisse, quum uaccini uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorū scriptis permiscet. Si itaq̃ quis naturæ operū studiosior, Græcorū imposturas uidentū cupidus hæc diligētē præstiterit, uaccini uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumq̃ decrepitarietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteō simul cōmitteret, ac cornuū radices uaccino utero, quā is ipsius ceruici cōtinuatur, assimilaret, cornuū uerō apices uteri apicibus conferret. Hæc professio diffusius explicatiusq̃ prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum adire, uaccinūq̃ uteri situm, formā, magnitudinē, aliāq̃ in partū fabrica ad amissim contemplanā, intueri: aut si grauius sit parumq̃ deceat macellū accedere, leue omnino est iubere uaccinum uterū adferri, ut tanti auctoris sensa intelligatur, ac muliebri utero casu oblato, obseruet, quā cōinne Galenus caprinū uaccinūq̃ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum

Fundus uteri orificium cuiusmodi.

Vteri cornua.

Galenus humanū uterū multo quam insulse.

Uterus huiusmodi.

expendatur qua ratione tot cōtrouersie inter præcipuos uiros fuerint cōcitata, quod cuius animalis partem describerent, non expresserint, ipsiq̃ arbitrati sint hominis membra illorum animalium membris conuenire, quæ illi potissimum sectioni accommodare solent. Atq̃ si quis hæc attente examinauerit, facile iudicabit, quoties oratio alioquin satis prolixa mihi interturbanda esset, si perpetuō quādo à Galeni placitis studio & sciens reclino, adijcerē, aut etiā rationem semper cur id faciā adderē, ipsius loca simul prolixē adscribēs. Sint itaq̃ muliebri uteri cornua dicta iam antea obtusi anguli, caprini uerō & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecunq̃ simillimit aut non apices solū, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam geminā esse, et si longo intervallo connexa inuicē sit, postea dicā. Quandoquidē Galenus alibi etiā totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundā etiam ueterū sententiā in cornibus foetus cōplecti doct: quod nō ita inepte de illis animalibus prolatus est, quemadmodū multo adhuc rectius de canibus & suis, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in duas partes diremptum gerunt, ac si in diem à medio maximē diduceres, illosq̃ digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nō prægnatibus recta quodāmodo ducuntur, & in apicē mucronem uel sen sim nō secus deflunt, quā si recta, nō autē obliquata essent cornua: in utero autē gerentibus quasi arietis cornuū modō, & hæc quoq̃ inflectuntur. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum animalū uteris neglectis, nunc muliebri uteri magnitudinē aggrediamur, quam modō antea in situs uteri descriptione utrimq̃ expressimus, neq̃ fundi quoq̃ moles magis quā uentriculi apte describi potest, ut qui pro cōtenti foetus feminis uel quantitate distēdatur, cōtrahaturq̃. Præterea idem quoq̃ de ceruicis censendum est, quæ modō uariē cōplexa rugosaq̃ cōnuet, modō in coitu (quāuis non semper æquē promptē) pro penis, in partu autē pro foetus mole, distenditur. Et quemadmodū latitudo ceruici eadem nō est, ita quoq̃ neq̃ longitudo, nam nobis uterum inter dissecandū attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur, adeo ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinē uel latitudinē, quā penis describere: quāq̃ & is minus adhuc quantitate quā illa differat. Quinetiā uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq̃ & directior (præterq̃ quod alijs natura sit strictior) efficitur, ac proinde etiā haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinē describere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliū pau ciores digitos enumerare, & quod omnīū absurdissimū est, parem cum nō prægnatibus fundi longitudinē atq̃ ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pēdet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu sese deducere, ac ad penis summū tanq̃ animal quoddā, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quāq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarū euulsione fuerūt tractata, fundi os in pudendū quasi depēdeat, ac proinde breuissima implexaq̃ in illis ceruix uideat, quā inter secandū sursum tractā, aut aliā in uenitibus intrō protrusam, insigniter producere integrū est. Quod autē puellis uteri fundus minor sit, quā illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterū gessere, etiā alijs proditum est Anatomicis: quāq̃ in his omnibus testium serē modō ita fundus uariet, ut nullā ipsius molem, quemadmodū neq̃ uesticę etiā, priuatim circūscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequēter in non prægnantibus, & præcipuē in huius anni cōfectione Patavij occurrit. Fundus enim multo minor est, quā dissectionum rudis sibi facillē persuaderet. Quod uerō Anatomices professoribus, etiā mentis purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differētia ponatur, legi quidē, quando uterū sanguine turgētē, & paulo post menstrui sanguinē repurgaturū, grandio rem illo esse docēt, qui nuper uniuersum sanguinē, quem mensis intervallo asseruari sensim arbitramur, excreuit. Verū hac ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq̃ suo loco ad præsentis Capituli finem quædā subiiciā. In uteri etiā substantia, non minus quā in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiunt, atq̃ adhuc multo magis in ipsius tunicarū numero, & deinde in uenarū arteriarū & neruorū uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorū falsis ac imaginatione plerunq̃ cōfictis dogmatibus enarrādis prolixē hæreā) nō prægnantiū fundi substantia cōspicitur nervea, mēbranea uel, sed crassa admodum, compactaq̃, neq̃ nimis dura, & nō ad amissim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candida, sed carneū aliquid præ se ferēs. Quod autē in præsentia neruosam substantiā, non quæ frequentibus cerebri aut spinalis medullæ neruis intertextitur uocē, sed eam neruorum materiā, quæ ligamētis, tendinibus, ac illis qui propriē nerui nuncupantur substantia (quāq̃ non uirtuti) respōdet, neminē ambigere reor. Hæc uteri substantia, æqualis duritia, cōtinuāq̃ passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorq̃ euadat. In exteriorē huius substantiæ superficiē, uenæ obscuræ, gracilesq̃, sed admodū frequētes integro adhuc utero excurrere uident, quæ inter internā externāq̃ uteri tunicā porrigunt. Sūt enim duæ uteri

In lib. de Seruone ueteri.

Muliebri uteri magnitudo.

Vteri fundi substantia.

Vteri tunica.

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraque quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiū ducit à membranis uas uterū accedētia continētibus, uterūque peritonæo cōmittētibz. A peritonæo enim quæ uasa ipsi cōnascunt, quæ à maxima uasorū distributione supra sacros facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes processus ue enascuntur, illis membranæ substantia formæque simillimi, quæ mēteritū efformāt. Sunt enim hi processus instar duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias deducētiū, & multo adipe oppletarū. Atque tales membranæ à peritonæo utrinque procedūt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Anatomis uocatæ parti mēteritū applārari docuimus: & quemadmodū mēteritū intestinis tertiā obducit tunicā, ita etiā hæc peritonæi mēbranæ utrobique uterū accedētes, in secundā ipsius degenerant tunicā, longē crassiorē ea quam mēteritū intestinis offert. quod scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinque nimirū duæ, eam efformēt, quum intestinorū tertiā tunicā duæ tantū membranæ constituant. ueluti & in canibus & subus accidere uidemus, quibus ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborū regione colligant: quū unicus & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro præsentis tunice crassities ob hoc duntaxat nō tanta est, quod tot peritonæi partibus cōstituatur, sed quia hæc in cōtracto, neque grauidō utero impense collecta compressaque est, uti & modō de interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiā constituit. Hæc tunica in non prægnati utero (quem donec aliud subiūxero, subaudiri uelim) crassitie omnes reliquorū corporis organorū tunicas, ut tres uentriculū & intestinorū simuletia implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat orificiū, crassissima est, & paulo quā alibi compactior: deinde etiā in media sede superioris fundi partis crassa quoque est admodū, & ut in sinus uteri enarratione dicebā, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quæ uterū in obtufo angulos definit, semenque deferentia uasa excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus spissa, quā in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionē, utcunque eam disseces, intueri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc uterū tunicā geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uerō alterā, quasi utriusque manus cōcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Ad eum enim Galeni locus in libro de Uteri sectione ualuit, ut in dissectione peritioris, eum legentes, utriusque dein constructionem inquirentes, suoque sensu derogantes, illum geminum, esse non sit, descriperint. quod profecto nō accidisset, si uaccinum caprinumue uterum diuississent, quem inibi, non uerō muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primū in arietis cornua duci conspiciuntur, tunicā liberaueris, quæ à peritonæoeducta toti huic uteri parti communis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicē cum medio simul iunctum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorū cornuū radices internis lateribus inuicem committeres. Neque solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam externam utrorumque fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumque implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeo internæ connexionem, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenolam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verū interim muliebris uterus substantia adeo compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cōspicius intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniūt. Triplici namque fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersasue, rectorum copiam utcunque uincētes. At medias, quæ obliquæ sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæc omnes in his quæ utero aliquandū gesserunt, non secus quā in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutatur. Venæ etenim ac arteriæ uterū aduētes magnæ admodū & cōspiciuæ sunt, ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorque, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consta uenis apparet, uerū magnæ frequentesque uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidelicet, admodū dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerētibz omnia à nō prægnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiulmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extra prōminent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arcatur, & quoad rectā uirilis feminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū ceteri animaduertent Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arcantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntaria uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contra in prouectioribus, & rjs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementum attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallefcit: & frequenti astringentium lotionē, assidueque mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Uteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluitur. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fundi superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligarentur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mēteritijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaque. Habent enim mulierū testes intus præter uasa sinus quosdam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia mēbraneo inuolucro undique circūdatur, quod ipsi ualidissime adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. Seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderūt, inuicem inuoluitque incipiunt: non quidē uniuersum ipsorum corpus in implicatione absumētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiorē sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quantū magis testi orbiculatū, quā in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa in uolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea nerueaque constituit tunica, eiulmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extra prōminent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arcatur, & quoad rectā uirilis feminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū ceteri animaduertent Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arcantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntaria uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contra in prouectioribus, & rjs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementum attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallefcit: & frequenti astringentium lotionē, assidueque mensium fluxu, haud secus indurefcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permutari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Uteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuersa ipsius fabrica absoluitur. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā fundi superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligarentur glandule, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido leui, continua & æquali: uerū duriori, mēteritijque ac inferioris omentumembranæ glandoso corpori non ab simili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaque. Habent enim mulierū testes intus præter uasa sinus quosdam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia mēbraneo inuolucro undique circūdatur, quod ipsi ualidissime adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenue & longè illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambiunt, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris usum præstat. Seminarijs enim uasis excipiendis aptum est, testium que continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranei processus seminaria uasa continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uasa mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uasis ortum fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasa, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uasa postquam aliquouispè magna peritonæi amplitudine exciderūt, inuicem inuoluitque incipiunt: non quidē uniuersum ipsorum corpus in implicatione absumētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiorē sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quantū magis testi orbiculatū, quā in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Ceruicis uteri substantia.

Mulieris testes cuiusmodi.

Testium inuolucra.

Seminaria uasa mulieribus cuiusmodi.

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunice uteri fibræ cuiusmodi.

Prægnantiū uteras cuiusmodi.

tionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro muliebri ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, latius demonstrant. Sic quoque uter, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Caterum uenis quas in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsæ quæ sunt peculiare sunt, scetum quoque nutriti: arterias uero communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsæque sectio in utero gerentibus, id nō minus iucundissimè quæ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alio iuraueris uerba magistri, & tu quoque nō mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostræque Brabantie singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quæ scetui nutriet, quamque falsa de ipsius prauitate & grauelentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (est) quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis intervallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus nequiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui enaribus guttatim distillat: à quo mēstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerumque tenuior & aquosior, alia uel eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretū & frustulatum educendū: ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mēstris nō posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semē emitteret, etiam sanguini menstruo uia pateret, isque profueret. Quin & magnam huius rei coniecturā dant mulieres quædam, nuper à partu neque fluendum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna cōcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si aperta adhuc in uteri fundum pertinentes uenæ, quæ secundis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in scetuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quæ suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgentes illas singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante nō illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudine asseruari argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato iecoris mira duritie perijisset, num portæ ramis, an cauæ hunc sanguinem euacuarent indagaturus, illum dissecui, atque uenæ portæ ramū sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductū pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti, cauæ uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut per quæ stupidus censeret, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus sanguis ex sede frequentius promanaret: & nō certissimò mihi persuaderē, uenas has nimirum oppletas, quæ iam sensim sanguinem illum admiserint, apertis ipsarum oris cruciari. Atque ita in mulieribus fieri arbitror, an tam ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluat, ignorare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanū esse uidetur, posse affirmare fateor. Hactenus enim nondum mulierem non prægnantē, quæ uenarū crassitie ab alijs differret inueni, quamquam tamē diuerso modo affectas plerisque uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patauij quoque altera obtingit, quæ sibi laqueo mortē intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegas scortum repente uelut ex uteri stragulatū, aut attonito morbo, mortuū, Patauij studiosi ex monumento ereptū ad publicam sectionē attulere, mira industria cadauer uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignoscetur, qui id ē monumētū ereptū cum scortis parentibus apud urbis præfectum

Nervorum
ac uenarū
ratio.

Mēstruas pur
gationes unde
fluant.

si hæc
quoque ex
necato ut
ro perenda
uenerunt.

si hæc
quoque ex
necato ut
ro perenda
uenerunt.

si hæc
quoque ex
necato ut
ro perenda
uenerunt.

fectum conquirebatur. Præter hoc superiori anno mulierculā utcumque senē, & fame (uti conficio) in ea annonæ penuria enecatā, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimēdis uisum fuit, suspendij metu se grauidā falso finxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illā minime grauidā affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset, utcumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quoniam nam pacto in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiā ducere possint, precipue quum in his uenæ capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem implicatibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABVLIS. Caput XVI.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

et hoc sinus
pectus in
ore, aut ca
præstat uac
cuique non
ita præditi
concepit.

ET ERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissenso ad nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitauit, donec in ore, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperā inæqualem ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam piscis partem singulis sinibus quis nō secus impressisset, quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorū herbæ assimilant, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κοτυλιδόνα, & à cymbali imagine κυμβαλόν & κυμβαλόν uocant: nos autē acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicū nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυλιδόνας Græcis, nobis autē acetabula primū fuisse ad eū modū nuncupata, quo altius incisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis acetabulum intuitus fueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauis cernitur, sic etiā & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiē prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuū supercilia procerius quam reliqua uteri superficies in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciēbatur infartū: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculū uidebat pronatū, ad eū prorsus modū quod teres ligamentū ex coxendicis acetabulo in femoris caput inferit. Quum itaque hos ouilli uteri si nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomē primū sit institutū, nequaquam hesi. Vt autē quonā pacto illa procrearentur cognoscerē, non prægnantis ouis uterū mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter quæ muliebris uteri asperā inæqualemque adinueni. Per uniuersam enim superficiem subflaua uisebant tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hic primum discere cœpi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescitibus in ano uenarū capitibus cōparant, ex quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uacæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit manifestius: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse, non fortassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, ueræque acetabula uteri esse arbitrantur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internā externamque uteri tunicas admodum multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cōcepto iam semine illa aperiri, semenque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad feminis usque superficiem inferrentur, illique implicata secundinam seu tunicā scetus extimam efficerent. Præterea ubi sedulo in nō prægnanti uacca hæc tubercula expenderis, & rursum in illa quæ nuper cōcepit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseraueris in uacca quæ paulo diutius cōcepit, qui sinus illi obliterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facile ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primū ita fuerint nuncupata.

Quæ secundum acetabula à ueribus fuerint appellata.

Ad quæ uerè acetabuli nomen fuerit ductum.

uoca-

Aphorif. 45.

uocauere neq[ue] sinus illos, neq[ue] tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis fumens, quod hæc uasa ab illis uteri sinibus, quæ primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atq[ue] hinc liquet, unde tot in Naturæ operum descriptione exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile præcipuo nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quæ subflaua & dimidiata pisæ simillima esse diximus, indagabis: quæ illa his penitus non donetur, uti neque asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concepit, in cassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non prægnantes mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse à marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil à canini & suilli uteri forma discrepabat, quam in fœtis canibus indies conspice re licet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimo recensebam, quum uasa quædam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestaret. At iam opportunum erit secundinæ & reliquorum fœtus inuolucrorum naturam, & fœtus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigessimæ figuræ exprimere conati sumus.

Quæ in translatione de fœtuum formatione in controuersiam ueniunt, uel soleant.

QVVM præsentis libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere proposuerimus, conduxerit hinc quoque de fœtu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quædam subscribere. Quandoquidem diffusum de fœtus formatione sermonem instituere, prolixum esset negotij, & ut uerum fatear, hinc mihi aliorum autoritatibus duntaxat insisterendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quædam ex fœtuum & prægnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neq[ue] id ea qua oporteret diligentia habeo, prægnantes namq[ue] mulieres mihi ad dissectionem paucissimæ hæcenus obtigere. Quum itaq[ue] adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, præter cætera disputaturus, num muliebri semen ad generationem aliquid præstet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium fœtui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasq[ue] nuncupamus. Item quid primū generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulq[ue]: an cor prius, aut iecur prius, & quoniam tempore singula in fœtuum formatione fiant: præter eius generis quæstionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus ferè Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidè Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per louè omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatum congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hinc plerq[ue] luculentissimè ostendat, quam si ita in mulieribus atq[ue] in brutis aggressus fuissèm, & in has disceptationes me quoq[ue] iniiciens (uti aliquando quum quid exatius repererò, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam bellè Galenus qui alios de sectionis negligētia increpat, sibi passim consentiat: & quam fuitiles rationes & à ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profectò sophistice contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasq[ue] imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undiq[ue] ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simplicem carnem pinguedinemq[ue] corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagauerint, uiderint quæ, dein qui Galenus ad secundum fœtus inuolucrum constitutionem, muliebri semen non sufficiente uirili requirat. At præsens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, fœtum inuoluentes tunicæ ueniunt pertractandæ, quas num ritè Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & fœtus formatione descripserit, aut uiderit etiā, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut sue, canis uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in cane effecta aut sue fœtuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operæ præcium, ut dein hæc mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousq[ue] ueram humani fœtus fabricam Galenus recensere poterit. Primum itaque fœtus inuolucrum, quod & extremum mihi nominabitur, fœtum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à suo putamine obduci integri quæ cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra fœtum ambire mox audies, imò fœtum duntaxat circulatorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem fœtus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impenitè laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex fœtus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo à fœtus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilaginem pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id fœtum uesticæ alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficie utero undiq[ue] contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad fœtus mediam regionem, si modò mihi fœtum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus quæ in utero (aliter ac uulgus persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranæ modo tenuis est, sed quum fœtus ab utero paulo post resoluendus est, uteri inuolucrorum crassiem longè superat, & pollicis etiam crassitiem facile æquat. Deinde substantia non constituitur membrana, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosæ penis, aut propinquius adhuc lienis substantiæ assimilare uelles. Est enim huius inuolucrum substantia, lienis quali modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicata. Quippe omnes uenæ & item arteriæ ab utero fœtum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq[ue] undiq[ue] in fœtus ambitu in aliquod uniuersum fœtum inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam sceleriter, atque præsens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoq[ue] circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiuntq[ue], & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atq[ue] à uenarum quidam oris uenæ procreantur, ab arteriarum autem arteriæ: quæ per huius inuolucrum substantiam uariè admodum implicite, tandem inuicem colliguntur, uenæ quidem in uenas, arteriæ autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenæ in duos colligantur uenarum caudices, & arteriæ item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quæ uniuersum fœtum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum fœtui in eum prorsus modò deducentes, quo reliquæ corporis uenæ & arteriæ ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaq[ue] extremum fœtus inuolucrum aliud nihil est, q[uam] plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturq[ue], ob hoc potissimum, ne totidem uasa fœtum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucrum beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quæ per fœtus umbilicum ducta, unica tantum sede eademq[ue] tuta fœtum perforant. Exterior igitur præsentis inuolucrum superficies uniuersa uteri internæ superficiei adnascitur, proximaq[ue] est: interior autem ipsius superficiei adhuc pertinacius obnascitur secundo fœtus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatq[ue] indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitrato nomen imponas, memor Galenum reliquosq[ue] dissectionis professores extremum inuolucrum *ἡγεσιον*, uti & Latinos secundas, seu secundinā, alij et loculos appellare, & quum fortè idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id ritè descripserit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Fœtus for.

Primum ac extremum fœtus inuolucrum.

z oppor-

Secundum me
dum ue fetus
inuolucrum.

opportune, quum animaduertis id neitquam membranā esse, sed potius lienis suo nigrican-
te sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficiē adnasci, sed duntaxat
tantae superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficiei. ^{i. 14. fig. 10} Secundum fetus
inuolucrum à farciminis imagine admodum eleganter ^{G. 2. 14. 15.} à ueteribus est appellatum,
qui id fecus ac Galenus uerē cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolu-
crum ab utero diuulsum est, atque & nigricans subuirdisq; sanguis ab illo profluxit, nulloque
alio fetus inuolucro effracto, fetus ab utero eximitur, is unā cum suis inuolucris farciminis
alicuius, nō quidē oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassiori-
bus intestinis formati, supraq; & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem
exprimit. secundum enim inuolucrum intestino responderet: fetus autem, & omnia quae id in-
uolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obinent. Est enim secundum hoc inuo-
lucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertexta, ad eum ferē modum, quo
adhuc alba ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficiei tanta amplitudine, quan-
tum est extimum fetus inuolucrum, pertinacissimē illi connascitur, & uenulas suas arteriolasq;
ab extimo fetus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatē ab utero in hanc membra-
nam pertingit, etiam si externa ipsius superficiei reliqua (quae scilicet extimo non connascitur
inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum
utero, nisi extimi inuolucri interuentu nascitur. Interior huius superficiei ad amissim laeuis est
& humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo
seu tertio fetus inuolucro: atque is connexus, umbilici ualorum ab extimo inuolucro per se-
cundum & tertium ad umbilicum tendentium fit interuentu. In reliqua enim amplitudine se-
cundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnascitur, & inter secundum hoc & tertium inuo-
lucrum fetus urina colligitur. A suprema enim fetus uesicae fundi regione meatus quidam
per umbilicum in cavitatem pertinet, quae inter secundum & tertium consistit inuolucrum,
atque is meatus fetus urinam in illam amplitudinem defert, ^{edgaxos} hinc appellatus, & mira
industria in hoc à Natura formatus, ne fetus urinam per uesicae ceruicem reddens, illam cor-
pori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; mol-
lis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ue: sed ut urina procul à fetus cute eius urinarij me-
tus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fetus sudore
quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fetum profluit, & utri
ceruicem humectando emollit ampliatque, plurimum iuuat. Galenus secundum inuolucrum
quo ipse urinam contineri scribit, toto fetus non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus,
& extremis partibus, qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fec-
tum, si non humanum, saltem canis lecas, ut mox atque extimum mihi appellatum fetus in-
uolucrum ab utero distraheris, fetumq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fetum
erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rur-
sus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illudque mem-
braneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum ob-
stat) dixi esse proximum, urinam continere, & neitquam ^{regi. 14.} esse, quum nullas prorsus pos-
sedeat uenas & arterias, ab ijs quae ipsi nutritionis gratia, ut & ceteris membranarum offerun-
tur, & haec neitquam ab utero immediatē procedunt, sed ab illis quae crasso illo & lienoso
fecus inuolucro implicantur. Si enim haec sedulo expendis, haecque mea cum Galeni pla-
citis ad sectionem contuleris, promptissimē dijudicabis, quam reliqua Galeni de Fetus
formatione & seminis natura constare possit sententia. ^{0. 14. 15.} Tertium fetus inuolucrum forma
prorsus secundo responderet, sed minus est amplum, & longē tenuius. tenuissima enim (unde
& ^{quasi} dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pa-
riter ac arterijs implicata, fetus proxime & undecunque obducta. Huius exterior superficiei
prorsus laeuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi uenarum arteriarumq;
umbilicum petentium interuentu. haec enim quum ab extimo inuolucro per secundum & ter-
tium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij in-
uolucri superficiei laeuis quoque & humecta est, fetus nusquam nisi ad umbilicum, ualorum
umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fetus cutem sudor copiosus continetur, qui fe-
tus est recrementum, ac ante partum non minus quam fetus urina profluens ceruicem ute-
ri irrigando, fetus faciliorem exitum parat. deinde fetus cuti subflaua quaedam & lutosā ob-
ducitur substantia, eius concoctionis (ut arbitramur) recrementum, quod in singularum par-
tium enutritione fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicantes ab umbilici ua-
sis, quum illud permeant, principium mutuantur: quae & si sint longē gracillimae ac tenues, ta-
men

Tertium fe-
tus inuolucrum.

men inter dissecandum promptē occurrunt, quod haec membrana praeter ceteris corporis mem-
branis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis expers. Vnde etiam ipsa post partum apud
quasdam nationes non ineleganter exsiccata uesicae modo seruatur, atque uulgo apud nostras
in masculis galea, in feminis uitta, apud Italos uerō indusium fuisse perualum habent:
in hoc errantes, quod omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur.
Quod obstetricum insecitia fieri uideo, quae interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum si-
mul cum secundo à fetu abstrahunt, tunc illam suam camiliam non obseruantes. Aliquan-
do uerō quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adhaeret, ipseque fec-
tus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obdu-
ctum absq; secundo inuolucro prodit: idque tunc mulieres religiose, & magna superstitio ne
asseruant, neq; ab his modō, uerū & ab occultis philosophis summopere expetitur. Quum
interim pariter & intimum & secundum possent semper matres aequē puerorū nomine (uti cha-
rissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam
substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas
seeno leuiter opplerent, uesciarumque modo exsicarent. Putauerim enim elegantius fore,
si grandis iam puero mater illius offerret inuolucra, quam quod ea simul cum fecus urina, &
sudore, & qui profluat tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum
ceteris uiuiparis animalibus ferē sit innatum, ut simul omnia quae fetum inuoluunt, deuo-
rent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundē aliquando obserua-
ui. Porro quae uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro
qui uenis & arterijs dedicatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua
priusquam in iecur absumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias au-
tem secundum uesicae fundi latera deorsum prorepere, atque in humiliores ramos arteriae
magnae inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quo nam
pacto autem haec omnia ad amissim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem
absolueris, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quam in dex-
tro latere uigesima quinta figura eam exprimere conati fuimus.

Non cōti-
nuit inter
A, B, C, D =
0. 14. 15.
fig. 10.
1. 14. 15.
fig. 10.
1. 14. 15.
fig. 10.

MAMILLAE etiam si peritonaeo nulla ex parte amplexentur, quum ta-
men fecum ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generatio-
ni subseruientium numerum recensenda sint, hoc quoque loco ipsarum fa-
bricam opportune prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non
conspicius est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, par-
ti inferiori brachium pectori adiuuentis musculi superstratae. Verū
ut figura admodū uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant.
Ampliores enim mamillae latiori firmantur basi, propendulae uerō ac flaccidae à naturali loco
declinant: & quibusdam mulieribus uicini ad pectoris medium inuicem accedunt, quibus-
dam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis
appropinquant. Forma illis penē propria, semiglobum refert: quippe exterius rotundae, gib-
bae sunt, papillae (quae Graecis *θηλα* appellatur) in star processus obtinentes: intus uerō seu po-
sterius, quae pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundum pectoris gibbum plane &
amplae basi commissae. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo ab-
scedit, quae illae potissimum dependent, ampliores quam in medio ductu euadunt, ut plerisque
feminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substan-
tiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis
paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nervi quidem semper iidem in mamillas per-
tingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenae autem & arteriae crassitiae & contento humore ad-
modum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum for-
ma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris nan-
que multis nullae ac perquam paucissimae eademq; aridae sunt glandulae, uti etiam admodum
puellis. Alijs autem frequentes exuberantesq; ad sunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes.
Iuuenulae enim quibus iam mamillae in molem attolluntur, generationisq; aptae sunt, harum
glandularum obinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humo-
re

Mamillae
situs.

Forma.

Substantia.

Libro 7. Hi
storiae de ani-
malibus.

Papillæ sub-
stantia.

*Venarum ma-
nullam peten-
tium series.*

· 545

Mamil'ariū
nerui unde du-
cantur.

*Mamillarū
munus & offi-
cium, ipsarūq;
constructionis
ratio.*

Situs ratio:

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philosophi soluunt, quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mulier, & forte equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes asserunt, alijs scemine sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere uerò, utpote laui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium grege masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maiores que ungues, & cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem que obtinerent. Ac dein quasi leo non hirsutior leæna esset, & ampliori longiori que cauda & iuba equus quàm equa. & in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponfas apud nostras crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamyde obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos saepe etiam mole superaret. Verum hæc alio spectant: quemadmodum & illud, cur mamillæ mulieribus maiores quàm uiris obtigerunt, ac proinde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotunda, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori committuntur, planas latas que merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoque & prominentem meritò adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero que infantis osculo inditam, is confestim labijs molliuscule constringat, & inferiorem deducens maxillam, à nemine interim edocuit, propellat. Ut uerò in illo suctu papilla turgidior proceriorque quàm alijs dum minime opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quæ & laxari concideret, & rursus à suauis contactu intumescere erigi que idonea censeretur. Papilla autem seu sui exactiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus esset affinitas. Vt enim illis ad uenerum congressum generis que propagationem, illecebram ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam editus fetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentiùs mater titillandam prurientem que inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est adiutitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuere concoquere possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longisque partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessarium atque utiliter accidit. Necessario quidem, quoniam (si secus Galeno uisum sit) succinctiori quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua, quæ inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam recta fursum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè deduceretur? Primum enim nō ut reliquas cauæ uenæ caudex, hæc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisse inualida, neque cartilaginum interualla tantam uenam indemnem admisissent, sed continuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis moribus ilico diuelleretur, sanguinisque eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta uenarum inter dissectandum ductus consideratio facile argumēto est, neque ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas furculos commodius quàm nunc posse porrigi, multoque minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi hæc pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & errantis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porro ualeat uterum cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enascuntur congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationē usumque, & lactis ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidicit. Primum enim inter mamillas & uterū mirificum esse consensum, præter quod simul cum utero mamillæ exurgunt, quotidiana in abortibus, & quū secunda ualitudine fetus fruitur, experientia erudit. Neque id profectò iniuria, quū ad unū opus conficiendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea diximus, ad semē cōcipiendū, ab soluendūque fectū: mamillas uerò, ad fectū recēs in lucē prodiū alendū. Atque hæc sanè cōsortij legē uenarū arteriarūque mutuus congressus ductusque efficiūt, quæ necessaria est, ut quādo fetus in utero augeat efformaturque, illi soli alimentū ex utrisque suppeditatū uenæ deriuat: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis insit. Vnde etiā fieri nō potest, ut simul & menses probè defluat, & mulier lactet. Alterū namque membrū semper siccescit, dū sanguis in alterū declinat, deferturque. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re fluxus

Formæ ratio.

Papillæ constructionis & rostri substantiæ eiusdem ratio.

Uteri cum mamillis communio rationis. Lib. 4. de Generatione animalium c. 8.

fluxus, priusquā parit, iam diu ad hunc modū incipit. Antequā mulier conceperit, & floridæ tam men sit ætatis, sanguis ille singulis mēlibus profluit: ex quo fetus, ubi mulier cōceperit, alimentum allicit. Cæterum uenæ indidem ad uteri latera conſitæ, tam latæ, tamque proluxæ frequentesque, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam fectum, & augmēto duntaxat indigentem temporis succellu affatim enutiant, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Commoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ secundum rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt, illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mētribus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuiusdam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumque protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere possit. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari, nam luculentissimè recti abdominis musculi, dum fectus rescindimus animalia, compressi, admodumque latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exoculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasque uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excreceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

QUONIAM PACTO ANATOMEN AG-

gredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur partium administrandi ratio. Caput XIX.

Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accommodare, ut singula capita eorum organorum quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium completis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti possit. Quamquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicè præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoque minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summopere expectandam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè ample xentur: idque potissimum in nostra huius seculi felicitate, quando unā cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eousque promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademque hyeme & Patarij & Bononiæ in ea spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentis septem libros digessi. Primum enim adhibitis studiosorum & mea operariarum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotque aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumque, seu eorum quæ fulcrum modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unā absolui. mox omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quo nam loco Galenus eos quos sequentilectione ostensurus eram musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem & canem, & quum obtigit, simiam in omnium præsentia secui, sedulo omnia uti à me describuntur commonstrās. Absoluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgo in tribus uentribus cōtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorum animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio corpore

Ordo in Anatome docendus.

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabant ad amissum absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris commemorare admissum sum. Quo autem modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uero hoc capite & in calce subsequentium librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorum rationem, in secundo autem musculorum disse-
candi in uno corpore methodum persequer. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantum caduere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiā est cōsulissi-
mum, ne eorundem organorum partium uel series interturbetur, ac uenas quæ musculi ostendun-
tur, aut quum nervos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaque publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quàm temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
licleti statuam alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidunt,
utile erit quod uis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumque differentiam, ue-
ramque multorum morborum naturam assequaris. Theatrum porro ad mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uero excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro utrumque recen-
sui. Quum itaque in uno corpore omnia absolue-
re necessum est, neque seriatim, ut in his libris do-
cemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentis sceletro præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ
non unum atque alterum habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autē ipsum
postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus &
crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secun-
dum Platonis præcipue sententiā dicantur animis, atque his sedibus & generationis organum
postmodum manus cruraque adijciuntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exte-
riorum partium nomenclaturam studiosè recēdere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis,
deinde collectam ab autore Introductorij seu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs plerisque, Geo-
rgio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum
uocum non penitentiam supellectilem collegerim, nomina enim superficialijs sedibus indita,
etiā ossibus ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineationē in sua
sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi parti-
que quam os occupat accommodatum ostendere.
His nomenclaturis adnectes partium differentiā, eas in similes ac in instrumentarias subdividentē,
atque hic utile fuerit commemorare, quæ nam partes in harum illarum uel classē reponantur, nō
neglecta cōmuni cuiusque partis descriptione: quam & hic noster labor assatim suggeret, si mo-
do singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium namque enarrationes ab
ipsarum descriptione ferè auspiciatus sum, uti etiā inter dissecandū cōsueui, quū seriatim omnia
aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto
cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absque spectantium usu præstiteris: si modò quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādosum corpus, deinde quid musculus, enervatio
seu tēdo, alięque musculi partes, uena, arteria, & nervus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto ma-
gis instrumentarię partes cōficiantur ostēdere. hæc enim nō inopportunè generatim, uti dicebā,
in animali quopiā (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstratur, quò minus earum
partium ignorantia in cuiusque membri instrumentarię enarratione spectatore remoretur, & ipse nar-
rationis scriē cogaris interrūpe. Porro differentiās, quæ inter enarrandū à partium usu, ut quod
quædā ad uitā, aliæ ad speciei successionē, aliæ ad bene uiuendū faciant, alięque eius generis diffe-
rentiæ, quæ huc quàm plurimæ referri possunt, in præsentia ne utiquā propositū est recensere,
quod huiusmodi passim in singulari partium capitibus satis prolixè doceā, quodque hic sectionis
rationē mihi explicandā potius quàm illum in cathedra citra partium cognitionē, ac ex aliorum libris
duntaxat philosophandi modum commemorandū assumpserim. Illa itaque aggressurus, studiū
sodalibus potius quàm ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo profundā ducēs, ut cutem penetret, dein à mediā pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad umbilicū usque molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pu-
bis usque mediū uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousque pubis ossis sedē inter uulua ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usque, una quasi sectio (intero interim umbilico) pertingat. Post hæc, utrinque
ab umbilici latere sectionē transuerfam ad lūbos usque ducēs, id interim studēs, ut solā cutē pertun-
das, quod in homine, et potissimum obeso, factū non adeo est arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uities membranā, promptè remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis an-
gulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostendē-
dæ, a quibus
tractatio sit
inchoanda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnosæ mem-
branae in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, quæ ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterque est, hamulo,
aut summis sinistræ manus ungibus attollito, acutissimaque nouacula cutem ab adipe secerne-
re studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoque hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuerfis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisque parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticula (quàm *ὑδρόψυδα* Græci uocant) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticula uero non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excu-
rentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non
enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberauit, à carnosâ membrana
seuinges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uero macilentius
obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adhærere sines. adeps enim tunc quod nullam
obteneat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vt cum feceris, siue adipem abraferis, siue adnatam membranæ reliqueris, ipsam per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illā in cute fa-
ciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoque administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemque libro rationem qua opti-
mè abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem reseccandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendente oblique aufertur, mox is à recto & transuersum du-
cto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertionē à costarum cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendente ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendente à transuer-
so ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremo transuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximās sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorum autem ab illis productorum, qui costarum spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Cæterum transuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
equadit conspicua, præterquam quæ septo transuerso obnascitur, & quæ ex uertebis & osse
sacro originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmius est, quàm ut leui ne-
gotio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosâ septi sede liberetur, & sphaeram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissime, si
postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum seiunxeris, id à car-
nosâ septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omenti usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēsque quod nam pacto id illis organis tunicas inuolucraque offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisque perpenderis, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altius cultello impacto quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inelinantem ad pu-
bis

Venarum per
abdominis re-
gionem inter
cutem & car-
nosam membra-
nam excurren-
tium.

Oculo abdomi-
nis musculorum.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentium.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipsi
commixtis libe-
ratio.

Septio pe-
ritonæi, et una
naforum umbi-
lici administratio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistru latu deuict) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistru ile molieris, & superiorior eius peritonæi partem ad costas, inferiori uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uersa peritonæi dextra parte, uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quæ potius funi multo adipe obliuio, quam uenæ responderet. Hanc quæ iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum peruenieris, intacta uena, ab umbilico dextro latere ad ilia usq sectione in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cõnata manet, nõdum ue libera pender. quare ut & hanc liberes, neq aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq os faciendæ est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissura in dextrum declinet. In uersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposti, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producent, uesicæ fundum uulneres. Homines nanque uesicæ, eo quòd rota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq hæc nõ oscitanter expendis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis; reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitusq ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatu est, quòd uesicæ, quu utero gerimur, urina in mediâ foetus tunica, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autè duo, arteriæ sunt, quibus naturalis foetus calor recreatur. Verum neq hæc tria corpora, neq id quòd iecori inseritur, ullam nunc cavitatē habere uidebuntur, sed plane mortua aridaq & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiã alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodu in canibus ferè accidit, asserentes. Cæteru posteaq uenæ ab umbilico iecori insertæ implantatione sedulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hætenus seruaisti, deinde & tres alios funiculos rescicare, animaduersoq peritonæi ad uesicæ fundum connexu, sectionem ad omentum cõferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq id sub uesicæ posteriori sede exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistru latu reuolutum, sursumq etiam supra mediâ intestinorum sedem, contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraque manu humilior omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim aqua liter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obrendes, ita enim quantum sit, quòdq interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condiscas. Ut uerò omēti ad colum intestinū, quæ uentriculo id exporrigitur, connexu cernas, duabus rursus manibus humiliorē omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quàm possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primu anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerut, ad amissim contemplaberis. ut qui cuiusq intestini ductu didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq uiciniū sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq igitur id accurate neq obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intestini quæ id olis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorū partem quæ dextræ manui quum à recto cõscendes, in progressu erit uiciniior. Ad hunc itaq modum sinistra dextræ famulati, à recto intestino sensim dextram colo admoueabis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges. quò quum peruenieris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistru modicè depellenda, quousq omne fundi uentriculi sedem, iecurq superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uas
forum præse-
ctio.
Omenti situs
obseruatio.

Intestinorum
situs examina-

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq similiter obseruata, manu dextra simul cuni sinistra apprehendes, & utriusq manibus sibi proximis, isdemq ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quòd factu longè est facillimum, usque dum peruenieris ad ieiuni principium, quæ sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intra des, duodeni intestini inquirens principium: quòd ubi inueneris, deorsumq secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quòd & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intesti norum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcumq in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuol uendum, uentriculiq iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq inter septu transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cõspectu ueniant, ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latu sinistram manum, dextram uerò inter septum & latu uentriculi sinistru impones, paulatimq inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes, quòd in conspectu ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cõmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimes, manus ducere non detrectes. Lienis porro sedem adinuenies, si inter sinistru uentriculi latu & septum transuersum, sinistra manu immiseris, uentriculumq cum colo intestino hæc excurrente, in dextrum latu attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latu sese uisui offerunt, est dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienemq modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nõ erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq horum inspektionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimendæ, quòd fiet, si dextram omento subieceris, hæcq inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem cõmonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq manum in illarum amplitudinem inferas, & utriusq in lateribus, & humiliori omenti sine superiore membranam ab inferiori discerpas. Iam inferiorem membranam intestinis exporrectâ sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatus uentriculum è sua sede eleuet, quòd si nõ successerit, fo dalis manu id facias oportet, ut cõmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq per ipsum ferunt organa in conspectu ueniant: ac discas pariter, quo nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede quæ colum uentriculi fundo attēditur. In hac enim membrana ubi uentriculo subternitur, minor portæ uenæ tricus ferri, suosq in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncu conspicietur arteria, quæ lien, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento furculos deriuat, sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lien & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quæ uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intueda, manibus tamen summisq digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri operæ uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quæ arteria magna septum permeat, secundum lienis cauum ad uentriculi fundum usq deuenieris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium ue esse dixerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examina-

Quæ iecur, uentriculus, lien, ueluti in thoracis cavitatem trahit, deorsum protrahit queant. Omentum quid diuellentis, ipsi nq ortus inue stigantur, una cum uasis illo suffultis.

g Corpus
di imaginē
s figura p
raturus.

h a Pad Q
6 fig.

i speculū
cur omnia
que & 4
figura cha
racteribus
insignitū
mus.

z Ad Tey
60 fig.

4 Scindam
8 fig. 7, 8, 9
Q. p. ad 11.
aut 6 fig.
8, 9, 10, 11.

*Quia organa
in caua iecoris
sede posita
sint, hecanda.*

*Porte rami
una cum arte-
rijs & neruis
illis atque
examinandi.*

*Mesenterij
natura qui in-
daganda.*

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius ca-
uum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis
uesiculam contentiplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq;
operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq; rami (qui
omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq; omnia
eruore obliteres. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo
insertus, qui a sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificiū adeūtib;
pendet. Vbi hunc a uicinis organis diremeris, a membranarū cōnexu diuidendus est alter ner-
uus, qui uno ramo iecoris caui, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria atten-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uero, ut
& nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim sat est, hæc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, qui portæ uenam iam
liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & illico in unum
cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos
a portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam seuereris, illam pollice adeo comprimes,
ut meatus bile turgentis cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentri-
culum pertingat, animaduertas: quem si non inuenieris, ac meatum in intestina properantem le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria
præfatum. Postremò uena portæ est examinanda, ac illico atque ipsius circumscriptionē quā
ex iecore prodit animaduertes, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper
arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorū, diligenti habita ratione. Primum
itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferē citra ar-
teriæ consortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem
& medium superioris omenti membranæ perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinē in^m corpus quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retuliori cultello uenam, illiq;
accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæⁿ distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui leni potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas,
uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum^o modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē
omenti membranā intueberis, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deor-
sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accu-
rata cura ramos omnes minoris portæ trunci examina bis, quos omnes aut uentriculo, aut leni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uero qui ramos hos
inquires, ipsosq; a glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferē arteriam, multis
autem neruum attendi obseruabis. Arteriarum radix sese offeret in elatissima inferioris omenti
membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hæc descendētis arteriæ latera exiliens, sexti neruo-
rum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporriguntur, soboles, cuius ramuli
unā cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ
trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus
præfunt glandulas⁹ inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem
mesenterij naturam perfuntoriē cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ por-
tæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipso-
rum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij
membranā ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, sus-
fecerit enim in præsentia a centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina dedu-
xisse, ac mox¹ alteram mesenterij arteriam aggredi, a magna arteria ipsi post seminalium arte-
riarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ co-
lo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hic enim illico eius arteriæ rami
uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuicationem prosequere, ut discas qui hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ra-
mos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum: intestinū inserti
non

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinum,
uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum
& arteriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc
in illis organis uidenda superfunt, commode intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam.
Maiusculæ instar semicirculi oblique acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, tranſcien-
dum est. hanc per mesenterium sub recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius inte-
stini facibus sursum ad colī amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum iniicies. abſecto
iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes,
& interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra pri-
us uinculum traicies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre-
menti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superio-
rem ipsius partem sensim a mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina
uulneres) rescabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò a mesenterio ad ieiunū usq; prin-
cipium liberabis, intestinis in peluim repositis. Atq; in hac functione colī intestini supra renum
pingues tunicas connexus sedulo est animaduertendus, unā cum uasorum frequenti serie in-
testina implicante. Vbi uero ad ieiunū usque principium pertigeris, id perinde atque rectum,
duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum¹ insertioni meatus uesiculæ bilis proximū
sit, non autem elatius conscendat. Intestina a uentre libera baiulo alicui, quales hīc sectioni adhi-
beas, abluenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam^b tunicas & longitudinem examina-
re queas. Patuij & Bononiæ postquā abluta scholarumq; scammis exporrecta essent, aliquan-
do uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem
est (quanquam quatuordecim ulnas ferē æquet) uerū formam ac amplitudinem facile didici-
mus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. ap-
paret enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranīs. una supe-
riori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, qui tertiam intestinum efficiant
unicam intueberis, ac qua ratione hæc a peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem
mesenterij membranas paulo post a peritonæo enasci speſtabis, & iam qui hæc intestinis obuol-
uantur discas. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum inte-
stini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra
unguibus diuelles, & abſq; negotio secundā intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipuè
si id iuxta rectum molaris. in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectū ueniūt.
Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos^c ex cum esse putamus, ori-
ficium examinare. Verū intestinum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum di-
scindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris se-
de conspicua, & humiliori membranā omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad
eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicā obibis sectionem, in qua
diutius quā tibi ex usu esset, intestina forte asseruerantur. Porro iam uentriculus est aduendus,
quem modò quoque cum liene eximere soleo, neruis ipsius orificio insertis diligenter prius exa-
minatis. alias enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut
commodius ipsius orificium neruiq; examinari possent. Verū in præsentia ut rite illum eximas
docebo: quum autē gulam persequar, ut relictum debitè administres subiiciam. Vnguibus ita-
que quantum fieri licet in homine, peritonæum a septo transuerso ad uentriculi usque superius
orificium¹ auellere conaberis, ut tertie uentriculi tunica uideas principiu. Quod ubi paululum
a uentriculi orificio liberaueris, studebis utcumque etiam diuulsam ad uentriculi fundum dedu-
cere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriūq; discas. Deinde
acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulo nexum ipsi iniicies, paulo supra
uinculum stomachum a uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uen-
tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ &
mesenterij ex peritongo originem discas, solis unguibus hanc a dorso sensim distrahēdo utens,
uinculis uero pleraq; intercipies. Primum simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ
scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis:
post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primum dige-
runtur, illa sanè arteria nō omīssa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenteriu fertur. Atque
his omnibus unum duntaxat uinculum addisat est, quanq; duo (ut in intestinis faciendum mo-
nuimus) iniicere nihil prohibeat: imò, idq; præcipuè ad superius uentriculi orificiū, plurimum
condukerit. Inductis in hunc modum uinculis, portæ, & reliqua quæ inter septa sunt, ita ut uin-
culum in corpore maneat diuidentur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me-
Aa senterio,

*Qui intestina
a mesenterio
rescanda, ac a
corpore aufer-
renda.*

*Intestinum
tunica qui ex-
aminanda.*

*Ventriculus ex
liene & omenti
ac mesenterio
qui simul exi-
menda, ac que
in eo opere ob-
seruanda.*

*Lienis tunica
qui obseruan-
da, simul et ip-
sus ad uentri-
culum nexu et
substantia.*

*Ventriculi ca-
pacitatis et tu-
nicarum exa-
men.*

*Seminales ar-
teriae qui obser-
uanda.*

*Cavae uenae et
arteriae ma-
gnae series, in
peritonei am-
plitudine fa-
cta, qui obser-
uanda.*

*Renis tunica
rum totiusq[ue]
de eorundem na-
turae examen.*

fenterio, omento & liene ex uentre exempta mensae imponentur. ac statim cum omenti portio-
ne extracto liene, omenti pars lienis obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui
lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uero attente summaq[ue] diligentia inspiciendum
sit, num meatus aliquis à liene in ventriculi orificium pertingat, quæq[ue] ualorum hic habeatur
series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Cæterum ut lienis substantiâ obserues, aliquot
sectiones ipsi induces, & illo inter duos asseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis
aliquot locis separabis, hæc ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ven-
triculum uero lauandum, deinde uesciæ instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quæ sa-
nè est quam maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum præcepimus, exa-
mines, postmodumq[ue] in uertas, ac bilis meatus "insertionem in intestinū quod adhuc uentri-
culo appendet, uideas. Porro ubi hæc omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluxerit, & quæ in
uentre adhuc reliqua sunt oblitterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, se-
mel atque iterum eluendus est. nam si lino absterferis, plus tingen do oberis. Solent enim ple-
runque exigui uasorū ductus, multa adipe & membranulis oblitū, difficulter admodum in ho-
mine reperiri, idq[ue] magis si sanguine oblitterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ijs quæ ad-
huc in uentre reliqua sunt abq[ue] sectione inspectis, & icore nulla ex parte uulnerato, sed uenæ
cauæ gratia in corpore asserato, primum membranulas, quæ uelut uenæ cauæ secundā consti-
tuunt tunicam, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligenter præcauens ne° dextrâ semina-
lem arteriâ, quæ cauæ corpus transcendit, simul cum membranulis adimas. Est enim hæc tenuis
& membranæ modo albicans, multaq[ue] pinguedine in homine obducta. Quapropter cōmodè
admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris,
arterias seminales inquiras, ac deinde ne lædatur in reliquarū partiū administratione caueas.
Ut uero id præstes accuratius, animum adhibebis dextræ seminali uenæ, quæ ex caua oritur:
deinde & arteriæ exortui, quæ inferiorem mesenterij sedem adit. In hac duo organa partim
ascendens, partim descendens, nitēris obtuso cultello cauam uenam ex sinistro ipsius latere ab
arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu hæc uasa committuntur, disse-
ctis. In hoc opere duarum seminalium arteriarum radices in cōspectum uenient, eaq[ue] quod illæ
portigantur commonstrabunt, si modò ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuolu-
untur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulo, nullaq[ue] in trahendo ui-
facta liberaueris. Hæc ubi præstiteris, uenæq[ue] caua & magna arteria ut commodius in conspe-
ctum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt
examinabis, ac primum uenas renum pinguibus membranulis implexas, & deinde magnæ arte-
riæ ac cauæ "propagines renibus serosum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem
sectionis operam inspecta, uenæ cauæ propaginē dextro reni propriam suis membranulis dete-
ges, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi "involu-
tur diligenter examinabis. Denudato rene "urinarius meatus qua ex rene prodit, cultello est in-
quirendus: deinde & arteriæ magnæ propago dextrum renem accedens, quod simul integer ren
uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modò aut totam renis na-
turam examinare, aut quousq[ue] alia quædam dissectueris, renem relinquere. Vt uenq[ue] uero id
modo postea uenæ feceris, uenæ cauæ, arteriæq[ue] magnæ propagines uinculis iuxta renis cauum
intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundum renis longitudinē in ipsius
gibbo uersus cauum est ducenda, renq[ue] ita bipartitus aperiendus, sanguisq[ue], si quis sit, spongia
madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus princi-
pium intuebuntur, nisi cadauer nactus fueris obesus. solet enim pinguedine in secundo huma-
nitenis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat.
Quapropter operæ precium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo deī hu-
manum cognoscere. Diuiso igitur secundum gibbum seu exterius latus rene, primum digito
sinus secundū in quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in
primi sinus membranei renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urina-
rium meatū uersus uesciā facile protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis primi ue-
renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo
renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum cor-
pus & secundū sinus formam naturamq[ue] adinuenias, ea sectione diuisum & ad apertum renem
uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestius appa-
reat: deī stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expendis, ab anterioribus primi
sinus ramis eam renis præscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à poste-
rioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò integer ap-
pareat

*b. Quæsi B.
B. & C. di-
scerpes
ab Am. 14
bula 19 fig.
1 Vi in 4. 14
bula 19 fig.*

*m. Vi in 17
figura.
n. 15 fig. R.*

*o. 20 fig. h.
25 fig. g.*

*p. 20 fig. h.
25 fig. g.
q. 25 fig. f. 25
fig. d.
r. 20 fig. h.*

*s. 20 figura
X. X.
t. 20 fig. 4. h.
22, 25 fig. m.
u. 25 T. V.
u. Conspice
nes 20 figu-
ra cum re-
nibus 22 fig.
x. 20 fig. c. d.
22, 25 figu-
ra q. 25 a. c.
y. Hic sectio
niscere dicit
genter ob-
seruabis ta-
bellas figu-
re 21.*

pareat primus sinus, cui modò stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, &
admirari quam ridicula ab Anatomis professoribus de renum officio fuerint haftenus prodi-
ta. Cæterum tunica præter pinguem membranam renem inuestiens, facile tibi occurrerit, si se-
ctionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non-
nihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac
qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ membranulis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene
intuitus fueris, sinistrum quoque suā pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ ra-
mum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas, si-
nistræ seminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ ductu enasci citra sectionem utcunq[ue]
conspicies. Ut uero ritè intuearis, num à renis sinistri quoque arteriæ, seminale uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi fortè secandi peritior fueris) membranulas à renis uena de-
trahes, & accurate aliquotq[ue] uenæ seminalis principium quoque à membranulis liberabis:
deī uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numq[ue] ex ipsius ductu ramus qui sini-
stræ seminali uenæ exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uero hunc non inuenieris,
sinistro rene par ratione atque dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, semina-
lium uasorum constructionem examinato. Arteriarum & sinistræ uenæ originem iam prius
indagasti, ac dextræ etiam uenæ principium citra sectionem à caua oriri conspicietur. Vbi igitur
ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranulis ipsas liberans deduxeris,
si masculi obrigerit corpus, penis cutem & scrotum à testibus adimes. Primum itaque à pubis
osse recta sectione per penem in cute duces, & deinde eius sectionis labris hamulo aut ungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene auferes, adamussim considerans in cutis
extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande à penis
corporibus abscessum. ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adcentes, postremò nullam pinguedinē adipem ue inter cutem & carnosam
membranam, ut neque in palpebris hic reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut
inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus à pubis osse inter inguina
& sinistrum testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scrotum à
testibus & interfeminio liberandū, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum
uero testes cute carnosaq[ue] membrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas ue, accurate obser-
uandum est. Quum primum enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & cui nam potissimum parti
uala seminalia illis applicantur, indagare oportet, ut Naturæ discas prouidentiam, quæ testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisq[ue] ipsi testes uelut propugnacula præponantur.
Iam dextrū testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello "uenam & arteriam semi-
nales dextrilateris, uicinis membranulis ad peritonæum usque quæ illæ proci dūt, deteges, hic
primum in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori qualiter "transcant solis manibus
considerans. Dein stylum foramini quæ egrediuntur ui ad testis usque infimam sedem protru-
des, & peritonæum usque ad foramen qua uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaq[ue] tunica huius à peritonæo "ortum,
& ualidum ad humilimam testis partem "adnexum, præterea & testis "musculum examinabi s
huius nanque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt unā cum gracilibus ramulis à
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie "excurrentibus. Hæc tunica relicta, testem & ua-
sa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensq[ue] uenam, arteriamq[ue] ab ipsis con-
termino semen deferente uase ad testis usque elatiora "discernes. Ut uero uenæ arteriæq[ue] in fertio-
nem adamussim discas, uas semen deferens à proxima testis corpori tunica est "liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quæ uenæ arteriæq[ue] finibus est proxima. Li-
berabitur uero uas ipsum facile, si transuerlas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Hæc siquidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexū, ortumq[ue] manifestè animaduertes. Verū nulla ipsius cauitas, neq[ue] quo pacto
illud à teste semen assumat, in conspectu erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quæ testi adna-
scitur referet, nullo meatu manifestè ex teste in ipsum pertinere. Semen deferenti uase ab intimo
testis inuolucro ad eum modum liberato, uenæ ac arteriæ anfractuum ramuli proximæ testis
corpori tunicæ oblatis melius cōspiciuntur. Ut uero prorsus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interce-
pis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde qui ex tunica testi proxi-
ma, & ex anfractu sine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterq[ue] testi ea tunica com-
mittatur.

*Vasorum si-
nistrū testem
peritium or-
tus examen.*

*Testis et pe-
nis a suis inuo-
lueris dete-
ctio.*

*Testis si-
nus examen.*

*Exterioris te-
stis tunica ar-
terio, uaso-
rumq[ue] semina-
lium detectio.*

*Vasorum semi-
naliū circa te-
stem ac ipsius
ad testis e-
xamen.*

Aa 2 mittatur.

mittatur, quæq; testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc affectus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est utendū. sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modū testibus, ipsorumq; nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uescica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiū uasorum ductus, infer

*Penis musculi
torum examē.*

*Penis corporum
um ortus, &
uenarum, arte
riarum, et ner
uorum huc per
tinentium exa
men.*

*Pubis ossa qui
dirimenda.*

*Urinarij meatus
um adue
scam, & uas
um semen de
ferentiū ad
glandosum ue
scic corpus e
xamen.*

*Caue & ar
terie magnæ
distributionis
sub osse sacro.*

*Musculi cer
uicis uescicæ, ip
siusque uescicæ
fundus et cerui
cis examen.*

*Penis corpo
rum.*

*Recti intesti
ni musculorū.*

itaq; cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primum^{p. 12 fig. 4.} duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinæ^{49 lib. 2. H.} seminiq; communem pertinentes aggredieris, dein^{49 lib. 2. L.} alios duos, qui ab humiliori pubis ossium^{49 lib. 2. C.} sede originem ducentes peris corporibus inferuntur, adimes, ac ilico penis corporum^{49 lib. 2. C.} origi nem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quam poteris proxime diuidens. Deinceps uero in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctione hic perpenis, ossa pubis inuicem sunt^{49 lib. 2. C.} seiungenda. quod fiet ocyus, si uescicæ corpus a peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minime crasso pubis os sium^{49 lib. 2. C.} cartilagine recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi offi cio non æque est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propen dente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensa lateri incumbat, & uel ductis^{49 lib. 2. C.} cruribus, ad trium quatuorue digitorū latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim apte feceris, si pubis ossium portionē exemeris, quod id & fiat incommode, & præter alia mul tos ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem fu turus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus uel diremptis, pri mum a renibus^{49 lib. 2. C.} urinarij meatus a suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uescicæ usque corpus perducendi: deinde^{49 lib. 2. C.} uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pin guioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uescicam modò in dextrum, modò in sinistrū comprimere est necessum, idq; maxime quum uenæ caue & magnæ arteriæ^{49 lib. 2. C.} seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primum^{49 lib. 2. C.} rami quos uena & arteria lumborum uertebri & spinæ, abdominisq; musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt reperti faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud la tus ualidius reflectas, & neruus qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquiras, ac de mum ad ipsorum quibus inferuntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uescicæ fundo exporriguntur. Porro rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem ex currentes, in cōspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorū aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumq; & id eo leuiori præstiteris negocio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verum ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus a pubis osse etiam dirimito, & quam po teris commodissime uescicam, ipsiusq; ceruicem a recti intestini termino, cui fortium librum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uescicæ penemq; excurrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Uescicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ du ctum uersus testem, & a teste dein semen deferentis uasis ad glandosum assistentem progres sum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc^{49 lib. 2. C.} musculum uescicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uescicæ usque fundum imposito, uescicæ meatum a glande ad ipsius usque fundum cultello secundum stylum porrecto^{49 lib. 2. C.} diuides, ut simul uescicæ cavitatem, & ipsius tunicā, & urinam deferentiū meatuum insertionem, & semini urinæq; communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uescicam pertinentem forato, stylumq; ad uescicæ fundum usque indito, ut^{49 lib. 2. C.} membranas meatus illius ori in uescicæ fundo connatas species, quanquam etiam integrum sit, ex uescicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uero glandosum semen deferentiū uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discinde re, & quo nam pacto ea uescicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uescicæ ceruicem a duobus penis corporibus ad glandem usque cultello fecernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamq; habeant formam, quæq; natura ad glandem sint prædita con spicies. Ut uero adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas uel sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uescicæ, tres recti intestini mu sculos, & uenas examinabis, quæ a portæ uena huc deducuntur, & quæ caue hac in parte sunt soboles.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde^{49 lib. 2. C.} cauem uenam qua primum sub icore conspicitur, & magnam arteriam^{49 lib. 2. C.} quæ septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus aducentes uinculo duplici intercipies, ut simul cum re nibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi discas ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea di xi, tantisper illacum seruandum est, quousq; cor respirationisq; organa administraueris. Atq; hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere uero erit huiusmodi. Primum mamillarum uisus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum^{49 lib. 2. C.} (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde a iugulo secundum clauiculā alia ad sum mum ulque humerum, cutisq; a mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diui deres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum^{49 lib. 2. C.} ramis qui a uenis in brachiū excur rentibus illis porriguntur, perpenis, dextram mamillam a musculo brachiū pectori adducen te auferto, uenarum arteriarumq; examinans propages, ab illis quæ musculis thoraci in cum bentibus deriuantur, in mamillis assurgentes. Vbi mamillarum corpus a thorace fuerit libe rum, & adeps undique studiofissime ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obefiori, eandem quoque ostendet substantiā. Deinde & uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendantur, reliquæq; administratio ad uasorū usque seminalium^{49 lib. 2. C.} ortum communis mulieri quoq; censenda est. Simulatq; igitur mulieris seminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adiuuandus est^{49 lib. 2. C.} uterus & uescica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. De inde diductis cruribus a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque a pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uero ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præce pi^{49 lib. 2. C.} diuides, ac illis inuicem quam poteris maxime uel diremptis, mox cultello^{49 lib. 2. C.} uenam ac arteriam seminales dextrilateris a pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po dic

metres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facituras. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicem modice dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secunda sensim diuelles, uenarum arteriarumque ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemplum ab utero unà cum suis inuolucris ^{f. ves. 10.} ^{figura 30.} tum in pelui aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinamque obducitur. Modò autè diligenter secundinam substantiam, & quaecunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipsa membrana quæpiā sit uniuerso foetui obducta: an tantum in sterioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hinc etiam sedulo expendes, qualiter secundinam substantia externae superficiei eius inuolucris pertinaciter obnascatur, quod farnicinis imagini comparamus, secundumque seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaque secundinam naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucris naturam consideraturus, quam simulatque exterius in spexeris, atque qui totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumque inuolucrum à foetu ^{g. v. 10.} ^{figura 30.} in uertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucris sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaque pertusum & sudore euacuatum à foetu ^{h. quædam} ^{duin 4. 10.} ^{bu. figura 30.} amouebis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disjungens, meatum illum præcipue reperturus, cuius beneficio secus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies aut hunc promptè, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximae sunt, diuideris, ac meatum in ipsum medio repositum indagaues. Abscissis his umbilici uasis unà cum foetu inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagine ad pubem usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quæ in thorace & peritonæi usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inferuntur ramos, & meatum urinam deducentē ad uesicæ fundum, paruo admodum negotio deduces, omnemque foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquirere, num in foetu peculiaris aliquis processus à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uero in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcumque uisum fuerit diuiso, abundè etenim fuerit uteri comparere cavitatem, quæ in non prægnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis e sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primum à ueteribus dissectionis professoribus acetabulino men sunt emeriti. Atque ita præsentis Capite partium quinto hoc libro traditarum administrationem absoluiimus: itaque corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partium quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem ne utique futurum sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

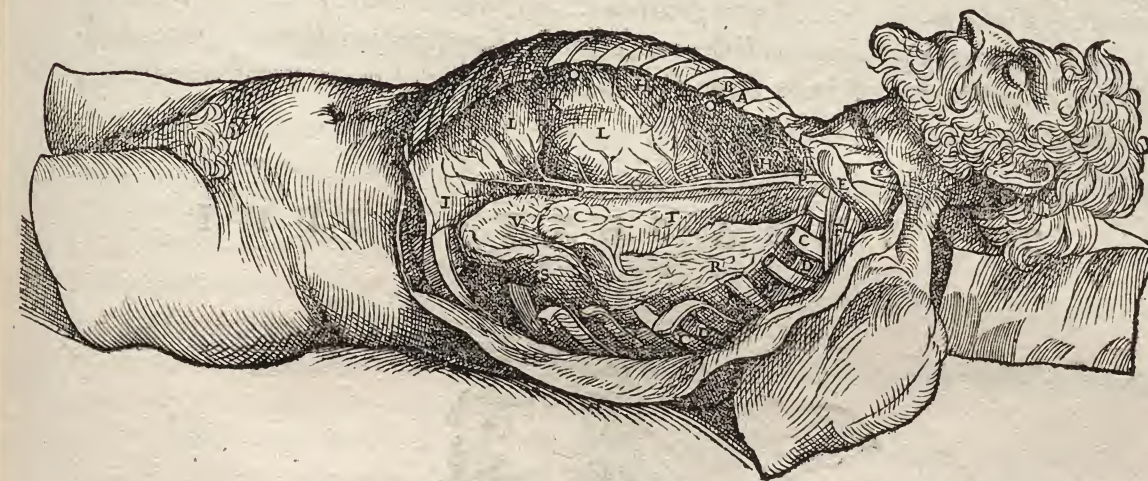
AN.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HUMANI CORP.

RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI QUE

famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quò minus & hic quoque eadem figuræ uarijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI
FIGURAE.

PRIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com monstrat, quantam ostendende thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaque thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua collæ regione cutem sectionis serie ademinimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris ossa liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secundum sit) effractis, costarum cartilagine sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancque inter sepientes membrane, et pulmo, reliquaque in conspectum uenirent, quæ modo in characterum Indice significabuntur.

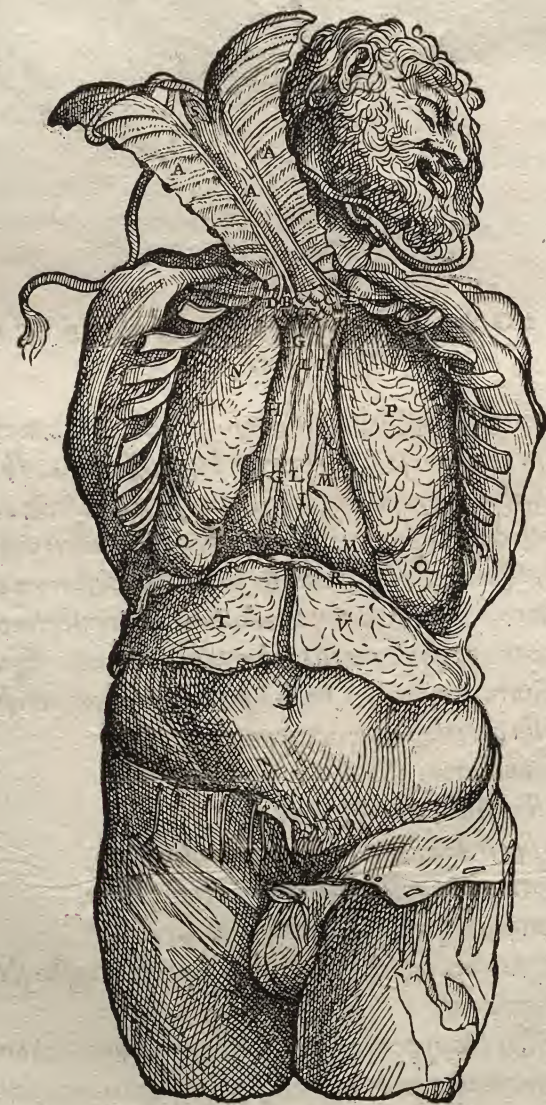
- A, A Sinistri lateris costarum indicantur cartilagine, unà cum pectoris ossibus, dextro sursumque tractæ.
- B, B Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.
- C, C Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.
- D, D Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.
- E Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
- F Venerum, arteriarum, neruorumque in axillam perrepantium series.
- G Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.
- H, H Sinistra thoracis amplitudinem inter diuidens membrana, superficiei ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N, & O indicant.
- I, I Septum transversum ea superficiei hic apparet, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
- K Sedes ubi inter diuidendum thoracem membranarum sinistra septo connascitur.

Aa 4 Hæc

- L** Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet, id namq; unâ cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quàm dextro latere expressimus.
- M** Vena sinistro pectoris ossis lateri exprorecta, & sinistra thoracem interdiuidenti membrana uarios surculos offerens.
- N** Arteria sinistro pectoris ossis lateri exprorecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistra thoracem intersepienti membrana exhibens.
- O, O** Ramuli à uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.
- P, P** Nervus septi transuersi sinister, hic conspicua thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.
- Q** Vena in hominibus potissimum à iugulo unâ cum septi transuersi neruo deorsum excurrentes, & membrana thoracem intersepienti ramulos deriuans.
- R, S, T, V** Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatē occupans, ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membrana proxima est, gibba uē cernitur. **T** uero & **V** eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidentis committebatur. Rursum **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

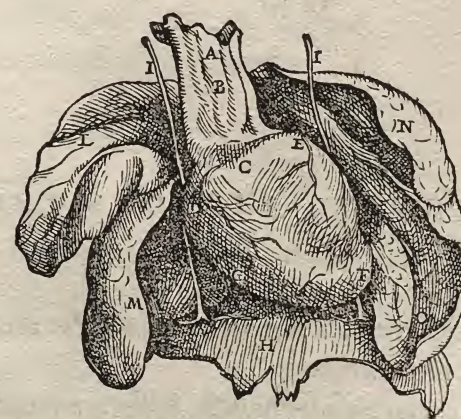
SECUNDA SEXTI LIBRI
FIGURA.

SECUN

- P R A E S E N S** figura, quam erectam, nō autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascantur, denudatis, ac costarū cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unâ cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utriusq; thoracem intersepientibus membranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et membranarum thoracē interdiuidentiū natura accuratius adhuc quàm in prima figura exprimeret.
- A, A** Pectoris ossis unâ cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficies.
- B, C** Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D, E** Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilicū usq; regionem concomitantes, nullibi tamē ut uenæ ad cutem subeuntes.
- F** Glandula sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo reposita, ac uasorum securæ distributioni à Natura præfecta.
- G, G** Dextre thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascatur.
- H** Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.
- I, I** Sinistræ thoracis cavitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
- K** Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.
- L, L** Internallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
- M, M** Hæc protuberans regio cordis indicat situm, cor enim unâ cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.
- N, O, P, Q** Pulmonis gibbum sedes uē costis contermina indicatur, neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextræ partis pulmonis indicant, N quidem elatiorem, O uero humiliorem, atq; ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R, R** Septi transuersi sedes, quâ à mucronata pectoris ossis cartilagine hic **S** insignita, & dein à cartilaginibus quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberaui.
- T, V** Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, euerfa, atque ea superficiei conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TER-

QUONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis situm abunde indicant, praesentem figuram (uti et subsequentes uniuersas) tanquam e thoracis cavitae euulsam delineamus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo nestitu inuolucro continet una cum pulmone et septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A Hic uenae cauae portione sursum conscendentem et magnam arteriam praescidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut a qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B ascripti, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae et magnae arteriae et uenae arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quam a corde, toto illo inter-

C uallo abscedens, quod a B ad C metitur. Genim cordis basis sedem regionem ue indicat.

D, E, F Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nuci pineae non admodum absimilem referens. D enim et E basin notant, F uero mucronem.

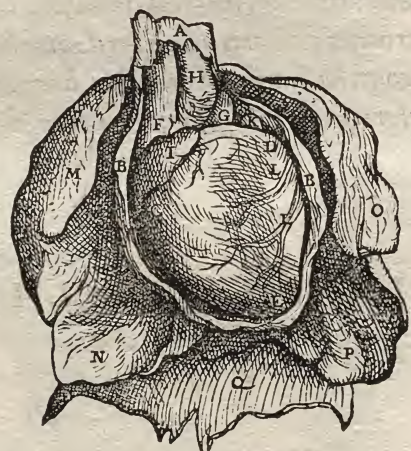
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Ceterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transuersi pars.

I Septi transuersi nerui.

L, M, N, O Pulmo, at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos ue.

QUARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

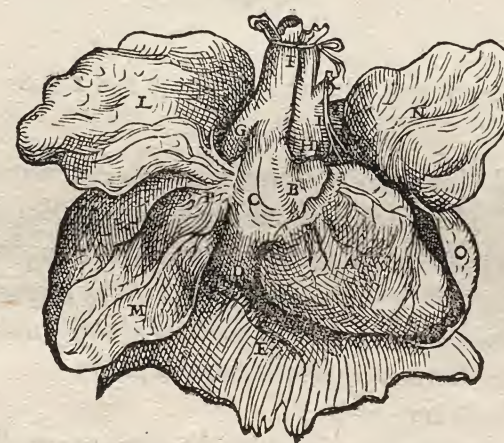
HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basin continuatur.

Cor.

- B, B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C, D, E Cordis anterior sedes, ac C quidem et D ipsius indicant basin, E uero mucronem.
F Vena caua.
G Arterialis uena.
H Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.
I Dextra cordis auricula.
K Sinistrae cordis auriculae apex.
L, L Venae sunt ac arteriae a cordis basin cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrosum reductae.
M, N, O, P Pulmonis indicantur fibrae lobique.
Q Septi transuersi pars.

QVINTA SEXTI LIBRI
FIGURA.

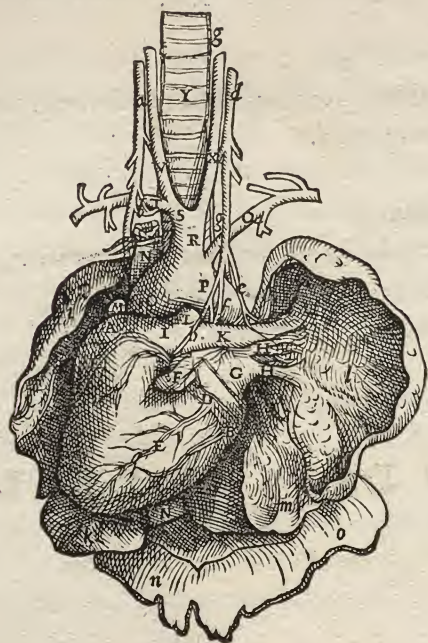
QVINTAE FIGURAE, ET IPSIVS CHARACTERUM Index.

PRAESENS figura una cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistram latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basin continuatas oculis subijceretur.

- A Cordis dextrum latus, magna quoque ipsius posterioris sedis regio.
B Dextra cordis auricula.
C Vena caua, qua in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.
D Venae cauae portio, septum transuersum permeans.
E Septi transuersi pars.
F Venae cauae portio iugulum petens.
G Venae pari carentis initium.
H Arteriae magnae radix.
I Arteria magna truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.
K Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura cordis neruulum de promi ostendet.
L, M, N, O Pulmonis notantur fibrae.
P Vasorum pulmonem aduentium hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

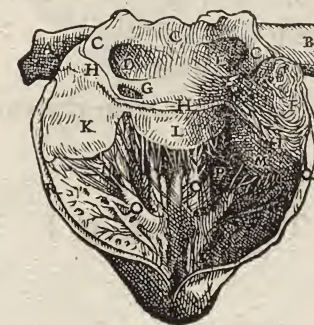
P R A E S E N S figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmo-
dum mox praecedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenae cauae ad cordis basim
continuitatem indicabat, ita praesens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, &
cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriae magnae aliquot propagines, &
asperae arteriae & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figurae adnexas reliquimus.

- A, B, C** Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venae & arteriae cordis basim cingentes.
E, E Venae & arteriae a uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectae.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.
H, H Arteriae uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quae uero in dextram fe-
runtur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pul-
monis sedem prorepat.
I Venae arterialis principium.
K Arterialis uenae pars, sinistram pulmonis partem petens.
L Arterialis uenae pars dextrae pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudicis
magnae arteriae sedem reflexa.
M Apex dextrae cordis auriculae.
N, N Vena caua.
O Magnae arteriae caudex.
P Magnae arteriae portio deorsum ad spinam detorta.
Q Magnae arteriae portio sinistram axillam accedens.
R Arteriae magnae portio iugulum petentis dextra pars, a qua axillaris dextri brachij consti-
tuitur arteria **T** insignita.
V, X Soporariae seu somniferae arteriae.
Y Asperae arteriae caudex.
a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
b Ramuli, quos neruus **a** insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

- c** Dexter recurrens seu reuersus neruus.
d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistrae pulmonis parti oblatus.
f Ramuli sinistri nerui **d** insigniti, a quibus sinister recurrens neruus constituitur.
g, g Sinister recurrens neruus.
h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.
i, h, m Pulmonis indicantur fibrae.
n, o Septum transversum.

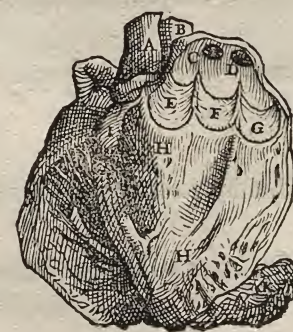
SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHA-
racterum Index.

H A E C figura cor a pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentricu-
lus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenae cauae ad cordis usq; mucro-
nem ducta, quod id orificium et ipsi praefecta membranae in conspectum uenirent. dein ut interior
dextrae cordis auriculae superficies oculis subijceretur, eam intro euerfam sinximus.

- A** Vena cauae pars, septum transversum permeans.
B Vena cauae pars iugulum petens.
C, C, C Orificium uenae cauae in dextrum cordis sinum pertinens.
D, E Orificia sunt ascendens & descendens uenae cauae partium.
F Dextra cordis auriculae inuersa, & inaequalem fibrosamq; ipsius notans superficiem.
G Coronalis uenae principium.
H, H, H Protuberans in uenae cauae orificio circulus.
K, L, M Tres membranae uenae cauae orificio praefectae.
N, N Fibrae ab inferiori sede membranularum uenae cauae orificij, deorsum ad uentriculi dextri late-
ra mucronemq; ductae.
O, O Carneae partes indicantur, quae fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimunt.
P Haec uentriculi dextri cavitates uersus uenae arterialis orificium pertinet.
Q, R Crassities substantiae dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

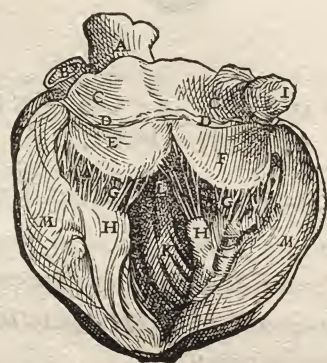
Bb OCTA

OCTAVA figura in hoc a iam praecedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenae arterialis usque amplitudinem, ac eius uenae ori-
ficium distenderim, ut membranae ipsius apte in conspectum uenirent.

- A Venae cauae portio iugulum petens.
B Arteria magna caudex.
C, D Venae arterialis orificium, uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenae caudex primum discinditur.
E, F, G Tres membranae arterialis uenae orificio praefectae.
H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic de-
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
I Una membranae uenae cauae orificio adnatarum.
K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

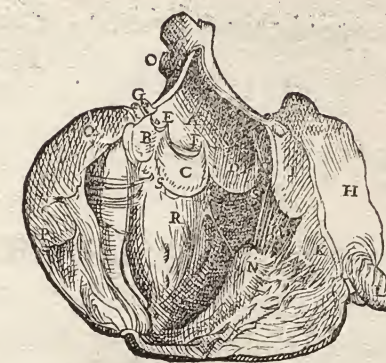
NONA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAC figura idem cor, quod duabus iam praecedentibus, ostenditur, uerum hic una sectio ex
arteriae uenalis orificio ad cordis usque mucronem ducitur, ipsumque uenalis arteriae orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranarum illi orificio praefec-
tis, et inuersa cordis sinistra auricula, ut et haec internam ipsius superficiem ostenderet.

- A Magnae arteriae caudex.
B Venae arterialis portio.
C, C Venalis arteriae orificium.
D, D Protuberans in uenalis arteriae orificio circulus.
E, F, Duae uenalis arteriae orificio praefectae membranae.
G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protensoe.
H, H Carneae cordis substantia, eas quas modo G et G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum.
L Hac sinistri uentriculi amplitudo ad magnae arteriae orificium conscendit, cuius membranas mo-
do explicaturi sumus.
M, M Substantiae cordis, quae sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

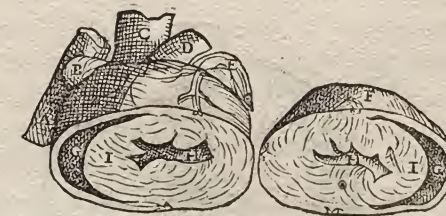
DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra clatiori sede sectionem ad arteriae magnae ampli-
tudinem usque duximus, ut distecto eius orificio tres membranae ipsi praefectae, in propatulo essent.

- A Arteriae magnae orificium.
B, C, D Tres membranae arteriae magnae orificio praefectae, uerum harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, et utrinque una ipsius pars conspicitur. Estque
quam B insigniuius.
E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.
G Coronalis uenae et coronalis arteriae hic apparet portio.
H Arteriae uenalis orificium.
I, K Duae membranae arterialis uenae orificio appositae.
L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.
N Carneae cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.
O Portio uenae arteriosae.
P, Q Cordis substantiae crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.
R Cordis uentriculorum septum.
S, S Hic ad arteriae magnae radicem dura et ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quae dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura cor per transversum dissectum ostendit, ut cordis substantiae secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

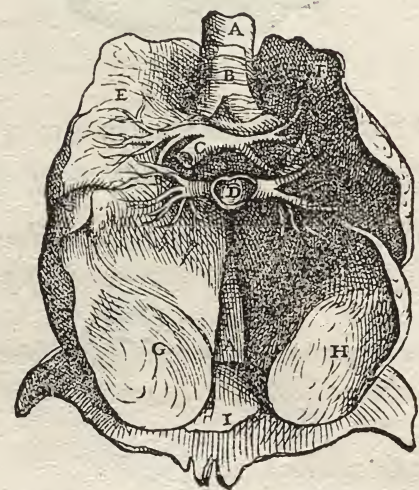

- A* Cava uenae pars.
C Arteria magna caudex.
D Vena arterialis.
E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriae. Atque hi characteres cordis basin insinuant.
G, G Dexter cordis uentriculus.
H, H Sinister cordis uentriculus.
I, I Septum cordis uentriculorum.

B Dextra cordis auricula.

F, F Cordis mucro.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

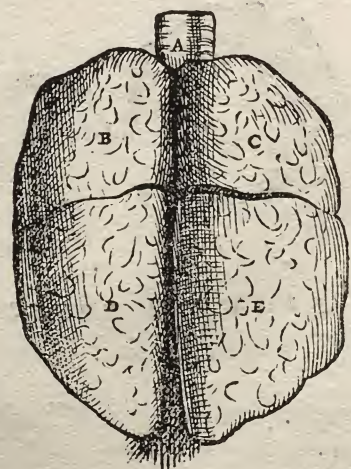

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

PRAESENTI figura anterior pulmonis sedes, a qua cor praefectum est, delineatur, quae inferiori, terramque spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine ab similis uisitur.

- A, A* Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.
B Aspera arteria.
C Vena arterialis.
D Venalis arteria.
E, F, G, H Quatuor pulmonis fibrae, seu lobi. Verum *G* & *H* priuatim pulmonis sedem indicant, septi transversigibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECL

HAE C figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

- A* Aspera arteriae portio, posteriori ex sede hic conspicua.
B, C, D, E Quatuor pulmonis fibrae seu lobi, bubuli pedis superiorem regionem forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGVRARVM
 Indicum finis.

QVAS PARTES NATURA AEREAE
 substantiae rescicienda fabrefecerit, ac quae priuatim uitali spiritui
 subministrat. Caput I.

V A M affabre cibi potionisque organa corporis nostri architectus extruxerit, quemque ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiam, uasorum neruorumque insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctorie explicuit. Quo circa praesens instrumenta, aeream quae continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quod autem omnes respirationi pulvisque famulantes particulae in horum classem collocandae ueniant, cuius per spicuum esse arbitror, neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animae substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latere existimo: ac proinde etiam nunc in illo rum usu explicando haud longius haerendum est. Quamquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi arteriarum usus recenscebam, de respirationis & pulsus natura usque nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc priuatos eosdemque complurimos liberos exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodque in praesenti potius partium corporis descriptionem, quam contentiosè, ignorata adhuc animae essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundum naturam sese habentibus, neque calor ingeni (quem Galenus animam, aut primum saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione ad aucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per octauum capitis ossis foramina, quibus olfactus organa incumbunt, tum etiam atque id magis per meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducunt assumitur, spiritum animale nonnihil enutritura. Verum per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplisnarium foraminibus in fauces secundum posteriorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas folioles fertur. Postquam uero aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo praeparatus est, ab arteria uenosa furculis similiter pulmonis substantiae intextis, ex asperae arteriae ramis elicitur, atque in sinistrum cordis uentriculum per arteriam uenalem delatus, tenui feruidoque admodum quem cor inibi continet, sanguini commiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo calor qualitatis euentilatur, substantia autem calor (quae aëre & spirituosi sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uero uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiarique functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonem ablegatur, atque ab asperae arteriae propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis propaginibus arteriae uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperam arteriam & laryngis faucesque & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uero aer potissimum per os attrahitur, efferturque. Vocamus autem non naturalem respirationem, quae alterius quam temperatae caloris innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusque generis reliqua, ad quae secundario respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruente ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundum

Sexti libri argumentum.

Qui aër in respiratione digeratur, cor quoque spiritum partium functionis enutritura. Lib. 2. de Arte curat. ad Glaucum.

Bb 3 arteriae

arterie serie digeritur, & calor singulis mebris priuatim innatu reficit temperatque, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sane atque membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex dextro cordis uentriculo in sinistram assumptus, cordi ad uitalis spiritus calorisque natui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarum partium spiritum & natuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositae praestat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaque artificis ui fabricatis, haec omnia perficiantur, quaque ratione haec admiranda Naturae opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quae in primo libro de thoracis ossibus, & asperae arteriae cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarum constructione persequutus sum. Quapropter ut in libro hunc praecedente à peritoneo sermonis cibiac potius organorum initium opportunè instituiamus, ita quoque & hic à tunica costas succingente non immerito instrumenta aereae substantiae nutriendae dedicata auspicabimur.

Respiratio-
nis & pulsus
idem usus.

DE TUNICA COSTAS SUCCIN- gente. Caput II.

QUANDOQVIDEM costas succingens tunica aliud nihil quam membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritoneum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quam ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemque exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeri potest octaua musculorum tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponentibus, ut duae priores Capituli decimioni libri primi, & tres ultimae eiusdem libri figurae.

Nomen & si-
rustunica co-
stas succingen-
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su-
perficies qua-
les, quibus car-
tilas par-
tes nexus.

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac *σπαστική* Græcis, uulgo autem pleura dicta situm, nomen ipsius indicat: hæc namque omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi transuersi implantatione occupatae) præterea & toti pectoris ossi subtenis, thoracis uero uertebrarum corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, si guram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebræ deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uero à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præfens itaque tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariatur. Superiori enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uero parte latior quam superiori existit, at in lateribus thoracis quoque modo latior, quam inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebram pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonei quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum costarum. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interius omni ex parte leuis, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autem id præcipuè secundum uniuersam posterioris suae partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi hæc uinculis connectit, illisque tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non secus ac peritoneo internæ huius tunicae sedi adeps durior adnascitur, idque præcipuè, ubi uertebris propinquior

47 musculi.
tab. 3.

67 musculi.
tab. 4.

c. 1. f. H. K.
L. O. 2. f. g.
G. G. H. G. h.
I. K.
d. 1. f. ca. 39
lib. 1.
c. 14. 1. f. g.
li. 5. A. B. C.
f. g. ca. 11
lib. 3. f.
g. f. g. ca. 6
lib. 3. f. f.

pinquior est, quaque ipsius insigniores uenae porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmonis applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idque potissimum in laevo latere, non quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi partem pulmonis uicinam. In canibus uero, subius, simijs thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum magna amplitudine ipsi coalescit continuaturque: haud secus, quam si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undique adiacentibus partibus adnascatur aspera, inaequalisque, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritoneum, præfens membrana non adeo pertinaciter omnibus partibus connata hæret, ualidius namque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamque costam inuestit, cuiusque mox meminero, interuentu adnascitur, quam internæ interco-stalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosae parti longè remissius quam nervosae committitur. Quod autem similia cum septo foramina peritonei modo hic adipiscitur, perspicuum cuius esse arbitror. quæ septo namque obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ cauae caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uero magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoque foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cõplectitur, ipsi adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsis offert. transmittit uero hic uenæ cauae & arteriæ magnæ ramos, ad hæc stomachum, asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri neruos, & septi transuersi etiam neruos. Postremo secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore non nihil peritoneum superante: uerum similiter ipsi quoque peritoneo huius substantia ad dorsum durior quam iuxta pectus sentitur. Ipsius namque origo à uertebrarum ligamentis illarum corpora cõnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat, ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uero subtenas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoque adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, neruosque recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi neruis, à quibus innumeras soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exterius autem magnos, eosdemque una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huius tunicae una cum uenis arterijsque attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinque ipsi subtenduntur, sexti paris neruorum propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusæ. Cæterum præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis alia peculiaris obtrigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranâ uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cõstitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, *σπαστική* Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulae costae orbiculatim ipsas ambientem membranam exiguunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitiae uinculum quo aptè durum os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cõtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocatur. Ad hæc ipsa quoque, ut & peritoneum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademque firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucrum loco habetur, ac simul leuis sequaxque est. His accedit, quod præfens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus musculis, membranæ musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscure sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

Tunica cost.
foramina.

Substantia tu-
nicae costas
succingentis.

Principium.

Singulis co-
stis peculiaris
tunica.

Tunica cost.
usus, & ipsi-
us cõstructio-
nis ratio.

Bb 4 ui

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usus sint, non tamen huius gratia praecipue, sed uicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatur, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
um membrana
rum nomencla
tura.
Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
tersepiens
membrana in
uicem distat.

Quid inter
membranas in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cauitatem succingit, sublimitq. at membranæ quas Græci *διαφραγματος*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinum nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque^a singulae secundum ipsius longitudinem procedentes, à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscribitur, quæ triangulum quodammodo exinaequilibus & obliquis costis lateribus uel cõformatum refert, una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hinc connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declinans ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præfentes membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant, secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebri committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quæ uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem nequitam contiguæ sunt, imò pro^b ossis pectoris latitudinem mutuo^c distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamq. utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cauitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membraneisq. nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arcitius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum distinctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capacior redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hinc membranarum cõsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transuerso committuntur, omnium maxime inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membraneæ circuli est^d latitudo. Cauitas, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membraneis fibris obsita, admodum ampla diffecatibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissum correspondet figuræ membraneæ circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præfens cauitas in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumq. cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremq. thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capacior uisitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucris mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in distis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsi uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neq. quicquam minus quàm Anatomem aggressi, nil nobis aliud præstiterit, quàm quod perperam plerq. ex Galeno descriperunt: neq. solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fecidissime confarcinantes, ut Galeni ueterumq. omnes de re Anatomica libri propemodum intercederint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præterquam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

nequaquam contingēs, & ad cordis effigiem formata. Præfentes enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq. dextra membrana à sinistra abscedit, & utraq. inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idq. & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et caue uenæ caude, & innumerae membranæ fibræ membranæ has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uerò quæ quæ suam thoracis respicit amplitudinem, multa sepe, ac præcipue in hominibus, adipe abundant, adeo ut^e omento quibusdam partibus similes, & pinguiore sepius uideantur. Præter pinguedinem ipsi adnascitur^f glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venis ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omento membranæ digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranæ à^g uena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumq. & potissimum in hominibus, alia notata dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusq. membranæ longitudinem deorsum ad septum usq. deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali ferè intervallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq. hi solum nerui cum uasis & adipe^h externæ membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uerò membranarum sedes tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissime citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utraq. asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cauitatis regio fibris non oblidetur, ea quoq. læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæc tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ committuntur ortum ducētes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creatur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoq. cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede continerēt. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissime (si animū modò adhibueris) ostendit, quacumq. ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cauitas adhuc illa animalis fa mulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranæ, an uerò à tunica costas succingente organa in thoracis cauitate reposita, tunicas inuolucraq. mutuuntur, hinc contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq. connexus spectat, harum membranarum & tunicae costas succingentis censendus ueniat. Præterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextrā thoracis cauitatē succingit, unā cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetq. peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distinguere-tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IIII.

AD asperæ arteriæ harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimali octaui Capitis libri primi, dein ea quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemq. Indices intueri erit operæ præcium.

*Aspera ar-
teria nune-
rus.
Situs.*

*Ipsi commissi
corpora.*

*Aspera ar-
teria forma.*

In tertio libro, ubi arteriarum complectebatur seriem, hæc cuius constructi-
onem modo persequi statutum est, simpliciter quod aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primum appellata dicebatur: at temporis successu,
quum & uasa^a uitalem spiritum sanguinemq; impetu ruen-^bte deducunt, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donaren-
tur, hæc quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerum & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
protenfa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
quædam nuncupantur)^b duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus,^c alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nõ secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducens initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum recta nusquam in latus declinans, secundum ceruicis longitudinẽ
ad quartam usque thoracis uertebra ducitur, tota posteriori sede^d substratum habens, stoma-
chum, uertebra corporibus, primoq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organis interuentu innitentem, unde & aspera arteria à uertebis tantum remouetur, quãta sto-
machi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedi non eadem toto ductu præstenduntur.
in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur,^e os ab u figura uosadẽ nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque^f musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pe-
ctoris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi^g subditum ex carnosa membrana mu-
sculum, arteriæ asperæ obtenditur^h bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis u referen-
tis anteriori parti inferitur, & deindeⁱ alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis
humiliorem antiquamq; partem pertinentes, proximæ arteriæ hinc incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad^k mamil-
laires in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo^l glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine^m ramus arteriæ magnæ inⁿ soporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri^o neruis, &^p internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
nè attenduntur, dein ad laryngis radicem utrinq;^q glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Caterum quum primum ad quartæ thoracis
uertebra corpus arteria aspera^r descendit, in duos pares bipartita trunco, unum^s dextris pul-
monis lobis, alterum^t sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
pulmone sedem occupant. Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectius quàm arbori assimilauere,
cuius caudex in duos primum ramos discissus sit, & hinc rursus in innumeras soboles diffusi.
Huius nanq; arboris à radicem propaginibus liberata ex terra prodiens initium, laryngi re-
spondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; tho-
racis uertebra protensa conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ
in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neq;
pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariã dissimilem^u
figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis^v oper-
culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq; anterio-
rem^w scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
in medio extuberat, illinc lateribus oblique in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut hu-
ius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
stet, ita etiam laryngis superior sedes hinc latior inferiori cernitur. imò^x humillima laryngis sedes,
quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem ue reliqui asperæ arte-
riæ caudicis ductus adæquat. Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quo-
dammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis
lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac terciæ laryngis cartilaginum gratia,
paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm
anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humilioris prima proc-
dentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cavitatem cõtrahitur, aut extrorsum
porrigitur, ita quoq; elatiore ipsius apices in interiora exteriora ue magis prominent, laryngis
figu.

figuram emutantes. Caterum reliquæ asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent)
ad ramorum usq; diuicationem sibi similis est, non tamen absolutè. Nam quum concidit arte-
ria, neq; aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerum paulo uidetur latior ac depres-
sa, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior au-
tem sedes anteriori angustior est, plana q; ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil or-
biculatim impressa uisitur. Quum autè arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior,
& magis quodammodo latefcit, atq; in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem
formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparæ soboles, quæ arborum ramis assi-
milantur, & uniuerfam seriem cum pulmonis figura^a parem efformant, in omnes ipsius partes
frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies
præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur, ac quum
aëre distenditur, posteriori quidem parte læuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à late-
ribus uerò & anteriori regione inæqualis: membrana, quæ cartilagine mediat, ipsis cartilagini-
bus magis extuberante, contra uerò quum laxa cõcidit: nam tunc cartilagine membranæ sub-
stantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur par-
tibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed
modicis^b stomacho cõmittitur: uerum superior laryngis regio quæ cõmune cum stomacho
tunica fortitur, ualidissimè illius tunicæ gratia ipsi cõnascitur: quemadmodum & larynx stoma-
cho firmissimè musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis
lateribus implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars attentis musculis & uasis, ac præcipue re-
currentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt,
etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctiuoso hu-
more perfusa, neq; ullis fibrosis explantationibus aspera existit. & talis quoq; quod ad læuitatẽ
spectat, interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres ue, aut tuber-
ibus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicu-
laris ad amussim patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago ef-
format circulum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conuiuet, non orbicularis qui-
dem arctiq; orificij ritu, uerum rectè instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora proten-
sa, quæ si dirimatur aperiturq; ab anteriori parte sensim in posteriora tãtis per latior efficitur,
donec laryngis interior superficies tota quodammodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quan-
do hæc rima arctatur, & conuiuet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit,
teres orbicularisq; necessariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, al-
tius quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hinc cornuta superficies sub
rima confurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur,
aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compres-
su ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies con-
caua, superior autem conuexa cernitur. Caterum uelim hæc uitulina aut bouina larynge (si mo-
do humana non suppetat) assumpta examinari potius, quàm obscura difficultiq; enarratione di-
scere. Ita enim quæ hinc propter dictionis obscuritatem præterimus, absq; omni negotio sedula
inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam & con-
formationẽ una atq; altera larynge utcunque etiam rudi fueris manu, discẽta adinuenies, potissi-
mum quod laryngis ac reliquæ asperæ arteriæ substantiã in primo libro & secundo, quantū illic
conueniebat, persequutus fuim. In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis
cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit,
uniuerfam illorum constructionem tradidi. In secundo cum cæteris musculis omnes laryn-
gis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggregatus sum. Quapropter
etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hinc mini-
mè immorandum est. Non profectò quod scribendi laborem subterfugiam, uerum ne à moro-
siore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in res non minus pulchra quàm difficili,
undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinq; & libro etiam de
Voce, priuati sumus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asserua-
tum est, idq; uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; supe-
rioribus libris necessariò recensuimus, hinc nõ altius repetentes, id solum adiungemus, asperam
arteriam membranea cartilagineaq; formatam esse substantia: ac laryngem quidem tribus con-
stare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilarunt: secunda uerò, quam quod no-
minie

*Quales aspe-
ra arteria ex-
terior superfi-
cies.*

*Connexus as-
pera arte-
ria.*

*Interna aspe-
ra arteria, superfi-
cies qualis.*

*Aspera ar-
teria substantia.*

*Quibus carti-
laginibus aspe-
ra arteria cõ-
stituitur.*

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamque uerum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitati sunt. Dein de laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membranaque & pingui substantia (quemadmodum & tertia cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquæ asperæ arteriæ corpus innumeris conformatur cartilaginibus, una serie eademque forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspondent, cui quarta pars sit exacta. propius enim ad anuli circuli uel perfecti figuram quam quidam arbitrantur accedunt. Quod sane is ad amussim perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uerteris comparat. Quanquam enim Celsus illius auctoris mentem parum apte explicauerit, ex cartilaginibus tamen uerterarumque imagine leui negotio colligitur, illum autorem cartilagine non simpliciter uerteris contulisse: uerum duntaxat circumferentiæ superficiem que corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uerterarum. Horum namque corporum imago cartilaginum orbi ductuque quam simillima uisitur. Cartilagine hæ in orbiculo arteriæ figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quam crassius. Dein cartilagine hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quam in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficiunt. Neque arbitretur quispiam (illorum sententia delusus, qui a perfecti circuli figura cartilagine solū definere prodiderunt, ne arteria stomachi plus æquo comprimeret, uerum potius ut stomacho deglutienti cederet) eas hanc formam speciemque in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uero substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuissent, in arteriæ partium usus commemoratione ostendam. Cartilagine hæ continua serie ac æqualiter semper mutuo distantes in arteria collocantur, & non tantum inuicem disjunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorē est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilagine inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primum propriæ cuiusque cartilaginis membranae interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferè ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossum sit inuolucrum, nuncupata obducitur, parique quoque ratione circulares asperæ arteriæ cartilagine simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusque sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilagine inuicem connectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilagine sese respicientes efformans. Neque solum inter cartilagine, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi confurgit uinculum, uerum etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membranei processus exporriguntur, ex quibus continuum quoque instar membranae uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisque aliæ duæ accedunt membranae, ab ipso usu tunice non immerito appellatae. Atque una quidem externā arteriæ superficiem undecunque amplexatur, membranae illis cartilaginum uinculis pertinacissimè connata. Hæc tenuis est, illisque tunica par, quas peritonæum & succingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunicae interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaque imprimis recurrentes nervos securissimè defert. Altera arteriæ tunica hac longè dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atque ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissimè cartilaginum proprijs membranjs, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguæ, labrisque & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagine & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingua uel laryngis conueniunt, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressu euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, subliniitue, tenuior longè quam in larynge uisitur: in caudice uero arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibrjs intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnis que propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis satis conspiciuntur obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ
arteriæ carti-
lagines inuicem
colliguntur.

Duæ asperæ
arteriæ tuni-
carum exte-
rior.

Interior tuni-
ca.

Glandulæ la-
ryngis radice
adnatæ.

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primario animanti ad aëris in respiratione transitum ductum uel confert, deinde & uocis organum facile est præcipuum. Atque his uisibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, rectè in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atque cordis muneribus aptum reddat. Cæterum quod pulmonis proprium sit munus, suo dicemus loco. nunc enim satis est asperam arteriam ita efformatam innuere, quod aptissimè aërem dum inspiramus pulmonem deferat, ac rursus omnem qui cordi inutilis est, unā cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membranei meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus oppletus distendi possit, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat ui inanitendum uenit, distendi comprimique aptum esse oportet. Quapropter quum inspiratione aëris uel attractione dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisque dilatatio aliud nihil censetur, quam suorum ualorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: expirationem uero rursus fieri constat, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aërem in sua amplitudine (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitque, cuius ratio cinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuo comprimi in expiratione posset, debuisse fabrefieri. Verum ad has functiones sat erat hanc ex membrana quapiam carneaque substantia, ut uentriculū, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeo sane ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentione, & rursus ad aëris propter ipsius compressionem arctationemque ac expirationem attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur: tantum abest, quod illi opificis industriam ostenderet, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distribuitos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperæ arteriæ quam quæ stomacho prætenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportunè posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, non autem in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinantur, qui asperam arteriam apertam patentemque, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aëris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidem hi præterquam quod laryngis arctatione dilatationemque ignorant, eo uenere ruditis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æque tensa apertaque esset, pulmonem neque unquam cōstringendum aut dilatandum, nihilque uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex foliis animaduertere debuerunt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quam reliquæ folium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distendi comprimique promptam reddunt, ut oppleri inanitusque possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimique ineptum, cuius naturæ si totus folis esset, quis omnem ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitreae sollem futurum ignorat? Atque huiusmodi membranae substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membranam debuisse fieri cōmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modò respirationis, uerum & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modò, respirationis nomine membraneam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramque prorsus fistularū, tibiæ & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aëris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiæ modò extrui sinelīgamentis & membranjs oportuisset. Verum quum absque inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo potuerit, illaque cōpressionem ac distentionem necessariò indigeat, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiā, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis cōstructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos sæpe usus retinere ualeamus, & uocem nunc grauem, nunc leuem, prout rimā illam (que profectò uocis primarium est instrumentū) arctamus uel laxamus. Hæc namque illa est, quam tibicinariū cōiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ responderet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarū orificijs, quæ ori illa instantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas transuersim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longè

Aspera arteria
nec usus, ipsi
usque constructio
dicitur ratio.

Aspera arteria
membrana
substantia
oportuisse extrui.

Cur cartilago
asperæ arteriæ
constituitur
subeat

Laryngis rimæ
usus.

Cc. omnium

omnium fistularum artificium vincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis cam laxare possimus, ac varias voces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere valeamus: & tanta demum thoraci vis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc parum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expirandum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse comprimere, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul^o gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi amplius spatij constructum, & cavitatem super id in narium^o foraminibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac denum musica artificum instrumenta, illarumque partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem incidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumque organum plerique recensent, quando quidem hoc nihil uoci, nisi fortassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro commemorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quod sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs cognitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs animaduertus fuit, neque etiam ullis mouetur quam ijs^o quos ab offe^o referente in id inferi commemorauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ arctandæ uel subseruiant. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginem fabricam extructam esse cognosces, si uel minima Naturæ operū cognoscendi scintilla arseris, neque illorum scientiā, indignissimi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in manibus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industria Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uero & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quoque notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quæq; orbe efformant, anteriori parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportune stomachum respiciunt, quò minus illum comprimant, minusque ipsius in ciborum assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiendis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura non oscitanter extruxit, externā quidem, ut cartilagine instar inuolucrum muniat, atque ipsius interuentu arteria uicinis partibus colligata firmataque securius deorsum prorepat. Interna uero non solum cartilagine firmitus conexura, uerū eandem succinctura, atque à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, non tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē opleteat, & ad defendendas tamen cartilagine sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inuicilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutendū in illam illabatur. Præterea acris quadā qualitas, uel fumus, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamentosa etiā inter respirandū atrahitur. Adde quòd pus tussis expectorandū quandoque sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salia intus putredinem experta, per asperam arteriā efferrī debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosione alterationemque ab his non sine graui ipsarū uitio sentiāt, præcauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijciatur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quā extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aërem cordi temperatis uim obtuderet, & aëris in uenalis arteriæ germīna assumptionē, & rursus cordis fuliginosorum in asperæ ramos attractionē prohiberet. Carterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginem in larynge potissimum reposita, ipsaq; etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atque etiā ne in magnis clamoribus, multisque motibus exiccetur, uoxque deficiat, plurimum accommodare. Huc quoque faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem utrinque appositæ glandes, humore siquidem meatum imbunt, non fluído quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresque cæteris humorem procreantibus glandulis sunt. Quantus uero eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profecto eiusmodi humore procreando illæ tantum quas diximus glandes sufficiunt, uerū & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & gargareonis, opportune subiiciemus: dein pulmonis, in quem aër assumitur, constructionem pertractaturi.

DE

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsentī Capite nobis describendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uiginti primi libri secūdi M. Secundum uero genus sexta quoque musculorū tabula F insignitur, & decima quarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur; & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QUONIAM nonnullarum^o glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit, aliæque eiusdem functionis gratia creatæ illis accumbunt, non inopportune eas quoque simul hic, de nominibus haudquaquam anxie disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, ingenti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab inferiori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab interna menti sede ad ceruicis usque uertebras pertingit: in latitudine uero, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistram habetur. Hoc enim quædam ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quod hac sede contineatur, potissimum donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, quia masculini generis uocem laryngi accommodat, fœmini uero faucibus. Eundem locum & ἰδρυς ab angustia nuncupasse uidentur, quod nulla in uniuerso corpore sit regio æquæ angusta, & tot interim organis donata. Hæc enim sede narium foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx uniuersa, stomachi initium, linguæ radix cum offe^o, imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partium musculis, præterea & musculi maxillam mouētes, tum^o qui ab ossis cuneum imitantis processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum^o qui huius angustia imprimis nomine duobus donati uentribus inferiorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum propagines, uenas iugulares, & arterias foporales, & quas nunc lubens enarrarem glandulas hic contineri. Est autem harum genus triplex, ac^o unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus. Secundum uero elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosiorque uersita. Substantia constat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocque propria, ut saluam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci ῥιζιδία uocant, fortassis non tam quod his angustijs cōtineantur, ac quod gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cavitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonem obserues, quid aliud hic foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebūt, adeo ut nihil obstitit, gargareonem ἰδρυς aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrari. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundum hoc glandium genus reponantur, ῥιζιδία uocitandæ forent. uerū quū illas ab Anato mes professoribus hætenus non descriptas obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quàm oscitater alij enarrant) ita appellandū duxerim. Cæterum secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoque ῥιζιδίας nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim incertitia prætereundū est, Græcos quum tumores præter naturā enarrāt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus cōstituant, inflammationes ῥιζιδίας nuncupauisse, & ῥιζιδία inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: non adijcētes, quæ nam illæ censeantur. Porro tertium genus, inguinum & axillarū glandibus responder. numerosum enim sub aurium radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cavitates omnes exacte implet, uasorumque diductibus distributionibus ue præficitur, has partes quoque sua humectandi ut imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hic in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquis glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animæ

Fauces.

ἰδρυς.

Triplex in faucibus glandium genus. Primum. Secundum.

ῥιζιδία.

ῥιζιδίας.

Tertium in faucibus positum glandium genus.

Cc 2 las

las seu Lacticiu nuncupat. Num uero & has Græci quoque *ἰσχυρὰ* appellauerint, sciremus sanè, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat, utcunque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus nō minus quam cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas præcipue, perpendendum uenit: hocq; imprimis tempore, quando nō id solum genus, uerum & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exerceat.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uero F.

Gargareonis nomina.

STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero instar uæ superius angusta, inferius uero spheræ instar rotunda ali- quando dum inflammatione corripitur, propendet, Væa, seu *σφαῖρα* appel- latur. Deinde quod instar caudæ muris, aut columnæ extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λύω* ac colu- mella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulum aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis totilarum, ab aliquibus uero laryngis operculo tantum accommodantur. Cæ- terum gargareonis, qui soli inter cætera animantia homini obtrigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia nō minus ac externa unguum superficies euadent cōspicua, si alicuius hian- tis os inspicere non piguerit. Vnde etiā horum enarrationi prolixius quoq; haud immorandū est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi na- rium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato conti- nuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quoddā ex uasis palati tunicam adeun- tibus in ipsius medio assumit: neruis autē non admodum participat. Porro ipsius primum usum uocis modulationē esse, ac illum ad sermonē homini plurimum opitulari, argumento sunt, qui hunc præfectum habet: dein quod soli homines, auiumq; quædā genera hoc donari uidentur, adeo sanè ut non immerito uelut quoddā uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundario autē ad aeris attractionē, ne scilicet nimium frigidus in pulmonē feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargar eo præfectus est, frigidus aer impensius quam cæteris noxiū esse colligatur. Sic quoq; & ad aeris expurgationem nō nihil conducit, nam puluere sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus. At hic usus quū cætera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituan- tur, paruipendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentiū quoddam receptaculū esse tradiderint, nō satis assequor, & commentum il- lorum esse opinor: quū gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatē nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiā grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuū erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLNONE. CAPVT VII.

PVLNONE ostendit præsentis libri figurarū maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatercia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimiuntur prima figura Capitis trigesimi octauī libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pul- monis.

Numerus.

ITVM pulmonis^a duæ thoracis cavitates indicant, in utraq; enim thora- cis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum cōspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipse geminus. Ipsi enim pars dextram cavitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ interuentu neq; continua, neq; etiam cōtigua est. Ambæ enim intersepientium membranarū medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes di- geruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis ca- uitatem, sinistra autem leuam ita implet, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan-

substantia non oppletū sit, præter uniuersam regionem quam interdiuidēs membranas^c in se cōplecti cōstitueret retulimus. Verum in hac cavitare, quam intersepientes membranæ in suo medio super^d neruosam septi transuerſi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformat, pul- monis quoq; portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pe- ctus longius quam homini obtrigit. Verum hæc pulmonis portiuncula uniuersam cavitatē in- nime infarcit, neq; etiam eius cavitatis formam exprimit, atq; ita dextra & sinistra pulmonis par- tes, suas quibus cōtinentur sedes examulsum referūt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum cavitatum effigiem assumens, haud secus sanè quam si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbiunq; enim cavitatum sedes cōcauæ sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autē gibbæ extuberantesq; uisuntur, pulmo etiā cauius redditur. Quapropter etiam sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amulsum bubuli, aut ceruini, aut alterius bisul- ci animalis calcibus, unguibusue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim^e posterior pulmonis se- des, lateraq; anteriori unguum regioni, ac lateribus respōdent. Quemadmodum enim ungues anteriori parte lineæ impressioneq; inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis se- des huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uer- tebrarum corporū occasione, obtinet. Et ut impressio hæc secundum unguum longitudinem gibbumq; modicè obliquatur, ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundum dorsi in- exteriora incuruationē ducitur. Rursus ut ungues anteriori parte magis quam posteriori, con- rigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod intersepientes membranæ ab inuicem multo minus ubi dorſo committuntur distant, quam ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde determinans ungues lineæ superius ac inferius magis patet quam in medio, & inferior rursus pars magis de- hiscit quam elatior: quod & pulmonis quoq; quæ ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id intersepientium membranarū gratia magis quæ iuxta iugulum & septum inui- cem distant, quam in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxi- ma, latior illa est quæ iugulū respicit. Reliqua autē pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiā pariratione inferior pulmo- nis regio, ut & unguum ipsorum, latior superiori existit. Porro unguū parti quæ terræ inni- titur pulmonis^f regio exactissimè cōuenit, septum transuersum spectans. Hæc enim pulmonis regio, ut & unguum, caua uisitur, propter septi^g gibbosam imaginem. Ad hæc, pariter quoq; amplo interstitio, ut & ungues etiam, propter amplam intersepientium membranarum hic di- stantiam dextra pulmonis pars impetè à sinistra disungitur. Porro pulmonis^h regio pectoris os respiciens, ipsorumue anterior pars adamulsum referi posteriorem unguum sedem uniuersam, quæ terræ nō cōtingit. Vt enim illa utriusq; orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic & hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto poste- rior unguū regio terræ non cōtingens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterum alia adhuc impressio hæcenus non commemorata pulmoni illi accidit, quæ is lateribus intersepientium membranarū accumbit. Harum nanq; latera quum hic cor cōtineatur, utriusq; extuberat, gib- bumq; efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accuratè oppleat) merito obtinet: qui sanè & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter un- guis quæ inuicem accumbunt cernitur, illic nimirū, ubi duriores quidam pili inter ipsas obser- uari solent. Atq; ita pulmonis forma unguum imagini cōgruit. Cæterum hæc de humano pul- mone dicta uelim, eoq; non flaccido, sed ut secundum naturā thoracem implet, distento. Alias enim quum cōcidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegas hæc propriaq; pulmonis forma deperditur.ⁱ Distinguantur enim utraq; pulmonis partes in duos lobos, membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter refecandum distinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur lineæ, & regione propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & oblique deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mu- cronem, protensa. Hæc lineæ æqualem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neq; sanè perpetuo in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerum aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamē inui- cem nexos, ut sectionis potius nota, quam re uera distinctio in homine uideatur. Lobum au- tem qui in canibus simijsq; caue uenæ^j caudicem suffulcit, ut iam antea dixi, nunquam in ho- mine obseruauī, & hunc illo destitui certo certius scio. Quauis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondū mihi memoria exciderit, quo inquit, quantum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte sectionē administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

In quos lobos fibrasue pul- mo diuidatur.

In homine nul- lum pulmonis lobū caue cau- dicem sufful- cire.

rino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggredierentur. in quibus presenti lobo nihil est manifestum, uti sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetret^o inuolucrum, neque aliquid prorsus est interuallum ductus cauae inter septum & inuolucrum, quale in canibus maximum uisitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam suffulciri debuit. Pulmo externa superficie laevis undique est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisque hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem connascuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam pertinacissime thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, nò autem candente rubore rubeus color, & quædam instar nubium oblineatio, ac in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerum & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantq;. In alijs autem animalibus nisi per quam rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quam uasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, eum dorso alligat: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illum cordi connectunt, illaq; duntaxat pulmonis uincula, nexu ue censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis neruos, & tunicam uasa inuoluentem, quæ à membranis thoracem intersepiuntibus, aut illa quæ costas succingit exoritur, ac nexum quod ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo ualidissime thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiam in uulneribus egregiè expendendum uenit. Thorax enim sæpe perforatur, & interim in læso latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodammodo sequaciorem effici. Cæterum uniuersa pulmonis substantia nihil aliud est, quam caro mollis, fungosa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma uel sanguinea concreta, multisq; uasorum germinibus oppleta. Vasa sunt tria, ac primū quidem est aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram exporrigitur, & primū in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisq; rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intertextit. Secundum uas uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè amplius donec ad cordis cõstructionem deuenimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenæ rami, asperæ arteriæ propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonum superficiem adamussim seruat, non situ modò semper sibi similis, uerum & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmonis insertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerso per pulmonem progressu ramorum quæ serie, soboles asperæ arteriæ amplexiores, patentioreq; uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertextit, atque omnes uasorum amplectens furculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris substantia iecur ipsum cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Vniuersum uerò pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membranaq; obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uasis ab intersepiuntibus thoracem membranis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quum primū enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, ea tunica à proprijs uasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui⁷ neruuli à sexti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut perquam graciles in pulmonis substantiam sensu non admodum indigentem diffeminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis caloris non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aërem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem aerem, eundemq; aliter non immutatū assumere cogeretur, præcipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit,

Qualis pulmo
nis superfir
cies.

Pulmonis cõ
nexus.

Pulmonis sub
stantia.

Pulmonis
uasa.

Pulmonis tu
nica.

Pulmonis
nerui.

Pulmonis u
sus & cõstru
ctiois ratio.

rit, uerum & uocis ad commodam animalis uitam necessaria gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atq; ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursum reddamus, aliter quam cor ex nostra uoluntate neuiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aerem assumit, cordi illum ingenta suæ cãni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaq; asperæ arteriæ sit usus, neminem lateat: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aerem cordi aptum, ac à pulmonis substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pellat, ipsiusq; interuentu cor ferat, ut pulmoni aptum suæ substantiæ alimentū ex dextero cordis uentriculo exporrigat, quod læue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò ulla mutatis aerem substantiæ, ad aerem emundandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligiq; & rursus distendi sequaq; esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollietatem propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicino in defesumq; cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletq;, inuolucrum uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissime tenuem mollemq; ut cum pulmone promptè concideret, & facile dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

Vasorum pul
monis ratio.

Tunica re
tio.

DE CORDIS INVOLUCRO.

Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranarum thoracis amplitudinem intersepiuntibus liberum, nullaq; ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorum initijs instar arcule cuiusdã aut thecæ inuoluentē, in medio thoracē intersepiuntū mēbranarū collocari antea diximus. Verum in presentia huius inuolucrum sitū paulo altius repetituri, eius effigie primū nucis pinæ formæ q; simillimā esse dicemus. Quemadmodū enim ex orbiculari neq; penitus depresso basi pinæ nux in obtusum, neq; impetū prominentē conū mucronem uel desinit, omniq; ex parte orbicularis quodammodo uisitur, sic quoq; & cordis inuolucrum orbicularē basim & mucronē obtusum exigit, pinæq; nucē proximè refert. Cæterum inuolucrum basim minimè cõtinaua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruia: duobus quidem, quibus cauae uenæ iter præbet, uno nimirum, quā hæc septū perforat: atq; id foramen in hominibus perficitur, ubi dextrū latus eius amplitudinis habetur, quā inuolucrum pertinacissime septi neruosa parti, secus atq; in cæteris animantibus, cõnasci docebimus. secundū autem foramen illud est, quo eadē uena sursum à cordis basi iugulū petit, tertium porro foramen arteriæ uenale transmittit. quartū uerò arteriæ magnæ paratur, & quintū arteriali uenæ uia præbet. Atq; id quodammodo duplex est, quod arterialis uena priusq; ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanq; et uenali arteriæ duobus quodammodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præsens inuolucrum ualidissime obnascit, quodammodo ab ipsis principij ducēs. uidentur nanq; arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunice (quas ab intersepiuntibus thoracē membranarum, ac ab illa quæ costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenæ cauae & uenalis arteriæ tunica ab ipsè mēbranis profecta, cordis inuolucrum principij statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis cõmittitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destitutum, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucrum illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quam mucronem aut latera illius contingit, quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucrum potissimum basim necessariò obtinuit, sese hîc quam maxime licuit rotundam

Forma inuolucrum
cordis.

Quibus uasis
involucrum cor
dis uiam præ
beat.

Cordis inuolucrum
initium.

Lib. 6. de V.
su partium.

Cc 4 dam

Inuolucrum cor-
dis situm.

Inuolucrum cor-
dis substantia.

Superficies
et nexus in-
uolucrum.

Quibus uasis
ac nervis inuo-
lucrum impli-
etur.

Inuolucrum in-
us, et cōstru-
ctio ratio.

Cuiusmodi a-
qua in inuolu-
cro obserue-
tur.

dam efformans. Ceterum reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens conti-
nuum est, & sibi undecumque, præterquam in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mu-
cronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebre cor-
pore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter
pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebas, æqualiter ab utroque, pectoris dico osse &
uertebreis, distans. Item basis quoque à dextris sinistris que costis pariter remota pendet. In pro-
gressu uero descendit inuolucrum situm uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris os-
se quam homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum ten-
dit, sensim in anteriora porrectum, adeo ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intelli-
xeris, humilior ipso mucrone cōspiciatur. In homine autem cui anteriore thoracis partem rerum
Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac antrosum sinistrorsumque adeo protenditur,
ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maxi-
me quæ antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistram adeo pertinet, ut dextrum mu-
cronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sini-
strum pectoris ossis latus, quæque huic coarticulantur cartilagines, contingat. Atque hoc in-
uolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundum ipsius formam in latera ex-
tuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranæ, atque in similiarum par-
tium numerum cum reliquis membranarum reponenda, nullis enim fibris intertextæ, sed simplex
est membrana, utcumque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile
dilatare constringitur queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi cōnata, sed
æqualiter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cautas hæc læuis omnino est,
tenui quodam humore oblita, ac adipem penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucrum super-
ficies omni adipe uacat. Quanquam secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue ef-
se asserens: intersepientibus membranarum fore delusum, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues,
ac potissimum in hominibus, uisuntur. Ceterum exterior hæc inuolucrum superficies propter fi-
brosos nexos, ut membranæ inuicem cōnatæ, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepien-
tes membranæ quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ membranæ non ob-
nascuntur, fibræ membranæ earum membranarum cavitatem implentium cordis inuolucro adna-
scunt. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranarum habet cōnatas. Ceterum uniuersus
mucro, & dextri lateris inuolucrum egregia portio septi transversa neruo circulo ad latus sinistru
ualidissimè, amplius admodum spacio cōnascitur, quod hominibus est peculiare. Simiis quip-
pe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolu-
crum cōnecteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut osi-
tatem, aut ne utique spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuatim
anterior mucronis pars tunicæ costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri
lateris sextæ & septimæ costarum cartilagines pectoris ossi coarctantur, sed & is inuolucrum nexus
inter thoracem interdiuidentes membranarum perficitur: nulli enim ex illarum medio inuolu-
crum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nul-
las arterias in se disperfas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis ferè exortas,
quæ intersepientibus membranarum tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauam transmittit,
ab illa uix aliquid mutuatur: quæ autem septo in hominibus cōnascitur, communia cum septo
uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, à qui-
bus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uero membranam hoc cordis inuolucrum cor-
di id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum in star domus & arcule cuius-
dam ac thecæ cor luculentissimè amplecti, ac intersepientium membranarum beneficio sustinere ui-
deatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrinsecus membrana, neminem quoque ambigere
putauerim. Ceterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat,
quæ serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter dissecandum reposita obseruamus, mihi non ad-
modum perspectum est. Quamuis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non
multa eiusmodi aque quantitatem repererim: quocumque etiam mortis genere siue paulo, siue multo
ante homo interisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertimus: nisi
illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quam
in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor istud eximi spectauimus, a-
quam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commode, utcumque
etiam nos tragædiæ adiungeremus, expèdere licuit. Patavi huius aquæ intus cupidi, pullans
adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmaco-
polæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam reperimus. Canes uiui
caui-

cavitatem inuolucrum & cordis superficiem humectas habent, ac in his nulla aquæ obseruatur
quantitas, ut sanè in mortuis quantumuis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat,
quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere
uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mor-
tem conuerso, hanc in mortuis reperiri contententes affirmant) fallum esse noui. Quandoqui-
dem (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes
perpetuò madidæ apparerent, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum
ubi membranæ cerebrum inuoluentes mutuo in sternuntur, & interna costas succingentis mem-
branæ, & peritonæi superficies, aciecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inui-
cem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat.
Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quie-
scens, calidissimè uiscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia,
sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largitā nanciscatur. Præcipue quum in
humidioris temperie uiris ac mulieribus copiosiore aquam, quam in siccis calidisque, quibus plu-
res adesse spiritus constat, reperiamus: atque à phrenitide mortuo cerebri uentriculos seroso humo-
re non nihil salso acrisque plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde hæc aqua
calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humanum cor im-
primis scatur, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquæ
subter cutem specie, ab utero æuæ dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiā
in aquoso ramice, & interdum uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Pre-
terea æstiuo tempore suspensi, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul à suburbijs
ad publicas uias relictis, paucis post suspendium diebus, ac si uisceræ aqua distentæ essent, in mirā
molem intumescunt. Meminietiam in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutem
detraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu
in sole relictos, maximam serosæ aquæ uim in peritonæi cavitatem, & in thoracis amplitudine col-
legisse. Ceterum nugaci hac disceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologo-
rum quæstionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua san-
ctissime pertractant, incidamus: ac diuioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis ca-
lore in suspensis uirationibus, & carnificinis minimè miscamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITV M. cordis in sua proportionem ostendit ultima figura tertij libri: dein prima &
secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro inte-
dit, ac inter membranarum thoracis cavitatem intersepientes continetur. Ac in prima quidem fi-
gura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam
ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

1. f. C.D.
E.F.G.
2. f. C.D.
3. f. A.B.
4. f. E.F.
5. f. C.

6. f. D.
7. f. E.

8. f. A.B.
9. f. C.

10. f. E.F.
11. f. C.

12. f. A.B.
13. f. C.

14. f. E.F.
15. f. C.

16. f. A.B.
17. f. C.

ORDIS situm formamque ipsius enarratum modo inuolucrum com-
monstrat. Cor namque pyramidalis figuræ uisitur, & nuci pineæ non ad-
modum est absimile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam
nucis pineæ acutiorem sensim desinens: est que multo longius quam cras-
sus, quamquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non æ-
que crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsius etenim
latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori po-
teriorique sede non nihil depressum affirmaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dis-
secantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronem usque extremum impen-
sè læ-
uis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenæ propages à cordis basi ad
mucronem usque cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reli-
qua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque minimam efformant: quippe maxima sui cor-
poris portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor
plerumque abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Basis propter uasorum cgressus inæqualis ut-
cumque uisitur. Dextræ enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena cava, & arteriali uena
committitur, in sinistra autem sede læuam habet auriculam, & præter arteriam uenalem, ma-
gnæ quoque arteriæ initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranula-
las, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo pro-
lixè

Cordis figura.

Cordis super-
ficies qualis.

Cordis situs.

lixē admodum dissectionis professores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alij uerō non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerum & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alij rursus hanc omnia quidem tori cordis molē, alij autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in praesentia thoracem omnes appellant^m quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebri intercluditur^m, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsi tho^m rax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram si tus descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundum dorsi longitudinem basis uicinior longē est primae thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimae. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis^m cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeo ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactē occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Caterum hominis cor sua basi, quae ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactē, ut in reliquis animantibus, dextra sinistrae quae sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora quae spectat, pariter sese habet. tātum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebRARUM corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quae posteriori sede duodecim constituitur uertebri, quintae uertebrae corpus respicit, quae ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primae humilior sedes & secundae elatior existit. In anteriori uerō thoracis sede, quae pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hic tūtissimus, & plurimum ab ijs quae foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrosum q; ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsumq; mucronis centrum sextae & septimae costarum sinistri lateris cartilagine respiciat, quae pectoris ossi coarctantur. Praesentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quae sanē hominī, ut & cerebrum ac iecur, quam ceteris animantibus est grandior. Neque id solum hominī priuatim euenit, uerum & illi quoque cor septi transversus nervosae parti in laevo latere, cui cordis inuolucrum magno spacio^o adnascitur, quam proximē accedit: secus longē quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

Cordis magnitudo.

DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quae id quo uis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximē sequentes.

Cordis caro.

Cordis fibrae.

RAECIPVA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulominus rubra, uerum duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longē durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferē specie, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiaur. Porro species fibrarum, quae cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenae cauae & uenalis arteriae orificiorum^m fibris agimus) haud aequē ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accurate ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quae uerō earundem situs differentiarumq; sit ratio, coniectura potius q; sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transversis sectionibus aggrediari, uel utcumque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundum unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimum transversis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanē in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uescicis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quancq; interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possumus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nolum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quae fibrarum potissimum, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterum & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribui: ut intinas, & deinde his obliquis, quae in alijs organis naturali motu agentibus retentioni praesse creditur, positas esse, & extimam sedem transversas ac orbiculares, quae expellunt, obtinere, non tamen cordis fibrarum situm ascribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquis, nunc transversas, & rursus rectas & obliquis & transversas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentiae singulis uentriculis peculiariter essent, posteriores uerō tori cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquam elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quam reliquā sedem conspiciamus: transversas autem, quae orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquis uerō, quae quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt: Suntq; hae in duplici differentia. Aliquae etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliae autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in laevo basim. Arque his sanē fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conseras, perquam numerosis, & carne has continente amplexantēq; potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accedit compositio. Vt enim in musculis fibrae ne rumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibrae peculiari ipsis carne continentur, fulciuntq;. Quae porro per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunē explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In praesentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quaeq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quam in basi spissiore solidioremq; apparere. Non ob hoc profecto (ut Galenus arbitratur) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius legeretur: uerū quod ea cordis pars tenuis sit, & quod ad ea fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quam in musculi uentris medio, ubi fibrae nō adeo atque in illis locis compactae, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerō propria peculiaritē ipsius secundum iustitiam temperie ad praecipuas cordis functiones, quae in sanguinis gratia pulmonis emutatio ne, & uitali spiritu conficiendo potissimū cōsistunt, opituletur, imō primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Caterum cordis fibrae alteri functioni subseruiunt, quae cor tantisper dum uiuit animal, & dilatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibrae cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illae motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitriarius est, cordis uerō naturalis, ac absque lassitudine inderutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minimē subditus, neq; ex cerebri nervis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quae mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, recte efficiunt fibrae, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanē ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum ueraciter connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrū dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capaciore redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quam optime liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriore et posteriore consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quae in cordis carneo^o septo inter duos sinus posito frequentissimae habentur, quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineat, nihil con fingere possumus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referte, est quam facillimum. hae enim cordis contractioni imprimis praesunt, quae mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarū usus.

Fig. H. H. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quæ illa moluntur fibræ, quoties laxatis rectis impensius arctantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introsum comprimamus, itaq; illius cavitatem minuamus, & interim tamen prociorem reddas. Nunc uero quæ obliquæ fibræ quieti præsent, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censetur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari non est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sane facturus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uero obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras proprias ipsius uenæ illius substantiam enutrientes, & arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uero uenæ arteriarum que coronaliū sit ortus ferriesq; in tertio libro abunde complexi sumus. Quare cordis neruulo sermone quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac eum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sextiparis cerebri neruo deprimi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucrum basim penetrans, & sinistro uenæ arterialis lateri posteriori sedis exporrecta, in cordis basim (oppidò quam obscure) pertinet. Verum cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinaciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuellitur. Eiusmodi namque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digressum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiam referre tres membranas uenæ cauæ, & duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ipsius præter id circunuoquentes uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixius effemus persequuti.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, non uero & decima sinistrum, undecima autem cor transuersum dissectum oculis subiiciens, uentriculorum cordis naturæ ostendenda plurimum iuuat.

Ventriculorum numerus & situs.

Forma dexteri.

Forma sinistri.

NONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformantur, quoque consent numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibetur. Humanum itaque cor in duas insigniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam unum uentriculum sinum uel dextrum, alterum sinistram merito nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem forma plurimum variant. Dexter namque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quando quidem dextro ipsius latere, anteriori & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimque in arcum uersus cordis mucronem desinit, cavitatem instar conij, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis namque uentriculorum septum à sinistro ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

uum, non uero ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamque cum cordis substantia sinistram latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constituyente exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnascetur. Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistram uentriculum orbiculatim ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undique quæ crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscuntiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusque uentriculi superficies perquam inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam penitus impressis obita. Neque istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animalibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neque unquam uel in exiccato corde coniuuent. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo carneas quasdam plantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas. Cernuntur autem carni hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorem uel sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Ventriculorum igitur septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatur, utrinque foueis ipsi impressis scatur, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donat. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltem comprehendi licet) ex dextro uentriculo in sinistram penetrant, adeo sane ut rerum Opificis industriam mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis refudat. Præter hæc uenas commemorata, in utrisque duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unum quidem uenofum, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ quedam insunt, quas uasorum orificijs paulo post præfieri commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ caue os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ originiconnatæ, adeo ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipsos usus, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unum cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus, quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur; quas, nisi enarratarum iam partium constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

DE CORDIS VASIS, ET FORVN. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleraque faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipue uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterum septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Nonaua uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

Tota fig. cap. 6 lib. 3. hic autem 5 fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in uasorum quidem numero sunt uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena caua ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uero ab illo in hominibus originem ducat, non ad modum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, agrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subiceam) in natis hominibus nihil aliud quam cauæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hæc uenarum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo

Ventriculorum superficies.

Cordis uasa quot & quæ.

Vena caua.

id id quis proposuisset) retorquere esset quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse haud falso enunciauerit, quanquam etiā Achillem illum arteriae uenosa principium deturbaret. Ex dextro itaque latere basis dextri uentriculi ad humiliorem eiusdem basis sedem, uena caua^b amplo patentiusq; admodum orificio exoritur, ac illico ab exortu (qui totius uenae capacitatem amplitudinem multum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiae terminos, ^c circulus uisitur) sursum ad iugulum, & deorsum uersus septum^d contendit; neque, ut quispiam forte arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnae arteriae^e modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instar recti palati attenditur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascitur, ac facile citra aliam diuisionem (quod interim arteriae magnae ex cordis basis centro quodammodo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumque prorepit. Neque profecto alia caua exortus, aut si mauis cum Galeno dicere, insertionis est species, quam originis trium reliquorum uasorum cordis uentriculos spectantium. Ceterum quoniam pacto toti anteriori cauae exortus sedi secundum illius longitudinem^f dextra cordis auris adnascatur, in eo quod statim de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas censendum, & ipsius ortus similiter primi orificij loco oportu-

Vena arterialis.

ne habebitur. ^g Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo ascribitur, estque ea uena, quam quidem quod sanguinem in pulmonem deferat, uenaeque prorsus uicem gerat, Venam; quod uero arteriae corpus nanciscatur, Arterialem appellari antea diximus. Haec multo minori quam caua^h orificio ex dextri uentriculi basis elatissima parte iuxta dextrum latum uentriculorumⁱ septi enascitur, & magnae^j innitens arteriae, sinistro sursumque nonnihil suo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in^k duos truncos diffunditur, quorum dexter ad sinistram latum caudicis magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem reflexus, in^l dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uero in^m sinistros. Porroⁿ uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu quod aërem continet deducitur. Arteriam: a substantia autem, quod uenarum corpori responderet, Venosam nuncupari reuolimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur, ac ut uenarum corpus adipiscitur, ita quoque ex molliori sinistri uentriculi sede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi demissio-

Diuerse Anatomorum de cordis orificijs placita.

Magna arteria.

Li. 3. de Partibus animal. cap. 4.

rem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria^p patenti admodum orbiculari^qque orificio enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius ortu, in^r duos truncos deriuatur, quorum dexter sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrectio. Ceterum haec uenalis arteria in primos truncos distributio, adeo illius origini uicina est, ut hoc nomine nonnulli dissectionis professores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque quatuor cordis uasorum orificia enumerauerint. Etrursus fortassis pari ratione uenae cauae attendentes, ipsius quoque orificium geminarunt: quum in ipsa etiam origine^s haec sursum deorsumque properat. Huiusmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erasistrati^tque sententiam ex septimo de Administrandis sectionibus libro innuisse colligitur. Porro nos quatuor cordis uasorum, quatuor tantum orificia, ut reuera sunt, enumerabimus. Quo autem pacto uenalis arteriae exortui in anteriori quoque ipsius regione^u laua cordis auricula adnascatur, secundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi deest, quartumque cordis constituit orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex sinistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatissimae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro arteria magna enascitur, aliquousque recta^v sursum sub uenae arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos truncos diffundatur, quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita profecto durorum crassorumque uasorum, ipsius nimirum arterialis uenae, ac arteriae magnae principia adeo respondent, ut sinistram arterialis uenae latum dextro arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatum sit, amboque uasa hic ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune principium radicemque possideant, quod consueque quibusdam animalibus indurescit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Ceterum^w hic in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem ascensus post dextram orificij uenalis arteriae membranam inter dissecandum latens conscendensque Aristoteli imposuit, ut inibi tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriae magnae principium esse recensens, quod sane multo minus inculandum uenit, quam quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariare scripserit. At quemadmodum Galenus in huiusmodi leuibus & ob-

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortarer, ut in Aristotelem affecti, sedulo humani corporis fabricam ipsi reseca-

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QUATUOR ORIFICIORUM CORDIS. Caput XIII.

PRESENTES membranae seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima namque tres proponit uenae cauae orificio praefectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres in uenae arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriae orificij E & F indicatas. Magnae autem arteriae tres membranae in decima B, C, D insignitae proponuntur.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

Caua mem-

branae.

Membranae

rum numerus.

A CORPORA cordis membranas nuncupamus, quae cordis uasorum radicibus, ipsorum uenae exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranae existunt, materierum regurgitationibus praefectae. Sunt porro haec omnes ex praecipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorum orificijs, duae autem duntaxat uno quarto uenae adnascuntur. Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, suas membranas, uti modo subiungam, locatas exigit. Cauae exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit, circulus est, alius membraneus circulus humiliori uenae exortus parti proximè adnascitur, qui prorsus pari modo ac uenae initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrsum, inque dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua illico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiae adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiae hic adnascitur, illico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citraque insignem crassitiam ualida membrana apparet. Haec in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in¹ tres ueluti membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat, neque aliqua ex parte, quam circuli exortu membrana haec tribus ipsius processibus cordis substantiae adnascitur. Verum ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quae reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidiorque efficitur, fibrae quaedam frequenti serie enascuntur, quae deorsum per uentriculi amplitudinem ductae, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quae ipsi è directo constituitur. Praesentes fibrae quae membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiae haud adnascuntur. Vnde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. Verum ubi fibrae ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque² carnosa

Dd 2 sub.

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utcumque respondent. quamque exterior sinistrae superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis oblita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in constri- ctione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicca- taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterioris abundans. In connexu prorsus con- ueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, pa- rum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam nu- merum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem se- riatim subijcere nitemur: id non praeterites, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectionibus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio et usus, ipsarumque constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius ani-
mae sedes.

Cor irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboratu- rus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius asseclis, cor principium fontemque esse uoluerunt, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ci- borum, potuum, & ueneriorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unam cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde colloca- runt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliqui Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiae est cor de proficiscens facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas di- stinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. Athis omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Ga- lenus, quoniam in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientia prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstra- tionibus comprobare, securi ciborum potuumque & ueneriorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Por- ro ne hic forsitan in aliquem *ματαιόλογον*, ac nescio in quem haereticum censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quoniam tot hodie, ac potissi- mum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebranda Anatomia (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportune a- grotae membro remedia applicare uoluerint) de ijs quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaeque sigillatim habeant, quo uel in animalis membro sin- gulae constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis cor- roborare, aut friuola aliorum argumenta refellere posset: ac quasi non aliter de sanctissima, quaeque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemque aeternitatem hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillitas & humana ratio suppetit hoc in negotio o- pinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberet asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fomitemque exi- stere, ac pulsuum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subser-

Medico de
animae facul-
tatibus ac sede
considerandi.

Cui functioni
omnes cordis
partes famule-
ntur.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singulae serie qua eandem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcumque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxam inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmo- nis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita constituit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenofam arteriam molliatur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tenet, & iustitiam portione per ue- nale arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admo- dum procul ab ore, per quod inspirationem perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commode per arteriae magnae ramos toti corpori natuum calo- rem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossi coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enar- rans, medium adamumsum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequalem tam nanciscuntur, quandoquidem basis ipso mucrone impenitus occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delege- tur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, ualorum explantationi & exortui de- stinantur. Quae uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterijs poste- riusque habentur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos efficiendos subser- uiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidis, ac propter cordis fibrarum hic collectio- nem copiamque, & carnis eas suffulcantis amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securus, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mu- cro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam ualorum exor- tibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum di- gnitate proportionem exigunt. Quae enim basi uicinius accedunt, paulo minus habendae sunt po- tissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab- earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam am- plamque ob quatuor illorum grandium ualorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum esse- tum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse consilio. Quamquam Natura interim cor sphae- ricam figure iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissimae, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quoadmo- dum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper ostenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaerico esse censeremus. Quis autem cordis substantiae sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequenda mur, necessariò complexi sumus, praecipue tum explicant, cui potissimum muneri triplex fibra- rum genus cordis substantia intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superfi- ciem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentumque est, cor- dis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expur- gatori quem cordis uentriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturba- ret, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficiem in cordis substantiam dispargi cõtenderet, quoniam tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus ue- nas duntaxat ad extremam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt praecipui uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterijs, alter posterius exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum pro- tensus, quasi cordis substantia his sedibus septi gratia plus alimeni requireret. Quod etiam testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cor- dis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiores, frequentioresque cernun- tur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis dis- sectionem interturbare assueti, sese exercuiant, num uentriculus intestinaque suo quem totius corpo- ris gratia efficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uelicas utraque, urinarios bilisque meatus, uterum, ue-

Inuolucrum
us.
Situs cordis
ratio.

Lib. 2. de De-
cretis Hipp.
et Platonis.

Omnes cordis
partes non a-
equale dignas esse.

Formae cor-
dis ratio.

Cordis substantiae
us.

Coronalis uenae
us.

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantie nutritioni providere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi, facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carētibus expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidium, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperanturæ. Porro quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrandis confectionibus libro neutiquam acquiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenarū cauarū orificij membranularum principium, adeo ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterum nervulus cordis basi oblat, instantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordis largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere ossæam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ originis additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insit firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerum illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quam reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi ferè est. dexter eo quod sanguinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihil minus quam feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmōi ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmōi proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmōi hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmōi tam amice aërem, quo nihilico concidere emoritur uelit, perpetuò indigeret, ipsius nomine attrahenti, ac obsequenti mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmōi opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmonis igitur occasio ne dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodum per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistram uentriculū defudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmōem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmōi & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ caue in cordis uentriculū orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmōem deferendo potissimum auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ tunicas adipiscatur, in pulmōis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum propter continuos pulmōis & cordis motus, tum etiam ne pulmō tenuis illius quem cōtinet sanguinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmō, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumoforemque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sinistro cordis sinu pulmōi offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodque secundum pulmōis compressionem & dilationē quiescere, atque quàm minimum moueri oportuit, magna Naturæ providentia alijs corporis uenis impatiens rigidum, crassumque, & cōpressu dilatarique difficiliter factū esse. Hæc siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilationē haud impediūt: quum interim si illa propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmōis amplitudinem illo dilatato im-

plerent, & rursus compresso pulmōe subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmōis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua alliciat, & quodammodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmōis tenuis gratia nutritionis refudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, ne rumpereetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculū diffundere posset, ipsaque quodammodo in uentriculū attractionis impetum solutura conuolueretur, cordique instar promptuarij esset. Atque huic ueni auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsiōi subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verum quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantiæ adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemoratus usus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus transuersim dissecito queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distenditque contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Euripi ritu, propulso, tres membranulas caue orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso caue uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in constrictione sit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularū quoque fibræ mucroni uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam è regione centri uenæ caue orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificiū id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verum & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ caue orificiū petit, ad posteriorem membranarum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conuieat, autor est, sibi ipsi ne hæc illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificiū accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmōnem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atque ad uenæ latera concidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptè in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmōis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenæ corpus & posteriorem membranarū sedem cōcidit, spaciū quod inter corpus uenæ ac membranas est, implens. Vnde etiā necessario membranas deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuieant, orificiūque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehementius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmō inter expirandū comprimitur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluere prohibet: uerum non ita accurate id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ autem uenæ caue orificio præficiuntur etiā secundum cordis motus fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētū, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura procreatas esse, atque huic caue orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor molitur, id enim cordi magis quàm cuius alij inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut

Dextra cordis auriculæ usus, & ipsius cōstructionis ratio.

Membranularum caue orificij præfecta rum usus.

Membranarum arterialis uenæ orificij ratio.

tes membranæ quæ pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unâ cum cordis situ inspiciendæ. Deinceps transuersa sectione septum transuersum à pectoris osse ipsi adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquires, quas quum singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunica costas succingentis speciem & intercostalium musculorum, qui inter cartilagine habentur, naturâ perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administratione ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggreganda supersunt commodius commostrarerentur, consueui primum hamulo hinc inde costas succingentem membranam euellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohereret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam intervallo cui pulmo adnexus est, demonstrare soleo, quò nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarum longitudinē frangere solitus sum: quod paruo sit negotio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ uicuantur, inflectantur uel. Verum posteaquam facilem illum parandis sceletirationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras referuari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein aliquosq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere. ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur, potissimum si secundum dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius uel dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominens, intro in thoracis amplitudinē ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costis diductis, aut illo modo disruptis, pariter per ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primum à glandio ad septum transuersum neruæ sedem, dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si uoles, sinistram quoque, quem ubi simul cum uena à iugulo pronata exportigi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas originem, illum reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem sciungens, atq; à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & uenarum arteriarumq; in ipsis serie perpenis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur, rami enim membranas interrepantes, & cordis inuolucro intertexti, etiam si diuidantur, uix notati dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucris sint examinare: quamquam & ad id summo opere conducit inspectio, quam modicè eleuato pectoris osse, cor deq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoque lobis manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs, formaq; indagetur, ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quæ inter septum transuersum & cor cōstitit, in hominibus subterni: imò uenam simul citraq; intervallo, & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quæ uena hac ducitur inuolucrum magna amplitudine hominum septo priuatim cōnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neuiquam præmittere conuenit, quin rabulas illos susurrōnesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secandum uerò & præsentem corpore prorsus, ac si quis linguam illis præcidisset, silent. Cæterum dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac demum à cordis uasis inuolucrum resecat, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui principium uitietur. Ut uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim conscendens, qui caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere uenam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius discēs, si primum dextram pulmonis partem uersus sinistram latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra sectionem sunt obuia: quamquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauius naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-

Nerui uenæ
per thoracem

Cordis inuolucrum
examine

Cauæ uenæ
distributionis
per thoracem
& iugulum
examen

cis aliquando occurrit uena quæpiâ, in sinistram latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cōnexum pronata. Porro cauæ in iugulo distributio, retusiori cultello, quo in cumbens illi glandium adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes, mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquâ pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinuenieris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propages neruosq; recurrentes adinueniendos sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, uenæ arterialis, & arteriæ uenalis, ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factum est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiens uisitur, ac inter cordis uasa elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculâ latitat, neq; adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autem arteria in cordis basi medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primum intuitus fueris, nostra neruorum recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquireto, quorum superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspiciui, nisi fortassis glandij aliquot reliquæ adhuc supersint. Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata intuebitur. Cæterum ut recurrentes uideas neruos, postquam cōmunes laryngis musculos, qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis referentis musculis, non rescueris) sexti paris neruum in latere primum dextro secundum soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hinc musculis ex pectoris ossis summo enatis furculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, tres quos ad illam reflectit furculos (nisi duo aut unus tantum sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne forte retusiori, membranulas inter scindendum traheas furculos uiolens. quanq; denuo acutus fortassis furculos simul cum membranis incautè rescabit. Inuentis furculorū principijs neruū asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui necitur membrana, ipsaq; aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quæ soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuo nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistram, sexti paris truncum à soporariæ sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius furculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarū radicibus exporrigit indagare, & postmodum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propaginibus, & eo furculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistram latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arteriæ truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello soboles recurrente neruū hinc efformates sunt adinueniendæ. Hos ubi uideris, obuiosorem stylo sub eo arteriæ trunco uersus sinistram asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato nonnihil stylo, truncū arteriæ à dorso cui firmissimè committitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruū ad arteriæ magnæ usq; truncū liberabis, & utraq; manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uerò sexti paris neruorum ad stomachum series, non nisi exempto pulmone cōspicietur, nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagine facta, illi fistula quapiâ indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formā manifestius commostrar, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronem, nouacula sectionem induces, in dextrum ipsius uentriculū usque penetrantē. Mox uentriculo digitis distento, spōgia sanguinē semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis uena, ut sanguis in uentriculū fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterio sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Ut uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauā uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: quæ distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cauitas, naturaq; si ipsam intueris, facillè hac administratione cognoscuntur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orifi-

Arteria magna
per tho-
racem et iugu-
lum & collum
distributionis
et neruorum
currentium ex-
amen.

Pulmonis in-
flatio.

Dextri cor-
dis uentriculi
et ipsius orifi-
ciorū membra-
narumq; exa-
men.

Eccum,

cium, coronalis uenę origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosq; in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uel in quoque ex uenę cauę amplitudine stylum in uenam coniuge destitutam inderes, ipsius a cauę originem, ridiculamq; nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longē esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis nihil ob stare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usq; etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne præter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius expatietur, retinendus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de reseruentia quam præsentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis auctorum distortis suffragijs eruemdam. Porro simulatque coniuge carenti uenę stylum immiseris, oblongus crassusq; baculus cauę uenę est imponendus: quem quum absque negotio rectā per cauiam ad imum usque uentrem protruseris, quā bellē Galenus & ceteri dissectionis professor res huc usque hallucinati sint, discas, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos truncos, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censerunt. Verum hæc quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quanquam nihil prohibet, modo septum transuersum ē corpore quantum poteris resecare, iecurq; in sinistram latas adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenę cauę sede quā cor spectat ad eam usque regionem quare uenę uenę offeruntur, detrusum aliquandiu in uenā seruaueris, animaduertisq; iecoris substantiam toti cauę posteriori sede non obduci, cultello secundum baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum a cauā iecori exporctarum ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumes, atq; studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero auritatem, illosq; in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenę orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquouusque in arterialem uenam sectionem ducēs. Quæ facta, sanguineq; si quis erit cluto, uisui se arterialis uenę orificium simul cum suis membranis offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemq; arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. Tunicę etiam ipsius ex quibus arteriæ instar conformatur, facili uidentur, modo quis ductā iam sectionis lateribus labris ue animum adhibuerit. Sinistram cordis sinum similiter longa sectione a sinistra auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primū intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiæ in hac sede crassitiem, postmodum stylo duas arteriæ uenalis orificio præpositas membranas facili adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conniueant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arteriæ ori immisso, sectionē in ipsius usq; cavitatem molieris, ac ad aperto distentoq; ore membranas denuo contemplare, plumbeo stylo uenalis arteriæ in pulmones primas distributiones inquirens. Magnæ autem arteriæ orificium, & membrang ipsi præfectæ inueniuntur, si post alteram arterialis uenę membranam, quæ cordis sinuum septo uicinior est, digitum in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundum digitum in arteriæ orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arteriæ amplitudinem ducēs. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ membranas in ipsarum sede, quā uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronaliū arteriarū ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo uariē dissecto, ipsius substantiam & arteriæ magnæ arterialisq; uenę dissectis radicibus, os inquirere statuēris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus asseribitur. Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modō uasorum radices adinuenieris, illas a reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad ossium compositionem reseruari recondiq; ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examina, primū quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem, qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integrē a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenę arterialis ramum, & arteriæ uenalis & asperæ ramos stylum intrudes, & diuulsa pulmonis membrana horum ramorum

Caua uenę
ortus examē.

Arterialis
uenę orificij
ac membranarum
examē.

Sinistri cor-
dis sinus ipsius
usq; uasorum
et membranarum
examē.

Cartilagineę
cordis substantiæ
examē.

Asperæ ar-
terię
Pulmonis.

rum propagines, distributionisq; naturam inuestigabis. ad quod mirifice conduxerit unde-
cunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum
substantia a suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modō aspera arteria ab ipsius capite
diuisa, eaq; deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino ē thorace auferre, & stomachi pro-
gressum adinuenire, qui citra aliam sectionē pulmone reiecto, unā cum neruis sexti paris illum
amplexatibus, cōspectui sese offeret. Tamen ut neruorū in uentriculi orificiū seriem intuearis,
septum transuersum a stomacho liberandū est, ipsaq; insertio, si uentriculus adhuc in corpore
asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quā collum perreptat factio, si-
stulaq; illi indita, uentriculum quā poterit maximē inflari curabis, & deinde stomacho iuxta
laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, ē cor-
pore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius ferē ductu plurimum consistunt, similiter exami-
natis. Iam quoque tempestiuū esset (nisi id prius præstitisses) iecur a septo transuerso secernere,
ac tandē ex corpore auferre. quod ubi feceris, ipsiusq; formā diligēter contemplatus fueris, cul-
tello uenę cauę iam flaccidæ indito, hanc lōga sectione aperies, ut exactē pateat ipsius per ieco-
ris substantiam transitus, deinde ramorum a cauā iecur ingressus. Vbi itaq; duo præcipua il-
lorum uideris orificia, alteri stylū quā poteris penitissimē indes, & ablato uenę portæ quo
procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis
ramis, qui stylos cōtinent, niteris abraderē, ut uenarū per iecoris corpus seriē, ipsiusq; substan-
tiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculę meatulos obser-
ues, & bilis uesiculam a iecoris corpore erasam inuertas, solamq; sedulo contempleris. Postre-
mō uenę ab umbilico in iecur deductæ ingressum, insertionemq; expendes, mente thoracis
uerterbarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundum longitudinem ape-
rias, ramorum quos utrinq; in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arte-
riam ex corpore adimito, & uenę coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque
a uerterbarum corporibus liberes. Modō tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri
ramus, qui radicibus costarum exporctus sub tunica costas succingente ad organa a perito-
nao circumplexa cōtendit. Vt uero neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis
uerterbris tunicam costas succingentē detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quæ modō recen-
suimus conspiciantur. Ceterū ubi a costas tunicā thoracis cavitatem succingentem ita diuul-
seris, cultelli mucrone ad costas os proximē adactō tunicam obseruabis, quæ priuatim singulis
costis obuoluitur. eam dico, quam secundā costas succingentē tunicā nonnulli dissectionū pe-
riti nuncuparūt. Absolutis ad hūc modū omnibus quæ peritonæo & tunica costas succingen-
te inuoluunt, si uisum fuerit, quā poteris apertissime costas in suas sedes reponere conaberis, &
osse pectoris quoq; cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam
sedē repositis, quā licebit studiosissimē musculos eos quos iam antea ab insertionē pendere
sinebas, suis locis situabis, primū dico thoracē mouentiū, primū brachij motuū opificem,
scapulæ motorū primū, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarē capitis processum
fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus serie quam in secundo libro docuimus, omnes brachiū
& scapulam mouētes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus
præstant, & qui capitis ac dein dorso motibus famulantur. postremō temporalem & massete-
rem. cubiti enim & brachialis, digitorumq; motibus subministrantes musculos licebit post ce-
rebri anatomem dissecare. Neq; est quod hūc prolixē commemoratos musculos seriatim ac sigil-
latim recenseam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minimē ignores. Ceterū in
altero cadaueris latere uasorum neruorumq; seriem licebit sedulo exquirere, quum id factū sit
facillimum, si illorū descriptio te nō lateat, in musculorumq; sectione probē uersatus sis. quanq;
& ego manus uasorum neruorumq; administrationē, ut puta paulō difficiliorē, etiam postea
perlequar. In præsentī autē os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus
persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione facturū es melius, quā robusto
cultro infimæ maxillæ inferioris sedi sensum appposito, & postmodum huius, malleiq; opera ma-
xillæ inferioris osse diuiso. Verū ad eum modum ossa quæ sceletō præparādo alioquin apta
essent, propter fractam inferiorem maxillā uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo
ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq; ita illa in alterū latūs reflexa, quæ in ore
sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum
quem dixi modū, osse, primū fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoq; postmodū obli-
quato, ossa inuicem modicē dirimes: ac deinde utroq; singulis manibus apprehēso, extrorsum
deorsumq; ut torquebis, osq; aperies. Deinde enarium foraminibus obliquatum instar sypho-
Ec 2 nis

dissectio
14. &
15 fig. lib. 5.

14. &
15 fig. lib. 5.

14. &
15 fig. lib. 5.

14. &
15 fig. lib. 5.

14. &
15 fig. lib. 5.

Stomachi.

Iecoris.

Examē costę
quæ uerterbra-
rum corpori-
bus exporcti-
untur.

Musculorū
brachij, sca-
pulæ, thoracis,
capitis, dor-
sumq; mouen-
tium examē.

Temporalis et
masseteris.

Oris apertio
organorū in
faucibus post-
eriorum examē.

nis stylium in oris usque amplitudinem protrudes, gargareonis naturam examinās. Mox cultello a gargareonis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ derivatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporali arteria, interiorique iugulari uena, & si aliquantulum ascenderis, quantum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensum separare non piguerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adinueniuntur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ se se offerent. Musculi etiam inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillam sursum ducit, & is qui a processu stylium referenti enatus, ad summum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonsillæ, aliæque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchre occurrunt. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nervi dum dissecantur, non perfunctorie ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse uel imaginem referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam a superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauicularum cum pectoris osse articulos intercedentes, ad skeleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os uel imaginem referens, & laryngis natiq; alarum cartilagine ad eundem usum aliquod repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uero quum caput dorsumque mouentes musculos aggredieris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimum, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeant, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, qui costæ a uertebis ad skeleti præparationem sint auferendæ, pectorisque os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito cadauere a prima uertebra caluariam caput uel ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII⁶⁰⁵ BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANIMALIS facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PRIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humani caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendēdo opportunē a collo & inferiori maxilla dissecatibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ cōtinentur amplitudine uidendorum gratia, auferri solet. quanta uero illa sit, liquidò dijudicabis, si septimam figurā sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablata caluariæ partem interna superficie exprimit. Quæ admodum itaque præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicē ordine succedentes præcedit, ita quoque illā septimi libri figurarū primā non inopportunē inscribimus, quæ durā cerebri cōmonstrat membranā adhuc illā sam, neque aliqua ex parte pertusā, inlueratam uel. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranā efformandā porriguntur. quæ quod caluariā succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi quæ caluaria succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figurā ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uero hoc orbe complexū, durā cerebri membranā refert, omnibus characteribus in figura cōspicuis uniuersum semelque indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextrū duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextrā cerebri regionē ambiens.
B, B Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertius duræ membranæ sinus secundū capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte

Ee 3 parte

parte ad apertus, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem apposti ductus, uenarum modò in duram cerebri membranam secundum ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranæ, in quem sexta caluariæ ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenule indicantur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq; caluariam succingentes, transmissæ, quarum frequentiores & crassiores iuxta F maxime latitantis sedem plerumq; obseruantur.

G, G, G Portiuncule fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariam succingentis membranæ constitutionem profluentium.

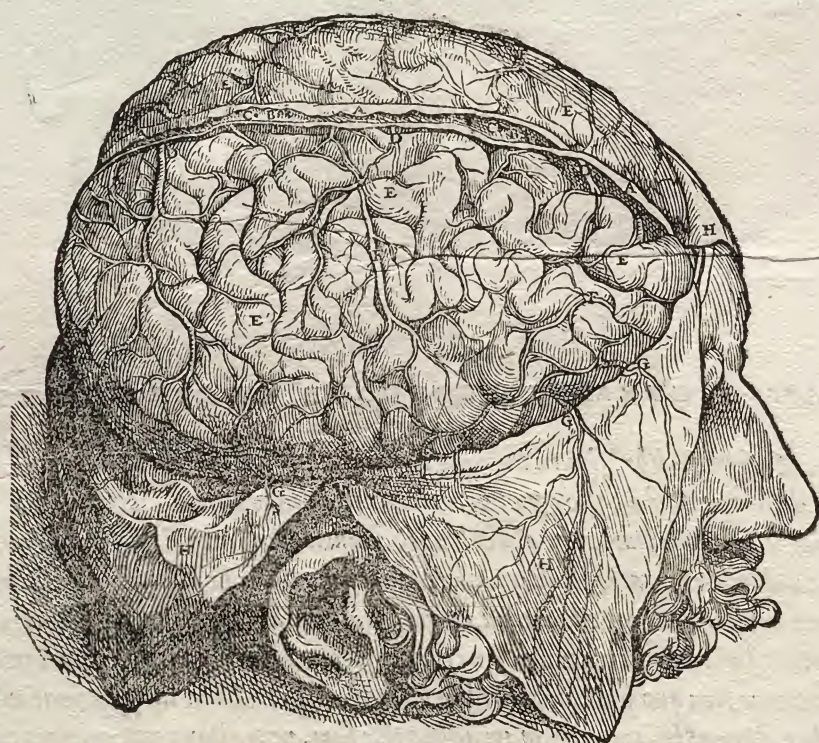
H, H Portiuncule fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.

I, I Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, à qua fibræ porriguntur per suturam A Græcorum similem, ad caluariæ inuolucrum constitutione deductæ.

K Vnum tuberculū eorum quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerumq; iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū cōspicuis, adnasci solēt. Caput ex quo hanc primā depinximus figurā, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorum unum K insigniuimus, & utriusq; ad H unū quoq; se offert.

L Cautas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secundum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SECUNDÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta ad apertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirum ad sinum singulas, quæ duram membranam dum taxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membranæ separarunt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus D insignietur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quodque molitus sum, quæ ab aure ad uerticē pertingēs, solam

solā quoq; durā diuisit membranā, ut illa postmodū apte à tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumq; (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membrana prorsus illæsa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranæ, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranæ sinus costæ est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranæ sinus cavitās hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranā pertinentia, atq; hic uasorū orificia in cōspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenuem membranæ partē pertinentium, quæ sinistra cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nō cōspiciuntur, uerū initia occurrūt uasorum in tenuem membranā, qua dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.

E, E & c. Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasū ue in tenui membrana secundum cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus secundum duræ membranæ latera excurrentibus, atq; in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranā pertinentes.

H, H, H Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

TERTIÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

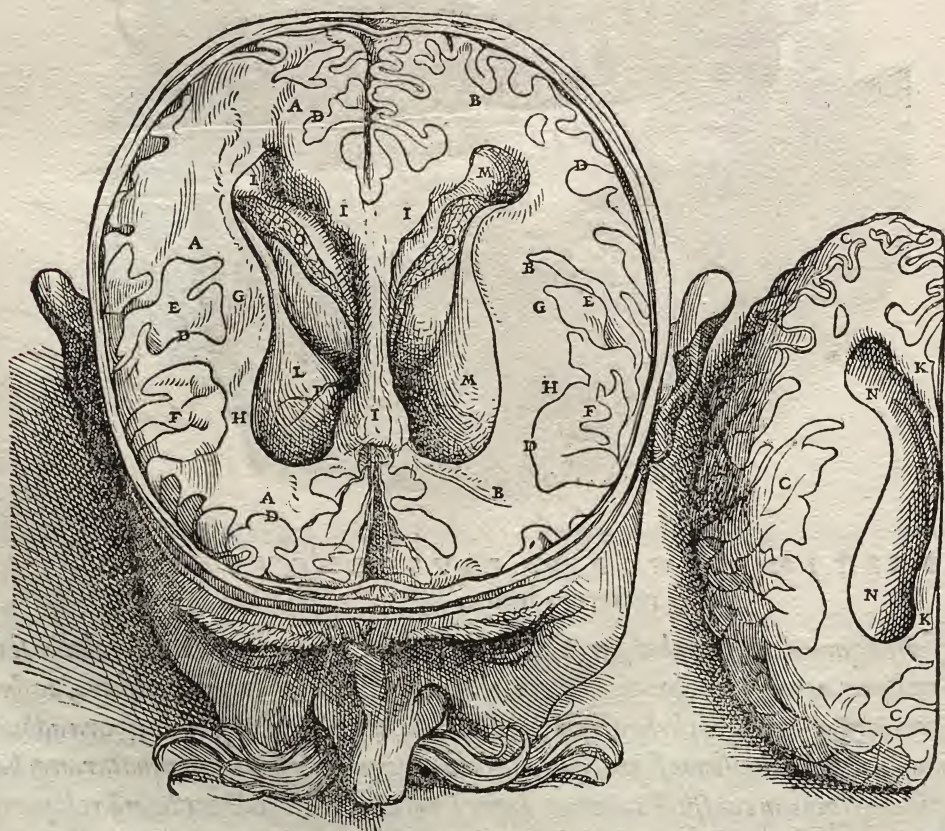
IN præsentī figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molitur, utraq; cerebri membranā, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranæ portione, dextrā cerebri partem à sinistra dirimentē, atq; in secūda figura adhuc in sua sede seruata, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguūtur, atq; hanc partem, ut ipsius effigies in cōspectū ueniret, super sinistram cerebri sedē explicatā reliquimus, dextrā & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicē manuum beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

Ee 4 Dextra

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C cat. Hic passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Dura cerebri membranae portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem a sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quae ex tertio durae membranae sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figurae administratione id quoque nobis facien dum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenae modo in humiliorem sedem durae membranae partis excurrens, quae dextram cerebri partem a sinistra determinat, atque hic ductus a quarto durae membranae sinu anteriori sede enascitur.
G, G, G Ductus iam ante F insigniti per pagines in eadem durae membranae parte sursum aliquosque excurrentes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij durae membranae sinu propagati, in durae membranae par tem, quae dextra cerebri pars a sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui a quarto durae membranae sinu uenarum prorsus modo in tenuem cerebri membranam secundum superiorem callosi corporis regionem perferuntur, atque hic una cum te nuum membrana auulsi sunt.
K Initium uasis a quarti sinu durae membranae termino pronati, atque sub eo cerebri corpore quod testu dini seu camerae instar arcus constructa assimilamus, in tertium cerebri uentriculum, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utriusque ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo praestituimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio durae membranae partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius D aliquot insignitae, quae septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octauum ca pitis ossis processui.
O, O Tenuis membranae portio a cerebro diuulsa. *P, P* Durae cerebri membranae portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVART.

- IN* quarta figura omnes durae tenuisque membranae partes rescuimus, quae in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextram sinistramque cerebri portionem sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectum uenire incipiant. Primum namque secundum dextrum callosi corporis latus, ubi sinus altero *M* in tertia figura notatus consistit, longam duximus sectionem, quae per dextrum cerebri uentriculum ducta, dextrae cerebri partis eam portionem abstulit, quae supra sectionem habebatur, quae orbiculatim caluariam ferra diuisimus. Atque quum idem quoque in sinistro latere absoluimus, hic ad sinistrum latus sinistram cerebri partem ita reposuimus, ut superiorem sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte demonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relictæ pars dextra. *B, B, B* Pars sinistra.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quae sectionis serie a reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Linea partem cerebri anfractus, et partem uariam cerebri substantiae coloris demonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteum & subcineritium magis est: quicquid intra, ad amissum album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G* & *H* uero & *H* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utriusque a cerebri substantia, cui aliqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portiuicula, adhuc sinistram cerebri partem quae adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quam cum extimo foetus inuolucro similem exigit, xegodis nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenae dextri & sinistri uentriculi substantiae hoc in loco connatae, ac ab illis diductae uasis, quae nuper commemoratae, & secundis non absimilem plexum extruunt.
Q Venulae nuper quoque commemoratae uasis in tenuem cerebri membranam sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & *P* notata) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

- PRÆSENS* figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionem attinet, nulla ex parte uariat: atque id solum habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede a cerebro primum liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.
Ab A, A, A itaque & *B, B, B*, ac dein *D, D, D* & *E* & *F*, & *G* & *H* eadem hic indicant, quae in quarta figura. Sic quoque & *L, L*, & *M, M*, & *O* & *P* & *Q* eadem insinuant.
R, R Notatur inferior callosi corporis superficies, est enim id a sua sede motum, atque in posteriora reflexum.

S, T, V Supe-

- S, T, V Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscriptio, quam ab S ad T, & a T ad V, & ab V ad T metimur.
- X, X Dextrū uentriculū et sinistrū intercedētis septi inferior pars, corpori testudinē referētī cōtinua.
- Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verū quū nō adeo cōcin-
nē in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

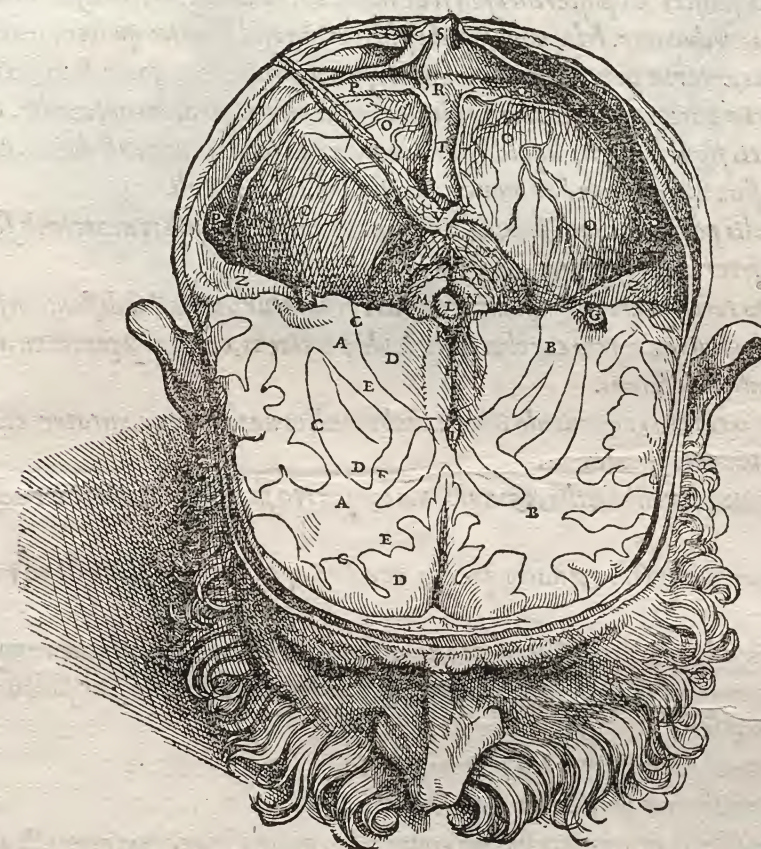
HÆC figura quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; a quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede a ce-
rebrī substantia libera-
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod a quar-
to duræ membranæ sinu
pronatū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexuum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundarū imagini uete-

res assimilauit. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.

- A, A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
- B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, a cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
- C Portio corporis testudinē forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
- D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
- F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem a dextræ soporalis arteriæ ra-
mo duram cerebri membranā perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
- G Arteria in sinistram cerebri conscendens uentriculum.
- H Vas a quarto duræ cerebri membranæ sinu principii ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cavitatē seu tertii uentriculū properans.
- I Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.
- K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
- L Portio nuper commemorati uasis, sinistram accedens cerebri uentriculum.
- M Plexus dextri uentriculi a secundarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
- N Plexus sinistram cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatīs conflatus.

O, O Huius

- O, O Huiusmodi uenula cerebri substantia hic obnascuntur, ab illis productæ uasis quæ K & L no-
tauimus.
- P A uetis quæ cerebri substantia hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hæc, a tenuem cerebri membranā pertinent.
- Q Meatus ex cōmuni concavitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu a tertio cerebri uentriculo
recta decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem defert, eius infundibuli extremo subditam.
- R, S Canales sinūs uel leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

PRÆSENS figura a tribus proximè præcedentibus plurimum uariat, nam cerebri
substantia in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut duræ membranæ conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
ræ membranæ sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas a quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebri uentriculo subleuatū, & a plexibus secundariis sinilibus auulsum, in posteriora refleximus,

ut

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concavitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

- A, A* Cerebri substantiae adhuc in caluariae reliqua dextra pars.
B, B Cerebri substantiae adhuc in caluariae asseruata sinistra pars.
C, C, C Lineae hic passim conspicuae illis correspondēt, quas tres modo praecedentes figurae similiter eō monstrarunt. Verum quia huiusmodi lineae substantiae uel cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uiciniū est, praecedentes figurae eas solum in lateribus ostēderunt. haec autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul a tenui membrana distet, etiam lineae in basi spectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes *D, D, D* insignita. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic *E, E, E*. *E, E, E* insignita.
F Portio est soporalis arteriae secundum humiliorem angustiorēq; dextri uentriculi sedem sursum adplexus secundae imitantis constitutionem prorepens. Caterum si perpendetis quānam sede hic Freponatur, & quānam in sexta figura, promptē expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiae quā in sexta figura abstulimus, praesens arteriae portio *F* notata antrosum magis uergit, quā in sexta eadem quoque notans arteriae portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id *F* & *G* subsequēntis figurae magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiae, quā in hac quae ordine septima est, abstuli.
G Arteriae soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria *F* insignita, prorepens.
H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil dissentiam sinximus.
I Meatus recta decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huius excipiendae paratam deferens.
K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cavitatem cerebelli et dorsalis medullae communem pertinens.
L Glandula nuci pineae non ab similibus, & uasorum ex quarto sinu durae membranae cerebrum petentium fulcrum.
M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obiectas.
O, O, etc. Durae cerebri membranae processus portio uel inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hanc accedunt instar uenarum ductus, partim a primo secundoq; durae membranae sinibus, partim uero a quarto pronascuntur.
P, P Durae cerebri membranae dexter seu primus sinus.
Q, Q Durae cerebri membranae sinister seu secundus sinus.
R Primi & secundi durae membranae sinuum congressus, quem Graecorum nonnulli λωγ, quod est torcular appellant.
S Principium tertij durae membranae sinus.
T Quartus durae membranae sinus, similiter atque alij hic adaperitus.
V Vas a quarto sinu durae membranae in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.
X, X Haec sede cerebellum dura cerebri membrana non obiectum ostenditur.
Y Ductus uenarum modo a quarto durae cerebri membranae sinu in tenuem membranam pertinentes, quae cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.
Z, Z Durae membranae sedes, qua omniū totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariae regionem cerebro deteximus.

OCTA.

OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

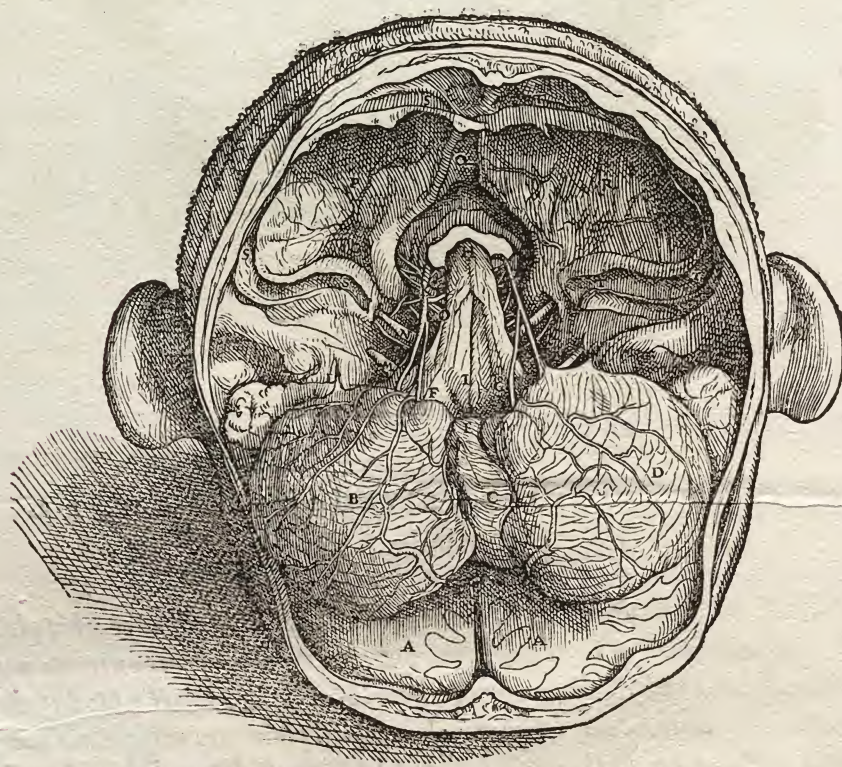
PRÆSENS figura a septima in hoc uariatur, quod hic adhuc cerebri plus rescuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad haec, durae membranae portio cerebelli obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque praesens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem *A, A*, & *B, B*, & *C, C*, & *D, D*, & *E, E*, & *F* & *G* & *H*, quod in ad *H*. septima, indicabūt. Verum arteriae *F* & *G* insignitae, tanto magis hic quā in septima antrosum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quā in sexta ablatum est.
I Meatus in sexta etiam figura *I* notatus, qui recta decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad peluim deferit.
K Meatus pituitae deducendae paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.
L Ne *L* in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exsculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, *L* ad anteriorem cerebelli partem repositi, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si *L* in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.
M Glandulam hic adhuc reliquimus, quae pinea nuci formam ostendens, uasorum ex quarto durae membranae sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.
N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura *M* & *N* insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac *N* & *O* eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. Puerō & *Q*, illas quas nates ferē nuncupamus.

Ff Cere-

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dextri & sinistri cerebri uentriculorum posteriora sursum cõscedunt plexus ef-
 formaturæ, quos extimo factus inuolucro dissectionis procures contulerunt.
 V, V Durae membranae portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranae portionē implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

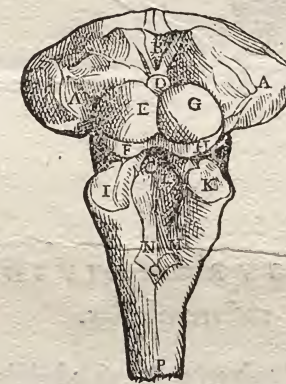
NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur, uerum præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranae partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluarie sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendit, ut ipsius regio caluarie aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranae sinus hic aperti ad amussim exprimuntur.

- A, A Cerebri portio adhuc in caluarie amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc aseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verum B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluarie sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluarie sedi insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus cos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformiū processui posteriori mibi recēsebit.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluarie consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, e caluarie amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediani cavitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū dissectionis periti uocant.
 K Vasa ductus uenæ quæ simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranae sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri, atque hic uidere est quot furculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S, S Dexter seu primus duræ membranae sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T, T Sinister seu secundus duræ membranae sinus, atque in nulla cerebri delineationum, horum sinum ductus ita conspicue ac in præfenti oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: deinde cerebellum à dorsali medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cavitatem quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

- A, A Cerebri pars dorsalem producens medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in C. quartum pertinentem uentriculum C insigniui.
 D Glans cerebri, nucis pineæ imaginē à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur namque dissectionis procures gratia lineæ inter E ac F et inter G et H cõspicue, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocant, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

Ff 2 tincit

inentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- L, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cavitates dorsalis medullæ initij, alteram partem quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramento scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem exprimit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præsecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullam cõmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionem efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonstratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Mediæ cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsali medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVO.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

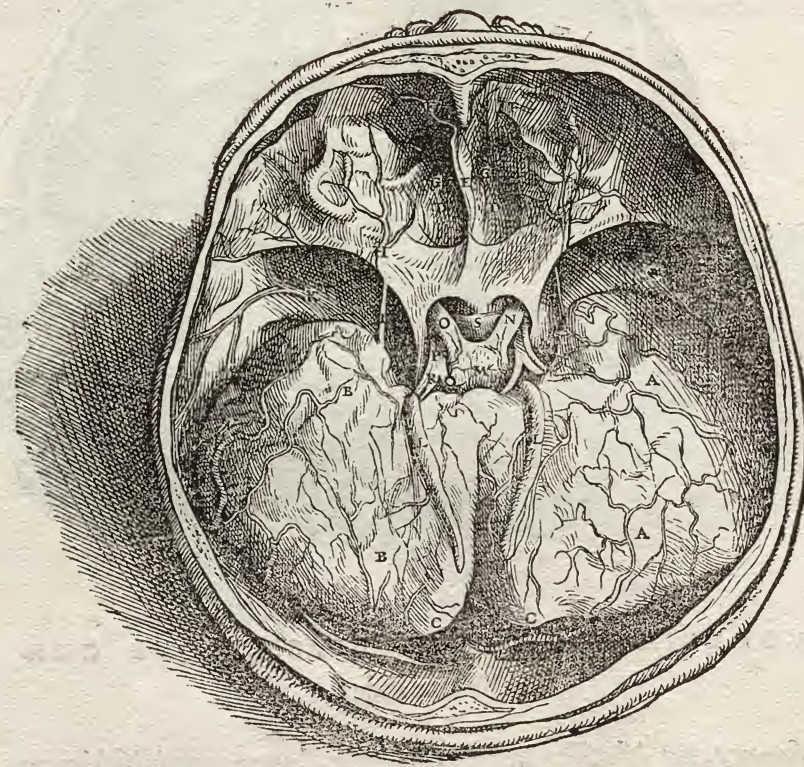
DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem amplitudine cerebellum hic euulsim, ea tantum cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquouque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non absimiles, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranæ qua octauo capitis ossi obducitur, connexo.

- A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, una cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruiâ cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot furculis excurrens.
 G Septum sinus olfactus organis incisus interdiuidens.
 H Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excavata sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est momenti. quandoquidem L caluariæ sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, N, O. quæ mediæ cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uero dextrum seu primum sinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.

Ff 3 DECL

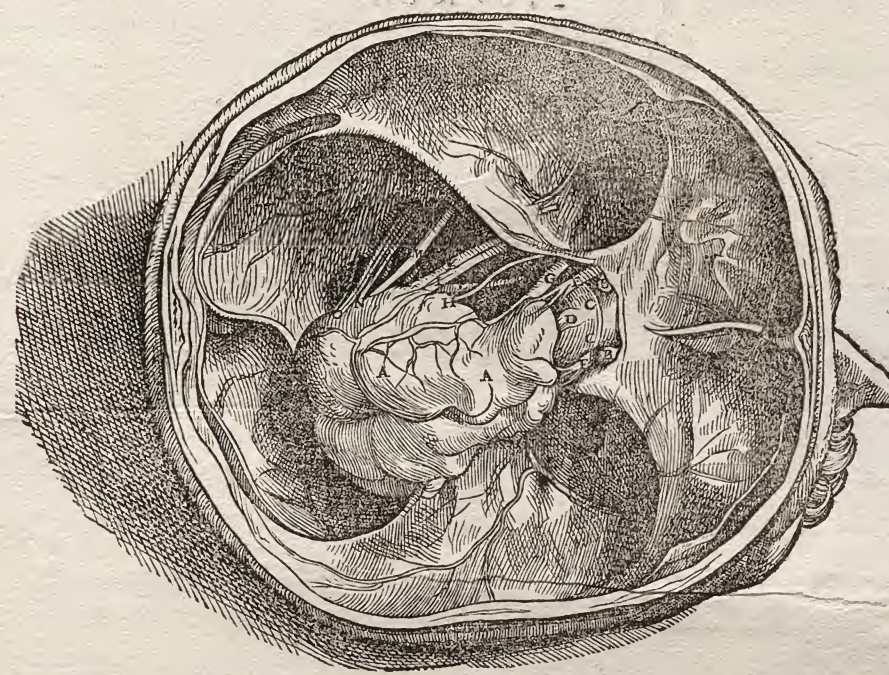
DECIMAE TERTIAE FIGURAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

- H A E C* figura occipitio prorsus innititur, & universa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & inferiorum nervorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum veniant.
- A, A* Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.
- B, B* Sinistra cerebri pars.
- C, C* Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus ple-
risque nuncupantur.
- D, D* Sinus olfactus organis parati.
- E* Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.
- F, F* Sinus caluariae, quibus mamillares cerebri processus *C* & *C* insigniti congruunt.
- G, G* Vtriusque notatur uena caluariam ingredientium sexta.
- H* Vena caluariam ingredientium quinta.
- I* Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrentis, quæ in dura consistunt membrana.
- K* Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* insigniuntur.
- L, L* Olfactus organa hic una cum cerebro à dura membrana deorsum diuisa.
- M* Nervorum inferiorum coitus.

N Visor

- N* Visorius nervus dextrum oculum petens.
- O* Visorius nervus sinistram petens oculum. & perinde ac dexter uenula cōcomitatus, ab illis pro-
pagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contextunt.
- P* Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pitui-
tam excipientis.
- Q* Arteriæ *P* notata propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.
- R* Arteriæ *P* notata propago hic in tenuem cerebri membranam furculos diffundens.
- S* Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.

DECIMAE QVARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

- C A P V T* hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariae amplitudinis
basin exprimens, dura cerebri membrana succinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq;
medullæ adhuc asseruatur portio, quanta cerebri nervorum paribus uidendis sufficit. Visorio-
rum porro nervorum exortum coitumq; rescui, ne peluis latèret cerebri pituitam excipiens.
- A, A* Modica cerebri portio una cum dorsalis medullæ initio.
- B, B* Nervii visorii ea parte hic tantum conspicui, qua caluariae amplitudinem egrediuntur.
- C, C* Peluis cerebri pituitam excipiens.
- D* Hic in pelum pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in septima
figura & octava notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextrae soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistrae soporalis arteriae ramus iuxta sinistram latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri nervorum par.
- H* Tertij paris nervorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris nervorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum nervorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris nervorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.
- M* Quintum nervorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris nervorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris nervorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

DECIMAE QUINTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENTI figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis cuneum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re nans fuisse, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

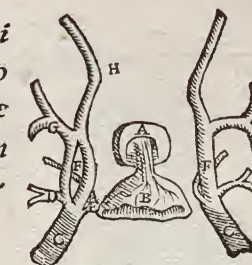
- A, B* Nervorum inferiorum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uero in dextrum cerebri ventriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic pelvis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.
- F* Foramen, quo pelvis huius infundibuli modo extructa finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris nervorum cerebri portiones.

DECL

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelvis seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. *A* lateribus uero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secundum occurrere. Atque ut ea arteriarum portiones uarie se secantibus offerunt, ita quoque uarie eas delineauimus.

- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Pelvis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse calvariae foraminum ductum oblique feritur.
- D* Sinistrae arteriae ramus in durae membranae sinistram latus excurrans.
- E* Arteria sinistra portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diuersam arteriae seriem delineauimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistram *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris nervorum cerebri calvariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

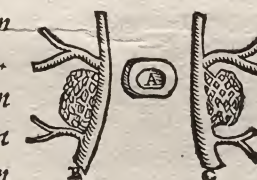
DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI

FIGURA.

HAC figura plexum sinximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in *A, B* libris de *V*su partium descriptionibus conueniret. Significet itaque hic *A* & *B* arterias calvariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. *C* uero & *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* & *B* indicauimus. Caterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reeptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam saepius glandem, *B* & *C* arteriarum sedem, qua primum in calvariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARVA hac figura erectam sinximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic sinximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandis foramina deferentes. Indicat igitur *A* glandem, cui pituita instillatur. *B* peluim, qua haec ducitur. *C, D, E, F* uero, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos.

Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in caluarie habentur amplitudine, etiam hic faciunt duae figurae mox ad finem primi Capitis libri quati additae, & septem parium nervorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indicem ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praepo nam, quod oculorum fabrica dedicabitur. Atque id in illis figuris priuatim faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE,

quemadmodum sensus quoque ac motus ex nostro arbitratu pendens,
extructum esse. Caput I.Quid quintus
liber et sextus
pertractant.Septimi libri
argumentum.Cerebri fun-
ctionis et par-
tium brevis
enumeratio.In lib. de Ve-
narum et Ar-
teriarum sectio-
ne.

INSTRVMENTA nutritioni famulancia duobus
proximè precedentibus libris utcunq; aggressus sum.
Prior namq; cibi potionisq; organa (in quorum preci-
puo uiscere concupiscibilem animā residere diximus)
& dein propter loci uiciniam, partiumq; conexum
membra generationi dedicata enarrauit. Posterior
autem eas partes recensuit, quibus aëreæ substantiæ
reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; mu-
nus conceditur: in quorum primario uiscere uim ira-
scibilis animæ instam esse inuimus, inibi Stoicorum
& Peripateticorum suffragijs haud adeo acquiescen-
tes, ut & animæ principatum in corde collocari testa-
remur, nervosq; ab illo originem ducere donaremus.

Quapropter quum sensus motusq; arbitrarij, & prin-
cipis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc comme-
moranda superfit, præfens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas
unā cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis
animæ uis, ac propriæ iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur, in super ut iecur crassio-
rem sanguinem, ac qui perquam caliginosus est, naturalem spiritum, & cor item rursus san-
guinem impetu per corpus ruentem unā cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc ui-
scera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; ce-
rebrum aptam ipsius muneri obtinens materiā, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositè
subministrantibus instrumētis, animalem spiritum longè clarissimū tenuissimūq; parat, quo
ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; in-
strumenta per nervos tanquam per funiculos continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui
præcipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanè quam
iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertit materijs (tantisper dum ualeat ho-
mo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia eadem diffundant. Ner-
ui igitur (quorum originē à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præstant,
quod magna arteria cordi, & caua iecori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc
mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij censeantur. Cæ-
terum animali spiritui materiā suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri
membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uersus cerebrum tum per foraminula
priuatim olfactus organi occasione in octauo caluariæ ossè exsculpta, tum comprimis per ea
caluariæ foramina quæ palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër
quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram
cerebri membranā ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem transitum extenuatur, cerebroq;
aptissimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horū
medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis
duræq; membranæ uasis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uen-
triculos plurimus à præcipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu
contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis late-
ra porrigi retulimus. Ab his namq; arterijs, quas reticulare plexum Galenus efformare docuit,
non minimæ soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistriq;
uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum
amplitudinem incedentes. Verum præter has arterias, & quarto quem ego ita nun cupaui du-
ræ membranæ sinu uas quoddā sub eo corpore quod testudinis cameræ ue instar arcus extructe
imaginē refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistriq;
uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos
ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci ar-
terijs commixtur, rete efformat, quod ab extimi fœtus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aë-
re itaque in cerebrum ingressō, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri usus
magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concacitate
tertio ue

57.8 fig. ab
H per K in
I. non est
E. si uideci
me.
110 fig. E, F,
G, H.
99 fig. H.

tertio ue uentriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno clemen-
torum ad iustitiam cerebri substantiæ temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus
animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quæ
clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim
cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ cavitates efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem
medullam, atq; ita in nervos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocris portio digerit-
tur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in nervos ab illis proximè principij ducen-
tes, ac sic in sensuum motusq; arbitrarij organa dispensari arbitramur, non admodum anxie di-
sceptantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias)
an secundum nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum
duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hæcenus sanè cerebri functiones in
uiuorum animalū sectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo possum assequi.
Sed quī in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodo cunq; aliter,
nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdividere, aut enumerare
uelis) cerebrum suo fungatur munere, haud quāq; ex sententiā apprehendo. & si fortè accurately
indefessōq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus
uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel
probabile quid indipisci possem, id sanè citra sanctissimæ fidei labem neuiquam conficeretur.
Quis enim, Deum immortalē, huius ætatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō
admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac summæ admirabili hominis cerebri machinæ detrahen-
tes, ex ipsorum somnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijsimis, nō secus quā si Promethci
essent, nescio quam cerebri struem nugacissimè ementiuntur, eam quam incredibili providentia
atque adeo eis quos corpori præstare debuit uisibus affabrè immensus rerum Opifex effinxit,
procul ab oculis arcetes, suamq; tot inartificiofis abundantem monstris præponentes, & pa-
rum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis
successu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum sectis non amplius additi, & Naturæ
operum discendi cognoscendiq; studio flagrant, proprijs manibus in homine cæterisq; ani-
malibus, quæ ipsis fuere tradita, rimari, alijsq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memo-
riæ excidit, me quum in Castrensi pædagogio Louaniensis gymnasij facillè præcipuo ac lauda-
tissimo, philosophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noster professione
theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Acade-
miæ moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima prælegebat, scripsisse, cerebrum
tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium po-
steriorem esse, eosq; à situ ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appel-
lari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentricu-
lus nuncupatus est, quod ab hoc quinque sensuum nerui suis instrumētis deferri, & dein horum
neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum
deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi usus censetur, ut
obiecta quinque sensuum, quorum genus sensum communem uulgò uocamus, reciperet: atq;
illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo necessebatur, transmitteret, quò secun-
dus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare possit. quippe uentriculo illi cogitatio seu
ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriæ erat sacer, in quem secundus omnia quæ
ex obiectis illis, de quibus abudè ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmo dē deponerebat. Atq; ter-
tius uentriculus hæc prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram
aut lapidem duriorē insculpebat. Dein pro sculpturæ leuitate uel difficultate præsentem uen-
triculum que ipsi mādatur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo asseruare, commen-
taria illa docent. Neque profectō tertius iste uentriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut
insculpit, sed secundū uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui concre-
dito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac uelut
in rationis officinā uersandū exporrigar. Cæterum ut singula quæ ita nos edocebamur, aptius
assequeremur, tabula quādā ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta,
dictosq; iam uentriculos oculis subiiciens, quam nos discipuli prout scholasticæ picturæ quicq;
erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat
uentriculos complecti nobis persuadebatur, uerū ipsam quoq; omnes simul capitis partes,
nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis nostri solertiā in corporis humani
fabrica nunq; insipientiū sunt figmenta: qui quā in cerebri cōstructione enarrāda aberrent,
sequēs sermo ostenderet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedēibus libris usus
sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unā cum
omni.

Thomas, Sco-
ti, Alberti,
et eius coho-
ris scriptorum
de cerebri uen-
triculis opi-
nio.

Brutorū cere
bri cōstructio
nē ab hominis
non differre.

omnibus sensus instrumentis explicabit. Quantum uero impietatis imperitis, & nō adeo adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorū cerebri usuū (quod ad principis animae uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiā si ipse filea) perpendunt, qui quādrupedum (quibus omnē rationis uim, ac praeipue animam rationalem ex theologorū praeceptis placitis adimimus) cerebra, hominū cerebris quāproximē omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidē ouis, caprae, bouis, felis, simiae, canis, & quas secui auiū cerebri cū humana cerebro in partū cōformatione, ac potissimum in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quod mole cerebra pro animalū qua donata uident ratione, certo uariare cognoscimus. Homini namq; cerebrū obtrigit maximū, mox simiae, canis, ac eadē serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uiciniū accedere quibusdā argumētis colligimus. Neq; cerebrū homini tantū pro corporis ipsius portione grandius obtrigit, imō id omniū animalū cerebris maius uisitur. Hominis namq; cerebrum uel duobus equorū, bouum, aut asinorū cerebris grandius apparet. Sed haec omnia, ut & uentriculorū fabrica, ex sequētib; euadēt perspicillima.

DE DURA CEREBRUM AMBIENTE

membrana, & sub cute caluariā succingente membranula. Caput II.

DURA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedēs uniuersa, quae supra scissuram cōsistit, qua cerebrū ostensuri, caluariam diuidere soleamus. Secunda uero eam membrana partem interna communētrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatertia, internam sedem proponunt, qua caluariā regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cōsistentem. Caterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductū, refertur tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris durae membranae occurrūt sinus, uti optime figurae capitis decimiquarti libri tertij. Porro membrana caluariā exterius obductā nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circundetur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

Durae mēbra
nae sitas, ac nu
merus, magni
tudo, forma.

QUAE AD MODUM sanē uniuersam cauitatem qua nutritionis organa continentur, peritonaeo succingi recensuimus, atq; id instar sacci cuiusdā omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentē tunicam omnia quae in thorace collocantur, ambire cōmemorauimus, ita etiā uniuersa caluariā cauitas cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur membrana, quam propter crassitiem qua caeteris nō cerebri modō, uerū totius corporis praestat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Haec nō minus quā peritonaeum & costas succingens membrana unica cōtinuāq; omnino uisitur, praeterq; quod quibusdā foraminibus & sinibus uenarū modō extructis sit peruia. Vnde etiā ilico praesentis membranae sitū, & quod ad ipsius externā superficie attinet forma, magnitudinēq; etiā aliud nihil sermoni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariā os priuati alicuius usus gratia, in caluariā amplitudinē extuberat, cui haec mēbrana nō cedat, sedq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cauitate consistit sinus, quē haec quoq; mēbrana nō impleat. atq; (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima necit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo post audies, cōstituta. Atq; hinc etiā sit, externā durioris membranae superficie propter ossiū sinus, tuberaq; inaequalē, & deinde fibrarū quibus haec ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut nō adamussim leuē lubricamq; uideri. At praeipua ossiū tubera, quae eā orbiculare sphaeraq; modō rotundā esse prohibēt, in capitis potissimū basi cōspiciunt. & horū quidē primū censerī potest ossē septū olfactus organorū sedē interdiuidēs: dein ea caluariā extuberantia, quae ut oculis in caluariā sedes cōmoda exsculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Praeterea inaequalitas illa, quae propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriae cōsistunt cauernae parandā, & aptā glandulae cerebri pituita excipietis sedē insculpendā, in medio fere amplitudinis caluarię cernit. Deinceps alia duo insignia quoq; tubera in hac amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā auditis organa sedē Natura fingeret. Postremō ea quoq; eminentia iā dictis accedit, quae in occipiti ossē à posteriori parte foraminis spinale medullā transmittētis rectā sursum ad mediū interuallū porrigit, quod inter id foramen & futurā Graecorū Λ imaginē expriētis eminentiorē sedē cōstituit. Atq; haec capitis ossiū tubera q; minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongae sphaerae utrinq; ad anteriora leuiter depresso appareat, in causa praeipue censent. Alia uero tubercula, quae propria durae membranae uasa uenarū ac arteriarū fere materia continētia in exteriori ipsius superficie efformat, nō adeo illius orbiculatim formā inturbant, e.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum haec uenarū duntaxat rituprotuberent. Porro nullus in caluariā amplitudine sinus (praeter eos quos necessariō nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exsculperit duramembranae uasorū gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionē ipsis locū dent, & ne durā membranae uasa ipsi membranae damno sint, quo minus haec ossi proxima apponiqueat. Ex horū sinuum numero illae cauitates sunt, quae extuberans lateris primi durae mēbranae sinus & secundi & tertij admittunt, deinde illi quoq; sinus, qui in caluarię lateribus instar mediae cauitatis uenarum multiplici serie exsculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorū sedis regione conspicitur. Cuiusmodi uero haec durā membranae uasa sint, ac unde principium ducāt, in tertio libro fidelissimē expressimus. Porro ut externā huius membranae superficiē cognitu mehercule in capitis uulncribus perq; necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariā connexū recensbo. Primum citra alterius corporis interuentum haec undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempra, quae super ossis cuneiformis mediū habetur, ubi dura mēbrana nonnihil ab ossē abscedit, substratam habens glandulā cerebri pituita excipientē, et soporalū arteriarū maximas soboles, quae reticulare plexū efformare alijs dissectionis professoribus fallo creduntur. Omnibus partibus caluariā quibus haec membrana est attigua, in eum modū cōmittitur, ut duo inuicē accumbentes musculi mutuo harere connectiq; solent. Verū eo cōnexionis genere in capitis basi firmius q; in lateribus & uertice & fronte & occipiti affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus perinacissimē cōnascitur, perinde ac si ab ipsis originē duceret. Sunt uero huius generis processus ossiū illud septū olfactus organorū sedem distinguens, deinde illi qui ad latera foraminū uisorios neruos transmittentiū, & sinū glandi pituita excipienti paratum, consistunt, & qui iuxta foramen uisuntur quinti paris neruorū cerebri crassiorē radicē transmittens, & uniuersim omnes processus foraminū capitis amplitudinē respicientia. Pari quoq; ratione praesens membrana caluariā futuris adnascitur, quāq; is connexus nōn aequē ualidus sit, atq; is quem ad osses processus perfici relatu est, quod ille instar simplicis tantum lineae, nō autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At futuris non solum dura membrana cōnascitur, uerū tenues membranasq; fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quae caluariā uertice inter dissecandum abstracta, in dura membrana simplicis lineae ritu extuberant, asperamq; ipsius membranae superficiē ostendunt, futurarū situm ac imaginē in ipsa etiam membrana tunc referentes. Caterum praeter fibras externā quoq; durā membranae superficiē minus aequalē reddunt tubercula quaedā in uertice frequēter prominentia, ubi sagittalis futura coronali iungit. Haec si quando adfuerint, inaequaliter extuberant, & pares sibi in caluariā insculptos sinus obtinent, quibus perinacissimē innascunt. Vnde etiā huius generis tubera nō obiter, neq; per transennā expendenda ueniūt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulncribus caluariā perforemus: etenim horū tuberū nulla ratione habita (quod in his locis & in futuris mēbrana ab ossē difficulter abscedat) eā unā cū ossē haud leui malo pertunderemus.

Durae mēbra
nae ad caluariā
connexus.

Quibus ueniū potest
in mēbrana ueniū

Ad haec, mēbranae ad caluariā connexū, & exterioris ipsius superficie asperitatē uenulae quaedā adaugēt, per caluariā poros partim ex dura mēbrana ad caluarię inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad durā mēbrana deducit. Hoc itaq; modo dura mēbrana caluarię cauitatē succingit, & omnibus ea cauitate contentis obducitur organis. Verū praeter haec, dura membrana magnā sui portionē inter cerebrū ac cerebellum insinuat, quae uniuersam cerebelli superiorem sedem integēs, cerebri regionē cerebello incumbētē ab illo interdiuidit. Quinetiā à media sedē huius durā membranae portionis, ubi dextra cerebri pars sinistra respicit, & secundū totā tertij durā membranae sinus longitudinē alia quoq; durā membranae portio processus ue educitur, secundū capitis longitudinē dextrā cerebri partē à sinistra dirimens. Hic processus falcis mello riae imagini aliqua ex parte accedit: nam ipsius sedes illi durā mēbranae portioni cōtinua, quae cerebellū integit, falcis basi correspondet. ea uero quae septo sinuū olfactus organorū cōnascit, falcis mucroni assimilari potest: is namq; mēbranae durā processus à posteriori capitis sede anteriorum ductus, sensim falcis ritu arctatur. Deinde processus huius pars tertio durā membranae sinui cōtinua falcis dorso nō absimilis secantibus occurrit, siquidē extrorsum curuatur, & tertij durā membranae sinus nomine crassior uisitur. Processus autem pars callosum cerebri respiciēs corpus intrō obliquatur, ac proinde falcis aciei forma accedit. Haec mēbranae portiones processus ue nihil omnino à reliquo ipsius corpore, nisi una duntaxat sede in crassitie duritiāq; uariāt. Nulq; enim membrana crassior secantibus obseruat, q; in illa parte qua cerebellū integit. Haec namq; ubi natus cerebri proxima cernit, triplo fere q; in reliqua sede crassior duriorq; euadit, adeo sanē, ut canes hoc loco os possideant superiorē cerebelli regionē integens, cerebrūq; ne id

Durae mēbra
nae processus.

Qua pavis t. in
m. i. v.

Gg cerebellum

Lib. 9. de Ad
min. diffect.

cerebellum premat suffulciens. Sed & neuter horū processuū seu partiū duplicatur (ut Galenus rem parum expendēs docuit) uerū simplex est, quemadmodū & ipsa membrana, quā cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius duræ membranæ sinus cultello secundū longitudinem^o dissectus, primo intuitu membranæ^o processum inter utraq; cerebri partes intercedentem geminā, exq; duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quātūvis namq; inferiorē sinus tertij angulū dirimere studueris, membranā extra sinus amplitudinem nunq; in duas subdivides. Atq; par ratio eius^o partis duræ membranæ censetur, quæ elatiorē cerebelli sedem obuelet. Deinde si in sinus ille duræ membranæ sinuū angulus duplicationē argueret, idem sanē in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperā cerebri duram membranā duplicem esse assereres, quacūq; parte caluariā contingit. Insuper horum duræ membranæ processuum superficies specie cum reliqua interiori membranæ superficie congruit, quā uix inter omnes corporis superficies aliā magis splendidā lauem^{ue}, & quod non obiter expendendum uenit^o omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destitutam reperias. Quinetiam interior hęc superficies aquo humore longē magis quā exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnascetur, uacet, impenitus lubrica terlaq; quā exterior superficies conspiciatur. Porro quemadmodum exterior superficies os caluariæ undiq; respicit, ita & interior tenuē cerebri spectat membranā, cui nullius corporis interuentu, quā ductuum instar uenarum ab ipso in tenuem membranā pronatorum ope adheret committitur^{ue}. Quandoquidem si dura membrana parī modo tenui membranæ, ipsiq; adeo cerebro, ut caluariæ connascetur, quo minus tenuis membranæ uasa, & ipsum adeo cerebrum distendi contrahi^q possint, illa impedimento foret. quod præcauēs Natura, ampliorem duræ membranæ cavitatem ipsa cerebri mole, nō secus atq; cordis^o inuolucru corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quāquam interim duram membranā a tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum a corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranæ exporrigat, mirabili industria horum beneficio illam si bi affirmās. Ut simul ductus illi uenæ arteriaq; & postmodum uin culi uices gerant, ut cerebri ne concidat commodē subleuetur, interim ualorum tenuis membranæ & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atq; hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negotio colligis, si modō ualorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo nō exciderit. eam dico numerosam ramorum sobolem, a tertio duræ membranæ sinu utrinq; secundum totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistræ tenuem membranā procurentem. Hęc namq; superiorem cerebri partem duræ membranæ admodum ualidē appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter^o fibras quas per futuras diffundit a caluariā abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuat. atq; quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hic atque illic raris iisdemq; perquam laxis^o ductibus) commissā est, liberum cerebri & ualorum tenuis membranæ motum non obtundit. Cæterum præsens sermo nunc sanē exigeret, ut sinuum ualorumq; duræ membranæ numerum, situm & naturam explicarem, at quum id pro uiribus in tertio libro tentatū sit, non abs re chartis hic pepercerō.

Foramina.

Parī quoque ratione duræ membranæ foramina ex proposito neutiquam enarranda putaue rim, quod prolixior foret oratio, aliud nihil propemodum complexura, quā caluariæ foraminum in caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur pertinentiū catalogū, in primo libro iam pridem cōmemoratum. Vbi cūq; enim in caluariæ dicta amplitudine uisuntur foramina, ibidem & dura quoq; membrana ferē peruiā est, sui processus perpetuū exporrigens, illis qui a cerebro principium ducunt neruis, & ipsi etiam dorsali medullæ inuolucru modo obductos. Ac proinde tot primū foraminibus dura cerebri mēbrana donatur, quot neruorū paria a cerebro intitu ducūt. Nam & si^o idē quarto pari & crassiori tertij paris radici foramē insinuatū sit, gracilior tamē tertij paris radix, priusq; secundij paris^o neruū contingat, priuatim durā mēbrana perforat. Septē his utrinq; positis foraminibus, aliud ab utroq; latere accedit, quod^o neruulū transmittit, quem ego non procul a quinti paris radice pronatū obseruaui. Ad hęc, dura membrana^o unico eodemq; in coniugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Dein iuxta huius foraminis latera^o aliud utrinque spectatur foramen, maximum arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Porro^o multīs foraminulis ad olfactus organorum sedem dura cerebri membrana abundat.

Dura mēbrana
ne usus, & cō
structionis ratio.

Porro præsentis membranæ^o sinus, qui uenas arteriasq; caluariam subintrantes exhauriunt, neque etiam ductus ex his sinibus in tenuem membranā instar uenarum propagatos, in foraminū numero habemus. Atqui inter primarios duræ membranæ usus non minimus censetur, ut

fig. 14. ca.
li. 3. in altero
latere u.
u. d. loquitur
ab orbiculat
C. D. E. K.
F. G. H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariā petētes uenas, omnesq; (si duos modō ramos dem-
pleris) arterias excipiat, ipsarūq; materiam in suos sinus assumat, eam ita deducētes, ut hæc
propaginis uenis similibus, atq; ab illis sinibus depromptis in tenuem membranā cōmodis-
simē deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranæ & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua te-
nuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arte-
rijs uersus caput transmissam. Cæterum propagines a tertio duræ membranæ sinu utrinq; in-
numera serie in sedem tenuis membranæ sibi proximam deriuatæ, cerebrum uelut suprà innui-
mus, suspensum, atq; ne deorsum concidat, uentriculūq; ipsius comprimantur, opportunissimē
sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod
rursus summo opere conducit fibræ per futuras a dura membrana prorepentes, quæ duram ce-
rebri membranā (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant,
atq; quo minus cerebri gravitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sanē præstitis-
sent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod indices fabri imitantur,
quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectūt, ne uno asserē tracto,
ex altero clauus prōptē uellatur. Natura namq; fibras has Vulcani ligamenta, quibus is Martē
Veneri colligauit, cū simul & uinciāt & sustineāt, artificio superiores, nō solum per reflexos ad-
modū & obliquitatis nomine firmantes ductus transmissit: uerū trāsmissas rursus dilatauit, auxit,
atq; in unū omnes adeo cōmisit, ut in membranā quandā tenuē degenerent, quæ quod calua-
riæ obducatur, *peripneusticæ* Græcis nuncupatur. Quāuis hæc omnia nō citra alterius corporis in-
teruentū, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia
adhuc tenuis consistit mēbrana alijs quoq; omnibus propemodū ossibus præcipuē cōmunis, ac
ab amplexu quo ossa succingit *mniosoy* appellata. Inter reliqua autē ossa hac mēbrana priuata,
caluariæ interna est cavitās cerebro excipiendo adaptata, cui nūq; ubi durā membranā contin-
git, eiusmodi mēbranula obnascitur, adeo ut tanta etiā huius cavitatis sedes, quantæ dura mem-
brana non connascitur, hac quoq; membranula alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur au-
tem illa sedes^o ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum
cerebri petentium rami substernuntur. Quod autem rerum parens Natura harum præcipuē fi-
brarum gratia duas transuersas, & unam secundum capitis longitudinē^o futuras digesserit, ipsa
duræ membranæ forma commonstrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissimē ueni-
ret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranæ sinu sursum tracto
liquido discimus, impenitus Naturæ industria admirantes, quā duræ membranæ portione pro-
cessum ue inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum susti-
neatur, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obsit, ad quod egregiē auxiliatur du-
ræ membranæ pars, dextram cerebri partem a sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper pro-
cessui continua. Porro si quid interim artificij in duræ membranæ harmonia enarrandum ad-
huc reliquum sit, id unā cum tenui membrana iam subiunxero.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem
in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

atque ex fi-
gura pete-
re debet
dissectionis
serie
seque
quentibus,
ut 2, 3, 8, 9
11, 12, 13.
14. fi. L. L.
15. fi. C. C.
16. et passim
in superfi-
cie 11. fig.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica &
sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebel-
lum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfra-
ctibusq; ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana con-
stituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranæ portio habeatur: ad eū
modum quo in animalis cute iam a corpore detracta, partes cutis cōtinuas
esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebātur. Porro ipsius situs
ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui
tenuis membrana exterius non obuoluatur. Nulla etenim^o exterioris superficie cerebri & cere-
belli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspicitur, quam tenuis membrana uici-
nissimē, & citra alterius corporis interuentum proximē non integat, si modō^o superiorem cal-
loso corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcūque sit,
haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli^o anfractus, in quos tenuis membrana un-
Gg 2 dicunq;

Membrana
exterior calua-
riæ succingens
creatio et
usus.

Tenuis mem-
brana nume-
rus.

Situs.

Exterior su-
perficie.
Constructio-
nis ratio et
usus.

dicuntur sui partes processus ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori¹ superficie uelut a quo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris ualorū ductibus oblitæ speciem cōmonstrat. Quippe ualorum potissimum gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar² mesenterij & humilioris membranæ omenti & extimi fecerit, inuolucrum (a quo suum nomen tenuis membranæ Græcis *χρόειος* nuncupata, mutauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretque. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursum censetur, quàm opimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caleorum formæ lac paulo antè coagulatū sustinent, & fingūt pariter. Atque ad hos usus Natura hanc membranam summè idoneam produxit, tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusq; sese ad profundissima usq; ingerat, & quæcunq; uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam ad eò leuis cernitur, ut sua grauitate ne utiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duratq; existit, ut à dura cerebri membrana sursum trācta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequentinumerosaq; & continua ualorum serie paratum sustinet, copollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplexetur & sustineat. Cæterum magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atq; in quatuor elementorum sedibus assignandis usam esse inquisuerimus. quod sanè illico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expendis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoque in medio caluariæ & cerebri (quod substantijs longè discrepant) utraq; membranas interiecit, nō contentus uno amicitiae uinculo illa interueniente. Oportet namq; nō sitū solum id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam naturā: si modò quod secundum eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censetur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluariā & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uincebatur, quàm ipsius cerebri mollities superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò osse mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indemnīs caluariæ occurset: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrum offenderetur, prior tenuis membrana, post hæc autem dura locatur: quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranæ mollities ului sit, ut illa commodè undequaque in cerebri anfractibus sese ingerat, & in uentriculos, processum uarios unā cū uasis porrigat, uti prius est relatū. Quinam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsentī sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, sive, forma, reuolutionibus et substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsentī Capite pertractantur ostendendis, potissimum seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usq;: sed potissimum prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri
metus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in³ anterius, quod cerebrum, & in⁴ posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in⁵ dextrum & sinistrum diuidi consuevit: non quòd Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitri sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quòd ut unica manus in digitos, ita quoque cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim prius de tenui cerebri membrana diserebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruisq; ad unum omnes, insuper & nates testesq; cerebri, deinde⁶ callosum corpus, & id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq; uentriculorum septum, & uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademq; substantia constituuntur in duricia coloreq; aliquantulum uariatē. Insuper omnia quæ modò recensbam, sitū, usū, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione

rima. h. 2. fi. L. L. 1. 1. fi. G. D. 4.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nō aliter q; si differentes disiunctaq; partes essent, pleriq; imposuerint. Quotū enim quemq; Anatomicorū inuenias, qui cerebrū nulla substantiæ continuitate cerebello continuū esse nō asserat: adde alios qui cerebrū in duas partes ut pulmones dissecū esse docēt, et omnia nobis indefessò scribendi pruritu, suis somnijs hîc dantes, perturbāt. Cerebrū namq; quantūuis tota sede, quæ cerebello incumbit, & quæ frontē spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadē sectio secundū totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regione ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta⁷ basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernit. Quanta enim callosi corporis est⁸ longitudo, tanta quoque sedes secundū longitudinē cerebri consistit, quæ dextra eius pars sinistra continuatur. atq; ita uel huius corporis interuentu, & eius⁹ quod instar testudinis extructū est, & septi dextri sinistriq; uentriculorum supra cōmunem eorū uentriculorum¹⁰ cavitatē, tertium uel uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundum longitudinē & profunditatē qua continuant¹¹ regio, tum cerebri testes & nates & omnium maximè quod ex cerebri basim medio pronasceit, dorsalis medullæ¹² initium, quod amplum crassumq; est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumq;. Deinceps etiā si dextra sinistraq; cerebri partes quæ cerebellum integunt, nihil minus q; cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis¹³ continuatur, idemq; cum ipso corpus, si continuitatem spectes, efficitur. Cæterum quis præcipuus continuitatis locus sit, quæq; omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præcessere sermone completi libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressus est, illic me unā cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebrum situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimum¹⁴ interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranarum & glande pituita cerebri excipiente & ramis quibusdā maximarum cerebri petentium articularum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unā cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte¹⁵ tubetum in capiti samplitudinem cavitatem uel auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis¹⁶ sinibus circumscribitur, qui ut duobus primis duræ membranæ sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cavitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circumscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcque circumscriptio cerebelli situm opportunissimè cōmonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitiū adeò porrigitur, ut nō etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisq; uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eousq; ascendit, ubi digitis in sinam occipitij partem attingere possimus. Neq; etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quæ cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recensent, quasi totā in occipitio prominulam regionem, ex cuius tubere uulguis memoriæ ingentijs uim meretur, cerebellū infarciret: imò elatissima cerebelli portio ad¹⁷ mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sede¹⁸ foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & a literam imitantis futuræ¹⁹ partem habetur, quæ sagitali committitur, usq; ad quam aliq; cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiā acutius nequaquā extuberat, sed plana et depressa minimumq; in medio prominens conspicitur. Hæc itaq; caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodū & suā sedes, latius est quàm longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idq; potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginē exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodū lata habetur²⁰ impressio, quā illi inducit²¹ tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij osse prominēs, quod eius ossis robur insigniter adaugēt, cuiq; dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porro in anteriori parte, quæ cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undiq; suæ sedis formam accuratè referens. Ceterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrū etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cavitatis cerebello nō oppleta. Vnde etiā cerebrū secundum ipsius basim depressum est, neq; globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nō unius formæ uisitur. Vbi enim oculorū sedibus & olfactus organorū sinibus innititur, uarium est: nam ad sinus organorum olfactus antrorsum extuberat, utrinq; autem ad sinū illorū latera propter ossis in caluariæ cavitatē extuberantis prominentiam, unā impressionē admittit. Prominet uerò ibidem in equalibus tuberculis os ad com

Gg 3 modas

Quibus sedib.
dextra cere-
bri pars fini-
stræ continue-
tur.

Cerebelli quæ
cerebro sit cō-
tinuum.

Cerebelli si-
tus et magni-
tudo.

Cerebelli
forma.

Cerebri ma-
gnitudo et
forma.

modos oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluarie cavitates sinus, qui ad ossis cuneum referuntur sinus latera spectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glabra ritu sibi uendicatis, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In horum tuberum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hic circum sinus latera productorum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam similiprout modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebrum caluarie cavitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongae sphaerae utrobique uersus anteriora propter temporum cavitatem depressae, rotundum, & in posteriori parte multo quam in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigent, ac abunde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utcumque quod in se sinus cerebri cerebellique functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid caluarie basis sinus tuberaque ostendunt, & impressiones in temporibus temporum musculorum gratia conspicuae. Caluarie itaque cavitates externae cerebri superficiei imaginem monstrant, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeris quidam gyri ac circumacti referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bisulcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio disunt, & extremae cerebri superficiei magna pars existit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat: neque recta illa linea diuise cerebri partes inuicem magis dehiscant, quam quanta durae cerebri membranae, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem interdiuidit dura membrana portio, processus uel duas cerebri partes septuaginta interstinguens. Dein seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Ceterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuius intestinorum anfractibus elegantissimè Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imagine intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quam his, aut etiam nubibus quos rudis pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quando quidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumacti asinis, equis, bobus, & alijs quae hactenus uidi animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statueret, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut cena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modò, uerum & philosophi plurimum se exercuciant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnat, in hunc modum censuit. Quum a finitiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nancisci cerebrum. Melius autem arbitretur bonam substantiae temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quam qualitati perfectionem intellectus acceptam referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius operam requirimus similis, oratione uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitrat, si non intelligentiae praesente has reuolutiones indicauerit, quod sane non inficimur, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quam ad cerebri substantiae enutritionem eas procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiq; adeò firma fuerat, ut per illam arteriae uenaeque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenae & arteriae in superficie tantum exporrectae ipsi nutriendae, illiusque in sito calore resocillando sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasa protenderentur, illorum materia carerent. Quod prauidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiae impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiae alimentum appositissimè ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius medium implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutrit. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextram nobis uocatum cerebri partem a sinistra dextram, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus uisus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriti potuisset. Atque huic sententiae suffragantur cerebelli reuolutiones, quae nequam aequae atque cerebri reuolutiones altè penetrant, sed paulo minus quam superficialia, at frequentes admodumque continua serie deductae uisuntur. Superficialia quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad uentriculum uelque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequam conueniens. apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo glomerent, tertia cerebelli pars reponitur, quae ligni caseiue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quae transuersim secundum cerebelli longitudinem mutuò aequè distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processuum suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quae deorsum protensa, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullae initio connata esse dicemus, tendentes. ac dextra quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullae initio continuam: sinistra autem, ad sui partis sedem. At haec cerebelli partes inuicem discretæ incontinuaeque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt. quod unicum, non autem cerebri modo geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quod duo dorsa, neque totidem dorsales medullas hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro, quod necessario ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessario procreatum fuisset, ut unica dorsali medulla aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibusdam, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriae dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suae basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicum dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus, reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque dumtaxat ad dorsalis medullae sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullae continua, connata uel est, sed tantum tenuis membranae interuentu posterior pars dorsali medullae committitur. Non aliter, mihi crede, quam si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullae transmissum à cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, uereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritie à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello ortum ducere reperies, & profecto nulla est cerebri qua frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in homine quam ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, ceteris omnibus cerebri partibus, & ipso quodque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cineritium uel est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in suis sinibus superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullae initium cerebello adhuc in capite subnatum albissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem praebens, quae omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatet, destituitur. Porro quae horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uiciorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere intergrum erit. est autem substantia quaedam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperies, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quam cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus praesunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellauerunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediae tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatue. Haec non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximè est, subflauum aut subcineritium est, aequali semper à reuolutionis superficie distantia. quanta namque reuolutionis pro-

Cerebelli implexit ratio & species.

Galeni ratio ne unitatis cerebelli parum apte assignasse.

Dorsalis medullae initium.

In li. 8. de V. su part.

Cerebri ac cerebelli durities, & neruorum ortus.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullae color et substantia.

Cerebri substantiae et ossium medullae discriminem.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte intervallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruat: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorē attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autē cerebri ita coloratum nō est, albissimū & candidū prorsus uisitur. Verūm ut permultā cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodū, uti paulo ante admonui, secātibz flauum occurrit. Quacunq; itaq; ex parte cerebri cerebellū uel humore tantū tenui qua proxime cōiunctur membrana detexeris, hanc subtiliā ac uelut aqueo humore oblitam, & nunq; uenis implicitā adinuenies, etiamsi interdū rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis possimū obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortē laborarūt, uerūm illa nullā uenā exprimūt imaginē. Cerebrū namq; ex nullo uale alimentū assūmit, quā ex his qua tenui membrana subtilia ipsi circumdant. ut autē illi frequentia uasa undiq; obducētur, cerebrū in tot quot diximus partes præcipuē diuisum fuit: quanq; etiā diuisiones illas, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiā ne cōcidat sustinendā, equaliterq; suffulciendam, nō medioeriter auxilietur. Parū enim Galeni rationi cur cerebrū diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminū sit, tribuo, inquit namq; cerebrū hac occasione geminū esse, ut quemadmodū uno oculo uitiatu, aut uno teste extecto, alterū seruamus: ita etiā dextero cerebri uentriculo laeso, sinistro adhuc suo munere fungeretur. Hæc siquidē Galeni ratio aliquem in copia uentriculorū recensenda locum fortassis haberet, nō autē in enarrādā cerebri diuisione, quū id nisi supra uentriculos geminum diuisum uestit. callosum enim nobis uocandū corpus, quod cerebrū partū continitate cōmonstrat, ad elatissimā dextri & sinistri uentriculorū sedem cōsistit. Cæterū nunc tempestiuum erit, cerebrū uentriculis aggredi, atq; in uentriculum cerebri superficiei, quæ & ipsius partes adhuc narrandæ supersunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET
dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SUPERIOREM callosi corporis sedē nulla ex parte diuissam elegāter proponit tertia figura characteribus *L, L.* Insuper hanc sedē, sed a cerebri substantia in lateribus liberam, ossēdit quarta ad *I, I, I.* Humilior ē uero sedem spectandā offert quinta ad *R, R, R.* ubi etiam præsens spectatur septim ad *X, X.* dein *Y, Y.*

[illegible]

Cerebri sub,
stantia nutri-
tioni qualiter
prospectum.

Lib. 8. de V-
su part.

*Callosi corpo-
ris sedes et no-
menclatura.*

Callosi corpo
ris initium, seu
cū reliqua ce
rebrī substan
tia cōtinuitas.
Sinus ad cal
losi corporis
latera obuij.

illius longitudinem exporrectū uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in calloso corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera fursum protensas, intelligeres. Præsens tuberculum deorsum prominens, sensimq; extenuatum, tandem dextri sinistriq; uentriculorum cerebri septum efficitur : & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistriq; uentriculorum est portio, quanta est hæc ipsius callosi corporis superficies, ac dextra quidem superficiei portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistram respicit. Porro dextri & sinistri uentriculorum septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est tenuē, ut quum clara luce conspectionem administramus, aut in altero tantū latere candeam admoouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter lapidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quam exactissimè læuigantes in flar orbū aut quadrangulorū in ositorium & fenestrarū lapidibus Italos architectos in glutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionē madidæ hostiæ, quales missæ sacerdotēs adhibere solent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodammodo est, illud cum speculari lapide cōferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti lōgitudini corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornici cameræ ue simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quàm in media regione existit. Quandoquidem humilior septi sedem corpus testudinis modò effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitq;. Callosum corpus unā cum septo nullis uenis, neq; etiā tenui membrana, uel aliqua etiam parte aretum est, sed ē uicinis partibus nutrimentū mutuatur. Non enim adeo grandis, crassaq; cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præbeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistra continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq; testudinis in flar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cōmūnem duorum cerebri uentriculorum cautam tem compressurum delabatur. Cæterum duo sinus in cerebri substantia profundioris linearitu ad superiorē corporis callosi superficiei incisi, præter hoc quòd ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; expenitiori substantia nasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quæ expientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verum de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.
Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quartæ & quintæ figuræ L, L, & sextæ D, D. Sinistru autē quartæ & quintæ figuræ M, M, & priuatim quartæ N, N. deinceps E, E. Communem uero horum concitantem faterium uentriculum exhibet septimæ & octauæ figuræ H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimæ figuræ E notatur, & partim nonæ I, & decimæ L, M, N, O.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dor-
salisq; medullæ communis est, ac quartus etiam dicitur, tres nanque in cere-
bro ventriculæ, Herophilum imitatis, collocamus. Ac unum quidem in
dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum
primorum ventriculorum medio recensemus.^a Dexter priorum cum sini-
stro situ, forma, magnitudine, alijsq; omnibus quæ in partiũ constructio-
ne examinati solita sunt correspondet, de qua etiam singula quæ de dextro
scribuntur, de sinistro quoq; nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in^b dextra cerebri
parte secundum totam quasi huius partis longitudinem protensus, tantum enim antica sede à
fronte, quantum postica ab occipitio distat, remouetur autem ad eò illis locis ab externa cere-
bri superficie, quantum ipsius ventriculi dextrum, exterius uel latus à superficie cerebri distat,
caluarie latera respiciet. Internum autè ventriculi dextri latus secundum^c callosi corporis lon-
gitudinem sinistri ventriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambo sèpa-
rat, quàm^d tenuis quædam, & uelut quod ad subtilitatè attinet membranæ cerebri portiuncu-
la, quam septum uocauimus, atque à^e calloso corpore enatâ, toti superiori parti secundum lon-
gitudinem cameræ modò extructi corporis continuam connatamq; esse diximus. Dextri itaq;
& sinistri ventriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quantæ uel callosi corporis
est

Dextri sinist
striq; uentricu
lorum septi bi
storia.

Callosi corpō
ris ac septuor
sus.

Ventriculorū
2 numerus.

*Dextri & si-
nistri historia.*

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte constunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant; nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurimæ cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius uel dextri uentriculi latus nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria uisus desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusum, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Cæterum posterior uentriculi regio occipitum respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arcuata tantisper descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoria uisus neruorum consistit principium, & quæ maximi foporalium arteriarum rami in cerebrum feruntur. Atque hic ductus si longitudinem spectes longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudo ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoria uisus neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebrum perentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc cum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisoria uisus suo mucrone finire, & quod longe alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituita eructare attestatur, eiusmodiq; non pauca, quæ potius ex refectione, quam proluxa quapiam disceptatione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modò non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate secanti astitueris. Vniuersa igitur uentriculi superficies laeuis & aqueo humore oblita, & inter dissecandum subinde eodem oppleta conspicitur. Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum oblique ad communem uentriculorum cavitatem propens, atque ad pituita leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora è posteriori uentriculi sede proripit. Ille nanque uentriculi reflexus una cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioriq; inferioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuus ad sinistrum latus fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine continuæ uisuntur, uersus utriusq; medium communem eorundem cavitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicem septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cavitatis, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cõcursumq; qui in inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uel secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiorem uero sedem ad testudinem imitantis corporis effigiem cavitatis illa secundum concuum orbiculata, teres uel uisitur. Cuiusmodi uero corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cõcavitatis, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cõcavitatis unde prodiit angulum: in superiori uero meatus parte, quæ glandi ualforum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cõspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsaq; cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ primum

Per multa
Galeni parum
uera dogmata
hic non
describi.

Communis uentriculorum dextri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uentriculi
historia.

Meatus
tertio uentriculi
eductus.

mum inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituita excipere docebimus. Cæterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque maiorem uel minorem cavitatem fingeret, totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodiit, ubi tertius uentriculus meatus uersus quartum uentriculum primum porrigit, testesq; ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uero meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificium ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominere deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus partem, quæ in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumq; meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatissimæ sectionis initium fingimus, cavitatisq; calami latera sinus lateribus simillima offendes. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuumq; cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cavitatis est, alteram quarti uentriculi cavitatem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur, uti iam dicturus sum se habet, inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur, quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit, posteriorem uero sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandum continere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quandam in se continent, quem dissectionum periti extimo fœtus inuolucro comparat. Communis autem cavitatis, seu tertius uentriculus uenofum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uas uenulas impenfe graciles interdum assumit, illis quam simillimas quibus adhaerentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficiei, quam alibi esse uideatur. Cæterum Galenum miror, ceterosq; omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modò quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis uel (uti sane debet nemo) solum addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitratur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur, uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisse, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigit, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deducentes,

Quarta uentriculi
historia.

Quid singulis
infirmitatibus
uentriculi
lib.

Tres primos
cerebri uentriculos
tenui membrana non succingi.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quantum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranæ nequiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emutaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uentriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principium corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additū adhuc esse (ne quid in uentriculorū cōstructione prætermisissimum uideat) uolui, nam peculiare illius corporis Caput præfenti subijciatur, quod ut uentriculorum usum recensere expeteret quidē. at quicquid propemodū adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuata cerebri substantiæ uel in animalem spiritum emutatur, qui postmodum per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cōstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demū omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis ascribere nequiquam uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini rationcinandi facultatē, eamq; omnibus quantū ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cōspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint similia. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quod nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa felicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiā non corporū refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spiritali suoq; quā similitudo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicitur, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDI-

nis cameræ uel imagini à dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quinta figura S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quarta figura L, M, & sexta figura B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

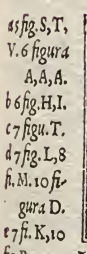
ORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistrae continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verum forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorū substantia sortitum, nisi quod paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum^d definens antrorsum perfertur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars cessat. Ibidem namq; acuto quodâ angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum uel est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis uel aliquid interuentu cōnexum. Obinet itaq; præfens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. Alterum in dextro cōstitit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. Tercium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuiq; sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiori uerò parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur^e superficie, triangulari testudini fornicū uel quā similitudo. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαμμοειδής* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficie cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in^f acutum quodammodo extuberat, continuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeo ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficie tam similis conspiciatur, ut nonnulli hi^g exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæ precij sese quippiam inuenisse iactantes, in Italix gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicaret, quam fortè à Galeno eleganter accurateq; per scriptam nugacissimè & falso commōstrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ leues omnino sunt, & aqueo humore persuse, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficie dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistrū. Vt uerò uentriculos ipsos nequiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cōstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseq; ipsum haud cōcidere sinat. ad quem usum, præter aptam cōstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se^o uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertij uentriculū recta fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistrumq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PL-

neæ imaginem exprimente. Caput VIII.

Ostenditur hæc septima figura L, & octaua M, & decima D.

VXTA posteriorem testudinis modò formati^a corporis sedem, qua primum^b uas uenofum ex^c quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Natura condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λαμμοειδής* & *κωνοειδής* à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uerò, cerebri substantiæ incumbit paulo posterius quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profecto aliter ipsi situm exprimere possim, nisi etiam eminentissimæ & anteriori^d testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc namque cerebri parti in homine potius innititur, quā quod quadam substantiæ continuitate hic cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimèq; nisi quis mentem operi accomoderet, in dissectione unā cum uenoso uaselli cōsueuit.

Hh In

Cametati u
sus.

Glandis pineæ
a nuci similis
suis.

Præsentis
glandis usus.

In agno autem, aut prouectoris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uelagnus, fortitur, unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisus, commodissimè agnunt cerebrum aggredieris, habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadem assimiles, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hic cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipue quod haudquaquam meatum adeò cōtingat, ut antè ipsius orificium cōnuere posset. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentū esset, uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS Cerebri. Caput IX.

PROPONUNTVR hæc primum in septima figura ad M, N, dein in octaua ad N, O & P, Q, postremo in decima ad E, G & F, H.

Testis & natura cerebri natus.

Situs.

Substantia.

Forma.

As quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ dextram cerebri partem sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hinc testesq; aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disinctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, eleganter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: deinde inferiori sede spectat dorsalis medullæ initium, superior eam cerebri partem quæ cerebello iam finiti incipit. Continuat autem cerebro, aut (ut rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulæ continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, sublaua est, illiq; substantiæ cerebri respondet, quæ proximè tenui membrana passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè uasorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm similitam. Verum quoniam superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peniassimilata, refert, ueteres qui pueros iure hereditario domi in dissectionibus exercebāt, *diolus* eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterum quia in posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq; id orificium similitudinem antè referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede impressio quædam instar lineæ transuersim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *γλοτιον* nomen ueteres indidisse arbitror, nos autē natulas, aut elunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cōfudisse, & partē hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cōtinetq; modò *diolus*, modò *γλοτιον* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSVM horum natura potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura bu quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

S V P E

43 fig. A. A.
um R. 9 fig.
gura C.

44 fig. C.
D & H.
45 fig. C. d
& I.

46 fig. K.
47 fig. C.

48 fig. L.
M, N, O & P.
49 fig. E.

UPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eam quæ talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, ille uerò posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueribus Græcis *σκαλινκοειδής* nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermis (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quod uermiformem processum meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis orificio inferiori præfectum esse sinxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis uel usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus ducetur, ad meatus orificium nequaquam sese producere posset: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquam quod suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci posset. Sed quorsum hæc commemoro: quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsaliq; medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuò in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patere ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoria sedem, quam in cerebello esse congingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriæ carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animalibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim asseribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nò tamen uermis modo processus is educi contrahi que posset: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt: neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundum eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vt cunq; sit, mihi in præsentia fat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motū aut usum aliū tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid congingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementirer, intrepide asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; uiam aperire congingere, quæ ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; in crassatos meatus, quibus præfunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris indutiam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiā multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & ueluti uincula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquū declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uincula uel, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quæ uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinū numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactius quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

Hh 2 DE

DE INFUNDIBULO, ET GLANDULA

pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus. Caput XI.

HVC primum spectant M, M tertia figura sinus notata, ad callosi corporis latera posita. Dein septima & octava figura I, meatus indicat, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorum cerebri cœcitate pituita deducit. Postea decima tertia figura, & C, C decima quarta, & E decima quinta, & B decima sexta ac decima octava peluim indicat pituita excipientem. Glans uero in quam hæc distillat, notatur A decima sexta, & E decima septima, & A etia decima octava ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam a glande deferentes.

Brevis enume-
ratio partium
ad pituita de-
fluxum sum-
mantium.

Medius ex
terio cerebri
uentriculo ex-
ducit.

Peluis in qua
cerebri pitui-
ta defluit.

Glandis pitui-
tam excipientis
historia.

ALVARIAE futuras ad fuliginosorum cerebri excrementorum transi-
tum summopere opitulari, primus liber ubi futurarum usus recensetur,
ostendit. Præfens autem locus exigit, ut partes singulas pituitosæ excretioni
famulantes enumeremus. Sunt autem hæc, duo in cerebri substantia inscul-
pti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli instar efformata,
postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus
a glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituita deducens. Duo
equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu communem dextri sinistriq;
uentriculi cavitatem prosequeretur, antea recessui, ac unum quidem insigni satis amplitudine ex
media cœcitate sede recta deorsum in cerebri substantia insinuatim descendere dixi, ita
sanè ut præfentis meatus finis è regione eius caluarie partis sit, quæ sinum glandulæ quæ cere-
bri pituita excipitur reponendæ aptum, constituit. Alter meatus, quem rarissime obseruauimus,
quicq; dicto longè arctior secantibus occurrit, ac ex meatu illo deducitur, qui à tertio uentricu-
lo in quartum per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes
subire incipit, ex anteriori inferiori uel ipsius sede, alter pituita expurgandæ subseruiens cerebri
meatus producit, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in finem primi mea-
tus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus orificium cõsurgat. Ad huius orificij latera, te-
nuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim à se educit sui portionem
processum uel substantia prorsus cum reliqua tenui membrana similem, nisi quod gracilibus
prorsus uenis, quanq; interim frequentibus, intertextitur. Præfentis processus initium accuratè
refert elatissimam regionem infundibuli, quò in angustioris orificij lagenas uinum infunditur,
est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uerò sensim in arctum infundibuli quoq; modo co-
gitur, donec tandem ueluti in angustâ oblongamq; fistulam similiter atque infundibula sinat,
quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum foramen descen-
dit, suo mucrone ad glandem quæ cerebri pituita excipitur, desinens. Adeò ut uenerunt hoc
membranæ corpus infundibulo, & imagine, & usu quàm similitimum cœferi debeat, un-
de etiam Græcis *χολιν* nuncupatur, quanquam etiam à *σφύρι*, seu in qua in balneis lauamur
conchæ forma (quam superior huius corporis pars exprimit) *σφύρις* appelletur. Nihilomi-
nus alibi à nominu impositoribus, humilior corporis huius infundibuli fistulæ non absimilis,
χολιν dicta uidetur, reliqua autem pars superior, quæ sensim in arctum desinit, magna ex parte
uisorij neruis quæ illi inuicem cœunt, subtrahitur, *σφύρις*. Rursus integrum hoc membraneum
corpus, *σφύρις* nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, *χολιν*
quasi forma quæpiam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione
pueros Anatomem edocebant, id nomen glandi nō attribuerint, eam inter omnes in caluarie
amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigere reliquisse uidebuntur. Locatur au-
tem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitæ exsculpto si-
nu, cuius etiā effigiem exprimit, depressa nanq; est, & in humiliori parte quodammodo gibbosa
orbicularisq; in superiori uerò concava, & sinu quodam insinuata, secundum orbem nō prorsus
circularis cõspicitur, uerum paulo minus toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed cæ-
terarum glandium corporis substantia longè duriori & compactiori. Omni ex parte tenui mem-
brana obducit, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ sinui innato exoritur, aut etiā à mem-
brana caluarie os tota illa sede succingente, qua in hac regione dura cerebri membrana à calua-
rie osse abscedit, distatq;. Huius caluarie ossi obductæ inibi membranæ interuētū glandula fir-
matur, & etiā duabus insignioribus soporalium arteriarum propaginibus adhæret, quæ ad ipsius
latera proripit, & ridiculè in hominibus reticularè plexum formare cæteris dissectionis pro-
fessoribus creditur. Nō secus profectò quàm si & illarum propaginum gratia, hæc glandula effin-
geretur,

geretur, ipsiq; eundem præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus di-
ductibus quæ firmandis & suffulcendis, præfunt. Porro ad huius glandis latera deorsum
utrinque canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora proripit in foramen de-
sinens, quod secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum mul-
to uisiorij nerui foramine maius esse innuimus. Alter uerò in posteriora magis descendit, atque
per inæquale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quæ ad anteriorem sedem lateraq; for-
aminis quod soporalis arteriæ insigniorem ramum in caluarie amplitudinem transmittit, ha-
betur. Atque hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ ministrant, quippe duo meatus, quos in
cerebri substantia inscisos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in
infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulum superius amplum latumq; extruitur,
non horum duntaxat meatum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerum
etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uen-
culorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hinc desinere commemo-
rauimus, quandoquidem & hi suæ sedis pituitam deferunt, atque in infundibulum exporrigunt.
Præterea infundibulum ea cõstat amplitudine, ut si quid pituitæ super callosum corpus & sinus
illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, id ipsum in infundibulum
tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac
instar arcus protuberantis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuem membranam ce-
rebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinē prolabi potest.
Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tan-
dem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxie
in illius glandulæ centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiæ familiaritate deflu-
xus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc
excipit, ac sensim citra stillicidium à lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia
foramina hinc in caluarie basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim
pituita gratia foramen nullum ossi insinuat, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq; for-
aminis soporalis arteriæ insigniorem ramum deducens ambiens. Ridiculū nanq; est, quod
Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam nō com-
miniscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim
ex ossis cuncum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia
metiri diligenterq; expendere, quàm re oscitanter indagata, solis autorum suffragijs deditum
impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decre-
ta hinc perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur:
non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementuntur, Deus os illud creasset, quàm pa-
rum fuisset prouidus, qui hinc continuum os ne pituita quicquam ipsi in commodaret procrean-
dum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi conijungunt) fabrefecerit, præcipue
quum hæc caluarie pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarum gratia sit inscul-
pta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus duas tam insignes & no-
tatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudinē, uti in primo
docuimus libro, pertinentes: & si quādo illæ cauernulæ, quemadmodū inter secundū aliquādo
uidimus, nō occurrerent, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidū uisitur, & nihilæque prom-
ptè cõmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neutiquam defluere. Decum-
bit itaque pituita & in palatum per ea quæ palatum spectant foramina, & non minima profectò
portione per foramen secundi paris neruorum ad oculorum sedis radicem, & hinc per amplum
foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum dissectionis professoribus, in
narium amplitudinē fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hinc admiraturum, quam obrem
nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus organorum sinus deducetes enarrauerim: quod
sanè non ob aliud accidit, quàm quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari autem-
mem, mirerq; plurimū, qua fronte alijs per tenues illos ac neruis nō absimiles cerebri processus,
quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri uentriculis pituita ad nares deduci,
non erubuerint scribere: quū nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiā in hominibus ea con-
stent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullū prorsus pi-
tuitæ ductū ad olfactus organorum sinus imaginari posse, nisi fortassis anteriorē callosi corpo-
ris regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinum olfactus organorum amplitudinem
dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrum nimia pituita uexatur, unde etiam non
naturalis per nares pituitæ fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis no-
xa, eiusq; generis symptomata oboriuntur quamplurima, quemadmodū indies in distillationi-
bus

Canales a
glande de-
ducti.

Eorum parti-
um quas pitui-
ta expurgan-
de subseruire
hactenus dixi-
mus, usus, &
constructionis
ratio.

118 fig. C.
D & E, F.
119 fig. C.
120 fig. G.
121 fig. G.
122 fig. C.
123 fig. C.
124 fig. C.
125 fig. C.
126 fig. C.

127 fig. L.
128 fig. M.

129 fig. I.
130 fig. I.
131 fig. I.
132 fig. I.
133 fig. I.
134 fig. I.
135 fig. I.
136 fig. I.
137 fig. I.
138 fig. I.

139 fig. I.
140 fig. I.

141 fig. I.
142 fig. I.

143 fig. I.
144 fig. I.
145 fig. I.
146 fig. I.
147 fig. I.
148 fig. I.
149 fig. I.
150 fig. I.

151 fig. I.
152 fig. I.

153 fig. I.
154 fig. I.

155 fig. I.
156 fig. I.

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur, adeo sanè ut si adamussim singula perpendimus, necessario per olfactus organorum sinus foramina ue aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si fortè casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcquæ deorsum uersus foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolapsens, in dorsum, & dein secundum neruorū ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborū musculos, modò aliò quouis promanat, ut nunc taceam, quàm grauius Natura ueniret inculanda, quæ tam patètes amplosquæ pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aquea quæ est, ductus fecisset, adeo autè retortos angustosquæ & inflexos in octauo capitis osse produxisset,

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM

alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

Caput XII.

HVC facit maximè decimū quartū Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N, & dein tota ferè decima sexta & decima septima.

VANTVM Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nonnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nullibi non in suis libris inculcat, quoquæ nihil frequentius medici in ore habent, eumquæ etiā si nunquā (uti ferè nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententiā enarrant. Verum ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiam in Galeni aliorumquæ Anatomicorū scriptis fidem haud satis demirari possum, qui

adeo in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, ut quod in homine neuiquam reperire, id ouillo capite refarcirem, spectatoribusquæ imponerè, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, neuiquam inuenisse diceret. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eiusmodi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoquæ minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absunt. Primum enim tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen indiuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerum ubi ad caluariæ usque basim conscendit, insignem sui propaginem ad foramen nerui sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unā cum grandi uena sibi coniuge in dextrum, primum uè duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò soporalis arteria nequaquam commune foramen cum tertio neruorum pari obtinet: uerum longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est. maiori nanque soporalis arteriæ ramo obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusquæ arteriæ excoqueretur, apta quæ animi spiritui efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atquæ in capitis amplitudinè ingressa esset, in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicè ita imponderetur commisceretur uè, ut plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus confurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ porticulum quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrū sinistro coniunctū fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoquæ plexus huius furculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, molle illis uasis respondentia, quæ plexum efformare dicebatur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumquæ Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut perque taceam, expendere pariter, quàm impossibile sit uasa æquæ grandia cerebrum petere, atque in caluariam primum pertingunt, quum tam insignes rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Cæterum quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequeretur, adeo uerè & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus neuiquam eius

eius seriei enarrationem expetat: uerum si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò leuorem remitto, hortor quæ ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hic denuò poni sibi persuadeat. Porro ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus, quem extimo fœtus in uolucro comparamus, naturam quoquæ inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulo ad uisum horter, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaquæ descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumquæ Anatomicorum libris mihi nus fidei adhibeant. Hic autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterisse uideret. Atquæ quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

DE OLFACTVS ORGANO.

Caput XIII.

Hic spectabis 16 et 17. & ipsi proxima figura.

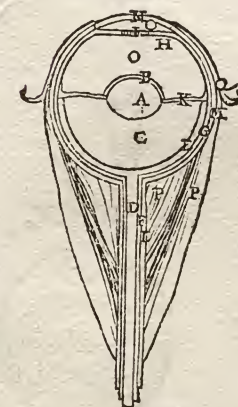
LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessariò propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturū, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verum quum aliud nihil certius mihi studiose admodum odoratus organi naturam inquirenti hætenus occurreret, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in octauo caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis sinus, & substantiam illis contentam, & foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hic recensere possem. Nollem namque hic de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare, ne in immensum hic meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensius crescat.

DE OCULO VISVS INSTRUMENTO.

Caput XIII.

PRIMA DECIMIQUARTI CAPITIS

FIGURA.

Hæc figura eorum quæ præsentī Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atquæ ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundum longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuas fuerat. Atquæ hoc quoquæ modo cælos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

- A Humor crystallinus.
- B Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissima ceparum pellicula instar pellucida.
- C Humor uitreus.
- D Nerui uisorii substantia.
- E Tunica quam reti assimilamus, quamquæ resoluta uisorii nerui efficit substantia.
- F Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.
- G Unea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.
- H Hac sede uinea tunica in posteriora cõprimi, neque corneæ exteriori illi obductæ cõtingit tunicæ.
- I Foramen, quo uinea foratur, ipsa uè pupilla.
- K Tunica ab uinea initium ducens, & cilij seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitri humoris ab aquo.

Hh 4 L Duræ

- L Durae cerebri membranae portio neruum uisorum obuolvens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
N Durae oculi tunica pars, quae cornu instar pellucida uisitur.
O, O Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.
P, P Musculi oculum mouentes.
Q Adhaerens, albæ oculi tunica. Cæterum subsequentes modo figuræ seriatim oculi partes expriment, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atque has figuræ omnes semper ad primam quam modo expressimus, non ineptè contuleris: quandoquidem illæ compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primæ huius figuræ proportionem sunt expressæ.

SECUNDA. III.

IIII.

V.

VI.

DECIM ET OCTO FIGURARVM HIC SERIATIM
primam subsequentium, & earundem characterum Index.

- SECUNDA figura solum crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuitu occurreret.
Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commōstrat, ea sede se ostendentem, quæ ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verum R asperitatem, sedemque notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. S enim cavitatē ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerum adhuc ipsi crystallini humoris T notatus innatat.

V. Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unā cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & adhuc anteriore crystallini humoris sedem integrit. X namque crystallini humorem in præsentī Y figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, quæ uicē tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quæ a cornea abscedit, distatque.

a, b. Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem dispositos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in effigie assimilamus. Atque huius tunicae sedes inter hos humores consistens c indicatur.

Nona figura tunica anteriori crystallini humoris sedi obnatā, & insigniter pellucidā, atque hic ab ipso humore liberatam, a latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem a latere ostendit, adhuc ea tunica intactum, quem nona figura expressit, atque hic d tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorē, & illa tunicula non obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.

Undecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicae quam uicē producit, quæque palpebrarum pilis assimilatur. Cæterū hæc circulo g & g notato ab uicē pronascitur, circulo ff. autē f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturue.

b, b. Duodecima figura tunica, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystallino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uero, humorem crystallinum.

i. Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparat, atque hæc a latere exprimitur unā cum nerui uisorijs substantia k insignita, & dura tenuisque cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uicē tunica internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euerfam, ut inter secundū sit, delineauimus. Itaque portiunculā notat tunica, in quam uisorijs nerui substantia m. dissoluitur. n sedem, in qua anterior uicē regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

Decima quinta figura externam uicē tunica superficiem ex latere delineatam continet, unā cum nerui uisorijs substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorijs substantiam o. notat, hic a tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorijs substantiam integens, & hic a dura membrana, quæ ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denuo p. p. data. p. p. uenarum arteriarumque a dura oculi tunica in uicē pertinentium sunt portiunculæ, q. q. iam ex serie sectionis effractæ. q. q. sedes, quæ uicē tunica anteriori in parte comprimitur, & r. a cornea abscedit, r. foramen, uicē pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transversa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uicē pertinentium. Significet igitur f. neruum uisorium, unā cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsque concomitatum. t uero & t uenas, arteriasque per duram oculi tunicam excurrentes. u autem & u uicē tunica hic propter duræ scissionem, conspicuam, & ramulos duræ tunicae uasorum excipientē. Cæterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu leuigatur. pel lucidaque cernitur. sedi autem y notatæ, pupille respondet foramen.

Decima septima figura integram nudamque duræ oculi tunica externam superficiem ex latere spectandam exhibet, unā cum magna uisorijs nerui portione, in qua & notat ipsius substantiam, & uero tenuem qua obducitur membranam, y autem duram cerebri membranam, a uenas arteriasque neruum uisorium concomitantes. Porro x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.

Decima

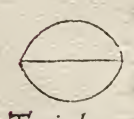
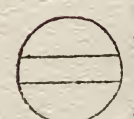
Decima octaua figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, n. cum ipsius musculis nondum disjunctis à latere exprimit. atque n. neruum indicat uisorium. n. musculos oculum mouentes, n. adherentē oculi tunicam, b. maiorem oculi circulum seu iridē, ubi adhērēs membrana desinit, corneāq; tunica pertinacissimē adnascitur. n. autem sedem n. notabit, ē regione pupillae seu minoris circuli consistentem.

Decima nona figura anteriorē oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atq; n. hic a carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. n. uerō & b. & c. de in x. idem n. b. n. hic atque in praecedente figura indicant. Ceterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundae loco habebit, & decimā octauam tertiā, atq; ita deinceps.

Oculorum
situs.

Oculi constructio
quo qui enar-
randa.

Humor cry-
stallinus.

Tunica ce-
pis modo pellu-
cida, anterior
vis humoris
crystallini se-
di obnata.

Vitreus
humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorū numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarū quoq; naturā necessariō edocuimus. In praesentia uerō oculi sphaera modō exactē ro- tundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius cir- cumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui cōstructionē quis, ab ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & postea ad putamen crustam ue aggredereetur; aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunā cœlum, ac sic deinceps ad extremum usq; cœlū, aut ab hoc cœlo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo namq; & ouo ocu- li fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactiūs tradatur, eademq; postmodū memoriae firmitus hæreat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrū humor, quem Graeci λεγουσιν uocant, uti & nos quoq; qui & glaciale illū nūcupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima gla- cie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistētia aut duritiē, uerū in colore, seu lu- ce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystalli modō pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impenitē quorundā specillorū ritu adu- gens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā for- mam molliusculae ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactē rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secun- dum lineas æquidistantes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuō conglutinaasses, adeo ut præfens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā se- cundum orbem in latera, & superiūs & inferiūs quodammodo ad lentis similitudinē, unde etiam hunc humorem *quousin* Graecis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi tunicam aliq; ita uocare uideatur. Superficie constat laeui & insigniter lubrica. Vniuersa ipsius anteriori sedi b. tunica obnascitur instar tenuissimae ceparum pelliculae, cuiusmodi inter cras- siores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissimē pellucida. at hæc tunica eius generis ce- parum pelliculae durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte posteriorē ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiens, ubi crystallinus humor am- plissimus cernitur: & ipsius capaciōr consisteret circulus, si illum multis æquedistantibus circu- lis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae nullum priuatim nomen in- ditum esse uidetur, nisi fortē à cōtinuarum aranearū telarum imagine hanc *ἀραχνοειδής* Graeci uo- cauerint. respondet enim tenuitate, quamuis neutiquam robore & duritiā, illis aranearū telis. Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis mem- branulis cōfero: cornu etiam illam collaturus, si modō cornu in laminas diuisum tam tenuē ac pellucidum & leue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicae enim huius substantia à cor- nu substantia nihil differt. Sit igitur præfens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior hu- moris crystallini sedes, dicta nuper tunica nō obiecta, in alio continetur humore, qui instar medijs globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uisgari quidem albo uitro iam refri- gerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeo lucidus est, atque crystallinus hu- mor, aut exactissimū crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longē mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formam ue neutiquam seruat, quamuis interim aque modo non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fusum, & ferreis ca- nalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atq; huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fusum autem uitrum candenti ferro colore quā similitudinē uideamus. Quando itaq; præfens humor cōsistentia suo uitro, luciditate au- tem refrigerato & formato iam uitro respōdet, *uideretur* Graecis, nobis uerō uireus merito nun- cupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, ro- tunda autē seu cōuēxa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planae superfi- cie medio sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nan- que humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius media pars exactē in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoq; inter crystallinum & uireum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulve complecteretur. Porro reliquae regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatae tunica lam quādam obducitur, suo loco dicam, quae cilijs palpebrarum ue pilis assimilabitur, quaeq; orbiculi latim lineae modō crystallino humori, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximē cōtinetur, quāq; nerui uisoria substantia in quarto libro constitutere dicta est. Neruus etenim uisorius tenui, duraq; cerebri membranā, & aliquot uenis arterijsq; cōcomitatus, ad posteriorem oculi sedem fertur, ac illi non nihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuo- luerum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in aliam degenerat oculi tunicam, quae uera uocabitur, & dura quoq; membrana in aliam quae dura dicitur, & uenae quoque & arteriae (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt. Quum primū itaque nerui uisoria substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatur, in latum quoddam inuoluerum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediani oculi sedem in anteriora pertinet, & extremē gracilibus, sed interim cōspiciuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hae uenulae à tunicae radice antrosum ductae ipsi exporriguntur, quum pri- mum neruus ille dilatur. Ceterum Galenus in decimo de Partiu usu innuit, hoc inuolucrum à plerisq; tunicae nomine nō dignari: forsitan quod ceterarum tunicarum modo membrana non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens, quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quāpiā dilutā refert, nō enim ita solidum crassumq; ac cerebri substantia uisitur. Vt unq; uerō sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hip- pocratē & Platonē decretis, & item in octauo de Partiu usu hoc inuolucrum, tunicam appel- lasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunica indiposset: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximē obducatur, illumq; integat, perinde at- que tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia effractam & adhuc oppletam manibus seruaueremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror præfens inuolucrum Graecis *ἀραχνοειδής* nuncupatum fuisse, nam retis for- mam, non autem plexum refert, quum undiq; sibi sit continuum. Nisi fortē uenulas & arterias ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Hactenus itaq; quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam, quae à tenui membrana nerui uisoria substantiam concomitantem producit. Mox enim atq; hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, glo- bucebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoq; obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximē tunicam inuestit, à nerui substantia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neq; ambo etiam inuicem aliquo nexu præter quā con- tactu committuntur, quā autem præfens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undiq; humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerō huius tunicae superficies passim ea tuni- ca proximē obducuntur, quā à dura membrana uisoria obducta pronasci dicam; neq; quicq; inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicae quae à tenui pro- nascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori re- gione

Oculi inuolu-
crum ex nerui
uisoria substantia,
solutū &
retis cōparati.

Tunica à te-
nuis cerebri me-
branā paratā,
& uera nū-
cupata.

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim haec tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) a nigro distinguitur, & ea tunica a dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisse, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione praesens tunica a tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla. mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeo ut haec tunica uae folliculo, a quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, praesertim si uiam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Torus enim uae folliculus tunicae huius respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte haec tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillae comparatur. Atque ab hac similitudine Graeci praesentē tunicae *παρυσία* & *παρυσία*, nos autē uae appellamus. Quoniam uerō a tenui cerebri membrana *παρυσία* dicta, haec tunica constituitur, Graeci illam quoque *παρυσία* nuncupant. Quamquam non ob id solum quod a tenui membrana cerebri produci, eam ita uocant, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uae tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in ueam pertingunt, & ueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internae superficiei folliculi uae accedat, quae fibras illas continet, quibus uae caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in ueam producantur, sit eorum furculorum internentū ueam illi tunicae connasci. Quā uerō uae tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uae pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uae namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuo nigra est, & modicē humecta: in anteriori autem suae compressionis sede uariē tingitur, cumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caecos, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōfurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uae perpetuo appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uae tunica a dura liberata, diuisa. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Ceterum interna uae superficie uariis intertingit coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua haec tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein caerulea iridis in modum efficitur, atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna haec superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat, & non adeo laeuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos a se hac in parte educit tunica constituturos, quae anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Praesens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima araneae tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplus est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi praesentem tunica cōferre posses, si illum circularim ab uae tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum haec tunica tenuitate araneae telas ferē superat, & processulis ab uae pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo quānam sede reponatur, & quibus comittatur, qua sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quam tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiū fuerit & duram tunica sermone completi, quam a dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim haec membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatare, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbicularim undique oculo obducitur, tam in anteriora quam in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad

Uae tunicae colores.

Ex humorū aut spirituum copia oculorū colorem non euariat.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica a dura cerebri membrana euadens.

16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

rem

rem oculi circulū seu iridē usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein durā cerebri membranā modo opaca, & minime pellucida. Ea uerō sede qua oculi nigrū seu iris consistit, haec tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte lae uigatū, uitri alicuius loco lucernae accommodatur, pellucidumque est. Neque haec praesentis tunicae pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia quoque est enim haec tunica pars cornu modo dura, & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā haec tunica pars secantibus nō secus radi diffingitque ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quae senibus hanc tunicae partem deradi praecipit, quā a tanta cum cornu similitudine *λεπιδωδύ* Graeci, nos uerō corneam nominamus. Quā uidentur Graecorum plerique non hanc tantum praesentis seu durae tunicae partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uerō pellucidā durae tunicae partem a reliqua ipsius sede nō pellucidā, ac si illa diuersa esset tunica, in praesenti non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quā modō diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uitrum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiu usū diffuse persequitur, commemorare, aut hīc prolixè etiā scribere nequirit, sed quod mihi certū quī uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentī laborē ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

Caput XV.

QUAE de auditu organi fabrica modò enarranda essent, superius in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite^a cavitatem auditus organi gratia in caluaria exculptam, paratamq; & deinde huius concavitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginū & reliquarum cōstructionem, uti tunc occurrit, modòq; animo obuersat, persectus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiendo, quā inibi attexere possum, nisi etiam plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari quē, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariā cognitionē scribere: ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus, quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite^a, nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōsectionem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro^b uenas arteriasq; linguā petentiū seriē similiter descriperim, in quarto libro ipsius neruos minime negligēs, quorum^c alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radices numerabatur portio, gustus occasione potissimū linguæ oblata, alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hīc à me requirit, ut prolixā de linguæ fabrica inter ceteras partes, ut uerū fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētias & qualitates commemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

Tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persectū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digri asserere, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrare: illorū lubridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsentī libro aggressi sumus, sectionis rationē per scribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subiungere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI, OMNIUMQVE QUAE PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

IN MODO musculos ceruicem occupantes, & neruos ē ceruicis dorsali medulla profluentes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspicendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recessui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè comodius, minorq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicum ac præsectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habēdus est, studiōrū unicus Meccenas, illustrissimiq; senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, obraram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot foelicissimè obitas legationes, toti orbī clarissimus, qui nunc Parauinæ urbis Prætor uigilantissimus, ubere profectio nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectatōr, ac alius ueluti Romanorum Boëthius aut Sergius. Qualecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os ferra^a diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatius quā supercilia sunt, non inoppor-tune auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximèq; posticam occipiti sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ferra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiose præcauens, ne alius quā os sit, ferra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrasos, neque etiam aures præfectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & sodalis utraque caput ne ferræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda super sit examinabis, ut & eam quoque ferra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depresso rem uel molariis, si modò id citra aliam operam (quanquam factū sit longè facilimum) te facturum nō fids, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ foriter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ferram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecueris: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si usum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquouersq; dirimes. Idem quoque in occipiti temporibusq; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse conieceris. tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mēbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *πρόσφυσις*, ipsumq; *πρόσφυσις* indagabis, dein de etiam^b uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistulæ uel, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri, nam copiosius qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verū si quum caluariam ferra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebri dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utruq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aurem, quā ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ membranæ sinus lateribus, & ipsius uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta, septum à dura membrana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuētibus

li 2 cere.

Caluaria ad cerebri Anatomem qualiter aperienda.

Cutis, adipsa mēbrana carnosae, ac dein caluariæ inuolucris, illiq; sub dūte adhuc mēbranae examinanda.

Tenuis mēbrana deperctio.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

Caput ad cerebri sectionem ne qui parandū.

a. Quidam modū figuræ 7 cap. 6 lib. 1. oblata est à ossifig. cap. ac ut 4 fig. huius libri est parat.

a. Hec omnia ostendit fig. cap. 8 lib. 1.

a. Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2.

b. fig. cap. 6 lib. 3. ramuli ab X.

c. fig. cap. 12 lib. 3.

d. 2 fig. cap. 2 lib. 4. Y. Y.

e. 2 fig. cap. 2 lib. 4. ramuli ab X.

e. Ex prima fig. facies secundam.

d. 2 fig. C. C. & D. D.

e. 2 fig. G. G. 3 fig. D. D. inter A. A. & B. B.

cerebrum erigatur utcuque intuearis, ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instat toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaq; membrana inspicietur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitulis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studes disingere, aliquid incuria rumpas. Aliàs enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maximè in posteriori sede distincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiã cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiserentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit fatius, ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrum hac liberatū membrana suos ostendit anfractus: argumētū est, quod à tenui membrana cōtineatur, quū scilicet hac detracta, impense dilatescat, & cōcidenis prorsus, quodammodo desuat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiã solo digitorum munere elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq; uerò hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cōstitit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiore, à fronte ad occipitiū usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundum sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) molendum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callososq; corpore quam fieri licebit maximè immoto, diuulsoq;. Quandoquidem id postquam sinistram quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum septo seu speculo, sensim, & quam accuratissime ubi utrinque continuā illi cerebri pars adempta est, summis utriusq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candelam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cōspiciūm. Iam callosum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uiciniū est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatam digitis sursum trahes, in posteriora q; diuulsum reflectes. ita nanque elatiorem speculi septiue sedem calloso corpori, inferiorē uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cōnatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primum quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistram mittetur: & camerati perpendis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testitudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immisissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicatus præscindes. Conduxerit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylum ad eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu uasa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamūssim ipsius usum constructionisq; rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longaue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes plexui à secundarum forma Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus sine exporrectis. Ac proinde primum posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq; arteria ascendat, quæ antrosum prærepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quar-

Tenuis membrana à cerebri reuolutionibus auulso.

Superioris callosi corporis superficiem examens. Dextri uentriculi uentriculorum uentri.

Dextri uentriculi uentriculorum uentri.

Corporis testudinis modo efformati examens.

Ventriculorum dextri uentriculi uentriculorum uentri.

to duræ membranæ sinu in cerebrum sub camerato proficiscitur. Hunc enim rectè supra communem dextri sinistriq; uentriculi cavitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistram cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimo arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextræ cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectentur, ne simul glandula quam Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verum hæc tentantiū non nihil quàm humanum caput commouet. Glandula hac in suum locum reposita, digitis communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox meatū quo pituita uersus peluim ex tenui membrana extructam defertur, unā cum meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni ue hæc cōcauitate in quartū uentriculū pertinet, quibus inspectis tota cerebri portione cerebello incubente transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hic præcauens ne ductus arterias ue per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unā disseces. Apparet modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam illa quæ inter dextræ cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinu quem dudum per longitudinem dissecuisti, plumbeum inferes stylum, quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primum, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistram sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruiseris, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperienti: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactius pituitæ ductus immisso stylo examinās. Ut uerò communis cavitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cavitatem porrectū obserues, obliquatum stylo meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere fines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam non impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipue in ouis cerebro, quæ pars testibus, & quæ natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, ut meatus ille ex cōmuni dextri & sinistri uentriculi cavitatem ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humiliorēq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperiens facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui præsentis uenæ potissimum sit interuentu. Ut uerò coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstat, quo minus uenulas ductus ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipue ipsius reuolutionū anfractuum ue pulchram imaginem, à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum apices uermibus assimilatos, & uelut reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissime, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exactas que in mensam expor-

Glandula testibus incubens.

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatum.

Duræ membranæ sinum.

Cerebelli detrahitio.

Testium et natum examen.

Dorsalis medulle cum cerebello coalitus.

Quartij uentriculi examen.

Vermiformis processum.

li 3 xeris,

xeris, ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quam similis, qui ueris tempore e' salicibus decidere solent; aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerint, folliculum tamen nondum corrodere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema excueris, duos poteris com- monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerò alterum. Porro non solum excitis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago exami- nanda uenit, uerum etiam quando cerebellum à dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorum usum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspecis itaq; cerebelli partibus, neruorum paria inuesti- gabuntur, quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primum à plerisq; uocatum cerebrū mamillarē processum, & dein olfactus organo seruien- tes uideas^m processus, qui ē suis sinibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unā cum cerebro sursum in posteriora flectendi; in quo opere caput non inutiliter in occiput^m reclinabi- tur, ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrē ostendet. Atque hic pariter in con- spectum uenient uisiorum neruorum principia, & eorumdem congressus, & sub illis peluis cerebelli pituitæ expurgandæ parata. Mox^m & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem ingressus occurrit, quæ parim in tenuem absuntur membranā, & parim in dextrum & sinistrum cerebelli uentriculos properant. Ut uerò exactam earum arteriarum seriem species, & hic quoque tenuem membranā à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuo- lutiones, nō autem in olfactus organa uisorios uē neruos finire, nihilq; minus quam à uentricu- lis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad octauum capitis os deduci. Nunc uisorios neruos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, stu- diose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas, ea nanque hac administratione tota oc- currit, pulchreque cernitur, qui meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in glandem cesser, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hic proprio duræ membra- næ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranā inibi tantisper illāsam seruare, dum reliquos cerebelli neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrū latus^m reclinato, & cerebelli parte quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistrum latus deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contemplaberis, mox^m minorem tertij paris ra- dicem, quæ diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox^m tertij & quarti paris exortum intueberis: in super & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut ner- uulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens temporali musculo, & in ore delitescens maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cæte- rum quum paria hæc perquiris, ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus in tenuem excurrentes obseruandi ueniunt, & neruorum exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebelli in capite reliquum est auferes, ut du- ram membranā quæ cerebelli basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum si- nus foraminibus peruios, & undique egredientes neruos intuearis: quibus inspecis, primi ac se- cundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa^m examinabis, acutiori cul- telli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum duræ membranæ latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij, ut uerò glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ foramini peluis infundibili uē mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti, non negligens interim arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranā penetrantem, quæ ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinque ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glan- dula sese offeret, arteriæq; ad ipsius latus strata. Verum hæc magis reddentur conspicuæ, si ha- mulis & acutioris cultelli mucrone, quam poteris maxime duram membranā hic liberaueris, aperueris uē, ac ab arteria duram penetrante membranā plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellās. Id nanq; in homine factu promptum est, si modò tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quam pulchra de reticu- lari plexu in hominibus cōmenti sint hæctenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam suā sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modò peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitæ & attracto per inspi- rationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modò interiori calua- ria

Neruorum
paria exami-
nanda.

Eorū quæ in
duræ membra-
næ basi sunt
examen.
Glandis pitui-
tam excipien-
tis, ipsiq; acci-
dentium arter-
iarum.

riae sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cada- uer, suffecerit: alioqui enim bubulus quam nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi adhibebitur. Primum itaque palpebrarum, & deinde oculi musculos, quemadmodum in se- cundo docuimus libro, inquires: in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarum que per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico neruorum cerebri paris, & mi- noris radices tertij paris, quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi muscu- lis obducta perquisueris, & præcipue si ossa referuare nolens integra, ferra frontis os superio- rem oculi constituens sedem, instar trianguli prius excueris, & deinde primum neruos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagaueris, aliās enim oculus cum musculis illæso osse esset eruentus, acutiori cultro in oculi circuiu proximē ad os ductis sectionibus, usque ad ner- uui uisiorij ē caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vt unque uerò oculum euulseris, conduxerit semper^m adhærescentem membranā quam licebit uicinissime ab osse dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appen- sam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad iridem usque ab oculo ac si cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis. Aliquādo uerò ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā anteriorem oculi sedem, præter corneam tunicam seu pellucētem durā tunicę partem ample- ti: illos uerò totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente uisorio neruo occupa- tam. Cæterum oculo & musculis & adhærescentē membranā libero, uisiorum contemplabe- ris neruum, primum uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in duram usque tunicam exporctas: deinde portionem uisiorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone durā cerebelli membranā, & tenuis membranæ portiones neruum inuestientes, & postmodum ner- uui substantiam^m inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & dein de uisiorum neruum ab oculo diuidas, ut nihil præter duram, ceu exactissima quæpiam spha- ra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisorius neruus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula sectionem quam poteris longissimā in dura oculi tunica trans- uersim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac du- cta sectione, oculoque in dextram manum assumpto, in manus sinistræ uolam ita sunt demit- tendi, ut crystallinus uitreo elatorem locum habeat: negotium enim confuderis, si uitreus su- per crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores pro- labi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum teneris, & posterior oculi pars, qua uiso- rius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & repo- sita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manū leuiter modicē uē inuertes, ut aqueus ē uola sinistræ manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino^m referuetur. Mox considerabis tu- nicam palpebrarum pilis quam simillimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata, an- teriorem uitrei humoris sedem inuestit, integitq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystal- lino humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystalli- num humorem digitis ex uitreo quam minime compressum eximes: & uitreo in suum locum in charta reposito, illasum crystallinum humorem scripturæ alicui primum impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicē indito, scripturæ nunc alius, nunc demissius accommo- dabis, qui omnia specilli instar longē quam sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius tunicæ, quam tenuissimā in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse di- ximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Ut uerò crystallini humoris discas duri- tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartæ adhibere. Cæterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide- runt, super sinistrum pollicem euertes: & ilico quæ ex uisiorij nerui substantia dissoluitur, tuni- ca sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucī collecta. quapropter stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo principio ubi duntaxat firma- tur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ sedes undiquaque est conspicua, in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes, quum uerò ad iridem diuel- lendo pertigeris, ipsius hic contempleris ad corneam firmissimum connexum, & pupillam: cuiusq; caloris uuea sit, quā à cornea abscedit, atq; ē corneæ regione consistit. Diuulsam hoc modo uueā, & à suo exortu ubi firmissimē corneæ duræ uē committitur, dissectam, in chartam

Oculi admini-
stratio.

li 4 repones,

repones, & solam iam durā cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneā uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinē in charta locaueris, memorāe omnia cōmendaturus, uelut ab oculi centro ad extremam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistram aggredieris, à quo adherentem membranā, & musculos, ut in dextro administrabis, uerū in duram quā ueeam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minime compresso oculo nouacula mucrone sensim sectionē in dura molieris, nō quā primo incitū eam diuidat, sed quā saepius iterata, ad ueeam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inferes, ac sensim ueeam à dura dirimes, ut iam commodē forpicula durā tunica sectionem, quā orbiculatim oculum ambiat, illa saepe interim ueea perficere queas, ut uenarū ex dura in ueeam transiunt, & ueea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus organum, si ossa referuanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primum auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficilior adinueniunt, serra tamen maxima ossis portione, quā supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo ossad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi officula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quod in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodē succedunt, si serra totum ossis partem, quā auditus organū continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu dissecō. Cōuenit autem ita sectionē moliri, ut ea ossis sedes quā neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud referuanda putas, suaserim ut frontis os quā supercilia spectat, passim effingeres, si nūm illum quem continet accuratē examinaturus. idem quoque in osse cuneum imitante molientum est, ut ipsius quoque antra cerebro apparentia, & quā illis cōtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquid septimo hoc libro descripsi lateat. Ceterū nunc aliquot musculorū administratio adhuc superest, quibus uidendis alterū latius suffecerit. Aggredieris itaque musculos cubi tum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui semoris motuum autores censentur: deinde pedis & digitorū motuum opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodū in secundo libro iam multo antē commemorauī. Prorsus enim abs re ducerem, si eos musculos, administrandi rationem uel obiter etiam hic pertractarem. Quod uerō ad manus & cruris uenas, arteriasq; & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosq; iam pridem retulimus. Primum itaque à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionē adeo leuiter duces, ut carnosam membranā non uulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omnī studio laborisq; patientia cutem à carneā membranā ita auferes, ut adipem omnē membranā adherere sinas, studioseq; expendas, ne uenam quampiā, aut neruulum cuti connexū sinas. & si forte aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuideris, atque cum cute aliquoulsq; à carneā membrana seiuuaueris, illum à cute sedulo resecā, & carneā membranā ita atq; prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cepisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam uenulas & neruulos obseruabis, durā membranā qua brachium attollentē integrit musculum oblatos: dein primum neruum brachij, qui carnosā membranā aliquoulsq; in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulū tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori ad ducit, in carneā membranā hic in anteriori brachij sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum furculos expendes, carneā membranā à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramio quem externā cubiti sedi oblique offert. Mox sexti brachij petentis nerui seriem uniuersam expendes, ea enim tota carneā membranā duntaxat exporrigitur. Iam humerariā secundum internum latum musculi brachij attollentis egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis oblique deorsum ad cōmunis uenae constitutionē, ab humeraria diffusum: dein eum qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenae ramum sibi affiscens. Ramum uerō quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modō adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenae portioni animum accommodans, quā sub media longitudine brachij carneā membranā subit. Hanc enim ramum ad communis uenae cōstitutionem promerere cernes: dein alios ipsius ramos secundum ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad
ministratio.

Auditus or
ganū examē.

Musculorū
in proposito
hactenus cor
pore nondisse
ctorū examē.

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum per ma
nus scribi exa
men.

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portiois suboles per interiorem cubiti sedem uarie admodum implicite ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Præterea communis uenae seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundi brachium petentis nerui propagines animum dirigens, quæ ab illo producantur; simulatque in cubiti articulo carneā membranā ex alto adit: ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externæ cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modō cernis, uerū magis conduxerit, eos tum primum expendere, quum radices ipsorum ad digitos usque perduxeris. Postquam itaque hæc omnia, non resecta adhuc carneā membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneā membranā unā cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculum; cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculā à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula ossi imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis uertebrarum inseritur. Ceterum quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illaefos, parumque uulneratum est, ne uas, non autem musculus uideatur. Si itaque ad hunc modum accuratē hos musculos ademeris, in ceruicis uertebrarum latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent; qui ab illis prosiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculum brachium attollenti præcipue offertur: deinde secundus, & tertius. quorum seriem commodius spectabis, si capitā musculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insertionem usque ipsius detraheris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriæ & axillaris, & humerariæ uenarum ingressum adinuenies, sensimq; singulorum seriem sequeris, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quā secundum brachij os uersus externum illius tuberculum retorquetur; non occurrit, nisi oblique secundum nerui ductum musculis cubiti extensionis autores dissecueris, neruiq; progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autē hunc ad externū cubiti articuli latius usque deduxeris, ramosq; quos hactenus in progressu edidit examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris propaginem quæ tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij furculos exhibet. hanc enim leui negotio reperies, si musculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propagō similiter inquirenda est, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus furculos depromit. Ut uerō reliquum tertij quintiq; nerui, & dein reconditæ axillaris uenae portiois, & manus arteriæ in cubito extremaq; manu progressum uideas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita ueniunt liberaanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurrunt: & eleuato secundos quatuor digitorum articulos flectente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unā cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atq; sub medio longitudinis ulnæ ramum diducente, qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & anularis & medij furculos offert: quem leui negotio, quum in superficie prope modum ducatur, adinuenies. reliquum uerō quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuideris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Ceterum priusquam cruris neruos & uasa inquirens, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrarum prosilientium distributionem, quam tunc demum opportunē inuenies, quum sedulo illorum distributione perfecta, musculorum dissectionem absolutissima ofsum cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebras usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atq; in manu, sectionem duces: cutem ad carneā usque membranā diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illaefā carneā membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneā membranā relictis, commo

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum cruris
examē.

dē (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies neruos ē lumborum uertebri & sacro osse profluentes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Ductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneae membranæ in externa femoris sede exprorectam. dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exprorectam. Tertiū nerui sobolem carneae membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum in carneam membranam diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygo ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta popliteum, femorisque humilia diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carneam membranā peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quæ secundum femoris os reuertuntur, ac popliteum unā cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arteriam & neruum reperiueris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariis dissectis, uniuersam ipsorum seriem discies. quod sanè feceris facile, quanquam laboriose, si modò horum distributione sedulo prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, et quid uiuorum discatur.

Ossium ac carniū usus in uiuo animæ re qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functio qui spectatur.

Nerui in musculis usus.

Ti sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem, compositionem accuratissime docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommode exhibet. quare etiam merito in mortuis animantibus primum studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Ceterum quum corporis permultæ sint particulae, differentibus actionibus ususque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, num que omnia his adnascantur ad stabilitatemque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectū collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus, atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obductorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus ē sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuideris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines ē suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maxime sunt carnei, colligi crassescereque, & rursus produci graciles que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hinc in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quum canis neruorum & hominis numerus

rus distributioque non admodum conueniat, suaferim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxit autem huiusmodi neruos laqueis interciperi, quo illis modò in hoc modò in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris formā donato (quales hinc in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motum aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis. si uero alterius musculi tendinem præcinderis, musculi uersus exortum conuelli cernes. Item si caput diuideris, is ad insertionem contrahetur. Si uero insertionem & caput abtruncaueris, musculi ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carneus est conglobabitur. itaque musculorum functio tibi hæc molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque est quod hic prolixè commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modò in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, hæc omnia rectissime obiturus sit, & circa mortuorum sectionem peritiam in uiuorum Anatome omnia in cassum tententur. Adeo ut de neruorum musculorumque sectione mihi nihil dicendum super sit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo post quadam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipue porrigant, opportune feceris, si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquires: & huius membranæ à nerui substantia detractis, expendas qui pedis digiti ipseque pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum si bimus adhuc exerceat. Verum si quis medullæ dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, quæ ea læsa, partes læsioni subditæ sensum motumque perdant: huic licebit canē ita asseri cuiuspiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebRARUM aliquot spinæ præcindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, quam illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quàm tunc uidere motum sensumque subditarum sectioni paritū aboleri. Ceterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome affatim discamus, eas sanguinē per uniuersum corpus deferre, & partē aliquam non nutriri in qua insignis uena in uulneribus præcinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque interciperi, ac intueri partem arteriæ uinculo subtenfam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autē certiores fiamus, pulsandi uim nō arteriæ inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsum opificem existere, uerum à corde eam uirtutem pendere, præterquam quod arteriam uinculo interceptam nō amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriæ longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quantum arteriæ est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsatur. Soluta autem uinculo arteriæ pars canali subdita, non minus quàm superior pulsum ostendit. Quanta uero uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia præcindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cōmunia, semper omittens arterias, quæ per transuersos uertebRARUM ceruicis processus caput petunt, & etiam nō mediocrem portionem uitalis spiritus in primos durae membranæ sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut nō mirum

Nerui uisus exanem.

Dorsalis medulle.

Venarum.

Arteriarum.

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quam commodè Galenus fieri arbitrabat. respirat enim in hac sectione diutissime animal, & aliàs mouetur. si uero currit, itaq; multo spiritu indiget, non multo post concidit: quanquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transversos ceruicis uerterarum processus caluariam petere recensui. Ceterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorū sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones recenscam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituamus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonæū omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optimè subservire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat, lecoris autem officiū, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quàm in mortuorum intueri possimus. nisi quis uiuo cani lienem exicare uoluerit, uti & ego aliquando feci, diebusq; aliquot canem asseruau. Atque ita etiam renem aliquando ex cui: uerum uulneris curatio molestior est, quàm quæ hinc sumitur cognitio iucunda, nisi quis nō tam organorū cognitionis ratione has sectiones aggredieretur, quàm utma num exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experientum est, quo quis uulnerata cōsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere affuescat. Verum hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminū quorundam uires aliquando tenamus, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porro uiuas sectiones instrumentorum generationi subservientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam extunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unā cum illa tunica rescindimus. Verum in foetuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; foetus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitū, quum nō multo post sit est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cavitatem diuideris, atque dein uterum quoque in unius foetus sede aperueris, ac secunda ab utero liberata foetum mensæ imposueris, cernes per pellucidas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uero ipsius inuolucra pertuideris, foetusq; caput illis liberatiteris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quū id in uno foetu indagaues, alium aggredieris: quem ab utero nō liberabis, uerum apertum uterum ita inflectes: & inferiūs illic aperies, ubi foetus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorē partem haberi arbitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam uerò sedem foetus detectus sit. ita enim spectabis arteriarū uteri, & dein secundinæ pulsū: & foetu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiū arteriarum motum, & foetum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, foetus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibuntur portionem assumat: dein cordis dilatationem & cōstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & dein qualiter uenalis arteria distendatur ac cōprimatur, & quī ex cōto corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruandis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & mēbranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cavitatem (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verum quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quod sectione in aliquo costarum intervallo ad thoracis usque cavitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox concidet, si & in altero latere sectione in thoracis usque cavitatem molieris. atque ita animal etiam si thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quàm si suffocatum esset. Verum in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quàm proximè ad superiorem alicuius costæ

Eorū que peritonæo continentur functionum examen.

Generationis organorum.

Foetuum.

Cordis ipsiq; subministratum partium usus examen.

11. 14. fig. 30
lib. 5. E. 12
14. K. 13. 14
14. Q. R.

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc profluere, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumosis redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Ut uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagine dissecabis, & sectionibus per illarum costarū interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam cōstituas sedem, per quam lateris illaci pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranarum leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquàm tamen eas pertundas, cōduxerit arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partē, quæ iam cōcidit, manibus apprehendere, & aliquousq; ab ipsis substantiā pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, præcipuè si cordis inuolucrum diuideris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem molieris. Conduxit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipientes, ac dein sub uinculo cor excaabis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere fines. Vidimus enim aliquousque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Ceterum cordis motus, ut & arteriarū, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagine, quæ illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro ducas, ac mox ab unius sectionis sine transversum ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam continebis. Quanquā & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quàm inter alias utpote uberiorē in scholis exhibere cōsueui. atq; hanc ideo simulatq; nōnulla de cerebro subiunxero, perferibam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hic uelimus nolimus, uel theologorum nostratium causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, ut cumque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probe intelligit, quàm male mihi cōsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissime facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quod tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrumq; perire. Atque hic eadem indagandi est ratio, quàm in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū: qui quū id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num ue quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac quī animal motum perdat, illumq; denuò oculo uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quanquam uocis occasione suam accipere maluit: itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quàm poteris ualidissime alligabis, quemadmodum hic modò interiecta tabella proponit: quanquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit. haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subiiciuntur, illisq; crura aduinciuntur. Inter cetera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiuspiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, &

Kk interim

Cerebri fun-
ctionis exa-
men.

Viue sectio,
qua Patavij
ac Bononiæ
Anatomes
speculationi
colopho adhi-
beri solent.

*Nervorum
currentium exa-
men, uocisq;
eorum sectione
abolitio.*

*Septem trans-
uersis functio-
nis examen.*

*Pulmonis
motuum.*

*Aque in cor-
dis inuolucro
reposita, &
cordis motuum
examen.*

*Num cordis
& arteriarum
pulsus sit,
examen.*

interim animal libere respiret clameq;. Priusquam uero animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimum præsentī sectione sint uidentia, ne proluxa in dissectione enarratio operi obsit, illamq; interturbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberrat, uenamq; notari dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendens, & illam ab incumbētib; musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq; attenuatos sexti paris nervorum cerebri nervos perquiro, dein recurrentes nervos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo, idq; primum ex altero latere, ut nervo hic intercepto præfecto uel dilucide obseruetur, qui media uox pereat, totaq; ambobus nervis laxis intercidat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quam ualidam efflationem animal citra uocem molitur, recurrentibus nervis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq; nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronatq; pectoris ossis sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque alia tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indenti, itaq; intestina & uterū foetibus distentū duabus illis sectionibus detegem, id sedulo studens, ut peritus sodalis pollicem uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendenti abdomen petunt, illa enim sola hæcenus multum sanguinis fundunt. Hic modò sectioni uiciniore horrore, ut manu septo transuerso adhibita, ipsius motum experiantur: diffitos autem, ut uentriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionē ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilagine degenerant, & dein secundum costarum ossa transuersas sectiones molior, ut ossa in cumbētib; musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiores administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq; à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim æquè ut prius moto. Ut uero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, & quam possum maxime hoc thoracis latus aperio, ut commodè per membranas thoracem interfepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisq; osse septum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem interfepientibus membranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq; inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq; quantum aquæ contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius ut animaliam ferè propter concidentes pulmones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasq; & foetus in utero contentos, quandiu uisum erit, examines. Hæcenus enim sanguinis fluxus parum incommodi animalī intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt uasa sodalis diligenter pollice, aut indice & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq; ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis sit, quum costæ effractæ deorsum, uti fieri solet, euertuntur: ipseq; dum sectionem administras, uasa tantisper dum obliquentur occludere adnatus fueris, illorumq; series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Ut uero uita animalī quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalīs ex calamo aut arundine indetur, isq; inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem ducat. leui enim inflatu in uiuo hoc animalī pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corq; uires denuo assumit, & motus differentia pulchrè euariet. Inflato igitur semel atque iterum pulmone, cordis motum uisu tactuq; quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborū uerbrebras comprehendis, & spectas pariter, nihilq; tibi manifestius occurrit, quam cordis & arteriarum pulsuum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq; artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsuum differentiarū cognitio paranda. Quum enim pulmo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq; pulsus motus ue

*Speciei sui
sum ferit
figuram ca-
pituli g. l. a.
imposita.*

*d. 6. muscu.
tab. a.
b. 7. muscul.
tab. a.
c. inter. t. et
s. 6. muscul.*

*d. Quasi per
raretur i
fig. lib. 6.*

*e. Quasi
fig. lib. 6. per
raretur.*

*f. 2. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*Speciei sui
sum ferit
figuram ca-
pituli g. l. a.
imposita.*

*d. 4. fig. lib. 6.
i. K.
i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

*i. 6. fig. lib. 6.
g. 3. d. 5.*

tus ue spectatur, inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq; inaequalitates proponit, & ut semel dicam, hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optime pulsuum naturam medicinae candidatis proponere soleo. Verum in horum examine foetuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis ue uteri sede, sectionē super foetum aliquem duco ad extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, foetum cū suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq; inuolucro, per intimum ualde pellucidum ostendo, qui foetus respirare conetur, quamq; pulchrè intimo quoque inuolucro fracto aërem ducat. Mox proximum foetum, quantum possum detego, utrum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita foetus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam foetuum dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus later, uerum magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arteriæ uenalis, & rursus uenæ arterialis: quæ si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis ungibus discerpo, & quod hic animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & obseruare qui cor nihilominus adhuc moueatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum nondum quiescere intueantur. Dein si animalī potus colore aliquo infectus ante sectionem oblatus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiores interdum instituo, toti Anatomicae speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq; huic meo de Humani corporis fabrica studioforum nomine suscepto labori, finem impono.

*Extimum
examen.*

*Arteriæ ue-
nalis, & uenæ
arterialis mo-
tuum examen.*

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

Kk 2

Pag. 5. uersu legendi friabius 10.25. brachiale 12.50. symmetrosis 17.40. cartilagine 19.45. **PFLVEGEL** 43.39.
 delitescens 50.29. confinxit 54.7. fecundis figure 73.7. conuictum 76.17. excipit 78.52. uocatum, secundo excep. 49.52.
 figura decem 81.45. continua 90.7. foetantesque 111.24. conpmitur 114.32. immortet 125.55. admoens 129.17. transuolus
 132.16. infirmum 135.49. plurimis & 56. elegit 156.10. ius 157.17. ceruicis 159.16. mibis non 167.2. opemalis & 11.
 uoluerit & 33. 76. 95. & 44. cassos 168.54. uirararq. 181. **QVARTAE MVS. TAB.** 233.25. dele.
 ligamentis 224.32. radici 225.32. intercostalis & 47. alius & 48. inferio 229.25. mouentes 234.47. non nisi 236.13. fruentid.
 242.37. neruuli & 43. idem magis 243.45. membrana 244.3. amplidum 250.16. non nisi & 42. nimis quia 257.2. hyoides
 264.52. adducit 265.31. dorsum 266.19. musculum bunc & 26. non nisi 283.44. liberatam 286.15. at uacuum 293.47. hyl.
 74ci & 116. abdominis 298.4. inferior superiorq. 299.36. famulari 301.1. incidenti 312. que hanc sequuntur pagine usq. ad finem
 libri terq. numeros habent uno centenario plus 316.40. externo lateri 317.3. mouentibus musculis 223.9. naturā 227.17. in an.
 & 29. communiter 270.10. 29. 24. 27. 23. 46. perficitur & 48. mugi 283.43. corporis 294.16. ad dextrum 307.16. 21.
 tios 308.25. quas 340.4.2. ceruicis 345.54. musculorum sciem 359.14. latius latiusq. inferius 388.25. inuile 390.23. pabico 499.3. vi.
 alio 503.6. eremori 510.25. condidit 515.15. insignis 520.10. iungit & 28 hic & paulo post. extruere 526.15. nouitum 527.38.
 subleuatio 528.2. non magis 540.10. supersilens 585.19. ab ure 592.36. oruacalis 594.23. aliterem 597.24. in marg. officio
 600.17. illum 625.29. dura membrana 629.56. finium 631.35. media & 38. prod paginem 637.54.
 Hic 647.45. 45. conuoluit & 54. obducit

FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NV
merus paginam, secundus uersum indicat. *Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus
est, in secundo alphabeto querendos esse, quod ideo obseruauimus, ut errorem in
numeris à pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incu-
ria commissum, emendaremus.*

K.k 3 231.43
αντιαλ-

I N D E X.

antrum faucium glandule que 579.
 45.51.
 antrum cur Græcis, pollex 124.54
 antrum 139.36. & 141.11. & 168.38
 anuli a quodam deglutiti, rursusque
 excreti historia 390.46
 anum referens in cerebro orificium
 638.
 * arteria dicta arteria 294.47
 * arteria 13.8
 * arteria intestinum 502.14
 * arteria musculorum 220.22
 * apoplectica arteria 296.45
 * arteria 8.13
 * arteria cum epiplois subinde ab
 alijs confundi 8.43
 Appendix 7.18. inde
 appendices in ætate prouectioribus
 pertinacius adherere. 7.26
 appendices in natu grandioribus co
 alite ossibus 12.32
 appendices in pueris ab ossibus sæ
 pius quam articulos luxari 27.24
 appendices interdum ossium capita
 Galeno dici 9.42
 appendices nō solum grandioribus
 ossibus contingere 7.53. & quibus
 eodem
 appendices sinuum medullam conti
 nentium non esse opercula 7.40
 appendicū connexus in iunioribus
 solum spectati facili 8.11
 appendicū & processū differen
 tiæ 8.22
 appendicū femoris, ilium ossis, &c.
 delineatio 5. & 6.14. inde
 appendicū processū 8.29
 applantatio 7.18
 Aqua in cordis inuolucro cuiusmo
 di. 584. 47. eiusque causa 585.4
 Arabum, de Carne substantia ma
 nus internæ regioni superstrata,
 notata sententia 303.56
 Arabum sententia, de musculorum
 intercostalium numero 290.14
 Arabum auctorū, de testium muscu
 lis notata sententia 286.4
 * arteria dicta oculi tunica 646.44
 * arteria intestinum 501.14
 arcualia ossa 166.39. & 167.10
 arcualis futura 166.27
 Aristoteles unde cor neruorū prin
 cipium esse iudicari 591.56
 Aristotelis locus de articulo mo
 tu 65.10
 Aristotelis de auditorij organi mea
 tibus lapsus 52.57. inde
 Aristotelis de costarum numero sen
 tentia 89.54
 Aristotelis de crurum in animalibus
 flexione, &c. dogma 145.18
 Aristotelis sententia de dentium nu
 mero, notata 46.46
 Aristotelis de effectiū hominis
 principio sententia 520.43
 Aristotelis de humeri cum cubito ar
 tulatione lapsus 107.15
 Aristotelis de lienis usu sententia ex
 pensa 513.14

Aristotelis de mamillarum situ ra
 tio 545.46
 Aristotelis de mamillarum *τεταρακτα*
 sententia 544.16
 Aristotelis de ossium continuitate lo
 cus 12.3
 Aristotelis locus de ossium per clauū
 connexu. 15.43. et de situ tali. ead. 50
 Aristotelis de postbrachialis ossibus
 sententia 120.9
 Aristotelis de quadrupedū genu ar
 ticulo lapsus 139.14
 Aristotelis de feminalib. arterijs san
 guine destitutis opinio 526.5
 Aristotelis de septo transuerso sen
 tentia 291.51
 Aristotelis lapsus de futurarū in ul
 ris ac mulieribus differentia 26.50.
 item de canum caluarijs ead. 54
 Aristotelis de tertio cordis uentriculo
 lapsus 590.55. item de uentricu
 lorum numero pro animalū mole
 uariare solito eod.
 Aristotelis de thorace sententia 88.39
 Aristotelis libri de Animalium histo
 ria 90.2
 Aristotelis locus de futura inter uen
 triculum & omentum, &c. 357.19
 Aristotelis notata sententia, se sensu
 cutis 232.23
 Aristotelis nullam generandi femi
 nis uim testibus tribuentis senten
 tia 527.16
 Aristoteli omenti pars colon dorso
 colligans, pro omento non habita
 496.6
 Aristoteli superior tantum omenti
 membrana cognita 496.12
 Aristotelem falso cordis inuolucro
 pinguedinem tribuere 584.23
 Aristotelem ubi de epiglottide agit,
 perperam ab interpretibus intel
 lectum 155.6
 armalia ossa 166.54
 arquato laborantis lien cuiusmodi
 511.21
 Arterialis uena. uide Vena arterial.
 arterialis uenæ appellatio 590.19
 arterialis uenæ orificij membranarū
 ratio 597.39
 arterialis uenæ usus, ipsiusque constru
 ctionis ratio 596.44
 * arteria quid sit 259.13. composi
 tio eius. 37. & delineatio. ibidem.
 Compositionis ratio 260.5
 * arteria *ἀρτηρία* Aristoteli quæ 294.49
 * arteria apoplectica, lethargica, som
 ni, subeteni, quæ 296.44
 * arteria Aristoteli, Platoni, Hippo
 crati, quæ 259.16
 Arteria aspera præcipuum uocis or
 ganum 577.2.50
 * arteriæ asperæ appellatio quando
 cepta 259.34
 arteria aspera, quibus cartilaginibus
 constituitur 575.56
 arteriæ asperæ cartilagines. 3.55.
 earundē usus & ratio 577.41
 arteriæ asperæ cartilagines, qui inui
 cem colligentur 576.27
 arteriæ asperæ examen 602.53
 arteriæ asperæ exterior superficies
 qualis 575.12. item interna. ead. 23
 arteriæ asperæ figura. 151.32. eiusque
 cartilaginis descriptio. ead. & 152.
 per totum. & 153. 8. inde
 arteriæ asperæ gratia datum homini
 collum 63.6
 arteriæ asperæ numerus, ac situs 574.
 9. forma. ead. 37. connexus. 575.17.
 substantia. ead. 41. inde
 arteriæ asperæ pulmōni insertæ deli
 neatio 568
 arteriæ asperæ ratio & situs. 62.53.
 inde
 arteriæ asperæ ratio ac usus 153.14
 arteriæ asperæ tunica exterior & in
 terior 576.37. inde
 arteriæ asperæ tunicarum apia con
 structio 578.30
 arteriæ asperæ usus, ipsiusque constru
 ctionis ratio 577.1
 arteriæ asperæ commissæ corpora
 574.21
 arteriam asperā membrana substanti
 am oportuisse extrui 577.10
 * Arteriæ magnæ appellationes ua
 riæ 294.47
 arteria magna quædam cordis uas,
 eiusque orificiū cuiusmodi. 590.42.
 & origo. eod.
 * arteriæ magnæ ortus 298.40. or
 tus sedes 299.2
 * Arteriæ caudicis bipartitio. 299.19.
 Partis ascēditis distributio 299.23.
 quæ ad sinistri lateris primā costā
 oblique tēdit. ibid. quæ sinistri axil
 lam petit. 300.1. quæ dextrā. 301.1.
 Maior portio, suprema corporis
 petens. 300.53. foporalis sinistra.
 ibid. 56. dextra 301.6. foporalis
 ad caluariam series. 301.10.
 * Arteriæ partis descendētis distri
 butio. 301.39. quæ ad inferiora co
 starū interualla. ibid. 42. ad septū
 transuersum. 56. quæ ad iecur, bilis
 uesicā, uentriculū, lienē, duodenū,
 colicū partē accēdit portuunculę.
 302.11. quæ mesenterij accēdit præci
 pua. 302.47. ad renes. ibid. 50. ad
 partē mesenterij humiliorē. 303.7.
 ad lumborū uertebras. ibid. 11.
 Arteriæ magnæ supra os sacrum fa
 cta diuisio, eiusque supra cauā ascen
 sus. 303.17. partiū huiusce diui
 sionis distributio. 303.32. quā pu
 bis ossis foramen transit. ibid. 47.
 per crura distributio. 304.6. quā
 tibiā adit. ead. 22.
 * Arteriæ magnæ per uniuersum cor
 pus delineata distributio. 295. bi
 partitio. 296.2. ascendētis partis
 delineatio. ibid. quæ axillā petit.
 296.26. foporalis utriusque delinea
 tio. 296.43. caluariā petēs. ead. 54
 * Arteriæ partis descendētis distribu
 tio delineata. 297. quæ ad inferiora
 costarū interualla, septum, iecur, bi
 lis

I N D E X.

lis uesicam, uentriculum, lienem,
 duodenū, colicū partem. 297. 12.6.
 quæ ad renes utrinque. ibid. 46.
 * Arteriæ supra os sacrum diuisio deli
 neata. 297.54. per crura distribu
 tio. 298.17. &c.
 arteria cui cauæ solum iecoris sedi ex
 porrecta 508.45
 arteria dextri & sinistri lateris ab um
 bilico in magnam exportrecta. 356.
 & 357.8
 arteriæ cauum iecoris & bilis uesicu
 lam petentis figura 358. & 359.20
 arteriæ in uesicam distributæ ratio
 518.28
 arteriæ magnæ cum corde situs deli
 neatio. 564. eiusdem orificiū. 567
 arteriæ magnæ & cauæ uenæ distri
 butionum sub ossē sacro examen
 555.28
 arteriæ magnæ in mesenterium ex
 cursus 504.34.44
 arteriæ magnæ membranæ cuiusmo
 di 592.56
 arteriæ magnæ non idem cum sto
 macho per septum foramen 388.
 36. inde
 arteriæ magnæ orificij delineatio u
 bi querenda 589.42
 * arteriæ magnæ ortus non contro
 uersus 298.44
 arteriæ magnæ per thoracem & iu
 gulum collumque distributionis exa
 men 601.10
 arteriæ magnæ series in peritonæi am
 plitudine quib. obseruanda. 554.30
 arteriæ magnæ seu arterialis uenę ra
 dicis figura 93.39.56
 arteriæ magnę super cauum uenam
 ascensus, ambarūque supra sacri os
 sis initium diuisio 370. & 371.30
 * arteriæ ramus, cuius pulsum ante
 brachiale exploramus. 300.28. Eius
 delineatio 296.34
 * arteriæ tunicæ peculiare binę. 259.
 42. tunicæ asciticiæ 260.5
 arteriæ uenalis ad cordis basim et pul
 monem connexæ delineatio. 564.
 16. inde
 * arteriæ uenalis descriptio 312.17
 delineatio 311.54
 arteriæ uenalis appellatio, & descri
 ptio eiusdem 590.25
 arteriæ uenalis, eiusdemque orificij deli
 neatio ubi querenda 589.42
 arteria uenalis & magnæ membranu
 larum usus 598.52
 arteriæ uenalis examen 601.14
 arteriæ uenalis in corpore ratio. 598
 23. eiusdem usus 583.10.40
 arteriæ uenalis membranæ cuiusmo
 di 592.15
 arteriæ uenalis pulmōni insertæ deli
 neatio 568
 arteriæ & uenæ coli & recti intestini
 501.40
 arteriæ ac uenæ gracilium intestino
 rum 499.38
 arteriæ ac uenæ in musculorū fabri

ca usus. 220.35
 arteriæ ac uenæ renibus oblata. 515.15
 arteriæ ac uenæ uentriculum peten
 tes 392.22. inde
 * arteriæ Coronales. 299.9. earumque
 descriptio. ibid. delineatio 296.1
 * arteriæ cur pluribus tunicis quam
 uenæ conformata. 260.14
 * arteriæ neque a cerebro neque ab extre
 mis corporis partibus nascuntur
 298.52
 arteriæ omenti 497.12
 * arteriæ feminales. 302.53. earundem
 delineatio 297.46
 arteriæ feminales an sanguinis exper
 tes 526.4
 arteriæ uitalem spiritum foetui defe
 rentes 518.39
 arteriam foporalē non ferri per idem
 foramen cum tertio ac quarto ner
 uorum pari 52.32
 * arteriarū ac uenæ umbilici descri
 ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
 25. usus. ead. 28
 arteriarum & uenarum in intestinis
 ratio 503.35
 * in Arteriarum ac uenarū serie Na
 turæ artificium 260.46
 arteriarū anatomes ratio. 552.4. inde
 * arteriarum cerebri delineatio. 305
 arteriarum diductibus subditæ glan
 dulę. quare Glandulę.
 * arteriarum in animali numerus.
 260.20
 arteriarum in iecur excurrentium ra
 tio 507.36
 arteriarum per abdominis musculos
 repentium administratio 549.35
 arteriarum per manum tendentium
 examen. 656.26 per crura. 657.49
 arteriarum testes petentium ratio. 523.
 17. inde
 * arteriarum trium caluariā subeun
 tium descriptio. 307.2. quæ in pri
 mum duæ membranæ sinum ex
 hauriuntur. ibid. 49. tertię
 arterię series. 310.18. omnium deli
 neatio 305.47
 arteriarum uentriculi munus. 493.6
 * arterias recondens Natura. 300.43
 arthrodia 12.22. & 14.9
 * arthrodia 103.11
 arthrodiam quando constituerit Na
 tura 14.13
 * arthrodia 9.22
 13.2
 articulatio, articulus. 13.3. & 9.22.
 & ead. 48
 articulus totius corporis dignissimus
 quis 65.16
 articuli 111.48
 articuli capitis motibus parati. 64.8
 articuli duplices quibus modis for
 mentur 14.55
 articulo rum cartilagines. 42. ac ui
 scidus humor. ead. 10.
 articulo rum compositionis triplex for
 ma 13.40
 articulo rum motus non eadē ratio. 13.3

articulo rum per ligamenta coitus. 17.31
 articulos omnes non hñdem agi mo
 tibus 13.20
 artus 7.14
 artuum capita, non recte *ἐπιφύσεις* &
κεφάλαια Galeno dici 9.48
 arundo brachij minor 168.9.
 maior. 12.38. inde
 * *ἀρὺταυνας, ἀρὺταυνας* cartilago. 154.12
 Aseth 163.4
 asinae uterus acetabulorum expers
 540.9
 aspera melius terere quam leuia. 46.7
 asser os 167.44
 asserum nexus 161.4
 * *ἀσφαλῆ* 145.38. & 168.44
 ead.
 Atlas uertebra 167.35
Ἀνχίλι 10.11. & 167.35
 auditorius meatus 52.46.51
 auditus instrumentum 650.8
 auditus instrumentum Anatomici
 parum probe cognitum 323.42
 auditus organi examen 656.12
 auditus organi officula. 33.50. & 34.
 4. Galeno ignorata ead. 37.
 auditus organi ossa quot 162.37
 auditus organi officulorum usus. 35.
 33. & harmonia. ead. 49.
 auditus organo parata cauitas, fora
 mina in ipsam pertinentia. 34.39
 auditus organorum constitutio 31.
 29. inde
 auditus ratio difficilior cognitio. 35.36
 * Auicenna, Persa 227.30
 * Auicenna, unde Anatomem descri
 pserit 227.32.
 aurium iecoris situs 505.46
 auriculę cordis. uide Cordis auriculę
 auris cartilago. 4.53. eiusdem descri
 ptio. 150.40
 aures quibusdam cur mobiles 242.
 53. & 250.43
 aurium ossa 166.49
 aurium situs 19.7
 axillaris uena. quere Vena axillaris.
 axillarum ualli, musculi 267.41
 67.25
 * *ἄρῳ* dicta uena
 B.
 Alisteos 168.46
 basilareos 166.46. & 4
 167.2. siue baxillare. 4
Βασιλῆος 11.7. & 106.23
 Βελονοειδής processus.
 31.40. & 166.56
 beriteron, berbetinen 385.57
 Biliosus naturis peculiare quid. 511.5
 bilis in intestina defluxus utilitas.
 510.45
 bili excipiendę & emittendę parati
 meatus 509.33
 bilem expurgare ubi conduxerit
 510.27
 bilis uesicula carentes quosdam repe
 riri, ab Aristotele & Plinio proditum
 511.7
 bilis uesiculę, eiusdemque meatu de
 lineatio. 365.7. inde. & 366.26
 K k 4 bilis

bilis uesicula delineatio 470.18
 bilis uesicula in uentriculo meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumque
 situs ratio 508.44
 bilis uesicula meatus cur duodeno
 inferius 503.44
 bilis uesicula meatus duodeno infer
 tus, an propaginem uentriculo of
 ferat 509.51
 bilis uesicula situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenae, arteriae
 & nervi 26
 ex bilis uesicula meatus in uentricu
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumae nomi
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 168.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & primum
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouentium musculorum
 administratio. 223. primi & secun
 di. ead. 3. tertij. 224.6. quartij. ead.
 32
 * brachiale mouentium musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 munus omnium 215.4
 brachiale mouentium musculorum deli
 neatio. primi. 183.18. secundij.
 180.14. tertij. 195.54. quartij.
 201
 brachiale octo ossibus. construi, inter se
 forma differentibus 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitum articulus. 117.43
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 inde 41.
 * brachialis motus quot. 214.1
 brachialis os rectum, & cartilago
 sum, quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun
 tur 117.14
 * brachialis ossa nectentium ligamen
 torum descriptio 220.55.
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alijs ossibus. con
 termina 118.29. inde
 brachialis ossium cur duo ordines. 117.
 26. eorumdem nomina, & articula
 tio cuiusmodi. ead. 37. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 Brachion, brachium. 105.2. & 163.3
 Brachion, quid appelleret Hippocrates.
 99
 brachium paruum 168.3
 * brachium totum, manus Hippocra
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 168.4. cana. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi
 bus & aubus Aristoteli ignorat.

lineatio. primi & secundi. 179.30.
 tertij & quartij. 182.20. & 185.5. quin
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa
 ui 182.20
 buccas & labra mouentium muscu
 lorum descriptio. 242. primi & se
 cundi. ead. 22. tertij & quartij. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. co
 rundem administratio. 245.5. primi
 & secundi. ead. 11. tertij & quartij.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.

buccella 10.26
 buxii cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

C
 Accum foramen. 53.12
 caecum intestinum cuius
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in glirib.
 & sciuris. ead.

caecum intestinum unde dictum. 500.38
 caeci intestini an duo ostia. 500.25
 caeci intestini ortum in cane & homi
 ne uariare 500.42
 Caelij Rhodigini lapsus 66.32
 calaminum os 166.57
 calamo assimilatus ab Herophilo ce
 rebri sinus 635.12
 calaminum os 166.57
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcaris lateris internum quale. 147.5. ex
 ternum. ead. 16. pars anterior. ead. 21
 calcaris ossis figura 58.6.6
 calcaris ossis figura 142. & descriptio.
 143. 10
 calcaris ossis sedes terram spectans 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tubae reclinatum retrorsum du
 ctum. 50
 calcaris ossis sinus 146.31
 * Calcaris quid 497.29. & 505.7.
 callosi corporis cerebri historia. 632.
 21. sedes ac nomenclatura 632.24.
 initium, seu cum reliqua cerebri sub
 stantia continuas. ibid. 47. late
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633. 29
 callosi corporis delineatio, quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingenuus corpori, Galeno ani
 ma 569.27
 caloris ingenui substantia 569.39
 caloris natui fomes cor 594.56
 calua 166.20
 caluaria cur non solido consistit osse
 26. 8.28.
 caluaria cur pluribus ossibus effor
 mata 11.51.
 caluariae anterioris figura. 36. & 174.
 tio. ead. 31.
 caluariae appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariae basis, seu sedes. 22.6.
 & 38.3.
 caluariae basis interna sedes. 24.1. in
 de. & 48.2.

lineatio. primi & secundi. 179.30.
 tertij & quartij. 182.20. & 185.5. quin
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa
 ui 182.20
 buccas & labra mouentium muscu
 lorum descriptio. 242. primi & se
 cundi. ead. 22. tertij & quartij. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. co
 rundem administratio. 245.5. primi
 & secundi. ead. 11. tertij & quartij.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.

buccella 10.26
 buxii cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

caluariae basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariae figura 18
 caluariae forma aptissima. quae 19.20
 caluariae nomina 166.19
 caluariae ossa cuiusmodi esse oportu
 erit 28.11
 caluariae ossa quot 162.34
 caluariae pars mollissima & rarissima
 quae 30.32
 caluariae ratio 88.52
 caluariae sedes, lapidosa 167.6
 caluariae sinus durae membranae ua
 sis cedentes 53.47
 caluariae squamae 20.13
 caluariae tabulae 20.17
 caluariae tam integrae, quam seiu
 ctae figura 20
 caluariae quaedam absque futuris. 27.
 inde 6
 caluariae succingentis membranae
 externae descriptio 635.12
 calx 163.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum. 37
 canis 51
 canis caluariae interna superficie abut
 dans os 32.44
 canis caecum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariae foramina 51.7
 canis faciei ossis descriptio. 81.37. item
 coccygis 82.3
 canes ab homine uariantes in muscu
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho
 mine uariantes. In musculis tho
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i
 tem 289.19. & 30. item 293.41. & 45.
 item 294.4. & 33
 canu caluaria non absque futuris. 26.54
 canu & hominu colon differre. 501.16
 canum & hominum pyloricus colo
 ris diuersi 497.30
 canum iecur quale. 506.43. & 507.7
 canum iecoris situs 505.46
 canum omni ratio, & ad hominis di
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osseus 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtigisse melen
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi
 bus similitudo 85.28
 caninae caluariae figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11 & 167.19. cur
 paria prima. ratio 297.12
 canna 168.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulae secantibus aptae. 237.11. de
 lineatio 235
 caput cur copiosiore euacuatione e

geat 26.9
 caput cur super primam uertebra
 non simul & circumducatur, & in
 latera inclinatur 67.41
 caput humatum oculorum gratia ef
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput instar tecti domus calidae. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissurae 27.43. inde
 capitis figura naturalis quae 19.13
 & 20.21
 capitis figurae naturalis cuiusmodi fu
 turae 26.38
 capitis figurae aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalium et
 iusmodi futurae 27.29
 capitis ligamentorum ad cervicis pri
 mam secundamque uertebra de
 scriptio. 280.6. administratio. i
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte
 bris committatur 68.9
 capitis motus proprius quispiam, con
 tra Galeni sententiam 276.12
 capitis motuum differentiae 276.1
 capitis motuum observatio difficilis.
 63.14
 capitis motorum musculorum par
 primum, cur Galeno tertium sit.
 176
 capitis octauum os 34
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxilla superioris
 ossibus distincta 48.6
 capitis ossa futurae circumscriptione quot.
 29
 capitis ossium foramina, eorumque de
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structurae ratio, quotque eius fi
 gurae 17.46. & pag. 18
 capitis tabulae 20.12
 caput circumuertentium musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini
 stratio 279.35
 caput flecti & reflecti super primam
 uertebra 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli
 neatio. paris primi. 204.3. secun
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quar
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 23. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de
 scriptio. 276.11
 caput mouentium musculorum par
 secundum, in homine, a Galeni de
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu non pro
 prio, musculorum traditionem to
 ta, quare sub Dorso motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po
 steriorum descriptio. 276.35. par
 eorum primum. ibid. par secun
 dum. 277.2. & utriusque paris mu
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex
 tum par. ibid. 10. & horum fun
 ctio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om
 nium capitis motorum, septimij.
 278.29. functio binis partibus po
 steriorum opposita 278.4
 caput mouentium musculorum, iux
 ta septem parium ordinem, admi
 nistratio 279.15
 capita ossium non semel & uicibus quo
 que Galeno dici 9.42
 capitum in ossibus alia prominētia, alia
 depressa 9.7. & quae ead. 16. inde
 capitum in ossibus differentiae. 9.31.
 quantitas earundem cognoscenda.
 rum usus 39
 capita futuris destituta. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti
 bus non perpetuo futuris uariare.
 26.47
 inde 387.48
 carina hominis 167.51
 cariosa membrana. quare Membr.
 cariosa membrana in abdomine ad
 ministratio 548.57. & 549.18
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorum, praecipuum motus
 organum 222.39
 carne, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * Carotis arteria 301.9
 Carotis quid 117.1. & 168.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, χονδρος 166.18
 cartilago clauiculae articulationis cum
 pectoris osse peculiaris 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.32
 cartilago innominata quae 154.5
 cartilago in articulis quibusdam ter
 tia 4.13
 cartilago inter uertebras triplex. 301.4
 cartilago inter uertebras iuxta Gale
 ni sententiam quid praestet. 300.32
 cartilago ligamentorum substantiam
 ingrediens 4.32
 cartilago mucronata, siue χιρσοειδης.
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.45
 cartilago omnibus articulis commu
 nis. 44.26
 cartilago quid, eiusque natura, usus, ac
 differentiae 3.35. inde
 cartilago scapulae sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocitata 238.27
 cartilaginis in ossium connexu u
 sus 16.45
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilagine osse promptius stringi ac
 dilatari 3.53
 cartilagines aliquid continuo erigen
 tes 4.38
 cartilagines nasi 151.1. asperae arte
 ria. ead. 32. & 153.9
 cartilagines nudae & extantibus par
 ticulis

ticulis adnatæ 4.44.51
cartilagineis quibus tibia ossis sinus
augentur 138.44
cartilaginum costarum cum pecto-
ris osse, ab ipsarum ossibus libera-
tio 599.52
cartilaginum palpebrarum & aurium
descriptio 150.29.40
cartilaginum substantia 4.45
cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
cartilaginea cordis substantia exa-
men 602.50
cartilagineum in uertebis ligamen-
tum 57.46
cartilaginea uasorum radices quo pa-
cto inquirere 94.31
cartilaginofum os brachialis quod
nam dictum ueteribus 118.16
callosos osses 167.44
καταλυσος quid 100.5
Caua uena. uide Vena caua.
caua uenæ ad cordis basim conti-
nuitas expressa 563
caua uenæ distributionis per thora-
cem & iugulum examen 600.48.
inde
caua uenæ & arteriæ magnæ diffri-
butionum sub osse sacro examen
556.
caua uenæ orificio præfectarum mem-
brularum usus 597.23
caua uenæ ortus examen 602.16
caua uenæ series in peritonæi ampli-
tudine, qui obseruanda 554.30
caudæ os 167.41
cauilla 167.5. & 168.46
cauillæ 168.42
cauitas auditus organo parata
cellulæ coli 362.25
Cor. Celsus in ijs quæ ad Anatomen
pertinent, sæpè lapsus 154.56
Cor. Celsi de arteriæ asperæ forma
locus 576.9
Cor. Celsi de incerto brachialis ossis
numero sententia 117.13
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
44.
Cor. Celsi de pectoris osse lunato fen-
tentia 93.7
Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
bris 67.29
Λογιώνες 281.28
* cento apud Arabes uenarum quæ-
dam copia 290.13
Λοπαλιν, Λοπαλιναι 9.5.20. & 10.1
Λοπαλιναι tunica 649.9
Λοπαλιν 168.8
cerebelli delineatio unde sit petenda
628.
cerebelli descriptio totius. 628.45.
situs ac magnitudo. 629.14. for-
ma. ibid. 45. implexuum ratio &
species. 631.1. durities. ibid. 36
color & substantia. 631.41. quo
pacto continuū sit cerebro. 629.15.
administratio 653.27
cerebelli processum uermiformem de-
scriptio 639.1 delineatio ubi spe-
ctanda 638.55

cerebelli sedes 31.2
cerebelli situs 19.17
Cerebrum cuius animæ facultas se-
des 594.37
cerebrum homini grandius datum
ex proportionem 507.11
cerebrum, neruorum principium.
316
cerebrum quo pacto mole in anima-
libus uariet 624.9
cerebrum rationis sedes, quale domi-
cilium natura sortitum 26.1
cerebrum sensus ac motus arbitrarij
principium, et rationis sedes 599.13
cerebri arteriæ. quare Arteriæ cere-
bri.
cerebri corpus callosum. quare Cal-
losum corpus.
cerebri corpus testudinatam camera-
tum uel eius descriptio 636.37.
usus. 637.34. delineatio unde pe-
tenda sit. 636.41. administratio.
652
cerebri delineatio unde sit petenda.
628
cerebri dura membrana. quare Mem-
brana dura cerebri.
cerebri descriptio totius. 628.45. nu-
merus. ibid. 45. magnitudo & for-
ma. 629.51. anfractus, & eorum de-
usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
54. & quibus sedibus continue-
tur. 629.6. durities. 631.37. co-
lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
quo pacto ab ossium medulla disse-
rat. 531.51. nutritioni quo pacto
prospiciunt.
cerebri, eiusque partium omnium admi-
nistratio 650.47
cerebri excrementorum in os descen-
dentium receptaculum an garga-
reon 580.37
cerebri fabrica in brutis ab homine
non differens 624.4
cerebri figura 19.16.19
cerebri galca 166.20
cerebri glandis descriptio. 637.42
cerebri infundibulum, glandula, &
pituitam excipientes ductus reli-
qui, descriptio omnium. 640.1. de-
lineatio unde petenda. ibid. 4
cerebri partium ac functionum bre-
uis enumeratio 622.21
cerebri os cuiusmodi à Galeno tradi-
tum 32.41
cerebri neruorum quinque furculi tem-
porali musculo oblari 33.29
cerebri neruorum partium aliquot e-
xamen 604.3
cerebri neruorum historiam quare
in Neruis cerebri.
* cerebri membrana uenarum modo
caua 307.13
* cerebri membranae duræ sinus qua-
les sint. 307.41. cauitates. sinuum
quatuor quales. 308.28. usus sinu-
um. 307.41. primi & secundi si-
nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. quæ à primo et
secundo sinu enascantur & propa-
nes. 308.48. quæ à tertio. ead. 54.
à quarto. 309.8. processus à quarto
sinu, cerebri petens uentriculos. ead.
36. omnium delineatio 309.45
cerebri membrana tenuis quare Me-
brana cerebri.
cerebri pituita, ad palatum per quos
meatus eat. 641.42. & in narium
amplitudinem. ibid.
cerebri pituitam per olfactus organa
non expurgari 641.46
cerebri plexus secundas referentis tra-
ditio 643.3
cerebri plexuum, reticularis & secun-
darum plexibus similis, descriptio.
642.13. delineatio ubi spectanda.
ead. 16
cerebri reuolutiones intestinorum an-
fractibus eleganter ab Erasistrato
collatae 630.29
cerebri substantia ab ossium medul-
la quo pacto differat 631.51
cerebri testium ac natium descriptio.
638.18. delineatio unde petenda.
ibid. 21. administratio 653.37
* cerebri torcular 309.45
cerebri uenæ. quare Venæ cerebri.
cerebri uentriculi, quare Ventriculi
cerebri.
cerebri uentriculorum anteriorum du-
ctus. 323.7. delineatio ead. 11
de Cerebri uentriculis cōsultata recen-
tium opinio 623.19
* in Cerebri uentriculis prioribus con-
stituti plexus fabrica. 310.39. deli-
neatio 306.40
cerebro dorsolem medullam respon-
dere natura 581.56
cerebrum nullis musculis indiguisse
88
cerebrum oculorum gratia in capite
locari, & dein cerebri nomine reli-
quos sensus 18.21. & 19.5
Cervix 101.16
cervicis flexioni præfecti musculi. 278.
56. eorumque administratio. 295.47
cervicis motus, alius peculiaris, alius
dorso communis 295.32
cervicis motorum musculorum de-
scriptio. quare Dorso communium
musculorum. 4. prima paria. usus.
sub Vsu eorundem. administratio.
sub iisdem. ratio. 297.11. & 297.
49. & 278
cervicis motum differentia quæ. 276.9
cervicis nomina 167.34
cervicis uertebra primam secundæ
necientis ligamenti descriptio. 300.
30. administratio. ead. 42. deli-
neatio 279.ultimo
cervicis uertebrae. uide Vertebrae.
cervicis uertebrae cuiusmodi. 59.48.
quot numero 63.12
cervicis uertebrae delineatio. 60
cervicis uertebrae primæ ac secun-
dæ ad caput annexio. ligamentor-
umque descriptio. 280.6. admini-
stratio.

stratio. ibid. 35. delineatio. 279.47
cervicis uertebrae adnascens ligamen-
tum quoddam 301.44.49
cervicis in ossibus qui potiss. dican-
tur 10.20
ceruini cordis os medicorum impo-
stura excogitatum 94.23
χαλκοδόν ossa 148.3. & 168.52.
chamel 385.52
χαλκ 11.1
chirurgiæ instrumentorum delinea-
tio 329.20
χαλκός Græci 640.38
χαλκοδόν 90.22. & 166.18
* χαλκός 294.3. & 541.56
χαλκοδόν dicta membrana 628.6
χαλκοδόν oculi tunica 648.17
* χαλκοδόν plexus. 309.32. & 310.41. &
643.3
CHRISTI lateris aperti aqua my-
sterijs plena 585.28
CHRISTOPHORVS PFLVE-
GEL SALISVRGENSIS
19.
cibō ac potui in corpore, concoquen-
dis famulancia organa. earumque ra-
tio 385.5
cibum potumque uentriculo deferen-
tis uitæ nomina 388.6
ciceri assimilatum ossiculum, ac mira-
eius uis 126.37. inde
Ciceroni parum recte mesenterium,
medium intestinum dictum 496.24
clia 150.26
Λαύη cur pro gargareone
circum uersionis motus 13.27
Λοπαλιν, Λοπαλιναι 524.4. 37.
& 525.
clauale os 166.57
clauiculæ ad summum humerum ne-
xus 103.8
clauiculæ curuitas, eiusdemque usus.
102.28.
clauiculæ substantia, tubera, asperita-
tes, leuitates, foramina 103.12. inde
clauiculæ tuberculi articulatio 99.45
clauiculæ 167.51. & 168.42
clauicularum à pectoris osse libera-
tio 599.46
clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
rundem numerus, & ad pectoris
os articulatio. 102.2. inde. usus.
ead. 53
clauis 167.51
clauium ossa 167.40
Λαύδον 102.1. & 167.51
Λαύη 138.24. & 168.36
clunium ossa 167.39
clypeus oris stomachi 167.48
clypeus pectoris 167.54
clypeus, pro omento 494.39
coarticulatio. 12.20. & 13.18
coccyx auis, cucus 83.24
coccyx, siue coccygis os 1.46. et
56.56 uide Os coccygis
* κοκυγος appellatio 83.23. & 85.27
coccygis canini descriptio. 82.9. eius-
dem foramina 85.17
coccygis humani descriptio. 83.23. in-

de 84.43
coccygis ossis in parturientibus maxi-
mum momentum 131.52
coccygis ossis nomina 167.40. inde
coccygis ossis quot ossa 162.39
Λαύδον 166.20
cogitationis ossa 166.40
* κοίλη dicta uena 276.52
κοίλη cur dictus Græcis uentriculus.
389
coitus pruritus ac delectationis causæ
expensæ 526.9. inde
colatorij os 167.5
7.13
colori excrementorum uelut prom-
ptuarium 503.1
coli cellulæ 362.25
coli in hominibus & canibus discrimi-
nen 501.16
coli intestini à recto differentia. 501.16
coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
& 362.16
coli intestini uentriculi fundo expor-
recti, etc. figura 358.19. & 357
coli principium ubi 500.51
coli situs ratio 502.57
coli tunc ac fibræ cuiusmodi. 501.20.
inde. uenæ & arteriæ. ead. 40.
nerui 50
Λαύη capita non recte ἐπιφύσεις &
Λαύδον Galeno dici 9.48
colo mesenterij uice esse inferiorem
omentum membranam 496.24
collum 10.11. & 167.35
collum asperæ arteriæ gratia datum
homini 63.6
collum homini pulmonum gratia da-
tum 62.49
coli uertebrae 56.48. et uide Cervicis.
collo caritæ uocem non edere. 62.57
columella cur pro gargareone. 580.17
commisura instar unguium 16.3
commisurae temporum squamosæ. 27.44
commisurarum ossa iungentium ty-
pus. 12.10. ac differentia 13.1. inde
* communis dicta uena 287.15
Λόγχοι, Λόγχοι 168.31
Λόγχοι, Λόγχοι 29.31. & 166.19
concupiscibilis animæ sedes iecur.
505
Λαύδον, Λαύδον 9.20.48. & 10.1.36
Λαύδον digitum qui 121.48
Λαύδον non recte Galeno dici artu-
um capita 9.47
Λαύδον glans, quæ & Λαύδον * 309.
38. & 537
Λαύδον processus. 98.24. & 167.
55. &
cor an lenis beneficio refrigeretur.
514
* cor arteriarum fons, sine authorum
controversia 298.44
cor cuius animæ sedes 594.19.38
cor humanum uero osse carere. 93.54
cor insiti caloris fomes, & irascibilis
animæ sedes 96.36
cor neruorum esse principium, cur

ab Aristotele proditum 591.56
cor neruorum principium non esse.
316
cor quatuor uasorum ad contermi-
nas sedes connexu sustineri. 94.21
cordis, ipsiusque partium functio, et u-
sus, ipsarumque constructionis ratio.
594.15 inde
cordis, ipsiusque subministrantium par-
tium functionis enumeratio. 569.
36 inde
cordis à pulmōe liberi. & dextri eius-
dem uentriculi ad aperti delineatio.
565.566. item sinistri uentriculi. 567
cordis ab ipsius inuolucris prorsus li-
beri delineatio 563
cordis adeps 585.17. & 588.24
cordis auris dextra 563. sinistra 564
cordis auriculæ dextre usus, & ipsius
constructionis ratio. 597.3. item utri-
usque. ead. 18. sinistrae 598.42
cordis auricularum delineatio, ubi que-
renda 593.7
cordis auricularum situs. 593.12. dex-
tre situs & forma. ead. 18. substantia.
42. nexus. 47. item sinistrae. ead. 53
cordis basis ratio & usus 595.25
* cordis basim cingens uena 278.56
cordis caro cuiusmodi. 566.43. & fi-
brae. ead. 49. inde. item carnis usus.
39
cordis caro cur in mucrone quam in
basi spissior solidiorque appareat.
587
29
cordis carnis usus 598.20
cordis cartilaginee siue ossee substan-
tiæ usus. 596.15. eiusdem examen.
602
50
cordis cum suo inuolucro & pulmo-
ne delineatio 561. & 562
cordis dextrum latus expressum. 563.
item sinistrum 564
cordis dilatio quid 587.45
cordis figura. 585.41. superficies. ead.
48. magnitudo 586.32
cordis formæ ratio 595.29
cordis inuolucrum cuiusmodi aquam
contineat. 584.47. & cur potissimum.
585
11
cordis inuolucrum quibus uasis uiam
præbeat 593.41
cordis inuolucrum quibus uasis ac
neruis implicetur 584.39
cordis inuolucrum delineatio ubi que-
renda 583.28
cordis inuolucrum examen 600.32
cordis inuolucrum forma. 583.34. initium.
ead. 49. situs. 584.4. substantia. ead.
17. superficies & nexus 28
cordis inuolucrum usus & constructio-
nis ratio 584.43. & 595.1
cordis membranae quæ. 591.30. & quot
numero. ead. 33
cordis mucronis ratio & usus. 595.20
cordis neruulus. 588.17. eiusdem usus.
596
13
cordis orificiorum membranulae. ea-
rumque delineatio ubi querenda.
591
23
de Cordis

de Cordis orificijs, Anatomicorum diuerſa placita 590.34	λερυσφης ossa 166.33	38	inde
cordis os, siue cartilaginea substan- tia 93.34. inde	costae quot 162.40	168.39	crurum in hominibus & quadrupe- dibus similitudo 145.1. inde
cordis ossis, siue cartilaginosae substi- tiae delineatio 567.20	costae spuriae siue nothae, & legitimae 167	50	per Crura tendentium uenarum & arteriarum examen 677.49
cordis partes non aequae omnes digne 595	costarum ad uertebras articulatione 167	50	crystallinus humor, siue λερυσφης
cordis partes omnes cui functioni po- tissimum famulentur 594.56	20. eiusdem articulationis, ductusque earundem delineatio 87.1. inde	50	
cordis per transversum dissecti deli- neatio 567	costarum asperum tuberculum. 91.4	50	
cordis pulsus in uiuo animali exami- ne 588	costarum cartilagineae 3.52. & 5.2	50	
cordis scutum 167.44	costarum cartilaginum cum pectoris osse, ab ipsarum ossibus liberatio. 599.52	50	
cordis situs. 561.28. & 585.57. eiusdem ratio 595.3	costarum ductus 93.24	50	
cordis situs ac formae delineatio ubi querenda 585.34	costarum in copingendo sceletro qua- lis obseruanda ratio 161.16	50	
cordis substantiae delineatio ubi qua- renda 566.40	costarum longitudo, amplitudo, lae- uitas & asperitas non eadem om- nium 90.31. inde	50	
cordis substantiae peculiares uene & arterie. 588.13. eisdemque obnata tuni- ca. ead. 22	costarum numerus. 89.45. uiris & mu- lieribus idem ead. 50	50	
cordis substantiae secundum ipsius uen- triculos delineatio 567.24	in Costarum octo inferiorum inflammati- one mittendus etiam sanguis. 602.5	50	
cordis substantiae usus 595.37	costarum ossis substantiae delinea- tio 87.17	50	
cordis uasa quot, & quae 589.47	costarum substantia & appendix cuiusmodi. 7.50. & 90.15. inde. car- tilagines. ead. sinus. ead. 47	50	
cordis uasorum & orificiorum eorum- dem delineatio ubi querenda. 589.40	costis lingulis peculiaris tunica. 571.39	50	
cordis uentriculus dexter cur sangui- neus dictus 596.20	costas succingens tunica, uide, Tu- nica costas succingens.	50	
cordis uentriculus sinister cur spiritu- sus siue aereus appellatus 598.5	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
cordis uentriculi dextri, & ipsius ori- ficiorum membranarumque exami- ne 601.50. item sinistri 602.35	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
cordis dextri uentriculi usus. 596.20.	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
item sinistri, eiusdemque constructio- nis ratio 598.3	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
cordis uentriculorum delineatio ubi querenda 588.36	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
cordis uentriculorum numerus & li- tus. 588.45. dextri forma. ead. 48. & sinistri. 54. corum. superficies. 589.10	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
cornix 8.53	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
coronale os 166.42	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
coronalis futura, & φαντασμα. 166.27. & 21.16. & 23.4. cur dicta 26.41	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
coronalis uenae usus 595.41	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
coronarium arteriarum usus. 596.6.	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
earundem ortus 11	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
λερυσφης, κορωνίς 8.53	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
λερυσφης appellatio quid Galenus uoluerit intelligi 65.36	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
λερυσφης 106.17	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corpus cuiusmodi ad sectionem adhi- beri conueniat 548.10	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corpus testudinum cameratum ue- re 636.37. quere ite. Cerebri corpus te- studinum.	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corporis humani medium exactissi- mum quod 595.14	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corporis humani ossa quo artificio parada ad inspectionem. 155.23. inde	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corruptela homini connata necessi- tas 384.38	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
λερυσφης siue κορσφης ossa 166.48	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	
corticales futurae 166.36	costas succingens tunica altera, uete- ribus dicta quae 295.2	50	

suasus vulgo 513.3	dentium numerus. 45. 47. & nomi- na. ead. inde	23. ab ossium medulla quo pacto differat. ibid. quae sint illi cum cere- bro communia, quae peculiares. 339.2.
cuticula quid 231.14	dentium numerum aliqui uariare 46.31	cur sit tunica. 339.20. cur sit facia. 338.34. munita quo pacto? ossi- bus. 338.51. membranis inuolutis. ead. 52
cuticulae administratio. 234.1. & 548.	dentium praeseptiola 46.17	dorsalis medullae cum cerebro coa- lita 653.42
50. & 549.6. delineatio 231.30	dentium puerorum appendices 7.51	dorsalis medullae terminus ex osse prodiens sacro, inter nervos non cen- setur 339.44. & 350.18
cutis in homine, & φαντασμα dicta He- rophilo 231.43	dentium usus 1.20	dorsalem medullam in sexto ossis sa- cri osse terminari 85.2
cutis manus. quare, Manus	dentium utriusque maxillae figura. 45	dorsum, eiusque ossium descriptio. 561
cutis quid sit 231.35	dentium, cutis dicta 232.14	41. & 99.22
cutis administratio. 234.1. & 548.30.	dentium, cutis dicta 232.14	dorsum illius ossis 129.52. & 130.1
& 549.6. delineatio 231.30	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum ligameta ualida quaedam, & eorum usus. 301.17. ligamenta in spina- rum interuallis posita 301.25
cutis differentia a connexu. 231.43.	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum medullae initium. 631.24. color. 631.41. substantia. ibid.
a nervorum copia. ibid. 43. a mol- licie. ibid. 50. a motu. ibid. 56. a pi- lis. 232.4. a foraminibus. ibid. 7	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum motum differentiae 295.22
cutis & membrana in fronte & pene, scortorum, nullo adipe substrata cur. 521.42	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum musculi, a Galeno frigide de- scripti 295.45
cutis humanae crassities 161.54	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum nomina 167.30
cutis quae partes in homine mouean- tur 237.25	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum ossium multitudinis causa. 58.10.
cutis substantia 231.33	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	& quot conflet ossibus ead.
cutis uenis, arterijs, ac nervis praedi- ta, ac sensus compos 232.21	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum ossium non par magnitudo, neque dorsalis uiae aequa amplitudo. 58.51
cutis per uniuersum subdita membra- na carnosae 232.45	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum pars thoracis respondens, pro- prios flexionis musculos cur non habet 298.4
λερυσφης 111.6. & 168.13	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum uertebrarum. 167.37. earundem ap- pendices 7.46
λερυσφης os 1.41. & 143.4. & 168.53	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum uertebrarum ligamenta, iuxta Galenum placitum, eiusque improba- tio 300.33
λερυσφης & λερυσφης, herba 539.26	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum uertebrarum ligameta, & φαντασμα dicta 301.10
cymba referens os. 168.49. eiusdem de- lineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.14.	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum uertebrarum ligamenti species canibus propria 301.40
eiusdem sinus. 147.28. & sedes. ead.	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum uertebrarum neque omnium ligamen- torum descriptio. 300.23. admini- stratio 302.5
cymbam referens ossis per medium dissecti figura 2	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum flexi antrorsum, fuisse coram modius 59.40
λερυσφης 167.19	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum homini quanta industria Na- tura creauerit 57.51. inde
λερυσφης 166.20	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum mouentium musculorum delinea- tio. paris primi. 191.11. secundi. 191.15.
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	15. tertij. 205.47. quarti. 209.35. quinti 191.50. sexti. 205.50. septimi. 209.40
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum mouentium musculorum descriptio 295.11
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum mouentium musculorum iuxta singulorum parum ordinem administra- tio. 299. parium 4. priorum. ead.
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	28. quatuor postremorum, nempe quinti. 299.38. triu sequentium. 300.1
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	dorsum mouentium musculorum, iuxta 8 ipsorum paria sigillatim expositus usus. 296. paris primi. ead. 13. se- cundi & tertij parium usus. 296.43.
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	quarti. 297.8. quinti. 298.1. sexti. ibid. 40. septimi. 299.2. octau. ibid. 20
	dentium, cutis dicta in cerebro 638.42	Dorsum mouentium musculorum par primum, Galeno parum apte in L1 plures

plures diuisum. 296. 4. usus non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorum par. 5. a Galeno non recte descriptum. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum paria duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorum paria 8. ac primum. 295. 48. secundum. 296. 20. tertium. ead. 39. quartum. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimum. ead. 44. octauum. 299. 7
 duales dentes. 167. 18
 dulcis morbus seu bolus. quid. 359. 55
 duodenum intestinum. 362. 1
 duodenum cur in nullo anfractu ducatur. 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus. 390. 36
 duodenum non minus quam ieiunum. idane. 499. 19
 duodeni appellatio. 498. 57
 duodeni intestini ductus. & ratio. 498. 52
 duodeni tunica cuiusmodi. 499. 30
 duodeni intestini uenae & arteriae. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur insertus bilis uesculae meatus. 503. 44
 dura ossa. 166. 54
 dura mater. dura Cerebri membrana. quare. Membrana dura cerebri. E
 καρσις quid. 498. 53
 efflos. 494. 39
 elephantiasis laborantis lien maior. 511. 19
 elephantiasis laborantium superficies cutis & color. cuiusmodi. 511. 54
 emulgentes uenae delineatae. 370. 18
 & 371. 18
 enarthrosis. 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo. 13. 55
 enliformis cartilago. 167. 46
 εντάρσις. 498. 5
 εντάρσις. 232. 18. & 549. 6
 εντάρσις tunica. quae. 522. 43.
 & 524. 12
 epiglottalis cartilago. 93. 20. & 167. 48
 εντάρσις. 154. 47. & 155. 1. & 258. 29
 εντάρσις & γλωττις differunt. quomodo. 261. 33
 εντάρσις delineatio. 257. 44
 εντάρσις. 168. 31
 εντάρσις. 168. 31
 εντάρσις. 167. 53
 εντάρσις. 7. 18. inde
 εντάρσις cum απορροσεί. subinde ab alijs confundi. 8. 43
 εντάρσις quoque ossium capita Galeno non semel dici. 5. 42. 47
 494. 39. (495. 8)
 εντάρσις. cur Graecis dictus ramex. 495. 31
 εντάρσις. & 494. 44
 εντάρσις. 67. 24

εντάρσις. dictus musculus. 99. 43. & 102. 35. & 264. 46
 Erasilfrati opinio de arterijs sanguine destitutis. 526. 4
 Erasmi Roterod. de talorū lusu dialogus parum anatomicus. 107. 18
 Erasmi de talo lapsus. 140. 19
 εντάρσις inuolucrum. 522. 19
 excessus. 8. 13
 exortus. cur duodenum intestinum appellatum. 390. 36
 exortus uenae cauae. qui. 593. 20
 expiratio alia naturalis. alia uolēta. & quae. 292. 52
 expiratio. quibus musculis perficitur. 292. 55
 expirationis usus. 570. 8
 expirationem Naturalē. cur citra musculi opē fieri scribat Galenus. 293. 1
 explantatio. 8. 13

F

Aux. 167. 15. & quid. 579. 46. 13
 faucium glandulae triū generum. 579. 28
 faucium organorum exa. 503. 48
 168. 23
 femur mouentis musculi descriptio. 297. 26
 * femur mouentes musculi. quot con. 242. 24
 stituenti
 femur mouentium musculorum delineatio. primi. 196. 10. secundum. 199. 3. tertium. 202. 10. quartum. 202. 13. quintum. 205. 1. sextum. 195. 128. septimum. 195. 30. octauum. ult. noni. 193. 36. decimum. 199. 14
 * femur mouentium musculorum descriptio. 238. 20. primi. ead. 32. secundum. ead. 43. tertium. quartum. quintum. 239. 2. unum omnium. 240. 31. sextum. 240. 49. septimum. octauum. 241. 4. nonum. 241. 22. noni. decimum. ibid. 40. decimo appendae car. neae portiones. 242. 12
 * femur mouentium musculorum quintus. totius corporis mole maximus. 239. 44
 femur mouentium musculorum decem ad. ministratio exposita ordine. 242. 36
 femur petentes nerui. quare. Nerui. femoris appendices. 7. 55. eorum. delineatio. 5. & 6. 14
 femoris superius caput. 5. & 6. 31
 femoris inferiora capita. cur retrorsum producantur. 134. 17
 femoris ceruices. 10. 14
 femoris dextri figura. 5
 femoris & brachij os in quadrupedibus & auiibus Aristoteli ignoratum. 15. 52
 femoris figura laudatissima. quae. 135. 40. inde
 femoris luxatio qua parte creberri. ma. 131. 11
 femoris motus. 13. 25. & 238. 20
 femoris os. 168. 22. 25. 28

femoris ossi comparatum auditus organum officulum. 35. 22
 * femoris os ossi coxendicis alligatum ligamentorum descriptio. 252. 31. administratio. 256. 21
 femoris ossis descriptio & figura. 133. 1 inde. & 134. 1
 femoris processus. 8. 23
 femoris processus. seu rotatores. duo. 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudinem forma. 135. 24
 femori ad tibia articulo sedes. femori articulo paratum. 134. 1
 acetabulum. 130. 53
 fenestratum os. 168. 25
 fibrarum cordis & musculorum ratio. quatenus eadem aut diuersa. 587. 41
 fibrarum in intestinis ratio. 503. 25
 fibrarum in uesica. uentriculo. & bilis uesicula ratio. 518. 13
 fibrarum motibus naturalibus seruientium species. & cuiusque functio. 258. 6
 delineatio. ibidem
 * fibrarum. quae motibus. tum naturali. tum arbitrario sunt praefectae. differentia. 257. 32
 fibrarum usus. 596. 3
 fibras tunicarum in uesica optime cognosci. 518. 12
 fibula. 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat. 138. 30
 fibula secundum ipsius longitudinem triangula. 140. 33
 fibulae ad tibiae os nexus. 139. 17. ubi a tibiae osse dehiscat. 24
 fibulae cum talo articulatio. 140. 2
 fibulae excarnis pars. 140. 28
 fibulae figura. 136. 136. descriptio. 137. 6
 * fibulam ad tibiae os colligantium ligamentorum descriptio. 253. 30
 filum. sectioni aptum. 236. 56
 focile brachij minus. 168. 9. maius. 12. & 38.
 foecunditatis praefagium ex umbilici uasorum nodis. 383. 42
 foetus. ipsiusque inuolucrorum examen. 557. 59
 foetus inuolucrum primum ac extremum. cuiusmodi. 541. 16. & quali substantia. 33. inde
 foetus inuolucrum secundum. seu medium. cuiusmodi. 542. 4. ite tertium. ead. 44
 foet. inuolucrum extremi nomina. 541. 56
 foetus inuolucra elegatius a matrib. afferuari. quam abijci. &c. 543. 15
 eadem ab reliquis animantibus rursus deuorari. ead. 19
 foetus inuolucrorum delineatio. 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. non
 qualis uulgo traditur. 541. 28
 foetus urinae meatus. 357. 11. & 356. & 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quomodo inquirendus. 558. 18
 foetus urina & recremento uterique uicem irrigari ad faciliorem partum. 543. 53
 foetui uitalem spiritum deferentes arteriae. 518. 39
 foetum

foetum inuoluens membrana a quibusdam excicata asseruari solita. eiusque diuersa nomina. 543. 4
 foetum inuoluens membrana falso non omnibus pueris communis habitatio. 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen caecum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organum cavitatem ingredientia. 34. 39
 foramina neruis emittendis parata. 58. 47.
 foramina neruis in sacro osse transmittentia. 84. 21
 foramina per caluariae amplitudinem sparsim obuia. 54. 23
 foraminum capitis siue caluariae descriptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminum in uertebis. neruis in latera transmittentium natura. 70. 29
 foraminum speculatio uti uicundissima. ita ab alijs haecenus praetermissa. 53. 19
 forniculae. aptae secantibus. 237. 7.
 delineatio. 235
 FRANCISCVS PINELLVS
 Genuens. 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi delineatio. ubi spectanda. 179. 7
 frontis musculi. quare. Musculi frontis. 518. 12
 frontis os. 21. 33. & 23. 12. & 30. 1. eius circumscrip. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fued. fued. 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone. 580. 19
 furcula pectoris ossis. 92. 22
 furcula inferioris medium. 167. 49
 furcula. 102. 2. & 167. 51. inferiores. ead.
 fusi ossa. 167. 32

Alea. foetum inuoluens membrana quibusdam dicta. 543. 4
 * Galenus de Vsu partium libros emendare aggressus. non plene id praestitit. 219. 48
 Galenus non pauca. in libris praecipue de Partium usu. imaginatus est tantum. in animalibus non uisa. 635. 47
 Galenus e quibus animalibus Anatomem scripserit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secutus. 275. 3
 Galenus in Aristotele iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniae nimis sophisticae. 540. 55
 * Galenus studio in Aristotelem ipsius oblitus. 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo quod speclandis ossibus occupator. 145. 27
 Galenus medicinae parens. 591. 15.
 rarum Naturae miraculum. 63. 17.
 summus Naturae admirator. 500. 39.
 omnium bonorum autor. 569. 24.
 Galenus non raro quae maximae fuerant exponenda. tacitus praeterit. 630. 43

Galenus quid fecerit. ne aliquam partem ab alijs descriptam praeterisse uideretur. 32. 52
 Galenus simiarum sectionis. quam hominum studiosior. 42. 55. Item in simiarum sectione quam hominum peritior. 81. 24. inde
 Galenum simiae & hominis Anatomem confundere. 83. 17
 Galenum simiarum potius anatomem quam hominis tradidisse. 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus. 307. 1
 * Galenus simiarum sectioni nimis fessus. priorum Anatomicorum rectas sententias saepe euerit. 234. 19. & 246. 16. & 274. 25. & 299. 50. & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus. 575. 51
 * Galeni Anatomicorum annotationes. 219. 51
 * Galeni autoritas quanta sit. 278. 41
 Galeni bouem pene delusi falli dehumani penis materia dogma. 529. 8
 Galeni humani penis fabrica nunquam spectasse. 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis tradendis lapsus. 591. 3
 Galeni de Administrandis sectionibus libri postremo ab eo scripti. 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicae magna parte falsae. 526. 48
 Galeni de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus. 526. 34
 Galeni de Ossibus librum graecum per inuidiam quorundam latere haecenus. 42. 43
 Galeni diligentiae plurimum debent. 68. 15
 Galeni in Anatomicis sectatores notati. 572. 52
 Galeni interpretum lapsus. 98. 25. & 140. 19
 Galeni interpretum mendae Anatomicae a Vesalio sublatae. 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione discrepantia. non pauca missa. 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissidentia. aut alioq. falsa. omissa. 282. 5
 Galeni loci quatuor emendati in libro Administrationum primo. 309. 24

G A L E N I L O C A

quaedam uel exposita. uel reprehensa. ead. iuxta rerum seriem digesta. quorum tamen catalogum diligens Lector abunde perlectus huius libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca saltem haec annotare. propter Galeni auctoritatem. libuit.

Galeni sententia. de Adipe inter cutem manus internae. & tendinelli sub. natum. notata. 303. 26
 Galeni de tribus Animae speciebus. aut partibus inter se natura diuersis. sententia. 594. 36
 Galeni notata sententia. de usu Appendicem in ossibus. 7. 39. Item quod solis magnis ossibus adline

appendices. ibidem. 54. & 8. 5.
 quodq. solis adline sinus. 2. 51
 Galeni de Arteria magna & uenosa orificijs lapsus. 591. 10
 * Galeni locus de Arteria ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum. Arteria soporalem non ferri per idem foramen cum tertio ac quarto neruorum pari. 52. 32
 Galeni sententia. de Arterijs plexum reticulare constituentibus. 622. 46
 Galeni sententia de Astragali situ. notata. 15. 50
 * Galenus. duo Brachij ligamenta. ignorans. 220. 25
 * Galeni sententia de motu Brachialis in pronū & supinū. notata. 215. 19
 Galeni de Caco intestino. sententia. 500. 30
 Galeno ignota. non pauca Capitis foramina. 52. 32
 Galeni locus de Capitis motu super uertebra secundam. notatus. 67. 9.
 eiusdem alius de ossibus in motu a se inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu proprio quopiam. notata. 176. 12
 Galeni de capitis motibus. notata sententia. 63. 26
 Galeni locus de capitis motu in lateris super prima uertebra. improbatas. 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uertebrae dorsum reposita. notata sententia. 500. 33
 Galeni uana ratio. de Cerebelli simplicitate. 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplicitate. improbatas. 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione. notata. 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolutionibus. notata. 630. 37
 Galeni dogmata non pauca de Cerebri uenarum. notata. alia omissa. 20
 Galenus de praestantia Cerebri uenarum. variis. 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentriculorum Cerebri tenui membrana cinctas. eiusque improbatas. 635. 40
 Galeni sententia. Colon seu artuum capita uocantur & κοινός uocari docentis. improbatas. 9. 47
 Galeni de Cordis osse sententia. 93. 51
 Galeni de Costarum articulatione. sententia. 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus. sententia. 90. 27
 Galeni de Crurum in animalibus flexione. &c. dogma. 145. 20
 * Galeni sententia de cubiti flexione. planē imaginaria. notata. 218. 14. in enumerandis musculis harum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia. 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitis. de Dorsi motibus. sententia contraria. 76. 45
 Galenum subinde Dorsum. & spi. nam

nam in tibia & femur mouentiu
musculorum descriptione confun-
dere 129.57
Galenus Dorsi motores musculos
quatuor postremos ignoras. 298.11
Galenus in descriptione Dorsi mu-
sculorum, notatus 295.45
Galenus de effectu & materiali ho-
minis principio, sententia 520.42
Galenus de Femoris ad coxendicis os
motu lapsus 134.16
Galenus de Foetus inuolucris dogma-
ta quatenus uera 541.12
Galenus de secundo foetus inuolucro
sententia 542.31
Galenus sententia, de foraminibus
du neruorum cerebri par transmitten-
tis magnitudine, improbat. 50.25
Galenus sententia, de foraminibus cri-
brum referentibus, ac pituitam ce-
rebri expurgantibus, fictitia 641.23
* Galenus notata sententia de Glande
intestino ieiuno adnata. 264.47
Galenus de Glandulosa carne ad infe-
rius uentriculi orificium sententia
321.2
Galenus anatomica demonstratio, qua
Glandosum corpus semini paran-
do non praesse conficitur 526.47
Galenus de Humeri tuberculo interio-
re & exteriori sententia 107.7.16
Galenus de Humero post femur om-
nibus ossibus grandiore, sententia
105.9
Galenus falsus Humerum exterius
gibbum, interius simum, &c. sta-
tuisse 107.39
Galenus canis intestina magis quam
hominum inspecta 500.39. & 501.31
Galenus de Mamillarum situ ratio
545.46
Galenus locus de Masseteribus mu-
sculis notatus 246.30. & 248.6
Galenus locus de Maxilla superioris
futuris explicatus. 29.33. alius de
eorundem ossium constitutione. 39.11
Galenus loca aliquot de Maxilla supe-
rioris ossium numero, futuris, refuta-
ta. 42.11. & deinceps
Galenus locus de Membris proces-
sus uermiformes continentibus, no-
tatus 216.14
Galenus an recte tria Mesenteria nu-
meret, & cuiusmodi. 504.19
Galenus locus, Musculum inter liga-
mentum ac neruum ponentis esse
medium 220.41
Galenus opinio de Musculorum ortu,
notata 223.24
Galenus opinio de Musculorum fibris,
notata 227.7
Galenus notata sententia, qui Muscu-
li tendine careant 228.27
Galenus locus notatus de Musculorum
tendinibus 222.51
Galenus in describendis abdominis
musculis, uariis 253.6
Galenus locus, de musculo Brachium
attollente, notatus 264.42

Galenus in describendis Brachium
attollentibus, musculis, uariis 265.21
Galenus sententia, de musculo tanquam
Brachium circumuolvente notata
265.46. & 270.53
Galenus, de musculo quopiam tanquam
Brachij motore, notata sententia
265.49. & 14
Galenus, super musculo quopiam Bra-
chij motore, in hominibus autem
non reperto, notata sententia 266.41
Galenus, de quarto Brachij motorum
musculo, notata sententia 266.23
Galenus praeteritus musculus inter
Brachij motores quintus 267.ult.
Galenus, de musculorum Caput mo-
uentium pari secundo, notata sen-
tentia 277.20
* Galenus sententia ficta, de musculo
cubito mouentibus 217.1
Galenus loca de musculis Dignos mo-
uentibus, notata. 305.33. & 306.4.
& 14. item 307.1
Galenus, super musculorum qui Dor-
sum mouent, pari primo, notata
sententia 296.4. & 18
Galenus, in describendo quinto Dor-
sum mouentium musculorum pa-
ri, notata sententia 297.16
Galenus, in describendo sexto Dor-
sum mouentium musculorum pari,
notata sententia 298.12
* Galenus de musculo femur mouentiu
quarto, eiusque ortu sententia 239.26
Galenus de musculorum intercostalium
functione, notata sententia 290.21
Galenus locus, de musculis Labra mo-
uentibus, notatus. 242.29
Galenus sententia, de musculo Manus
internae regioni subnato notata.
302.44
Galenus, de quarto musculorum pa-
ri, Ossis u propriorum, notata sen-
tentia 251.39
Galenus, de Palpebra mouentibus mu-
sculis opinio 239.14
* Galenus in tradendis musculis pe-
dem digitosque mouentibus, admo-
dum uariis 243.44
* Galenus sententia, de musculis primis
Pedem mouentibus, notata. 245.35
de quarto musculo. 246.16. de o-
ctauo. 248.7. de musculis Pedis di-
gitos mouentibus. 250.13. & 21. & 251.38
Galenus sententia, musculis Pollicis &
parui digiti abductioni praefectis,
notata sententia 308.35
Galenus ignorans tres musculos, se-
cundum Pollicis os flectentes 309.15
Galenus sententia de musculis Pollici
praefectis, notata 312.38
* Galenus, de musculi in Poplite lati-
tantis functione, notata sententia
237.37. & 56
* Galenus sententia de primo Radii
mouentiu musculorum, notata. 216.6
Galenus in musculorum Scapulam mo-
uentium traditione, notata senten-
tia 274.10.42. ac deinceps

Galenus, de musculo quopiam tanquam
Scapulam mouente, notata senten-
tia 275.12
Galenus sententia, in tradendo Scapulae
motorum secundo musculo, nota-
ta 275.48
Galenus sententia, de musculosis tem-
porum lineamentis, notata. 250.40
Galenus sententia, de quarto Thoracis
musculo, notata 289.10
* Galenus sententia, de musculis Tibia
mouentibus, notata 230.8
Galenus super primo Tibiam mouen-
tiu musculo, notata sententia. 231.22.
super secundo. ibid. 41. super ter-
tio. 232.2. super quarto. ead. 21. & 39.
super quinto. 232.47. & 233.24. &
236.57. super sexto. quem perfun-
ctio tantum attingit. 234.46. super
nono. 235.43. super tendinibus, ti-
bia musculorum 236.7
* Galenus sententia, de musculi in uesti-
cae ceruice usu, notata 228.12
* Galenus locus, de musculo uolae me-
diae, &c. subnato notatus 222.50
Galenus sententia, de Neruo paris ter-
tij notata 235.45
Galenus sententia, de neruorum opti-
corum foraminibus 324.43
Galenus neruorum recurrentium
inuentor & admirator 329.19
Galenus in neruorum traditione no-
tata sententia 350.3
Galenus explosa sententia, quod ner-
uorum alij sensui, alij motui praesint
348.49
Galenus locus de neruis e primo de
Locis affectis notatus. 344.57. eius-
locus alter e lib. 3. de Administratio-
nibus Anarom. 345.37
Galenus locus de Oculi tunica, e de-
cimo de Visu partium 647.28
Galenus de omenti membrana colon-
doro colligante sententia 496.30.41
Galenus sententia de acutis Ossium
processibus notata 51.1
Galenus sententia de numero ossium,
os sacrum constituentium 339.49
Galenus loca de ossium inter se structu-
ra, a ueritate aliena, e multis aliqua
enumerata 16.57. & deinceps
Galenus de octauo brachialis osse, sen-
tentia 118.21
Galenus locus de osse inter cerebrum
ac cerebellum in canibus posito,
explicatus 32.44
* Galenus, libro de Visu partium, Coc-
cygis os ignorans 239.26
Galenus sententia de ossis cuneiformis
constitutione ac usu notata 32.13
Galenus sententia de osse cuneiformi
tanquam perforato instar spogiae,
improbata. 51.31. & quod pituita
illac non coletur. ibid.
Galenus sententia de ossibus digitorum
tanquam solidis improbat. 251
Galenus de tertio quodam osse in sum-
mi humeri cum clauicula nexu, sen-
tentia 100.2. inde
Galenus

Galenus de osse Maxille inferioris tan-
quam gemino, notata sententia. 44.8
Galenus de Pectoris ossium synarthro-
si sententia 91.53
Galenus de Pedis & manus ossium pa-
ri numero lapsus 149.22
Galenus de primo Pollicis osse lapsus
148.44
Galenus de Sacro osse & coccyge, sen-
tentia notata 81.14. inde. & 82.18.
& 85.16
Galenus de Tibia ossis sinibus sen-
tentia 138.45
Galenus quaedam ossa ipsi non uisa,
tanquam in humano essent corpo-
re, recensere 32.51
Galenus de Patellae cartilagine lapsus
142.4
Galenus notata sententia, de Pituita ce-
rebri per olfactus canales educen-
da 323.7. & 48
Galenus de Postbrachialis ossibus sen-
tentia 120.3
Galenus de acuto ulnae Processu sulci
sententia 114.6. inde
Galenus sententia, de anteriori Pro-
cessu primae ceruicis uertebrae, no-
tata 64.47
Galenus sententia, de Processuum in
cerebro uermiformium usu, nota-
ta 639.9
Galenus sententia, de Processibus du-
rae membranae tanquam duplica-
tis, notata 626.1
* Galenus sententia, de quinto Pulmo-
nis lobo cauiam uenam sustinente,
notata 280.31
Galenus de quinto Pulmonis in ho-
mine lobo error 581.55
Galenus de Quadrupedum genu ar-
ticulo lapsus 139.14
Galenus de Renum situ ratio minime
approbata 514.53
Galenus de Reticulari in caluaria ple-
xu lapsus 524.8
Galenus reticularis plexus nusquam
inuentus. 642.19. superque eo locus
e libro de Venarum sectione 29
Galenus de Seminalium uenarum or-
tu & ductu sententia 523.20
Galenus de Seminis ex sinistro teste
pruritu, sententia expensa 526.13
Galenus placitum, omnia praeter car-
nem & pinguedinem, Semine con-
stare, in humano corpore 546.2
Galenus opinio, de Septi forami-
nibus, notata. 225.52. & 291.26. & 43
* Galenus de Simiarum ad hominem dif-
ferentia, notata sententia 243.47
* Galenus sententia notata, de Sinibus
in membrana cerebri dura consti-
tutis 307.30
Galenus de Stomachi cum arteria in-
cessu sententia 338.36. inde
* Galenus sententia, de Tendine lato,
qui plantae cuti subnascitur, nota-
ta 244.15
* Galenus de tendinum in digitos ma-
nus insertionem, notatus. 213.10.

contraria de his docet. ead. 25
Galenus sententia de tendinibus x vii
musculi digitos mouentium, no-
tata 310.8. & 13
Galenus opinio de tendinibus pro-
cessus uermiformes continentibus
notata 639.48
* Galenus notata sententia, de Tibiae
motuum differentiis 230.46
Galenus quid Testis caput appella-
tum 522.45
* Galenus ignota Venae axillaris diui-
sio quaedam 286.41
* Galenus de uena caua uentriculo sub-
strata opinio 392.24
* Galenus argumenta de uenae cauae
ortu in Aristotelem, non nimium fir-
ma. 275.13. & quae, quoque pacto
mox infra. 23
* Galenus irrefutabilis demonstratio,
de Cauae uenae ortu, confutata. 276.2
Galenus de uenae cauae principio sen-
tentia explosa 589.56
Galenus de cauae uenae in omentum
ductu error 496.45
* Galenus sententia, qua cauam uenam
ubi iecoris gibbo committitur esse
amplissimam statuit, confutata 278.11.
& 275.23
* Galenus locus, a uena caua priusquam
cor attingat ramos in thoracis mem-
branas distribuens, notatus. 280.45.
eiusdem alius de uenae arterialis or-
tu, notatus. ead. 50
Galenus de Coronarium uenarum or-
tu sententia 596.10
* Galenus de ortu uenae sine pari sen-
tentia uaria 281.4
Galenus cur de uena pari carere tam
uarie scripserit 281.53
Galenus de uenis Mesenterij ac inte-
stinorum lapsus 504.48
* Galenus de Porta uena, ut sangui-
nem conficiente, sententia uaria
267.13
Galenus de portae cauae ramis iecori
sanguinem praeparantibus, opinio
508.6
* Galenus in descriptione uenarum hu-
merariae & axillaris, partim uerus,
partim falsus, & quo pacto 286.6
* Galenus simiarum uenas docens, ho-
minum uenas non persequi 262.28
Galenus de Ventriculi situ sententia
339.35
Galenus sententia, de nexu corporum
thoracis Vertebrae, notata. 73.12.
Item de foraminibus uertebrae
neruos transmittentibus. 73.52.
Item de costarum ad uertebrae ar-
ticatione. 74.20. Item de trans-
uersis infimarum thoracis uertebra-
rum processibus ibidem
Galenus in assignatione aliquot in
lumbis uertebrae, uariis. 79.9.
Eiusdem sententia, lumborum uer-
tebris processum affingentis ad imi-
tationem simiarum ac canum, im-
probata 78.39

Galenus uertebrae ginglymo connec-
tas arbitratus, tria ossa, pro hac sen-
tentia ad articulationem concursu-
ra, non animaduertit 15.22
Galenus hominis Viscera aut oscitan-
ter, aut nequitiam spectasse 584.33
Galenus umbilicus non recte corpo-
ris medium constitutus 595.13
Galenus de umbilico corporis medio
sententia 389.39
Galenus uaccinus caprinus ue Vte-
rus, non muliebris, descriptus 534.33
Galenus de uteri cornibus notata sen-
tentia 286.14
Galenus de uteri uenis in mamillis se-
se exonerantibus sententia 547.11
Galenus humanum uterum nunquam
spectasse 532.43
Galenus studiosos esse omnes medici-
nae candidatos debere 532.40
Galenus in humani corporis fabrica
cognitione nimium a plerisque tri-
bui 540.5
Galenus peculiaris mos 292.1
Galenus quaedam non obseruata 4.22
Galenus ex ueris aliorum Anatomio-
rum descriptionibus fecisse fal-
sas 85.25
Galenus morbus glandulis faucium
palatoque, & gargaroni praecipue
infectus 580.7
γάργαραν 497.9
gargaroni cur idem Graecis 579.39
gargaroni uocis plethrum 580.30
gargaroni nomina. 580.13. eiusdem
situs, forma, substantia, usus, &c.
ead. 25. inde
gargaroni praefectio 580.29. inde
gargaroni infectus Gallicus mor-
bus 580.7
gargaroni soli inter animantia ho-
mini, & quibusdam auiibus ob-
gisse. 580.21
gargaroni temere a quibusdam
excrementorum cerebri receptacu-
lum esse, confictum 580.37
γάργαραν unde dictus Graecis uentricu-
lus 389.30
γάργαραν dentes 138.30
167.17
gemelli dicti, in cerebro 638.43
gemini cur testes dicti 521.20
GEMMAE FRISII laus 161.46
generandi amor animantibus natura
ingentis 520.17
generationis nostrae principia. 384.10
circa Generationis organa moueri
solita quaestiones 520.38
generationis organorum uirilium deli-
neatio 374
generationis organis, utendi quoque
appetitus natura adiectus 520.15
generationi subseruientium partium
breuis enumeratio 520.4
genu articuli cartilagine 139.11
* genu articuli ligamentorum descri-
ptio. 253.3. administratio. 256.26
genu rotula. 168.31. oculus. ead. 33
genui dentes. 46.35. & 167.22
L1 3 γάργαραν

INDEX.

gibber 167.14
gibberus, siue gibbus ulnae processus 111.15. & 168.14
gibborum uertebrae 71.19
ginglymos 12.22. & 14.33
ginglymon, quando natura format 14.51
γυγλυμοειδὲς humeri orbita 106.24
GISBERTI CARBONIS LOUANENSIS medicilais 162.11
γόμερος 2.2
γόμερος dentes 167.21
gomphosis 12.22. & 15.39
glans cerebri, pineae nucis similis, eiusque descriptio. 637.42. situs quis. ibid. 47. usus. 638.5. delineatio unde petenda 637.45
glandis cerebri pituitam excipietis, & accumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio 654.40
glandulae cerebri testula incumben- tis administratio. 653.9. eiusdem historia. 640.45. delineatio unde spectanda. 640.9. canales ab ea ducti 641.2
glans penis cuiusmodi 523.32
glandes intestinum 499.54
glandes, siue glandosum corpus me- fenterio cur Natura addiderit 505.7. inde
glandium in faucibus, triplex genus 579.28
glandularum laryngis ratio 578.50
glandularum in mamillis ratio di- uersa 543.56
* glandularum quae uasorum didu- ctibus subduntur, descriptio. 261.4. nomen. ead. 29. differentiae a nomine, colore, imagine. ead. 32. usus. ead. 7. & 43
glandularum stomacho crebro adna- tarum usus 389.18
glandulis faucium infestus Gallicus morbus 580.7
glandulosa caro non procul ab infe- riori uentriculi orificio 391.2
glandosum omenti corpus. 358. & 359.55. & 497.27
glandosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipies 525.18
glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatū. 373.57. & 372. eius- dem usus 526.38
glandulosi corporis in ipsa uasorum distributione positi delineatio 363
γλῶττις & ῥαυλὸς discrimen 10.44
γλῶττις & ῥαυλὸς sinus 66.6
glirium caecum intestinum cuiusmo- di 500.34
glossoconi instrumenti delineatio 329.21
γλωττις, qualiter spectanda admini- stranti 261.20
γλωττις quid. 253.29. ῥαυλωττις. ibid. & 154.48
γλωττις & ῥαυλωττις non eadē 261.33

γλῶττις dicta in cerebro 638.47
γλῶττις 135.2. & 168.29
granatum malum, cartilago. 93.19. & 167.48
granatum malum testiculorū 168.29
grandinosum os 148.13. & 168.54
γρᾶφειδὲς processus 31.40. & 112.5. & 166.56
* Guades dictae uenae 270.14
* guidetz dictae uenae 270.14
gulae appellatio quibusdam pro sto- macho 388.8
G V L I E L M V S M A R T I- N V S S T E L L A iureconsul. 531.16
gulosus maius iecur datum 507.10
gurgulio quid 589.13
gustatus sedes 19.10
gustus instrumentum 650.20
guttur 153.18
gutturis os 167.27

H
Aemorrhoidum flu- xus par ratio cum men- struo sanguine 538.38
* Haemorrhoidum mo- dus 267.14
haemorrhoidū sanguis unde profu- at 538.46
hamuli pro sectione paradi. 236.32
* hanabub Arabibus uocata uena 276.53
harmonia 12.22. & 16.9
harmoniarum coitus cuiusmodi 16.47
Hafcher 387.50
Hecor os 168.24
* Hector ab Achille circum Troiam tractus quo pacto 246.8
ἡπικτινὸς dicta uena 276.53
hermaphroditum species, cur non etiam recenseantur 592.26
ἡδὴ os 167.39
Hippocratis locus de secundo cerui- cis uertebrae nomine 66.31
* Hippocratis sententia, de phlebo- tomia in pleuritide quae 281.54
Hippocratis sententia de septo trans- uerso, notata 291.43
Hippocratis de stomachi incessu sen- tentia 388.36
Hippocratis de summo humero lo- cus 599.54
Hippocratis de temporalibus plagis locus 33.30
Hippocratis locus de uertebrae lu- xatione explicatus 58.23
Hippocrati quae dicantur acetabula 540.2
Hispani cuiusdam, & unionum ab eo deuoratorum historia 390.48
homo quibus locis a simia differre Galeno perspectus 523.3
hominis primarium effectiuū princi- pium uirile semen 520.38
hominis principia ipsum dispenfan- tia, tria 88.50
hominis uiscera ad ipsorum fabricam

descendam non inutiliter equi. 512
homini breuissimam obtigisse infe- riorum maxillam 43.47
hominem necessariū corruptioni ob- noxiū, mortalem uel esse 384.1. inde
hominem pluribus ossibus constare, motus gratia, etc. 11.42. inde
hominem producere immortalē ma- teriae occasione non licuisse. 519.54
hominum & canum uisceribus diuer- si coloris 497.34
hominum fabricae ratio 520.5
humani alimentum ad plantarum nu- trituum uim differentia 493.42
humerales musculi sex. 106.39. inde
humeralia uena. quare, Vena hu- meraria.
humerus quid. 13.49. & 105.1. & 168.3
humerus summus quid. 99.23.51. & 100.44. eius usus. ead. 45. & 102.51. & 167.55
humeri appendix. 5. & 6.23. & 8.2
humeri articulus. 97.55. curā costis remoueat 102.52
humeri caput 9.10
humeri figura & descriptio. 104.5
& 105.1. inde
humeri foramina 107.52
humeri in anteriori sede asperitas ad- quid parata 107.46
humeri orbita γυγλυμοειδὲς 106.24
humeri ossis figura 2. & 4. & 6.10
humeri partis superioris & inferioris descriptio. 105.15.43. item me- diarum partium 107.29
humeri inferioribus processibus nul- li appendices 5.23
humeri tuberculum externum. 106.46.
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus sinus 97.42
humerū post femur non esse omnium ossium grandissimum, uti Galenus censuit 105.9
humerum scapulae necientium liga- mentorum descriptio. 271.17. admini- stratio 272.3
humeri 167.51
humerorū scapulis in sceletio coniun- gendorum ratio 161.28
* Hymen puellarum constituentes uenulae 290.13
hyoidis ossis figura. 55.5.11. inde. situs & nomina. ead. 33. inde
hyoidis ossis firmatio, & usus 56.28
hyoidis ossis medium ossiculum. 55.45. latera. 56.6. inde
hyoidis ossis quatuor ossicula 162.38

I
Aclator quid 525.2
ianitor, uentriculi orifi- cium. 390.27. & 391.16
I A C O B V S N I G E R Genuensis 90.5
* Iecoraria dicta uena quae. 276.55. & 277.1
iecur an crapula absatur 507.14.
iecur

iecur anteriori peritonaei sedi conne- xum 507.51
iecur cuius animae facultatis sedes. 594
iecur homini gradus, & quibus ma- ius obtigerit 507.11
iecur humanum nullis fibris diui- sum 507.3
iecur maxima ex parte costis succin- gi munitur 505.49
iecur nulla peculiari eguisse figura. 506
iecur nutritionis organorum praeci- pui, & sanguinis officina. 505.30.
& 508
iecur quare sanguine nutriatur cras- siori 508.39
iecur septo connectentium precipu- um ligamentum 356. & 357.5
iecoris caui delineatio. 365.4. & 570.8
iecoris constructionis ad testes colla- tio 525.41
iecoris examen 603.13
iecoris fibrarū ridicula quibusdam efficta nomina 506.51
iecoris fibrarum uentriculum appre- hendentium figmentum unde na- tum 506.47
iecoris forma uaria 505.55
iecoris gibbae posterioris sedis de- lineatio. 369.11. cauae. 370.8. & 372.30
iecoris gibbus 377.4. & 356
iecoris humani formā a canū & por- corum iecoribus uariare 506.42
iecoris ligamenta, ac ex illis prona- scens tunica 507.42
iecoris munus siue officium. 385.13.
ipsiusque structurae ratio 508.4
iecoris sanguificatio qui conficiatur. 508
iecoris sedis figura 360
iecoris situs, eiusdemque ratio 31.44. qualis in auiibus & canibus. 505
iecoris situs examen. 551.14. & 552.1
iecoris substantia. 507.16. uenarum series. ead. 18. arteriae. 35. substantia ualis circumfusa. 38. nerui. 55. eo- rumque omnium ratio. 508.41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quam inanitione dirimendum 499.18
ieiunum intestinum cuiusmodi. 499
ieiunum intestinum cur cremorem suum ocyus transmittat 503.47
ieiunum intestinum & ileum cur in uentris medio sita 502.54
ieiuni intestini finis ubi constituen- dus 499.9
ieiuni intestini uenae & arteriae. 499.39. item nerui ead. 49
ileon intestinum cuiusmodi. 499.7
ileum & ieiunum intestinum cur in medio uentris sita 502.54
ilei intestini initium ubi statuendum. 499
ilei intestini nerui 499.49

ilium 118.57
ilium os. 6.2. & 163.19. & 127.14. & 128
iliū ossis appendix. 5. & 6.17. & 129.
50. spina, dorsum. ead. & 130.1. & 129
ilium ossis appendix quibus muscu- lis occupetur. 130.4. quibus inter- na eius amplitudo ead. 14
ilium ossis dorsi linea, ipsumque occu- pantes musculi 130.38
iliū ossis pars retrorsum magis quam sacri ossis transuersi processus ex- porrecta 129.42
ilium ossis sedis figura 355. & 356.5
* ilium ossa, cum osse sacro necientiu- um ligamentorum descriptio. 352.17. administratio 255.19
ilium ossa cur in mulieribus amplio- ra 132.11
ilium ossis figura 5
ilium ossis sedes sacro ossi commissi- qualis 129.16
incisorij dentes 45.49. & 167.17
incudi comparatum ossiculum. 34.4
4. ipsius figura 33. & 34.26
indusium quibusdam dicta foetū in- uoluens membrana 543.4
* iues 257.37
iues, dicti musculi 267.44
iuis os 166.45
infundibulum cerebri, quare, Ce- rebri infundibulum.
innominata cartilago quae 154.5
inspiratio naturalis uiolenta 292.52
inspiratio quibus musculis fiat. 292.55.
inspirationis usus 570.7
instrumentorum Anatomicorū de- scriptio. 236. delineatio 235
instrumentorum chirurgicorum de- lineatio 329.20
intercostalium musculorum descri- ptio. & administratio. 289.40. ex- terni. ead. 49. interni. 290.7
intercostalium musculorum munus iuxta Galeni mentem. 290.21. iux- ta ueritatem ead. 28
intercostalium musculorum nume- rus. 289.40. iuxta Arabes. 290.14
internodia 116.27. & 121.47
interpretum oscitantia 111.7
intersepientes membranae. uide, Membranae.
intestinum caecum. uide, Caecum.
intestinū crassum in colon et rectum diuidi 501.10
intestinum duodenum 362.1
* uide, Duodenum.
intestinum ieiunū. uide, Ieiunum
intestinum.
intestinum mediū an recte a Cicero- ne uersum pro mesenterio. 504.6
intestinum ileon. uide, Ileon.
intestinum princeps quod nam. 501
intestinum rectum, & colon. uide,

Rectum, & Colon.
intestini caci, coli, rectique imago & ductus 351.15. & 362.41. & 363
intestini crassi ductus ac situs. 500.51
intestini gracilis ductus. 498.33. ei- usdem in tria diuisio. 498.47. for- ma, & substantia 499.21. inde
* intestini recti anularis musculi de- lineatio 226.34. & 225.28
intestini recti musculorum examen. 556
intestina continuū quidem esse cor- pus, sed pluralitatis numero, ua- rijsque nominibus diuersas ob cau- sas donari 498.11
intestina qui a mesenterio refecan- da, & a corpore auferenda. 553.4
intestinelorum a uentriculo exortus. 498
intestinelorum crassorum historia. 500
intestinelorum crassorum tunicae. 501
intestinelorū ductus longitudo quan- ta 498.9
intestinelorū formae ratio. 503.13. item substantiae, & tunicae. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria- rum 35. neruorum 42
intestinelorum glandes 499.54
intestinelorum gracilium uenae & ar- teriae 499.38. item nerui. ead. 49
intestinelorum historie breuis enume- ratio 498.23
intestinelorum in scortum descensus. 495.24
intestinelorum munus 385.10
intestinelorum munus, ac dein eorum constructionis ratio 501.57. inde
intestinelorum nomine quae comprae- hendantur 498.6
intestinelorum pars caua quae dicatur Anatomicis. 499.35. item quae gib- ba ead.
intestinelorum sedis figura 360
intestinelorum situs examen. 550.45.
eiusdem ratio 502.51. inde
intestinelorum situs, forma, substan- tia 498.23
intestinelorum tenuium ductus deli- neatio 361
intestinelorum tunicam anteriorem ali- quando in agris putrescere, exte- riore salua 503.19
intestinelorum tunicae 362.41. inde
intestinelorum tunicae qui examinan- dae 553.21
intestinis nullas uenas propagari a caua, contra quam Galenus tradit. 504
intestinis obnatus adeps 501.51
Introductorij autor alius a Galeno 17
inuerecundum os 166.43
inuolucrum cordis. uide Cordis in- uolucrum.
IOACHIMVS ROELANTS me- dicus 533.12
LI 4 IOAN.

IOANNES CENTVRIO Genu
ensis 124.39

IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3

irascibilis animæ sedes cor
159.19

iris, oculi circulus quis
240.37

idæus cur pro faucibus
579.20

italie circumscriptio referens
128.56. & 168.21

os
1.43

iugale os. 22.6. & 23.20. & 33.3.13.
14

iugalis ossis usus
31.21.32

iugalia ossa
1.37. & 167.8

iugularis uena. quare, Vena iugul.
92.22

iugulum pectoris ossis
102.2. & 167.51

iugula
167.38

ig@ uerterbrae
11.1

Abra
11.1

labra mouentes muscu
li. quare, Buccas mo
uentes musculi.

labra mouentium mu
sculorum historia. quare, Muscu
lorum labra mouentium.

labrorum fungosa substantia.
245.40

lacetiam uiris quibusdā post pubem
exprimi
545.28

lactis in mamillis generatio, eiusque ra
tio
546.48

lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza
504.6

lacticia quæ
580.1

lactis os
231.28

lambdocides futura. 21.19. & 23.5.
32. & 166.28. unde dicta
26.42

lambdoidis futuræ additamenta. 28.39
26.42

lapidea, siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.
7.33

lapidosa caluarie sedes
167.6

larynx, etiam pharynx dicta
579.17

larynx, asperæ arterie caput
153.18

laryngis cartilaginee
3.40. & 512

laryngis cartilagineum coordinatio
nis ratio
578.21

laryngis cartilagineum figura & de
scriptio. 152.3. inde. & 153. per totū.

laryngis appositæ glandulæ
261.16

laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio
578.46

laryngis qualiter spectanda.
261.20

laryngis ligamenta
260.31

laryngis lingua seu rima, præcipuū
uocis organum
144.47

laryngis duo musculi Galenoigno
rati
260.19

laryngis musculorum administratio.
260.41. cōmuniū ordine. 48. pro
priorum. 12. ordine
261.35

laryngis musculorum descriptio. 258.32
laryngis musculorum examē. 604.14
laryngis musculorum alij proprii, a
lij communes. 258.37. propriorum

I N D E X.

numero 12. descriptio ordine. 258.
46. functio. 259.45. communium,
qui sex sunt, descriptio. 259.49.

functio
260.9

laryngis musculorum delineatio. 256.
communium, primi & secundi. 257.
32. tertij, quarti. ead. 34. quinti &
sexti. ead. 38. propriorum delineā
tio. 257.48.

& deinceps
laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. 1.
bid.

laryngis operculi, duorum musculo
rum administratio, qui ē commu
nibus non habentur
261.5

laryngis operculi musculorum deli
neatio
257.43

laryngis operculi usus
578.13

laryngis radice adnatæ glādes. 576.54
laryngis rimæ usus
577.52

laryngis substantia cuiusmodi. 575.55
laryngis superficies exterior & inte
rior qualis
577.11. inde

laryngem succingens tunica 260.36
lateralis morbi uenæ sectio cuiusmo
di optima
514.6

* in Laterali morbo quæ uena secan
da
267.31

latum os
167.39

laude os. 166.45. & 167.27
LAZARVS Hebræus de Frigeis.

laquei, siue planæ testibus compara
tæ
520.50

* laquei, seu torcular cerebri
260.47

laquei, seu torcular ossa
166.48

laquei, seu torcular ossa
27.54

* lethargica arteria
296.45

liē cur linguosum uiscus appelletur.
511

lien cur risus author uulgò dicatur.
514

lien qualis in auribus & canib. 505.47
lien quid in uentriculum eructet, &
quo meatu
513.36

lien beneficium, an cor refrigeretur.
514

lien eximendi ratio, in Anatome
553

lien nutritio, eiusdemque ratio 385.18
lien omēti membrana adhuc testi
figura
357. & 358.21

lien omni ex parte cōspici figura,
369.22. inde. & 370

lien situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.

substantia
512.7.14

lien situs examen
551.14

lien tunica, & nexus eiusdem 512.33
lien tunica qui obseruanda, simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia
554.2. inde

lien uasorum series
512.6

lien uenæ, arterie & nerui unde du
cantur
512.35

lien uenarum articularum & neruo
rum series
358. & 359.52

lien usus ac functio
513.7

lienem cursoribus eximi, stultè per
pito.

suasum uulgo
513.8

ligamentum, seu uiscus, quid
215.8

ligamentum ceruicis uerterbra primam
secundæ annectens. 230.30.

descriptio. ibid. administratio.
ead. 44. delineatio
279.57

ligamentum, linguam faucibus alli
gans, quale
255.53

ligamentum secundū linguæ longi
tudinē, ossis uicem præstans. 255.17

* ligamentū inter ulnā & radium.
221.

ligamentum ossis dentis dictū
230.

ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampli
tudo descriptio, quo ostenditur
caput super uerterbra secundā ad
anteriora posteriora ue non mo
ueri
280.28

ligamenti & nerui, in musculis con
stituendis permixtio. 220.14. eius
delineatio
218.38

ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas
219.50

ligamenti substantia
215.16

ligamenta alia unum duntaxat usum
præstant, alia plures & quæ qua
lem
217.1

ligamenta, caput humeri scapulæ cer
uici annectentia. 268.22. eorū de
scriptio. 271.17. administratio 271.3

ligamenta dorli uerterbrarum. quare
Dorli uerti.

ligamenta, seu transversa, id est transuersa
seu anularia
215.61

* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa

ligamenta fibulæ ad ossa tibie, quæ
re Fibul.

ligamenta genu articuli, quare Ge
nu art.

ligamenta in externa cubiti sede. quæ
re Cubit.

ligamenta laryngis
260.31

ligamenta Manus, quæque, Manus li
gament.

* ligamenta musculorum manus con
stitutionem subeuntia. 221.21 (24

ligamenta nerui nomine uocata. 315.
ligamenta uiscerum, seu uiscerum
dicta, quæ
301.10

ligamenta, ossa colligantia. 215.12.
tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossium sinu succingen
tia. 216.17. ossium acetabula, au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem præstantia. ibid. 29. quæ in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mu
sculi constitutionem ingredientia.

ligamenta pedis transuersa. quare Pe
dis ligamenta.

ligamentorum, ab usu sumptæ diffe
rentiæ quinq. 215.12. prima. ibid.
secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.
quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52

ligamentorum capitis ad ceruicis uer
terbra primam & secundā descri
ptio.

ptio. 230.6. administratio. ibid. 35.
delineatio
279.47

ligamentorum cuius parti corporis
peculiarium traditionem, sub ipsi
us partis elemento reperies: uelut
Thoracis, Capitis, &c.

ligamentorum differentie alię, ut ab
ortu. 217.29. à partibus necen
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid.

ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necitium administratio
250.33

* ligamentorum os sacrum cæteris
annectentium administratio. 243

* ligamentorum, os sacrum illius of
bus colligantia, descriptio. 252.17.
administratio
256.19

ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago
4.35

ligamentorum thoracis descriptio
294

ligamentorum transuersorum, ad di
gitos flexentium musculorum ten
dines usus
308.1

ligamentorum uiscidus humor, & quid
præstet
16

ligamentorum usus. 16. 31. inde
descriptio. 271.17. administratio 271.3

ligamentis cōmune, obtuse sentire
218

ligamentis transuersis adscribenda
membrana
216.5

Ligures, seu uiscerum ueteribus dicti.
90

limborum uaria suitio
16.5

lingua cur musculus indigeat. 253.37
lingua, quid rarum in musculis habe
at
254.1

lingua gustatorum organum cuius
sit beneficio
254.15

linguæ fibrarum delineatio
253.32

linguæ fibrarum officia
255.11

linguæ iusta magnitudo
253.34

linguæ ligamentum. 254.10. ossis ui
cem præstans
255.17

linguæ motus, in de Partiu usu quali
ter tractetur à Galeno
253.11

linguæ musculorum cognitio cur diffi
cilis
253.45

linguæ musculorum examen. 604.8
linguæ musculorum nouem admini
stratio, ordine
255.26

linguæ musculorum nouem, eunden
tium, descriptio ordine
254.28

linguæ nouem musculorum natura ac fi
tus delineatus
253

linguæ musculorum sectio apud Ga
lenum interijt
253.51

linguæ os
167.27

linguæ portio ante sectionem cōspi
cua quibus consistit partibus. 254.8.

& 255

linguæ reliqui corporis administra
tio
255.42

linguam faucibus alligans ligamen
tum quale
255.53

I N D E X.

linguam mouentium musculorum
delineatio
252.40

lingula, uocis organum
154.52

lobi pulmonis quot
506.40

loculi, extimum foetus in uoluerum.
581.46

longaon intestinum
501.15

Louanium obliuione à CHR L
STOPHORO PFLVEGEL li
beratum
19.47

lurah quid Arabes dicant
4.26

lumbare os
167.39. & 168.20

lumborum uerterbrae. 167.38. eorūque
motus
295.38

lumborum uerterbrae quomodo fora
mitibus à ceruicis uerterbris uariet
76

lumborum uerterbrarum delineatio.
77. uide, Verterbrae lumborum.

lumbos mouentium musculorum tra
ditio tota. quare, Dorli mouen
tium paria quatuor postrema, siue
5.6. & septimum.

Lutetia itineris à porta D. Iacobi ad
eam quæ Martini dicitur, uaria
nomina
498.18

luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quàm articulo. 27.24

M
Alarum cutis musculo
curet
243.40

mallei forma, secanti a
pta. 237.9. eiusdem
delineatio
235

mallei in auditu organo delineatio.
33. & 34.

malleoli interior
8.32

malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.

malleolo non dissimile officulū. 35.14
malleolū ab Anatomicis perperam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44

malleoli
168.41

malum granatum, pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.43. item testicu
lorum
168.29

mamillarum capitis processus. 22.25. &
23.30. & 31.27. & 36.44. & 167.1

mamillæ an ex deuorato à muliere pi
lo uexari possint. 544.20

mamillæ cur homini elatius, cæteris
animalibus demissius posita. 545.

46

mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46

mamillarum examen
557.10

mamillarum formæ ratio
546.16

mamillarum glandulosa substantia
temperies
546.29

mamillarum munus & officium, ip
sarumque cōstructionis ratio. 545.10

mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379

mamillarum nerui unde ducantur.
545

mamillarum situs, forma, substantia,
inde

etc. 543.33 inde. & 544.6

mamillarum situs ratio
545.33

mamillas petentium uenarum series
544.31. inde

mandibula
167.14

manforium musculum à iugali offe
initium ducere
33.32

manus quid Hippocrati
116.5. &
226.

manus summa extrema uē que. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas, fabrica 303.44

manus cutis interna, cur debilis. 303.
14

manus delineatio
115

* manus digitorum ac pedis ratio mo
tus prope par
248.57

manus digitorum motus
304.41

manus digitos flexentium tendinum
ligamenta transuersa, eorūque usus.
308

* manus digitos flexentium muscu
lorum administratio 223.13. primi,
secundi, tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinq. sequentium.
ibid. decimiseptimi, octauis, no
ni. 224.9. reliquorum ad uicem
num tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum
224.38

manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 13. octo,
quatuor digitorum primos articu
los flexentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flexentium. 183.
24. minoris. 189.17. decimiseptimi
omnium. 195.47. decimioctauis,
ibid. 50. decimnoni. 198.53. ui
gelimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 193.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorum digitos
quatuor pollicis adducentium. 199.11

manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 302.38. numerus
305. primus 305.4. functio. 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborum 307.1. & 308.10 octo
sequentes, primis quatuor digitorū
ossibus præfecti. 308.15. duo se
quentes, pollicis ossi primo præfe
cti. 308.31. qui secundo, tres rursus
alij. 4. ibid. 47. fūctio. 309.11. de
cimius septimus. 309.52. decimus o
ctauus & decimus nonus. ibidem.

20. functio omnium. 311.1. & 23.

uigelimus. ibid. 25. uigelimus pri
mus, secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigelimus tertius. 311.

42. Sex reliqui, quorum duo pol
lici. 312.31. reliqui quatuor, digitis
præfecti. ead.

* manus digitos mouentium muscu
lorum inferiones simul collectæ.
231

manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur
304.23

manus digitorum ossa cuiusmodi, et
quot singulorum. 121.47. eorundem
tendines,

I N D E X.

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Di-
gitorum ossa.
manus digitorum regioni internæ su-
perstrata substantia carnea. 303. 44.
manus extremæ ossa quot. 149. 19
* manus ligamentorum administra-
tio. 224. 45. & 223. 56
* manus ligamentorum descriptio.
220. 1. quæ tendines continent a-
nulorum modo. ead. 12. quæ ossa
conneſcunt. ead. 49. quæ muscu-
lorum constitutionem subeunt.
221. 21
manus ossicula sesamina cuiusmodi
126. 1
manus pecten, & pectus. 163. 16
manus summæ cutem internā qua-
lem parari decuit. 302. 54
manu summæ adnata caro, quid præ-
stet. 304. 30
manus uolæ mediæ nervosa tenuita-
te sua subnati musculi descriptio.
302. 26. administratio. * 222. 32
manum petentes nervi. quære
Nervi.
per Manum tendentium uenarum
ac arteriarum examen. 656. 26.
* in Manu extrema musculi quot.
221. 39.
MARCI ANTONII CONTA-
RENI laus. 651. 1
MARCVS ANTONIVS GE-
NVA philosophiæ professor Pa-
tauus. 54
Marini Anatomicorum librorum
iactura. 580. 2
Marini lapsus de patellæ cartilagine.
142. 5
masseteris musculi examen. 603. 42
masseterem à iugali osse principium
ducere. 33. 32
maxilla inferior descriptio musculi
maxillæ inferioris processus. 31. 36. & 167. 1
MATTHÆVS TERMINVS me-
dicus. 159. 24
de Matricis cellulis stulta quorundā
persuasio. 531. 10
* matricis dicta uena. 293. 30
maxilla inferior cur durior facta. 43.
52. cur unico fere osse in homine.
44
maxilla inferior homini breuissima.
43
maxilla inferior sola mouetur in ho-
mine. 246. 14
maxilla inferior ualidior superiore,
& scabiei Gallicæ minus obnoxia.
39
maxillæ inferioris ceruix. 10. 15
maxillæ inferioris duo utrinque pro-
cessus. 44. 20. cartilago peculiaris.
ead. 26
maxillæ inferioris figura. 5. 43
maxillæ infer. in posteriori sede am-
plitudo, tenuitas, sinus, asperita-
tes. 44. 45. inde
maxillæ inferioris motus tres. 246. 22
maxillæ inferioris musculi. 604. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-

sculorum delineatio. lateris alteri
us primi. 182. 8. secundi. 182. 6. ter-
tij. 188. 8. quarti. qui deorsum ma-
xillam trahit. 185. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-
sculorum descriptio. 246. 14. admi-
nistratio. 249. 48
maxilla superior quid. 39. 23
maxilla superior cur pluribus ossib.
iisque cauis ac leuibus conficit. 39. 1.
inde.
maxillæ superioris ossa. 22. 1. 5. &
23. 18
maxillæ superioris ossa priuatis no-
minibus carere. 167. 12
maxillæ superioris ossium expressio.
36. 31
maxillæ superioris ossium structura
ratio. 39. 15. & eorundem enumera-
tio. ead. 25. inde. & 42. 7
maxillæ superioris tractatio perperā
à Galeno instituta. 42. 14. inde
maxillæ musculorum nomina. 246. 25
maxillam deorsum trahentis musculi
administratio. 250. 24
maxillam deorsum trahentes muscu-
li quid peculiare obtineant. 249. 12
maxillam mouentium musculorum
historia. quære, Muscul.
maxillas connectentia ligamenta.
250. 33
maxillares dentes. 167. 21
meatus foetus urinam educens.
518. 36
meatum urinam è renibus in uesi-
cam deducentium historia. 518. 43.
eorundem artificiosa insertio. 510. 10
* mediana dicta uena. 237. 15
medianum promesenterio. 504. 6
mediastinum uulgo quid. 572. 14
medico de animæ quæ facultatibus
ac sede considerandum. 594. 45
medicorum de cordis ceruini osse im-
postura. 94. 23
medicorum in Anatome oſtētiā
& ignorantia. 81. 1. 36
* medicorum in distinguenda secti-
one uenarum pedis, imperitia. 293.
24
* medicorum in uenarum scientia
ignoratio. 288. 2
medulla cur in singulis uertebis im-
par. 58. 47
medulla dorsi. quære Dorsi medul-
la proprium ossium nutrime-
tum. 3. 1
medulla qua ossiū parte reponatur.
3
medullæ dorsalis eadē cum cerebro
natura. 58. 17. 56
medullæ dorsalis initium quod. 322. 22
medullam continentium sinuum ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
* medulla dicta uena. 276. 53
membrana carnea quæ. 232. 45. cur
sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
36.
membranae carnosæ administratio.
234. 1. delineatio. 231. 30

membrana cerebri tenuis. 628. 6
membranae cerebri tenuis delinea-
tio quibus è locis petenda. 627. 42
membranae tenuis in cerebro descri-
ptio. 627. 38. numerus. ibidem
45. situs. ead. 51. superficies ex-
terior. 628. 2. fabricæ totius ratio
& usus. ibidem. 4
membrana dura cerebri cur sic dicta.
624. 34
membranae duræ basis, et eorum que
ad sunt illi examen. 654. 40
membranae duræ cerebri administra-
tio. 651. 30. tenuis. ibid. 46
membranae duræ cerebri delineatio
quibus è locis petenda. 624. 16
membranae duræ cerebri descriptio.
624. 14. situs, numerus, magnitu-
do, forma. ibid. 34. superficies in-
terior. 626. 10. usus & constructio
nis totius ratio. 626. 53. nexus ad cal-
uariam. 625. 12. ad tenuem membra-
nam. 626. 27. processus. 626. 40.
uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40
membranae duræ cerebri sinuū ad-
ministratio. 653. 21
membranae caluariam foris fucin-
gentis creatio & usus. 627. 12
* membrana, musculis in cubiti lon-
gitudine, obnata. 220. 42. obser-
uanda quomodo. 222. 31
* membrana, musculis cubitum oc-
cupantibus obducta. 220. 42. ob-
seruanda quomodo. 222. 32
membrana ossibus obducta. 323. 30
membrana uelut dicta. 294. 56
membrana pubis ossium. quære,
Pubis ossa.
* membrana pubis ossis Foramen oc-
cupans. 252. 28. administratio eius.
19
* membranae pubis os comprehen-
dentis Anatome. 243. 25
membranae cerebri. quære, Cerebri
membranae.
membranae intersepietis quo pacto
inuicem dissint. 572. 25
membranae intersepietium no-
mēclatura, numerus, situs, forma,
etc. 572. 13. inde
membranae intersepietium sub-
stantiam subeuntia quæ. 573. 6
membranae intersepietium su-
perficies & connexus. 573. 20. ortus
27. usus. eod.
membranae orificiorum cordis unde
cūm. 591. 33. uide, Cordis, etc.
membranae, transuersis ligamentis
adscriptæ. 216. 5
membranae thoracis amplitudi-
nem intersepietium examen. 599. 57
membranae carnae uenæ orifi-
cio praefectarum usus. 597. 23. item
arterialis uenæ. ead. 37
membranae uenalis arteriæ &
magnæ arteriæ usus. 598. 52
membrum. 7. 14
memoriae os. 166. 45
mendosa

I N D E X.

mendosa ossa. 166. 54
mendosa suturae. 166. 36
menstrui sanguinis ad lactis genera-
tionem in gerentibus uterū ratio.
547. 1. inde
menstrui sanguinis temperamētum
acratio. 384. 13. inde
menstruæ purgationes unde fluant
mulieribus. 538. 8
de Menstrui purgationibus proble-
mata quorundam. 546. 2
meri quid. 168. 23
mesenterij, & mesocolonij
mesenterium quas uenas aut arteri-
as admittat. 504. 34. 46
mesenteria quomodo Galeno nume-
rentur tria. 504. 19
mesenterij centri delineatio. 365. &
366. 51
mesenterij delineatio. 365. & 364
mesenterij & omenti eximendi ratio
in Anatome. 553. 49
mesenterij grandior arteria. 358. &
359. 44
mesenterij membranae & adeps. 505. 1
mesenterij muliebris delineatio. 377
mesenterij natura qui per sectionem
indaganda. 552. 43
mesenterij nomēclatura. 504. 5
mesenterij situs. 504. 11. substantia,
ead. 14. forma & ortus. 18
mesenterij substantiæ ratio & usus.
504. 33
metaphrenum. 120. 2. & 168. 16
metaphrenum. 56. 50
metaphrenum uertebrae. 167. 37
metaphrenum. 168. 54
metaphrenum. 166. 42
Michaelis Scoti in doctis. de phyllo-
gnomia scriptum. 531. 13
mola. 168. 31
molaris dentis utraque facies. 33. &
34. 25
molari denti simile ossiculum. 35. 13
molares dentes qui. 46. 4. & 167. 21
molarum exasperatarum ratio. 46. 8
Mondini de uteri formatione error.
531. 20
monilis à quodam Hispano deuora-
ti historia. 390. 48
monoculum foramen. 53. 12
IOAN. BAPTISTA MONTA-
NVS medicus. 307. 31
mordentes dentes. 167. 20
morsus Adamios. 167. 27
morsus dulcis. 359. 55
motus animali maxime proprius.
11
motus circumuersionis. 13. 27
motus seruato sensu perit, & contra.
348
motus arbitrij sensusque principium
cerebrum. 599. 13
motus articularum non eadem ratio
13
motus euidentis. 13. 4. obfcuri. 9
* motus naturales alij fibris, alij sine
illis perficiuntur. 257. 40

mucronata pectoris cartilago, eius-
que usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357.
6. & 356
muliebris Anatomies ratio ac series
557. 9
muliebris corporis trunci delineatio.
877. & 378
muliebris pudendi prominulæ ca-
runculæ. 536. 54. earumque præcisio
cuiusmodi. eadem
muliebris pudendi carunculæ non in
omnibus aequales. 532. 1
muliebris uterus acetabulorum ex-
pers. 540. 9
mulieres etiam semen habere perin-
de ut uiros, idque cuiusmodi. 537. 52.
& 540. 41
mulieris genibus innixas felicitas
parere. 131. 56
mulieres præpingues cur ad concipi-
endum minus aptæ. 495. 5. 16. &
530. 16
mulierum à Vesalio haecenus secta-
rum catalogus. 538. 52. & 540. 15
mulierum pinguedine, seminalium
uasorum seriem latere. 376. 56
mulierum pubis ossa quid à uiro-
rum ossibus differant. 131. 42
mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
eorundem in uolucra. 38
mulierum uasa feminaria cuiusmo-
di. 535. 47
mulierum uesica quatenus à uiro-
rum diuersa. 519. 24
mulieribus parturientibus non reclu-
di pubis ossa. 131. 50
musculus quid sit, secundum alios
219. 44. quid reuera sit. 222. 36
musculus obliquus dictus. 264. 45
musculus in manu latecentem ten-
dinem educētis administratio. 222.
32. descriptio eius. 302. 27
musculus natura inter ligamentum
& neruum medius. 220. 8
musculus nervosa exilitate, uolæ me-
diæ & digitorum cuti interne sub-
natus. 302. descriptio eius. ead. 27.
administratio. * 222. 32
musculus, qui scapulam antrosum
agit, controuersus. 263. 49
* musculus totius corporis mole ma-
ximus. 239. 44
musculus uesicæ ceruicis. quære,
Vesicæ ceruic.
musculi caput, quid. 220. 21. delinea-
tio. 218. 39. finis, seu tendo. 220. 21.
delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21.
delineatio. 218. 41
musculi caput, tendine non semper
tenuius. 221. 53
musculi uenter, designatus. 218. 40
musculi uenter, ubi reponendus pro-
prius. 217. ult.
musculi femoris motorum quarti or-
tus. 84. 16
musculi frontis cutem mouentis de-
scriptio. 237. 19. administratio. ibi-
dem. 43

musculi in ore delitescētis admini-
stratio. 250. 15. eiusdem descriptio.
248. 31
musculi masseteris administratio.
250. 5. descriptio eiusdem. 246. 42
musculi maxillam deorsum trahen-
tis, ac tribus illis superadditi, quar-
tiq. descriptio. 249. 6
musculi membrana. 220. 37
musculi nervosa exilitate sua mediæ
uolæ & internæ digitorum cuti sub-
nati delineatio. 172. 27
musculi nomen unde. 224. 42. etc.
musculi structurae depicta ratio. 218.
musculi substantia præcipua, caro.
222. 39
musculi temporalis descriptio. 247.
43. eiusdem administratio. 249. 48
musculi temporalis robur maximū,
ex historia. 243. 22.
musculo temporali quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
musculi nullum os mouere nisi eidē
inferat, Anatomicorum æstimatione. 307. 6
musculi articularum motores pri-
mi, superficiei proximi. 226. 34
musculi, carnis appellatione dicti A-
ristoteli. 232. 23. 30
musculi laryngis dicti. 235. ultimo.
nullum fortuitur musculum con-
trarium. 288. 1
musculi etiam uinculorum loco. 16. 39
musculi duo laryngis operculi. 260.
161
musculi humerales sex. 106. 39. inde
musculi in ore delitescētes, dicti qui.
246. 40
musculi intercostales. quære, Inter-
costales musculi.
musculi intestini recti. quære, Inte-
stini recti.
musculi uenteris qui. 245. 35. tem-
porales. ibidem. 37
musculi non aequas portiones nerui
ac ligamenti recipiunt, & quomo-
do. 220. 39
musculi non omnes ab ossibus ori-
tur, contra quam Galenus. 223. 24
musculi, oppositi musculis destitu-
ti. 260. 28
musculi os aperientes, qui. 246. 41
musculi penis. quære, Penis musc.
musculi recti intestini cuiusmodi.
501
musculi, tendinum nomine dicti ab
Hippocrate. 267. 41
musculi tendinibus destituti. 223. 49
musculi ueteribus carnis nomine ap-
pellati. 16. 41
musculi qualiter munus obeant su-
um. 222. 19
musculorum administrationis ordo
duplex. 264. 1
musculorum brachii, scapulam, tho-
racem, caput, dorsumque mouentium
examen. 603. 36. inde
musculorum capita, non minus quam
tendines sentiunt. 222. 5. & lassa
conuulsioni obnoxia sunt. ibid.
muscu-

I N D E X.

musculorū carni adipem intexi, con-
tra quam alij affirmarunt 222.42
musculorum differentia quatuor de
cim. 223. à substantia. ead. 5. ab
ortu. ead. 24. ab insertione. 56. à
parte quæ mouetur. 224. 19. à for-
ma. ead. 28. à foraminibus. 225. 49.
à magnitudine. 226. 4. à colore. i-
bidem. 12. à situ. ibidem. 32. à fi-
brarum genere. ibid. 42. earumq;
compactione. 227. 17. à musculo-
rum capitibus. ibid. 34. à uentri-
bus. ibid. 54. à tendinibus. 228.
23. à mutua musculorum in offi-
cio oppositione. 229. 18. à munere.
ibidem 26
musculorum fabricæ expositio toti-
us. 219. 47. eiusdem delineatio.
218
musculorum fabricæ quid præstet li-
gamentum. 219. 50. quid neruus.
ibid.
musculorum impressiones. 4
musculorum laryngis historia. que-
re. Laryngis musc.
musculorum linguæ historia tota,
quare. Linguae musc.
musculorum numerus cōtrouersus.
229. 36. unde petendus. ut à fibris.
229. 41. ab impressionibus. 230. 15.
à capitibus. ibid. 20. à tendinibus.
ibid. 44. à mutuo connexu. 231.
6. à concurfu. ibid. 11
musculorum omnium usus commu-
nis 233. 10
musculorum ortus omnium iuxta
Galenum. ab offe 223. 24
musculorum ossis v referentis descri-
ptio 250. 50
musculorum ossis v par quartū. sca-
pula motibus non subseruit. con-
tra Galenum 251. 39
musculorum ossis v referentis par
quartum quid peculiare sibi uen-
dicet 251. 30
musculorum ossis v propriorum. pa-
ria quatuor. 251. 3. & deinceps. nō
propriorum assignatio. ibid. 56. ad
ministratio unde petenda 252. 37
musculorum ossis v propriorum iux-
ta quatuor paria administratio.
252. 12. eorundem functio. 250. 57
musculorum ossa mouentium non
pauci tendinibus carent. contra
quam Galenus 218. 27
musculorum pars neruea. carnea. li-
uida. quæ 226. 29
musculorum quamque corporis par-
tem mouentium historiam. sub cu-
iusq; partium earum elemento ini-
tiali reperies. uelut eorum qui fron-
tis cutem. qui palpebras. oculos.
buccas. labra. nasi alas. maxillā in-
feriōrē. linguā. larynga. brachiū.
scapulā. caput. abdomen. testes ui-
riles. tum muliebrem uterum. tho-
racem. dorsum. manus. pedes. etc.
musculorum quorundam & uaso-
rum administratio 599. 32
musculorum tendines qualiter diffe-
rant 228. 44
musculorum totius corporis maxi-
mus 131. 35
musculorum trium. masseteris. tem-
poralis. ac in ore delitescens mu-
nus 248. 50
musculis cur addita caro 220. 26
musculis cur addita ueng & arteria.
220
musculis nerui non omnibus in ca-
pitis exortu inferuntur. & quomo-
do 221. 30
musculis non omnibus neruus mi-
scetur. & quibus 221. 4. & 223. 11
musculis omnibus unum tantum fi-
brarum genus tribuens Galenus
227
musculis. quādo tendines annectan-
tur 222. 47
musculis quid nerui uere præsent.
222
musculis uenas ad extimam tantum
superficiem adnasci 595. 47
musculosa temporum lineamenta.
250
muscorum instrumentorum fabri-
cæ ratio ex auditus organi compa-
ge desumpta 35. 48
muscorum artificum instrumentum
ad naturę imitationem fabricata.
578. 11.
mustacem uocare Latinos labri por-
tionem quandam 244. 32
mustelorum penis osseus 517. 50
multi feruentis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
μυηαλεις. & μυηα
μυηται dentes 168. 31
167. 21
N
narium foramina. 39. 7.
& 54
narium septū. 37. 10. 25
narium situs 19. 8
nasi alæ. 151. 27. earundē
cartilaginee 3. 49
nasi alas mouentium musculorū de-
lineatio. primi. secundi. 179. 13. &
182. 16. tertiij & quarti 182. 15
nasi cartilaginum descriptio. 151. 11.
inde.
nasi cartilaginum structura uel soli-
us Gallicū morbi nomine non offi-
tanter expendenda 151. 29
nasi musculorum alas mouentiū de-
scriptio. 244. 27. administratio.
245
natis 168. 29
natum cerebri descriptio 638. 19
naturæ in neruis digerendis scopus.
317
nauiulare. siue nauiforme os. 168.
49. uide. Cymbam referens os.
nerualia ossa 166. 39
nerualis futura 166. 31
neruus instrumentum sensus. 18. 24
neruus non cēsetur. dorsalis medul-
læ terminus. ex offe sacro prodies.
13. ingressus

I N D E X.

15. ingressus in oculos. eadem. 20.
in tunicam reti comparatam dila-
tatio. ead. 24. ductus delineatus.
325. 1. an sit perforatum. quæstio.
324
neruorum cerebri paris secundi de-
scriptio. 325. 22. quod oculorū mu-
sculis distribuitur ead. 29
neruorum cerebri paris tertiij descri-
ptio. 325. 36. radix duplex. ead. 37.
tenuioris ortus ac distributio. ead.
42. crassioris itidem 326. 5
neruorum paris quarti descriptio.
326
neruorum cerebri paris quinti descri-
ptio. 326. 45. eiusdem meatus. 52.
46. & 53. 10. item ad auditus orga-
num series 34. 47
neruorum cerebri paris sexti descri-
ptio. 327. 29. in thoracis amplitu-
dinem distributio. 329. 29. in nu-
tritionis organa series. eadem. 47.
recurrentium dexter. 318. 42. si-
nister. eadem. 53. cur sint facti.
329. 13. amborum delineatio. 318.
35
neruorum cerebri paris septimi de-
scriptio 330. 34
neruorum e cerebro prodeuntium
par cæteris Anatomicis ignotum.
322. 34. & 337. 11
neruorum cerebri paria quot. 322. 27
neruorum e cerebro prodeuntium
ortus delineatus. 318. eorum-
dem depicta uniuersa series. 319.
par primum. 320. 18. secundum.
eadem. 23. tertium. eadem.
24. quartum. 40. quin-
tum. 41. sextum. eadem. 49.
septimum 321. 42
neruorum decussatim facta distribu-
tio fictitia 325. 7
neruorum differentia. 316. 42.
à mollitie & duritie. ibidem. 45.
& eiusdem differentia ratio. 317.
5. ab originis forma. ibidem.
346. ab ipsorum cauitate. 317. 51
à serie. ibidem 54
neruorum à dorsali medulla pro-
deuntium omnium delineatio.
332 & 333
neruorum e dorsali medulla prode-
untium numerus. 339. 37. non
idem in omnibus animalibus. ea-
dem 47
neruorum femur. tibiam & pedem
adeuntium distributio exposita.
350. primi. eadem. 34. se-
cundi. eadem. 46. tertiij. 351. 6.
quarti. eadem. 15. Singulo-
rum delineatio. 337. primi. ea-
dem. 27. secundi. ead. 30. ter-
tij. eadem. 39. quarti. eadem. 44
neruorum in intestinis ratio. 503.
41.
neruorū e lumborum uertebrae pro-
deuntium descriptio. 349. 12. sunt
autem quinque paria. Delinea-
tio 337. 7
neruorum per manum distributio.
quo pacto citra sectionem depre-
hendatur 348. 21
neruorum qui in extremam manum
distribuantur expositio. 348. 13
neruorum ortus à cerebro. 315. 39.
non e dura eius membrana. 316. 18.
nec à corde 315. 49
neruorum ortus uarie à piscis con-
stitutus 315. 39
neruorum sacri ossis foramina. 84.
21.
neruorum ex offe sacro profluentium
descriptio. 349. 37. delinea-
tio 337. 17
neruorum paria recedendi mos qua-
lis ueteribus 82. 27
neruorum principium cor esse. un-
de iudicant Aristoteles 591. 56
neruorū propages temporali mu-
sculo quot offerantur 327. 19
neruorum recurrentium examen.
601
neruorum recurrentium sciētia. Ga-
leni inuentum 329. 19
de Neruorum sectione liber Gale-
ni. uix totius fragmentum est.
325
neruorum septum transversum in-
gredientium descriptio. 341. 35. de-
lineatio 334. 57
neruorum septi transversi examen.
600
neruorum in uertebrae foraminum
ratio 70. 29. inde
neruorum e uertebrae ceruicis prode-
untium paria septem. eorumq; de-
scriptio. 340. 1. par primum. ibi-
dem. secundum. eadem. 30.
tertium. quartum. quintum. 341. 2.
sextum. septimum 342. 16
neruorum e uertebrae ceruicis pro-
deuntium delineatio. 334. par
primum. eadem. 20. secundum.
eadem. 25. tertium. eadem. 30.
quartum. eadem. 40. quin-
tum. eadem. 54. sextum. 335
12. septimum ead. 29
neruorum e thoracis uertebrae pro-
deuntium descriptio. iuxta paria
duodecim. 342. par primum.
omnium octauum. 45. eius deli-
neatio. 335. 35. secundum quod
omnium est nonum par. 343. 15.
eius delineatio. 335. 41. ter-
tium. quartum. ac cætera paria us-
que ad thoracis duodecimum. uni-
uerforum autem uigesimalum par.
343. 21. delineatio eorundem. 335.
46.
neruorum tria paria in offe sacro &
coccyge 82. 25
neruorum uelica ratio 518. 30
de Neruorum uisiorum decussa-
tione historiae authoris. 324. 46
in Neruis digerendis scopus natu-
rae triplex. 317. 17. sensus. ibidem.
21. motus. 27. tristantium digno-
tio 25
neruis emittendis parata foramina.
58. 47
neruis unde spiritus animalis prebe-
atur 316. 32
neruos in musculorum initia potius
quam fines inferi. Anatomicū a-
xioma 341. 44
νῆσις quid 499. 3
νευροχονδρῶδης dicta σπυδιόσχη. 217.
46. &
νευρομήτρας musculi. 301. 10
νευρος unde 315. 35
Nicolai & Gentilis de uteri forma-
tione error 531. 20
nodus 9. 49
νότος uertebrae 167. 37
nouaculorum ad sectionem descri-
ptio. 236. 7. delineatio. 235. 46
nutrimenti uehiculū cuiusmodi Hip-
pocrati dictum 508. 30
nutritionis instrumenta. triplicia
384.
nutritionis necessitas 384. 40
nutritioni ex cibo potuq; famulan-
tium partium enumeratio. 385.
5. inde
nutritioni subseruentium instrumen-
torum necessitas 384. 47
nutritiua uis quatenus in plantis &
hominibus differat 493. 35
nutritionis organorum enumera-
tio 519. 39
νῦμφα quid 250. 51. & 532. 1. eiusq;
in mulieribus differentia. ead. &
536. 55
O
Οβελία futura. 26. 43. &
166.
occipitis siue occipitiij
οσ. 21. 33. & 22. 27. &
23. 13. & 30. 1. eiusdem
circumscripctio. ead. 40. &
166
occipitis os ubi crassissimum. 30. 47.
& 53.
occipitis ossis capitula 31. 11
occipitiij ossis. quā primæ uertebrae
articulatur. descriptio 64. 15
oculus genu 168. 33
oculus scapulae 168. 2
oculi angulum interiore occupan-
tis carunculae usus 40. 20
oculi humores. Cristallinus. 646.
25. delineatio. 646. 54. Vitreus.
646. 1. delineatio. 645. 3. Aqueus.
649. 21. delineatio. 644. 6
oculi musculorum descriptio. 240.
12. administratio. 241. 29. delinea-
tio 239. 30
oculi partium omnium breuis enu-
meratio. 649. 42. earundem usus.
ibid. 54
oculi partium omnium delineatio
644.
oculi sedes quot efformetur ossibus
39.
oculi tunicarum expositio. ἀφ' αὐτοῦ
Μμ δ' οὐδ'

INDEX.

ὄφθ. 646. 44. delineatio. 643. 46.
 quæ reti comparatur. 647. 15. delineatio. 643. 50. uenæ dictæ. 647. 15.
 delineatio. 643. 52. quæ cilijs seu palpebrarum pilis respondet. 648. 41.
 delineatio. 643. ult. duræ. 648. 52. delineatio. 644. 1. adhærentis, seu albæ. 649. 34. delineatio. 644. 6.
 cornea 649. 9
 oculorum colorem ex humorum spirituum uel copia non uariare
 648. 31
 oculorum fabrica tota exposita. 646. 12. eiusdem administratio. 655. 11. delineatio 643. & 644
 oculorum gratia formatum caput 18.
 oculorum musculi, quare, Musculi, &c.
 oculorū fedes à cuneiformi osse maxima parte constitui 29. 31
 oculorum situs 18. 5
 oculis, cur additus motus uoluntarius. 240. 12. eiusq; differentie. ibid.
 oculos mouentes musculi, eorumq; numerus, descriptio tota. 240. 12. delineatio. 239. 29 administratio. 241. 26
 oculos mouentium musculorum delineatio 239. 31
 oculos qui munierit natura 18. 15
 ὀφθαλμοὶ καὶ δευτέρως secundæ uerbræ tuber 66. 31
 ὀφθαλμοὶ καὶ τρίτως 388. 6
 ὀφθαλμοὶ καὶ τετάρτως 111. 5
 &c. 168. 13
 ὀφθαλμοὶ καὶ πέμπτως 168. 5
 olfactus organum 51. 9
 olfactus organum constituentes cerebri processus 32. 25
 olfactus organi descriptio 643. 14
 de Olfactus organo sententiæ uariæ 322. 51
 olfactus organa. 30. 3. 14. eorundem fedes. 32. 35. cribri modo peruium os 28. 24
 olfactus organorum fedes, non pariter amplæ in singulis caluarijs, 51. 6
 olfactus organorum sinus pituitam cerebri non expurgant 641. 46
 olfactus fedes 19. 8
 omētum an de uolui ad scortum possit 495. 9. 20
 omentum cur plumæ nomine Brabantis appellatum 497. 48
 omentum cur rete & reticulum appellatum 497. 10
 omentum qui diuellendum, ipsiusq; ortus inuestigandus, unâ cum uasis illo suffultis 551. 34
 omentum facculo, aut minoribus pifactorum reibus simile. 359. 6.
 & 358
 omenti adeps. 497. 19. eiusdem usus ead. 51
 omenti ala superior, & humilior, quid 358. 15. 18
 omenti arteriæ ac nerui 497. 12. 18
 omenti descriptio. 357. 15. & 356
 omenti diuersa nomina 494. 39
 omenti & mesenterij eximendi ratio in Anatome 553. 49
 omenti fabricam suis usibus respondere 497. 45
 omenti figura & quantitas. 495. 31. & 358. & descriptio. 359. 3. inde
 omenti glandosum corpus 497. 27
 omenti inferioris membranæ sectio difficillima 510. 6
 omētū intestinis obducti situs. 356. 17
 omenti membrana inferior quæ parte mesenterij uice 496. 25
 omenti membranæ descriptio. 357. & 358. 15 inde
 omenti membranæ superiori exportectæ uenarum & arteriarum propagines 357. 21. & 356. & 358
 omenti ortus, ac dein nexus. 495. 45. cum colo. 496. 20
 omenti præcipuus usus quis. 497. 36
 omenti situs. 494. 47. eiusdem obseruatio 550. 33
 omenti substantiæ enumeratio. 495. 36
 omenti superior anterior uel, & inferior seu posterior membrana. 495. 42
 omentum implantes uenæ. 496. 44
 omentum uentriculi anteriori fedibus non obduci 494. 22
 omētō quatenus comprimī uteri fun-
 dios possit 495. 9
 ὀμολογηθέντες 167. 53
 ὀμους 99. 54. & 167. 53
 * ὀμους quid 261. 29
 ὀφρυς 11. 1
 ὀφρύων dentes 167. 24
 oris apertio, organorumq; in faucibus positorum examen 603. 48
 ὀφρύων ὀμους 167. 41
 ofanium & ofanium os 167. 40
 os, ὀστέον 166. 17
 os quid, eiusq; natura, & usus. 1. 1. inde
 os amplum, latum, sacrum, idem Galeno 81. 48
 os in cerebro à Galeno traditum, quale 32. 41
 os de corde cerui Medicorū & Pharmacopolarum impostura excogitatum 94. 23
 os cordis. uide, Cordis os.
 os coxæ, siue coxædix. uide, Coxæ, & Coxendicis os.
 os coccyx. 56. 56. eiusdem delineatio 79
 ossis coccygis descriptio 84. 43
 ossis cymbam referentis sinus 147. 23
 ossis dentis dicti ligamentum. 230. 2. & 44
 os ilium. uide, Ilium os.
 os iugale. 22. 6. & 23. 20. & 33. 3. 13. & 38.
 os pectoris. uide, Pectoris os,
 os pubis. uide, Pubis os,

offium connexus quibus confet:
 16
 offium differentia ab usu. 1.9. ma-
 gnitudine, 27. forma, 29. & alijs
 2. inde
 offium foramina 3.8
 offium in calce macerandorum, ac
 flumine emundandorum ratio. 155
 offium in hominibus & quadrupe-
 dibus similiudo 145.35
 offium inspectio inutilis cuiusmo-
 di 155.39
 offium inter se structura & cotexus. 4.11.35
 offium nutrimentum proprium me-
 dulla 3.1
 offium omniu corporis humani nu-
 merus 162.28
 offium omnium nomina tam latina
 quam graeca, &c. 166.
 17 inde
 offium omniu soli dentes sensu pra-
 diti. 45
 offium partem fedescq; uarijs uocibus
 indicari 25.35
 offium per coctionem parandi mo-
 dus 7.2
 155.50
 offium processus 9.17
 offium quibusdam sedibus perinde
 ac si undiq; circumfcriberentur no-
 mina imponi 33.10
 * offium scemoidum manus, admi-
 nistratio 224.46
 offibus non solum gradibus appen-
 dices contingere 7.53. & 8.5
 in offibus spectanda praecipue quae.
 155
 37
 officulum in cunctis comparatum. 34.
 54. & malleolo 35.14
 officulum magis & occultae philo-
 sophiae sectatoribus obseruatq; qua-
 le. 126
 37
 officula scemina. quare, scemina
 offic.
 ὄφρυος quid 521.39
 ὄφρυος uertebrae 167.38
 ὄφρυος, os 166.17
 ὄφρυος meatus, qui & ὄφρυος, & ὄφρυος
 ὄφρυος 518.50
 ὄφρυος 10.24
 ὄφρυος 19.30

P
 Alato infestus Galli-
 cus morbus 530.7
 palma 168.15. inde.
 quid Cello 120.3
 palpebra retorta dicta
 Hippocrati quae 239.11
 palpebram superiore cur moueri
 oportuerit 238.34
 palpebrarum cartilagines. 3.48. &
 4.40. & 150.17
 palpebrarum fabrica. 233.21. & ad-
 ministratio 164.
 palpebrarum musculi. quare, Mus-
 culi palpeb.
 palpebrarum pili 150.26
 palpebras mouentium musculorum

delineatio. 179.10 & 233.21. co-
 rundem descriptio. 233.21. ad
 ministratio 239.23
 palpebras mouentium musculorum
 difficilis cognitio 239.13
 * παλῆλας quid. 261.37. & 497.29.
 & 595.
 panniculus carnosus 233.8
 panniculus carnosus, non sunt octo
 abdominis musculi 233.8
 panniculus rotundus 385.55
 papilla, θάλασσα 543.44
 papilla substantia 544.24
 papillae constructionis, & totius sub-
 stantiae eiusdem ratio 546.24
 παραπληρωμα 168.40
 παραπληρωμα 168.10
 παραπληρωμα 102.33
 παραπληρωμα. 55.39. παραπληρωμα & ἀπὸ τοῦ
 αἵματος. ead. 41. & 167.26
 parafates παραπληρωμα 524.4.37. &
 525
 parafates ἀπὸ τοῦ αἵματος 525.13
 παραπληρωμα quid 507.40
 παραπληρωμα lienis 512.16
 parietalia ossa 166.40.54
 paris, siue paria ossa 167.9. &
 166
 παρὰ τοῦ αἵματος, faucium glandulae, cur.
 579.36
 partium functiones naturales aliae
 per fibras fiunt, aliae absque illis.
 257
 40
 parturientes genibus innixas facilius
 parere 131.56
 parturientibus non recludi pubis
 ossa. 131
 50
 partus septimestris Hippocrati sen-
 tentia imperfectus 531.16
 patella qui femoris ossi connectitur.
 141
 57.
 patellae figura, & descriptio. 141.25.
 situs, & forma. eadem 41. inde
 patellae nomina 168.31
 patellae substantia & usus. 142.4. 14
 IOAN. PAVLVS GVIDVCI-
 V S Vrbinas 46.45
 paxillares dentes 167.21
 paxillum 167.4
 pecten 168.16
 pecten & pectus τὸ πλάκας πηκτον
 quibusdam 120.3
 pecten pedis 143.36
 pectinis os 168.24
 pectus quid 83.40
 pectus manus 163.16
 pectus & pecten pedis 163.55
 pectoris clypeus, siue scutum. 167.54
 pectoris siue pectorale os. 83.42. &
 167.43. quale in quadrupedibus.
 91.45. eiusdem synarthrosis. eod.
 pectoris os utringulatum 93.7
 pectoris ossis à cartilaginibus costa-
 rum liberi delineatio 87.27
 pectoris ossis cum cartilaginibus, etc.
 administratio 599.56
 pectoris ossis una cum ipsi coarcta-
 tis cartilaginibus interior superfi-
 cis expressa 560

pectoris ossis ad ensen comparatio. 92
 50
 pectoris ossis furcula, iugulum, & φάρυγξ
 92.25
 pectoris ossis humani descriptio. 92
 8
 pectoris ossis quot ossa 162.40
 pectoris ossis substantia & usus. 93
 inde 54
 pectoris uertebrae 167.37
 περὶ τοῦ 148.36. &
 54
 pedium quinque ossibus constare. 148
 48
 pedij ad tarsum coarticulatio. 148.9
 49.
 pedij descriptio 148.35
 pedij ossa quot 162.47. eorum-
 dem appendix. 8.6. capita. 12
 12
 pedij offium figura & descriptio. 57
 & 6.6. & 142. & 143.22. inde
 pedij offium interualla. 149.2. ad di-
 gitos articulo 7
 * Ptelepis sententia falsa, de uenarum
 & arteriarum ortu 298.47
 peltalis cartilago 153.23
 pelvis cerebri pituitam excipiens. 640
 28
 penis 168.25
 penis constructionem subeuntia. 528
 7
 penis duo praecipua corpora. 528.
 10. eorundem delineatio. 372.
 & 373.12. & 374.2. examen. 556.
 53.
 penis corporum ortus, uenarumq;
 arteriarum & nervorum huc perti-
 nentium examen 556.12
 penis & testium à suis inuolucris
 detectio in administranda Anato-
 mie 555
 19
 * penis fabrica exposita 226.440
 musculi quatuor ordine. eadem.
 56. officium. 227. s. administratio.
 eadem 16
 * penis fabrica totius delineatio. 215
 28
 * penis musculorum examen. 556.5
 * penis musculorum traditio apud
 Galenum perijt 227.26
 penis situs 528.1
 penis structurae ratio. 527.40. eiusde
 substantia ead. 45
 peni tres meatus falso ab Arabibus
 attributi 529.16
 penis uenae, arteriae & nerui. 528.
 47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
 sculi. 529
 περὶ τοῦ 26.14
 περὶ τοῦ 627.19
 περὶ τοῦ 166.22
 perinaei situs 528.41
 περὶ τοῦ 3.24. & 571.43. cartilago.
 153
 περὶ τοῦ 53
 περὶ τοῦ 254.56. &
 576.29. & 627
 περὶ τοῦ 385.48. ἡλίου. ea-
 dem, & περὶ τοῦ 528.41
 Mm 2 dem.

φαικώδης dictus humor 646.25

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor creases and discoloration, characteristic of old paper. The left edge of the page shows the binding of the book, and the overall tone is a warm, off-white or light beige.

I N D E X.

tij. 191. 23. quarti. 204. 23.
 * radium in pronum ac supinū mo-
 uentium musculorum descriptio.
 215. 46. primus. ead. 57. secun-
 dus. tertius. quartus. 216. 12. admi-
 nistratio 124. 34.
 γαργαλις tunica 648. 16.
 ramex, ῥάμνιστος Græcis cur. 495.
 8.
 ramicum sectionis periculum. 495.
 24.
 ῥάμνιστος, futuræ 15. 53. & 166.
 25.
 raseta, & ossa rasetae 168. 15. 51.
 rasga 168. 33.
 rationis ossa 166. 40.
 rationis sedes cerebrum 599. 13.
 rationis sedes an in corde 594. 26.
 rectum brachialis os appellatum cu-
 iusmodi 118. 14.
 rectum intestinum. quare, Intesti-
 num rectum. 570.
 recti intestini musculi 501. 54.
 * recti intestini musculorum descrip-
 tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-
 dem. 42. orbicularis. 229. 1. ad-
 ministratio. 229. 28. delineatio.
 228.
 27.
 * rectum intestinum attollentibus mu-
 sculis nullus opponitur. 228. 54.
 rectum intestinum quod, & cuius-
 modi 501. 15.
 recti intestini à colo differentia. 501.
 inde 16.
 recti intestini situs ratio 503. 12.
 recti intestini tunica ac fibrae 501.
 20. inde. uenæ & arteriæ. eadem.
 40. nerui 50.
 recurrentes nerui. quare, Nerui
 sexti paris cerebri, etc.
 regum uterum coronæ cuiusmodi
 forma 592. 13.
 in Religionis censores quosdam.
 594.
 remigis cuiusdam Anatomiae, pecu-
 liare quid ab alijs corporibus habe-
 re obseruata, historia 510. 11.
 RENALDVS COLVMBVS So-
 phistices apud Patavinos profes-
 sor 56. 23.
 * renalis quibusdam dicta uena. 293.
 32.
 renis canini ad humanum differen-
 tia 516. 9.
 renis fascia quid 517. 10.
 renum cum uenæ causæ portionibus
 delineatio 374.
 renum cur alter altero elatior. 514.
 49.
 renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.
 8. substantia 10.
 renum in internis sedibus cõforma-
 tio 515. 30.
 renum fabrica negligentius hæc-
 nus ab Anatomes professoribus
 expensa 515. 33.
 renum munus 385. 27. &
 516. 53.

S
 Acrum os, ἰσχυρὸν, &c.
 167. 39. uide, Os sa-
 crum.
 sacri ossis appellatio,
 unde 85. 33.
 sacri ossis constitutio 58. 34. &
 59.
 sacri ossis dextro lateri commissum
 os, eiusq; figura 127. 3.
 sacri ossis lateribus commissa ossa

in pueris tribus ossibus efforma-
 ri 132. 34.
 sacri ossis lateribus commissoriū of-
 sium usus 129. 4.
 sacri ossis quot ossa 162. 39.
 sacri ossis transuersi processus qua-
 lium ossibus connectuntur. 129.
 17.
 σαγίτης 497. 9.
 sagittale os 166. 57.
 sagittalis futura, & uariis ipsius du-
 ctus 25. 12. & 26. 44. & 166.
 30.
 sanguificationis in icore modus ac
 ratio 335. 14. inde
 sanguificationis organū primarium
 icur 508. 33.
 sanguineus cordis uentriculus dex-
 ter cur appellatus 596. 20.
 sanguis an mittendus in octo infe-
 riorum costarum inflammatione.
 602.
 sanguinis in icore generatio cuius-
 modi 508. 14.
 * saphena 293. 30.
 sapientie dentes qui 167. 24.
 σκαρπαστός os 1. 42. uide, Cym-
 bam referens. & 168. 49.
 σκαρπαστός 166. 20.
 scapulae à clauicula liberandæ, admi-
 nistratio 275. 40.
 scapulae angulæ laterum descriptio
 plenior 97. 19.
 scapulae anterior, seu costis proxima
 sedes. 98. 42. posterior 99. 8.
 scapulae basis 96. 51. eiusdem ap-
 pendices 97. 3. cartilago. eadem.
 7. ceruix eadem. 37.
 scapulae appendices 7. 44.
 scapulae cartilago sinu eius frequen-
 ter augens 98. 3.
 scapulae ceruix 10. 22.
 scapulae dorsi figura 5. & 6. 11.
 scapulae forma triangularis. 96.
 49.
 scapulae humerum colligantium li-
 gamentorum descriptio 271. 17.
 administratio 272. 3.
 scapulae inferioris superiorisq; lateris
 differentia 97. 11.
 scapulae motuum differentia. 272. 18.
 scapulae nomina 167. 53.
 scapulae nullū musculū tribuit Gale-
 nus, proprio motu ad pectus ad-
 ducentem 272. 34.
 scapulae oculus, & spina, quid. 168. 2.
 scapulae processus 8. 23. & 98. 17.
 inde 40.
 scapulae processuum nomina. 167.
 55. inde
 scapulae superior processus qui sum-
 mus humerus dicitur, quibus an-
 malibus obtigerit 100. 38.
 scapulae sinus humero excipiendo
 paratus 97. 42.
 scapulae spina 99. 22. 31. 50.
 scapulam antorsum agens muscu-
 lus, à Galeno non recte pro moto-
 re brachij

I N D E X.

re brachij habitus 265. 49.
 scapulam mouentium secundus, à
 Galeno bipartiri uisus. & falso.
 275.
 scapulam attollentes musculi tres,
 quibus homines carent, simiæ a-
 bundant. 274. secundus. ead. 10.
 tertius. ead. 26. quartus 32.
 scapulam attollentibus non recte at-
 tributus à Galeno musculus. 274.
 51.
 scapulam mouentes musculi, an re-
 spirationi quoq; seruiant. 292. 47.
 & 293.
 scapulam mouentes & brachij mu-
 sculi, in quibus animalibus uariet
 ab homine 270. 3.
 scapulam non mouere musculum
 eum quo brachium detrahitur.
 275.
 scapulam mouentium musculorum
 administratio. 275. 22. primi. ibi-
 dem. secundi. 269. 36. tertij &
 quarti. 275. 29. eorundem delinea-
 tio. primi. 185. 41. secundi. 195.
 17. tertij 191. 15. quarti. 198. 15. i-
 tem descriptio. 272. 18. primus. i-
 bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-
 us. 274. 39. quartus 275. 4.
 scapularum cum ossibus sacri ossis la-
 teribus commissis affinitas. 129. 4.
 scapularum figura. 94. descriptio.
 95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.
 eadem 24.
 σκαλντὸν 12. 6.
 sceleri cõstructionem quid maxime
 uiuere 159. 1.
 sceleri parandi ratio 155. 23. inde
 sceleri quid Galeno 168. 34.
 * schiatica uena 293. 32.
 scoli quidam Galeno nimis addi-
 ti reprehenduntur 83. 1. inde
 sciurorum caecum intestinum cuius-
 modi 500. 34.
 σκαλντὸν 649. 1.
 σκαλντὸν processus cerebri. 639. 8.
 scoptula, scoptulum apertum. 167. 54.
 scortorum apud Venetos truculen-
 tum facinus 126. 51.
 scortum, siue scortum quid 521. 39.
 scutalis cartilago 159. 23.
 scutum cartilago 167. 48.
 scutum cordis 167. 44.
 scutum pectoris 167. 54.
 scutiforme os 168. 31.
 scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.
 inde 121. 48.
 21.
 σκαλντὸν digitorum quæ
 sectio. uide, Anatome.
 sectio corporis difficillima quæ. 510. 5.
 sectio uiuorum, eiusq; historia, &
 quid ea peculiariter doceat. 658. 27.
 secundæ, secundinæ, exitum fœ-
 tus in uolucrum. 541. 56. uide, Fœ-
 tus in uolucrum.
 secundinarum examen 558. 6.
 semen à teste ad uellicæ ceruicem de-
 ferentis ualis historia. 524. 17. &
 525.

semen deferentis ualis structurae ra-
 tio 526. 22.
 semen deferenti uali nulla cum testi-
 um uenis & arterijs communio.
 527.
 semen deferentium ualorum ortus
 ratio 525. 54.
 semen deferentium ualorum infer-
 tionem excipiens glandosum cor-
 pus 525. 18.
 semen deferentium ualorum ad glan-
 dosum uellicæ corpus examen.
 556.
 semen uirile hominis primarium ef-
 fectum principium 520. 33.
 semen utero deducendum ualorum
 delineatio 378. & 379. 8.
 seminis genitalis temperamētum ac
 ratio 384. 13. inde
 seminis procreatrix testium substan-
 tia 525. 38.
 semini parando non præesse corpus
 glandosum, Galeni sententia im-
 pugnat 526. 47.
 semini urinæq; communis meatus.
 528. 22. eiusdem glande diuili ex-
 emplum 529. 23.
 seminales arteriæ an sanguinis ex-
 pertes 526. 5.
 seminales arteriæ qui obseruandæ.
 554.
 seminalium ualorum delineatio. 373.
 10. & 372.
 seminalium ualorum examen. 555.
 10.
 seminalium ualorum circa testem e-
 xamen 555. 46.
 seminalium ualorum in mulieribus
 ratio. 535. 47. & 537. 5. examen.
 557.
 seminalium uenæ & arteriæ series.
 ductus, ac ratio. 522. 55. & 523. 15.
 & 524.
 seminalium uenarum & arteriarum
 in testes ductus. 370. & 371. 22. &
 372. inde
 seminarj ualis in penem insertio.
 525.
 seminaria dextri & sinistrilateris ua-
 fa 521. 39.
 senes cur dorsum inflectant. 71. 18.
 senum caluarie futuris destitutæ.
 27.
 sensus ac motus arbitrarij principi-
 um cerebrum 599. 13.
 sensus communis os 166. 43.
 sensus dentes qui 167. 24.
 sensus seruato motu perit, & contra.
 348.
 septum, eiusq; foramen non obsta-
 re, ne cibuse uentriculo superiora
 repetat 389. 12.
 septi foramina tria, non duo solum.
 primum. 291. 26. secundum. ead.
 37. tertium. ead. 40.
 septi transuersi administratio. 294.
 13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
 tem descriptio. 290. 45. forami-
 na. 291. 24. functio iuxta uerita-

tem 291. 49.
 septi transuersi functionem uix quil-
 quam antiquorum absolute tradi-
 dit. 291. 56. & super hoc ipso no-
 tatus Galenus 292. 1.
 septi transuersi motus perperam à
 quibusdam assignatus. 283. 22. &
 292.
 de Septi transuersi munere antiquo-
 rum sententia, Platonis, Aristote-
 lis 291. 50.
 septi transuersi neruorum examen.
 600. 24.
 serra, sectionibus apta quæ. 237. 3.
 delineatio 235.
 serrata compago 16. 2.
 sesamina ossicula, σκετομοσθία 115.
 & 116. 53. & 119. 27. & 168. 56.
 sesamina pedis ossicula 144. 55.
 sesamina ossicula quibus sedibus re-
 ponantur. 125. 54. inde. in manu.
 126. 1. in pede. ead. 24.
 sesamina ossicula quot 162. 44.
 * sesamoidon manus ossium admini-
 stratio 224. 46.
 sesaminorum ossium usus 1. 18.
 sibilus pro gargarone 580. 13.
 σιγμοειδής processus. 98. 22. & 168. 1.
 σιγμοειδής linus 111. 21.
 σιγμοειδής membranæ quæ. 592. 56.
 * simia ab homine in pluribus diffe-
 rens quam putauit Galenus. 243.
 47. in musculis thoracis. 287. 52.
 item. 288. 55. item 289. 19. & 30. item
 293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
 item in brachium mouentibus mu-
 sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
 tem 268. 50.
 simias colo & mesenterio differre ab
 hominibus 496. 25.
 * simiæ, in cubitum agentibus mu-
 sculis ad hominem differentia. 291.
 29. item in musculis femur mo-
 uentibus. * 240. 30. & 49. item.
 241. 20. item in manus interna fa-
 brica 303. 24.
 * simiarum in musculis, pedis digi-
 torum motoribus 3. ad hominem
 differentia. 250. 31. item in pedum
 motoribus musculis. * 245. 39. &
 246. 16. & 248. 24. in digitorum
 motoribus, & quo pacto. 250. 34.
 & 251. 38. & 56.
 simiarum ad hominem differentia in
 pulmonis lobo quinto uenam ca-
 uam sustinente 280. 3. & 41.
 simiæ ad hominem differentia, in
 scapulam mouentibus musculis.
 274. 11. & 26.
 * simiæ ab homine in tendine pedi-
 subnato differentia 244. 5.
 simijs, musculorum thoracis nume-
 rus ab homine uariis 292. 40.
 simiæ caudatæ ab hominibus diffe-
 rentes in neruorum serie. 349. 40.
 & 55.
 simiæ caudatæ lumborum uertebre.
 77. 54. & processus earūdem. 78. 53.
 & 79.

Mm 4 simiæ 3

simia cardata tertio musculo digi-
 ros manus mouentium carentes.
 306.
 simiarum sectio Galeno familiarior
 quam hominum. 42.56. & 31. 24
 simiarum Anatomie quam homi-
 num peritior Galenus. 85.7. & 93.
 6. & 500.
 simiarum non caudatarum coccygis
 ossis descriptio. 82.54
 simiarum omentum mediam inter
 homines & canes rationem forti-
 tum. 496.41
 simiae pulmone deceptu Galenum
 etiam hominis pulmone quintum
 lobum attribuere. 581.56
 simiarum sacri ossis & coccygis deli-
 neatio. 80.38. descriptio. 81.37
 simiarum sectione delusus Galenus,
 aliorum Anatomicorum placita ue-
 ra sepe euertere aggressus. 299.50.
 uide. Galenus simiarum secti. delu-
 sus. &c.
 similia corpora. 286.1
 sinus, ad quem decimus femur mo-
 uentium musculus uoluitur. 131.22
 sinus, quo crassissimus corporis ner-
 uus fertur. 131.16
 sinus in uertice diuersa serie. 54.53
 sinus articulationis nomine non pa-
 rati. 11.21
 sinus ossibus quibusdam peculiaris.
 2.
 sinus primae uertebrae, tubera secun-
 dae excipientes. 66.4
 sinus, seu acetabula in ossibus quae.
 10.
 sinuum capitis ratio. 54.3. inde
 sinuum medullam continentium ap-
 pendices non esse opercula. 7.40
 sinuum in ossibus & caput usus.
 10.46
 ac differentiae eadem.
 50.
 solis caloris in suspensis corporibus
 uis. 585.21
 solum pedis. 168.54
 * somni arteria. 296.45
 * stomatodonta dentes. 167.22
 spatula. 167.54
 speciei propagandae Naturam proui-
 disse. 519.45
 σπερματικός πόρος. 525.1
 σπέρμα pectoris ossis. 92.22
 * σπέρμα uenae. 270.10
 spherica figura iniurijs ferendis om-
 nium pertinacissima. 995.31
 σφλεγεώδης os. 1.37. & 28.33. &
 167.
 σφύρα. 168.41. neutro & foemino
 genere. 45
 σφύρα perperam a Galeni interpre-
 tibus talos uerti. 140.11
 spina. 167.31
 spina cur appellatum tibiae os. 140.56
 spina scapulae. 168.2. eiusdem appen-
 dix. 5. & 6.24
 spina sex humiliorum ceruicis uerte-
 brarum. 68.22
 spina uertebrae. 59.1

spinarum appellatio. 57.28. & 99.50
 spinarum apicibus obnata cartila-
 go. 59.4
 spinarum in uertebra ductus. 75.11
 spiritus animalis ubi elaboratur. 622
 spiritus animalis per uasa distribu-
 tio qui fiat. 623.7
 spiritus in aquam conuersio in cor-
 dis inuolucro, quibusdam asserta.
 335
 spiritus uitalis fons cor. 594.56
 spiritui uitali subseruientia membra,
 eorumque ratio. 569.27. inde
 167.41
 σπινδύλος. 9.30. & σπινδύλοι. 167.31
 squamiformis conglutatio. 21.29.
 & 23.7. & 25.
 squamosae temporum commissurae.
 27.44. cur ita dicantur. ead. 54.
 squamosae conglutinationes cur reli-
 quarum futurarum specie non com-
 pingantur. 28.9
 squamosas conglutinationes in exteri-
 ori capitis superficie elatius quam
 interiori ascendere. 29.17
 * squamosae futurae. 166.34
 σφαλι cur pro gargareone. 580.15
 * σκληρὰ dicta uena. 267.2. & 276.52
 σφαγνί. 166.22
 σφαγνία sutura. 166.27
 σφενον. 88.43. & 167.44. & 168.16. 54
 σφύς etiam de palma & pedio dici.
 120
 σφύς pedis. 148.35. & 168.54
 σφύς etiam de palma & pedio dici.
 120
 stomachus, σμάχος. 387.49. & 388.7.
 uide. Ventrículus.
 stomacho adnata crebro glandulae.
 389
 stomachi anterior & posterior facies.
 387
 stomachi appellatio. 153.45
 stomachi examen. 603.5
 stomachi fibrae cur duplices solum.
 388
 stomachi obliqui ductus usus. 389.
 16
 stomachi oris clypeus. 167.48
 stomachi situs & incessus. 388.23
 stomachum non eodem cum arteria
 magna uti foramine septi. 388.35
 stomachum non esse angustius
 quam uentriculo continuatur. 389.
 15.
 strumae uulgo strophulae. 245.39
 styloides, siue stylo scriptorio simi-
 lis processus. 8.31. & 23.30. & 31.
 40. & 112.5. & 166.56. & 168.
 14.
 stylium pro sectione descriptio. 236.
 39. delineatio. 235.49
 * subciteni arteria. 296.45
 Suidae in laryngis dictione senten-
 tia explosa. 579.19
 summus humerus. 167.55
 summi humeri appellatio, et usus, ui-
 de. Humerus.

supercilia. 11.2
 sura quid. 138.26. & 168.40
 sura tibiae uenter. 138.30
 * suram constituentes musculorum
 uentres. 245.28. & 248.24
 suspensio praeflagii ex umbilici pro-
 gressu collo obductio. 383.44
 suspensorum oculos solum ab au-
 bus lacerari, non cutem, aliter quam
 uulgius putat. 161.54
 futura. 12.22. & 15.53
 futura coronalis. 21.16. lambdoeides,
 &c. ead. 19. & 22. inde
 futura frontis os a maxillae ossibus di-
 rimens. 29.43
 futura octauum capitis os circumscri-
 bens. 28.22
 futura omentum anterioris uentricu-
 li fundo committens. 357.19. & 356.
 futura sagittalis. 25.12
 futurae capitis figura. 20.4
 futurae cuneiforme os circumscriben-
 tis interualla, &c. 23.21. inde
 futurae interuallum cuneiformi et fron-
 tis ossi commune. 29.35
 futurae naturalis figurae capitis cuius-
 modi. 26.38
 futurae capitis ossibus, & alijs com-
 munes. 28.32
 futurae non naturalium capitis figura-
 rum cuiusmodi. 27.29
 futurae, σφαγνί. 166.25. earumque nomi-
 na. ead.
 futurarum appellatio. 39.18
 futurarum capitis delineatio. 24.
 & 25.4. & 37.14. inde. & 38.17. in-
 de. earundem ratio. 11.47
 futurarum coitus qualis. 16.47
 futurarum maxillae superioris ratio.
 40.1. inde, ad finem usque Cap.
 futurarum numerus. 28.20. & inter-
 ualla. 29.11. inde
 futurarum uoce ueteres etiam harmo-
 nias complecti. 16.14
 futurarum usus. 26.27
 futuras capitis etiam in interna cal-
 uariae sede conspici. 27.55
 futuris destituta quaedam capita.
 27
 symphysis. 12.22. & 16.15
 synarthrosis. 12.20. 36. & 13.18
 synarthrosis motus qualis. 17.3
 synarthroses uoce quomodo uer-
 baliter. 120.27
 synchondrosis. 12.43. & 16.47
 synchondrosis ossa. 166.38.42
 16.34.
 synsarcosis. 12.39. & 16.41. &
 17.
 sypho pro sectione parandus. 236.
 42. delineatio. 235
 σύριγγα. 58.13

145. 28

T
 Adus instrumentum.
 650
 tactus toto corpore fu-
 sus, cur.
 talus, ἄσπυλος et ἄσπυλος
 & 168.43
 tali

tali ceruix. 10.17
 tali connexus. 15.46. ad calcem. 146.27.
 cum osse cymbam referente articu-
 lus. 146.25
 tali cum calce commissurarum sinus.
 146.
 tali delineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.6
 tali sinus, quibus a tibiae osse & fibu-
 la ligamenta assumunt. 146.14. & qui-
 bus tendines deducit. ead. 20
 tali situs, ipsiusque cum tibiae osse & fi-
 bula articulationis ratio. 145.40
 tali tuber cur τέρπος, siue quarrio
 dictum. 145.46. 50. quale in cani-
 bus. 146.1
 talum ante sectionem tactui non oc-
 currere. 140.12
 talum falsum appellari a quibusdam ex-
 teriorum malleolum. 140.17
 tarsus. 168.50. & 238.27
 tarsi descriptio. 147.49. inde
 tarsi ossa. 148.1. eorundem forma &
 quantitas uaria. ead. 17
 tarsi ossa quot. 162.47
 tarsi ossium delineatio. 5. & 6.4
 τάρσος appellatio. 150.29
 temporum lineamenta musculosa.
 250.
 temporis os. 21.33. eius processus. 22.
 7.24. & 23.14. & 36.43
 temporis ossis linea. 23.49
 temporis ossis cavitates. 31.30. pro-
 cessus iugalis ossis portionem con-
 stituens. ead. 47
 temporis ossis processus. 33.17
 temporum ossa. 29.57. eorumque cir-
 cumscriptio. 31.22. & 166.48.54
 temporum ossa lapidea appellata,
 quae. 33.41
 temporum ossa qualia esse oportue-
 rit. 28.12
 temporum ossium anse. 167.10
 temporalis musculi examen. 603.42
 temporalis musculo, quot nervorum
 propagines offerantur. 327.15
 temporalium musculorum latione.
 quae mala inducantur. 33.27
 temporales plagae cur stuporiferae.
 Hippocrati dictae. 33.30
 temporales futurae. 166.34
 temporalibus musculis quomodo
 Natura prospexit. 33.24
 tendo latefens platem cuti subnatus,
 quare, Pedis planta.
 tendo ligamento, non nervo respon-
 det. 221.42
 tendinis sub uola manus latefentis
 descriptio. 302.27. administratio.
 * 122.
 tendines nuncupati Musculi, qui
 tendines, Nerui appellatione dicti
 315.
 tendinum in musculis differentiae. 228.44
 tendinum, manus digitos, ac manu
 ipsam mouentium traditio, sub cu-
 iusque musculorum traditione quae-
 ratur.

tendinum pedis traditio, ac digito-
 rum, sub Musculis pedis quae ratur.
 tenon, uertebra. 167.35
 τένον unde. 315.35
 tergum. 167.31
 testis caput quid Galeno. 522.45
 testis dextri uena a caue caudice. 526.1
 testis inuolucrum intimum cuiusmo-
 di. 522.27
 testis musculus exteriori ipsius inuo-
 lucro innatus. 522.16
 testis tunicae exterioris apertio. 525.39
 testem interdum unum, interdum tres
 etiam reperiri. 521.21
 testem sinistram perentium uasorum
 ortus examen. 555.9
 testes cerebri, ac eorundem descri-
 ptio. 638.19
 testiculorum malum granatum. 168.29
 testes mulierum cuiusmodi. 535.23.
 eorundem inuolucra. 38
 testium muliebrium musculorum de-
 scriptio, quare, Vteri musc.
 testium muliebrium ratio. 537.51
 testium muliebrium situs delineatio.
 377.12. & 378
 testium constructionis ad iecur col-
 latio. 525.41
 testium delineatio. 372. & 373.50. & 374.
 testium in uiris musculorum descri-
 ptio. 285.35. eorum usus. ibid. 51.
 administratio. 286.31
 testium & penis a suis inuolucris de-
 rectionis in administranda Anatomie
 555.
 testium & uasorum seminalium exa-
 men. 555.46
 testium cum suis musculis delinea-
 tio. 372. & 373.10
 testium inuolucra utrisque testibus
 communia. 521.34. priuata utriusque.
 ead. 45
 testium musculi, non recte ab Arabi-
 bus traditi. 286.4
 testium situs, ac numerus. 521.19. for-
 ma. ead. 23. substantia. 26
 testium situs examen. 555.28
 testium substantia seminis procrea-
 trix. 525.38
 testium substantiae, insertae uenulae.
 521.
 testium uenae cuiusmodi, earumque
 ortus. 522.55. inde. & cum arteria
 connexus. 523.43. & 524.12.
 testium uiriliū ratio. 520.5
 testium uasa duplicia cuiusmodi. 520.7
 testibus nullam generandi seminis
 uim tribui ab Aristotele. 527.16
 testibus sanguinem ac spiritum defe-
 rentium uasorum numerus & or-
 tus. 522.54
 testudinatum dictum corpus cere-
 bri. 636.37
 τέρπος tali tuber, cur dictum. 145.50
 tharuca. 168.30
 θάλα, papilla. 543.44
 Theod. Gaza, an recte mesenterii la-
 tes uerit. 504.5
 Theodori Gaza lapsus. 155.4

theologis scholasticis frequentior de
 genitalibus & semine, quam medi-
 cis, sermo. 531.22
 theologos sibi solis uendicare de ani-
 marum immortalitate disputatio-
 nem. 126.48
 Theophilum parum Anatomici, locus
 reprehensus. 506.50
 Theriac caput, θοξίον. 19.28
 thorax quid. 88.38. θώραξ. 43. & 167.
 44. &
 thorax pro corporis trunco Aristoteli.
 389.41
 thoracis amplitudinem intersepien-
 tium membrarum examen. 599.57
 thoracis cavitatem intersepietes mem-
 branae. 572.9. inde
 thoracis creandi artificium admirabi-
 le. 88.45. inde. & 89.37
 thoracis ex sinistro latere expressio.
 559.12. item anterioris
 thoracis fabricae quatuor scopi. 89.40
 thoracis ligamentorum traditio. 294.45
 thoracis motus cuiusmodi. 89.1
 thoracis motus uoluntarius. 286.50
 thoracis motus, an musculi brachium
 aut scapulam mouentes, adiuuent
 292.47. & 293.13
 thoracis musculi intercostales. quae-
 re, Intercostr. musc.
 thoracem mouentes musculi, necessa-
 rio facti. & eorundem ratio. 287.16
 thoracem mouentium musculorum
 administratio. 293.18. eorundem
 delineatio. primi. 185.30. secundus.
 172.5. tertius. 201.10. quartus. 204.14.
 quintus. 201.35. sextus. 195.ult. in-
 tercostalium musculorum delinea-
 tio. 188.28
 thoracis motorum musculorum de-
 scriptio. 286.50. primus. 287.24.
 secundus. ead. 31. tertius in homi-
 ne, similis quartus. 288.14. quartus,
 simiarum sextus. ead. 56. quintus
 hominis, simiarum septimus. 289.19.
 sextus hominis, similis octauus.
 ead. 30
 thoracem mouentium musculorum
 enumeratio, & quado suo fungan-
 tur illi munere. 292.40
 thoracem mouentium musculorum
 numerus uniuersus. 287.18. & 292.
 40. & quando singuli functionem
 obeant. ibidem
 thoracem mouentium musculorum
 sex, non intercostalium functio. 287.
 primi. ead. 29. secundus. ead. 43. ter-
 tius. 288.29. quartus. 289.18. quintus.
 ibid. 29. sextus. ibid. 37
 thoracis musculorum septimi, lateris
 utriusque communis delineatio. 191.42
 thoracis musculis septum quoque ad-
 numerat, & eius traditio tota. 290.
 45. quare item, Septum
 thoracis situs ratio. 388.1
 thoracis ossium descriptio & figura.
 85.54. inde. & 86.7. & 88.45. inde
 & 89.
 thoracis uertebrae & costae. 56.51
 Mm 5 thoracis

I N D E X.

thoracis uertebrae foramina. 70.45
thoracis uertebrae figura. 71.25.
uide, Vertebrae thoracis.
Thracum reuendi mos retrorsum
flexo capite 63.30. & 67.10
* *θυρακος* 261.39. * & 282.18
θυρακος cartilago 153.22
θυρακος os 132.8
tibia. *λημυς* 138.24. & 168.36
tibiae os ead.
tibiae os & tibiae ossis discrimen 138.27
tibiae appendix 8.1
* tibiae motus quot. 231.1. super his
Galenii sententia uaria 230.45
* tibiae os ad fibulam necessarium li-
gamentorum descriptio 253.30.
administratio. 256.34
tibiae os, spina appellatum 140.56
tibiae ossis ad femur articulatio. 138.
34. inde & 139.15
tibiae ossis appendix & processus. &c.
138.31
tibiae ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura 140.54
tibiae ossis sinus & tubera, quibus ta-
lo articulat 139.41
tibiae ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiam mouentium musculorum ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertij & quartij.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquorum trium. 237.9. eorum-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertij. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. sexti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octauij. ibid. 39. no-
ni 183.32
* tibiam mouentium musculorum de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.18. quintus iuxta Ga-
leni. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus 235.6
* de Tibia mouentibus musculis, Ga-
leni sententia uaria 230.8
tibiam petentes nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
turbis quid 494.39
* *τρυβίς* dentes 167.17
tossillae, earumque usus 389.22
tossillae faucium, quae 579.46
tossillarum examen 604.12
* tossillarum cerebri 309.45
trachametra maior 168.30
* *τραχηλός* 10.11. & 167.34
* *τραχηλός* processus 592.5
* *τραχηλός* mamillarum parum recte Ari-
stoteli assera 544.16
* *τραχηλός* femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdem nomen, ac litus. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales, quisque earum ad alias
partes nexus 50

tunica costas succingens, altera uete-
ribus dicta, quae 295.2. & 571.39
tunicae costi. succingentis foramina.
571.14. substantia. ead. 22
tunicae costas succingentis secundae
examen 603.32
tunicae costas succingentis usus, eius-
demque constructionis ratio 571.48
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio 294.43
tunicae oculi, uide, Oculi tunicae
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur 154.7
Turcicae fellae cuiusmodi 593.30
turcorum telorum triangulares culpi-
des cuiusmodi 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costas creati 89.55
* *τὸν ἄνω* cerebri substantia 632.34
tymparum ossa 166.54
* *τυφλόν* foramen 53.12
* *τυφλόν* intestinum cuiusmodi. 500.9

V
Accini uteri cornua. 532
uaccini uteri delineatio 382.2
uaciformis plexus 2
524
uarioli corporis delineatio 374.23
ualis semen a teste ad uelicae ceruicē
deferentis historia 524.17
uasorum appellatio, neruis attribu-
ta 317.53
uasorum per lienis corpus series. 512.6
uasorum testis materiam deducentium
ortus ratio 525.54
uasorum testibus sanguinem ac spi-
ritum deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quam sinistri implexus 523.50
ueneris arteria, uide, Arteria ueneris.
ueneris arteriae descriptio. 590.25.
eiusdem appellatio. ead.
* uena quid. 257.29. qualiter a mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentarium. 257.34
* uena, compositio, eiusque ratio. 258.27
* uena tunica a scititia, quae 258.41
uena usus 258.55
* uena arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio ead. 19
uena arterialis examen 601.13
uena arterialis membranae cuiusmo-
di 592.36
uena arterialis, eiusdemque orificij de-
lineatio, ubi querenda 589.42
uena arterialis orificij, ac membra-
narum examen 602.30
uena arterialis pulmonis insertae deli-
neatio 568
uena arterialis principij. 564.19. inde
uena arterialis usus 583.12
uena axillaris distributio delineata
271.
* uena axillaris ortus delineatio. 269.37

* uena axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in unum
eos praecipuos duos, ceteris igno-
ta. 280.46. portionisque qua in sinu
mergitur series. ibid. portionis
qua eam subit series 287.6
* uena axillarem constituentis ortus
282.
* a Vena quae axillam petit sparsi ra-
mi, priusquam illa brachium sub-
eat 283.7
uena caua, uide, Caua uena.
uena caua primum cordis uas. 590.16
* uena caua per collum caputque se-
ries 283.37
uena caua per crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duae. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radicis series 291.15
* uena caua per crura distributa de-
lineatio. 274.1. per pedes. ibid. 43
* uena caua distributionis descri-
ptio, ab epate ordinanda cur 276.28
uena caua exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos trunco distributio-
nis falsa haecienis traditio 507.8
* uena caua, quae gibbo epatis ad na-
scitur, delineatio. 269.4. qua in
dextrum cordis sinum tendit. ead. 17
* uena caua partis eius quae supra ie-
cur constituit expolita distributio
278.
* uena caua in iecore series. 276.43
* uena caua ad iugulum progressus
expolita 282.15
uena caua membranae 591.36
uena caua orificium 590.4. eiusque
delineatio, ubi querenda 589.41
uena caua orificij in corpore pertinetis
usus 596.37
uena caua ortus, an a corde 589.51
* uena caua ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. * 281.4. & unde eam
enasci oportuit ead. 32
* uena caua ortum a iecore esse, im-
becilliter a Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portae uenae
committatur, & in iecur ramos dif-
fundat descriptio 275
* uena caua supra os sacrum biper-
titae, delineatio 273.28
* uena caua iuxta sacri ossis summam
regionem distributio. 289.33. qua
per foramen ossis pubis femur pe-
tit 290.13
* uena caua pars septum transiens,
ea quae sub iecore constituit archior
non est. 278.1. contra quam Ga-
lenus prodidit. ibid. & 275.23
* uena caua per septum transien-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum adaperit. ead. 51
* uena caua ad partes quae infra se-
ptum sunt, distributio. 288.21. ad
renum inuolucra. ead. 28. ad renes
ipsos. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras

I N D E X.

tebras 289.27
* uena caua nomina 276.52
uena caua situs delineatio. 370. & 371.9
* uena caua totius per uniuersum
corpus distributa, delineatio 268
* uenam cauam constituentium, eque
iecore ductarum uenarum, congressus
qua iecoris parte fiat 277.6
* uenam cauam sustinens pulmonis
fibra, Galeni figmentum 280.31
* uena communis constitutio. 287.14.
series ead. 39
* uena communis delineatio. 271.55.
& 272.14. diuisio. ead. 18.
* uena coniugis expers dicta. 279.28.
& 358. & 359.50
* uena coniugis expers, quo pacto a
caua educenda fuerit 279.12
* uena sine pari delineatio 269.28.
eiusdem uaria distributio expolita
* 279.35. & 45
uena coniugis carentis examen. 600.
56. & 602.3
* uena Coronaria dicta 278.56
* uena Coronaria delineatio 269.23
* uena superiora costarum interval-
la petentis, descriptio 282.26
* uena Crassa dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolorationis 296.44
* uena ante paruum digitum & anu-
larem, humerariae soboles 286.23
* uena Humerariae per brachium se-
ries. 285.35. iuxta cubiti articulum
ead. 56
* uena humerariae ortus, & priusquam
brachium subit series 284.7
* uena humerariae orientis delinea-
tio. 271.7. & totius series. ead. 12
* uena iugularis interior, eiusque se-
ries. 283.45. exterioris ortus. 284.
7. eiusque series ead. 22
* uena iugularis interna, quibusdam
falso dicta 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quae
259.34 & * 294.51
uena & arteria, in musculorum fa-
brica, usus 220.35
uena & arteria in testis substantiam
implexus, &c. 524.12
uena portae, uide, Portae uena
* uena portae descriptio. 264. ramo-
rum in iecoris substantia series. ead. 1.
extra iecur distributio. 264.12. in
bilis uelicam. ibid. ad uentriculū.
ead. 17. ad intestinum duodenum.
ead. 37. in duos trunco principa-
les scissio. 264.19. trunci sinistri se-
ries. 264.50. dextri. 266.55. distri-
butionis totius ratio ibid. 37
* uena portae nomina 266.53
* uena portae ortus, ac distributionis
delineatio 62
* uena portae rami sanguinem me-
lancholicum expurgantes 267.14
* uena portae, sanguinem non confi-
ci 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galeni
aduertendus 294.23
* uena umbilici nude delineatio. 293.
293. 24

* uena & arteriarum umbilici descen-
ptio. 294. ortus. ead. 7. ductus.
ead. 13. usus. ead. 28
* uena qua uterus & mamillae comu-
nicant 290.41
uena albae Celfo, quae 518.51
* uena apoplecticae, iuueniles, orga-
nicae, peniles, subeticae, uertiginosae,
que 270.15
uena & arteriae coli & recti intestini
501. 40
uena & arteriae renibus oblate. 515.15
uena gracilium intestinorum. 499.38
uena omentum implicantes cuius-
modi 496.44
* uena puellarum hymen constituen-
tes 290.13
uena, quae incidantur 234.14
uena seminales, an a renum uenis
orientur. 523.15. earumque ductus.
ead. inde
* uena somni dicta 270.17
* uena substantiae, cerebri non inna-
scuntur, sed membranis ipsius im-
plicantur, & quo pacto 307.13
uena, tempore Aristotelis, Platonis,
Hippocratis, quae 259.20
uena uentriculum petentes. 392.22.
inde
uena Anatomes ratio. 552.4. inde
* in Venarum arteriarumque serie Na-
ture artificium 260.46
* uenarum quae per brachium distribu-
untur appellationes uariae. 272.28.
axillaris. 272.30. axillaris. ibid. 56.
auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.
8. capitis uena. 272.34. cephalica.
ibid. 55. communis. ibid. 42. corpo-
ralis. 273.12. cubiti interior. 272.
exterior. ead. 34. funis brachij. 272.
56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco-
raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me-
dia. 272.39. media, mediana. 273.
12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique
dictae uenae. 272.41. *ἀμύια*. ibid.
34. ocularis. 273.8. saluarella. 273.5.
salubris. ibid. spatularis. 272.51
504.
* uenarum sex, caluariam ingredien-
tium descriptio. 306.43. earumque
in primum durae membranae sinu una
cum arterijs exhauriuntur. 307.49.
tertij uenae series. 310.3. quintae ac
sextae. ibid. 11. omnium delinea-
tio 305.47
* uenarum cerebri delineatio 305
* uenarum cutem pedis ac tibiae im-
plicantium series, quo pacto discenda.
293.16. earundem nomina. ead. 30.
uena diductibus subditae glandu-
lae, quare, Glandulae
* uenarum quibus purgationes men-
strue uirginibus, promanare credun-
tur, expolitio 290.9
uena ex iecore prodeuntium se-
ries 507.19
uena in intestinis ratio 503.35
* uenarum in pede consistentium se-
ctio imperitiae a medicis distincta
293. 24

* uenarum iugularium appellationes
uariae 270.13
* uenarum iugularium delineatio.
interioris. 270.6. exterioris. ead. 9
uena mamillis exporctarum
series. 544.31
* uenarum manus extremarum cutem im-
plicantium series uaria 287.53
uena per abdominis musculos
reperitum administratio 549.35
uena per abdominis regionem
inter cutem & carneam membra-
nam excurrentium administratio
549. 10
uena per iecoris substantiam di-
gestarum, cur tenuior tunica. 508.37
uena per manum tendentium exa-
men. 656.26. per crura 657.49
* uenarum quae inter pollicem & in-
dicem, inter anularem & minimū
habentur, ignota series apud Me-
dicos 288.2
* uenarum renes petentium delinea-
tio 273.15
* uenarum seminalium delineatio,
dextrae, sinistae 273.21
* uenarum seminalium series, in ui-
ris. 283. sinistae. ead. 48. dextrae.
289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarum series in cubito quoque ut
in cute manus extremarum per sepe
uarians 288.8
* uenarum sub pectoris osse deorsum
reperitum descriptio 282.30
* uenarum totius animalis numerus
quis sit 260.20
uena uentriculi munus 493.2
uena uelicae distributarum ra-
tio 518.28
uena & arterijs ex iecore & magna
arteria excurrentibus, quantum
subseruiat mesenterium 504.34
uena musculis ad extimam tantum
superficiem adnasci. 595.47
uena nullas intestinis a caua propa-
gari, contra quam Galenus tradit
504.
ueneris hortus, herba 539.27
uenter & uenterculus, cur *πύσος* &
κοιλία Graecis 389.31
uenter inferior qui 502.39
uenteris fabrica solertia 89.32
uenteris mappa 494.39
uenterculus, uide Stomachus.
uenterculus cerebri Galeno, nunc me-
dius, nunc postremus, praestantior
dictus 636.26
uenterculus cerebri anterioris non sunt
ossaeus organa, ut putabat Gale-
nus, & quaedam alia 634.20
de Uentriculis cerebri confutata re-
centium sententia 623.19
uenterculorum cerebri administratio.
primorum. 652.33. tertij. 653.14.
quartij. ibid. 51
uenterculorum cerebri delineatio, ubi
querenda 633.34
uenterculorum cerebri descriptio. 633.
32. numerus. ibid. 42. dexter ac
sinister

sinister, 633. 45. communis amborum
cauitas, qui tertius est uenterculus.
634. 39. quarti uenterculi historia.
635. 3. quid singulis insit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nuis membrana non succingi. 635.
40. à tertio uenterculo educit me-
tus. 364. 47
uenterculorū cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
uenterculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus. 596. 20
uenterculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus uel appellatus. 598. 5
uenterculus, cur sub thorace locatus.
387.
uenterculus rex corporis quibusdam
dictus. 494. 7
uenterculi superiori omenti membra-
na recti, descriptio. 358. 17
uenterculi anterior pars. 357. 12. & 356
uenterculi anterior & posterior faci-
es. 367. interior. 368
uenterculi anteriori sedi nullā omen-
ti partem obduci. 494. 22
uenterculi capacitatis & tunicarum
examen. 554. 8
uenterculi eximendi ratio, in Anato-
mie. 553. 38
uenterculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
uenterculi fundus, an carnosior. 392. 10
uenterculi historia. 389. 30
uenterculi munus. 385. 5. & 493. 56
uenterculi munus qui subseruiat par-
tes ei accumbentes, atque ita illius ad
alias partes contactus. 494. 12
uenterculi nervi. 493. 12. eorumque u-
sus. ead. 31
uenterculi nutrimentum cuiusmodi.
494.
uenterculi octo facultates. 493. 56.
& 494.
uenterculi orificia. 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. eorundem non parum
plutudo. ead. 41
uenterculi superius orificium. 370. 16
ad Venterculi inferioris orificiū glan-
dulosa caro cuiusmodi. 391. 2. inde
uenterculi protuberās in orificijs sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
uenterculi os inferius, cur superiori
arcuius, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibusdam. 390. 41. inde
uenterculi quantitas. 391. 38
uenterculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
uenterculi situs. 389. 35. eiusdem exa-
men. 551. 14
uenterculi substantia, forma, ac tuni-
cae. 388. 14
uenterculi substantia, quibus forme-
tur tunicis. 391. 44. inde
uenterculi superficies. 391. 28
uenterculi tunicarū series, numerus,
ac natura. 367. 42
uenterculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum. ead. 6
uenterculum nullis cellulis abundan-
te. 391. 36

uenterculum petentes uenae ac arte-
riae. 392. 22. inde
uenterculum quinq; iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum. 506. 47
uenterculum sedi, non esse contigu-
um. 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processuū traditio. 639. 1. deli-
neatio ubi spectanda. 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum. 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639. 48
uermiformium cerebri processuum
administratio. 653. 54
uermiformium processuū usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam. ead. 23
uerterbra. 9. 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior.
68.
uerterbram in dorso medio unā utrin-
que suscipi, cur oportuerit. 76. 36
uerterbram secundā aliquot sibi sub-
ditis esse maiorem. 68. 49
uerterbrae, *uervbrae*. 167. 31
quot. 162. 39
uerterbrarum appendices. 7. 48. inde.
& 70.
uerterbrarum coarticulatio. 59. 23
uerterbrarum corpus. 57. 3
uerterbrarū corporibus exporrectio-
rum examen. 603. 27
uerterbrarum in compingendo fece-
to applicatio cuiusmodi esse debe-
at. 160. 32
uerterbrarum in senibus nexus. 71. 13
uerterbrarum inter se differentia. 58.
46.
uerterbrarum nexus uariis. 15. 11
uerterbrarum omnium articulationis
ratio. 75. 44. inde
uerterbrarum processus. 8. 18. trans-
uersi. 59. 20
uerterbrarum spina. 59. 1
uerterbrarū ceruicis corpora quomo-
do committantur. 69. 42. inde
uerterbrarum ceruicis delineatio. 60.
descriptio. 64. 35. inde
uerterbrarū ceruicis processuū trans-
uersorum natura. 63. 55. foramen.
69. 4. 25. numerus. 70. 12. laterum
foramina. ead. 29
uerterbrae ceruicis primae descriptio.
64. 35. 40. qualis in canibus. ead.
51. secundae tubera. 66. 8. & dens.
ead. 28. & 63. 13. inde. earundem &
reliquarum processus quales. ead.
29. inde per totum
uerterbrarum colli. lumborum, & tho-
racis foramina uariare. 70. 29. inde
uerterbrarum colli processus. 76. 15
uerterbrae costarum, & thoracis. 56. 52
uerterbrarum lumborum delineatio.
77. descriptio. 78. 6. inde
uerterbrarum lumborum numerus.
78. 8. corpora. ead. 11. foramina.

13. transuersi processus. 18. spina.
24. processus ascendentes & de-
scend. 34. inde
uerterbrarum lumborum processus,
eorumque ductus. 75. 38. & articu-
lationis ratio. 76. 23
uerterbrae thoracis quot numero ple-
runque. 72. 45. & 75. 56
uerterbrarum thoracis delineatio. 71.
25. descriptio. 72. 44. inde. fora-
mina. 73. 52
uerterbrarum thoracis differentia in
corporibus. 73. 3. ex sinibus, qui
costae articulantur. ead. 25. ex cor-
porum substantia. ead. 44. à trans-
uersis processibus. 74. 2. à spina.
ead. 40. inde. à processibus ascen-
dentibus & descendibus. 75. 43
uerterbrarum thoracis processus, eo-
rumque ductus. 75. 24
uerterbrarū thoracis processus quot.
76.
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraque ab alijs suscipi. 72. 51
uerterbras thoracis tredecim saepius
occurrere, quam undecim. 89. 47
uerterbras dorso necessitū ligamenta.
quare, Dorso uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum. 15. 18
uerterbras in pueris pluribus consistere
ossibus. 71. 3
uerterbrum. 9. 26
uertercis os sinistrum. 36. 43
uertercis ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumque circumscriptio. 30. 4.
& 166.
uertercis ossium situs. 28. 15
uertercis sedem urendi, aut tenebran-
di temeritas. 54. 55
uertercis sinus. 54. 53
uenterculum. 9. 30
uenterculi. 167. 32
uenterculi quid. 388. 9
uenterculi uenarum receptaculum, eiusque si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibrae. 518. 2. uenae, arteriae & nervi
ead. 23
uenterculi cauitatis delineatio. 380. 14
uenterculi ceruicem ambiens musculus.
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris. 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus. 227. 41
uenterculi situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372.
uenterculi fundus. 356. & 357. 11
uenterculi tunica, cur durior.
uestigium. 148. 36
uenterculi ceruicis musculi, ipsiusque uen-
tae fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uenterculi ceruicis pars uenterculi in-
serta. 381. 31
uenterculi ceruicis per glandosum cor-
pus transitus. 525. 26
uenterculi ceruicis semini urinaeque com-
munis delineatio. 374. & 375. 7
uenterculi

uenterculi ceruicis seu colli non eadem in
uiris & mulieribus ratio. 519. 24
uenterculi collo adnati corporis glando-
si usus. 526. 38
uenterculi cum seminarijs organis exe-
ctae delineatio. 374
uenterculi & uteri forma quatenus eadē
530. 35. (& 373)
uenterculi & uteri situs delineatio. 377.
uestigium. 168. 54
uetula os. 167. 40
uestipertitionis alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini multum feructis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio. 508. 18
uigilialis dicta uena. 293. 30
uile semen primariū hominis prin-
cipium. 520. 38
uilem mēbri structura. uide, Penis.
uitorum capita à mulierū capitibus
non perpetuo futuris uariare. 26.
47.
uirtus humor dictus. 646. 51
uita quibusdam dicta foetū inuoluens
membrana. 543. 4
V I T U S T R I T O N I V S Athe-
sinus. 538. 13
uiuorum sectionis ratio, & quid ea
praestet. 658. 27
ulna quid. 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferiori-
risque ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerū articulatio, ipsiusque
hic processuū & sinus descriptio.
110. 53.
ulnae ad humeri orbitā flexus. 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus commentum. 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalibus. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5. inde
ulnae processus anterior & posterior.
109.
ulnae processus, *lapidinae*. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices.
8.
ulnae secundum ipsius longitudinē
forma, & impressiones quaedam.
112. 20. eiusdem cognoscendae uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humeri rotulam excipiens.
109.
ulnae substantia solida, &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba. 539. 27
umbilicus an corporis mediū. 555. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritonæo liberati figura.
356. & 357. 2
umbilici uasorum administratio. 549.
57. eorumdem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cu-
lusmodi. 383. 42. ex eodem praefec-
tia. ead.
umbilici uasorum unā cum foetus in-
uolueris, examen. 558. 21
umbilici uena, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

umbilici uena in iecur porrecta. 356.
& 357.
umbilici uena secur peritonæo con-
necti. 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū.
389.
in Vmbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series. 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio. 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnis expertes. 150. 9
unguium eadem quae cartilaginum
substantia. 4. 46
unguiū figura & descriptio. 149. 34.
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nervi. 150. 7. & incremen-
ta. ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia. 390. 49
uocis generatio cuiusmodi. 578. 7
uocis materia. 62. 56. optima quae
583.
uocis organum praecipuum aspera
arteria. 577. 2. 50
uocis organum praecipuum, laryn-
gis lingula. 154. 47
uocis organum praecipuum quod sit
iuxta Galenum. 261. 33
uocis plectrum gargareon. 580. 30
uocem non edere collo carentia. 62. 57
uolae mediae superstrata carnea sub-
stantia descripta. 393. 44
uolulus cuiusmodi intestini. 499. 7
uolulus meatus eiusque ratio. 542. 25
urina serofus humor. 514. 31
de Vrinae excolatione medicorum
commentum. 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio. 542. 25
urinae semini communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exempli.
529.
urinam ē renibus in uenterculum deducen-
tium meatum historia. 518. 43. eo-
rundem artificiosa insertio. 519. 9
urinam uenterculi deferentiū meatum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Vrinarij meatus operculo figmen-
tum quorundam. 516. 46
urinariorum meatum ad uenterculum
examen. 556. 23
urinariorum meatum in muliere
examen. 557. 38
urinariorum meatuū principia decla-
rantes figurae. 371. 50
de Vsu partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti. 350. 4
uterus muliebri & alinae, acetabu-
lorum experts. 540. 9
uterus qualis in non praegnantibus.
529. 53. in impraegnatibus. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat. 536. 32
uteri acetabula uere quae, & quae pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta. 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
& 357.
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi.
539.
uteri canini & uaccini delineatio.
382.
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta. 535. 10
uteri ceruicis delineatio. 378
uteri ceruicis ratio. 537. 44
uteri ceruicis substantia. 535. 1
uteri cornua. 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum. 286. 14
uteri muliebri cornua quid ab alio-
rum animantium cornibus diffe-
rant. 533. 6
uteri cum illū peritonæo alligatibus
membris delineatio. 380. 14
uteri cum mamillis consortium. 544.
43. & 546. 46
uteri & uenterculi situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uenterculi situs qui obseruadus.
557. 22. & forma. ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio. 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 330.
35. cur Arabibus quadrata dicta.
ead. 47
uteri in fundum & ceruicem diuisio.
529.
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior. 535. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
psum. 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere. 533. 38
uteri fundi orificium. 380. 14. cuius-
modi. 532. 11
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi.
531.
uteri fundi substantia. 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi.
531.
uteri muliebri ab aliorū animalium
uteris differentia. 530. 32
uteri muliebri magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi. 536. 36
uteri muliebri musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio, ead. 17. ad-
ministratio. ead. 43
uteri officium, ipsiusque conformatio
nis ratio. 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neque penem eo exci-
pi. ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, non idem.
532.
uteri sedem & ceruicem petentiū ue-
narum examen. 557. 35
uteri situs, partiumque uicinarum con-
tactus. 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetuū sexus ra-
tione uariet. 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis. 15. sub-
stantiae. 19. superficiei & nexus.
32. orificij fundi. 39
uteri

INDEX.

uteri superficies cuiusmodi	530.50	uuea dicta tunica	647.44	v referentis ossis figura	55.5.17
uteri testes	520.12	uuea cur progargareone	580.15	<i>scilicet</i>	244.32
uteri tunica	533.57	V V O L P H A N G I H E R V V O R T		<i>scilicet</i> tunica Græcis dicta, quæ	29
uteri tunica interioris fibræ cuius-		patricij Augustanilaus	35.55	<i>scilicet</i> os	55.34. & 167.26
modi	534.48	X		<i>scilicet</i> futura	166.28
uteri uenæ & arteriæ, seminaliumq;			ipso die in pectore loca-	Z	
organorum constructio.	535.21.		tum os	Ac & Zachd	536.42
& 536.	10		<i>scilicet</i> cartilago ab in-	zeudech	30.34.
uteri uenarum & arteriarum in fœ-			fima pectoris ossis sede	& 166.	32
tus inuolucrum implexus	541.35	Y	educta	ziphae, zimphe.	335.
uteri uenarum & arteriarum ratio	538.		Alasidus dictus humor	zirbus, zirbus adipinus	494.39
uterum humanum nunquam spe-			647.	<i>scilicet</i> & <i>scilicet</i> 1.37.	& 33.13.
classe Galenum	532.43		<i>scilicet</i> os. 1.39. & 11.56.	<i>scilicet</i> ossa, & <i>scilicet</i> 167.	8
utero leuius gerendo, quomodo pro-			& 55.34.		
spexerit mulieribus Natura	132.1		& 167.26		

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, præter m & Mm quaterniones, Cæterum in m propter infutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semisfolium ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariæ portuuncula, infuta illic figuræ committi queant. Sic & p, propter infuendam figuram, ternio efficitur.

BASILEAE. EX OFFICIO
N. IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparatæ M D XLIII.
Mense Iunio.

